

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

STRATEGIE ROZVOJE KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2021–2027

Příloha č. 1 - Profil kraje

2018

Realizováno v rámci projektu

Rozvoj Královéhradeckého kraje – chytře, efektivně, s prosperitou
reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/16_058/0007370.

Zpracovatel

Centrum investic, rozvoje a inovací
příspěvková organizace Královéhradeckého kraje
Soukenická 54
500 03 Hradec Králové
IČ 71218840
GSM 724 540 546
Email: strategie@cirihk.cz, chytryregion@chytryregion.cz
web: www.cirihk.cz, www.chytryregion.cz

Obsah

1	Aktuální kontext.....	7
1.1	Královéhradecký kraj.....	7
1.2	Megatrendy	11
1.2.1	Společnost.....	11
1.2.2	Digitalizace a technologie.....	12
1.3	Evropské závazky	13
2	Ekonomický pilíř.....	14
2.1	Lidské zdroje	14
2.1.1	Trh práce	14
2.2	Nezaměstnanost	19
2.2.1	Cizinci na trhu práce.....	27
2.3	Vzdělanostní struktura	30
2.3.1	Vzdělanostní struktura obyvatel	30
2.4	Školství a vzdělávání.....	33
2.4.1	Předškolní vzdělávání – mateřské školy.....	33
2.4.2	Základní vzdělávání	34
2.4.3	Střední vzdělávání v kraji.....	36
2.4.4	Vyšší odborné vzdělávání v kraji	43
2.4.5	Vzdělávání a výchova dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných.....	44
2.4.6	Prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízení	48
2.4.7	Vysoké školy	50
2.5	Ekonomika	56
2.5.1	Výkonnost ekonomiky.....	56
2.5.2	Struktura ekonomické základny	63
2.5.3	Investice a investiční prostředí.....	68
2.5.4	Brownfields a průmyslové zóny	75
2.6	Výzkum, vývoj a inovace.....	78
2.6.1	Strategické řízení regionálního výzkumného a inovačního systému.....	79
2.6.2	Organizační struktura	80
2.6.3	Výdaje na výzkum a vývoj	83
2.6.4	Výstupy a výsledky	87
2.6.5	Lidské zdroje ve výzkumu a inovacích	104
2.7	Cestovní ruch	109
2.7.1	Regionalizace cestovního ruchu v kraji	109
2.7.2	Turistický potenciál území.....	113

2.7.3	Formy cestovního ruchu.....	114
2.7.4	Intenzita cestovního ruchu dle ubytovacích kapacit.....	116
2.7.5	Návštěvnost dalších objektů cestovního ruchu.....	121
2.7.6	Kongresový cestovní ruch.....	122
2.8	Kultura.....	122
2.8.1	Kulturní potenciál.....	122
2.8.2	Kulturní a kreativní odvětví.....	123
3	Sociální pilíř.....	136
3.1	Demografické charakteristiky.....	136
3.1.1	Stav a pohyb obyvatelstva.....	136
3.1.2	Věková struktura.....	149
3.1.3	Národnostní a náboženská struktura obyvatel.....	158
3.2	Bydlení.....	159
3.2.1	Struktura bytového fondu.....	159
3.2.2	Bytová výstavba.....	161
3.3	Sociální a zdravotní oblast.....	171
3.3.1	Sociální služby.....	171
3.3.2	Zdraví a zdravotnictví.....	180
3.4	Občanská společnost a civilní bezpečnost.....	198
3.4.1	Bezpečnost a sociálně patologické jevy.....	198
3.5	Služby a občanská společnost.....	219
3.6	Chytrý region v sociálním pilíři.....	230
4	Environmentální pilíř.....	232
4.1	Životní prostředí a ochrana přírody.....	232
4.1.1	Ovzduší.....	232
4.1.2	Voda.....	240
4.1.3	Odpadové hospodářství.....	244
4.1.4	Environmentální a antropogenní rizika.....	249
4.1.5	Hluk.....	255
4.1.6	Ekologické zátěže.....	256
4.1.7	Investice na ochranu životního prostředí.....	257
4.1.8	Ochrana přírody a krajiny.....	267
4.1.9	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.....	280
4.2	Zemědělství a lesnictví.....	281
4.2.1	Předpoklady rozvoje zemědělství a lesnictví.....	281
4.2.2	Struktura půdního fondu a zemědělských subjektů.....	281
4.2.3	Pracovní síla v zemědělství.....	288

4.2.4	Zemědělská produkce	292
4.2.5	Lesnictví.....	300
4.3	Doprava	304
4.3.1	Silniční síť.....	305
4.3.2	Železniční síť.....	326
4.3.3	Ostatní druhy dopravy	329
4.3.4	Dopravní obslužnost.....	331
4.4	Energetika.....	344
4.4.1	Zásobování elektřinou	344
4.4.2	Potenciál využití obnovitelných zdrojů	349
4.4.3	Zásobování teplem	352
4.4.4	Zásobování plynem	353
4.5	Internet	358
4.6	Chytrý region v environmentálním pilíři	368
5	<i>Institucionální pilíř .....</i>	372
5.1	Výkon veřejné správy	372
5.1.1	Role kraje.....	373
5.1.2	Problematika okresů a skladebnosti	374
5.1.3	Členění NUTS.....	375
5.1.4	Obce	375
5.1.5	Kompetence kategorií obcí	378
5.1.6	Problémy fragmentace a malých obcí v Královéhradeckém kraji	379
5.1.7	Hospodaření Královéhradeckého kraje	379
5.2	Strategické a územní plánování	385
5.2.1	Krajská strategie a její plnění	385
5.2.2	Územní plánování.....	406
5.3	Koncept chytrého regionu	407
5.4	Partnerství a spolupráce	408
5.4.1	Dobrovolné svazky obcí.....	408
5.4.2	Místní akční skupiny	410
5.4.3	ITI Hradecké-pardubické aglomerace	411
5.4.4	Spolupráce s regiony a zahraniční vztahy.....	412
6	<i>Seznam grafů, tabulek a map .....</i>	416
6.1	Seznam grafů	416
6.2	Seznam tabulek.....	427
6.3	Seznam map	430
7	<i>Seznam zkratk .....</i>	432

1 Aktuální kontext

Česká republika je vyspělá země s tržním hospodářstvím, která podle ekonomických, sociálních a politických indikátorů, jako je HDP na obyvatele, index lidského rozvoje, index svobody tisku, index svobody internetu od cenzury, patří k vysoce hodnoceným státům světa. Ekonomicky patří dle Světové banky do skupiny 31 nejbohatších států světa s nejvyššími finančními příjmy. Naopak velmi nízko se v porovnání s jinými státy umísťuje v podílu obyvatel žijících pod prahem chudoby. Vykazuje též poměrně nízkou nerovnost mezi nejbohatšími a nejchudšími obyvateli a relativně vyvážené přerozdělování bohatství napříč většinou obyvatel. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě nízká a pod průměrem vyspělých zemí. V indexu ekologické stopy je Česká republika oproti některým jiným vyspělým zemím menším ekologickým dlužníkem. Podle Global Peace Index, který vypracovává každoročně Institute for Economics and Peace, je Česká republika šestou nejbezpečnější zemí na světě (index zohledňuje hrozbu válečného konfliktu i úroveň vnitřní násilné kriminality).

Česká republika je od roku 2004 stabilní součástí Evropské unie. Významnější vazby v rámci EU má k sousedním zemím (Německo) dále k zemím Visegrádské čtyřky. Blízké vztahy má také ke všem ostatním evropským zemím. Dlouhodobě intenzivní vztahy má logicky k USA, na druhé straně k Rusku, do budoucna nezanedbatelná je perspektiva vztahů k Číně.

Česká republika dlouhodobě využívá výhody své geografické polohy a stále poměrně levné kvalifikované pracovní síly k rozvoji zpracovatelského průmyslu. Je třeba si současně uvědomit, že přes 70 % produkční základny je ve vlastnictví zahraničních vlastníků a vzniká zde okolo 50 % hrubé přidané hodnoty. V jednotlivých dílčích politikách ČR následuje evropské iniciativy a aplikuje celoevropská rozhodnutí (legislativu) založená na evropských strategických dokumentech.

Jedním z hlavních prostředků prosazování evropských politik v ČR je realizace evropských fondů, a to již třetí období po sobě. Vedle nepochybně pozitivních dopadů podpory z EU fondů pro rozvoj ekonomiky a vyrovnávání životní úrovně v dosud rozdílných regionech je využití těchto finančních prostředků do jisté míry omezující, Česká republika upravuje své směřování a politiky s cílem získat odpovídající prostředky z EU.

1.1 Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj svojí rozlohou zaujímá 6 % území České republiky a žije v něm zhruba 5,2 % obyvatel České republiky, což představuje 9. místo mezi kraji ČR dle rozlohy a 10. dle počtu obyvatel. Hustota zalidnění je v porovnání s celorepublikovým průměrem nižší. Vyšší, než celorepublikový je průměrný věk populace kraje. Míra naděje dožití patří v Královéhradeckém kraji k nejdelším.

Území Královéhradeckého kraje se skládá z 5 okresů (Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov), dále se dle základního administrativního členění dělí na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkový počet administrativně samostatných obcí je 448, z nichž 488 má statut města a 12 statut městyse, přičemž podíl městského obyvatelstva je mírně pod republikovým průměrem.

Metropolí kraje je statutární město Hradec Králové. Královéhradecký kraj spolu s krajem Pardubickým a Libereckým tvoří region Soudržnosti NUTS 2 Severovýchod. Sídlní struktura v kraji je nehomogenní a rozdrobená, což je způsobeno jak přírodními, tak historickými podmínkami. Královéhradecký kraj ve srovnání s Českou republikou má vyšší zastoupení malých obcí do 500 obyvatel. V zázemí měst se projevují lokálně typické znaky suburbanizace.

Z historického hlediska se Královéhradecký kraj nachází kompletně na území České země (na rozdíl např. od sousedního Pardubického kraje), z hlediska krajského členění z roku 1960 tvoří část Východočeského kraje (V roce 1990 byly krajské národní výbory zrušeny, zákon č. 36/1990 Sb., o územním členění státu, však zůstal účinný. Tím zůstalo zachováno i zákonem o územním členění státu

stanovené krajské uspořádání – Česká republika se proto člení na dva typy krajů, ale také na výše zmíněné okresy.).

Tabulka 1 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – základní údaje (2016)

	Měřicí jednotka	Česká republika	Podíl krajů v rámci ČR [%]		
			Liberecký	Královéhradecký	Pardubický
ÚZEMÍ (k 31. 12.)					
Rozloha	km²	78 870	4,0	6,0	5,7
Počet obcí		6 258	3,4	7,2	7,2
Počet obyvatel	osoby				
obcí do 199 obyvatel		179 228	2,3	7,6	8,1
měst		7 319 633	4,7	5,0	4,4
OBYVATELSTVO					
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	10 578 820	4,2	5,2	4,9
cizinci		493 441	3,8	2,9	2,7
v tom ve věku:	osoby				
0–14		1 647 275	4,3	5,1	4,9
15–64		6 942 623	4,1	5,1	4,9
65 a více		1 988 922	4,2	5,6	5,0
Živě narození	osoby	112 663	4,4	5,0	4,9
Zemřelí	osoby	107 750	4,1	5,3	4,9

Zdroj: ČSÚ

Reliéf území Královéhradeckého kraje je velice proměnlivý s výraznou vertikální členitostí a pestrými krajinnými typy - od Polabské nížiny, přes pahorkatiny a oblasti podhůří, až po dva příhraniční horské hřebeny Krkonoš a Orlických hor. Nejvyšší hora Krkonoš – Sněžka (1 602 m n. m.) je zároveň nejvyšším vrcholem České republiky. Bohatá fauna a flóra zahrnuje také tři desítky endemitů vyskytujících se pouze v Krkonoších. Evropským unikátem je Krkonošská tundra ve vrcholových oblastech, kde se vyskytují jedinečné druhy přežívající z doby ledové.

Ložiska písků a štěrkopísků jsou nejvýznamnějšími nerostnými surovinami těženými na území Královéhradeckého kraje. V řadě lomů se dobývá stavební či dlažební kámen, těží pískovec a vápenec. V dřívějších dobách se hlubinně těžilo černé uhlí na Trutnovsku. Lokálně se na území Královéhradeckého kraje nacházejí historická ložiska rud.

Nejvýznamnější vodní tok regionu – řeka Labe pramení v Krkonoších. Směrem od severu k jihu protéká celým územím a postupně přibírá další významné přítoky (Úpu, Metuji, Orlici, Cidlinu a další). Rozdílné klimatické poměry podle polohy a nadmořské výšky předurčují rozmanitost současných krajinných typů i jejich historický vývoj.

Z pohledu počtu a významu přírodních hodnot patří náš kraj mezi nejbohatší v České republice. Celá řada území nebo lokalit je mimořádné přírodní hodnoty, což se promítá také do rozsahu a počtu chráněných území. Z přírodního hlediska nejceněnější je Krkonošský národní park a Chráněné krajinné oblasti – Orlické hory, Broumovsko a Český ráj. Vysoká je rovněž koncentrace maloplošných zvláště chráněných území.

Pestré přírodní a kulturní rozmanitosti Královéhradeckého kraje, atraktivita přírodních lokalit a kvalitní životní prostředí jsou dobrými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a turistiky. Atraktivními jsou zejména oblasti s vysokým přírodním potenciálem, oblasti s bohatým kulturním dědictvím a pamětihodnostmi a lázeňské oblasti. Přírodní potenciál kraje je dobrým fundamentem pro rozvoj nových forem cestovního ruchu (agroturistiky, ekoturistiky, cykloturistiky, spirituálního turismu apod.). Královéhradecký kraj patří v rámci ČR k nejnavštěvovanějším.

Tabulka 2 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – ekonomika (2016)

	Měřicí jednotka	Česká republika	Podíl krajů v rámci ČR [%]		
			Liberecký	Královéhradecký	Pardubický
Rozloha	km²	78 870	4,0	6,0	5,7
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	10 578 820	4,2	5,2	4,9
MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE					
Hrubý domácí produkt	mil. Kč	4 773 240	3,2	4,6	3,9
Čistý disponibilní důchod domácností	mil. Kč	2 329 326	4,0	5,1	4,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu (rok 2015)	mil. Kč	1 216 306	2,8	4,1	4,1
TRH PRÁCE					
Zaměstnaní celkem	tis. osob	5 138,6	4,1	5,1	4,9
zemědělství, lesnictví, rybářství		149,1	2,7	7,4	7,0
průmysl a stavebnictví		1 956,1	4,9	5,5	5,6
tržní a netržní služby		3 032,8	3,6	4,8	4,4
Nezaměstnanost (k 31. 12.)					
Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce	osoby	381 373	4,2	3,7	3,8
Pracovní místa v evidenci úřadu práce	místa	132 496	4,2	4,6	7,3
ORGANIZAČNÍ STATISTIKA					
Registrované subjekty (k 31. 12.)		2 807 532	4,2	4,9	4,2
obchodní společnosti		462 099	2,6	3,0	2,6
fyzické osoby (včetně zahraničních)		2 098 978	4,5	5,3	4,6
ZEMĚDĚLSTVÍ					
Osevní plochy celkem (k 31. 5.)	ha	2 463 854	1,5	6,7	7,1
Sklízeň zemědělských plodin					
obiloviny	t	8 596 408	1,4	6,5	6,3
brambory	t	699 605	0,8	3,5	5,2
Hospodářská zvířata (k 1. 4.)					
skot	kusy	1 415 658	3,5	7,3	8,3
prasata	kusy	1 609 945	1,4	4,9	9,8
PRŮMYSL (podniky se 100 a více zam.)					
Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy	mil. Kč, b. c.	3 430 397	4,3	4,4	7,1
STAVEBNICTVÍ					
Stavební práce "S" provedené v kraji	mil. Kč, b. c.	235 728	3,4	4,2	4,7
Bytová výstavba					
Zahájené byty		27 224	2,7	4,8	4,6
Dokončené byty		27 322	2,9	3,9	4,5
CESTOVNÍ RUCH					
Hromadná ubytovací zařízení		9 168	9,9	11,3	3,8
lůžka		533 507	8,2	9,3	3,7
Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních	osoby	18 388 853	4,7	6,3	2,4
z toho nerezidenti		9 321 440	1,9	2,9	0,7

Zdroj: ČSÚ

Z hospodářského a ekonomického hlediska je Královéhradecký kraj zemědělsko-průmyslovým regionem s dlouholetou tradicí některých odvětví (strojírenství, textilnictví, stavebnictví) a s

rozvinutými službami, cestovním ruchem a kvalitní pracovní silou. Průmyslová základna je soustředěna převážně do měst. Intenzivní zemědělská výroba je typická zejména pro oblast Polabské nížiny s příznivými podmínkami pro zemědělskou prvovýrobu. Dominantní hospodářské postavení zaujímá Královéhradecká aglomerace, v současné době také zásadním způsobem vzrostl význam průmyslových zón v okolí Solnice a Kvasin, především závodu Škoda-Auto a. s. Tento výrobní komplex má významné socioekonomické dopady na celý region.

Po roce 1989 vedla privatizace a restrukturalizace ekonomické základny k útlumu zemědělské i průmyslové výroby. Naproti tomu začal rychleji stoupat význam sektoru služeb. Rozvíjí se malé a střední podnikání. Významný je příliv zahraničních investic a rozvoj vědy, výzkumu a inovací. Míra nezaměstnanosti je dlouhodobě pod průměrem celé České republiky. Vyšší nezaměstnanost je charakteristická pro některé venkovské regiony.

Tabulka 3 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – sociální oblast (2016)

	Měřicí jednotka	Česká republika	Podíl krajů v rámci ČR [%]		
			Liberecký	Královéhradecký	Pardubický
Rozloha	km²	78 870	4,0	6,0	5,7
Počet obyvatel (k 31. 12.)	osoby	10 578 820	4,2	5,2	4,9
VZDĚLÁVÁNÍ					
Děti, žáci, studenti (celkem)					
mateřských škol	osoby	362 653	4,2	5,3	5,1
základních škol	osoby	906 188	4,4	5,3	5,0
gymnázií	osoby	128 994	3,1	5,2	4,7
oborů odborného vzdělání (bez nástavbového studia)	osoby	276 877	4,0	5,8	5,4
vyšších odborných škol	osoby	22 002	1,1	3,4	4,8
vysokých škol se státním občanstvím ČR (s trvalým bydlištěm v kraji)	osoby	267 761	3,5	5,2	4,8
ZDRAVOTNICTVÍ					
Lékaři celkem	přepočtené osoby	49 102	3,5	5,1	4,2
z toho zubní lékaři		7 495	3,7	5,7	3,9
Nemocnice		189	4,2	4,8	4,2
lůžka		60 221	4,1	5,7	4,1
SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ					
Lůžka v domovech pro seniory		37 247	2,8	6,1	5,9
Lůžka v domovech se zvláštním režimem		17 784	3,4	4,4	6,3
Příjemci důchodů celkem	osoby	2 892 469	4,3	5,6	5,1
starobních (vč. souběhu se vdovským nebo vdoveckým)		2 395 382	4,2	5,6	5,0
invalidních (vč. souběhu)		425 788	4,4	5,3	5,4
KRIMINALITA, NEHODY					
Registrované trestné činy		218 432	4,2	3,3	2,7
Dopravní nehody		98 864	4,1	4,8	3,7
usmrcení	osoby	545	3,5	6,1	7,0
těžce zranění	osoby	2 580	3,9	6,2	5,5
Požáry		16 253	4,2	5,0	4,1

Zdroj: ČSÚ

Rozsáhlá síť škol všech typů, včetně speciálních a dalších vzdělávacích zařízení celkově pokrývá potřebu vzdělávání a uspokojuje nabídku po vzdělání. Vysoké školství je zastoupeno v Hradci Králové.

Dostatečná je také kapacita celoživotního vzdělávání, chybí však jeho ucelený systém. Méně uspokojivá je také provázanost vzdělávací sféry s potřebami trhu práce.

Zdravotnické a sociální služby jsou dostupné na celém území kraje. Jejich kvalita, rozmístění a dostupnost je v rámci kraje značně rozdílná. Intenzita výskytu sociálně patologických jevů a míra kriminality je celkově nižší než v jiných regionech.

Rozvoj ekonomické atraktivity Královéhradeckého kraje může zásadně posílit dostavba dálnice D11 a navazující R11 v celé délce až do Královce a rychlostní komunikace R 35. Hustota dopravní sítě je celkově vyhovující. Města a obce jsou nadměrně zatížena tranzitní dopravou. Přetíženost některých komunikací se odráží v jejich špatném technickém stavu. Příležitostí je také rozvoj přeshraniční spolupráce.

1.2 Megatrendy

1.2.1 Společnost

Hlavními trendy a problematickými jevy v podstatě celoevropského kontextu (v řadě případů i celosvětového), tedy i České republiky a Královéhradeckého kraje jsou stárnutí populace, velké rozšíření civilizačních nemocí, rostoucí význam nestátních aktérů ve společnosti, strmě rostoucí objem regulací, stále masivnější přístup k informacím, stoupající mobilita obyvatel, virtualizace okolního světa, zvyšující se dostupnost technologií a rychlost technologické změny, degradace ekosystémů způsobená klimatickými podmínkami i lidskou činností.

Celková společenská změna, k níž ve světě dochází v posledních desetiletích, je přerod ze společnosti industriální na společnost informační. V masivní míře dochází k přechodu od centralizace k decentralizaci, od hierarchického uspořádání k síťové interakci, v některých případech až k atomizaci. Tato změna je založena na rychle se vyvíjejících technologiích (digitalizace) i v ideové, ideologické a religiozní rovině.

V České republice, a ještě více v Královéhradeckém kraji, populace stárne, rodí se méně dětí, než lidí umírá. Určitý přírůstek celkového počtu obyvatelstva zajišťuje imigrace, což nemusí být nutně ve všech ohledech pozitivní jev. Současně se lidé dožívají stále vyššího průměrného věku, což ovšem není dostatečně doprovázeno rostoucím věkem dožití ve zdraví. Civilizační nemoci jsou velmi rozšířené, více lidí je postihováno nemocemi stáří. Pouze v lokálních komunitách a specifických částech území (zázemí velkých měst apod.) jsou tyto jevy statisticky odlišné, v celoregionálním či celonárodním kontextu však neznamenaají více než drobnou prostorovou anomálii. Celospolečenský trend je jednoznačný.

Urbanizace prostředí se všude v Evropě a ve světě projevuje růstem velkých městských aglomerací, což se Královéhradeckého kraje netýká (v České republice je to patrné v případě Prahy), v souvislosti s digitalizací a mobilitou však dochází také k opačnému trendu – suburbanizace, do jisté míry i deurbanizace (stěhování úplně mimo aglomerace).

Obecně ve společnosti roste význam nestátních aktérů, zejména velkých nadnárodních firem či dalších institucí, jejichž vlastní strategie a standardy produkce a služeb, případně marketing, lobbying a propaganda, významně ovlivňují společenské dění, ekonomický a společenský rozvoj zemí a rozhodování vlád. Proti tomu ovšem nastupuje snaha o regulaci prostředí a všeobecně rostoucí byrokracie. Vzhledem k tomu, že v minulosti došlo k významným investicím zahraničních firem do Královéhradeckého kraje a dnes na jeho území působí několik významných hráčů nadregionálního významu (a přinejmenším jeden hráč globálního významu), je třeba tento obecný trend brát do úvahy také při rozvoji tohoto území.

Degradace ekosystémů postupuje, významně ovlivněna klimatickými výkyvy či stále velmi častými nevhodnými zásahy do krajiny. V evropských poměrech dochází zejména k závažné erozi půdy,

vysušování, snižování hladiny podzemních vod, snižuje se schopnost retence vody v krajině. K prohlubování tohoto problému přispívá mimo jiné rostoucí množství zpevněných ploch, změna vodního režimu. S ohledem na celoplošný kontext problematiky sucha a při významu krajinyotvorby, zemědělství a produkce potravin pro rozvoj regionu je třeba velmi intenzivně čelit těmto negativním trendům.

1.2.2 Digitalizace a technologie

Nové technologie se vyvíjejí nebývalou rychlostí. Dle inovačního výhledu OECD lze v současnosti indikovat 40 nových trendů v oblasti KET (key enabling technologies), které spadají do čtyř rozhodujících oblastí – digitalizace, biotechnologie, pokročilé materiály, energetika a životní prostředí. Při bližším studiu je však zřejmé, že ve všech těchto oblastech se mimořádně účinně prosazuje digitalizace.

Rozvoj digitálních/digitalizačních technologií je natolik převládajícím megatrendem, že jen těžko lze očekávat nějakou radikální změnu k jinému způsobu produkce statků potřebných pro život a fungování společnosti (z toho důvodu se stala digitalizace jedním z významných témat i v oblasti vzdělávání v Královéhradeckém kraji). S rostoucím vlivem digitálních technologií se i zvyšují rizika kolapsu fungování společnosti v případě jejich výpadku a je proto nutné věnovat velkou pozornost krizovému plánování.

Elektronická dostupnost informací, umožněná zejména prostřednictvím internetu, podporuje rostoucí individualismus lidí. Schopnost a dostupnost možností postarat se o sebe sama přispívá svým významným dílem k řadě pozitivních i negativních změn ve společnosti – rostoucí mobilitě, individuální odpovědnosti, na druhé straně k rozpadu tradičních vztahů a v minulosti obvyklých sociálních vazeb. Ze strany technické je pak tento rostoucí trend patrný v individualizaci produkce (auta a jiné výrobky na míru zákazníka), kterou nové technologické možnosti poskytují.

Decentralizované světové informační a sociální sítě mění společnost i ekonomiku. Nástroji realizace těchto změn jsou internet – s důrazem na sociální sítě - elektronický přístup k finančním prostředkům, crowdfunding, robotizace a automatizace výroby, 3D tisk, orientace na využívání nových druhů surovin (například lithium) a dematerializace produkce.

Bohatnoucí společnost se mění od společnosti vlastnictví ke společnosti užiteků a služeb. V systému se vytrácí potřebnost prostředníků, např. v energetice se prosazuje prosumer – zároveň výrobce energie i její spotřebitel, sdílení služeb prostřednictvím Uber nebo Airbnb je indikátorem významné změny, ke které postupně dochází.

Nový způsob produkce vyžaduje nové technologie, nové technologie potřebují nové suroviny – superkritickými surovinami se stávají jiné suroviny než dosud. Z hlediska EU to je celkem 20 prvků - kovů a sloučenin včetně křemíku, které nejsou dostupné v Evropě nebo jsou ve světě téměř výlučně v problematických oblastech. Jedná se zejména o ty, které jsou potřebné pro výrobu elektronických zařízení, a to včetně zbraňových systémů, 3D tisk, pro energetická zařízení. Nový pohled je též potřebný i v právním systému v návaznosti na rozvoj digitalizace, robotizace a sdílených služeb.

V relativně odhmotněném světě je také zásadní surovinou lidská znalost a kreativita. Společenské bohatství je dlouhodobě stále méně založeno na hmotných produktech, stále více na virtualizované realitě, službách a užitečích (rostou zisky bank a technologických firem na úkor firem vytvářejících hmotné produkty).

Nedostupnost kritických surovin vede k rozhodnutím o podpoře recyklační ekonomiky, kde primárním důvodem není ochrana životního prostředí, byť je to takto prezentováno, ale surovinová bezpečnost společností. Nakládání se zdroji, recyklace, materiálová úspornost, energetická efektivnost se stávají významnou součástí života společnosti.

1.3 Evropské závazky

Společenské a technologické trendy se nacházejí odraz v činnosti společných evropských institucí a přenášejí se do závazných evropských předpisů. Většina oblastí života v zemích EU je pokryta evropskými strategickými dokumenty, pouze některé oblasti nepatří do přímé působnosti EU. Závazné evropské normy vznikají zejména v oblasti energetiky a ochrany životního prostředí, významná jsou pravidla pro fungování Schengenského prostoru a fiskální koordinace v rámci eurozóny.

Při tvorbě jakýchkoli strategií či politik musí tedy Česká republika brát ohled na společné evropské strategie, momentálně zejména na zastřešující strategii Evropa 2020, která stanovuje hlavní směry rozvoje EU, jimiž jsou Inteligentní růst (úsilí vyvíjet ekonomiku založenou na znalostech a inovacích), Udržitelný růst (úsilí o podporu konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky méně náročné na zdroje) a Růst podporující začlenění (podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, jež se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností).

K tomuto si EU stanovila sedm hlavních iniciativ:

- „Inovace v Unii“ – zlepšení rámcových podmínek a přístupu k financování výzkumu a inovací, čímž by se zajistilo, aby se z inovativních nápadů staly výrobky a služby vytvářející růst a pracovní místa.
- „Mládež v pohybu“ – posílení výkonu systémů vzdělávání a usnadnění vstupu mladých lidí na pracovní trh.
- „Digitální program pro Evropu“ – urychlení rozvoje vysokorychlostního internetu a využití jednotného digitálního trhu domácnostmi a podniky.
- „Evropa méně náročná na zdroje“ – podpora oddělení hospodářského růstu od využívání zdrojů, podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, větší využití obnovitelných zdrojů energie, modernizace odvětví dopravy a podpora energetické účinnosti.
- „Průmyslová politika pro éru globalizace“ – zlepšení podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky, podpora rozvoje silné a udržitelné průmyslové základny, která by byla konkurenceschopná v celosvětovém měřítku.
- „Program pro nové dovednosti a pracovní místa“ – modernizace pracovních trhů a posílení postavení občanů rozvojem jejich dovedností v průběhu celého života za účelem zvýšení účasti na trhu práce a lepšího vyrovnání nabídky a poptávky na trhu práce, mimo jiné prostřednictvím mobility pracovních sil.
- „Evropská platforma pro boj proti chudobě“ – zajištění sociální a územní soudržnosti tak, aby výhody vyplývající z růstu a zaměstnanosti byly ve velkém měřítku sdíleny a lidem postiženým chudobou a sociálním vyloučením bylo umožněno žít důstojně a aktivně se zapojovat do společnosti.

Tyto iniciativy jsou v zemích, které jsou příjemci podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů, zohledňovány v jednotlivých operačních programech, zejména v těchto oblastech má docházet ke kohezi uvnitř EU.

Zastřešujícím strategickým dokumentem v ČR je Strategie udržitelného rozvoje, jejíž aktualizace byla připravována po celé funkční období minulé vlády. Strategie dosud není schválena vládou, při její přípravě však byla shromážděna řada velmi podnětných dokumentů.

2 Ekonomický pilíř

2.1 Lidské zdroje

Práce je jako jeden ze základních výrobních faktorů nabízena a poptávána na trhu práce. Na trhu v roli nabízejícího vystupují domácnosti a v roli poptávajícího firmy. Domácnosti za svoji práci získávají mzdu. Na trhu práce se tedy ustanovuje cena práce, kterou je mzdová sazba. Jelikož pro většinu domácností představují odměny za práci jediný významný zdroj příjmu, je analýza ukazatelů trhu práce důležitým prvkem sledování socioekonomického rozvoje společnosti, včetně provázání ukazatelů trhu práce na další makroekonomické ukazatele.

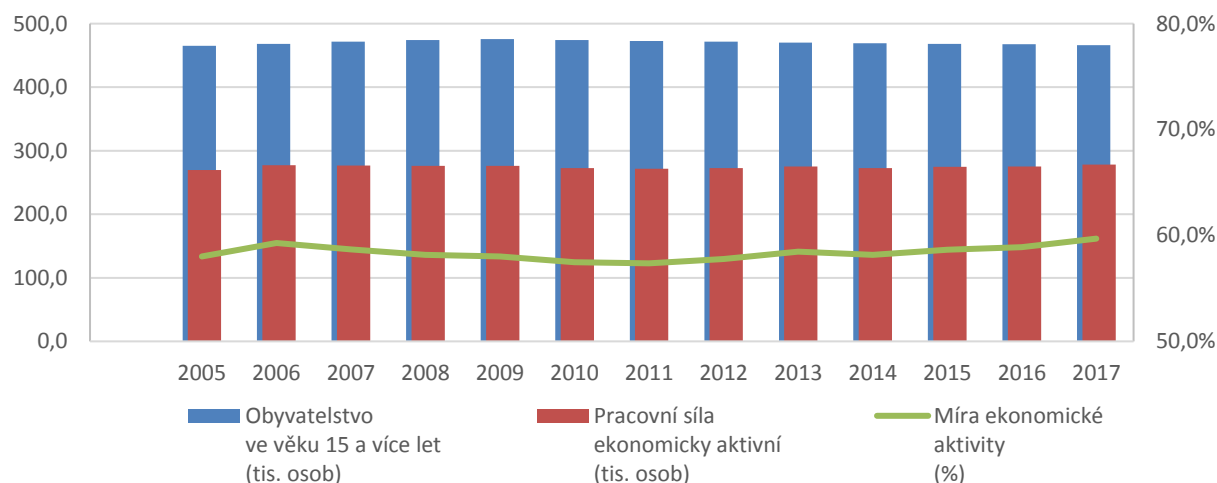
Data o ekonomické aktivitě obyvatelstva, o zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích, o postavení v zaměstnání jsou přesně zjišťována při sčítání lidu (SLDB). Jelikož poslední sčítání proběhlo v roce 2011, pro tuto analýzu byla využita data z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Hodnoty za rok 2017 byly spočteny jako průměry jednotlivých čtvrtletí.

2.1.1 Trh práce

Pracovní síla v Královéhradeckém kraji představuje v posledních deseti letech v průměru 275 tis. osob (2007-2017). Z dlouhodobého hlediska se její počet sice mírně zvýšil (mezi lety 2007 až 2017 o 1,5 tisíc, tj. 1,6 %), ale tento růst není tak intenzivní jako v celé ČR. Podíl kraje na celkové pracovní síle ČR se snížil o cca 0,2 p. b. z 5,3 % v roce 2007 na 5,1 % v roce 2017.

Podíl ekonomicky aktivní populace v Královéhradeckém kraji je 8. nejvyšší ve srovnání se zbylými kraji ČR (v roce 2017 se jednalo o 50,5 % z celkového počtu obyvatel¹), trhu práce se tedy účastní zhruba polovina obyvatelstva. Dětská složka ve věku 0-14 let tvořila zhruba 15,4 % a osoby ekonomicky neaktivní 34 %. V korelaci se stárnutím obyvatel kraje lze předpokládat, že začne opět podíl pracovní síly mírně klesat.

Graf 1 Vývoj vybraných základních charakteristik ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15+

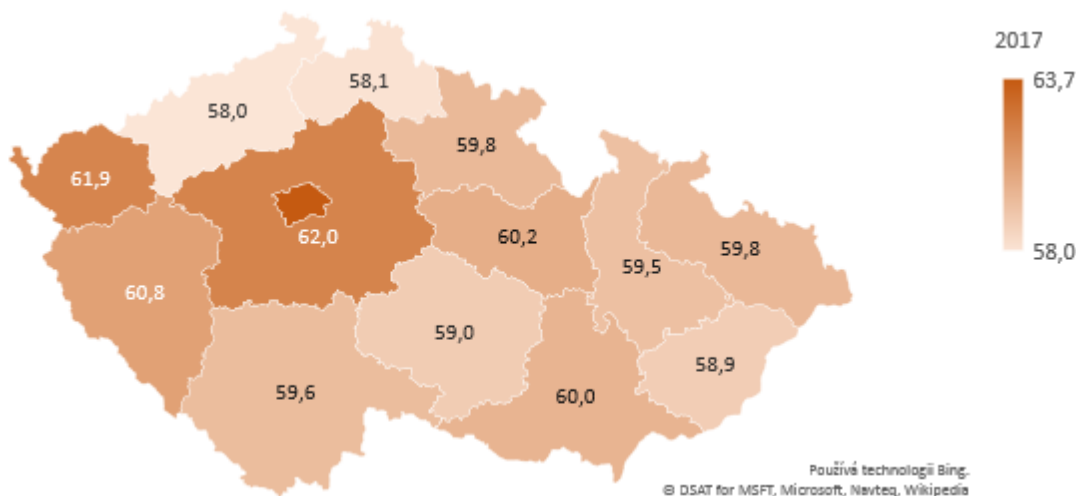
Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

¹ Nejvyšší podíl byl v hlavním městě Praze 53,6 %, průměr za celé Česko se pohyboval okolo 50,8%.

Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními regiony mezi kraje s nižší mírou ekonomické aktivity² obyvatelstva ve věku 15 a více let. Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 představovala ekonomicky aktivní složka obyvatelstva 59,8 % z celkového počtu obyvatel nad 15 let věku (Graf 1). Až do konce 20. století patřil Královéhradecký kraj k regionům s vyšší mírou ekonomické aktivity obyvatelstva nad 15 let věku (míra ekonomické aktivity se pohybovala v rozmezí 60 – 62,5 %). Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v roce 2011, kdy u obyvatel ve věku 15 a více let poklesla ekonomická aktivita o 3,6 p. b. (z 61,0 % v roce 2000 na 57,4 % v roce 2011).

I přes mírný růst ekonomické aktivity obyvatelstva nad 15 let věku v posledních pěti letech patří Královéhradecký kraj k regionům s nižší ekonomickou aktivitou obyvatel a dlouhodobě se pohybuje pod průměrem Česka a v korelaci se stárnutím obyvatel kraje bude pravděpodobně tento trend přetrvávat.

Mapa 1 Ekonomická aktivita obyvatel podle krajů v roce 2017 (4. čtvrtletí)

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Vzhledem k dlouhodobě pozitivnímu vývoji nezaměstnanosti, je v kraji relativně vyšší míra zaměstnanosti³ (z republikového pohledu). Celkový počet osob nad 15 let věku zaměstnaných představoval ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 58,6 % (což téměř odpovídá průměru Česka 58,9 %). Počet zaměstnaných v kraji se z dlouhodobého hlediska významně nemění, v období 2007–2017 narostl o zhruba 3 %.

Změna věkové struktury a změny míry ekonomické aktivity jsou vzájemně provázány. U nejnižších věkových kategorií dochází k prodlužování doby vzdělávání a oddalování vstupu mladé generace na trh práce, což snižuje jejich míru ekonomické aktivity. Naopak na druhé straně věkové skladby jsou faktory jako stárnutí populace, růst počtu osob ve starobním důchodu, ale také nárůst ekonomické aktivity starších věkových ročníků v souvislosti s posouváním hranice odchodu do důchodu.

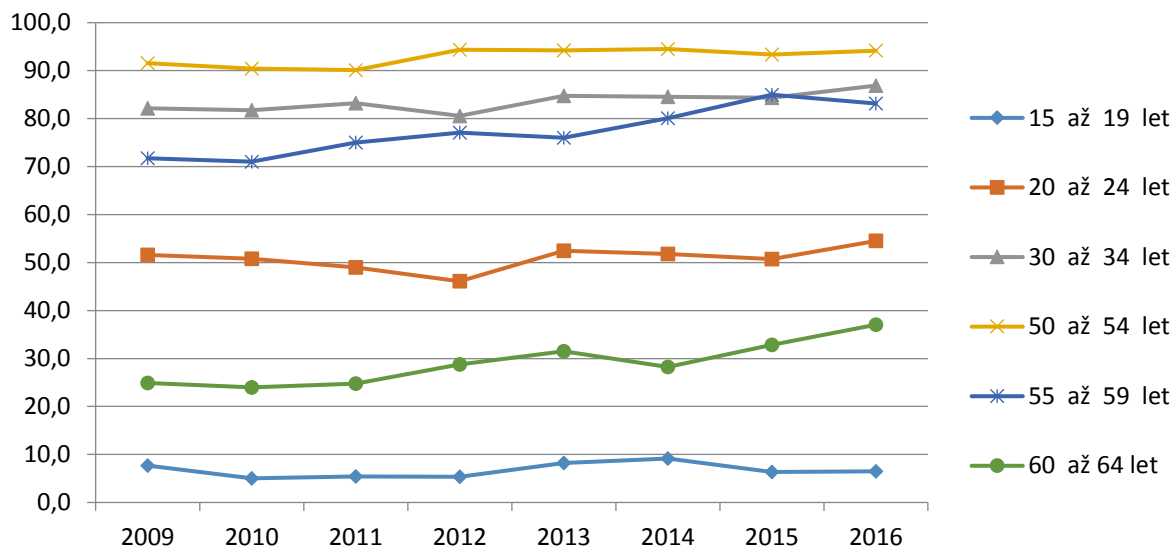
V průběhu let 2008–2016 došlo ke změně věkové struktury pracovní síly. K největšímu poklesu došlo u věkové skupiny 15–29 let (-20,1 %). Naopak k nárůstu došlo u věkové kategorie nad 60 let věku (+64,7 %). Výrazný pokles míry ekonomické aktivity mladých lidí ve věku 15–24 let souvisí především

² Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob 15letých a starších. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO).

³ Míra zaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob 15letých a starších.

se vzrůstajícím zájmem o dosažení co nejvyššího vzdělání, a naopak oddálení věku odchodu do důchodu ovlivnilo nárůst míry ekonomické aktivity u věkové kategorie 60+ let – viz Graf 2.

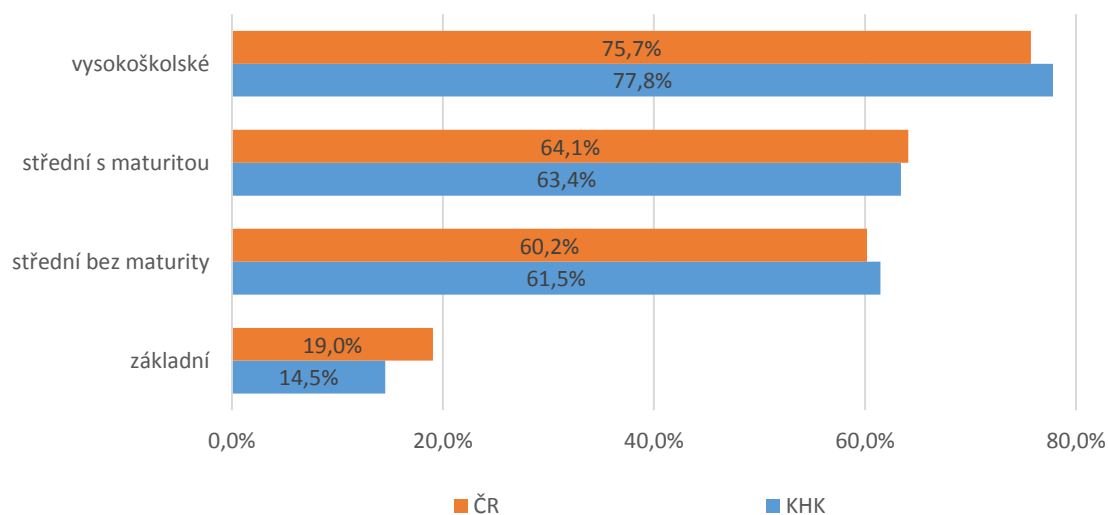
Graf 2 Míra ekonomické aktivity vybraných věkových skupin (%)

Zdroj: ČSÚ – časové řady

Odvětvová a profesní struktura zaměstnanosti je úzce spojena se vzdělanostní strukturou obyvatelstva. Výhodou Královéhradeckého kraje je poměrně nízký podíl zaměstnaných se základním vzděláním, a naopak poměrně vysoká míra zaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním.

Graf 3 Míra zaměstnanosti dle dokončeného vzdělání (%) - 4. čtvrtletí 2017

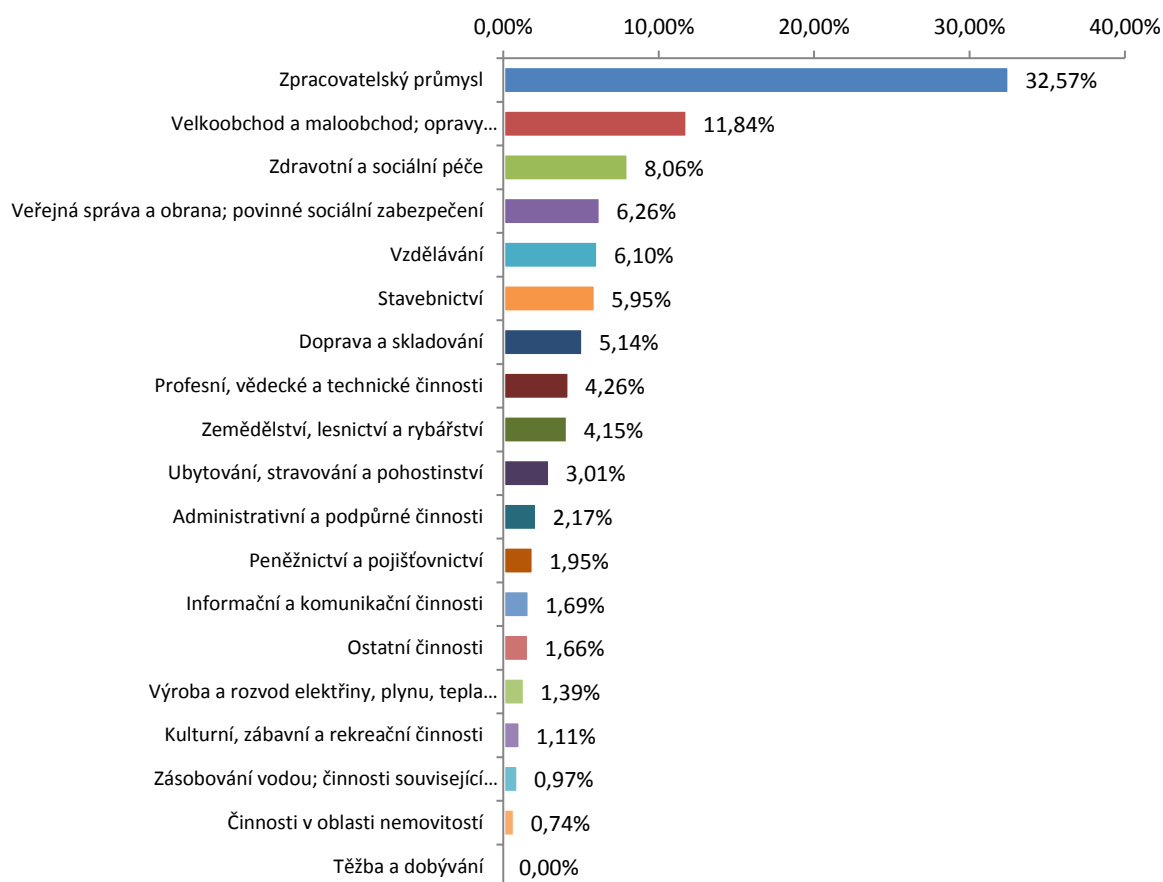
Zdroj: ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - 4. čtvrtletí 2017

V Královéhradeckém kraji pracuje 5,2 % zaměstnanců České republiky. Dle odvětví CZ-NACE (Graf 4) pracuje nejvíce zaměstnanců v sekci zpracovatelského průmyslu (32,6 %), v sekci velkoobchod a maloobchod (11,8 %) a ve zdravotní a sociální péči (8,1 %). Podíl zaměstnanců v profesních, vědeckých a technických činnostech byl v kraji 3. nejvyšší v mezikrajském srovnání, stále je však pod republikovým průměrem. V kraji je vysoký podíl specialistů (13,7 %, 4. v mezikrajském srovnání) a

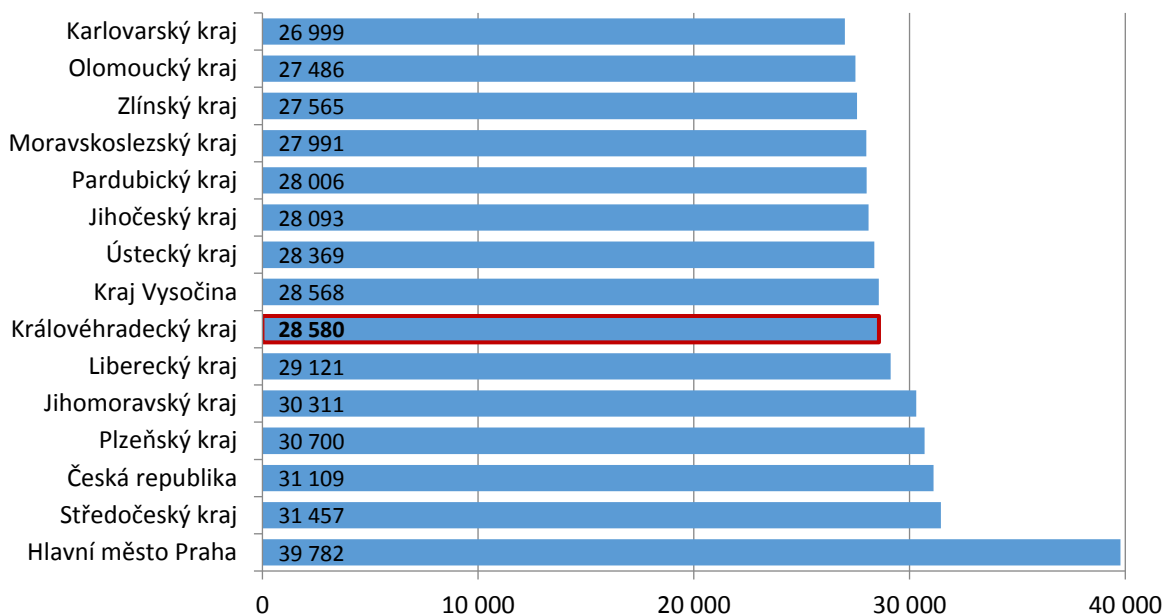
technických a odborných pracovníků (18,8 %, 2. v mezikrajském srovnání) na celkovém počtu zaměstnanců, obě skupiny pracovníků navíc dále progresivně rostou. Z hlediska podrobného oborového rozložení pracovní síly je pozitivní vysoká zaměstnanost v progresivních oborech (vzdělávání, výroba elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba motorových vozidel, výroba elektrických zařízení, strojírenství, výroba textilií, zdravotnictví a gumárensko-plastikářský sektor). Naopak přetrvávající nízká zaměstnanost ve znalostně náročných oborech může mít negativní vliv na udržení konkurenceschopnosti. Vysoký lokalizační kvocient tržeb a zaměstnanosti odvětví, který poukazuje na významnou koncentraci daného oboru v kraji, vykazují odvětví lesnictví a těžba dřeva, výroba elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba textilií, výroba pryžových a plastových výrobků a ostatní zpracovatelský průmysl.

Graf 4 Podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti v KHK v roce 2016

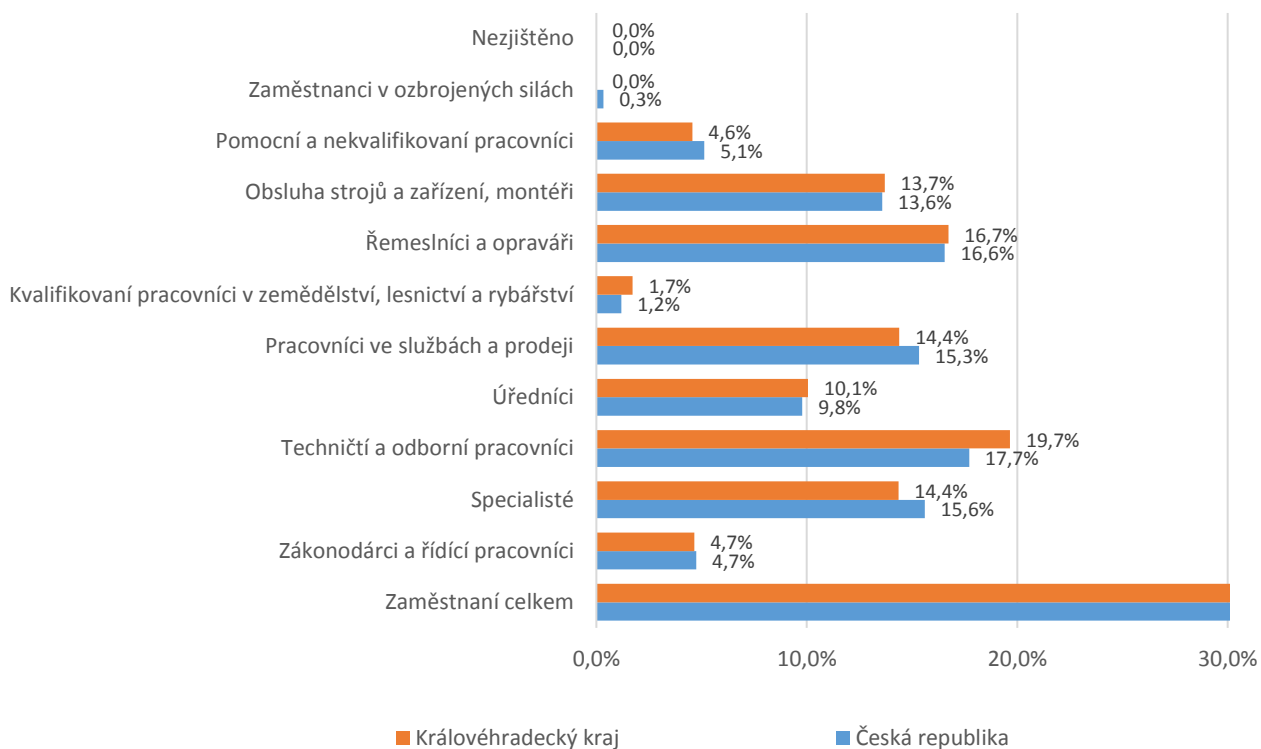

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Strukturálním problémem kraje i celé ČR je pokračující nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou kvalifikovaných pracovních sil. Zaměstnavatelé marně hledají pracovníky s odpovídající kvalifikací, kteří by byli ochotni za nabízených podmínek a v příslušné lokalitě nastoupit do zaměstnání. V současnosti se projevuje v ČR největší nedostatek pracovníků s kvalifikací ve strojírenských a elektrotechnických oborech a v některých dalších, převážně řemeslných a technických oborech. Podobná situace s nedostatkem pracovních sil existuje také mimo technické obory (např. ve zdravotnictví nebo sociálních službách). Úroveň průměrné mzdy je v mezikrajském srovnání bohužel vyšší v odborně méně náročných oborech a nižší v náročnějších povoláních, což vede k odlivu odborných pracovníků z kraje za vyšší mzdou. Celkově je průměrná měsíční mzda v Královéhradeckém kraji nižší, než je republikový průměr, v mezikrajském srovnání je 6. nejnížší (Graf 5).

Graf 5 Srovnání průměrné hrubé měsíční mzdy – rok 2017

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

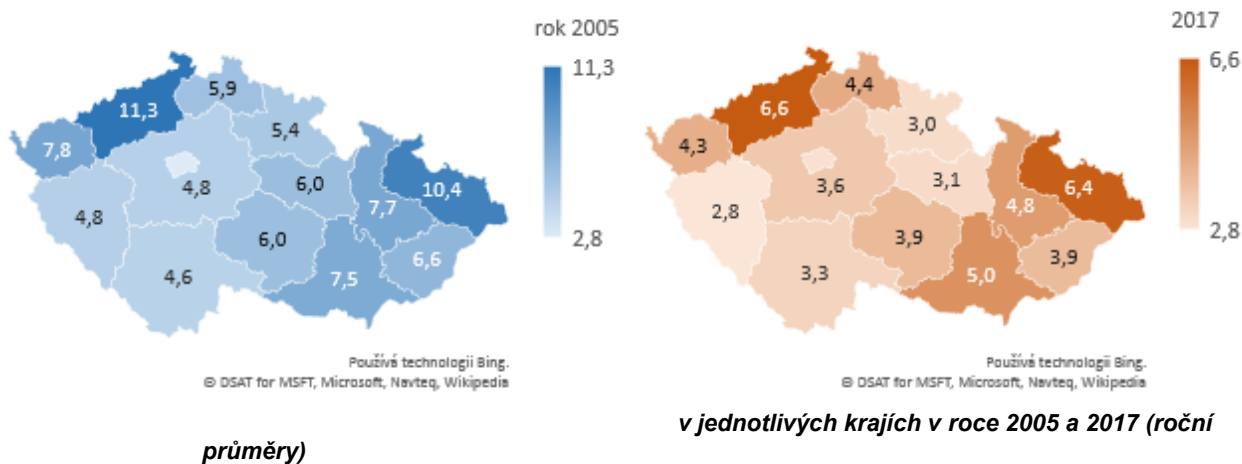
Graf 6 Zaměstnaní podle tříd klasifikace zaměstnání (4. čtvrtletí 2017)

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

2.2 Nezaměstnanost

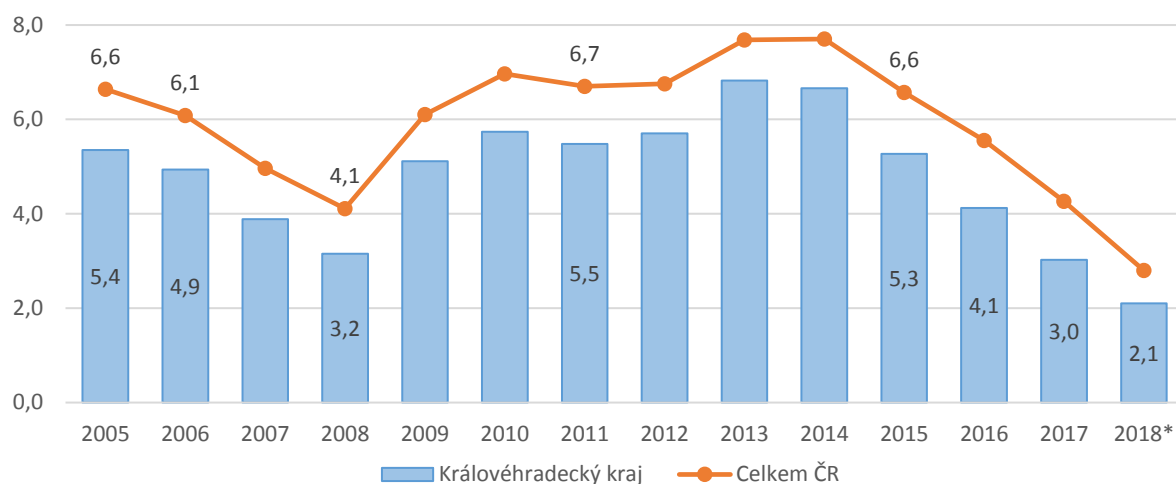
V letech 2005–2017 byl vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých regionech České republiky nerovnoměrný. Míra nezaměstnanosti klesala v průměru za Česko mezi lety 2004–2008, od roku 2009 vlivem ekonomické krize opět začala růst až do roku 2014. Výrazný klesající trend je opět zřetelný od roku 2015 až do současnosti (v roce 2017 byla průměrná míra nezaměstnanosti ČR o 2,4 p.b. nižší v porovnání s rokem 2005). Královéhradecký kraj tento vývoj kopíruje po celé sledované období, avšak s tím rozdílem, že hodnoty míry nezaměstnanosti v kraji se pohybují stále pod průměrem ČR (míra nezaměstnanosti je nižší o 1 až 1,4 p. b.).

Mapa 2 Porovnání míry nezaměstnanost

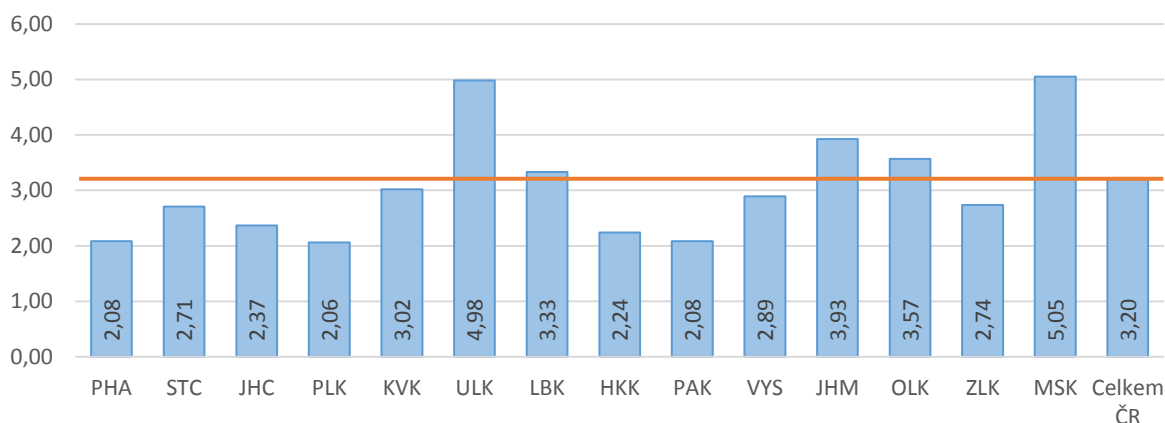
Zdroj: Integrovaný portál MPSV

Z následujícího grafu je zřejmé, že Královéhradecký kraj patří mezi kraje s trvale podprůměrnou mírou nezaměstnanosti s výraznějšími rozdíly uvnitř kraje. Porovnáme-li jednotlivé kraje na základě obecné míry nezaměstnanosti v roce 2017, tak Královéhradecký kraj zaujímal s hodnotou 3,0 % třetí nejlepší pozici, nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v kraji Ústeckém (6,6 %) a Moravskoslezském (6,4 %). V Královéhradeckém kraji se míra nezaměstnanosti snižovala od roku 2005 a svého minima dosáhla v roce 2008 (3,2 %), relativní pokles byl obdobný jako na národní úrovni. Vliv celosvětové ekonomické krize se v kraji projevil opětovným nárůstem počtu nezaměstnaných. Růst zaměstnanosti v sekundárním sektoru v letech 2004–2008 byl přerušen negativním ekonomickým vývojem v roce 2009, který pokračoval i v následujících letech a vyvrcholil v roce 2013. Dopady ekonomické krize se naplno projeví především ve zpracovatelském průmyslu. V roce 2009 počet nezaměstnaných osob vzrostl až na 21,3 tis. osob (nárůst o více jak 95 % v porovnání s koncem roku 2008) a v roce 2013 byl tento počet ještě vyšší (nárůst o téměř 107 % v porovnání s koncem roku 2008). V tomto období se nárůst počtu nezaměstnaných projevil jak v mužské, tak i v ženské složce nezaměstnaných. Od roku 2014 je vývoj na trhu práce v kraji opět příznivý, ekonomika roste, což se pozitivně projevuje na počtu nově vznikajících pracovních pozic. Mezi rokem 2014 a rokem 2017 se podíl nezaměstnaných osob v kraji snížil ze 6,7 % na 3,0 % a tento trend stále pokračuje (duben 2018 = míra nezaměstnanosti KHK 2,24 %).

Graf 7 Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v Královéhradeckém kraji a ČR v letech 2005 až 2018

Poznámka: Data jsou k 31.12., *rok 2018 je k 31.10.

Zdroj: Integrovaný portál MPSV

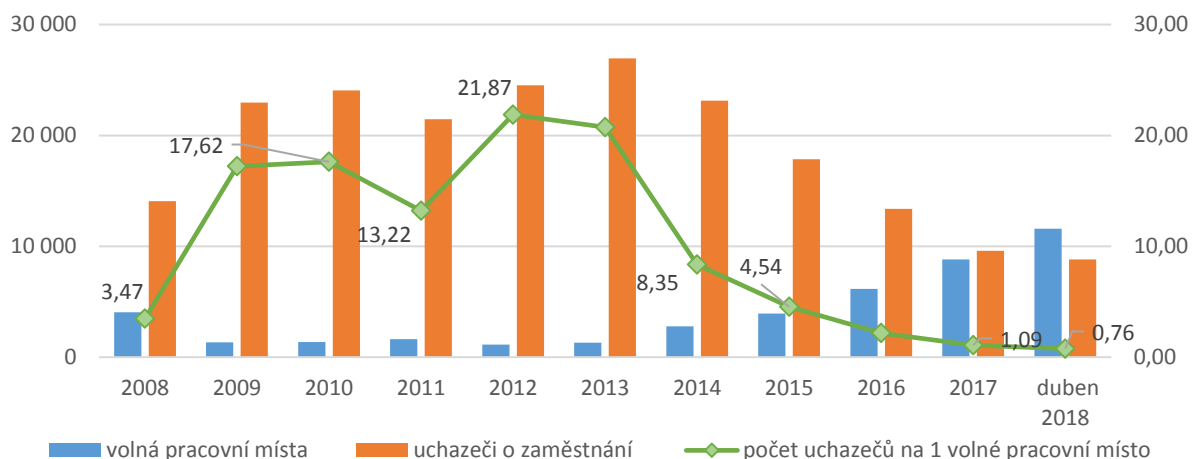
Graf 8 Podíl nezaměstnaných osob v jednotlivých krajích ČR (duben 2018)

Poznámka: Podíl nezaměstnaných osob = počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let / počet obyvatel ve věku 15-64 let v %

Zdroj: Integrovaný portál MPSV

Tento pozitivní trend dokládá podrobněji také Graf 9, který zobrazuje počet uchazečů o zaměstnání a volná pracovní místa na území Královéhradeckého kraje. V roce 2008 připadalo na 1 volné pracovní místo⁴ v průměru 3,5 uchazeče. V následujících letech se převis poptávky nad nabídkou na trhu práce výrazně zvýšil a nejhorší situace byla v roce 2012, kdy na 1 volné pracovní místo v kraji připadalo v průměru téměř 22 uchazečů. Od roku 2013 se počet nabízených pracovních pozic začal opět zvyšovat a v prosinci roku 2017 připadalo na 1 volné pracovní místo v kraji v průměru 1,09 uchazeče a celkový počet volných pracovních míst byl výrazně vyšší než v roce 2008 (počet volných pracovních míst v roce 2017 se zvýšil o téměř 118 % v porovnání s rokem 2008). V současnosti převyšuje nabídka pracovních míst již poptávku ze strany zájemců o zaměstnání. V dubnu 2018 připadalo na 1 volné pracovní místo 0,76 uchazeče. **Důsledkem tohoto vývoje je, že na trhu práce je již nedostatek dosažitelných uchazečů na volné pracovní pozice.**

⁴ Jedná se o volná pracovní místa evidována úřady práce

Graf 9 Vývoj uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018 (údaje vždy k 31.12.)

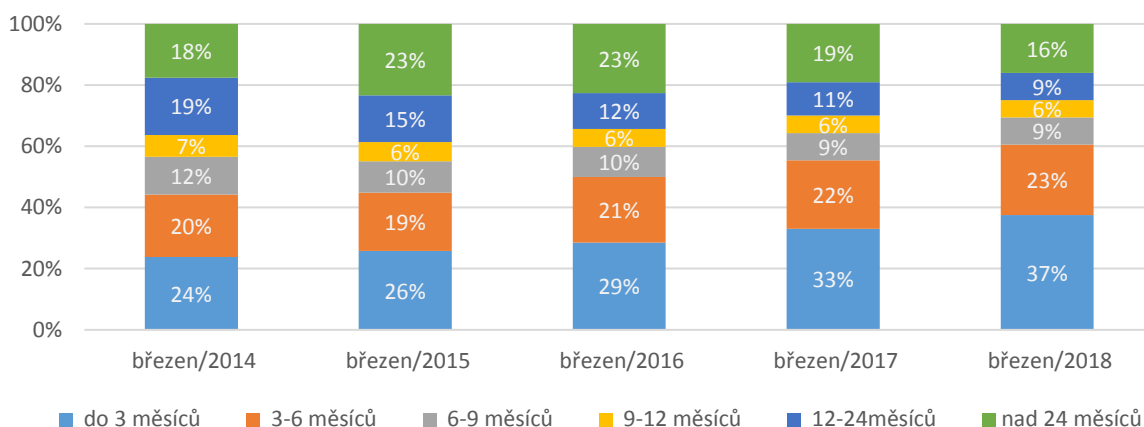
Zdroj: MPSV, Úřad práce ČR, vlastní výpočet

Dalším významným ukazatelem popisujícím vývoj nezaměstnanosti je celková doba evidence uchazečů o zaměstnání. I bez vazby na další dopady nezaměstnanosti do sociální soudržnosti, sociálního systému, rodinného života konkrétních osob, je délka evidence dokladem zdravě fungujícího trhu práce. Na dobře fungujícím trhu práce je stabilně určité procento osob bez zaměstnání, a to z důvodu přirozené změny zaměstnání apod., přičemž se dá očekávat, že tito lidé v poměrně krátké době nové zaměstnání najdou. Naopak, výraznější zastoupení dlouhodobě evidovaných osob ukazuje na strukturální problémy na trhu práce – většinou z důvodu nesouladu mezi poptávkou a nabídkou na trhu práce především z hlediska vzdělání a odbornosti, případně o závažných posunech na trhu práce a v celé ekonomice kraje.

Struktura uchazečů podle délky nezaměstnanosti je výrazně ovlivněna změnami na trhu práce vyvolanými ekonomickým růstem. Díky pozitivnímu ekonomickému vývoji se v absolutních číslech snižuje počet uchazečů ve všech kategoriích. Počet uchazečů nezaměstnaných do 12 měsíců se snížil z 17,8 tis. uchazečů v březnu 2014 na zhruba 7,3 tis. uchazečů v březnu 2018, v případě uchazečů nezaměstnaných déle než 12 měsíců se ve stejném období jejich počet snížil ještě výrazněji z 10,2 tis. uchazečů na 2,4 tisíc uchazečů (pokles o více jak 76 %).

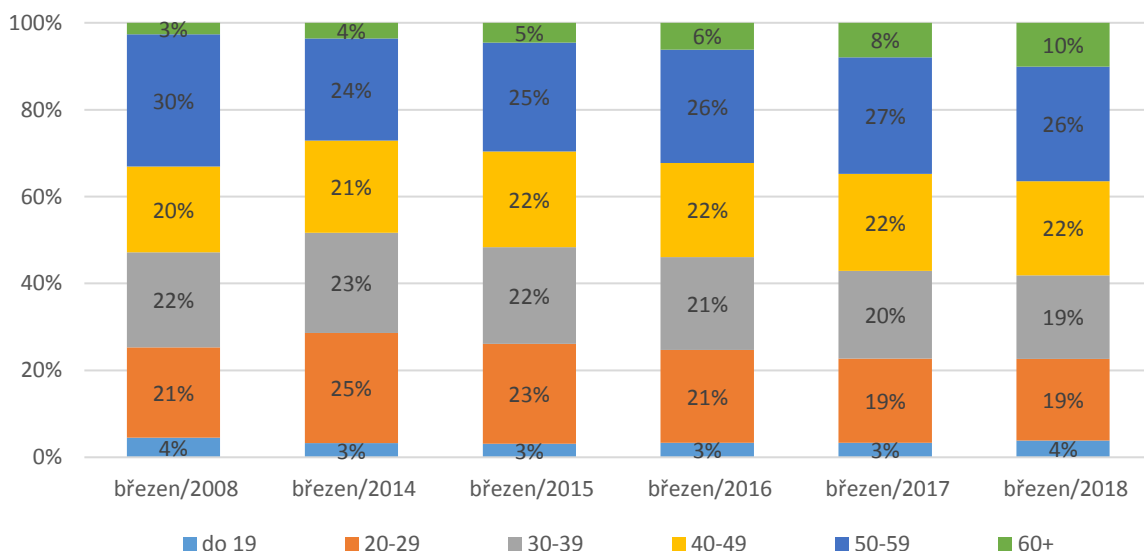
Z grafu je zřejmý nárůst podílu krátkodobě nezaměstnaných. V březnu 2018 představovala z celkového počtu uchazečů o zaměstnání skupina krátkodobě nezaměstnaných (do 6 měsíců) 60 % (v březnu 2014 byl tento podíl pouze 44 %). Naopak podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 12 měsíců) se snížil na 25 % - březen 2018 (v roce 2014 37 %).

Tento pozitivní vývoj lze vysvětlit ekonomickým růstem. V kraji v posledních letech vzniká dostatek nových pracovních míst a díky tomu dochází k rychlému umístění krátkodobě, případně i dlouhodobě, nezaměstnaných uchazečů zpět na trh práce. Osoby, které přijdou o zaměstnání nebo se rozhodnou změnit své pracovní uplatnění, většinou setrvávají v evidenci úřadu práce pouze velmi krátkou dobu.

Graf 10 Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti (%)

Zdroj: MPSV – Měsíční statistika struktury uchazečů a volných pracovních míst, vlastní výpočet

Struktura uchazečů o zaměstnání v Královéhradeckém kraji nevykazuje v čase významnější změny. Ačkoliv se celkový počet uchazečů ve sledovaném období poměrně výrazně měnil, jejich věková struktura zůstává stabilní a je velmi podobná situaci na národní úrovni. Nepochází zde tedy k akceleraci problémů s nezaměstnaností uchazečů ve vyšším věku nebo naopak mladých osob a absolventů, jako v některých jiných oblastech Česka. Mírný nárůst podílu uchazečů nad 50 let lze přičíst obecnému trendu stárnutí populace a demografickým změnám. V kraji je pouze mírně zvýšené zastoupení uchazečů do 29 let v porovnání s průměrem Česka. Průměrný věk uchazečů o zaměstnání v kraji činil v prvním čtvrtletí roku 2018 42,8 let, což je méně, než je průměr Česka (43,3 let).

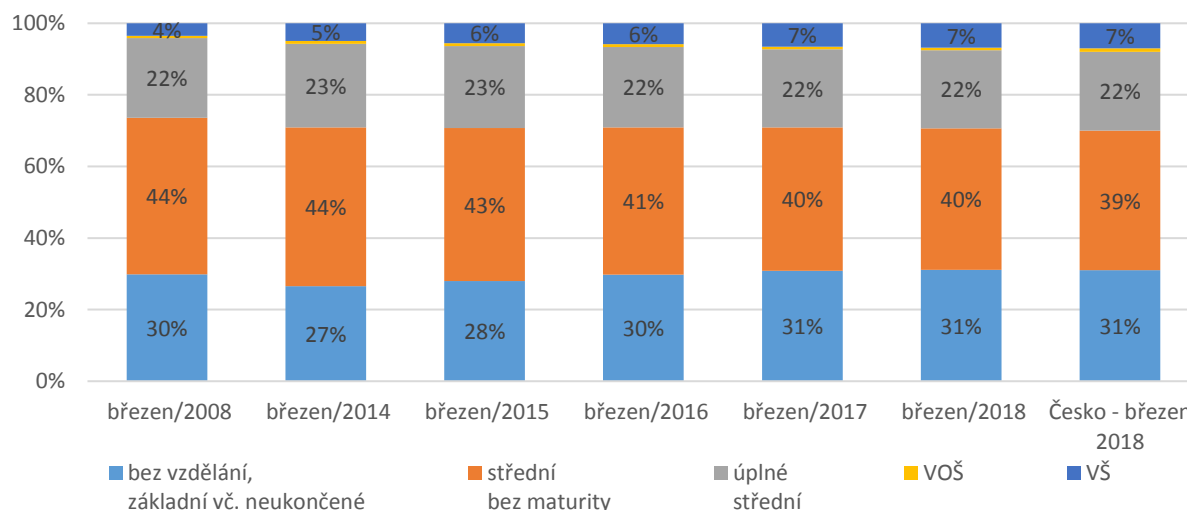
Graf 11 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle věku (%)

Zdroj: MPSV – Měsíční statistika struktury uchazečů a volných pracovních míst, vlastní výpočet a zpracování

Struktura uchazečů o zaměstnání podle jejich nejvyššího dokončeného vzdělání vykazuje v Královéhradeckém kraji v čase pouze velmi malé změny a je téměř totožná s průměrnými hodnotami za celé Česko. Největší podíl tvoří osoby se středoškolským vzděláním bez maturity, jejich podíl se však za poslední čtyři roky snížil. V porovnání s rokem 2008 došlo k nárůstu podílu skupiny uchazečů s vysokoškolským vzděláním. Počet těchto uchazečů o zaměstnání se v prvním čtvrtletí roku 2018 zvýšil o více než 40 % (661 uchazečů) v porovnání se stejným obdobím roku 2008 (471 uchazečů). Nejvyšší relativní nárůst byl zejména u skupiny s bakalářským (o 178 %) a doktorským

vzděláním (o 155 %). Druhou skupinou, u které došlo k relativně vyššímu nárůstu v počtu osob, jsou uchazeči bez vzdělání. V tomto případě se počet v roce 2018 zvýšil o více jak 417 %, avšak v absolutních hodnotách se jedná o velmi malou skupinu uchazečů (62 uchazečů v březnu 2018 v porovnání s 28 uchazeči v březnu 2008). Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle vzdělání v letech 2014–2018 ukazuje dobře Graf 12.

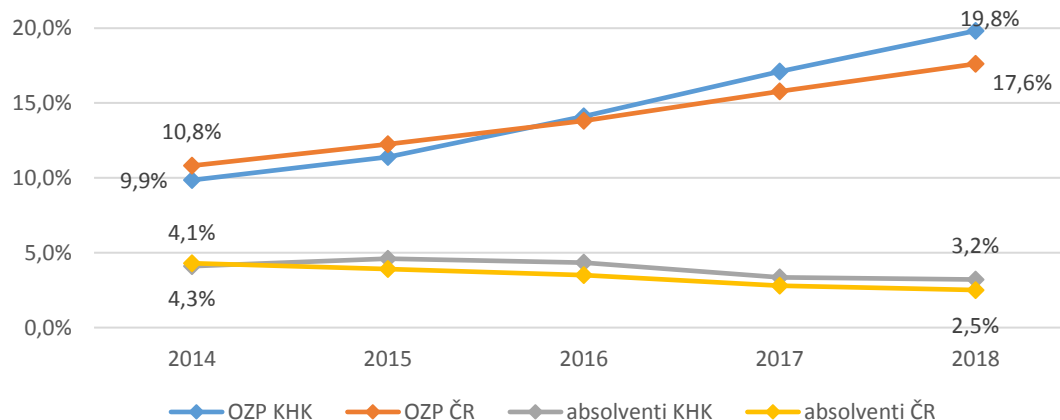
Graf 12 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle vzdělání (%)

Zdroj: MPSV – Měsíční statistika struktury uchazečů a volných pracovních míst, vlastní výpočet a zpracování

Mezi specifické skupiny uchazečů o zaměstnání jsou zařazeni jednak absolventi a dále také osoby se zdravotním postižením. Absolventi představují na trhu práce rizikovou skupinu, jelikož ve srovnání s ostatními uchazeči je pro ně získání prvního zaměstnání obtížnější. Důvodem jsou jednak jejich chybějící pracovní zkušenosti a pracovní návyky a také jejich nedostatečná orientace na trhu práce a často omezené finanční možnosti. Při hledání zaměstnání jsou také znevýhodněni tím, že se nacházejí v přechodném životním období. V předchozích letech zaměstnavatelé preferovali především uchazeče o zaměstnání s praxí a předchozími pracovními zkušenostmi. Tato situace se však vlivem příznivého ekonomického vývoje mění. Nedostatek pracovní síly vede zaměstnavatele k častějšímu zaměstnávání i rizikovějších skupin, především absolventů. Tuto skutečnost dokládá i níže uvedený graf (Graf 13).

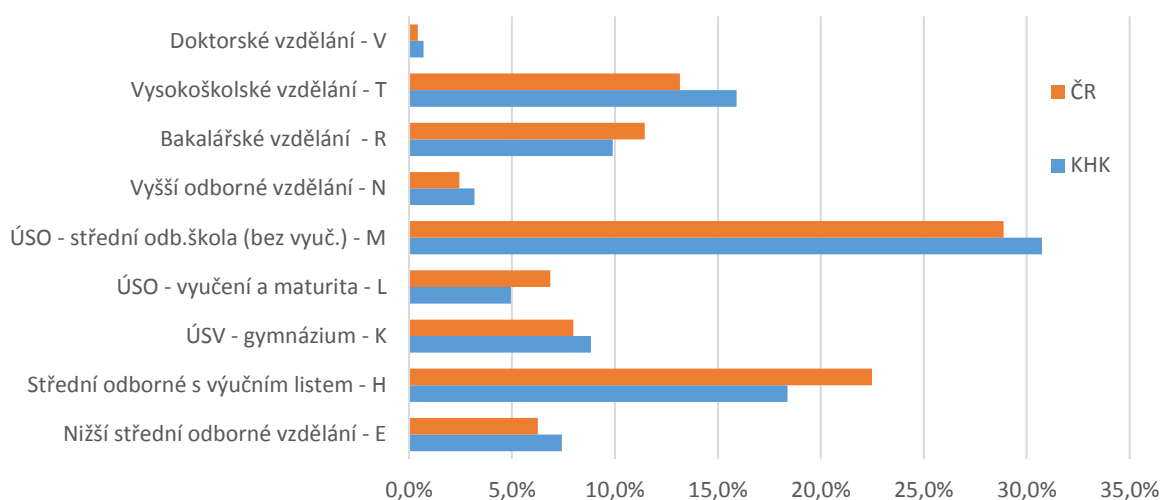
Graf 13 Vývoj podílu osob se zdravotním postižením a absolventů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v Královéhradeckém kraji a ČR v letech 2014–2018 (v %, k 30.4.)

Zdroj: MPSV, vlastní výpočet

V prvním čtvrtletí roku 2018 bylo na Úřadu práce ČR evidováno 6 901 absolventů škol všech stupňů vzdělání. Na celkové nezaměstnanosti ČR se podíleli 2,5 %. Přestože Královéhradecký kraj patří k regionům s nejnižší mírou nezaměstnanosti a podíl nezaměstnaných v posledních letech velmi rychle a výrazně klesá a pohybuje se pod průměrem Česka, v případě absolventů je situace odlišná. Absolventi škol se na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v Královéhradeckém kraji podíleli v prvním čtvrtletí roku 2018 v průměru 3,2 %. Hodnota daného ukazatele je tedy v tomto regionu dlouhodobě vyšší než průměr ČR.

Graf 14 Absolventi škol v evidenci ÚP ČR podle kategorií vzdělání k 30. 4. 2018

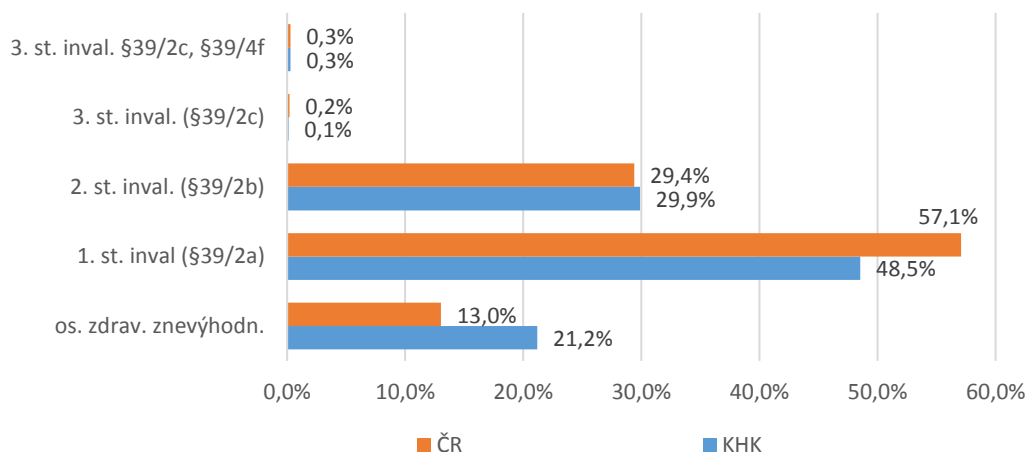

Zdroj: MPSV, vlastní výpočet

Také podíl nezaměstnaných osob se zdravotním postižením je v regionu vyšší (19,8 %) než podíl nezaměstnaných OZP v celé ČR (17,6 %, data ke 30.4.2018). Toto číslo je navíc významně zkreslené faktem, že mnoho OZP se do evidence Úřadu práce vůbec nedostane, protože nejsou dostatečně seznámeni s možnostmi, které jim chráněný trh práce nabízí, zaměstnání nehledají a zůstávají na sociálních dávkách. Podíl těchto specifických skupin v Královéhradeckém kraji převyšuje celorepublikový průměr dlouhodobě, což poukazuje na relativně obtížnou uplatnitelnost absolventů a OZP v kraji. Kombinace zdravotního postižení, absence zkušeností, pracovních návyků a nízké kvalifikace tvoří zásadní bariéru pro vstup na trh práce, bez ohledu na celkovou výši nezaměstnanosti a aktuální situaci na trhu práce. Velká část zůstává dlouhodobě na ÚP či zcela rezignuje na hledání vhodného zaměstnání a uzavírá se ve světě zdravotních bariér a sociálních dávek.

Stávající nedostatek pracovníků vede firmy k tomu, že intenzivně hledají volnou pracovní sílu a častěji využívají i rizikové skupiny, jako jsou absolventi nebo osoby se zdravotním postižením (dále OZP) nebo častěji využívá zahraniční pracovníky.

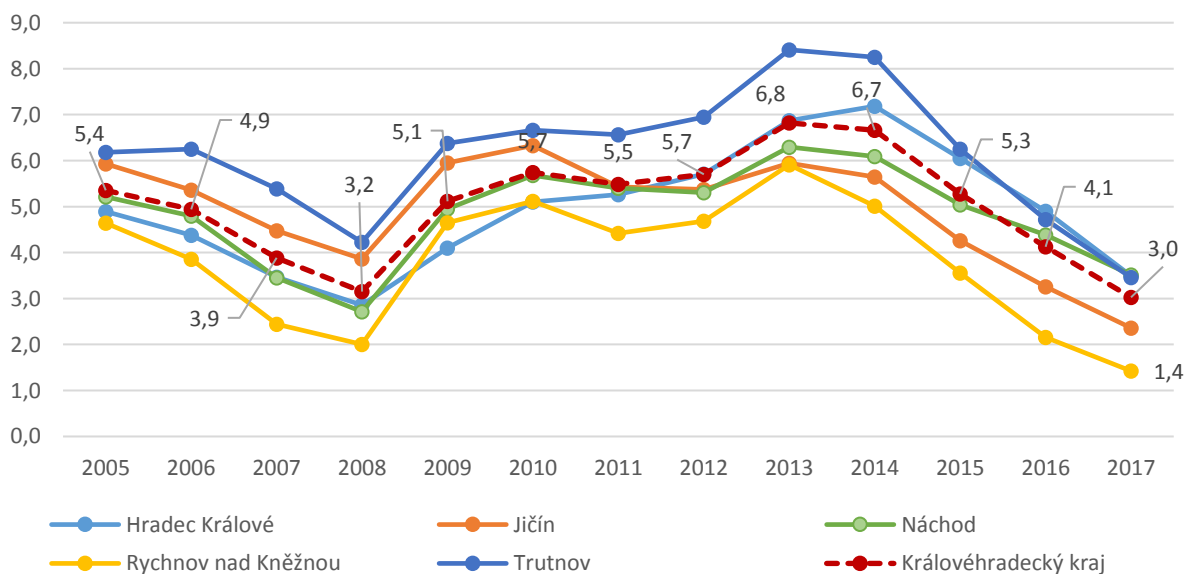

Graf 15 Struktura osob se zdravotním postižením v evidenci ÚP ČR k 30. 4. 2018

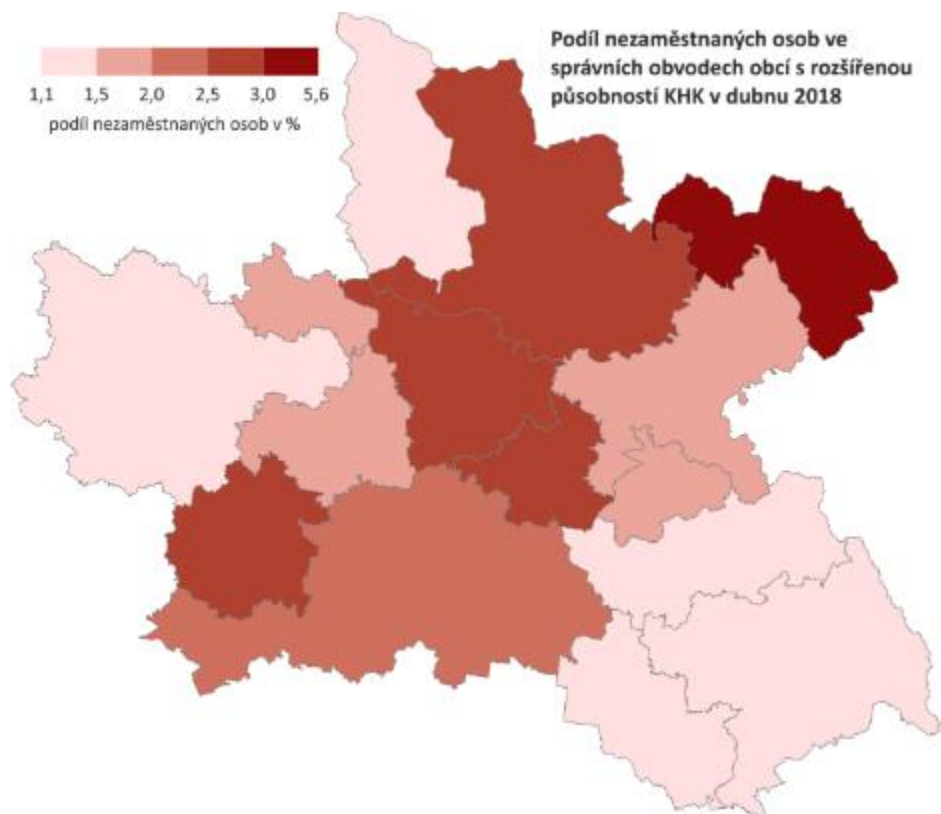
Zdroj: MPSV, vlastní výpočet

Podíl nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji se liší v rámci jednotlivých okresů. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v okrese Rychnov nad Kněžnou (1,4 %), a naopak nejvyšší v okrese Náchod (3,4 %), viz graf č. 1. I tak je ale míra nezaměstnanosti v kraji dlouhodobě pod celorepublikovým průměrem a v některých regionech dosahuje úrovně plné zaměstnanosti.

Současný stav má za následek fakt, že většina firem pocituje dlouhodobý nedostatek zaměstnanců. Ze statistik MPSV bylo zjištěno, po jakých profesích v Královéhradeckém kraji existuje ze strany zaměstnavatelů největší poptávka. Nejvíce volných míst je nabízeno v technických oborech. Zaměstnavatelé mají zájem především o pomocné pracovníky v oblasti těžby, stavebnictví, výroby a dopravy, řemeslníky a kvalifikované pracovníky na stavbách, opraváře, pracovníky ve strojírenství, obsluhy strojů a zařízení a montéry. Roste také zájem o pracovníky ve službách – všeobecné administrativní pracovníky, pracovníky v oblasti prodeje, pracovníky v oblasti osobních služeb, řidiče a obsluhu pojízdnych zařízení nebo uklízeče a pracovníky v oblasti ochrany a ostrahy.

Graf 16 Vývoj míry nezaměstnanosti v regionech Královéhradeckého kraje v letech 2005-2017 (roční průměry)

Zdroj: MPSV – Statistika nezaměstnanosti

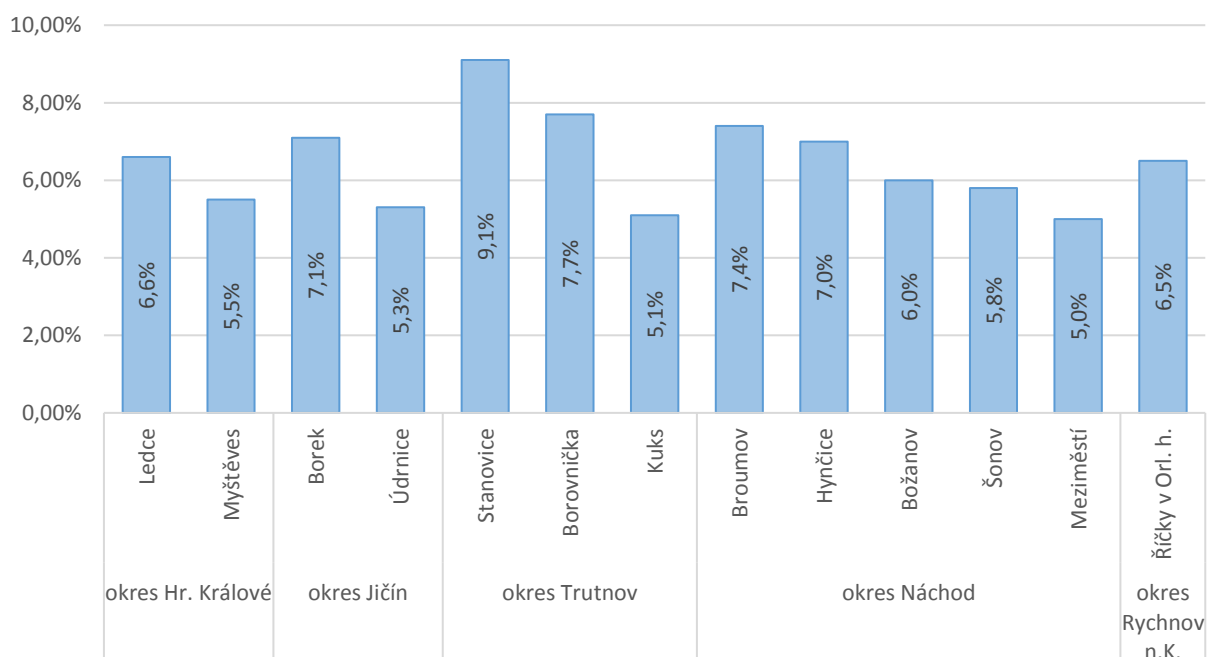
Mapa 3 Podíl nezaměstnaných osob ve SO ORP KHK (duben 2018)

Zdroj: MPSV – Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska, vlastní zpracování

Vyčerpanost lokálního trhu práce je velmi zřetelná ve SO ORP Rychnov nad Kněžnou, kde vlivem výrazného rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou je nedostatek kvalifikované pracovní síly napříč všemi obory. Citelný nedostatek v tomto ORP je především v oblasti služeb. Tento sektor nedokáže konkurovat průměrné mzdě, kterou v regionu nabízejí silní zaměstnavatelé.

Obdobně je na tom také SO ORP Kostelec nad Orlicí, Dobruška, SO ORP Jičín a SO ORP Vrchlábí. Naopak v periferních územích na okrajích administrativních hranic některých ORP jsou obce, kde se podíl nezaměstnaných pohybuje v rozmezí 5-6 %, nebo dokonce nad 9 % (obec Stanovice). Jedná se o obce zejména ve SO ORP Broumov a SO ORP Dvůr Králové n. L., kde dochází ke kumulaci různých faktorů, které ovlivňují rozvoj daného území – velikost obce, dopravní dostupnost, struktura obyvatelstva, nabídka pracovních míst a další.

Vyčerpanost trhu práce dopadla i na práce sezónní a je brzdou při zajištění služeb v cestovním ruchu, zejména v zimním období, který je pro mnohé z regionu ORP Vrchlábí a Trutnov důležitým zdrojem příjmů.

Graf 17 Problémová území v kraji – podíl nezaměstnaných osob v obcích (duben 2018)

Zdroj: MPSV – Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska, vlastní zpracování

Z pohledu budoucího ekonomického vývoje bude záležet na dalším ekonomickém vývoji a do struktury uchazečů se také může promítnout zvyšující se podíl automatizace ve zpracovatelském průmyslu (Průmysl 4.0).

2.2.1 Cizinci na trhu práce

Tento relativně pozitivní trend vývoje nezaměstnanosti v kraji je však zároveň problémem pro zaměstnavatele v regionu. Zaměstnavatelé, kteří pro své provozy poptávají pracovní sílu přímo v kraji, ji získávají velmi obtížně. Stále více sílí efekt vyčerpaného lokálního trhu práce.

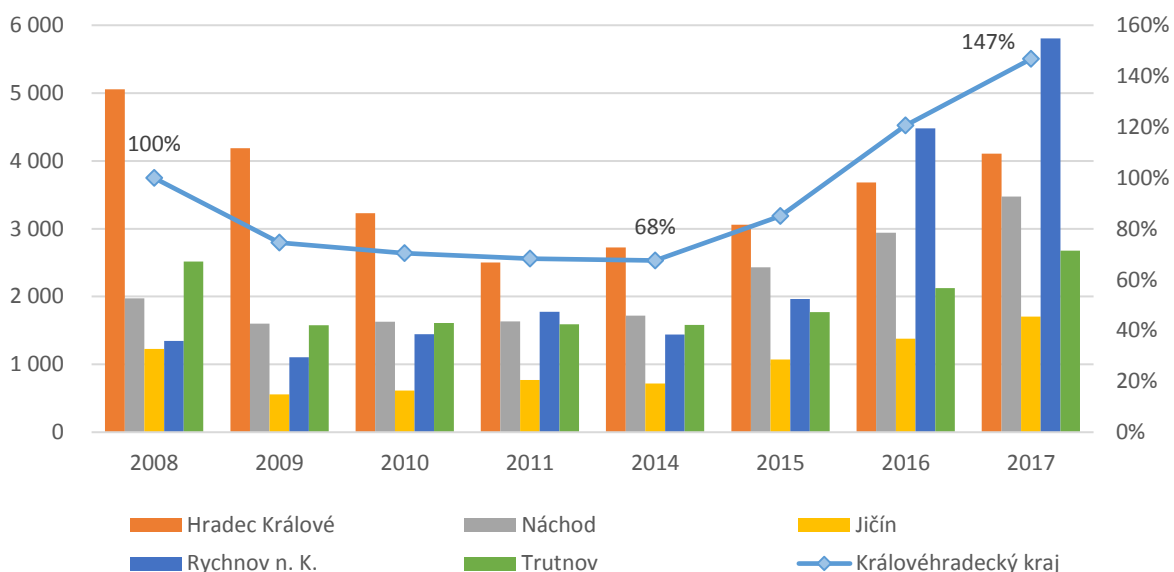
Jedním z řešení tohoto nedostatku pracovní síly je využívání zaměstnávání osob ze zahraničí⁵, a to jak občanů EU, tak i o občanů z třetích zemí. Všechny údaje vychází ze statistik úřadu práce a jsou v podobě, v jaké je zaměstnavatelé nahlásí. Zaměstnavatelé mají povinnost hlásit úřadu práce nástup každého cizince i ukončení výkonu zaměstnání. Zaměstnavatelé však tyto povinnosti ne vždy dodržují, proto níže uvedené údaje nejsou absolutně přesné, ale dostatečně ukazují trendy v oblasti zaměstnávání cizinců. Níže uvedené údaje také nepostihují cizince, kteří jsou zaměstnání na území Královéhradeckého kraje bez odpovídajícího povolení.

Ve statistikách jsou zachyceni cizinci, kteří vykonávají zaměstnání na území Královéhradeckého kraje, a to bez ohledu na jejich skutečné bydliště. Jsou tak zaznamenáni i pracovníci, kteří na území kraje dojíždějí za prací každý den z jiných krajů, či ze zahraničí (např. Polsko). Analogicky, v počtech nejsou zahrnuti cizí státní příslušníci, kteří se sice z hlediska pobytu zdržují na území kraje, ale zaměstnání vykonávají jinde.

⁵ Dle zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR, je cizincem fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské unie. Dle ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se pro účely zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí podle tohoto zákona, není za cizince považován občan Evropské unie a jeho rodinný příslušník a rodinný příslušník občana České republiky. Pro účely zaměstnávání cizinců tak zákon o zaměstnanosti definuje cizince úžeji. Pro účely této analýzy je cizincem míněna osoba tak, jak je definována zákonem o pobytu cizinců.

Počet zaměstnaných cizinců se na území Královéhradeckého kraje v posledních letech opět zvyšuje. Ke konci roku 2017 bylo na území kraje oficiálně zaměstnáno více jak 17,7 tis. cizinců, což je o 48 % více v porovnání s koncem roku 2008 a 117 % více v porovnání s koncem roku 2014. Nejvyšší zastoupení mají cizinci v okrese Rychnov nad Kněžnou (33 %), Hradec Králové (23 %) a Náchod (20 %). V porovnání s rokem 2008 se počet zaměstnaných cizinců zvýšil ve všech okresech vyjma Hradce Králové, zde došlo k úbytku cca 19 %. Nejvyšší nárůst zaznamenal okres Rychnov nad Kněžnou, kde se počet zaměstnaných cizinců zčtyřnásobil (Index změny 2017/2008 je 432 %). Tento trend lze vysvětlit stále se rozšiřující průmyslovou zónou Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou, která zaměstnává více jak 10 tis. zaměstnanců.

Graf 18 Vývoj počtu zaměstnaných cizinců na území Královéhradeckého kraje a index změny (2008–2017, rok 2008 = 100 %)

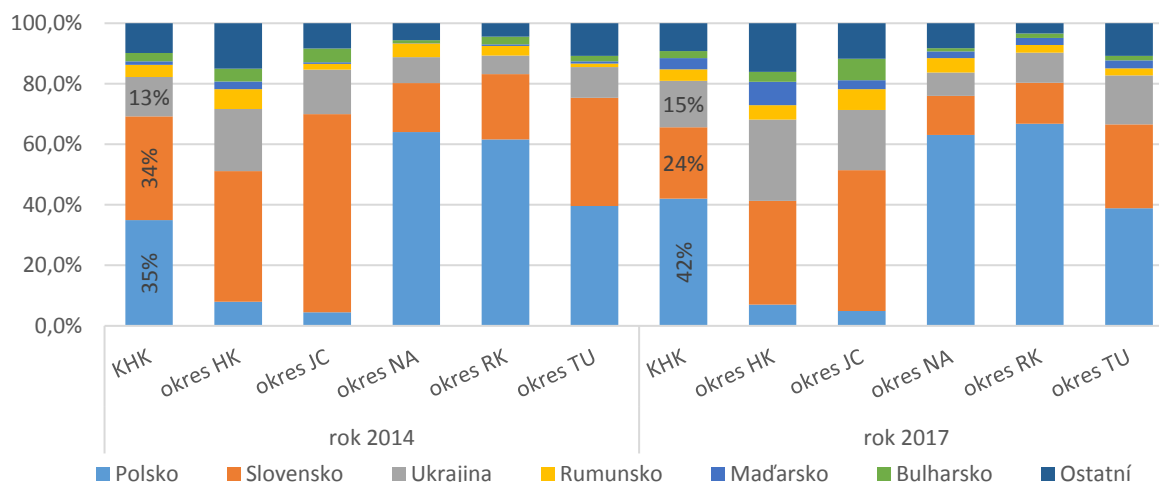

Poznámka: za rok 2012 a 2013 nejsou údaje o počtu zaměstnaných cizinců k dispozici

Zdroj: MPSV – Zaměstnávání cizích státních příslušníků, vlastní výpočty

Z hlediska struktury cizinců podle zemí a skupin zemí původu jednoznačně převládají zaměstnanci ze zemí Evropské unie, kteří se na celkovém počtu zaměstnanců podílejí 77 %. Zbytek tvoří občané třetích zemí, státní příslušníci ostatních zemí EHS tvoří pouze jednotky případů.

Nejvíce jsou v kraji zastoupeni zaměstnaní cizinci z Polska, jejich podíl představoval na konci roku 2017 42 % (o více jak 7 p. b. v porovnání s rokem 2014). Tito cizinci mají největší zastoupení v okresech Rychnov n. K. (52 %), Náchod (29 %) a Trutnov (14 %), což je dáno blízkostí polské hranice. Tento výrazný nárůst je důsledkem rozvoje průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov n. K. Polští státní příslušníci jsou zaměstnáni především v závodě ŠKODA AUTO a.s. a u navazujících dodavatelů v průmyslové zóně. Přibližně 38 % zaměstnaných cizinců z Polska je zaměstnáno přes agentury práce, přímo zaměstnání jsou pak zejména ve firmách z oblasti automotive, včetně subdodavatelů, gumárenství a v elektrotechnickém průmyslu (např. ŠKODA AUTO a.s., Continental Automotive Czech Republic s.r.o., Simoldes Plasticos Czech s.r.o., ATAS elektromotory Náchod a.s., Trelleborg Bohemia, a.s.). Tomu odpovídají i nejčastěji vykonávané profese – montážní dělníci mechanických zařízení a ostatních výrobků, pomocní pracovníci ve výrobě, obsluha strojů na výrobu výrobků z plastů a pryže, montážní dělníci elektrických zařízení, svářeči, řidiči vysokozdvíhových vozíků, řidiči. V příhraničních oblastech výrazně narůstá počet polských pracovníků ve zdravotnictví, zejména v zařízeních Rehamedica Žacléř a pobočka Trutnov a v Janských Lázních.

Graf 19 Struktura zaměstnaných cizinců dle země původu v roce 2014 a 2017 (%)

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní výpočty

Druhou nejvýznamnější skupinou cizích státních příslušníků zaměstnaných v Královéhradeckém kraji jsou občané Slovenska, kteří se na celkovém počtu zaměstnaných cizinců podílejí necelými 24 %. Na rozdíl od Poláků jsou Slováci rovnoměrněji rozmístěni v rámci celého kraje, nejvíce je jich zaměstnáno v okrese Hradec Králové (33,7 %), kde jsou i nečastější skupinou zaměstnaných cizinců. Naopak nejméně je jich zaměstnáno v okrese Náchod (10,7 %). S ohledem na skutečnost, že se jedná spíše o osoby, které jsou v ČR trvale usazené, jsou široce rozprostřeny mezi nejrůznější profese a zaměstnavatele. Ze zaměstnavatelů, kteří zaměstnávají vyšší počet cizinců lze však uvést Fakultní nemocnici Hradec Králové, u které občané Slovenska tvoří 75 % zaměstnaných cizinců. Jedná se zejména o zdravotnický personál.

Třetí nejvýznamnější skupinou zaměstnaných cizinců a první skupinou občanů ze třetích zemí jsou občané Ukrajiny. Ve srovnání s rokem 2014 se jejich počet zvýšil k 31. 12. 2017 o 156 %. Na rozdíl od předchozích dvou skupin zde lze pozorovat kolísavý vývoj počtu zaměstnaných Ukrajinců v průběhu roku. V zimních měsících lze pozorovat snížení počtu těchto zaměstnaných osob, což je dáno tím, že Ukrajinci jsou v Česku velmi často zaměstnáni na sezónní práci ve stavebnictví či zemědělství na dobu 3 či 6 měsíců a na zimu se vrací zpět do své vlasti. Více jak 40 % Ukrajinců je zaměstnáno v okrese Hradec Králové a významnější zastoupení mají také v okrese Rychnov n. K. (21,3 %). Ukrajinci jsou zaměstnáváni spíše na méně kvalifikovaných pozicích. Nejvýznamnějším zaměstnavatelem u této skupiny je Škoda Auto, nicméně se jedná pouze o 6 % všech zaměstnaných Ukrajinců. Ukrajinci jsou nejvíce zaměstnáni jako dělníci v oblasti výstavby budov, dále jako pomocní pracovníci ve výrobě, uklízeči a pomocní pracovníci ve výrobě, montážní dělníci (Škoda Auto, a.s.), strojírenští dělníci a řidiči. Nicméně i tato skupina je velmi roztržena mezi velký počet (cca 700) různorodých zaměstnanců s tím, že žádná firma nezaměstnává více než několik desítek či jen jednotlivce.

Z dalších zemí EU pracují v ČR zejména občané Rumunska, Maďarska a Bulharska. Státní příslušníci všech těchto zemí vykonávají zejména méně kvalifikované práce, a to pomocní dělníci ve výrobě, obsluha strojů a zařízení, montážní dělníci.

Integrace zahraničních pracovníků v Královéhradeckém kraji je poměrně aktuálním tématem. Zejména s rozvojem průmyslových zón v kraji se počet těchto pracovníků zvyšuje, do kraje přicházejí zejména jednotlivci. Z pohledu rozvoje kraje by bylo pro kraj přínosné, aby přicházely spíše celé rodiny a v území se usazovaly. Problematika relokační zahraničních pracovníků a studentů, případně pracovníků z regionů České republiky s vyšší nezaměstnaností není zatím aktivně a koncepčně řešena.

2.3 Vzdelanostní struktura

V této kapitole je pozornost zaměřena na analýzu systému školství v Královéhradeckém kraji, a to především z pohledu jeho vlivu na kvalitu lidských zdrojů potřebných pro trh práce v regionu. Jedním ze základních ukazatelů kvality lidských zdrojů je jejich vzdělanostní úroveň, kterou do určité míry ovlivňuje dostupnost kvalitních vzdělávacích institucí. Zajištění kvalifikované a kvalitní pracovní síly pro místní zaměstnavatele by mělo být hlavním úkolem zejména středních a vyšších odborných škol. Poptávka po určitých typech profesí by měla do určité míry ovlivňovat strukturu nabízených studijních oborů tak, aby absolventi středních a vyšších odborných škol nacházeli uplatnění na místním trhu práce.

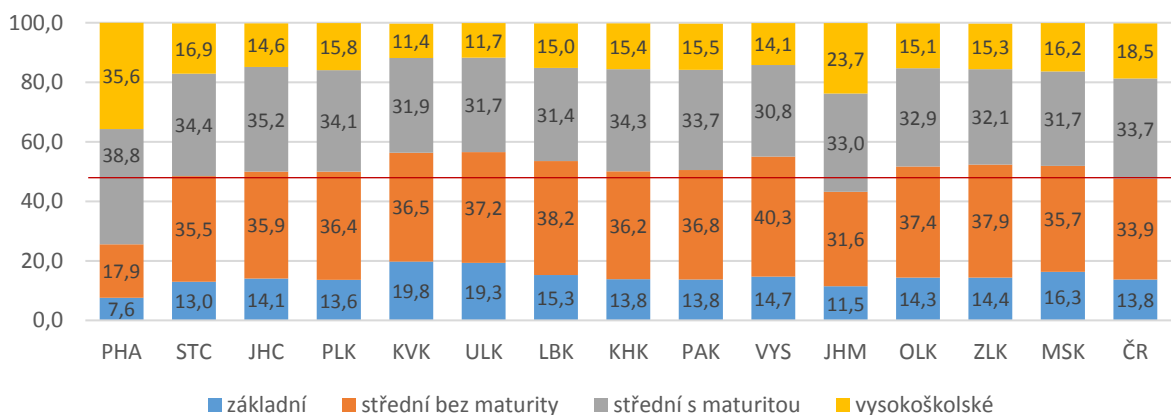
Z pohledu potřeb obyvatel kraje je také důležitá dostupnost jednotlivých úrovní vzdělávací soustavy. Demografické změny ovlivňující počty dětí v mateřských a základních školách bude nutné zhodnotit ve vazbě na současný stav sítě škol z pohledu budoucích potřeb.

2.3.1 Vzdelanostní struktura obyvatel

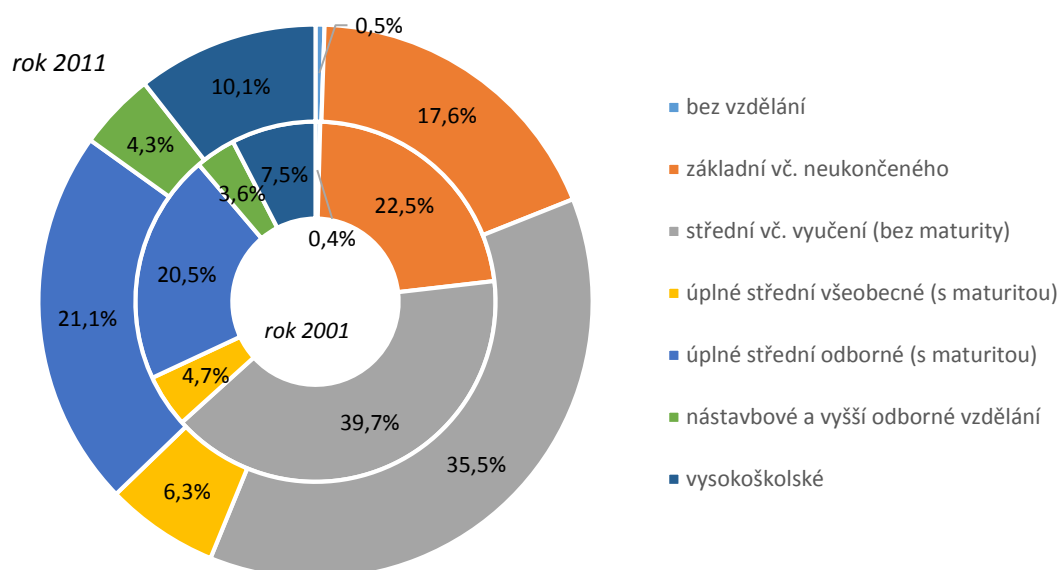
Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními kraji Česka k regionům s průměrnou úrovní vzdělanosti obyvatel (Graf 20). Polovinu populace starší 15 let tvoří lidé s maximálním dosaženým vzděláním základním nebo středním bez maturity – průměr ČR je 47,7 %. Podíl vysokoškolsky vzdělaných se dle údajů z výběrového šetření pracovní síly pohyboval v roce 2016 kolem 15,4 % ze všech obyvatel nad 15 let (7. místo v Česku). Tento podíl je však stále pod průměrem ČR (18,5 %). Nad průměrem ČR se kraj pohybuje u podílu osob se středním vzděláním s maturitou – viz Graf 20.

Vzdělanostní struktura obyvatel se trvale zlepšuje, ale stále ještě nedosahuje průměru Česka. V období mezi dvěma censy (2001-2011) nejvýrazněji vzrostl podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním (nárůst o 2,6 p. b.). Naopak nejvýraznější pokles byl u populace se základním nebo neukončeným vzděláním – viz Graf 21. U této kategorie se kraj pohybuje na průměr Česka.

Graf 20 Porovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva ve věku 15 a více let v krajích ČR

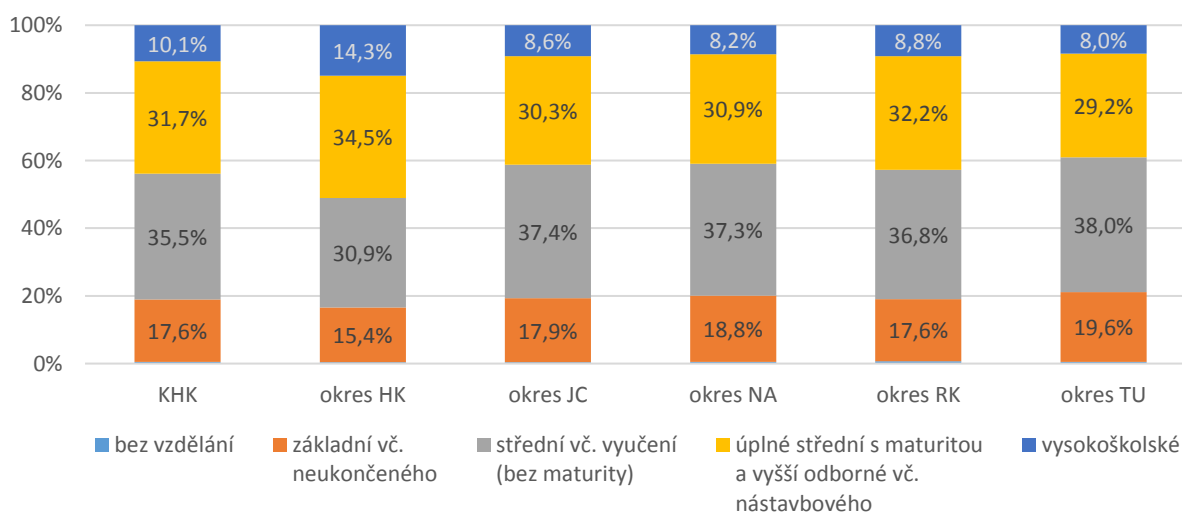
Zdroj: Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – rok 2016, vlastní zpracování

Graf 21 Vývoj vzdělanostní struktury v Královéhradeckém kraji mezi lety 2001 a 2011

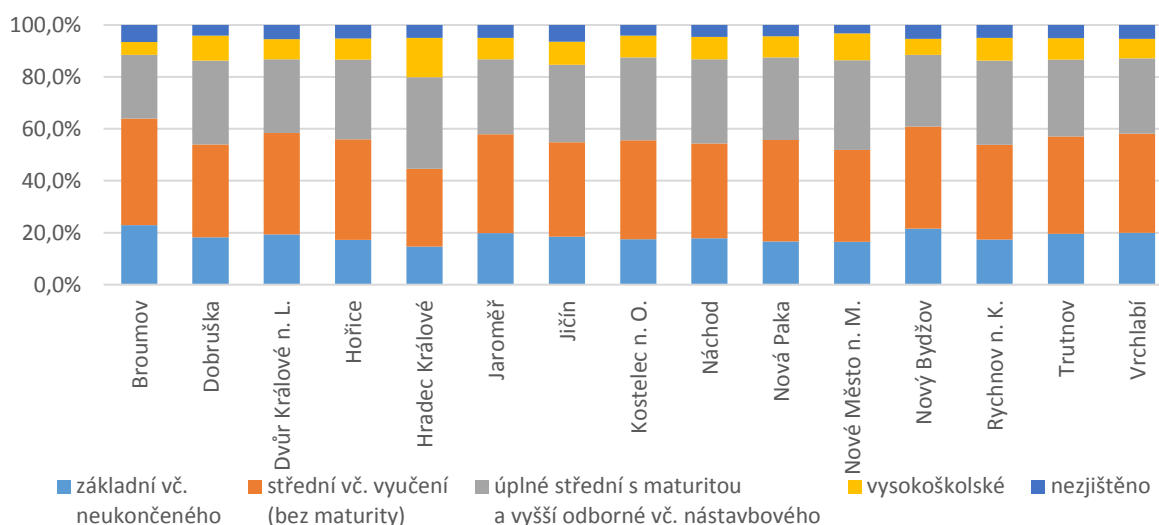
Zdroj: ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a 2011, vlastní výpočet a zpracování

Z regionálního hlediska lze porovnávat pouze údaje získané ze SLDB 2011. Tato data jsou již poměrně zastaralá, ale ukazují alespoň základní územní rozdíly.

Při porovnávání údajů ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností (ORP) jsou oblasti s nejvyšším a nejnižším podílem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel diferencovány. Z pohledu vzdělanostní struktury byla nejméně příznivá situace na Broumovsku, kde téměř dvě třetiny obyvatel měly vzdělání střední bez maturity a nižší a podíl VŠ vzdělaných byl pouze 5,0 %. Obdobně nepříznivá vzdělanostní struktura byla v ORP Nový Bydžov, kde tři pětiny obyvatelstva nad 15 let měly střední vzdělání bez maturity a nižší a podíl VŠ vzdělaných byl 6,1 %. Naopak nejpříznivější byla vzdělanostní struktura obyvatelstva nad 15 let v roce 2011 v ORP Hradec Králové, kde více jak polovina obyvatelstva má úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší (podíl VŠ vzdělaných 15,2 %). Druhý nejvyšší podíl VŠ vzdělaných dosáhl v roce 2011 ORP Nové Město nad Metují (10,4 %).

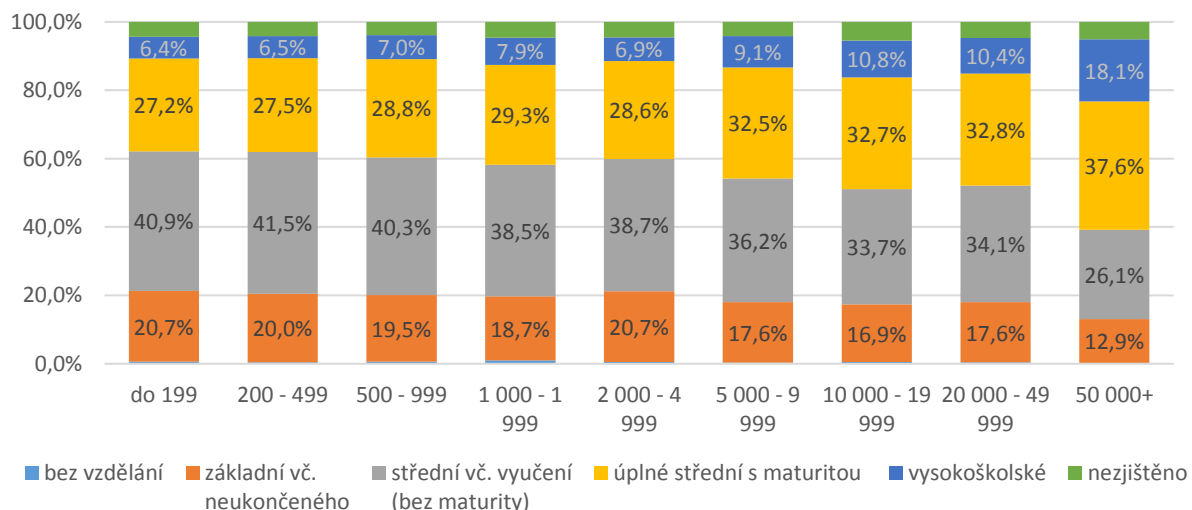
Graf 22 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let v okresech Královéhradeckého kraje

Zdroj: ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů 2011, vlastní výpočet a zpracování

Graf 23 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let ve SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů 2011, vlastní výpočet a zpracování

Při porovnávání údajů o vzdělanosti dle velikostních kategorií obcí lze pozorovat opět rozdílnosti. Z pohledu vzdělanostní struktury byla nejméně příznivá situace v obcích pod 5 tisíc obyvatel. Z grafu (Graf 24) je viditelné, že dochází směrem od velkých obcí k malým k rovnoměrnému poklesu vzdělanosti obyvatel starších 15 let. Tento pokles však není nijak dramatický, v žádné z kategorií se neprojevuje výrazně. Výjimku tvoří pouze kategorie nad 50 000 obyvatel, která je však reprezentována pouze krajským městem Hradec Králové, kde je situace odlišná od zbytku regionu, jak již naznačuje srovnání ORP uvedené výše.

Graf 24 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let dle velikostní skupiny obce

Zdroj: ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů 2011, vlastní zpracování

Poměry a trendy ve vzdělanostní struktuře obyvatelstva v Královéhradeckém kraji nijak výrazně nevybočují ze situace v České republice, v rámci kraje existují rozdíly mezi krajským centrem a periferními oblastmi.

2.4 Školství a vzdělávání

Královéhradecký kraj vykonává činnosti pro zajištění podmínek zejména pro střední a vyšší odborné vzdělávání, dále pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Ve školním roce 2017/18 kraj zřizoval 10 mateřských škol, 20 základních škol, 64 středních škol a 9 vyšších odborných škol.

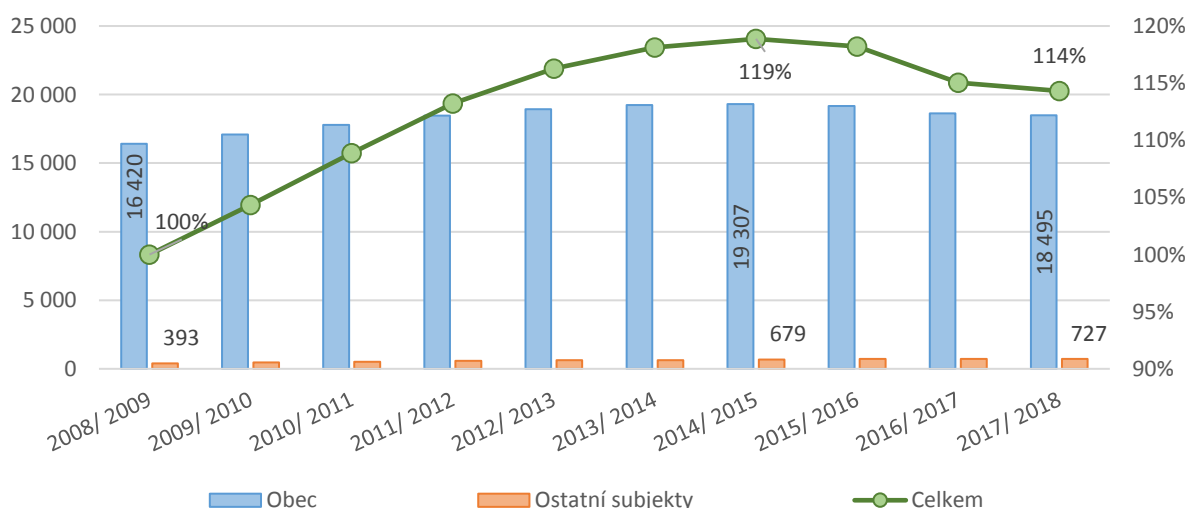
Zřizovateli škol a školských zařízení na území kraje jsou také obce, církve a náboženské společnosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a další fyzické nebo právnické osoby. Obce zřizují naprostou většinu základních a mateřských škol v kraji z důvodu povinnosti zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky a podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na svém území. Z tohoto důvodu je pozornost zaměřena i na tyto stupně vzdělávací soustavy, a to především z pohledu budoucích potřeb v krajské perspektivě. Podrobné hodnocení vzdělávací soustavy v Královéhradeckém kraji je provedeno odděleně po jednotlivých typech vzdělávacích institucí.

2.4.1 Předškolní vzdělávání – mateřské školy

Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami, popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. Ve školním roce 2017/18 nabízelo předškolní vzdělávání na území Královéhradeckého kraje celkem 319 subjektů, přičemž 91 % zřizovatelů byly obce.

Positivní trend prudkého růstu počtu dětí v mateřských školách se v posledních třech letech zastavil, což je zřejmé i z následujícího grafu (Graf 25). Od školního roku 2015/2016 počty dětí v mateřských školách stagnují, případně mírně klesají. Tento trend odpovídá demografickému vývoji počtu živě narozených dětí. Od školního roku 2005/06 do š. r. 2014/2015 vzrostl počet dětí o 3 173, tedy o více jak 19 %. Naopak od š. r. 2014/15 do š. r. 2017/18 klesl počet dětí v mateřských školách o 764 dětí, tedy o (3,8 %).

Graf 25 Vývoj počtu dětí v mateřských školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Tento trend je víceméně geograficky nezávislý na regionálním rozmístění, je však rozdílný u typu zřizovatele. Poměrně výrazný nárůst počtu dětí je zřetelný za posledních deset let u mateřských škol zřizovaných privátními subjekty. Tento pozitivní trend je dán především nárůstem počtu subjektů. Ve školním roce 2008/09 působily na území kraje pouze dvě privátní mateřské školy (12 dětí), ve š. r. 2017/18 to bylo již celkem 17 mateřských škol (334 dětí). Nejvyšší pokles dětí je zaznamenán u

MŠ zřizovaných krajem. Ve š. r. 2017/18 navštěvovalo MŠ o 13 % dětí méně v porovnání se š. r. 2008/09. Jednou z příčin poklesu počtu dětí v MŠ zřizovaných krajem může být novela školského zákona, která výrazně upravila vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato úprava školského zákona stanovila podmínky, aby děti, žáci a studenti se SVP měly umožněno vzdělávat se společně s ostatními ve školách hlavního vzdělávacího směru. Pouze v případech, kdy školské poradenské zařízení vyhodnotí podpůrná opatření jako nedostačující k naplnění vzdělávacích možností a k uplatnění práva na vzdělávání, tak lze pro děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem zřídit školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny pro daný typ znevýhodnění.

Pozitivním trendem v Královéhradeckém kraji je, že růst počtu dětí v MŠ neprobíhal na úkor růstu průměrného počtu dětí na jednu třídu. Celkové kapacity mateřských škol v Královéhradeckém kraji, které činí 21 491, jsou využívány více jak na 92 %. Z celokrajského hlediska je možné posuzovat kapacitu mateřských škol jako dostatečnou, podrobnější analýza naplněnosti kapacit jednotlivých obecních mateřských škol ukazuje, že ve školním roce 2017/18 bylo 25 % škol naplněno na 100 % a dalších 14 % naplněno na více než 95 % kapacity příslušné mateřské školy.

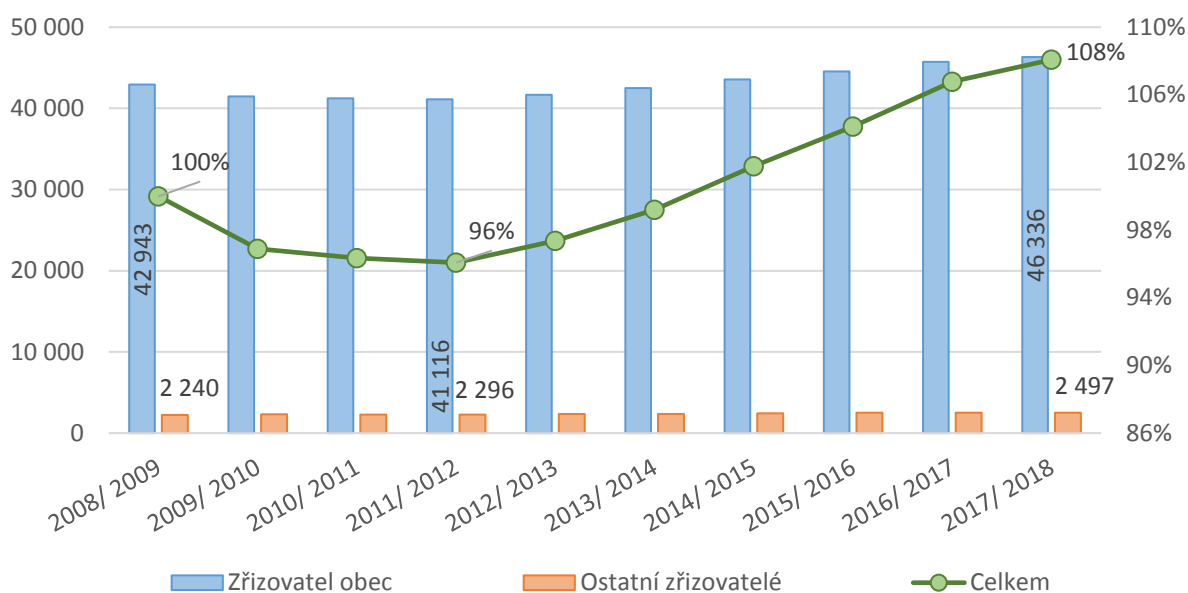
Pro některé obce bude nezbytné síť těchto zařízení optimalizovat. Zvýšený zájem o předškolní vzdělávání bude v budoucnu spíše lokální záležitostí spojenou s posunem možnosti nástupu dětí do mateřské školy od 2 let, s kvalitou nabízeného vzdělání či s intenzivnějším rozvojem některých území. Krátkodobě lze ještě očekávat zvýšený zájem ve větších městech ve vazbě na intenzivnější bytovou výstavbu. Například plánovaný rozvoj bydlení v zázemí průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov n. K. může vlivem usazování mladých rodin přinést problémy s kapacitou mateřských a základních škol.

2.4.2 Základní vzdělávání

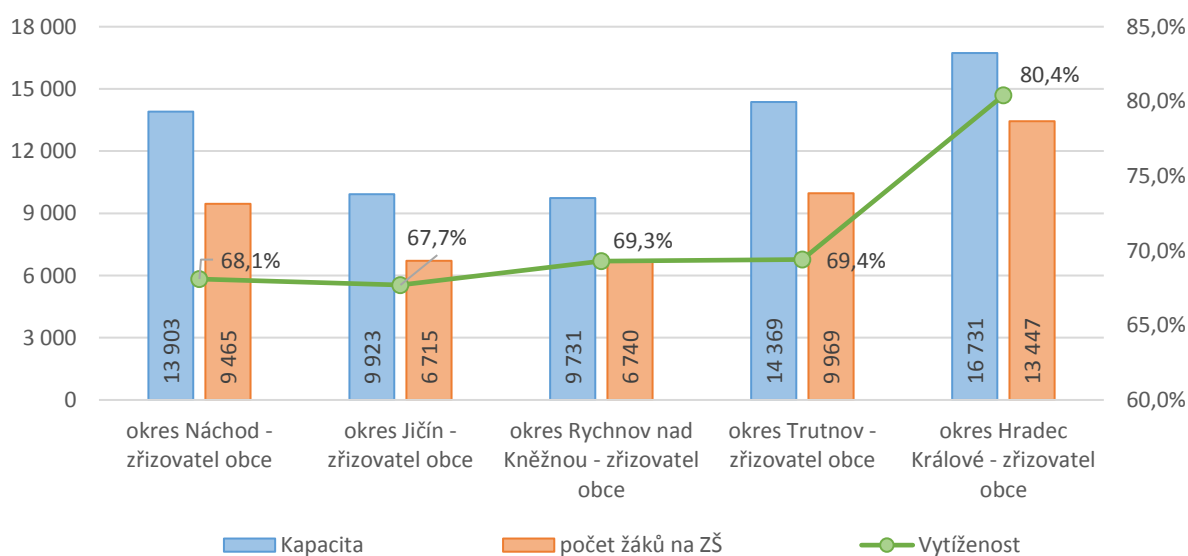
V souladu s příznivým demografickým vývojem, růst počtu dětí zejména ve věkové skupině 6–10 let, pokračovala průběžná úprava sítě základních škol na území Královéhradeckého kraje. Ve školním roce 2017/18 působilo v kraji celkem 272 základních škol, přičemž 41 % tvořily základní školy pouze 1. stupně. V naprosté většině (84 %) byly zřizovatelem základních škol obce.

Z grafu (Graf 26) je zřejmé, že negativní trend poklesu počtu žáků na základních školách se zastavil ve školním roce 2011/12 a od té doby počet žáků v základních školách mírně stoupá. Tento pozitivní trend je dán vyšším přílivem dětí do 1. ročníků ZŠ. Od školního roku 2008/09 došlo k nárůstu o 3 650 žáků, tedy o více jak 8 % (v porovnání se š. r. 2011/12 nárůst o 5 421 žáků, tedy o téměř 12,5 %). V souvislosti s počtem žáků na základních školách vzrůstá také průměrný počet dětí na jednu běžnou třídu, který dosáhl ve školním roce 2016/17 hodnoty téměř 23 dětí.

Celkové kapacity základních škol v Královéhradeckém kraji, které činí 69 613, jsou využívány zhruba na 70,2 %. Podrobnější analýza naplněnosti kapacit jednotlivých základních škol ukazuje, že ve školním roce 2017/18 pouze tři základní školy měly 100 % vytížení (ZŠ Dohalice, Nemojov a Suchý Důl). Celkem 13 základních škol zřizovaných obcemi (6 %) mělo vytíženost 90 a více procent. Naopak 12 % škol nedosahuje téměř ani 50 % vytíženosti a 3 základní školy využívají svou kapacitu ve školním roce 2017/18 ani ne na 30 % (nejméně využívá svou kapacitu ZŠ v Martínkovicích 14 % a ZŠ a MŠ Vítězná v okrese Trutnov 22 %).

Graf 26 Vývoj počtu dětí na základních školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Graf 27 Vytíženost základních škol zřizovaných obcemi v okresech Královéhradeckého kraje š. r. 2017/2018

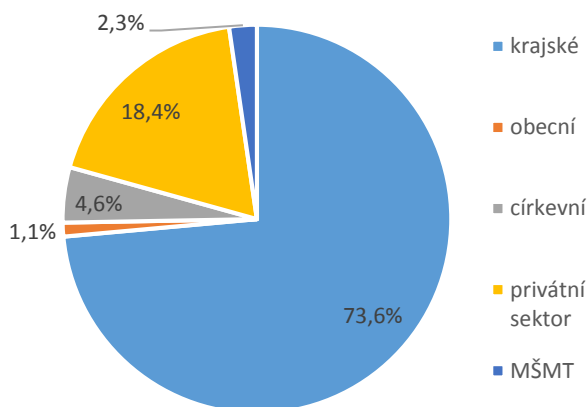
Zdroj: MŠMT – rejstřík škol, Ministerstvo financí ČR, vlastní výpočet a zpracování

Tento pozitivní trend se však v následujících letech změní. Na základě demografického vývoje lze očekávat postupný obrat. Počet dětí nastupujících do prvních tříd se bude stabilizovat, postupem času začne mírně klesat a trvale poroste počet žáků na druhém stupni. Budoucí změny počtu žáků by měly být v rámci jednotlivých škol organizačně řešitelné, neboť celková kapacita základních škol v Královéhradeckém kraji by měla být dostačující. Lze však očekávat místní odlišnosti, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu související s celkovým rozvojem daného území.

2.4.3 Střední vzdělávání v kraji

V Královéhradeckém kraji působilo ve školním roce 2017/18 celkem 87 středních škol, z toho většinu (necelých 74 %) zřizoval Královéhradecký kraj – viz Graf 28. Druhým významnějším zřizovatelem v regionu je privátní sektor, který je zřizovatelem celkem 16 středních škol⁶.

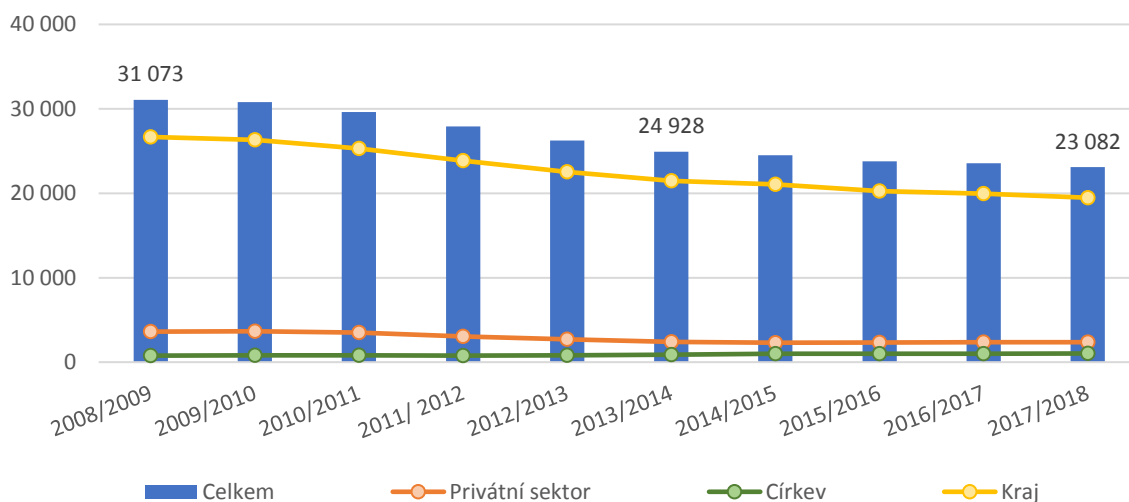
Graf 28 Střední školy v KHK dle zřizovatele (k 1. 11. 2017)

Zdroj: KÚ KHK – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Z údajů zobrazených v následujících grafech (Graf 29 a Graf 30) vyplývá, že počet žáků středních škol od školního roku 2008/09 postupně klesá, za posledních devět let celkem o 7 991 žáků, tj. o téměř 26 %. Ve školním roce 2017/18 se na středních školách v Královéhradeckém kraji vzdělávalo celkem 23 082 žáků, což je o 469 (2 %) méně než o rok dříve. Více než 84 % žáků navštěvuje střední školy zřizované Královéhradeckým krajem.

Graf 29 Vývoj počtu žáků na středních školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018

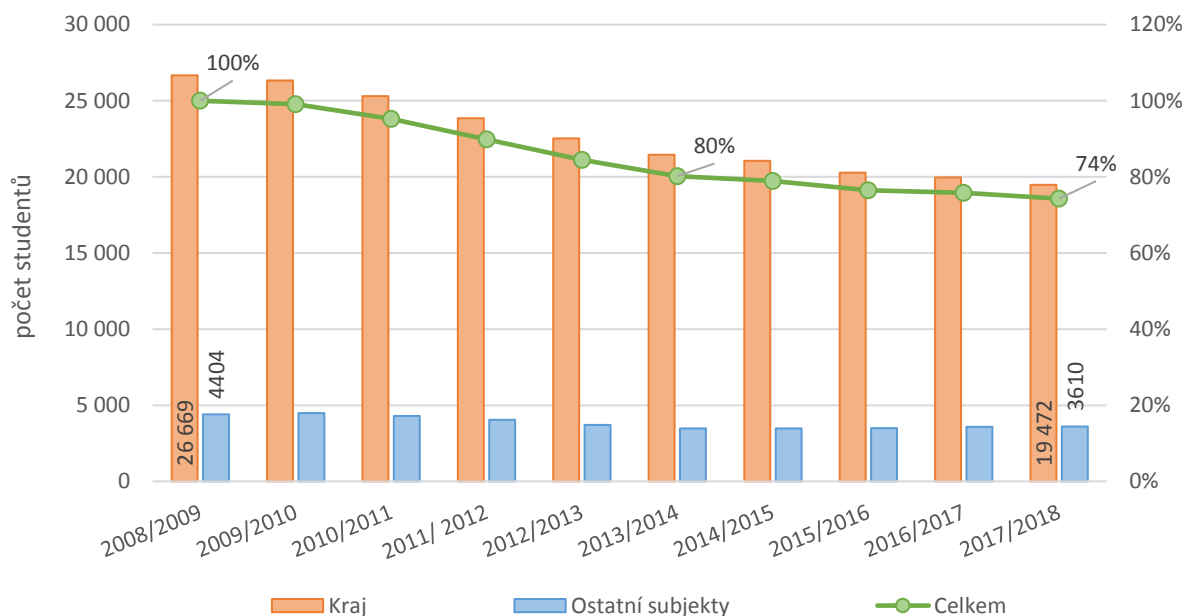
Poznámka: Počty žáků jsou ve všech formách vzdělávání podle stavu k 30.9. daného školního roku

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

⁶ Tři střední školy uvedené v rejstříku škol, jejichž zřizovatelem je privátní sektor, nevzdělávaly ve š. r. 2017/18 žádné žáky. Všechny tři subjekty jsou v konkursu a bylo s nimi zahájeno insolvenční řízení.

Dlouhodobější pokles počtu žáků má vliv i na celkové snižování počtu tříd a také snižování průměrného počtu žáků na třídu, který dosáhl ve školním roce 2016/17 hodnoty 22,2⁷. Průměrný počet žáků klesá především na středních odborných školách. Například u oborů s výučním listem (obory E, H) se pohyboval průměrný počet žáků ve š. r. 2016/17 na hodnotě 19,6⁸.

Graf 30 Vývoj počtu žáků na středních školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018 (školní rok 2008/2009 = 100 %)

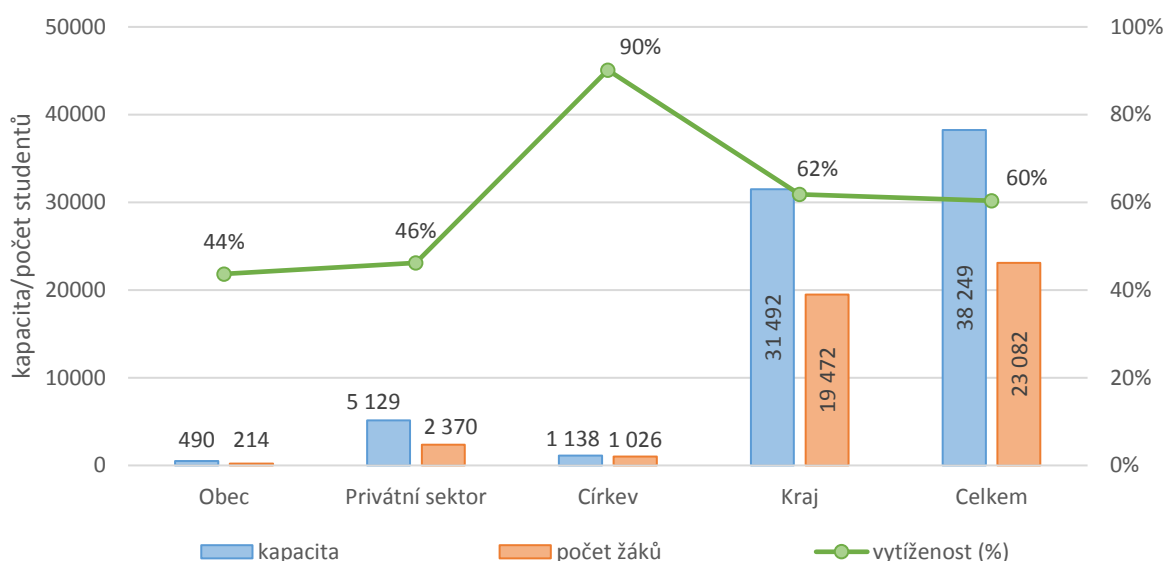

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Negativní trend ve vývoji počtu žáků středních škol je důsledkem nepříznivého demografického vývoje v posledních letech. V následujících letech lze díky příznivému vývoji počtu žáků na základních školách očekávat postupný mírný nárůst počtu žáků vycházejících ze základních škol. Tento růst však nedosáhne původního maxima. **Počet míst v 1. ročnících středních škol je stále neúměrně vysoký v porovnání s počty žáků, které budou přicházet ze základních škol.** V rámci přijímacího řízení pro školní rok 2018/2019 byl počet nabízených míst v 1. ročnících středních škol zřizovaných Královéhradeckým krajem ve všech formách studia 8 426 (stav k 13. 4. 2018).

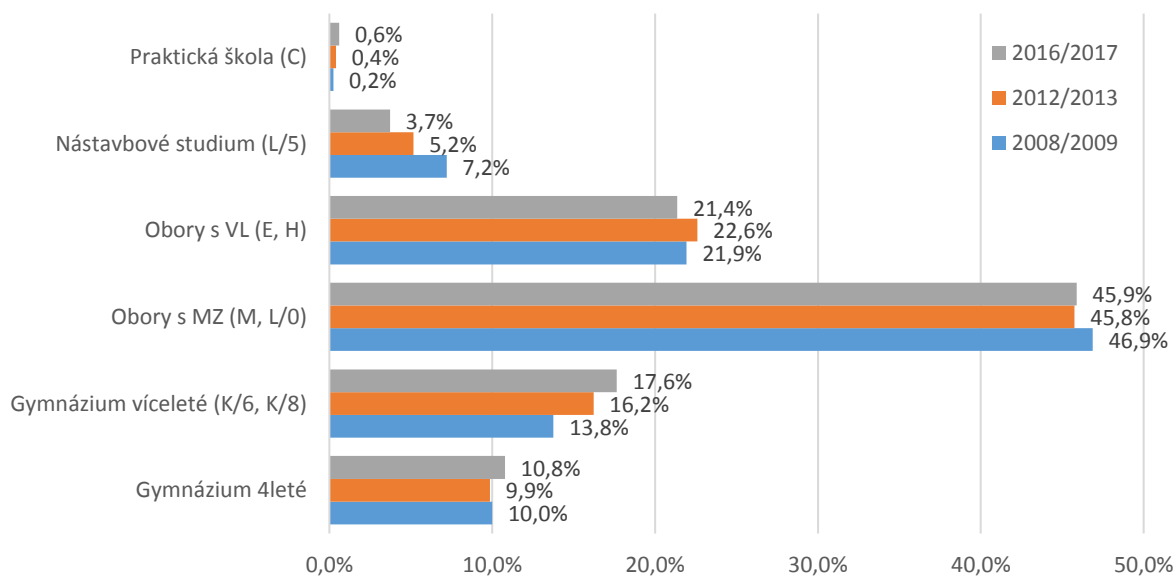
⁷ Denní forma studia

⁸ Tato hodnota je do určité míry ovlivněna skutečností, zda třída vyučující obory s výučním listem kategorie E je zřízena dle §16 odst. 9 školského zákona. Tyto speciální třídy mají stanovenou maximální naplněnost na 14 žáků.

Graf 31 Vytíženost středních škol dle zřizovatele v Královéhradeckém kraji ve školním roce 2017/2018

Zdroj: MŠMT – rejstřík škol, KÚ KHK – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Z grafu je zřetelné, že nejvyšší zájem je dlouhodobě o studium oborů s maturitní zkouškou, kde studuje necelá polovina studentů. Druhou nejpočetnější skupinou jsou mladí lidé studující obory bez maturity (většinou s výučním listem) a třetí skupinou jsou žáci víceletých gymnázií, jejichž podíl se neustále zvyšuje.

Graf 32 Vývoj podílu žáků dle oboru vzdělání v letech 2008, 2012 a 2016

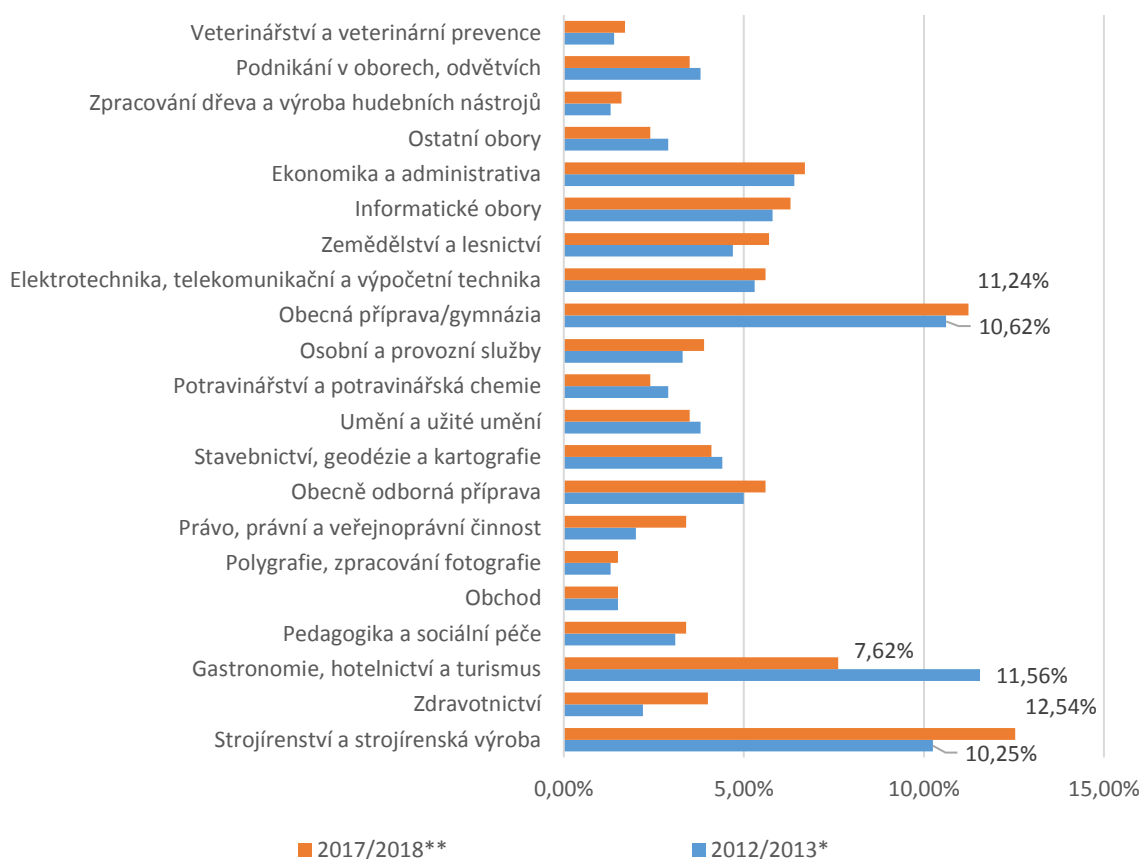
Zdroj: KÚ KHK – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Nejvíce naplněny jsou obory vzdělání ze skupiny oborů 79 Obecná příprava (obory vzdělání gymnázií), počet žáků v těchto oborech tvoří kolem 29 % všech žáků SŠ (do tohoto počtu jsou zahrnuti i žáci nižšího stupně víceletých gymnázií), resp. 24,3 % všech žáků SŠ (do tohoto počtu nejsou zahrnuti žáci nižšího stupně víceletých gymnázií). Obory vzdělání oborové skupiny 79 Obecná příprava nabízí 21 středních škol v kraji. Další nejvíce žádanou skupinou oborů ze strany žáků/studentů je oborová skupina 23 Strojírenství a strojírenská výroba (13 SŠ) a na třetím místě je oborová skupina 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus (15 SŠ).

Porovnáme-li vývoj počtu studentů za posledních deset let⁹ dle skupin oborů vzdělání (Tabulka 4), tak u většiny oborů dochází ke stagnaci nebo poklesu počtu žáků. Výjimkou je oborová skupina 11 Informatické obory, 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče a 16 Ekologie a ochrana ŽP. U těchto tří skupin neklesl za celých deset let absolutní počet žáků pod stav roku 2008/2009. V posledních třech letech se mírně zvyšuje počet studentů oborové skupiny 53 Zdravotnictví. Naopak nejhorší situace je u oborové skupiny 31 Textilní výroba a oděvnictví. Ve školním roce 2017/18 odpovídal počet žáků 17 % stavu školního roku 2008/09. Pokles je zřejmý také u skupiny oborů 66 Obchod (8 SŠ), kde za deset let poklesl počet žáků o 70,4 % a oborové skupiny 37 Doprava a spoje (2 SŠ) – pokles 66 %. Poměrně výrazný pokles je také u oborové skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (11 SŠ), kde počet žáků studujících tuto skupinu oborů poklesl za deset let o 61 %.

Mírně pozitivní vývoj se ukazuje také u oborové skupiny 23 Strojírnoství a strojírenská výroba, což dokládá jak Tabulka 4, tak i Graf 33 znázorňující rozdělení nově přijatých žáků do 1. ročníků středních škol.

Graf 33 Nově přijatí žáci do 1. ročníků středních škol v Královéhradeckém kraji dle skupin oboru vzdělání (denní forma studia)

Poznámka: * stav k 30.9. 2012, ** stav k 30.9. 2017; bez víceletých gymnázií; zkrácené názvy skupin; ostatní = skupiny <1 %

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství

Mezi nezaměstnanými absolventy převažují absolventi netechnických oborů. Absolventi poptávaní na trhu práce nejsou dle zaměstnavatelů dostatečně připraveni na výkon své profese, což je údajně

⁹ stav k 30. 9. jednotlivých školních roků.

dáno sníženými nároky na studijní předpoklady uchazečů ke vzdělávání, nedisciplinovaností žáků, vědomostní, morální a sociální nepřipraveností, ale i nízkou intenzitou spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Pro oblast školství identifikoval hlavní problémy Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Královéhradeckého kraje (dále „KAP KHK“). V souladu s celostátní strategií vzdělávání je věnována pozornost klíčovému tematickým oblastem, které jsou podporovány operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV).

Pro oblast **kariérového poradenství** byl definován problém „nedostatečná podpora žáků při volbě povolání“. Hlavní příčiny byly v době zpracování dokumentu spatřovány v nepříznivých podmínkách pro realizaci kariérového poradenství ve školách, nedostatečné teoretické a praktické připravenosti pedagogů vykonávat kariérové poradenství a také v nedostatečné spolupráci škol a dalších aktérů kariérového poradenství v regionu.

V oblasti **odborného, technického a přírodovědného vzdělávání** byl v KAP KHK jako zásadní problém identifikován „nízký zájem žáků o polytechnické a odborné vzdělávání“. Tento problém má v mnoha ohledech své příčiny především ve slabé vnitřní motivaci žáků, povrchním společenském přístupu, ale zřejmě také ve kvalitě výuky technických předmětů ve školách. Žáci se často obávali náročnosti polytechnického a odborného vzdělávání. Střední a vyšší odborné školy ne vždy disponovaly dostatečnými prostorovými, materiálními a personálními kapacitami, které by odpovídaly nejmodernějším poznatkům a technologiím především v důsledku nedostatku finančních prostředků. Spolupráce mezi jednotlivými aktéry v rámci polytechnického a odborného vzdělávání byla rovněž částečně komplikována legislativní i administrativní náročností.

V rámci oblasti **spolupráce škol a zaměstnavatelů** byl v rámci zpracování KAP KHK identifikován problém „nízká intenzita spolupráce škol, zaměstnavatelů a dalších relevantních subjektů“. K hlavním příčinám malého zájmu zaměstnavatelů o spolupráci se školami patřilo především nedostatečné a zastaralé zázemí ve školách, nízká připravenost žáků k odbornému vzdělávání, odbornému výcviku a praxi, dále pak nízká účast specialistů a odborníků z praxe v rámci procesu výuky a praktického vyučování, nedostačující kontakt pedagogů s reálnou praxí, malá provázanost teoretické a praktické výuky a především rozdílné záměry škol versus zaměstnavatelů. V oblasti **podpory rozvoje kompetencí žáků k podnikavosti** byl identifikován problém ukazující na nízkou míru podnikavosti a kreativity žáků středních a vyšších odborných škol. Mezi hlavní příčiny patřil malý zájem ze strany žáků rozvíjet své kompetence, nižší míra individuálního přístupu pro vzdělávání žáků a rozdílné schopnosti a dovednosti učitelů.

V oblasti **rozvoje škol jako center celoživotního učení** bylo poukázáno zejména na skutečnost nedostatečného využití potenciálu SŠ a VOŠ. Příčiny byly spatřovány jednak v nezájmu široké veřejnosti o další vzdělávání, v rezervách v oblasti personální i materiální, ale též ve spolupráci s klíčovými partnery v oblasti zaměstnanosti.

Další klíčovou oblastí ve vzdělávání je **podpora společného vzdělávání**, kde byla jako hlavní problém identifikována nižší míra ztotožnění se škol a pedagogů s pojetím inkluzivního vzdělávání, která vycházela zejména z obavy ze snižující se úrovně vzdělávání, nedostatečné podpory pedagogů při práci se žáky se SVP a nedostatečného materiálního a personálního zázemí při zabezpečování inkluzivního vzdělávání.

Dalšími oblastmi, které jsou v celostátní strategii označeny jako nepovinné, avšak v KAP KHK je jim věnována pozornost, jsou **čtenářská gramotnost, matematická gramotnost a klíčové kompetence**. V těchto oblastech byl za klíčový problém označen nesystematický rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti u žáků napříč předměty, nízká úroveň matematického myšlení a nedostatečný rozvoj klíčových kompetencí. Jako příčiny byly označeny nízká motivace žáků i učitelů, rozdílná míra schopností a dovedností učitelů, nedostatečné vybavení a prostory a nepříznivá situace ve školách pro individuální přístup k žákům.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji zveřejněný v roce 2016 bude evaluován a na základě závěrů hodnocení bude tvořen v souladu s harmonogramem stanoveným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v průběhu roku 2019. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji II, jenž bude zveřejněn v roce 2020. Rezervy, na které poukázala analytická část dokumentu KAP KHK, jsou průběžně řešeny prostřednictvím podpory škol při zavádění pracovních pozic kariérových poradců a jejich vzdělávání, optimalizací skladby středních škol a nabízených oborů vzdělání a podporou kreativních činností škol a vyučujících. Na inkluzivní proces je nahlíženo i z hlediska podpory nadaných a mimořádně nadaných žáků. Na potřeby definované v dokumentu KAP KHK reaguje projekt Implementace Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji I (I-KAP KHK I), který je realizován od 1. ledna 2018. Klíčovými aktivitami projektu I-KAP KHK I jsou podpora kariérového poradenství, podpora společného vzdělávání včetně podpory nadaných, podpora polytechnického a odborného vzdělávání a to i s podporou digitalizace vzdělávání, čtenářské a matematické gramotnosti. Uskutečňováním těchto aktivit se postupně řeší problémy, na něž je poukázáno v dokumentu KAP KHK.

Již několik let je snaha v Královéhradeckém kraji o optimalizační změny v souvislosti s nepříznivým demografickým vývojem v oblasti středního školství. Tyto změny jsou zaměřeny jednak na snížení počtu právních subjektů – středních škol, ale také na úpravu a zefektivnění oborové struktury. Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje dne 4. 12. 2017 schválilo výraznější úpravu sítě středních škol zřizovaných krajem, a to formou sloučení nebo splynutí celkem 21 krajských příspěvkových organizací. Od 1. 7. 2018 tak splynutím nově vzniká 5 organizací, v 5 případech pak dochází ke sloučení škol. Usnesením Rady Královéhradeckého kraje ze dne 8. 1. 2018 byla rovněž upravena oborová nabídka škol zřizovaných krajem.

V těchto změnách bude nezbytné pokračovat i nadále s cílem snížit počty míst v 1. ročnících gymnaziálních, lycejních oborů a čtyřletých i dvouletých (nástavbových) ekonomických oborů, který je stále nadprůměrný a pokračovat ve snížení roztržitosti oborové struktury. V oblasti vzdělávání bude nezbytné soustředit pozornost především na oblast spolupráce škol a firem, dále na oblasti kariérového poradenství, rozvoj přírodovědných a technických oborů, rozvoj kompetencí žáků k podnikavosti a podporu talentovaných žáků. Zavádění prvků duálního vzdělávání, rozvoj digitálního vzdělávání a práce s talentovanými studenty jsou jedním z možných směrů, jak zkvalitnit vzdělávací systém v regionu a zvýšit zájem o poptávané studijní obory.

Tabulka 4 Vývoj počtu žáků dle skupin oborů vzdělání podle stavu k 30. 9. jednotlivých školních roků (š. r. 2008/2009 = 100 %)

Název skupiny oborů	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Informatické obory	100 %	583 %	1353 %	2223 %	2791 %	3106 %	2909 %	2694 %	2547 %	2498 %
Pedagogika, učitelství a sociální péče	100 %	103 %	105 %	109 %	115 %	125 %	136 %	134 %	125 %	123 %
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	100 %	124 %	131 %	121 %	104 %	90 %	92 %	98 %	110 %	113 %
Zdravotnictví	100 %	91 %	85 %	83 %	82 %	86 %	88 %	82 %	93 %	104 %
Ekologie a ochrana životního prostředí	100 %	120 %	166 %	195 %	183 %	192 %	173 %	141 %	136 %	110 %
Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	100 %	117 %	83 %	83 %	117 %	67 %	67 %	83 %	83 %	100 %
Veterinářství a veterinární prevence	100 %	103 %	101 %	97 %	97 %	95 %	95 %	100 %	98 %	97 %
Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	100 %	96 %	95 %	97 %	111 %	101 %	106 %	99 %	101 %	95 %
Umění a užité umění	100 %	109 %	115 %	111 %	106 %	100 %	104 %	100 %	96 %	95 %
Obecná příprava	100 %	100 %	97 %	95 %	93 %	91 %	90 %	89 %	91 %	91 %
Potravinářství a potravinářská chemie	100 %	93 %	91 %	96 %	103 %	104 %	105 %	99 %	102 %	91 %
Strojírenství a strojírenská výroba	100 %	95 %	88 %	79 %	78 %	76 %	81 %	76 %	83 %	83 %
Zemědělství a lesnictví	100 %	97 %	90 %	86 %	79 %	77 %	73 %	75 %	72 %	72 %
Stavebnictví, geodézie a kartografie	100 %	100 %	99 %	98 %	96 %	91 %	90 %	79 %	75 %	70 %
Technická chemie a chemie silikátů	100 %	89 %	83 %	68 %	63 %	64 %	63 %	60 %	69 %	70 %
Obecně odborná příprava	100 %	105 %	99 %	84 %	74 %	67 %	64 %	64 %	66 %	66 %
Osobní a provozní služby	100 %	95 %	92 %	84 %	78 %	75 %	71 %	67 %	64 %	65 %
Gastronomie, hotelnictví a turismus	100 %	101 %	98 %	95 %	88 %	81 %	77 %	73 %	66 %	60 %
Speciální a interdisciplinární obory	100 %	115 %	121 %	109 %	89 %	79 %	64 %	61 %	61 %	58 %
Ekonomika a administrativa	100 %	96 %	90 %	81 %	73 %	64 %	60 %	57 %	56 %	55 %
Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	100 %	97 %	86 %	78 %	72 %	63 %	58 %	48 %	46 %	42 %
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	100 %	90 %	75 %	60 %	46 %	39 %	38 %	40 %	39 %	39 %
Podnikání v oborech, odvětví	100 %	99 %	96 %	79 %	61 %	53 %	48 %	48 %	43 %	37 %
Doprava a spoje	100 %	94 %	85 %	74 %	69 %	57 %	51 %	46 %	40 %	34 %
Obchod	100 %	86 %	74 %	62 %	52 %	45 %	38 %	34 %	31 %	30 %
Publicistika, knihovnictví a informatika	100 %	117 %	110 %	80 %	58 %	42 %	46 %	39 %	30 %	29 %
Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárnictví	100 %	89 %	52 %	52 %	71 %	46 %	47 %	57 %	24 %	17 %
Textilní výroba a oděvnictví	100 %	64 %	34 %	22 %	15 %	6 %	19 %	29 %	23 %	17 %
Celkem ve všech formách vzdělávání	100 %	99 %	95 %	90 %	84 %	80 %	79 %	77 %	76 %	74 %

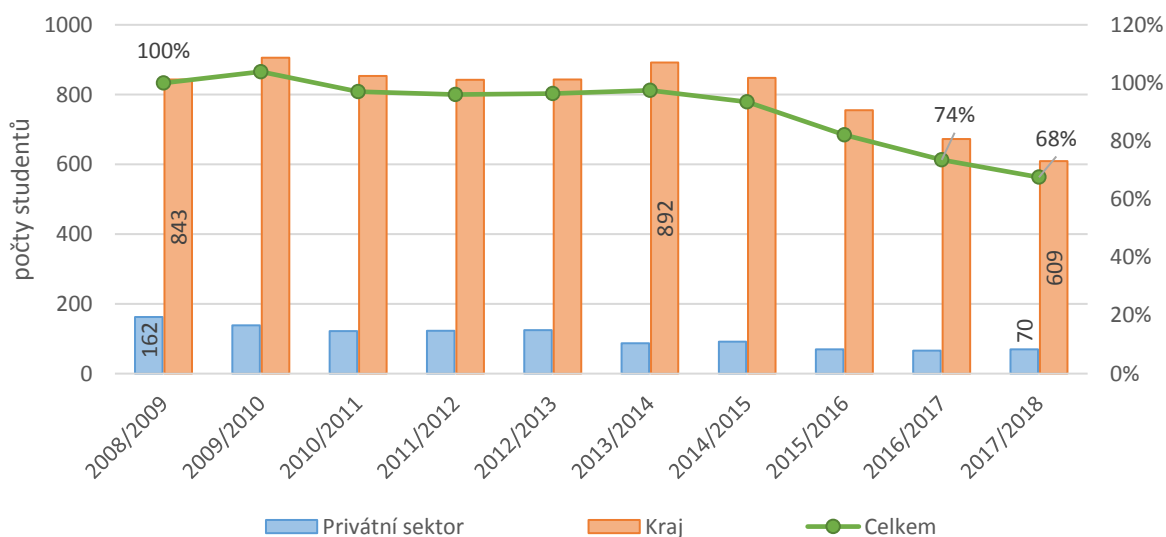
2.4.4 Vyšší odborné vzdělávání v kraji

V Královéhradeckém kraji působilo ve školním roce 2017/18 celkem 12 vyšších odborných škol (dále VOŠ), z nichž 75 % je zřízeno Královéhradeckým krajem a pouze 25 % soukromým sektorem. Soukromá střední škola CZECH SALES ACADEMY – vyšší odborná škola a střední odborná škola s.r.o. je stále zapsána v rejstříku škol, ale střední škola je v insolvenčním řízení již od roku 2014.

VOŠ poskytují terciární vzdělání a všechny vznikly při středních školách. Jejich charakteristickým rysem je cílené zaměření na praktickou přípravu studentů pro jejich budoucí zaměstnání. Velmi často jsou tematicky, materiálně i personálně propojeny se středními školami, některé z nich spolupracují s vysokými školami, významná je i jejich spolupráce se zaměstnavateli.

Vývoj počtu studentů u vyšších odborných škol byl odlišný od vývoje počtu žáků středních škol. Do roku 2014 se počet studentů na vyšších odborných školách příliš neměnil a dosahoval zhruba 96-97 % stavu školního roku 2008/09. Od školního roku 2014/15 je zřetelný pokles počtu studentů i u tohoto druhu středních škol. Ve školním roce 2017/18 studovalo na vyšších odborných školách v kraji celkem 679 studentů, což bylo o 32 % méně než ve školním roce 2008/09.

Graf 34 Vývoj počtu studentů na vyšších odborných školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2017 (š. r. 2008/2009 = 100 %)

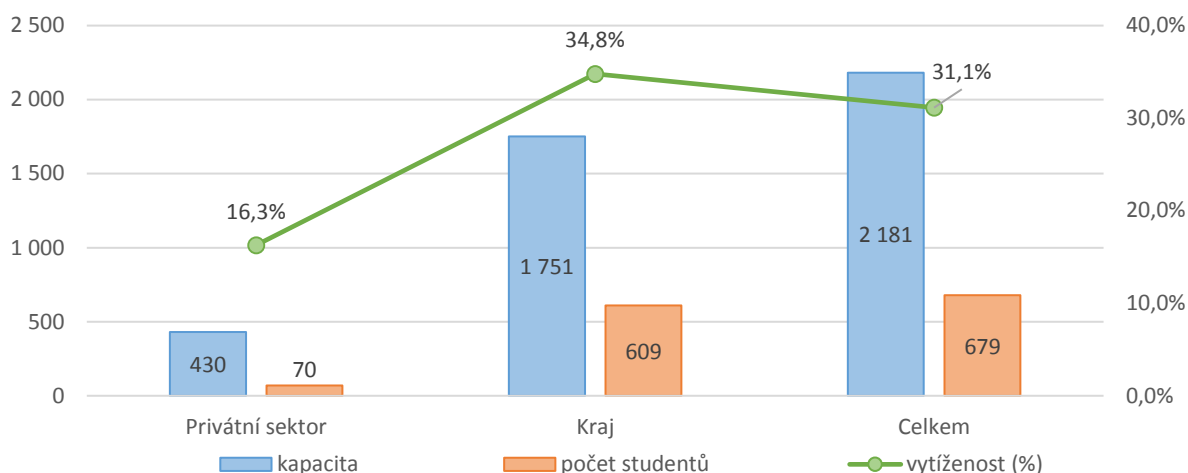
Poznámka: stav vždy k 30. 9 daného kalendářního roku

Zdroj: KÚ KHK – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Podíváme-li se na vytíženost vyšších odborných škol, tak ta se pohybuje pod 50 %, nezávisle na typu zřizovatele – Graf 35. Vyšší odborné školy ve školním roce 2017/18 nabízely 2 181 míst ke studiu, na VOŠ v tomto školním roce studovalo ve všech formách studia 679 studentů, což představuje vytíženost kapacity na 31,1 %.

Problémem, se kterým se vyšší odborné školy potýkají dlouhodobě, je ukončení studia velké části studentů VOŠ již po 1. ročníku. Tento problém se týká především VOŠ zřizovaných krajem. Ve školním roce 2015/16 se v 1. ročnících VOŠ zřizovaných krajem vzdělávalo ve všech formách studia 274 studentů. Ve školním roce 2016/17 se v druhých ročnících VOŠ zřizovaných krajem vzdělávalo ve všech formách studia 184 studentů (úbytek 32,8 %).

U některých oborů je také pozorován dlouhodobější výrazný pokles zájmu uchazečů o studium (částečně způsobený i demografickým vývojem), což by bez smysluplné transformace vyšších odborných škol mohlo vést až k jejich zániku.

Graf 35 Vytíženost vyšších odborných škol dle zřizovatele v Královéhradeckém kraji ve š. r. 2017/2018

Zdroj: MŠMT – rejstřík škol, KÚ KHK – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Královéhradecký kraj si definoval tři základní cíle pro rozvoj oblasti vyššího odborného vzdělávání (dle Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020).

- zachování profílance a vysoké úrovně vyššího odborného vzdělávání
- posílení postavení absolventů VOŠ na trhu práce
- podpora dostupnosti vyššího odborného vzdělávání a bakalářského studia

2.4.5 Vzdělávání a výchova dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných

Systém vzdělávání a výchovy dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (dále „SVP“) se poměrně výrazně změnil novelou školského zákona v roce 2016¹⁰. Školský zákon (§ 16) definuje dítě, žáka a studenta se SVP jako osobu, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

Tato úprava školského zákona stanovila podmínky, aby děti, žáci a studenti se SVP měly umožněno vzdělávat se společně s ostatními ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Pouze v případech, kdy školské poradenské zařízení vyhodnotí podpůrná opatření jako nedostačující k naplnění vzdělávacích možností a k uplatnění práva na vzdělávání, tak je možné děti, žáky a studenty s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem zařadit do škol či tříd, oddělení a studijní skupiny pro daný typ znevýhodnění zřízení dle podle § 16 odst. 9 školského zákona.

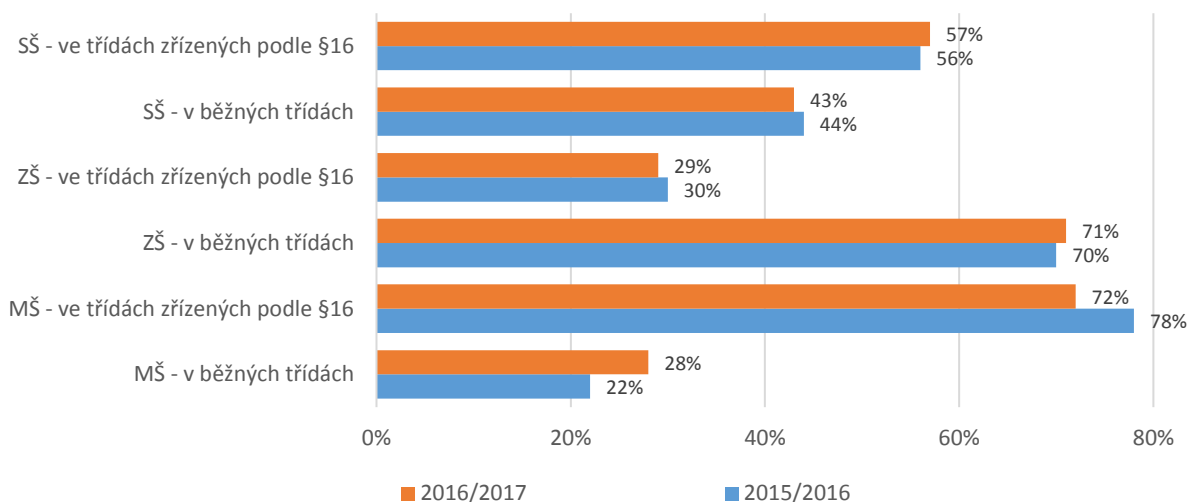
Kraj má podle platného školského zákona povinnost zajistit vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP. V polovině roku 2016 (školní rok 2016/2017) byl kraj zřizovatelem celkem 25 organizací určených pro vzdělávání dětí a žáků se SVP, z nichž 10 vykonávalo činnost MŠ, 22 činnost ZŠ a 11 činnost SŠ.

¹⁰ Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami dále upravuje vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Dalšími zřizovateli škol určených výhradně pro děti a žáky se SVP jsou v Královéhradeckém kraji soukromé subjekty (celkem 4 instituce), církev (1 instituce) a také obce (1 instituce).

Ve školním roce 2016/2017 bylo z celkového počtu dětí v MŠ 4,4 % dětí se SVP, na ZŠ 12 % žáků se SVP a na SŠ v denní formě studia se vzdělávalo z celkového počtu studentů 6,2 % studentů se SVP. Novela školského zákona se projevila mírným úbytkem počtu dětí ve třídách zřízených podle §16 odst. 9 školského zákona v mateřských školách a na základních školách viz. Graf 36.

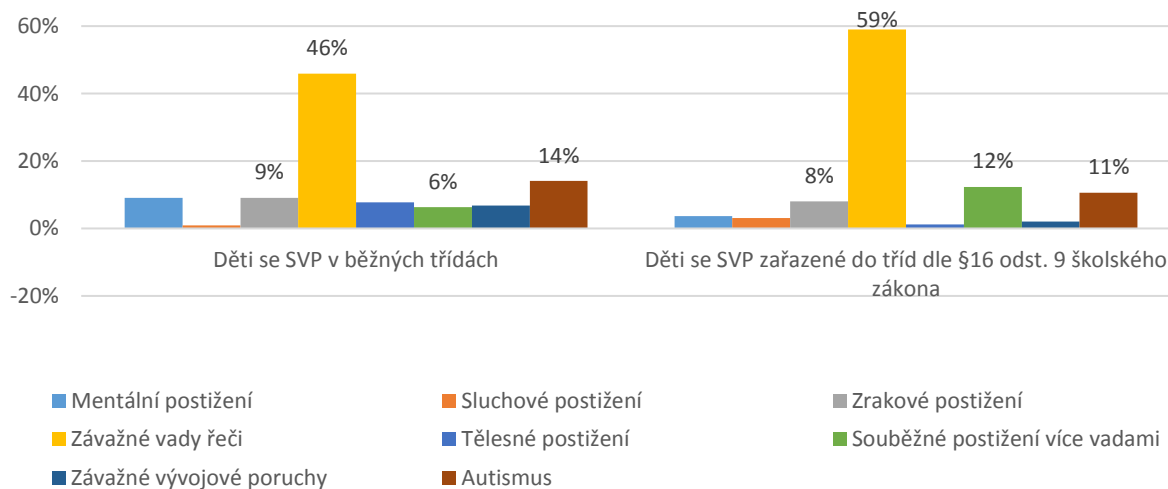
Graf 36 Vývoj počtu dětí, žáků a studentů se SVP v počátečním vzdělávání

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství, Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v KHK

V mateřských školách bylo ve školním roce 2016/2017 vzděláváno celkem 795 dětí se SVP, přičemž téměř 28 % se vzdělávalo v běžných třídách. Z dlouhodobého hlediska nejvyšší zastoupení mají v běžných třídách děti se závažnými vadami řeči – Graf 37. Změna školského zákona se projevila ve speciálních třídách MŠ snížením počtu dětí o 12,2 %, v absolutních číslech došlo k největšímu snížení (o 17 %) počtu dětí se závažnými vadami řeči a závažnými vývojovými poruchami (pokles o 40 %).

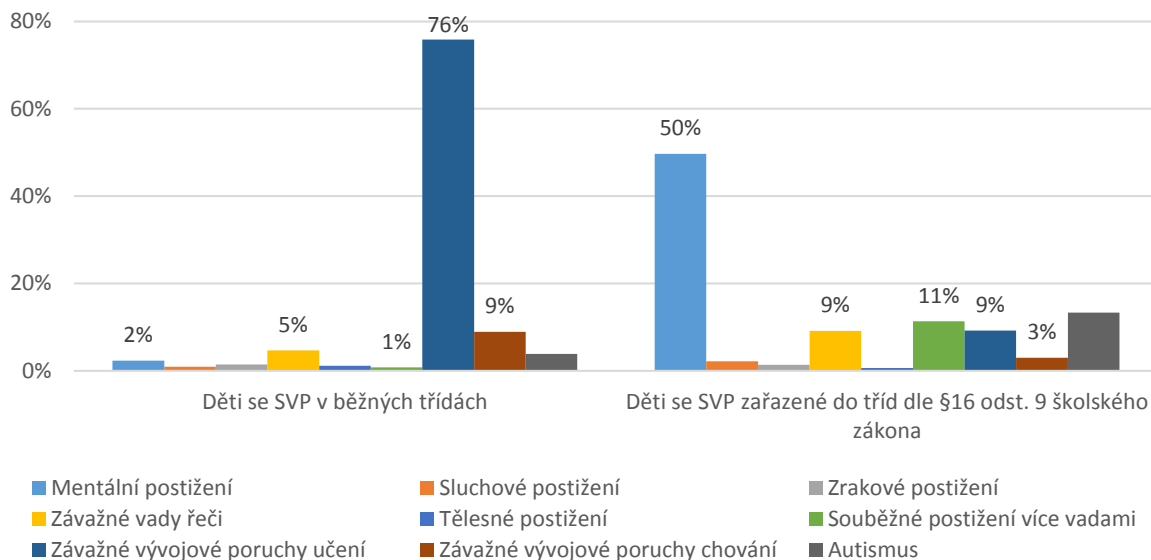
Graf 37 Přehled dětí se SVP v mateřských školách dle zdravotního postižení

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství, Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v KHK

Na základních školách se ve školním roce 2016/2017 vzdělávalo celkem 5 683 žáků se SVP, přičemž více jak 71 % bylo vzděláváno v běžných třídách. V běžných třídách byly integrovány především žáci s vývojovými poruchami učení (76 %) - Graf 38. Také na základních školách se projevila meziročně novela školského zákona poklesem celkového počtu dětí na ZŠ a to o 5,6 %. Nejvyšší absolutní úbytek byl u dětí s lehkým mentálním postižením (snížení o 13 %) a se závažnými poruchami učení (pokles o 22 %).

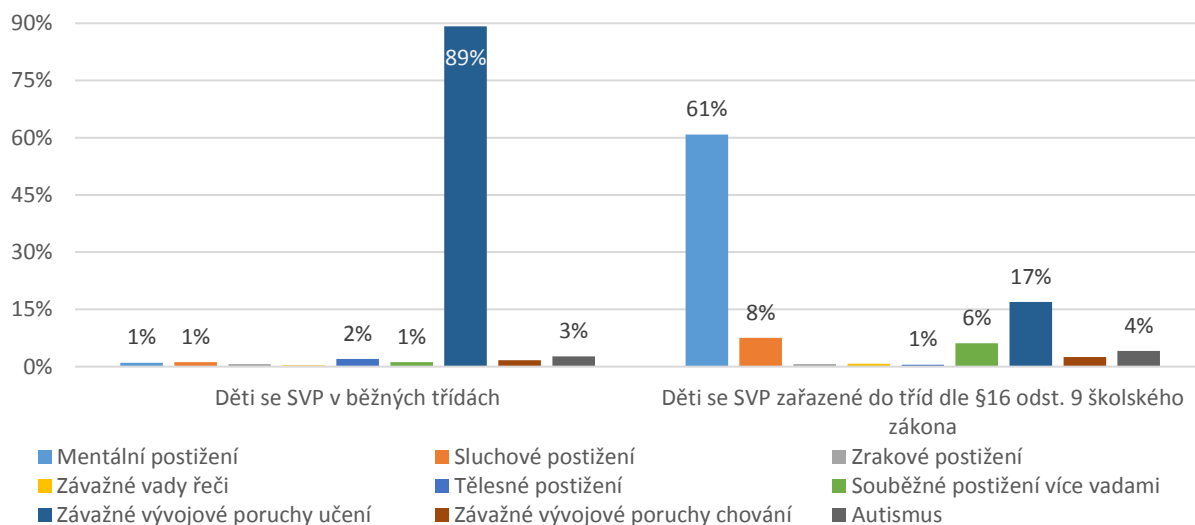
Graf 38 Přehled žáků se SVP na základních školách dle zdravotního postižení

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství, Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v KHK

Na středních školách se ve školním roce 2016/2017 vzdělávalo v denní formě celkem 1 387 studentů se SVP, přičemž téměř 43 % bylo integrováno v běžných třídách. Nejčastěji jsou v běžných třídách vzděláváni mladí lidé s vývojovými poruchami učení – Graf 39. Také na středních školách došlo k meziročnímu poklesu počtu studentů (necelých 5 %). V absolutních číslech došlo k největšímu poklesu počtu studentů s lehkým mentálním postižením, sluchovým postižením a se závažnými vývojovými poruchami učení. Naopak nárůst byl zaznamenán u autistů a studentů se souběžným postižením s více vadami.

Graf 39 Přehled studentů se SVP na středních školách dle zdravotního postižení

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství, Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v KHK

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP upravila nejen novela školského zákona, ale také vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů. Ta mimo jiného požaduje, aby nejpozději do 2 let ode dne nabytí její účinnosti školy neposkytovaly podpůrná a vyrovnávací opatření podle dřívějších právních předpisů a aby dětem, žákům a studentům zařazeným do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením bylo vydáno nové doporučení k zařazení do školy a třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Vydání doporučení ohledně zařazení do třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona a doporučení nových podpůrných opatření zajišťují na území kraje školská poradenská pracoviště – Speciální pedagogická centra - „SPC“ a Pedagogicko-psychologická poradna.

Na území Královéhradeckého kraje působilo v roce 2017 celkem sedm SPC, přičemž 5 jich bylo součástí příspěvkové organizace Královéhradeckého kraje a dvě SPC jsou součástí jiných zřizovatelů – SPC pro tělesně postižené Janské Lázně zřizuje MŠMT a SPC pro tělesně postižené a kombinované vady v HK má soukromého zřizovatele. Meziročně se ve školním roce 2016/2017 počet klientů SPC v kraji mírně zvýšil, přičemž nejvyšší nárůst byl u počtu dětí z mateřských škol (o více jak 21 %). V této oblasti se kraj potýká s problémem kapacity SPC. V souvislosti se zavedením společného vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP došlo k poměrně výraznému nárůstu jak práce, tak zejména administrativy. Je otázkou, do jaké míry jsou pracoviště SPC dostatečně personálně zajištěna a určité nedostatky jsou vnímány i u odborných znalostí pracovníků.

Vzdělávání dětí, žáků a studentů nadaných

Vzdělávání dětí, žáků a studentů nadaných je stanoveno vyhláškou č. 27/2016 Sb. Za nadaného žáka se považuje především žák/student, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Za mimořádně nadaného žáka se považuje především žák/student, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou, která žáka vzdělává. Pro nadané žáky a studenty může ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají děti stejných nebo různých ročníků školy v některých předmětech. Nadaným žákům a studentům lze v souladu s vývojem jejich školních dovedností rozšířit obsah vzdělávání nad rámec stanovený příslušným vzdělávacím programem nebo umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku.

Talentovanou mládež kraj podporuje prostřednictvím dotačního programu Rozvoj podmínek pro vzdělávání. Podpora je zaměřena na dvě oblasti:

- systematická práce s talentovanými dětmi
- projekty a aktivity zaměřené na dlouhodobější činnosti talentovaných žáků, výsledky činnosti práce s talentovanými dětmi.

Nadaní žáci jsou v Královéhradeckém kraji podporováni také pomocí Systému podpory nadání. Do tohoto systému jsou zařazeny následující aktivity:

- Krajská síť podpory nadání,
- Talentcentrum NIDV,
- program Talnet,
- Soutěže a přehlídky v zájmovém vzdělávání.

Královéhradecký kraj podporuje jednak soutěže vyhlášené MŠMT, tak také jiné soutěže. Soutěže vyhlášené ve věstníku MŠMT kraj spolufinancuje a každoročně je příjemcem dotace z rozvojového programu MŠMT Podpora soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání. Pro ostatní soutěže vypisuje Královéhradecký kraj dotační program Regionální soutěže a přehlídky pro děti a mládež v

Královéhradeckém kraji. Soutěže pořádané zařízením zřizovaným krajem jsou dofinancovány z mimořádných účelových prostředků. Každým rokem jsou také oceňováni vítězové krajských kol soutěží v rámci Setkání vítězů a organizátorů krajských kol předmětových soutěží se zástupci Královéhradeckého kraje.

Krajská síť podpory nadání (KSPN) je zřízena v Královéhradeckém kraji a jsou v ní zastoupeny různé subjekty – školy každého typu (MŠ, ZŠ I, ZŠ II, SŠ, VŠ), školská zařízení (zvl. SVČ), nevládní a neziskové organizace, které se věnují nebo hodlají systematicky věnovat práci s nadanými, a dále zahrnuje psychology a speciální pedagogy, koordinátory pro oblast soutěží, koordinátory podpory nadání a vzdělávání pedagogů, inspektory ČŠI. Zástupci KSPN se pravidelně setkávají na společných pracovních setkáních, která přinášejí další nápady a možnosti postupného rozvíjení KSPN pro nadané děti, žáky a studenty, umožňují výměnu zkušeností mezi odbornými pracovníky, vytvářejí nové podněty pro rozvoj oblasti podpory nadání v Královéhradeckém kraji a stanovují priority pro další období.

2.4.6 Prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních

Mezi všeobecné úkoly jak MŠMT ČR, tak krajských úřadů patří zkvalitňování systému primární prevence rizikového chování, podpora sjednocení terminologie v oblasti primární prevence včetně jejího legislativního ukotvení. Aktivita v oblasti prevence rizikového chování jsou v kraji realizovány v souladu s Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže, s Konceptí školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže KHK na období 2014-2018 a s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy KHK. Hlavním cílem krajské koncepce primární prevence je prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže. Odbor školství Královéhradeckého kraje specifikoval několik klíčových problémů, které vnímá jako nejaktuálnější v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže.

Stabilní financování systému primární prevence rizikového chování je zapotřebí zajistit na všech úrovních, i té krajské. Nezbytnou součástí je posilování objemu finančních prostředků dotační politiky. MŠMT, krajské úřady a některé obce vyhlášují pro oblast primární prevence dotační programy, ale plošně není primární prevence ve školách hrazena. Tlak je tak ze strany státu cílen i na další zřizovatele, tj. na kraje, obce, církve či soukromé subjekty. Ne všechny obce v Královéhradeckém kraji tuto oblast finančně podporují. Ze svého rozpočtu uvolňuje Královéhradecký kraj mimo dotační programy částku 250.000 Kč na naplňování Koncepce školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje. Současně je zapotřebí zmínit i ukotvení systému reflektování kvality odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování stanovenou vydanými standardy. V KHK působí 6 certifikovaných organizací poskytující takové služby v oblasti primární prevence. Je zapotřebí účelně a strukturovaně nastavit služby v oblasti preventivně výchovné péče a výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních od primárně preventivních po vysoce specializované služby.

Zásadním problémem v oblasti primární prevence zůstává požadavek na snížení přímé míry vyučovací povinnosti pro školní metodiky prevence. I přes opakované trvající snahy se nepodařilo potřebnou změnu legislativně ukotvit.

Úkolem pro další období zůstává sjednocení sběru dat mapující oblast prevence ve školním prostředí prostřednictvím Systému výkaznictví preventivních aktivit v rámci celé ČR. Doposud není stanovena zákonná povinnost ukládající školám dotazník vyplňovat. V r. 2015 byl Národním ústavem pro vzdělávání spuštěn Systém výkaznictví preventivních aktivit pod záštitou MŠMT ČR a KHK od té doby žádá každoročně o jeho vyplňování ve spádových školách, bohužel je jeho návratnost stále nižší než 50 %. V KHK bylo v r. 2017 zaznamenáno na školách, které dotazník vyplnily, a současně řešeno na základě dotazníku v Systému výkaznictví preventivních aktivit např. 1301 případů záškoláctví, 1217 případů neplnění školních povinností, 988 řešených případů kouření, 746 závažných přestupků proti školnímu řádu.

Na školách stále není dostatečné množství odborníků z řad psychologů, speciálních pedagogů, ale díky Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání vyhlášených MŠMT pro mateřské, základní školy a střední školy, které jsou zaměřeny na podporu škol formou projektů zjednodušeného vykazování, tzv. Šablony, je možné tyto pozice na školách zřizovat a financovat, a proto se situace v této oblasti zlepšuje. Královéhradecký kraj se shodně jako zbytek ČR potýká s nedostatečnou kapacitou specializované zdravotní péče v oblasti dětské a dorostové psychiatrie – zmíněno i v Konceptu rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017-2020.

Všichni aktéři se musí zaměřit na zkvalitnění a zefektivnění systému vzdělávání i budoucích pedagogických pracovníků a dalších aktérů v oblasti primární prevence rizikového chování, který povede ke zvýšení znalostí, dovedností a kompetencí žáků a dalších cílových skupin. Mezi požadavky na výkon funkce školního metodika prevence patří absolvování studia k výkonu specializovaných činností – sociálně-patologických jevů. Dle výsledku výše uvedeného dotazníkového šetření prostřednictvím Systému výkaznictví preventivních aktivit jej mám v našem kraji splněno asi 40 %. Proto KHK opakovaně přispívá na realizaci studia pořádaného ŠZ DVPP KHK finančními prostředky a mělo by to zůstat jednou z priorit. Proškolený školní metodik prevence je schopen dříve a lépe odhalovat a řešit případy rizikového chování.

Královéhradecký kraj musí nadále podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků a manažerů škol v oblasti primární prevence, např. prostřednictvím Školského zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Královéhradeckého kraje. Každoročně je KHK uvolňováno 70.000 Kč na semináře či konference pořádané Odborem školství KÚ KHK v této oblasti. Některé vzdělávací aktivity jsou nabízeny účastníkům bez účastnického poplatku. Vzhledem k tomu, že jsou kladeny stále vyšší nároky na vzdělávání a současně narůstá počet poskytovatelů vzdělávacích programů, potýkáme se s nižším zájmem o účast ze strany pedagogů. Školy mohou dále využít financování ze „Šablon“, uspořádat semináře přímo ve škole, dále z Místních akčních plánů, Krajských akčních plánů, semináře pořádá i Národní ústav pro vzdělávání, ale i jiné subjekty.

Jedním z cílů MŠMT ČR je snaha o posílení pozice krajských školských koordinátorů prevence a metodiků prevence při pedagogicko-psychologických poradnách včetně legislativního ukotvení. V rámci ČR není jednotná výše úvazku. Vzhledem k požadavkům ze strany škol je nastavení plného úvazku adekvátní, i tak školy musí často čekat i několik týdnů, než bude jejich požadavku vyhověno. Ze strany KHK je zapotřebí nadále finančně podporovat plný úvazek metodiků prevence při Pedagogicko-psychologické poradně a Středisku výchovné péče Královéhradeckého kraje a prohlubování jejich odborné kvalifikace.

Na základě narůstajícího nápadu trestné činnosti v oblasti kybernetické kriminality přistoupil i KHK na zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet. Ročně uvolňuje KHK ze svého rozpočtu částku 100.000 Kč na zajištění aktualizace e-learningových lekcí pro žáky, rodiče, pedagogy, seniory, policisty, děti z nízkoprahových zařízení, dále na zajištění žákovské soutěže. KHK současně vypisuje soutěž škol a školy s nejvyšší účastí odměňuje finančním darem.

Nastavit efektivní spolupráci všech subjektů participujících na péči o ohrožené děti působících v resortu školství, viz připravovaný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023.

Další problematickou oblastí jsou tzv. „měkké cíle“, tj. místa s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům, včetně teroristických. Královéhradecký kraj by se měl zabývat zabezpečením budov proti možnému útoku aktivního útočníka. Záštitu nad touto oblastí vede v současné době Ministerstvo vnitra ČR. Mezi vytipované budovy patří i školy.

Prevence rizikového chování ve školách vychází též z Akčních plánů Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí je nutné podporovat – Zdraví 2020. Budování bezpečného klima ve školách by mělo zůstat jednou z priorit MŠMT, zřizovatelů, ale i samotných škol. Příznivá

atmosféra školního prostředí, motivuje žáky i pedagogy ke studiu i práci a pomáhá v boji s fenoménem zvaným šikana

2.4.7 Vysoké školy

V Královéhradeckém kraji sídlí jedna univerzita – Univerzita Hradec Králové a své pobočky zde má dalších pět univerzit. Nabídka studijních programů je široce zaměřena na humanitní a přírodovědné obory. V kraji citelně chybí kvalifikovaní techničtí pracovníci a pracovníci do vědeckovýzkumných oblastí, obě tyto skupiny jsou hojně poptávané na trhu práce. Jednou z příčin tohoto nedostatku může být absence fakulty zaměřené na technické obory.

Univerzita Hradec Králové je veřejnou vysokou školou univerzitního typu a je jednou z nejvýznamnějších vzdělávacích a výzkumných institucí východočeského regionu. Univerzita byla založena k 1. září 2000 přejmenováním Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové a v současné době je tvořena pěti fakultami – Pedagogická fakulta (PdF), Filozofická fakulta (FF), Fakulta informatiky a managementu (FIM), Přírodovědecká fakulta (PřF) a Ústav sociální práce (ÚSP), který je pracovištěm Filozofické fakulty. Spektrum vzdělávací činnosti zahrnuje obory ekonomické, informatické a manažerské na Fakultě informatiky a managementu, společenské vědy na Filozofické fakultě, učitelství a umělecké disciplíny na Pedagogické fakultě, přírodovědné a technické obory na Přírodovědecké fakultě a studia zaměřená na nejrůznější oblasti sociální práce v Ústavu sociální práce. V roce 2016 univerzita nabízela celkem 89 akreditovaných studijních programů, z toho 16 prezenčních programů a 11 kombinovaných na PdF, 8 prezenčních programů a 7 kombinovaných na FIM, 15 prezenčních programů a 9 kombinovaných na FF, 13 prezenčních programů a 6 kombinovaných na PřF a 2 prezenční programy a 2 kombinované na UHK (ÚSP). Vlivem nepříznivého demografického vývoje se počty studujících každoročně mírně snižují. V roce 2017 studovalo na univerzitě více jak 6,5 tisíce studentů.

V Hradci Králové působí též několik fakult jiných vysokých škol:

- Univerzita obrany – Fakulta vojenského zdravotnictví
- Univerzita Karlova v Praze – Lékařská fakulta v Hradci Králové
- Univerzita Karlova v Praze – Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Tyto fakulty působí v Hradci Králové již desítky let a mají tak stabilní pozici v rámci nabídky vzdělání v Královéhradeckém kraji. Jejich výsledky jsou však v celorepublikových statistikách obvykle zahrnuty pod mateřské univerzity, proto jejich hodnocení obvykle probíhá odděleně od Univerzity Hradec Králové. Nezanedbatelný je počet zahraničních studentů studujících na výše uvedených fakultách Univerzity Karlovy. Zájemcům je nabízeno široké spektrum lékařských a farmaceutických oborů – Tabulka 5.

Kromě těchto institucí mají v Královéhradeckém kraji zastoupení ještě další univerzity prostřednictvím dislokovaných pracovišť svých fakult – jedná se o Českou zemědělskou univerzitu Praha (střediska Hradec Králové a Jičín), Metropolitní univerzitu Praha (středisko v Hradci Králové) a Slezskou univerzitu Opava (středisko Trutnov). Prostřednictvím těchto pracovišť je studentům umožněno realizovat své studium částečně v Hradci Králové či jiném místě v kraji, a tím jim odpadá nutnost stálého dojíždění do sídla univerzity. Všechna tato dislokovaná pracoviště nabízí studium oborů převážně zaměřených na oblast veřejné správy.

Tabulka 5 Přehled ostatních univerzit nabízejících studijní programy na území kraje¹¹ :

Název vzdělávací instituce	Typ	Druh studia	Studijní programy/obory	Další vzdělávání
Farmaceutická fakulta Hradec Králové – Univerzita Karlova Praha	veřejná škola	bakalářské, magisterské, doktorské, rigorózní řízení a celoživotní vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> - Farmacie - Zdravotnická bioanalytika - Biochemie - Organická chemie 	<ul style="list-style-type: none"> • Univerzitní vzdělávací centrum klinické farmacie pro specializační a kontinuální vzdělávání • Univerzita třetího věku • Zájmový specializační program Léčivé rostliny
Lékařská fakulta v Hradci Králové – Univerzita Karlova Praha	veřejná škola	bakalářské, magisterské, doktorské, habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem	<ul style="list-style-type: none"> - Ošetřovatelství, - Všeobecná sestra - Specializace ve zdravotnictví/ obor Fyzioterapie - Všeobecné lékařství - Zubní lékařství 	<ul style="list-style-type: none"> • Přípravný kurz ke studiu • Specializační vzdělávání lékařů • Univerzita třetího věku • Semináře a kurzy
Fakulta vojenského zdravotnictví – Univerzita obrany Brno	veřejná škola	bakalářské, magisterské, doktorské, habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem	<ul style="list-style-type: none"> - Specializace ve zdravotnictví/ obor Zdravotnický záchranář - Vojenské všeobecné lékařství, - Vojenské zubní lékařství, - Vojenská farmacie, - Vojenské vnitřní lékařství - Vojenská radiobiologie - Toxikologie - Preventivní medicína a ochrana veřejného zdraví - Infekční biologie - Epidemiologie, - Lékařská mikrobiologie, 	<ul style="list-style-type: none"> • Interní kurzy, stáže • konference

¹¹ Sídla jednotlivých fakult jsou mimo území Královéhradeckého kraje

Název vzdělávací instituce	Typ	Druh studia	Studijní programy/obory	Další vzdělávání
			<ul style="list-style-type: none"> - Vojenská chirurgie - Vojenská hygiena 	
Provozně ekonomická fakulta, konzultační středisko v Jičíně – Česká zemědělská univerzita Praha	veřejná škola	kombinované bakalářské, navazující magisterské studium	<ul style="list-style-type: none"> - obor Veřejná správa a regionální rozvoj 	
Provozně ekonomická fakulta v Hradci Králové – Česká zemědělská univerzita Praha	veřejná škola	kombinované bakalářské, navazující magisterské studium	<ul style="list-style-type: none"> - obor Veřejná správa a regionální rozvoj - obor Podnikání a administrativa. 	
Středisko celoživotního vzdělávání v Trutnově – Slezská univerzita Opava	veřejná škola	bakalářské magisterské celoživotní vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> - Bakalářský kurz Veřejná správa a sociální politika - Navazující magisterský kurz Veřejná správa a sociální politika 	<ul style="list-style-type: none"> - Všeobecná sestra – kurz celoživotního vzdělávání - Sociální patologie a prevence – kurz celoživotního vzdělávání - Edukační péče o seniory – kurz celoživotního vzdělávání
Metropolitní univerzita Praha – Univerzitní středisko v Hradci Králové	soukromá škola	bakalářské a magisterské obory	<ul style="list-style-type: none"> - obor Mezinárodní vztahy a evropská studia - obor Veřejná správa 	-
Ústav jazykové a odborné přípravy, studijní středisko v Dobrušce – Univerzita Karlova Praha	veřejná instituce	celoživotní vzdělávání pro tuzemské i zahraniční studenty		<ul style="list-style-type: none"> - pomaturitní kurzy pro budoucí studenty přírodovědných oborů v češtině - pomaturitní kurzy pro budoucí studenty humanitních oborů v angličtině - přípravný kurz ke studiu na lékařských a přírodovědných fakultách

Zdroj: webové stránky jednotlivých vzdělávacích institucí

1.1.1.1 Vyhodnocení vývoje zájmu mladých lidí kraje o studium na vysokých školách

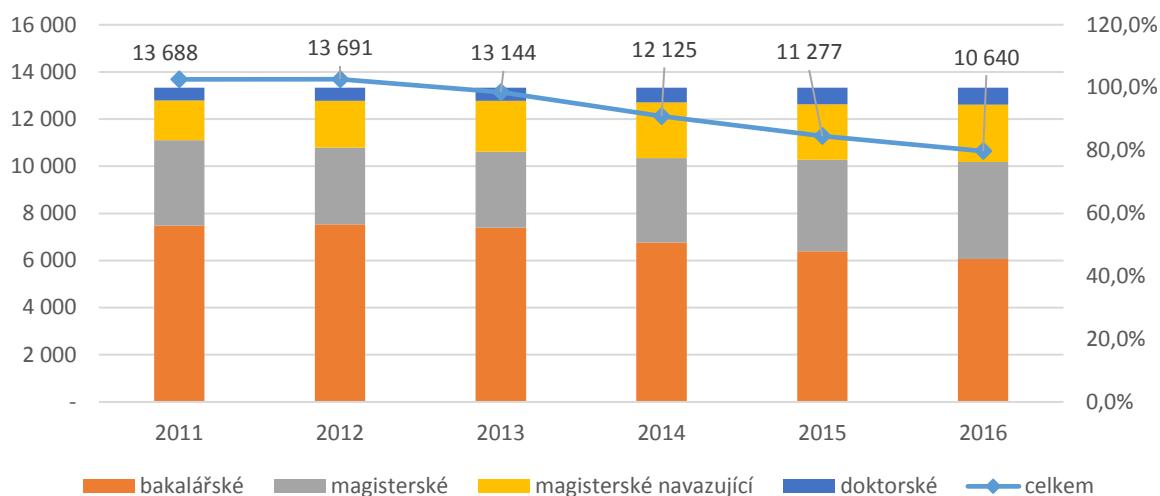
Na konci roku 2017 studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 13 374 studentů (občanů ČR) s místem bydliště v Královéhradeckém kraji. Na celkovém počtu studentů VŠ v Česku se kraj podílel zhruba 5,2 %. V prezenční formě studia byly více než tři čtvrtiny všech studentů. Pouze 12,5 % všech studentů státního občanství ČR bylo starších 30 let, největší podíl studentů byl zaznamenán ve věkové kategorii 20 až 24 let. Ženy tvořily více než polovinu všech studentů. Bakalářské studijní programy studovalo téměř 60 % všech studentů, v magisterském nebo magisterském navazujícím studijním programu byla více než třetina studentů, v doktorském studijním programu pak více jak 6 % studentů.

Počty studentů studujících na vysoké škole v Královéhradeckém kraji se v posledních letech poměrně výrazně snižují. Zatímco v roce 2011 studovalo na vysokých školách v kraji celkem 13 688 studentů, tak v roce 2016 to bylo již o 22 % méně (10 640 studentů).

Slabé populační ročníky, které postupně přecházejí ze středních škol na vysoké školy, se odrážejí v klesajících počtu vysokoškolských studentů. Nejvýraznější pokles (37 %) byl za posledních šest let u bakalářských studijních programů.

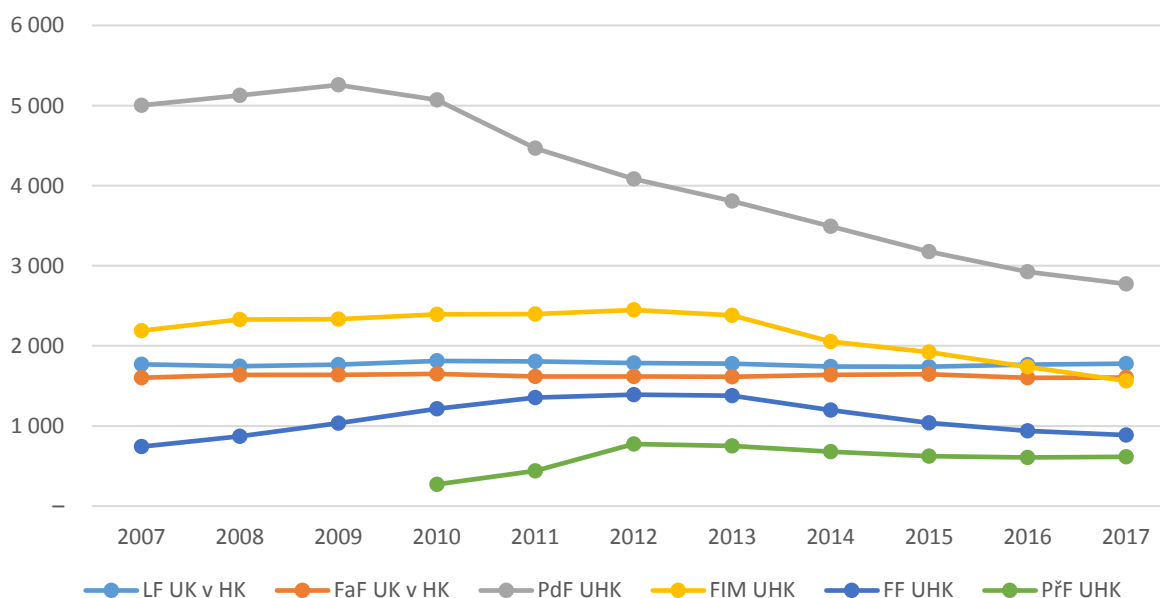
U studentů VŠ s bydlištěm v kraji lze z hlediska dlouhodobého vývoje konstatovat, že počet studentů vysokých škol s bydlištěm v kraji klesl v letech 2007–2016 o více jak 12 %. Zajímavým trendem je, že se každým rokem zvyšuje podíl žen studentek v řádů desetin procentních bodů. Podíl studentů v prezenční formě studia se po celé sledované období pohyboval kolem 75 %, k mírnému poklesu došlo pouze v letech 2008 až 2011 ve prospěch kombinovaných a dalších forem studia. V těchto letech byl rovněž zaznamenán nejvyšší podíl studentů v bakalářských studijních programech a nárůst podílu studentů starších 30 let. Právě v tomto období si doplňovali vysokoškolské vzdělání především zaměstnanci veřejné správy v souvislosti s připravovanými legislativními změnami ve státní správě a samosprávě. Od roku 2012 je patrný návrat k hodnotám z roku 2007.

Počet mladých lidí studujících VŠ s bydlištěm v Královéhradeckém kraji se snižuje. Každoročně nastupuje na vysoké školy stále menší počet mladých lidí. Zatímco v roce 2011 studovalo vysokou školu celkem 18 490 mladých lidí s trvalým bydlištěm na území Královéhradeckého kraje, tak v roce 2016 to bylo již o 24 % méně. Tato klesající tendence opět kopíruje negativní demografický vývoj u populační složky ve věku 18-25 let. Z celkového počtu mladých lidí studujících VŠ s trvalým bydlištěm v kraji zůstává studovat v regionu zhruba 28 %. Tento podíl se v čase téměř nemění. V roce 2017 mělo v kraji trvalé bydliště 13 374 studentů vysokých škol, počet studentů, kteří studovali vysokou školu v kraji byl nižší (cca 9,5 tis.). Tento jev je typický pro kraje s menšími, nebo relativně „mladými“ institucemi vysokoškolského vzdělávání, v Hl. m. Praze nebo Jihomoravském kraji, kde sídlí prestižní univerzity a vysoké školy, je dvojnásobný počet studentů studujících v kraji proti počtu studentů s trvalým bydlištěm v kraji. Kvalita vysokých škol je však dána nejen jejich historickou prestiží, ale také kvalitou výuky, pověstí zdejších pedagogů, vybaveností knihoven, učeben apod. V menších regionech se pak negativní jevy snadněji rozšíří mezi potenciální uchazeče o studium

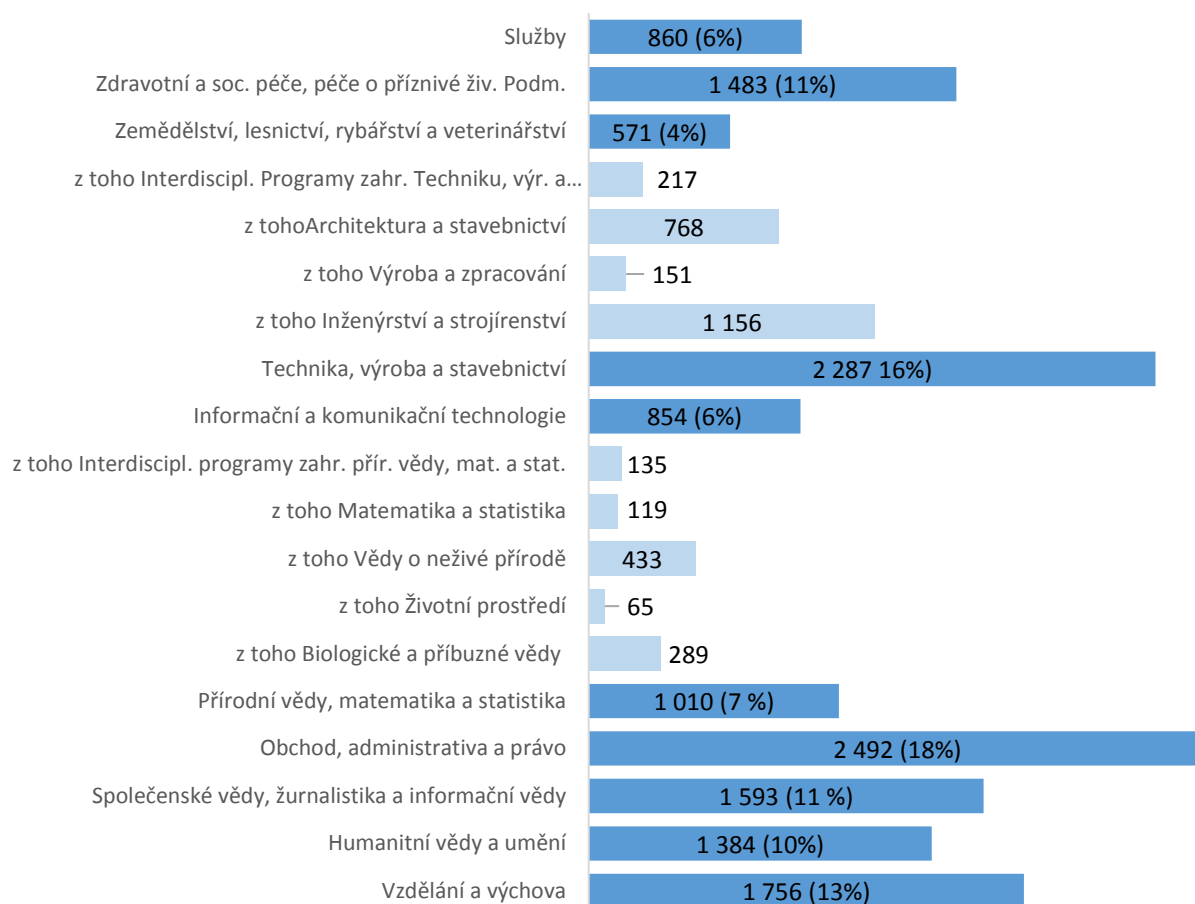
Graf 40 Vývoj počtu studentů VŠ na území Královéhradeckého kraje (2011–2016)

Zdroj: MŠMT

V následujících letech lze očekávat mírně rostoucí tendence počtu mladých lidí, kteří budou mít zájem o studium na vysokých školách. Na střední školy budou postupně nastupovat silnější populační ročníky z počátku 21. století. Počty studentů se budou během následujících 10-15 let mírně zvyšovat. Tento růst však nebude příliš dramatický.

Graf 41 Počty studentů studujících na fakultách VŠ v Královéhradeckém kraji (2012–2017)

Zdroj: MŠMT

Graf 42 Studenti VŠ s místem bydliště v Královéhradeckém kraji podle oboru (2016)

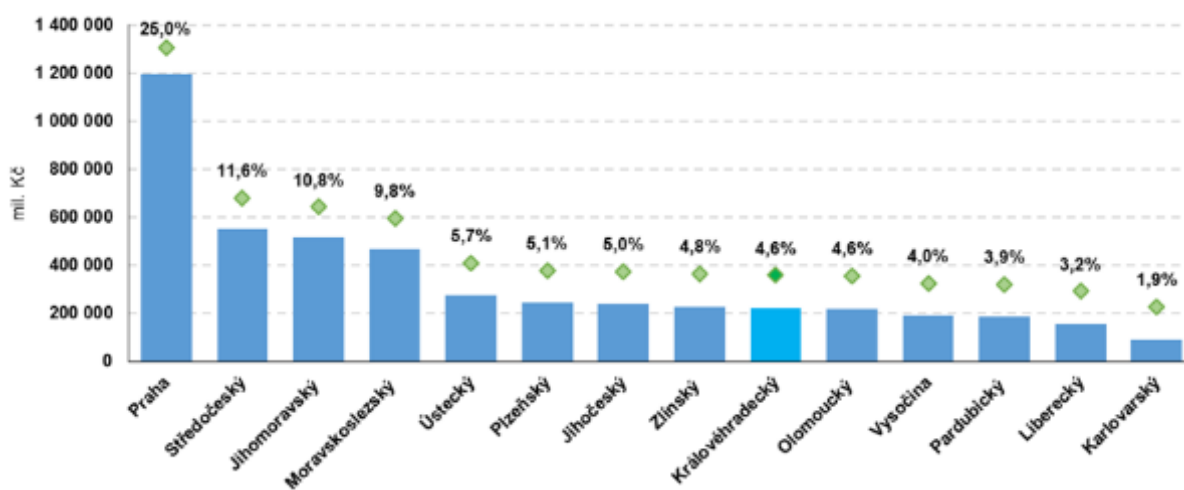
Zdroj: ČSÚ

2.5 Ekonomika

2.5.1 Výkonnost ekonomiky

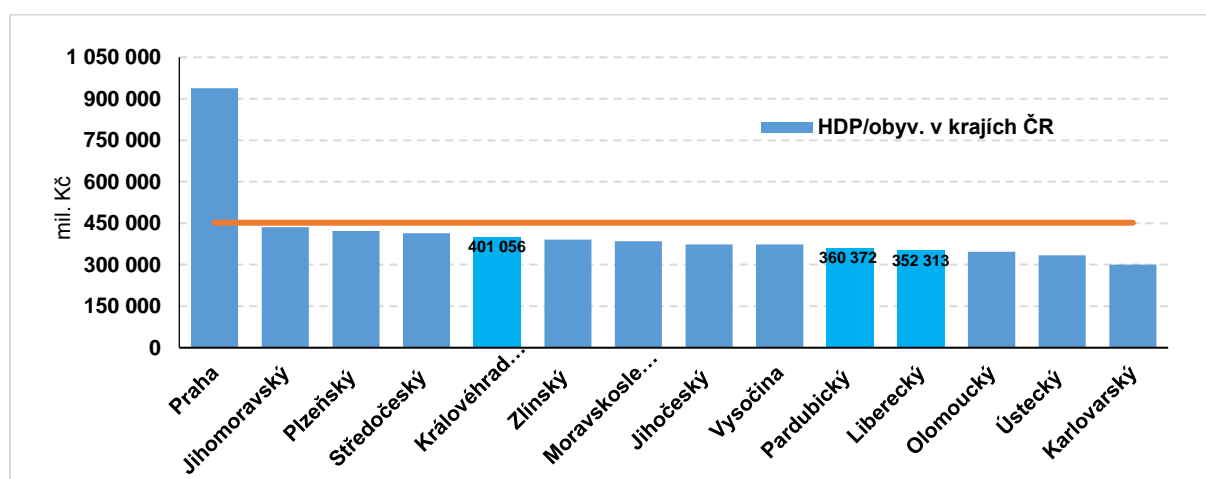
Hlavním ukazatelem ekonomické výkonnosti regionu je hrubý domácí produkt na obyvatele. Jako zásadní konvergenční kritérium se využívá HDP na obyvatele přepočtený paritou kupní síly vůči státům EU-28. Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními regiony Česka ke krajům s vysokou mírou konvergence HDP na obyvatele vůči HDP EU-28. Ve sledovaném období 2011-2016 lze pozorovat rostoucí trend (nejvyšší změna v mezikrajském srovnání mezi lety 2016/2011). V roce 2016 dosahoval hodnoty 78 % což odpovídá páté nejvyšší pozici. Královéhradecký kraj dosahoval v období 2008 – 2016 vyšší ekonomické výkonnosti na obyvatele v mezikrajském srovnání. V posledních šesti letech patřil kraj mezi pět nejvíce rostoucích regionů (včetně Prahy). V přepočtu HDP na 1 obyvatele dosáhl kraj v roce 2016 88,8 % republikového průměru. Od roku 2008 se HDP na 1 obyvatele zvýšil o 22,7 % (druhá největší změna po Plzeňském kraji).

Graf 43 Podíl krajů na HDP ČR v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

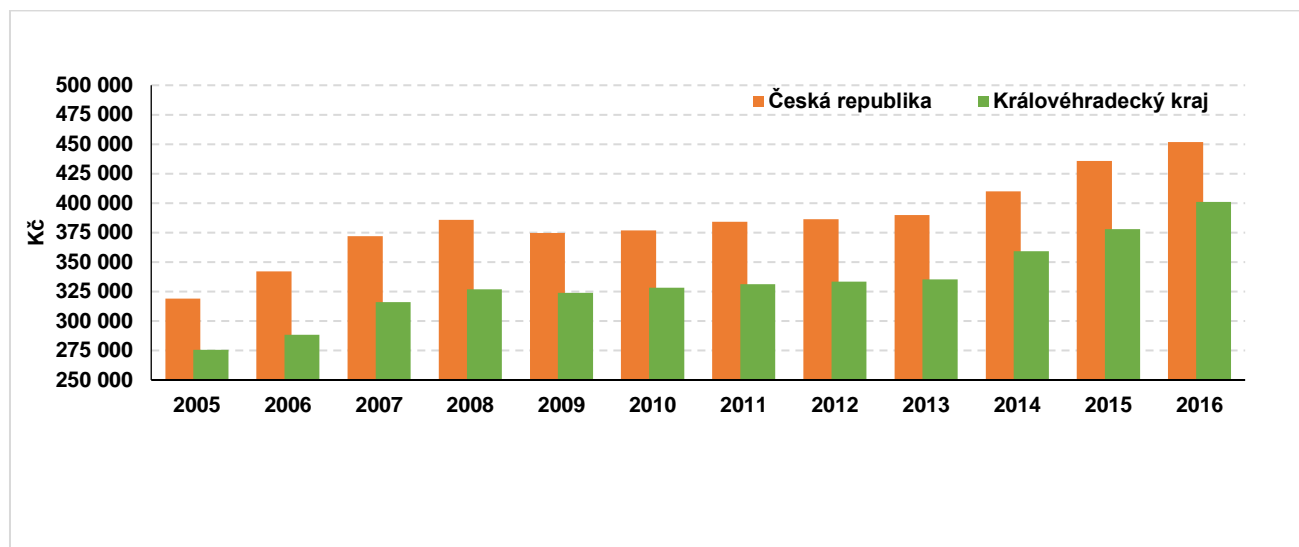
Graf 44 HDP na 1 obyvatele v Kč v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 45 Vývoj HDP na 1 obyvatele v Kč v letech 2005-2016

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 6 HDP na obyvatele v krajích (ČR = 100)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	213,3	213,6	217,4	217,7	215,4	215,9	211,0	209,0	208,4	203,6	210,4	207,5
Jihomoravský	89,4	89,7	90,9	93,6	93,7	94,0	94,2	96,3	99,4	98,7	98,2	96,6
Plzeňský	94,1	96,1	91,9	86,8	90,5	92,2	92,3	89,8	93,2	94,8	92,9	93,5
Středočeský	92,3	94,5	94,2	93,8	90,6	88,8	90,1	90,5	89,4	91,9	90,1	91,7
Královéhradecký	86,4	84,3	84,9	84,7	86,5	87,1	86,2	86,3	86,0	87,6	86,7	88,8
Zlínský	80,0	81,6	81,0	84,0	84,5	83,3	84,5	84,0	84,8	89,1	86,0	86,6
Moravskoslezský	83,9	82,0	82,6	83,7	81,1	82,9	85,7	86,1	83,2	84,0	83,0	85,3
Jihočeský	90,3	89,3	85,7	83,3	85,5	84,4	83,4	84,8	85,4	84,1	82,3	82,7
Vysočina	82,2	82,2	82,8	79,3	80,9	80,0	82,4	83,9	84,0	83,3	81,7	82,7
Pardubický	81,7	83,4	84,0	81,9	81,2	82,1	83,5	79,3	80,5	81,3	81,3	79,8
Liberecký	83,5	82,1	78,0	76,1	75,2	76,4	76,6	77,7	77,5	77,5	77,3	78,0
Olomoucký	75,0	73,5	73,5	74,2	74,7	76,0	77,3	77,9	77,2	77,7	76,8	76,8
Ústecký	81,7	81,3	79,7	79,6	82,1	79,5	78,7	78,5	77,6	75,6	76,6	73,8
Karlovarský	76,6	73,7	73,4	70,9	73,4	71,6	71,2	70,5	69,9	68,8	67,0	66,6

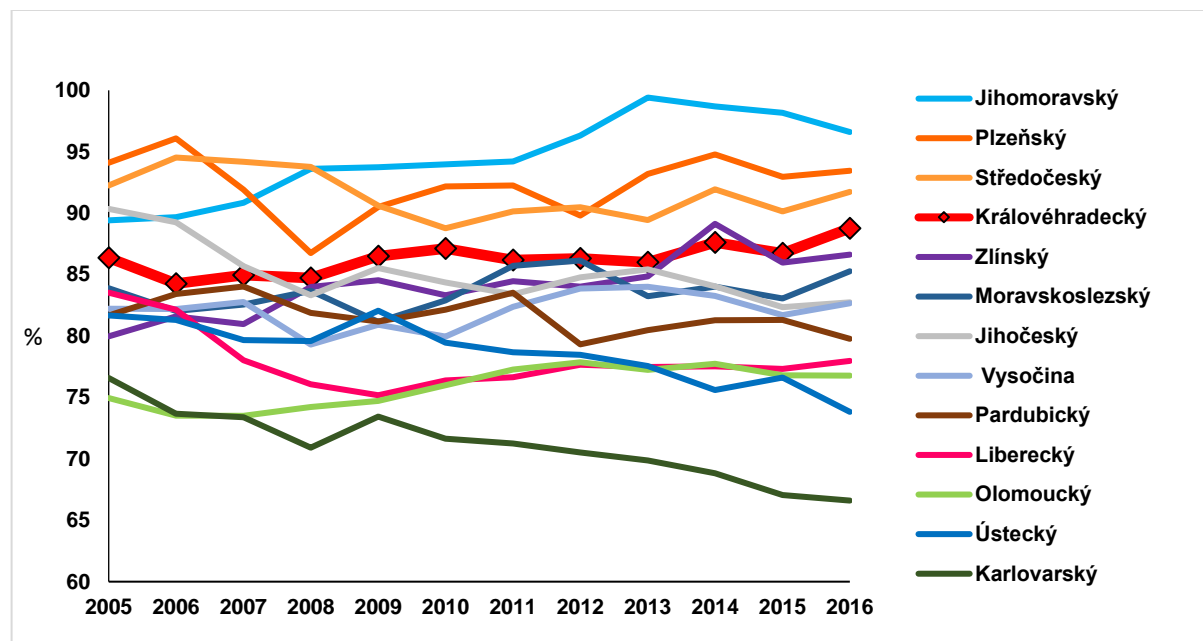
Zdroj: ČSÚ

Tabulka 7 HDP na obyvatele v krajích v PPS, EU28 = 100

Kraj	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	174,9	172,5	174,1	175,4	183,4	182,4
Jihomoravský	78,1	79,5	83,1	85,0	85,6	84,9
Plzeňský	76,5	74,1	77,9	81,7	81,0	82,1
Středočeský	74,7	74,7	74,7	79,2	78,6	80,6
Královéhradecký	71,4	71,2	71,9	75,5	75,6	78,0
Zlínský	70,0	69,3	70,9	76,8	74,9	76,1
Moravskoslezský	71,0	71,1	69,6	72,4	72,4	74,9
Jihočeský	69,1	70,0	71,4	72,4	71,8	72,7
Vysočina	68,3	69,2	70,2	71,7	71,2	72,6
Pardubický	69,2	65,5	67,2	70,0	70,9	70,1
Liberecký	63,5	64,1	64,8	66,8	67,4	68,5
Olomoucký	64,1	64,2	64,6	67,0	66,9	67,5
Ústecký	65,2	64,7	64,8	65,1	66,8	64,9
Karlovarský	59,1	58,2	58,4	59,3	58,4	58,5

Zdroj: ČSÚ

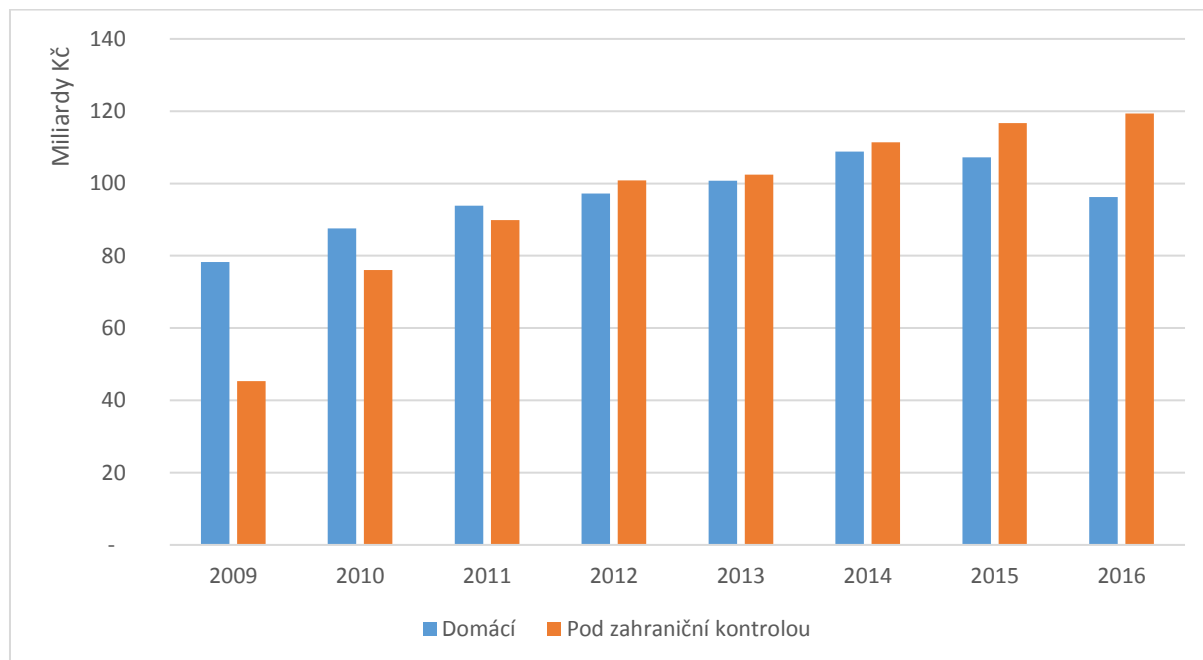
Graf 46 Vývoj HDP na obyvatele v krajích v % ČR (ČR = 100 %)

Zdroj: ČSÚ

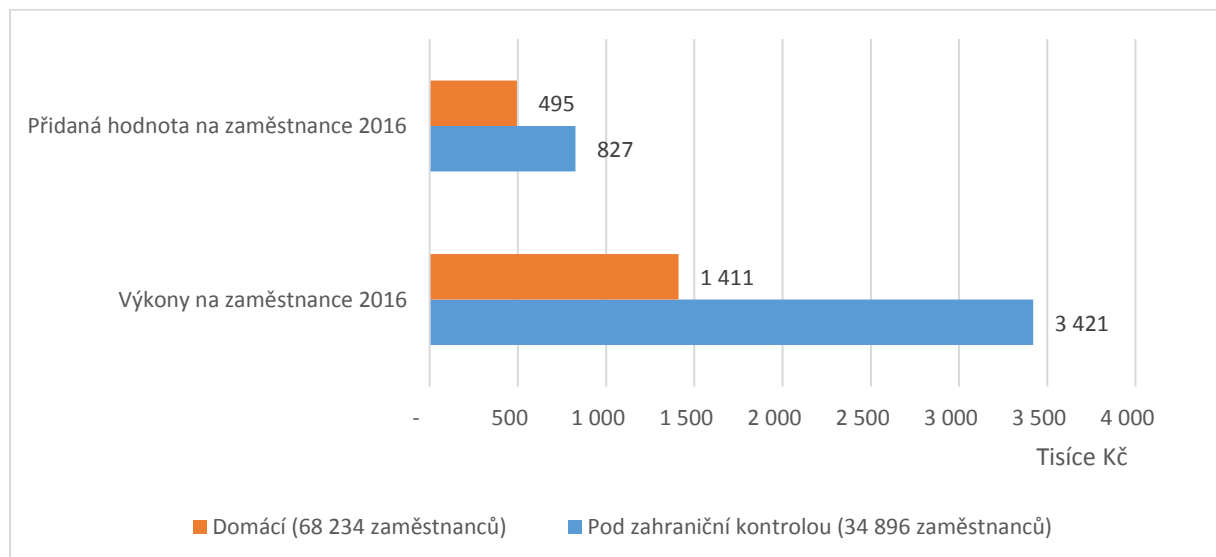
Co do vlastnické struktury, mají vyšší výkony podniky pod zahraniční kontrolou než domácí subjekty. V roce 2016 dosahovaly podniky pod zahraniční kontrolou skoro dvojnásobné produktivity práce (vyjádřené vytvořenou přidanou hodnotou na zaměstnance) a více než dvojnásobné výkony na zaměstnance. Oproti tomu domácí podniky vykazovaly v období 2009-2016 vyšší podíl přidané hodnoty na výkonech než podniky pod zahraniční kontrolou.

Graf 47 Výkony dle vlastnické struktury

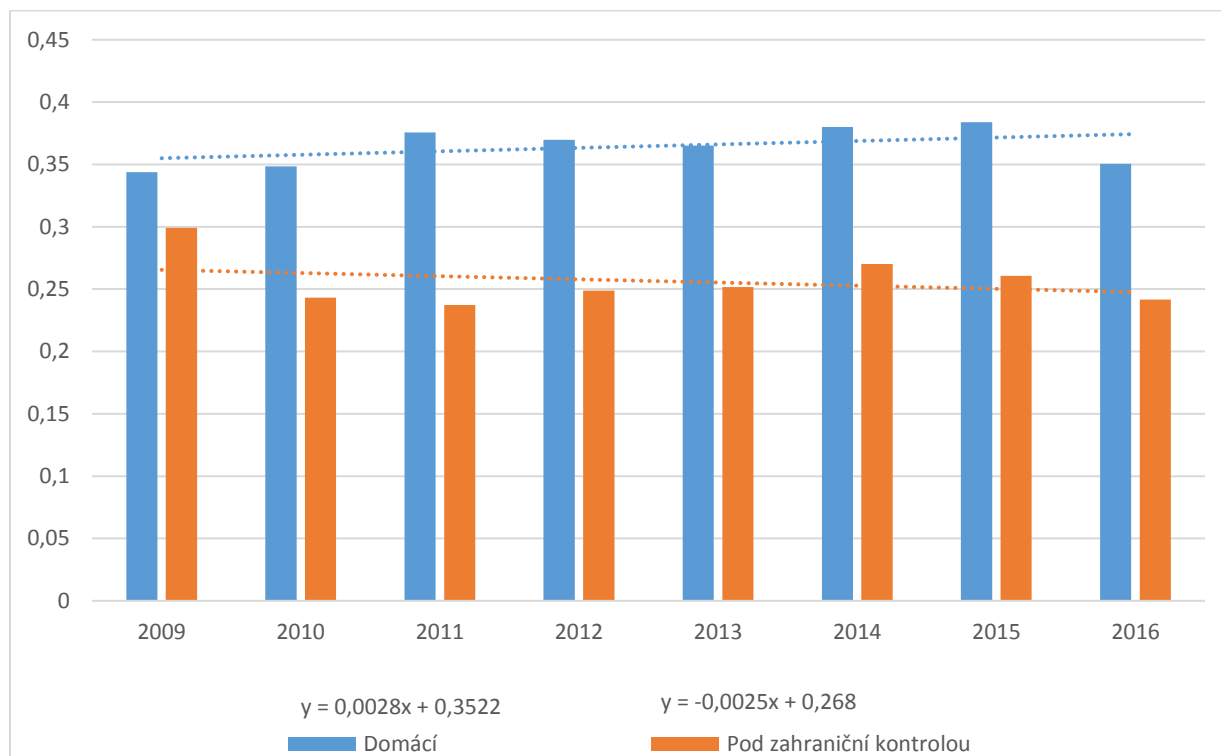

Zdroj: MagnusWeb, vlastní úpravy, údaje za 3102 subjektů (Nefinanční podniky nebo OSVČ s více než 5 zaměstnanci a sídlem v Královéhradeckém kraji)

Graf 48 Produktivita práce dle vlastnické struktury

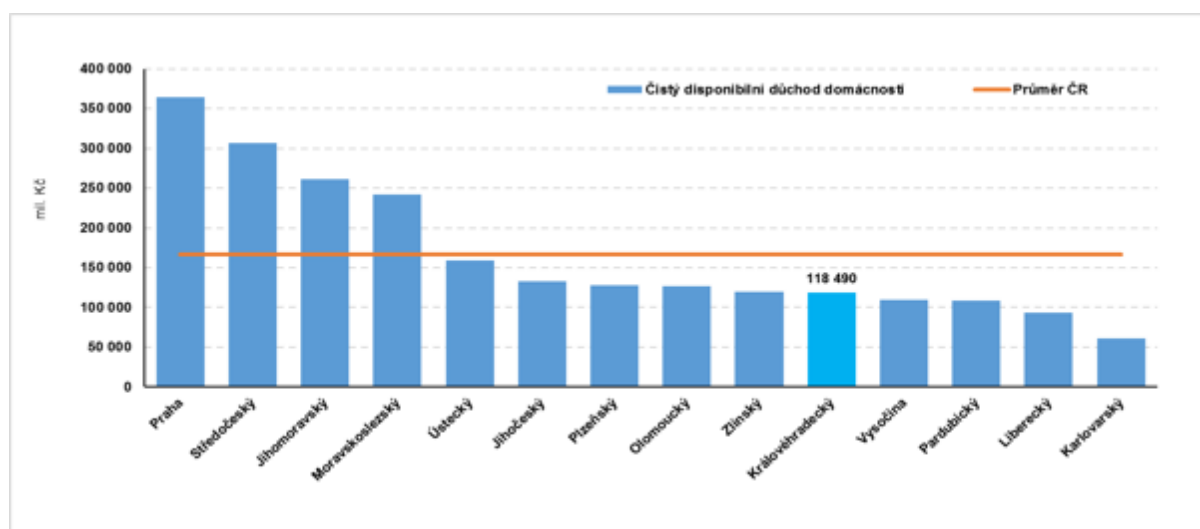

Zdroj: MagnusWeb, vlastní úpravy, údaje za 3102 subjektů (Nefinanční podniky nebo OSVČ s více než 5 zaměstnanci a sídlem v Královéhradeckém kraji)

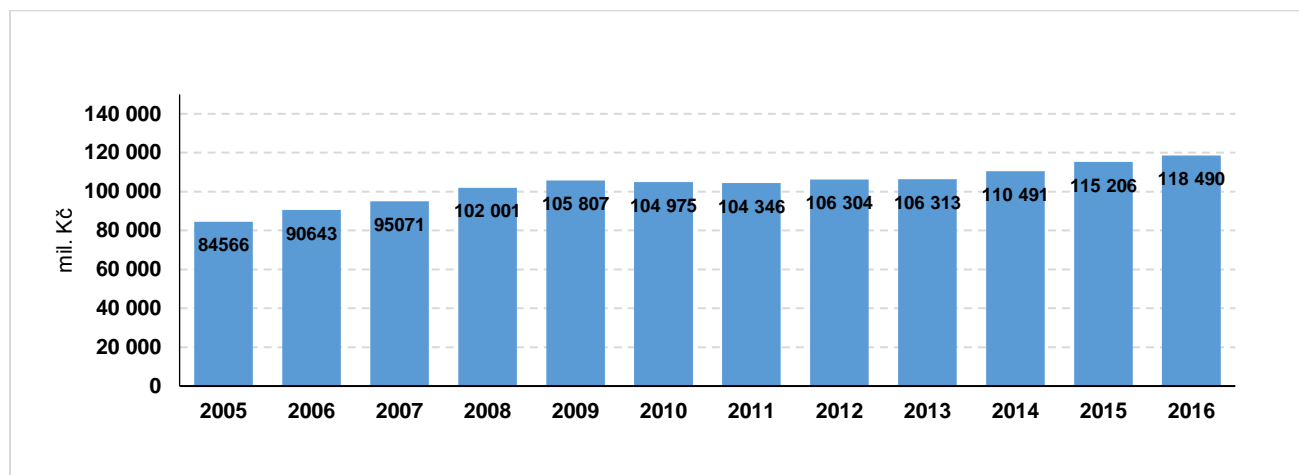
Graf 49 Podíl přidané hodnoty na výkonech (0-1), dle vlastnické struktury

Zdroj: MagnusWeb, vlastní úpravy, údaje za 3102 subjektů (Nefinanční podniky nebo OSVČ s více než 5 zaměstnanci a sídlem v Královéhradeckém kraji)

Čistý disponibilní důchod domácností Královéhradeckého kraje byl v roce 2016 118 490 mil. Kč, což je v mezikrajském srovnání 5. nejnižší hodnota. Od roku 2005 zaznamenal čistý disponibilní důchod domácností nárůst o více jak jednu třetinu. V přepočtu na 1 obyvatele dosáhl kraj v roce 2016 republikového průměru.

Graf 50 Čistý disponibilní důchod domácností v krajích ČR (2016; mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Graf 51 Čistý disponibilní důchod domácností v KHK (2005-2016)

Zdroj: ČSÚ

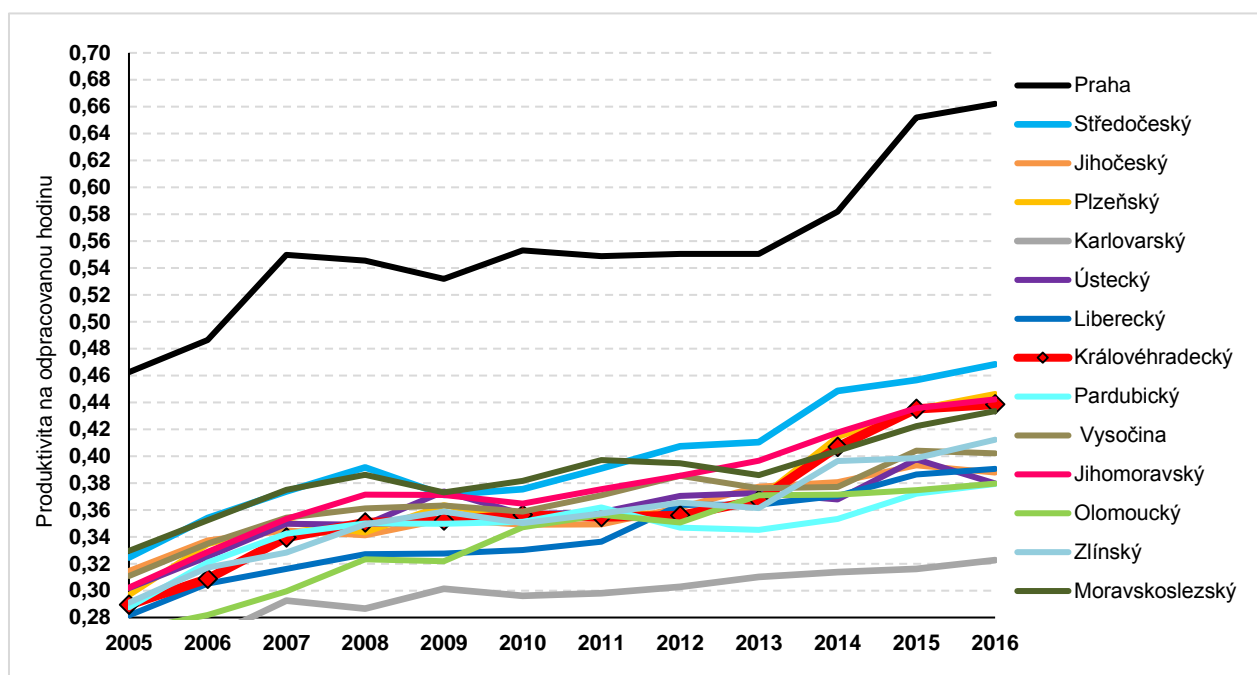
Tabulka 8 Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v krajích (ČR = 100)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	135,7	137,3	134,8	133,2	131,2	134,9	133,1	130,9	131,5	130,5	129,8	130,0
Středočeský	107,4	107,5	108,2	106,3	108,8	110,0	109,1	109,9	107,7	107,5	105,5	104,5
Jihomoravský	95,5	94,0	96,6	96,7	96,6	98,3	97,0	98,3	100,2	100,3	101,3	100,7
Plzeňský	99,9	99,2	100,8	101,1	99,6	99,2	99,8	101,3	102,4	100,7	102,7	100,2
Královéhradecký	97,3	97,3	96,4	96,8	97,8	96,5	95,7	96,8	97,1	97,7	97,8	97,5
Vysočina	95,3	94,8	95,5	95,5	95,1	94,1	95,6	95,1	96,0	95,9	96,7	97,3
Liberecký	95,5	95,5	94,2	91,5	92,6	94,1	92,6	92,3	92,6	92,9	92,7	95,8
Pardubický	93,8	92,1	93,2	93,4	93,5	91,9	92,9	94,8	94,2	95,5	94,8	94,9
Jihočeský	97,8	99,3	97,5	99,0	97,4	94,5	95,2	94,7	94,0	94,8	94,0	94,4
Karlovarský	91,2	90,0	88,8	87,2	89,6	88,4	89,5	87,7	89,3	89,6	90,8	92,8
Zlínský	94,0	96,6	96,0	94,2	92,5	90,9	92,4	93,0	92,8	93,4	94,9	92,5
Olomoucký	89,5	91,3	92,0	92,5	91,4	88,8	90,3	90,8	89,5	90,2	90,3	90,6
Moravskoslezský	90,2	87,9	88,6	91,3	90,8	89,7	90,6	90,3	89,8	90,5	90,0	90,5
Ústecký	87,9	88,5	86,7	87,7	89,4	88,5	89,2	87,2	87,4	85,7	86,1	87,6

Zdroj: ČSÚ

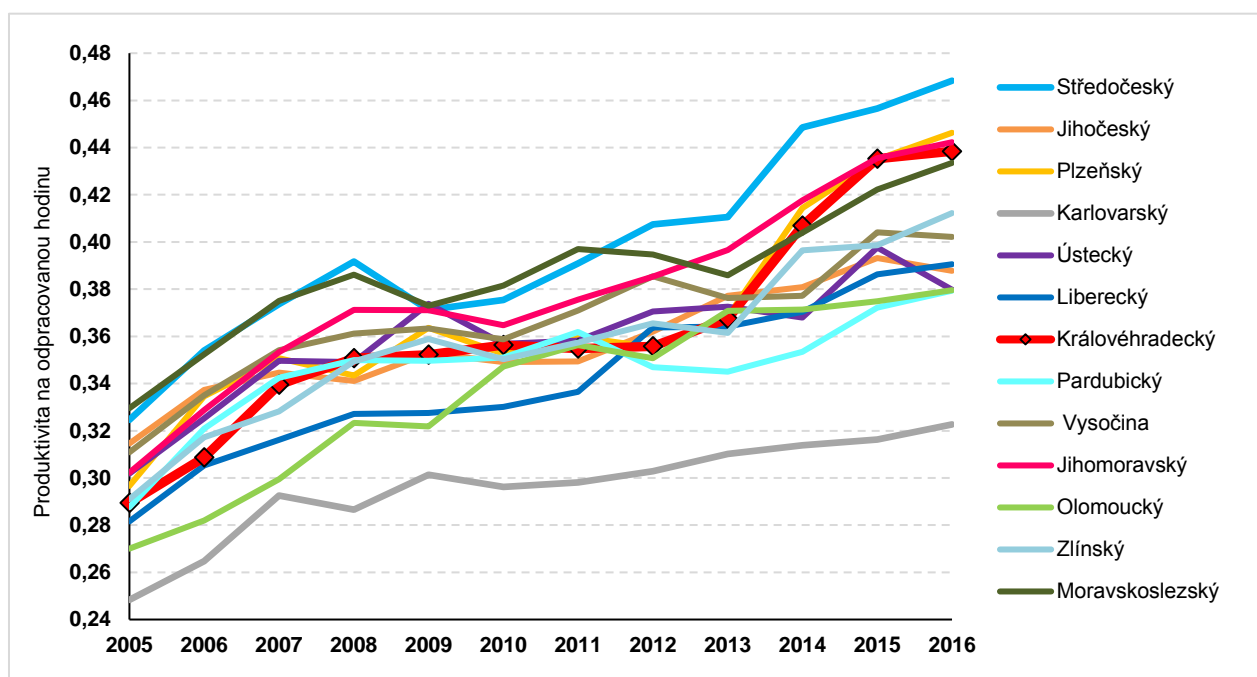
Důležitým ukazatelem je produktivita práce, která odráží ekonomickou účinnost pracovního úsilí ekonomicky aktivních obyvatel regionu. Produktivita práce na odpracovanou hodinu měla v Královéhradeckém kraji ve sledovaném období 2005 – 2016 výrazně rostoucí trend i v mezikrajském srovnání (pátá nejvyšší hodnota včetně Prahy). V roce 2016 měl Královéhradecký kraj vůči průměru ČR vyšší produktivitu práce výrazně v odvětví průmyslu a dále pak v informačních a komunikačních technologiích a činnostech v oblasti nemovitostí.

Graf 52 Produktivita na odpracovanou hodinu v krajích ČR 2008–2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 53 Produktivita na odpracovanou hodinu v krajích ČR (mimo Prahu) 2008–2016

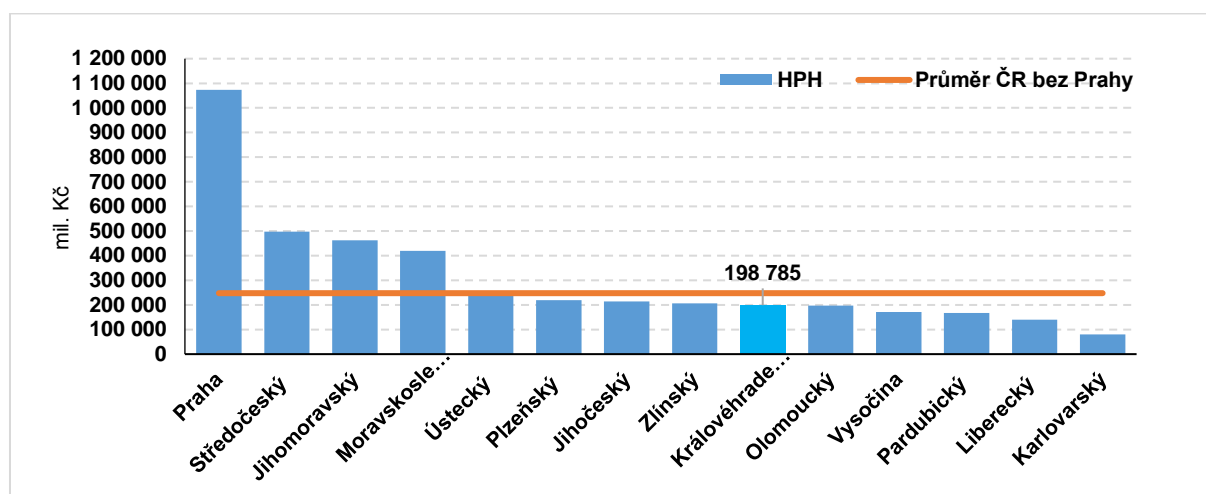

Zdroj: ČSÚ

2.5.2 Struktura ekonomické základny

Vývoj hrubé přidané hodnoty Královéhradeckého kraje kopíruje rostoucí trend jeho HDP, od roku 2005 došlo k navýšení HPH o 46 %. Na HPH České republiky se kraj v roce 2016 podílel 4,6 %, což je v mezikrajském srovnání 5. nejnižší hodnota. Ve sledovaném období 2005 – 2016 se také proměňovala odvětvová struktura. Výrazná specializace kraje na průmysl se odráží i v růstu výkonnosti průmyslové základny kraje. **Podíl zpracovatelského průmyslu na tvorbě hrubé přidané hodnoty Královéhradeckého kraje se ve 2016 zvýšil na 37,6 % (průmysl celkem pak na 42,6 %) a je tak vyšší než podíl na úrovni ČR (27 %).** Dále rostl podíl už jen odvětví informačních a komunikačních technologií (+0,4 %). Podíl všech ostatních odvětví se během sledovaného období snížil. Nejvíce u veřejné správy, obchodu, ubytování, ale také u stavebnictví a zemědělství (-0,2 %).

Graf 54 Hrubá přidaná hodnota v krajích ČR (2016; mil. Kč)

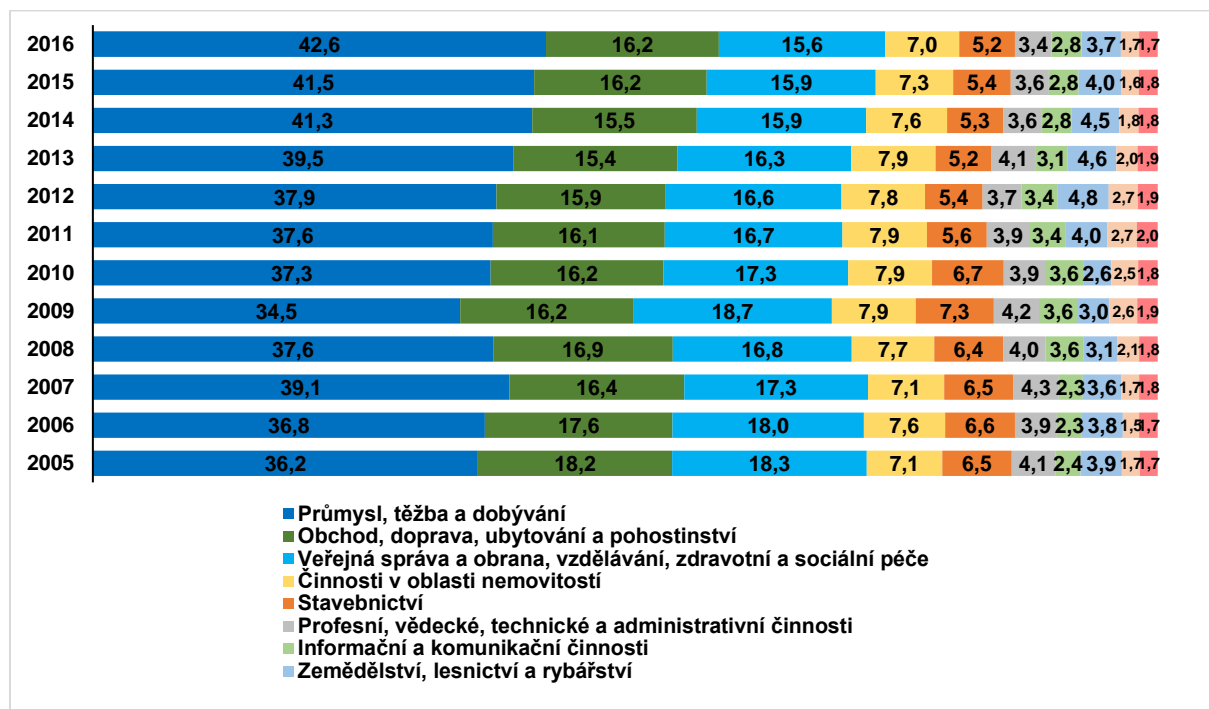
Zdroj: ČSÚ

Tabulka 9 Hrubá přidaná hodnota v krajích ČR (2005–2016, mil. Kč)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	723 276	785 778	875 914	933 459	907 168	920 617	905 845	902 621	905 258	943 267	1 041 997	1 073 035
Středočeský	305 937	342 752	376 408	399 224	380 535	380 215	398 020	403 953	404 892	445 776	466 959	496 816
Jihomoravský	291 407	315 210	347 373	374 530	365 227	369 024	380 528	390 322	405 429	427 935	451 889	461 921
Moravskoslezský	302 791	318 719	347 356	366 040	343 457	351 556	366 383	367 321	355 598	379 420	395 880	419 688
Ústecký	193 820	208 021	221 434	232 325	232 426	226 244	226 054	225 366	223 555	231 101	247 416	246 626
Plzeňský	149 354	165 126	172 498	171 826	175 145	179 624	182 846	178 353	186 310	201 543	209 879	219 337
Jihočeský	163 278	174 472	182 179	184 971	184 558	183 321	183 896	187 312	189 767	198 379	205 853	214 582
Zlínský	136 147	149 579	160 868	173 684	169 355	167 591	172 683	171 602	173 696	193 476	197 233	205 572
Královéhradecký	136 437	143 819	157 472	164 061	162 469	164 504	165 610	165 789	165 696	179 113	187 531	198 785
Olomoucký	138 102	146 134	158 526	166 651	162 466	166 118	171 217	172 407	171 629	183 259	191 300	197 741
Vysočina	120 894	130 596	142 833	142 726	141 259	140 230	146 251	148 959	149 679	157 346	163 289	170 987
Pardubický	119 041	131 422	143 997	147 160	141 871	144 629	149 561	142 205	144 839	155 425	164 660	167 399
Liberecký	103 144	109 743	113 529	115 995	111 606	114 383	116 441	118 247	118 576	126 065	133 195	139 459
Karlovarský	67 255	69 752	75 527	76 569	76 606	75 066	75 000	74 055	73 408	76 494	78 498	80 449

Zdroj: ČSÚ

Graf 55 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě KHK 2005 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 10 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v běžných cenách (mil. Kč)

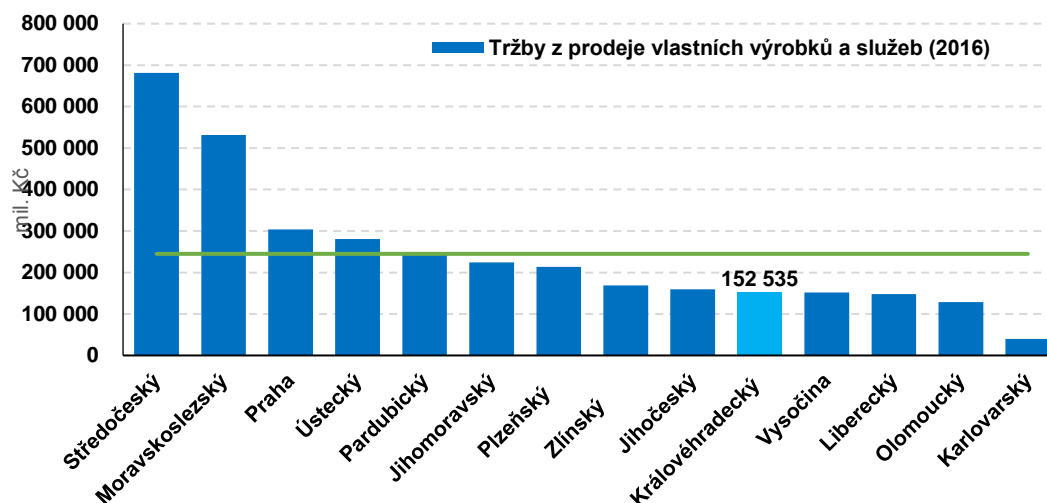
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Středočeský	468 505	434 737	483 003	492 410	504 890	514 119	615 182	638 658	681 164
Moravskoslezský	379 783	307 629	389 973	447 235	470 662	444 392	471 415	507 027	531 750
Praha	308 634	332 393	314 551	320 533	314 377	315 441	314 460	314 529	304 184
Ústecký	306 609	241 201	286 620	318 622	334 629	331 479	360 834	313 905	280 573
Pardubický	180 478	160 571	194 306	202 294	206 292	207 567	241 705	253 268	244 023
Jihomoravský	189 296	156 137	164 107	187 881	183 610	179 506	202 801	216 251	224 437
Plzeňský	182 486	152 408	169 868	174 379	176 805	192 794	208 753	211 019	213 925
Zlínský	140 555	126 402	132 821	143 141	151 068	152 608	162 747	168 741	168 866
Jihočeský	120 413	101 098	99 541	111 732	112 773	119 132	135 460	151 728	159 790
Královéhradecký	88 314	71 795	83 198	111 894	112 920	130 802	142 922	142 841	152 535
Vysočina	117 335	89 122	100 552	111 394	114 725	122 763	138 366	144 560	152 127
Liberecký	114 050	101 071	110 372	115 867	115 768	125 623	141 338	149 143	148 093
Olomoucký	113 745	87 425	85 884	97 851	103 085	102 440	111 104	122 510	128 715
Karlovarský	38 792	32 599	34 465	35 042	35 048	36 556	38 844	38 269	40 213
ČR	2 748 995	2 394 588	2 649 259	2 870 277	2 936 653	2 975 222	3 285 932	3 372 450	3 430 397

Zdroj: ČSÚ

V roce 2016 dosáhly tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v kraji 4,4 % hodnoty tržeb v České republice, což bylo 10. místo v mezikrajském srovnání. V období 2008–2016 zaznamenaly tržby průmyslových podniků nárůst o 72,9 % původního stavu, vyjma let 2009 a 2015 tržby meziročně vždy stoupaly. Při srovnání vybraných odvětví podle CZ-NACE byly nejvyšší tržby v roce 2016 v odvětví „Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů“. Výrazně vysoký podíl na tržbách ČR dle odvětví byl ve výrobě textilií (1. v mezikrajském srovnání). Z hlediska celorepublikové produkce průmyslových podniků jsou na území kraje výrazně koncentrované tržby za odvětví výroby elektronických a optických přístrojů a zařízení a výroba textilií, výroba kovových konstrukcí a kovodělných zařízení, výroba elektrických zařízení a výroba pryžových a plastových výrobků.

Graf 56 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy (mil. Kč) za rok 2016

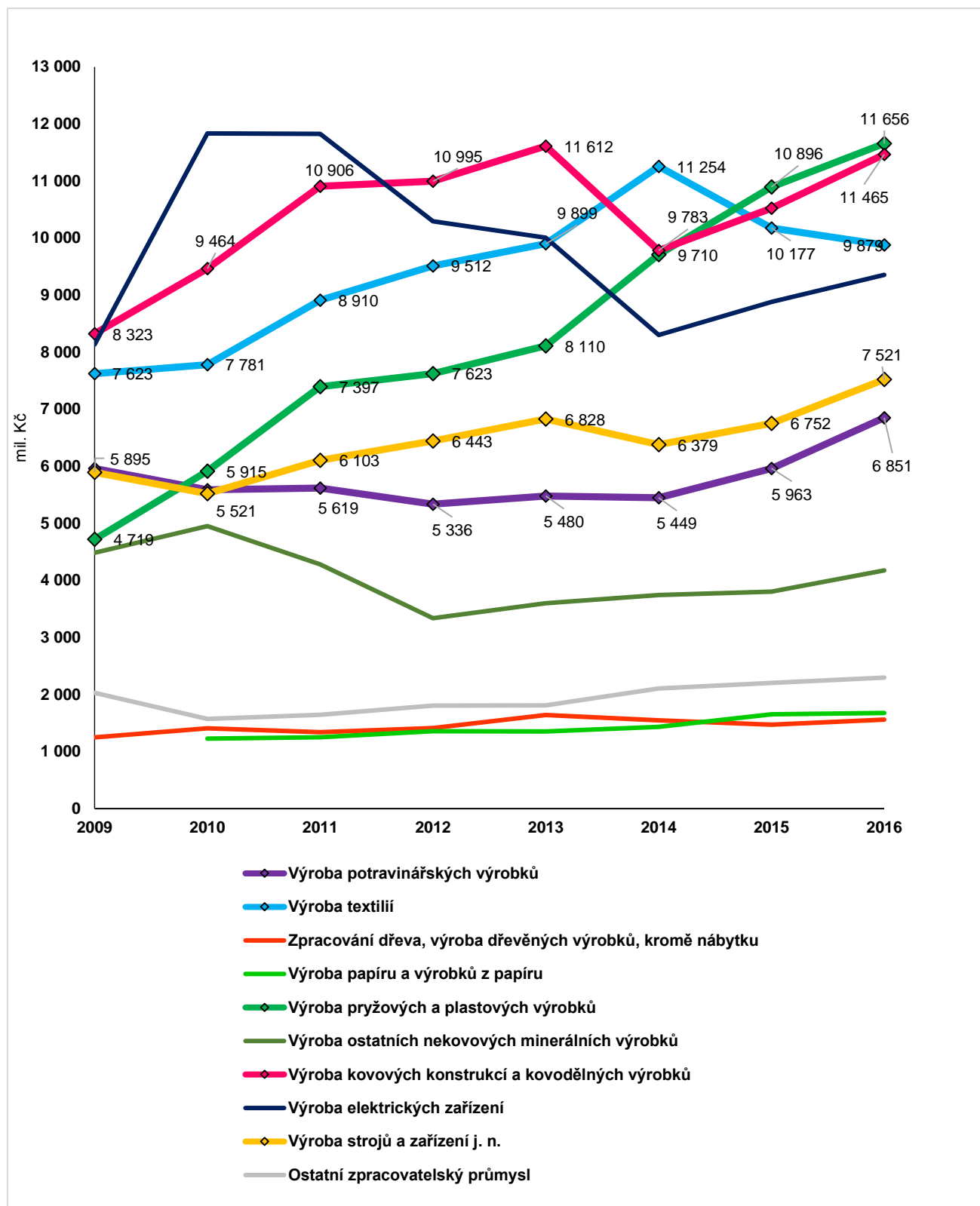
Zdroj: ČSÚ

Graf 57 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v KHK v roce 2016 podle CZ-NACE

Zdroj: ČSÚ; Údaje pro subjekty s více než 100 zaměstnanci.

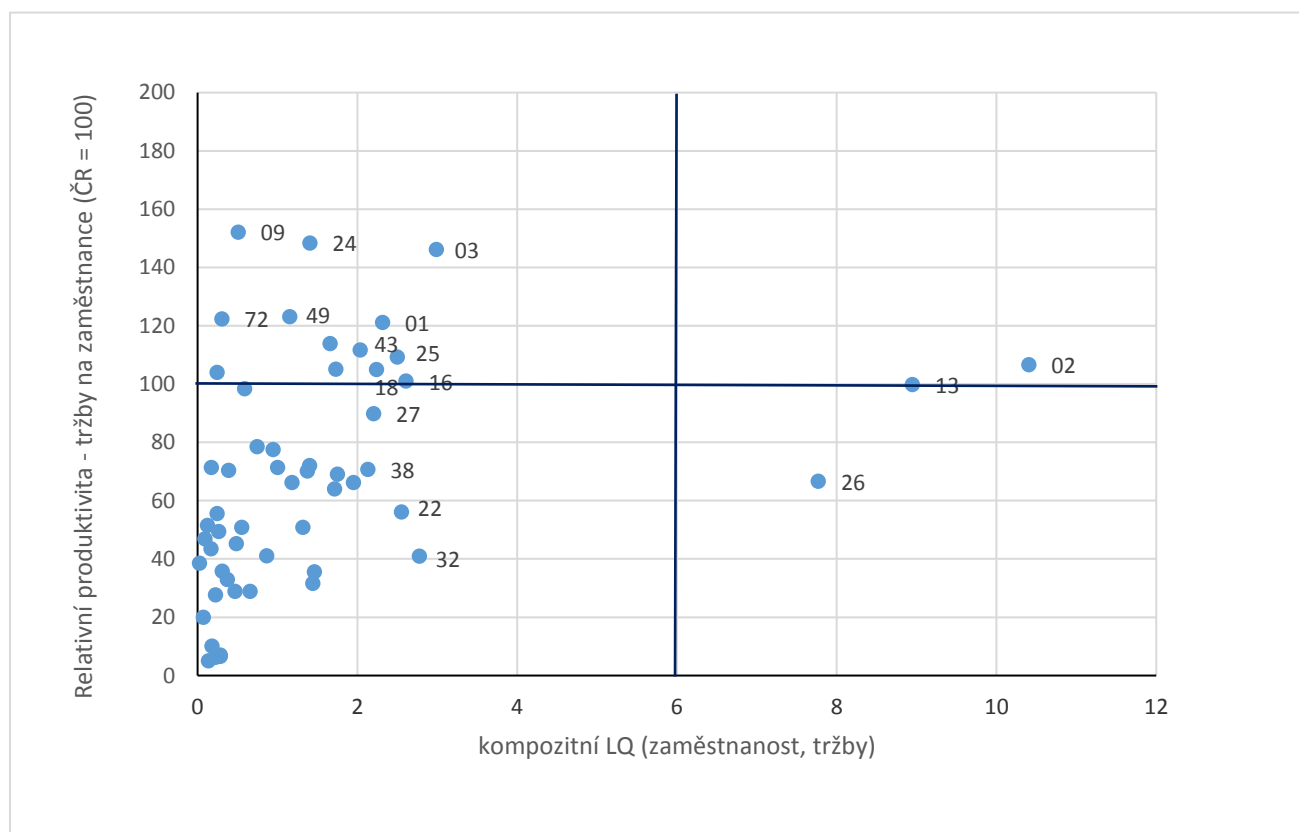
Graf 58 Vývoj tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (mil. Kč) v KHK dle odvětví v letech 2009–2016

Zdroj: ČSÚ

Vysoký lokalizační kvocient tržeb a zaměstnanosti odvětví, který poukazuje na významnou koncentraci daného oboru v kraji, vykazují odvětví lesnictví a těžba dřeva, výroba elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba textilií, výroba pryžových a plastových výrobků a ostatní zpracovatelský průmysl. Strukturálním problémem kraje i celé ČR je pokračující nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou kvalifikovaných pracovních sil. Zaměstnavatelé marně hledají pracovníky s odpovídající kvalifikací, kteří by byli ochotni za nabízených podmínek a v příslušné lokalitě nastoupit do zaměstnání. V současnosti se projevuje v ČR největší nedostatek pracovníků s kvalifikací ve strojírenských a elektrotechnických oborech a v některých dalších, převážně řemeslných a technických oborech. Podobná situace s nedostatkem pracovních sil existuje také mimo technické obory (např. ve zdravotnictví nebo sociálních službách). Úroveň průměrné mzdy je v mezikrajském srovnání bohužel vyšší v odborně méně náročných oborech a nižší v náročnějších povoláních, což vede k odlivu odborných pracovníků z kraje za vyšší mzdou. Celkově je průměrná měsíční mzda v Královéhradeckém kraji nižší, než je republikový průměr, v mezikrajském srovnání je 6. nejnižší.

Graf 59 Významnost koncentrace odvětví Královéhradeckého kraje dle lokačních kvocientů (LQ) tržeb a zaměstnanosti vztahených k relativní produktivitě daného oboru

Zdroj: MagnusWeb 2017

CZ-NACE: 02 - Lesnictví a těžba dřeva, 13 - Výroba textilií, 26 - Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení, 09 - Podpůrné činnosti při těžbě, 24 - Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárnictví, 25 - Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení, 72 – výzkum a vývoj, ...

2.5.3 Investice a investiční prostředí

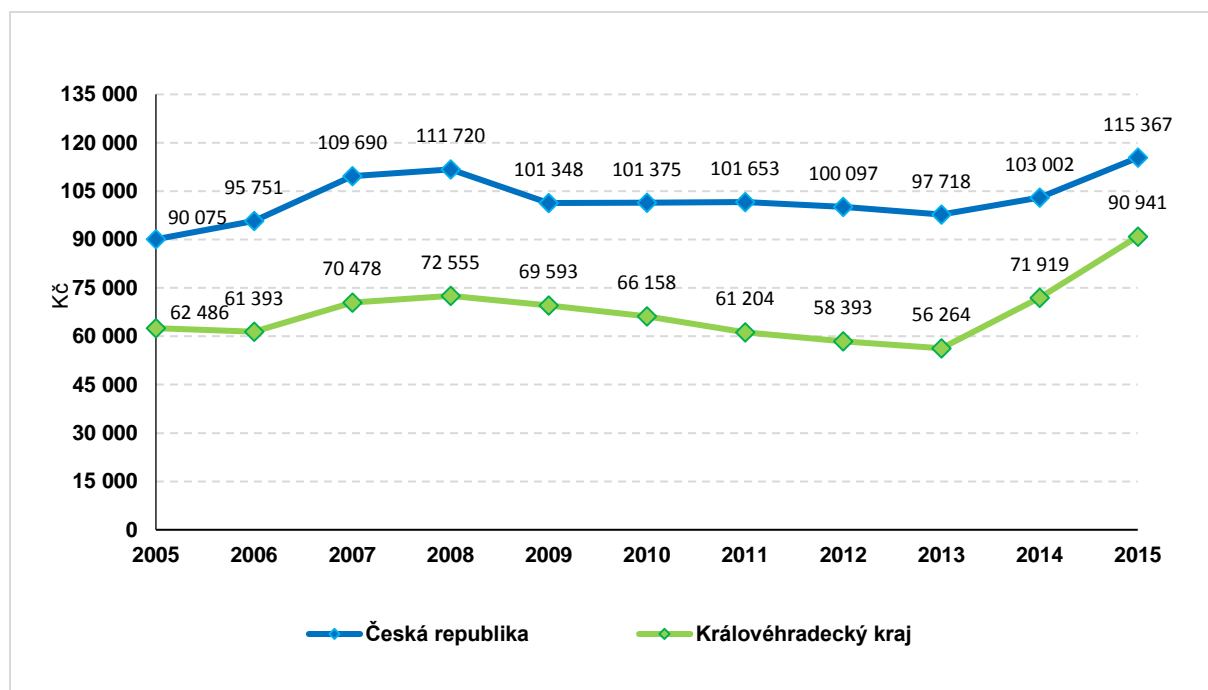
Nízká hodnota tvorby hrubého fixního kapitálu (78,8 % republikového průměru a 7. pozice v mezikrajském srovnání) ukazuje na nízkou investiční aktivitu podniků v kraji pravděpodobně se soustřeďujících více na provozní optimalizaci a méně na rozšiřování kapacit. Vývoj tvorby THFK na obyvatele v období 2005–2015 sledoval republikový trend, od roku 2013 však v porovnání s ČR vykazuje vyšší tempo růstu.

Tabulka 11 Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele (ČR = 100)

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praha	201,9	216,9	232,2	232,2	233,6	219,7	220,0	218,7	238,9	225,0	235,1
Středočeský	127,5	114,8	107,2	95,8	94,0	91,5	101,1	104,8	102,8	102,8	94,2
Jihomoravský	104,6	101,9	103,6	104,6	99,2	99,1	98,9	97,2	86,0	94,9	90,8
Moravskoslezský	72,0	78,4	75,1	90,3	77,9	78,8	83,4	85,1	82,7	75,7	85,8
Pardubický	72,6	67,8	73,9	77,9	68,9	81,6	75,1	73,6	69,7	75,9	82,9
Zlínský	69,1	74,7	69,8	67,8	67,4	73,2	74,3	73,5	69,6	83,1	80,4
Královéhradecký	69,4	64,1	64,3	64,9	68,7	65,3	60,2	58,3	57,6	69,8	78,8
Jihočeský	104,8	87,6	81,1	81,3	80,1	87,8	78,8	79,5	93,3	85,0	77,4
Plzeňský	83,9	114,7	93,9	81,6	98,8	86,3	84,8	80,5	83,6	75,7	77,2
Ústecký	63,0	68,5	79,8	75,4	79,7	97,3	93,3	89,0	89,6	82,1	75,1
Vysočina	91,5	73,1	79,2	66,6	71,3	69,6	71,2	75,0	71,3	79,9	73,8
Olomoucký	72,5	71,5	71,5	72,7	88,9	81,6	75,0	72,2	70,8	74,9	73,4
Karlovarský	81,2	70,2	59,4	65,5	65,0	78,1	77,5	81,1	59,9	64,5	66,7
Liberecký	79,6	69,5	63,7	72,0	67,2	65,7	70,4	76,2	67,0	76,3	66,5

Zdroj: ČSÚ

Graf 60 Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele v KHK a ČR (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Objem přímých zahraničních investic v kraji od roku 2005 výrazně narostl, ovšem tempo růstu se v posledních letech velmi zpomalilo. V relativním mezikrajském srovnání kraj svou investiční

atraktivitu ztrácí, průměrně je na 9. pozici. Investiční a reinvestiční aktivita v regionu je realizována především v automobilovém průmyslu, textilním průmyslu, ICT a energetice.

Tabulka 12 Přímé zahraniční investice v krajích ČR (2005–2015, v mld. Kč)

	Celkem v mld. Kč										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Praha	801,1	885,3	1 049,1	1 169,6	1 185,3	1 254,7	1 256,8	1 385,3	1 426,2	1 512,0	1 656,2
Středočeský	159,7	183,9	231,3	231,8	273,9	247,6	254,7	303,4	324,9	330,1	311,2
Moravskoslezský	88,8	122,8	164,5	162,6	172,7	167,2	173,0	186,6	178,6	189,3	202,7
Jihomoravský	59,0	69,9	83,4	98,8	133,5	156,3	159,6	167,7	183,6	156,9	130,4
Přízeňský	48,5	53,1	59,2	60,5	71,4	74,9	74,4	72,8	68,5	91,2	99,3
Jihočeský	56,9	60,6	71,1	79,5	83,1	84,6	88,9	88,1	89,9	91,3	92,4
Ústecký	61,9	60,6	104,8	103,9	103,9	104,3	87,1	83,7	90,0	82,6	74,6
Zlínský	29,5	29,6	36,8	38,4	39,5	48,6	49,9	49,1	51,4	54,8	60,1
Královéhradecký	24,5	21,6	30,0	31,5	36,1	48,8	47,6	54,4	52,0	53,3	57,6
Vysočina	35,3	51,1	63,8	53,4	58,3	52,5	49,8	50,5	50,7	52,2	55,7
Liberecký	46,1	47,2	52,7	60,6	58,4	62,4	58,6	61,3	63,3	59,3	50,4
Olomoucký	28,1	26,5	27,1	32,2	33,4	30,5	31,0	32,4	34,7	39,6	44,5
Pardubický	36,0	38,1	40,4	46,7	39,5	56,2	52,9	49,8	35,2	40,3	37,9
Karlovarský	16,0	16,3	17,9	20,0	22,2	21,0	19,7	15,8	19,7	21,8	21,9
ČR celkem	1 491,6	1 666,8	2 032,1	2 189,5	2 311,2	2 409,6	2 404,2	2 600,9	2 668,7	2 774,6	2 895,0

Zdroj: ČNB

Podle údajů ČNB je možné sledovat i vývoj zahraničních investic v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje. Je zajímavé sledovat míru investic v okrese Jičín. Od roku 2005 si držela konstantní úroveň, ale v roce 2010 došlo k výraznému nárůstu a od té doby až do konce sledovaného období. V roce 2016 investice v okrese Jičín dvojnásobně přesahují druhý v pořadí okres Hradec Králové. Od roku 2010 také zahraniční investice v okrese Jičín tvoří přes polovinu všech zahraničních investic v Královéhradeckém kraji. Toto je zapříčiněno rozvojem průmyslové zóny v Jičíně skládající se ze tří větších územních celků.

Tabulka 13 Přímé zahraniční investice v KHK dle okresů (tis. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Královéhradecký kraj celkem	24 511,3	21 554,2	29 982,3	31 488,0	36 086,1	48 788,7	47 619,8	54 404,9	52 047,9	53 338,5	57 635,8	58 152,8
Nezařazeno					1 400,8	1 934,8			2 280,2	2 119,7	2 029,1	2 177,8
Hradec Králové	6 402,9	5 164,3	9 337,2	10 020,9	13 176,2	12 247,2	13 673,5	14 341,2	14 490,5	10 158,2	11 755,3	12 651,9
Jičín	6 420,2	5 330,3	7 663,1	6 747,8	6 357,7	22 988,5	22 990,2	28 909,4	25 466,2	29 338,2	31 192,5	29 990,4
Náchod	3 361,6	3 174,7	3 945,8	4 231,8	4 105,9	3 961,1	3 444,1	4 227,3	3 944,2	5 261,1	5 243,2	4 858,6
Rychnov nad Kněžnou	4 374,1	3 498,8	5 172,2	5 073,2	5 364,9	4 057,7	3 498,0	3 322,0	2 580,5	3 137,6	4 260,0	4 056,3
Trutnov	3 952,5	4 386,287	3 864,0	5 414,3	5 680,5	3 599,6	4 014,1	3 605,0	3 286,3	3 323,8	3 155,7	4 417,8

Zdroj: ČNB

Míra podnikatelské aktivity v Královéhradeckém kraji (vyjádřená jako počet podnikajících fyzických osob na 1 000 ob.). Ve sledovaném období 2010 - 2016 stabilně stoupala. Tato míra se zvýšila o 10,92 podnikajících fyzických osob na 1 000 obyvatel. Průměrný nárůst za sledované období v rámci celé ČR byl při tom 7,89 podnikatelských subjektů na 1 000 obyvatel.

Z hlediska všech krajů v České republice se jedná o 4. největší nárůst podnikatelské aktivity fyzických osob na 1 000 obyvatel v rámci ČR (včetně hl. m. Prahy). Během sledovaného období nezaznamenal Královéhradecký kraj ani v jednom roce pokles či stagnaci tohoto růstu. V porovnání stavu v roce

2010 a 2016 jsou před Královéhradeckým krajem pouze Kraj Pardubický, hl. m. Praha a Kraj Vysočina.

V roce 2016, z tohoto roku disponujeme posledními daty, je Královéhradecký kraj také na 4. místě v počtu podnikatelských subjektů na 1 000 obyvatel.

Z hlediska jednotlivých ORP v Královéhradeckém kraji je pozitivní, že všechna zaznamenala ve sledovaném období nárůst. Na prvních třech příčkách v roce 2016 se nachází ORP Hořice, Nová Paka a Vrchlabí. Nejnižších hodnot dosáhla ORP Broumov, Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí. ORP Broumov je z hlediska všech indikátorů hodnoceno jako hospodářsky slabý region, tedy i tento indikátor dokumentuje tento stav. V ORP Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí je příčinou existence průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Díky existenci této průmyslové zóny je na pracovním trhu velká nabídka pracovních míst, která nestačí být uspokojována z místních zdrojů. Tato situace se netýká pouze oborů podnikání, kterými se zabývají podniky přímo v zóně, ale i jejich subdodavatelů a sektoru služeb v daných ORP.

Všetchna ORP, od nejslabších po nejsilnější, si za sledované období udržují rostoucí tendenci v míře podnikání fyzických osob na 1 000 obyvatel.

Tabulka 14 Míra podnikatelské aktivity (počet podnikajících fyzických osob na 1 000 ob.)

ORP	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hořice	206,55	213,97	213,51	215,90	216,24	217,94	219,48
Nová Paka	192,45	199,03	203,68	209,88	212,49	216,61	216,98
Vrchlabí	213,12	214,12	214,04	213,95	214,52	216,16	215,45
Náchod	191,95	194,84	196,50	199,12	202,61	207,15	209,61
Nový Bydžov	183,04	188,65	192,26	196,35	199,68	205,18	209,30
Hradec Králové	196,17	200,27	199,65	201,34	202,24	202,83	203,91
Královéhradecký	189,54	192,97	193,68	195,82	197,40	199,20	200,47
Dvůr Králové nad Labem	190,16	192,99	195,53	199,31	196,69	197,52	197,97
Nové Město nad Metují	197,52	197,79	196,51	197,35	200,84	198,44	197,70
Jičín	181,96	186,23	188,26	191,61	193,25	194,93	195,62
Dobruška	175,02	178,94	181,79	187,76	190,75	192,09	194,75
Trutnov	186,96	189,15	189,87	189,99	191,26	193,18	194,11
Jaroměř	174,50	178,31	179,05	183,39	187,40	189,73	192,37
Kostelec nad Orlicí	180,55	184,77	181,87	186,19	189,13	190,64	192,30
Rychnov nad Kněžnou	182,15	183,24	184,05	184,91	186,23	187,96	189,39
Broumov	156,46	159,40	162,12	159,22	160,12	162,62	163,24

Zdroj: ČSÚ

V posledních třech letech vzrostl počet registrovaných subjektů v Královéhradeckém kraji (se zjištěnou ekonomickou aktivitou) nejvíce v priméru (A – zemědělství, lesnictví a rybářství) (+ 12,9 %), J – informačních a komunikačních technologiích (+ 5 %), administrativních činnostech (+ 6,4 %) a průmyslu (+ 1,9 %). Naopak největší pokles počtu subjektů byl zaznamenán v odvětví L – Činnosti v oblasti nemovitostí (- 24 %), K – Peněžnictví a pojišťovnictví (- 19 %), I – Ubytování, stravování a pohostinství (- 5,5 %) a F – Stavebnictví (- 3,6 %).

Tabulka 15 Registrované subjekty se zjištěnou aktivitou v Královéhradeckém kraji

CZ - NACE	2014	2015	2016	Změna 2016/2014 (%)	Podíl 2016 (%)
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	4 721	5 169	5 332	12,9	7,5%
B–E Průmysl celkem	11 191	11 368	11 400	1,9	16,0%
F Stavebnictví	10 256	10 210	9 883	-3,6	13,9%
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	13 124	13 329	13 342	1,7	18,7%
H Doprava a skladování	1 929	1 864	1 873	-2,9	2,6%
I Ubytování, stravování a pohostinství	4 449	4 327	4 203	-5,5	5,9%
J Informační a komunikační činnosti	1 154	1 168	1 212	5,0	1,7%
K Peněžnictví a pojišťovnictví	2 608	2 334	2 107	-19,2	3,0%
L Činnosti v oblasti nemovitostí	2 048	1 874	1 550	-24,3	2,2%
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	7 954	7 985	8 096	1,8	11,4%
N Administrativní a podpůrné činnosti	852	865	907	6,5	1,3%
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	700	672	703	0,4	1,0%
P Vzdělávání	1 357	1 361	1 343	-1,0	1,9%
Q Zdravotní a sociální péče	1 478	1 460	1 461	-1,2	2,0%
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1 500	1 503	1 488	-0,8	2,1%

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 16 Ekonomické subjekty se sídlem nebo provozovnou v Královéhradeckém kraji s více než 500 zaměstnanci (stav k 12/2017)

Název subjektu	Kategorie počtu zaměstnanců	Hlavní obor činnosti (CZ- NACE)
Škoda Auto a.s.	5 000 - 9 999 zaměstnanců	Výroba automobilů
Fakultní nemocnice Hradec Králové	5 000 - 9 999 zaměstnanců	Ústavní zdravotní péče
Continental Automotive Czech Republic s.r.o.	4 000 - 4 999 zaměstnanců	Výroba měřicích, zkušebních a navigačních přístrojů
Lesy České republiky, s.p.	4 000 - 4 999 zaměstnanců	Těžba dřeva
JUTA a.s.	2 000 - 2 499 zaměstnanců	Výroba ostatních technických a průmyslových textilií
ARROW International CR, a. s.	1 500 - 1 999 zaměstnanců	Výroba lékařských a dentálních nástrojů a potřeb
Marius Pedersen a.s.	1 500 - 1 999 zaměstnanců	Shromažďování a sběr odpadů, kromě nebezpečných
Oblastní nemocnice Náchod a.s.	1 500 - 1 999 zaměstnanců	Ústavní zdravotní péče
Trelleborg Bohemia, a.s.	1 500 - 1 999 zaměstnanců	Výroba ostatních pryžových výrobků
C.S.CARGO a.s.	1 000 - 1 499 zaměstnanců	Silniční nákladní doprava
Oblastní nemocnice Jičín a.s.	1 000 - 1 499 zaměstnanců	Ústavní zdravotní péče
RONAL CR, s.r.o.	1 000 - 1 499 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla

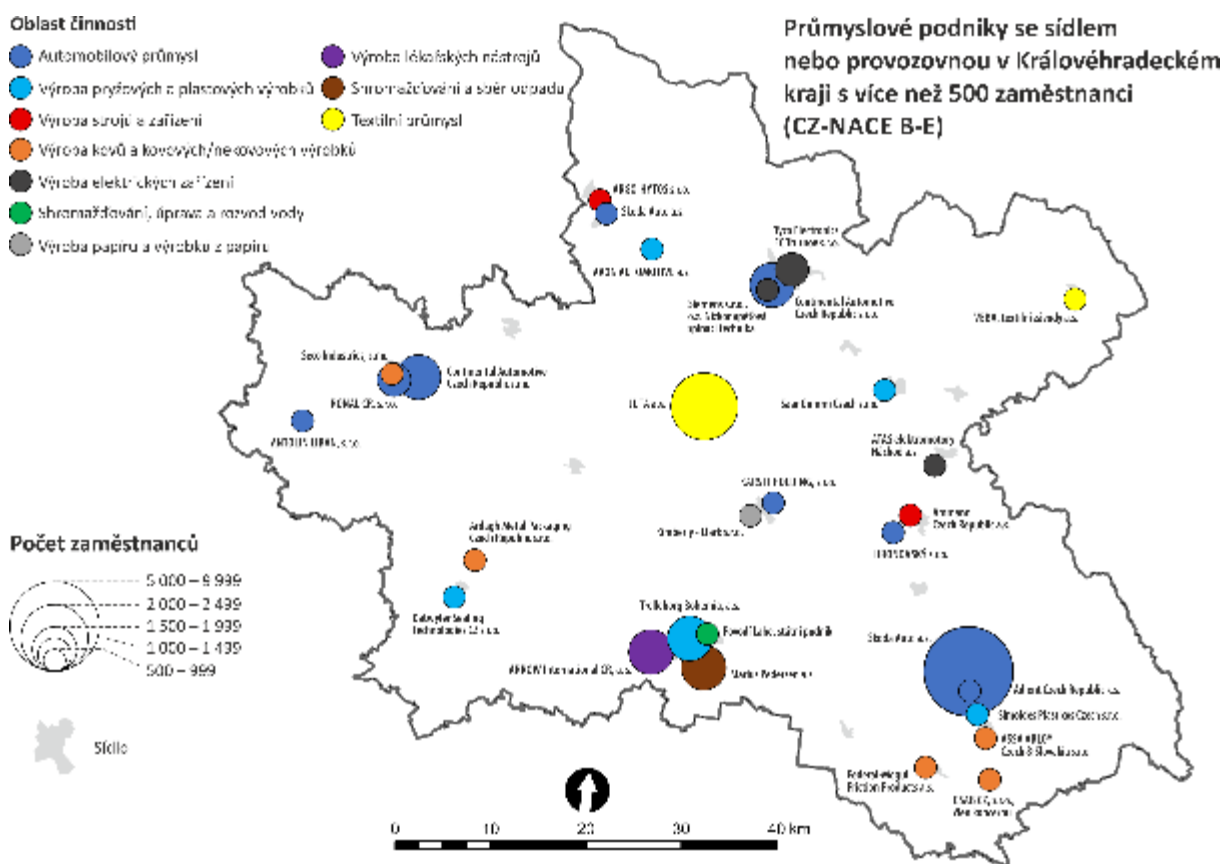
Název subjektu	Kategorie počtu zaměstnanců	Hlavní obor činnosti (CZ- NACE)
Tyco Electronics EC Trutnov s.r.o.	1 000 - 1 499 zaměstnanců	Výroba elektrických rozvodných a kontrolních zařízení
Ammann Czech Republic a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba strojů pro těžbu, dobývání a stavebnictví
ANTOLIN LIBAN, s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Ardagh Metal Packaging Czech Republic s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba drobných kovových obalů
ARGO-HYTOS s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba hydraulických a pneumatických zařízení
ASSA ABLOY Czech & Slovakia s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba zámků a kování
ATAS elektromotory Náchod a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba elektrických motorů, generátorů a transformátorů
AVON AUTOMOTIVE a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních pryžových výrobků
Datwyler Sealing Technologies CZ s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních pryžových výrobků
ESAB CZ, s.r.o., člen koncernu	500 - 999 zaměstnanců	Tažení ocelového drátu za studena
Federal-Mogul Friction Products a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků j. n.
HRONOVSKÝ s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
KARSIT HOLDING, s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Oblastní nemocnice Trutnov a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Ústavní zdravotní péče
Povodí Labe, státní podnik	500 - 999 zaměstnanců	Shromažďování, úprava a rozvod vody
Saar Gummi Czech s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních pryžových výrobků
Simoldes Plasticos Czech s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Statutární město Hradec Králové	500 - 999 zaměstnanců	Všeobecné činnosti veřejné správy
Univerzita Hradec Králové	500 - 999 zaměstnanců	Terciární vzdělávání
VEBA, textilní závody a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Tkaní textilií
Československá obchodní banka, a.s.	500 - 999 zaměstnanců	Finanční zprostředkování, kromě pojišťovnictví a penzijního financování
Kimberly - Clark s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba domácích potřeb, hygienických a toaletních výrobků z papíru
Seco Industries, s.r.o.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárenství
Adient Czech Republic k.s.	500 - 999 zaměstnanců	Výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla
Siemens s.r.o., o.z. Nízkonapěťová spínací technika	500 - 999 zaměstnanců	Výroba elektrických zařízení

Zdroj: ČSÚ, Úřad práce

V rámci největších (nad 500 zaměstnanců) průmyslových (CZ-NACE B-E) podniků, které mají v Královéhradeckém kraji sídlo nebo provozovnu, jsou nejvíce zastoupeny subjekty z automobilového průmyslu (30 % z celkového počtu těchto podniků) se silně navázaným sektorem výroby pryžových a plastových výrobků (16,67 %). Dále je silně zastoupena výroba kovů a kovových/nekovových výrobků (16,67 %), výroba elektrických zařízení (10 %) a dále textilní průmysl a výroba strojů (shodný podíl 6,67 %). Z hlediska podílů na celkovém počtu zaměstnanců dominuje v těchto podnicích automobilový průmysl (45 %), následovaný výrobou pryžových/plastových výrobků (13 %) a dále výrobou kovových/nekovových výrobků (10 %) a textilním průmyslem (8 %).

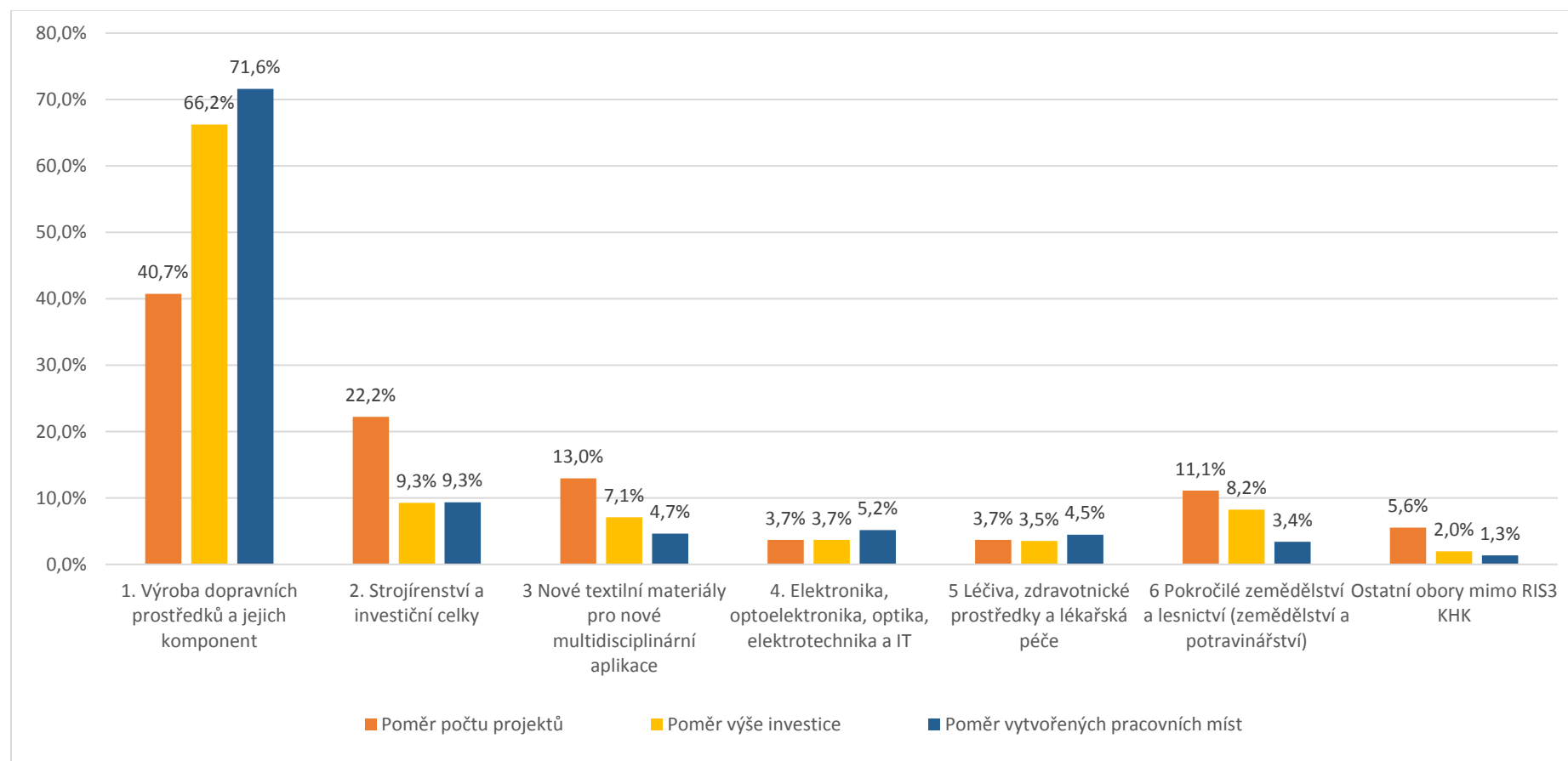
Mapa 4 Průmyslové podniky se sídlem nebo provozovnou v Královéhradeckém kraji s více než 500 zaměstnanci (stav k 12/2017)

Zdroj: ČSÚ, Úřad práce, Magnusweb bisnode.cz

Ze závěrů analýzy agentury CzechInvest týkající se projektů investičních pobídek realizovaných v Královéhradeckém kraji v období 1993–2017 vyplývá, že co do objemu pobídek jich nejvíce mířilo do RIS3 domény výroba dopravních prostředků (66,2 %), strojírenství (9,3 %) a pokročilé zemědělství (8,2 %). Největší podíl projektů pobídek na nově vytvořených pracovních místech byl také v doménách výroba dopravních prostředků (71,6 %) a strojírenství (9,3 %).

Graf 61 Projekty realizovaných investičních pobídek v Královéhradeckém kraji (1993–2017)

Zdroj: CzechInvest

2.5.4 Brownfields a průmyslové zóny

Brownfields

Problematika regenerace a revitalizace dosud nevyužívaných a chátrajících zemědělských, průmyslových, vojenských, historických a jiných objektů a areálů je stále živá z důvodu obtížné další využitelnosti těchto lokalit. Jedná se o nezanedbatelné množství (ve většině případů ještě dědictví minulého režimu a jeho ekonomiky či obranné politiky) ve velké míře o nefunkční, často rozlehlé a zdevastované, nezřídka i ekologicky zatížené objekty a prostory bývalých továrních celků, vojenských areálů apod. Regenerace a revitalizace těchto areálů a objektů za účelem jejich nabídky potenciálním investorům vyžaduje nemalé finanční částky, které jsou zpravidla nad finančními možnostmi jejich majitelů. Využití těchto lokalit může přispět k nižšímu záboru úrodné půdy, což je jeden z ekologických problémů České republiky.

Za účelem evidence a propagace brownfields pro další podnikatelské využití jsou některé lokality, vtipovávány, tříděny dle užitečných parametrů a různými cestami propagovány. Touto činností se zabývá i Královéhradecký kraj (interaktivní databáze rozvojových ploch a brownfields na jeho internetových stránkách). Počty evidovaných brownfields se pohybují v desítkách (62 brownfields, z toho 26 pro průmyslové využití), problematICKá je aktualizace informací (komplikovaná vlastnická struktura, neochota zveřejnit, skepse na straně regionálních aktérů a obcí apod.).

Agentura CzechInvest mapuje a identifikuje lokality vhodné pro realizaci projektů v jednotlivých krajích České republiky – Národní databáze brownfieldů, dále ve spolupráci s dalšími veřejnými institucemi připravuje podklady Národní strategie regenerace brownfieldů v ČR a podílí se na jejím naplňování. Poskytuje informace a administruje programy podpory na regeneraci brownfieldů financovaných ze státního rozpočtu (Program regenerace a podnikatelské využití brownfieldů a Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury) i ze strukturálních fondů EU (Program OP PIK Nemovitosti), připravuje a organizuje prohlídky vtipovaných nemovitostí, pořádá semináře a konference o regeneraci brownfieldů a také spravuje webové stránky www.brownfieldy.cz.

V současné době obsahuje 297 lokalit na území kraje (Národní databáze brownfieldů), z toho 26 je aktivně nabízeno potenciálním investorům. Jako příklad největších vhodných brownfields k průmyslovému využití lze uvést následující:

Tabulka 17 Příklady brownfields vhodné k průmyslovému využití

Název	Obec	Rozloha (m ²)
BETA	Černilov	97 291,00
Areál tepelně energetického centra	Kopidlno	87 000,00
Cukrovar Kopidlno	Kopidlno	87 000,00
Bývalá cihelna	Nové Město nad Metují	70 755,00
Bývalý cukrovar	Bašnice	65 000,00
Výrobní areál Chlumec nad Cidlinou	Lišice	43 000,00
Průmyslový areál Maršov	Mladé Buky	42 472,00
Bývalý pivovar	Chlumec nad Cidlinou	39 000,00
Protheus	Malé Svatoňovice	37 405,00
Výrobní areál strojírenského charakteru MTH	Hradec Králové	36 563,00

Zdroj: Databáze investičních příležitostí Královéhradeckého kraje

Pro potřeby realizace projektů v rámci OP PIK Nemovitosti, spravuje CzechInvest separátní databázi, která v současné době obsahuje za Královéhradecký kraj 50 záznamů brownfields na jejichž regeneraci podniky žádají o dotaci EU.

Národní Program Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů je určen obcím, městům a krajům pro revitalizaci a oživení zastaralých a nevyužívaných areálů a jejich následného využití pro průmyslové a podnikatelské aktivity. Maximální rozloha nově vzniklých podnikatelských lokalit je omezena na 10 ha. V Královéhradeckém kraji se tento program týká pouze území Broumovska.

V rámci dotazníkového šetření CIRI mezi obcemi (léto 2018) bezmála polovina obcí uvedla, že se na jejich území nacházejí zanedbané či nevyužité objekty (brownfields), což potvrzuje řadu průzkumů i obecné povědomí o velkém množství takových objektů na území Královéhradeckého kraje. Z hlediska velikostních kategorií obcí je proporce kladných odpovědí na existenci brownfields pozoruhodně vyrovnaná (kolem 40 %) s výjimkou největších obcí (3000+), kde takovými objekty disponují čtyři pětiny dotazovaných. Ve vzájemném srovnání jednotlivých ORP je relativní počet obcí s výskytem brownfields velmi vyrovnaný, což možná poněkud překvapivě naznačuje poměrně rovnoměrné rozmístění tohoto fenoménu na území Královéhradeckého kraje. Relativně nejlepší situace je pak v ORP Nová Paka a ORP Vrchlabí, relativně nejhorší v ORP Hradec Králové, ORP Jičín a ORP Trutnov (opět je třeba vést v patrnosti rozdílný charakter zkoumaných obvodů z hlediska sídelní struktury).

Průmyslové zóny a rozvojové plochy

Průmyslové zóny a rozvojové plochy představují v současnosti důležitý aspekt hospodářsko-sociálního růstu regionů. Jde především o vytváření nových pracovních míst, rozvoj subdodavatelských činností, rozvoj stávajících drobných výrobních, příliv kapitálu a nových progresivních technologií za plného respektování a vztahu k ochraně životního prostředí a jejich optimální lokalizace v rámci sídelní struktury.

CzechInvest dále spravuje databázi podnikatelských nemovitostí, která je jednou z nejrozsáhlejších svého druhu v České republice. Nemovitosti (průmyslové zóny a rozvojové plochy) registrované v této databázi splňují nejnáročnější požadavky klientů CzechInvestu. Databáze je neveřejná a slouží především pro účely firem z oblasti zpracovatelského průmyslu, strategických služeb a technologických center, které hledají pro své podnikání vhodné nemovitosti. V současné době probíhá vytipování průmyslových zón pro další podporu a propagaci v Královéhradeckém kraji. Dle této databáze Královéhradecký kraj disponuje pestrou nabídkou podnikatelských nemovitostí:

Tabulka 18 Nabízené podnikatelské nemovitosti v Královéhradeckém kraji (2018)

Okres	Počet nemovitostí	Celková plocha (ha)	Volná plocha (ha)
Náchod	4	14	6,7
Rychnov nad Kněžnou	5	61,6	14,6
Trutnov	2	6,5	0
Jičín	4	79,5	52,5
Hradec Králové	10	92,7	14,5

Zdroj: CzechInvest

Charakteristická je jejich různorodá velikost s převahou zón menší velikosti (5 ha - 20 ha). Mezi největších pět zasídlených průmyslových zón v Královéhradeckém kraji patří Průmyslová zóna I, II, III v Jičíně (celkem 114,3 ha) a dále PZ Vrchlabí, Solnice/Kvasiny/Lipovka, Nový Bydžov (20,3 ha) a Krkonošská v Trutnově (38,37 ha).

Mezi největších pět zasídlených průmyslových zón v Královéhradeckém kraji (nad 20 ha) patří Průmyslová zóna I, II, III v Jičíně a dále PZ Vrchlabí, PZ Solnice/Kvasiny/Lipovka, PZ Nový Bydžov a PZ Krkonošská v Trutnově. Město Hradec Králové nabízí areál bývalého vojenského letiště jako rozvojovou plochu, kde lze kombinovat funkce výroby a skladování ve vazbě na mezinárodní letový prostor.

Dotazníkové šetření mezi obcemi (CIRI, 2018) ukázalo, že v zásadě platí, že čím větší obec, tím větší pravděpodobnost, že bude disponovat volnými plochami k rozvoji podnikatelské činnosti. Dostupnost rozvojových ploch je dle odpovědí respondentů podstatně větší v obcích s více než 3000 obyvateli. Oproti velikostním kategoriím obcí s nižším počtem než je 3000 obyvatel, mají dle vyjádření respondentů větší obce nabídku pozemků/objektů pro podnikání, ploch pro průmyslové zóny nebo objektů typu brownfields vhodných k regeneraci, dvoj až trojnásobně vyšší. Na území SO ORP Nová Paka je největší podíl obcí s

volnými pozemky k podnikání (60 % obcí). Nejmenší podíl obcí s těmito plochami vykazuje SO ORP Nové Město nad Metují (15,4 % obcí). Zjištění může opět zkreslovat vzájemně rozdílná proporce porovnávaných správních obvodů (malé množství relativně větších obcí v ORP Nová Paka oproti velké roztržitosti ORP Jičín). Jinak je podíl poměrně vyrovnaný. Kompletní vyhodnocení tohoto průzkumu je jedním z dalších analytických podkladů krajské strategie.

Sociální podnikání v Královéhradeckém kraji

Sociální podnikání lze definovat jako podnikatelské aktivity, jejichž cílem není pouze dosahování ekonomického zisku, ale usilují také o příspěvek k sociálnímu, environmentálnímu a místnímu prospěchu. Nezáleží na jeho právní formě, ale zdali formuluje veřejně prospěšný cíl ve svých zakládacích dokumentech. V rámci činností sociálního podnikání dochází k vytváření pracovních příležitostí pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Subjekt může být zároveň sociálním podnikem i poskytovatelem náhradního plnění. Neplatí však, že každý podnik, který poskytuje náhradní plnění, je zároveň sociálním podnikem. Aby podnik mohl být označen přívlakem sociální, musí při svých podnikatelských aktivitách usilovat o naplnění tří základních principů – ekonomického, sociálního a environmentálního a místního principu.

Regionální centrum podpory sociálního podnikání je platforma zaměřená na rozvoj sociálního podnikání v Královéhradeckém kraji, která funguje v rámci Centra investic, rozvoje a inovací od roku 2015. Cílem je rozvíjet sociální podnikání v Královéhradeckém kraji prostřednictvím aktivit jako je na poradenství, individuální konzultace a dotační management projektů v oblasti sociálního podnikání, síťování sociálních podniků a ostatních aktérů (Královéhradecký kraj, Úřad práce, ministerstva, školy, neziskový sektor ...), propojování zaměstnavatelů z chráněného a volného trhu práce, iniciace a facilitace rozvojových záměrů, popularizace oblasti, apod. Provozuje také web www.socialnipodnikanihk.cz v rámci platformy www.zamestnanyregion.cz. Cílovým klientem jsou zájemci o oblast sociálního podnikání, sociální podniky, odborná i laická veřejnost a další subjekty. V rámci své činnosti centrum spolupracuje s řadou partnerů, jako je např. Královéhradecký kraj, Úřad práce ČR, Statutární město Hradec Králové, Agentura pro sociální začleňování, Krajská síť MAS, Univerzita Hradec Králové, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Centrum pro regionální rozvoj ČR, Ministerstvo zemědělství, Státní zemědělský intervenční fond a další. Regionální centrum podpory sociálního podnikání pořádá pravidelné tematické konference, semináře a workshopy (od roku 2015 realizováno 7 akcí s účastí téměř 550 osob), snaží se prezentovat příklady dobré praxe, mj. prostřednictvím exkurzí do úspěšných sociálních podniků (8 exkurzí s účastí 120 osob), organizuje vzdělávací moduly zaměřené na rozvoj sociálních podniků (6 vzdělávacích akcí – proškoleno 90 osob) a 1x ročně Veletrhy sociálního podnikání (dosud 2 veletrhy v letech 2017 a 2018, účast 220 osob).

Pro firmy a instituce, které mají zájem odebírat výrobky a služby od sociálních podniků a poskytovatelů náhradního plnění z Královéhradeckého kraje, byl vytvořen Katalog sociálních podniků a poskytovatelů náhradního plnění v Královéhradeckém kraji, ve kterém naleznou přehled sociálních podniků a subjektů poskytujících náhradní plnění se sídlem či provozovnou v Královéhradeckém kraji. Katalog je k dispozici nejen v tištěné podobě a pdf verzi, ale rovněž jako interaktivní databáze s možností vyhledávání na www.socialnipodnikanihk.cz. Katalog v současné době zahrnuje 46 subjektů poskytujících náhradní plnění v KHK, z toho 27 subjektů splňuje definici sociálního podniku a 6 jich splňuje definici sociálního podniku alespoň částečně. Katalog je pravidelně aktualizován, počet subjektů poskytujících náhradní plnění v kraji mírně narůstá (43 v roce 2016, 46 v roce 2018). Z hlediska oboru činnosti se nejvíce sociálních podniků v kraji zaměřuje na výrobu, montážní a kompletační práce (celkem 19 podniků, přičemž jeden podnik může mít uveden více oborů činnosti), dále na obchod (14 podniků), řemeslnou a uměleckou výrobu (11 podniků), účetnictví, marketing a překlady (10 podniků) nebo úklidové služby (10 podniků). Dalšími zastoupenými obory činnosti u sociálních podniků v KHK jsou například reklama a IT služby (8 podniků), technické služby a údržba zeleně (8), textilní výroba a šití (8), catering a stravování (6) nebo tiskařské a grafické služby (6).

V současné době Česká republika postrádá jednotné vymezení toho, co je sociální podnik, s absencí definice souvisí i absence jakéhokoliv registru sociálních podniků. Není tak ani možné jednotně zkoumat sektor sociálních podniků bez provedení náročnějšího průzkumu. Aktuální seznam sociálních podniků lze nalézt

např. na webu www.ceske-socialni-podnikani.cz, provozovaném Ministerstvem práce a sociálních věcí v rámci projektu Podpora sociálního podnikání v ČR. Zde je evidováno 253 podniků celé ČR, z toho v Královéhradeckém kraji 14, což činí cca 5 % všech sociálních podniků. Tento vzorek není absolutním výčtem všech sociálních podniků v ČR (nemusí obsahovat všechny sociální podniky, a naopak ne všechny podniky v něm uvedené by se dle všech definic musely jako sociální podniky jevit), nicméně může být vhodnou aproximací reálného sektoru sociálních podniků v ČR. Nejvíce sociálních podniků je evidováno na území hlavního města Prahy (64 subjektů, 25 %), dále na území Moravskoslezského kraje (24) a Jihomoravského kraje (23). Královéhradecký kraj se v tomto mezikrajském srovnání řadí s již zmíněnými 14 evidovanými sociálními podniky na 8. místo. Ještě obsáhlejší seznam sociálních podniků v ČR byl zpracován v dubnu 2017 v rámci diplomové práce na Ekonomické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Výše uvedený seznam sociálních podniků z webu České sociální podnikání byl doplněn o další zdroje (odbornou literaturu, databázi ARES a internetový vyhledavač Google) a tím rozšířen na celkem 305 sociálních podniků, z nichž 15 má sídlo v Královéhradeckém kraji (5 % z celkového počtu sociálních podniků v ČR).

Ze dříve provedených průzkumů zkoumajících počty sociálních podniků v ČR vyplývá, že počet těchto subjektů se mírně zvyšuje, případně se je daří úspěšněji vyhledávat (např. šetření Centra pro výzkum neziskového sektoru z dubna 2014 uvádí počet 202 podniků, dotazníkové šetření organizace P3 – People, Planet, Profit o. p. s. z ledna 2014 uvádí v adresáři 143 podniků, další z konce roku 2015 již 223 registrovaných podniků). I z těchto šetření vyplývá, že nejvíce sociálních podniků je evidováno na území hl. města Prahy (dlouhodobě 23–25 % z celkového počtu), Královéhradecký kraj se na celkovém počtu sociálních podniků podílí cca 5 % a v mezikrajském srovnání je dlouhodobě kolem 8. místa.

2.6 Výzkum, vývoj a inovace

Mnoho statistik popisujících regionální inovační a výzkumný systém Královéhradeckého kraje má v absolutních hodnotách v čase rostoucí trend, ale v mezikrajském srovnání se pozice kraje zhoršuje. To se týká především výdajů na výzkum a vývoj a počtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji. Veřejná výzkumná sféra je zaměřena především na life sciences (lékařské obory, vývoj léčiv), s důležitým podoborem ve formě vojenského výzkumu a dále na zemědělský výzkum a ICT. V menší míře je skrze pobočky veřejných výzkumných organizací zastoupen výzkum v oblasti gnotobiotiky, lesnictví, radiační ochrany a živočišné výroby. Výzkumné organizace spolupracují v regionu s několika podniky, které působí ve shodných oborech, ve kterých si našly specifické niky a vykazují vysokou výzkumnou/inovační aktivitu. Těchto firem je v kraji přítomno podkritické množství (ve smyslu podílu na krajských podnikových výdajích na výzkum a vývoj), což vede ke spolupráci krajských výzkumných organizací s firmami především mimo Královéhradecký kraj.

Ve firemní sféře je podstatná část výzkumných a vývojových aktivit realizována v oborech elektro/elektrotech/ICT, automotive, strojírenství, textil, pryž/plast. I když dochází k postupnému zlepšování a upgradingu (s tím, jak se vyčerpává lokalizační faktor levné pracovní síly v kraji a zvyšuje důvěra mateřských organizací v „český“ výzkum a vývoj), stále se mnoho podniků pod zahraniční kontrolou soustředí na aktivity s nižší přidanou hodnotou v nižších patrech hodnotového řetězce. Velké podniky pod domácí kontrolou s výdaji na výzkum a vývoj jsou přítomny v oborech jako je textilní průmysl, strojírenství mimo automotive, ICT, obalové technologie nebo elektronika.

Obecně podniky v kraji málo spolupracují s krajskými výzkumnými organizacemi buď z důvodu různého oborového zaměření, nebo nemají strategii založenou na VaV, ale spíše založenou na zvyšování produktivity (pozice optimalizátora) a spolupracovat s výzkumnými organizacemi tak de facto nepotřebují. Z hlediska dlouhodobé strategie udržitelného rozvoje a s nástupem znalostní ekonomiky je ale tato podniková strategie nepostačující a povede k intenzivnější orientaci na systémový výzkum/vývoj se zapojením multidisciplinarity řešení.

Zprostředkující subjekty výzkumu a inovací jsou v Královéhradeckém kraji zastoupeny několika inovačními centry (s převahou zaměření na ICT a textil). Jedná se o Centrum inovací a podnikání Trutnov z.s. (provoz podnikatelského inkubátoru, poradenství, vzdělávání), Centrum textilních technologií a vzdělávání

provozované firmou INOTEX spol. s r.o. (major. transfer textilních technologií), Technologické centrum TESLA, s.r.o. (major. pronájem výrobních prostor) a TECHNOLOGICKÉ CENTRUM Hradec Králové o.p.s., jehož zakladatelem je Statutární město Hradec Králové (provoz podnikatelského inkubátoru, transfer technologií, poradenství, vzdělávání). Dále v kraji působí při výzkumných organizacích dvě centra transferu technologií (Centrum transferu biomedicínských technologií při Fakultní nemocnici Hradec Králové, Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy) s aktivitami koncentrovanými převážně do Hradce Králové, která se podílejí na komercializaci výsledků výzkumných organizací.

Na podpoře podnikání a rozvoji regionálního výzkumného/inovačního systému se dále svými aktivitami podílí například Královéhradecký kraj, Centrum investic, rozvoje a inovací, Czechinvest/Czechtrade, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Krajská hospodářská komora Královéhradeckého kraje a Asociace rozvoje invencí a duševního vlastnictví. V kraji má sídlo několik klastrů (Klaster Omnipack, CZECH STONE CLUSTER, Technologický klaster, z.s.).

Královéhradecký kraj je zapojen do evropské textilní inovační iniciativy RegioTex, ve které spolu s CIRI, Českou technologickou platformou pro textil, CLUTEX – klastrem technické textilie, o.s. a Inotex spol. s r.o. spolupracují na rozvoji mezinárodních výzkumných a inovačních aktivit.

2.6.1 Strategické řízení regionálního výzkumného a inovačního systému

Základním tematickým koncepčním dokumentem Královéhradeckého kraje pro oblast vědy, výzkumu, vývoje, inovací a podnikání je Krajská příloha k Národní RIS3 strategii za Královéhradecký kraj. Tato strategie byla Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje schválena v roce 2014 a v roce 2018 proběhla její první aktualizace. Existenci krajské RIS3 strategie a její pravidelnou aktualizací Královéhradecký kraj plní předběžné požadavky Evropské unie pro čerpání evropských fondů v oblasti výzkumu a inovací. Dokument vymezuje 6 progresivních oborů / domén, které jsou v kraji silné a definuje vizi, čtyři klíčové oblasti změn a na ně navázané cíle a typové aktivity. Implementace strategie je zajištěna Akčními plány vyhodnocovanými na roční bázi a dozorována Radou pro výzkum, vývoj a inovace Královéhradeckého kraje.

Domény krajské specializace:

1. Výroba dopravních prostředků a jejich komponent
2. Strojírenství a investiční celky
3. Nové textilní materiály pro nové multidisciplinární aplikace
4. Elektronika, optoelektronika, optika, elektrotechnika a IT
5. Léčiva, zdravotnické prostředky, zdravotní péče a ochrana zdraví
6. Pokročilé zemědělství a lesnictví

Klíčové oblasti změn (priority):

- Klíčová oblast změn A: Zvýšení inovační výkonnosti firem
- Klíčová oblast změn B: Excelentní veřejný výzkum pro aplikace
- Klíčová oblast změn C: Rozvoj lidských zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace
- Klíčová oblast změn D: Implementace a marketing RIS3

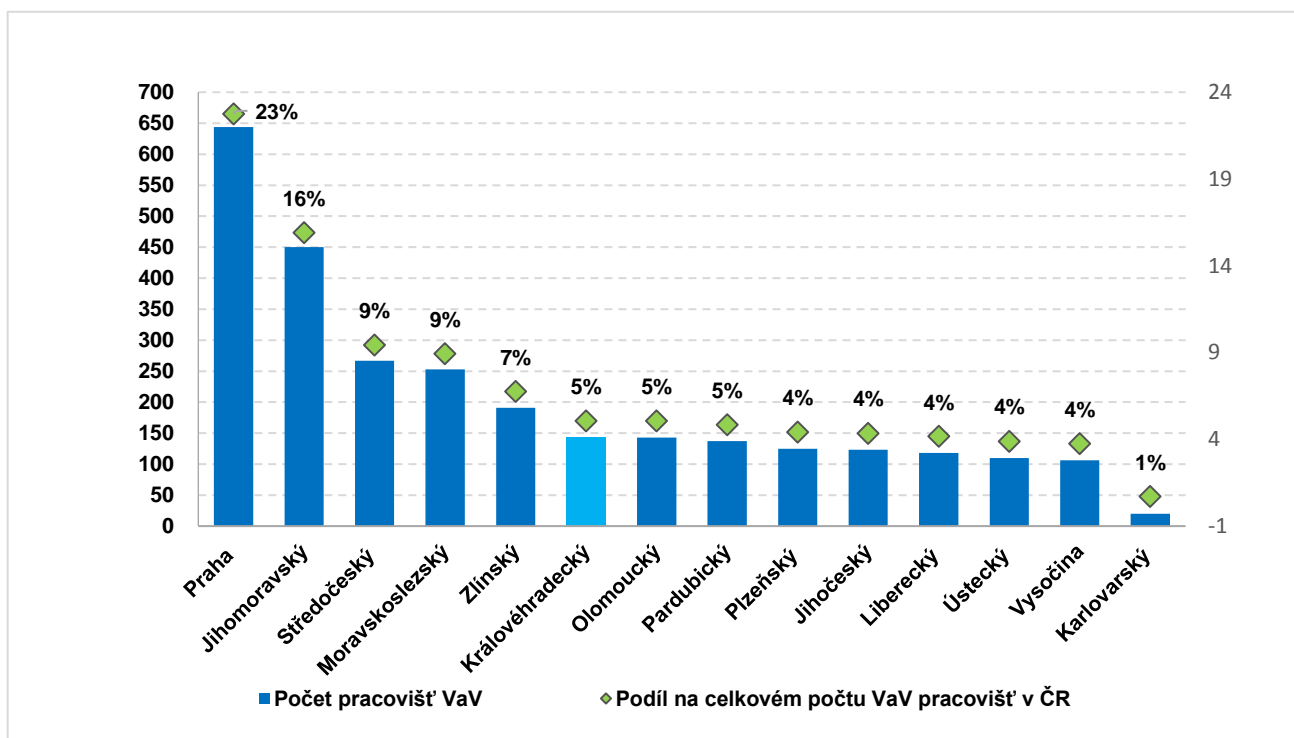
Implementace RIS3 strategie je zajišťována těmito entitami:

- Zastupitelstvo a Rada Královéhradeckého kraje
- Rada pro výzkum, vývoj a inovace Královéhradeckého kraje (RVVI KHK)
- Krajský úřad Královéhradeckého kraje - Odbor regionálního rozvoje, grantů a dotací
- Centrum investic, rozvoje a inovací
- Krajské tematické inovační platformy
- Platforma pro regionální inovační značku Královéhradeckého kraje
- Platforma investic, rozvoje a inovací Královéhradeckého kraje (www.proinovace.cz)

2.6.2 Organizační struktura

Podíl VaV pracovišť v Královéhradeckém kraji na celkovém počtu VaV pracovišť v ČR se dlouhodobě pohybuje kolem 5 % (6. pozice v mezikrajském srovnání, počet 143 v roce 2016). 89,5 % těchto pracovišť bylo ve 2016 v podnikatelském sektoru, 5,6 % v sektoru vysokoškolském, 4,2 % ve vládním sektoru a 0,7 % v soukromém neziskovém. Více než 63 % jich ve 2016 působilo v průmyslu a stavebnictví (sekce B až E dle CZ-NACE) a celkem 5 v CZ-NACE 72 Výzkum a vývoj (11. pozice v mezikrajském srovnání, podíl 2,1 % na těchto pracovištích v ČR). Tematicky byla ve 2016 zastoupena pracoviště v oborech přírodních/technických věd (80,4 %), zemědělských věd (9,1 %), lékařských věd (6,3 %) a sociálních/humanitních věd (4,2 %).

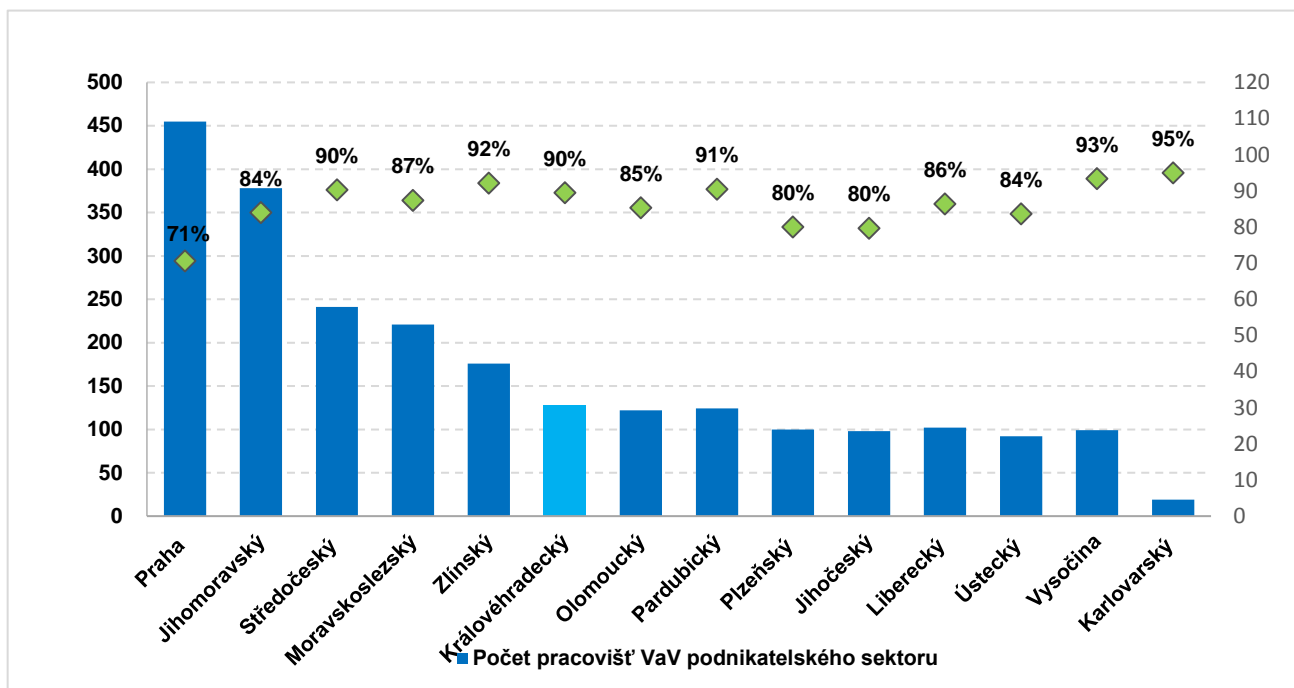
Graf 62 Pracoviště VaV v krajích ČR ve 2016

Zdroj: ČSÚ

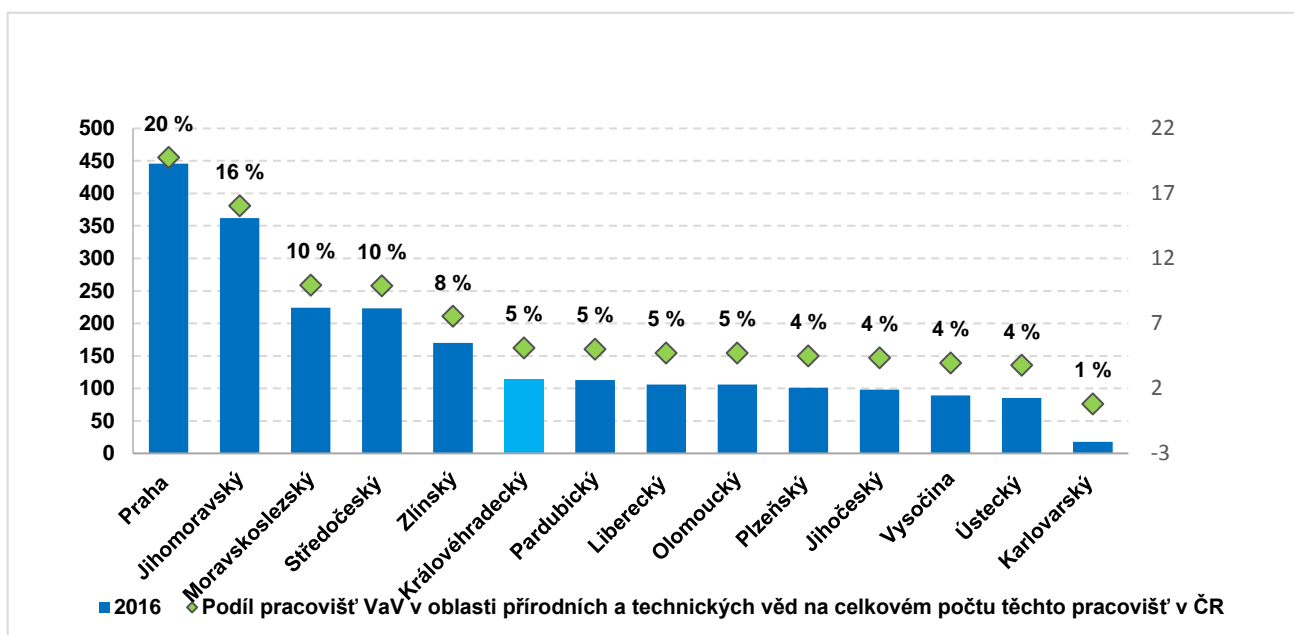

Graf 63 Pracoviště VaV v krajích ČR v podnikatelském sektoru ve 2016

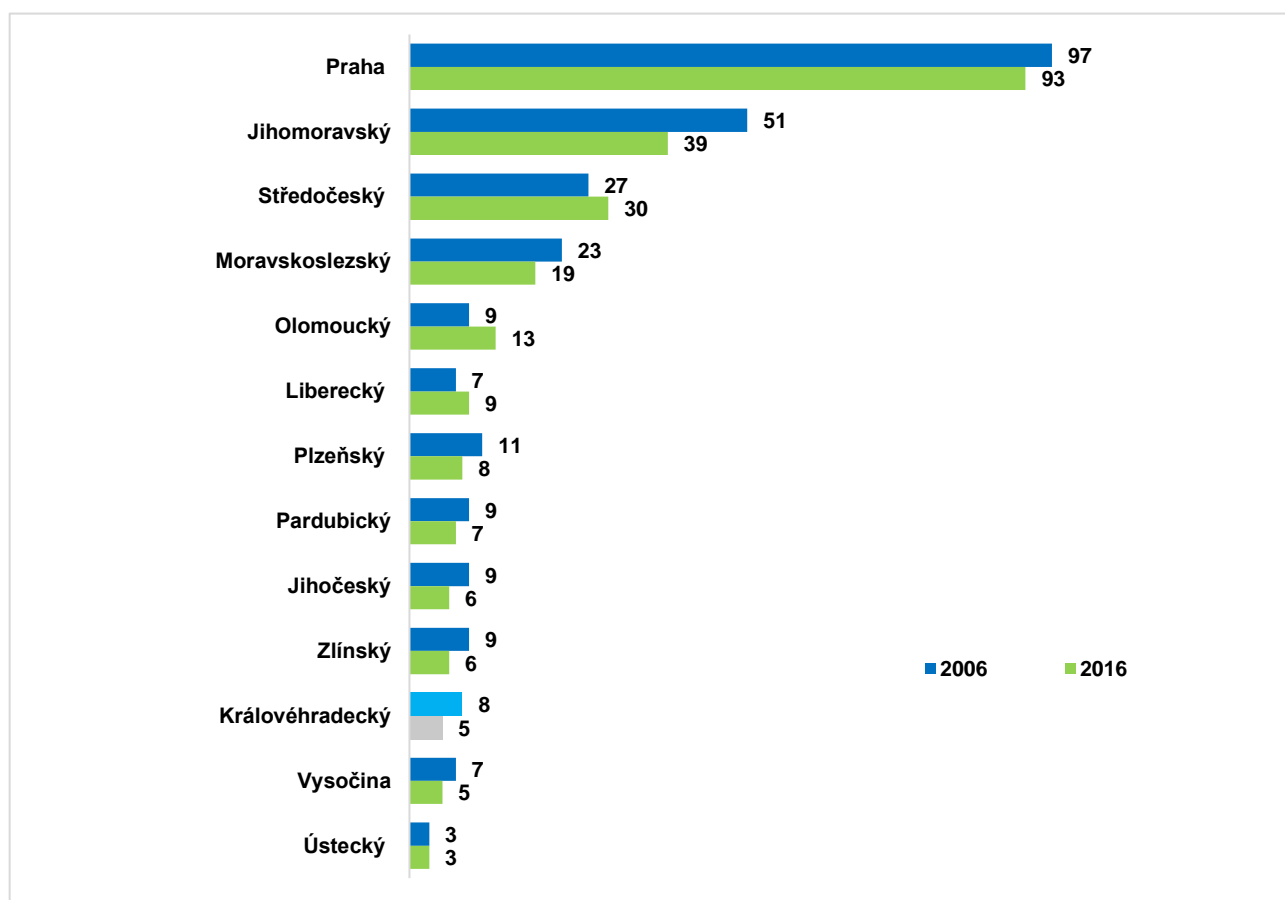
Zdroj: ČSÚ

Graf 64 Podíl pracovišť VaV v oblasti přírodních a technických věd na celkovém počtu těchto pracovišť v ČR ve 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 65 Počet pracovišť zaměřených na Výzkum a vývoj (NACE 72) v krajích ČR, 2006 a 2016

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 19 Počet pracovišť VaV v krajích ČR dle oblastí zaměření ve 2016

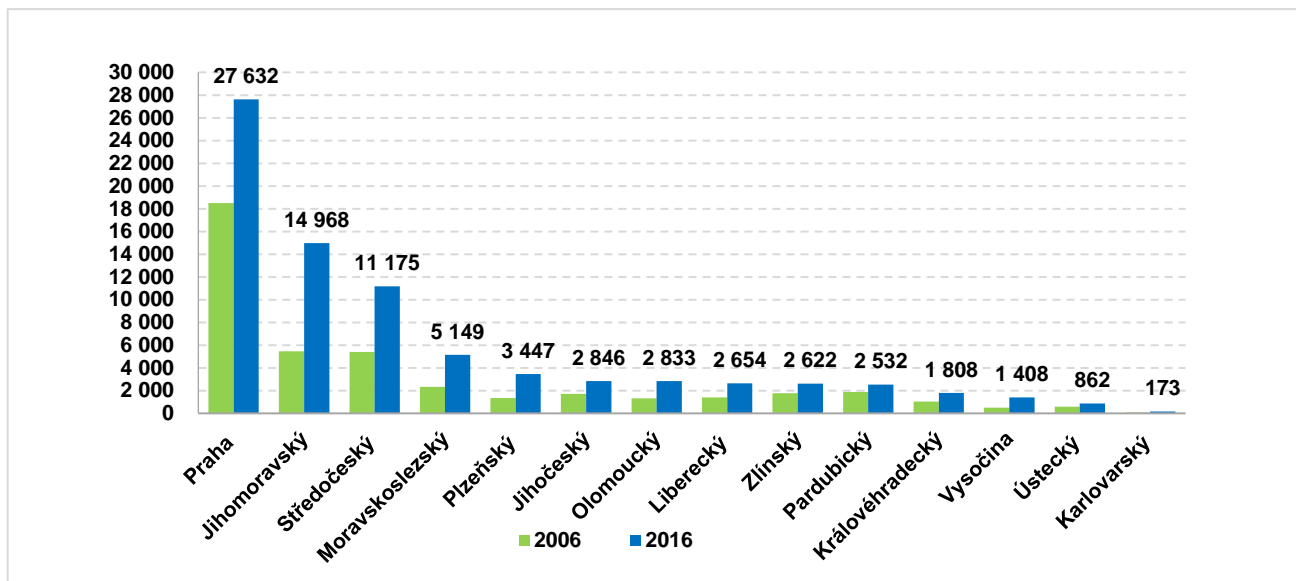
Kraj vědní oblast	ČR,	Lékařské vědy	Zemědělské vědy	Sociální a humanitní vědy
Karlovarský		0	1	1
Vysočina		0	15	2
Zlínský		2	7	12
Liberecký		3	3	6
Jihočeský		4	10	11
Pardubický		6	11	7
Ústecký		6	10	9
Plzeňský		7	4	13
Moravskoslezský		8	9	12
Královéhradecký		9	13	6
Olomoucký		10	15	12
Středočeský		12	26	6
Jihomoravský		21	36	31
Praha		52	23	123
ČR celkem		140	183	251

Zdroj: ČSÚ

2.6.3 Výdaje na výzkum a vývoj

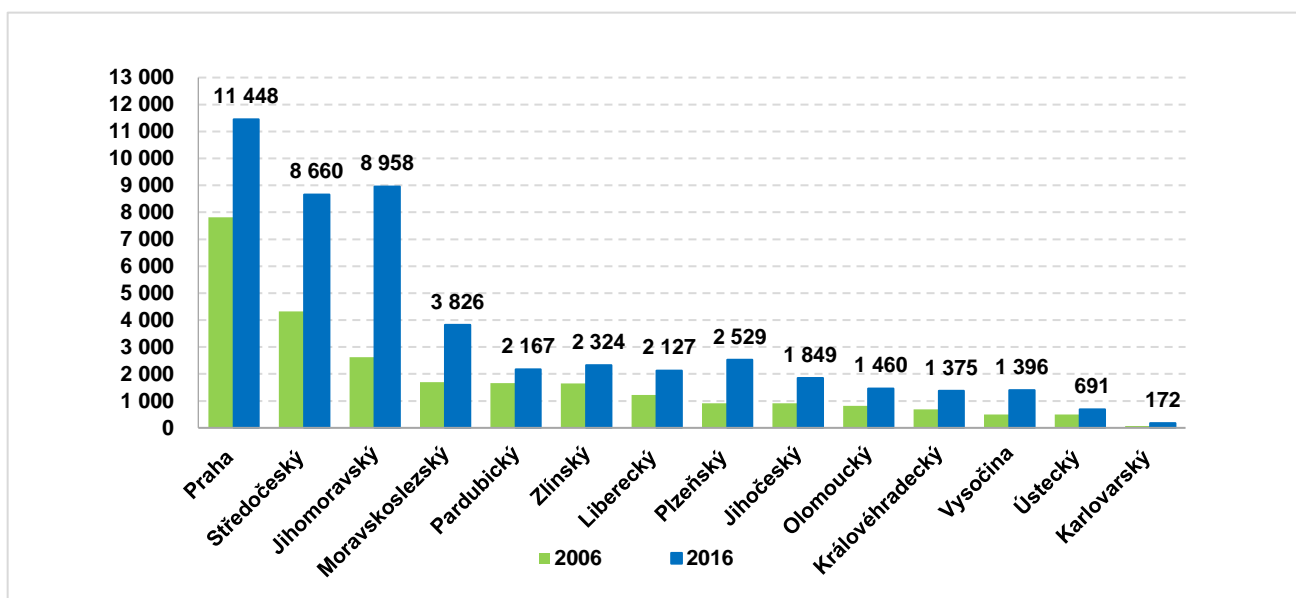
Výdaje na výzkum a vývoj se mezi lety 2006 až 2016 v Královéhradeckém kraji zvýšily na 1 808 mil. Kč (11. pozice v mezikrajském srovnání). Podíl výdajů na VaV na HDP kraje vzrostl mezi lety 2006 a 2016 o 0,17 % na 0,82 %, což představuje pro kraj 11. pozici v mezikrajském srovnání. Průměrná hodnota za ČR činila ve 2016 1,68 % a vyšší hodnoty dosáhly pouze kraje Jihomoravský (2,91 %), Praha (2,32 %), Středočeský (2,02 %) a Liberecký (1,71 %) Největší podíl těchto výdajů byl realizován podnikatelským sektorem (76,1 % ve 2016). Vysokoškolský sektor realizoval v roce 2016 22,5 % těchto výdajů.

Graf 66 Celkové výdaje na výzkum a vývoj kraji (mil. Kč)

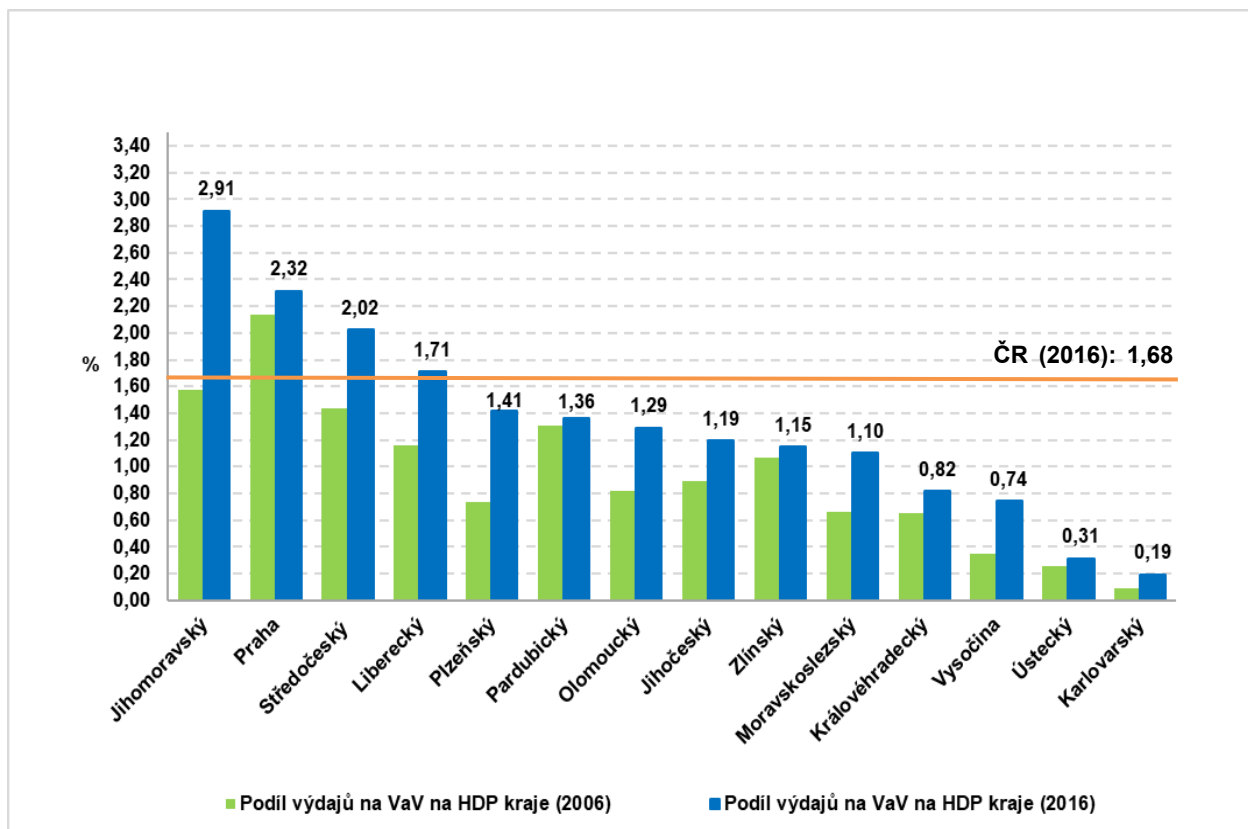
Zdroj: ČSÚ

Graf 67 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (mil. Kč)

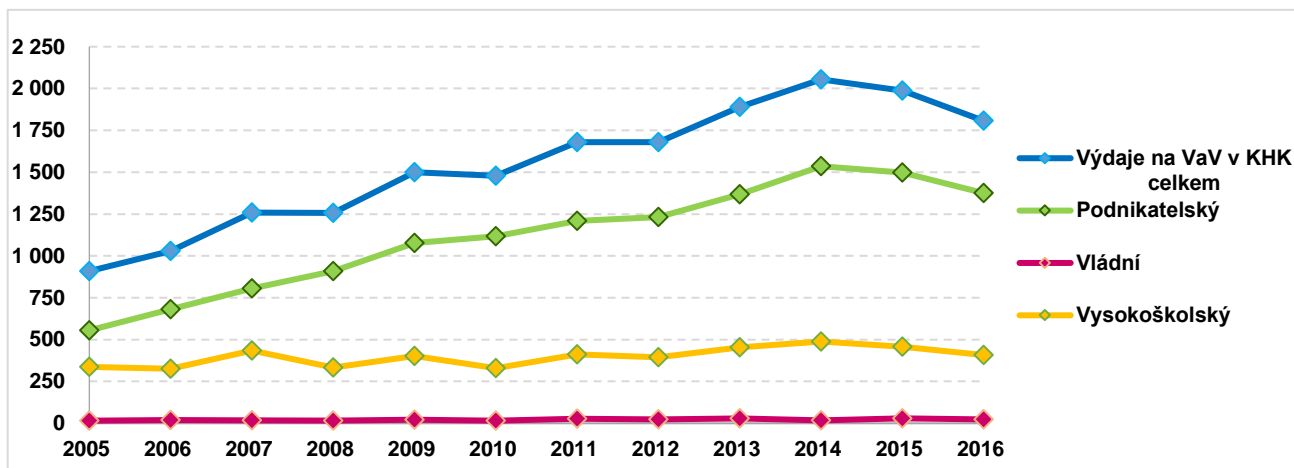
Zdroj: ČSÚ

Graf 68 Podíl výdajů na VaV na HDP kraje (%)

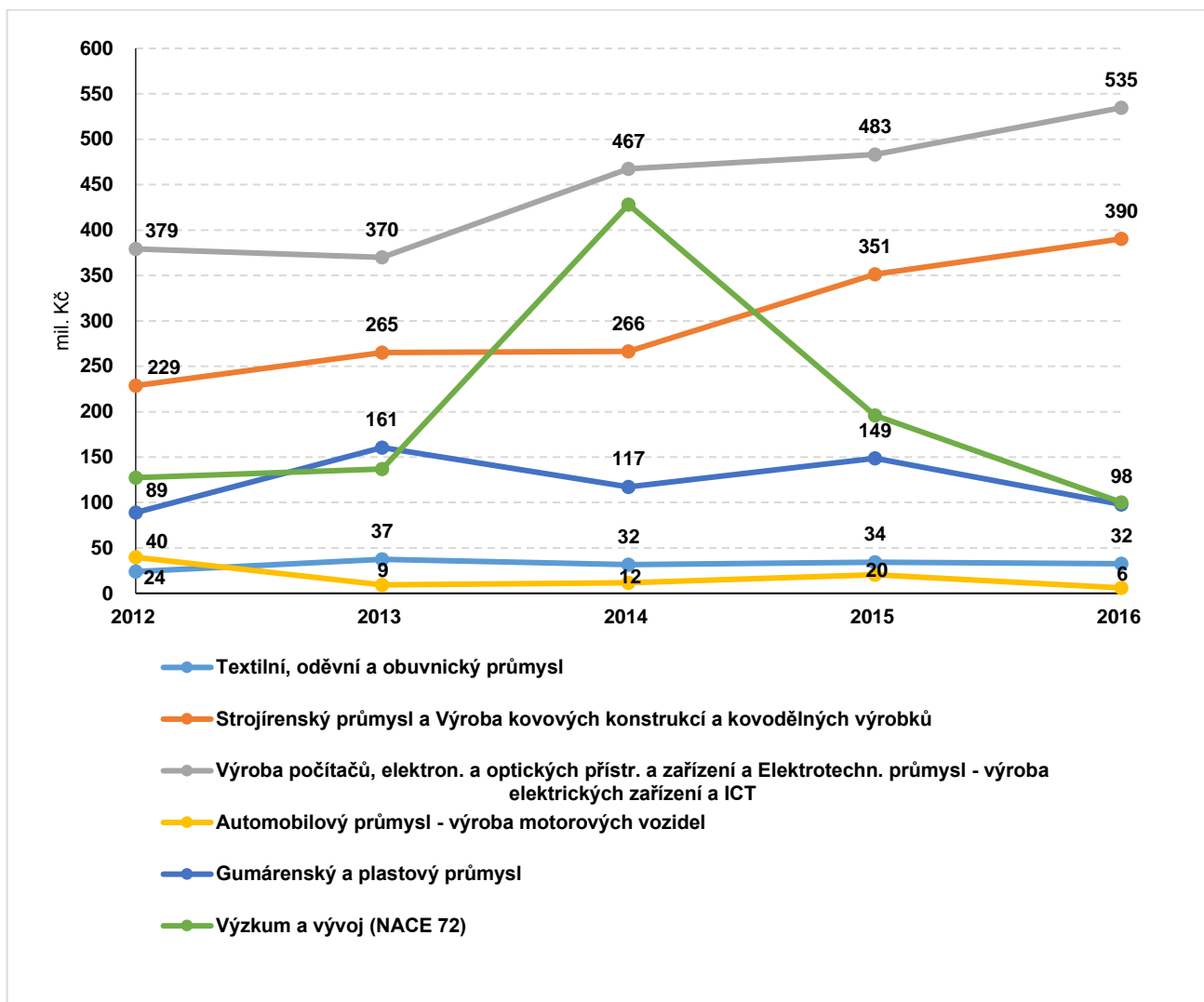
Zdroj: ČSÚ

Graf 69 Výdaje na VaV v Královéhradeckém kraji podle sektorů provádění (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Graf 70 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru Královéhradeckého kraje (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

Počet výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel je v mezikrajském srovnání v Královéhradeckém kraji nízký. I přes rostoucí trend (sedmá nejvyšší změna) byl tento ukazatel, ve sledovaném období 2005-2016, dvakrát nižší než průměr ČR. Pro kontext nutno uvést, že pouze hodnoty za Prahu a Jihomoravský kraj byly ve sledovaném období vyšší než průměr ČR.

Tabulka 20 Počet výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	9,0	9,6	10,5	10,5	9,6	9,6	10,0	10,1	11,0	10,8	10,9	10,5
Jihomoravský	3,2	3,6	3,7	4,6	4,4	4,7	4,4	5,4	5,4	6,2	7,0	6,9
ČR celkem	2,4	2,6	2,7	2,8	2,7	2,8	2,9	3,2	3,3	3,4	3,6	3,5
Olomoucký	1,6	1,5	1,6	1,7	1,6	1,7	1,9	2,3	2,7	3,0	3,1	3,2
Plzeňský	1,5	1,1	1,3	1,3	1,5	1,7	2,2	2,4	2,7	3,1	3,1	2,9
Středočeský	2,2	2,3	2,3	2,5	2,4	2,3	2,4	2,4	2,4	2,3	2,6	2,4
Liberecký	1,6	2,3	1,8	1,7	1,3	1,4	2,3	2,1	2,2	2,4	2,5	2,3

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pardubický	1,9	2,2	2,3	2,3	2,2	2,1	2,3	2,6	2,5	2,5	2,2	2,2
Moravskoslezský	1,0	1,1	1,2	1,3	1,5	1,5	1,7	2,1	1,6	1,8	2,0	2,1
Zlínský	1,1	1,3	1,2	1,4	1,3	1,4	1,5	1,7	1,9	1,9	1,9	2,1
Královéhradecký	1,0	1,2	1,3	1,4	1,3	1,3	1,5	1,4	1,6	1,5	1,6	1,7
Jihočeský	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5
Vysočina	0,7	0,5	0,5	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Ústecký	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
Karlovarský	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 21 Velikost využití veřejné podpory pro realizaci prováděných VaV projektů v soukromých podnicích (mil. Kč)

CZ NUTS 3 (Kraj)	Nepřímá				
	2012	2013	2014	2015	2016
Praha	555	653	636	850	781
Středočeský	523	629	506	527	421
Jihočeský	15	20	33	33	38
Plzeňský	176	170	170	182	154
Karlovarský	9	18	22	14	25
Ústecký	23	20	39	26	19
Liberecký	82	111	113	141	152
Královéhradecký	33	51	64	51	52
Pardubický	107	101	111	96	81
Vysočina	138	97	96	86	94
Jihomoravský	137	176	178	209	203
Olomoucký	45	50	39	45	53
Zlínský	67	102	127	130	149
Moravskoslezský	74	100	131	135	163
Podniky celkem	1 983	2 297	2 263	2 525	2 384

Zdroj: ČSÚ

Specifickým ukazatelem je míra využívání nepřímé veřejné podpory výzkumných a vývojových aktivit soukromými podniky. Jedná se především o uplatňování daňových odpočtů na výzkum a vývoj. I přes růst počtu podniků využívajících tuto možnost se objem uplatněné podpory ve sledovaném období 2012-2016 v Královéhradeckém kraji snižoval. **V mezikrajském srovnání se na celkové míře využití nepřímé podpory prováděných výzkumných/vývojových projektů podílely podnikatelské subjekty z Královéhradeckého kraje pouze 2,2 %, což odpovídá páté nejnižší hodnotě.**

Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními regiony Česka **ke krajům s nízkými celkovými výdaji na výzkum a vývoj na obyvatele.** Trend byl ve sledovaném období 2005-2016 rostoucí u všech krajů, ale dynamika změny byla za Královéhradecký kraj nižší než průměr ČR; celkově šestá nejnižší. K nízké hodnotě ukazatele také přispívá pouze jeden realizovaný projekt klíčového výzkumného centra financovaného z fondů EU (Ovocnářský výzkumný institut Holovousy). Výdaje na výzkum a vývoj byly nejvíce taženy podnikatelským sektorem (76,1 % ve 2016) a dále vysokoškolským sektorem (22,5 % ve 2016).

Tabulka 22 Výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele

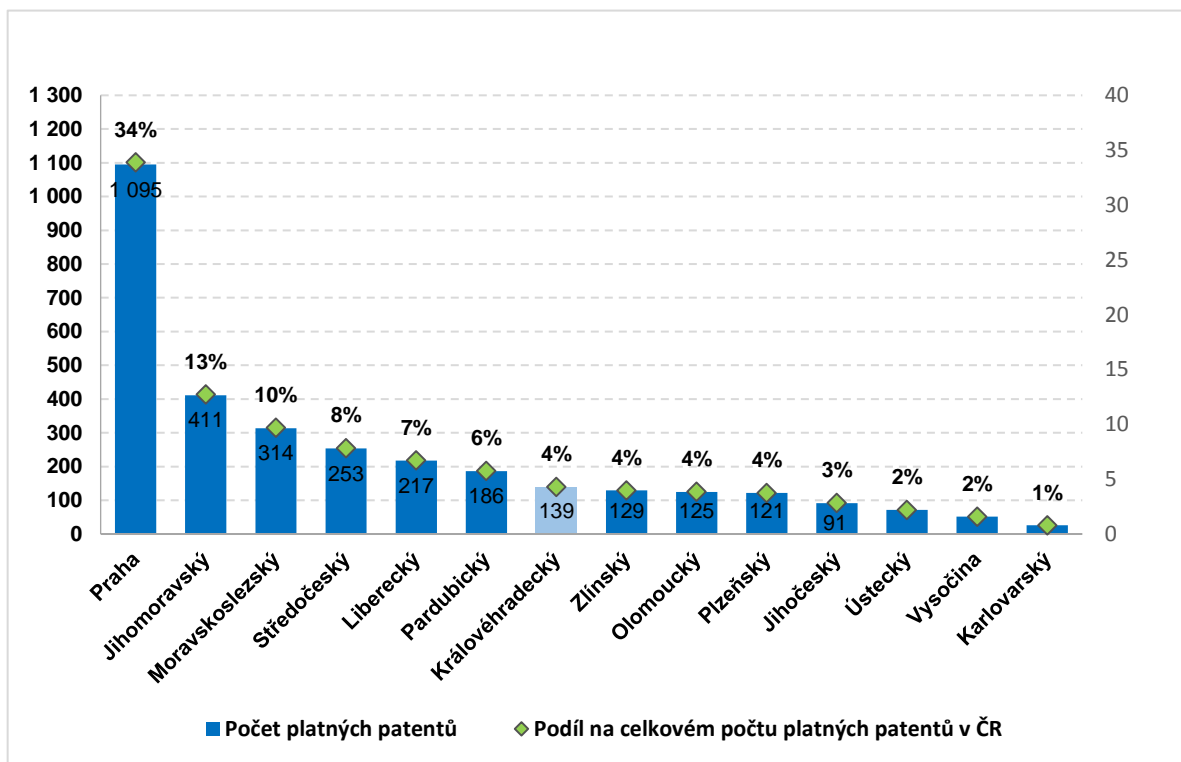
ČR, kraje	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hlavní město Praha	13 477	15 558	18 384	17 401	16 795	16 611	18 476	19 802	21 046	23 384	26 036	21 579
Jihomoravský kraj	4 136	4 812	5 683	6 165	6 990	7 378	9 596	12 532	13 833	14 505	15 063	12 698
Středočeský kraj	4 034	4 600	5 211	4 574	4 567	4 757	4 964	5 169	7 462	7 511	7 529	8 346
Česká republika	3 721	4 206	4 817	4 764	4 842	5 029	5 973	6 881	7 406	8 076	8 401	7 573
Liberecký kraj	2 587	3 250	3 087	3 468	3 269	3 300	4 243	6 522	5 395	5 956	5 732	6 022
Plzeňský kraj	2 048	2 405	2 459	3 103	2 797	4 012	5 495	6 599	7 207	8 237	7 989	5 957
Pardubický kraj	3 242	3 727	3 828	3 719	3 612	4 131	4 786	5 388	5 208	5 281	5 134	4 897
Zlínský kraj	2 720	2 983	2 950	2 772	2 634	3 027	3 595	3 943	3 845	4 697	4 333	4 492
Olomoucký kraj	2 107	2 054	2 356	2 226	2 522	2 514	3 341	5 580	4 810	5 312	4 700	4 469
Jihočeský kraj	2 546	2 724	2 818	3 090	3 231	3 309	3 447	3 985	3 980	3 905	4 178	4 456
Moravskoslezský kraj	1 738	1 858	2 201	2 126	2 441	2 493	4 002	3 738	3 683	4 233	4 281	4 256
Královéhradecký kraj	1 658	1 871	2 280	2 267	2 704	2 666	3 032	3 038	3 424	3 725	3 603	3 282
Kraj Vysočina	1 364	986	969	1 348	1 352	1 444	1 524	1 803	2 274	2 945	3 015	2 767
Ústecký kraj	716	713	819	972	821	874	1 019	1 360	1 314	1 476	1 333	1 050
Karlovarský kraj	246	231	248	176	278	344	409	675	382	505	680	581

Zdroj: ČSÚ

2.6.4 Výstupy a výsledky

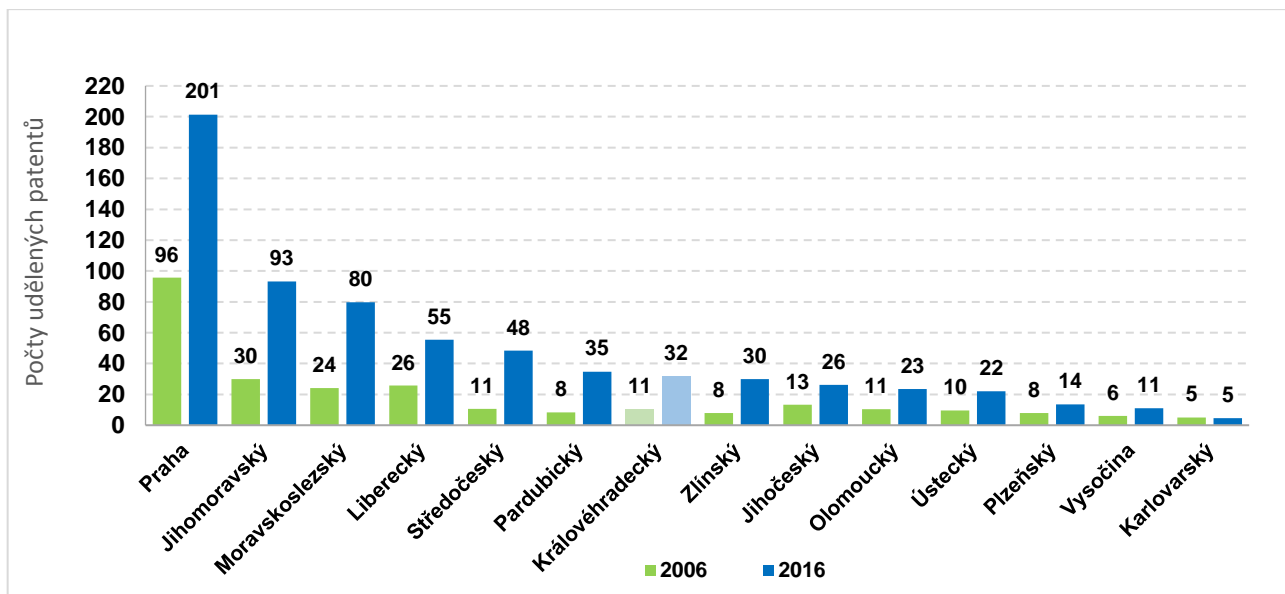
K dalším statistikám, které vypovídají o rozvoji inovačního prostředí kraje, patří patentová aktivita subjektů působících v regionu. K ochraně svých myšlenek a výsledků využívají patenty nejen velké průmyslové podniky, ale také malé a střední podniky nebo výzkumné organizace. Ke statistickým údajům patentové aktivity je však nutno přistupovat obezřetně, neboť mnohé průzkumy naznačují, že některé subjekty vlastní patenty zejména kvůli reputačním důvodům nebo část patentů není využívána pro průmyslové nebo komerční účely např. z důvodů blokování konkurence. Ke konci roku 2016 bylo v Královéhradeckém kraji uděleno 139 patentů, což náš kraj řadí na sedmé místo v mezikrajském srovnání. Podíváme-li se na srovnání v letech 2006 a 2016, došlo ve většině krajů k nárůstu počtu udělených patentů. V Královéhradeckém kraji to bylo téměř trojnásobné zvýšení z 11 patentů v roce 2006 na 32 patentů v roce 2016. Patentová aktivita z pohledu typu přihlašovatele (podniky, fyzické osoby, veřejné výzkumné instituce, veřejné vysoké školy) hovoří jednoznačně ve prospěch podniků. V roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji uděleno 24 patentů z celkových 32 právě podnikům. Pět patentů pak připadalo na fyzické osoby a tři patenty na veřejné vysoké školy.

Graf 71 Počet platných patentů v ČR k 31. 12. 2016 v mezikrajském srovnání

Zdroj: ČSÚ

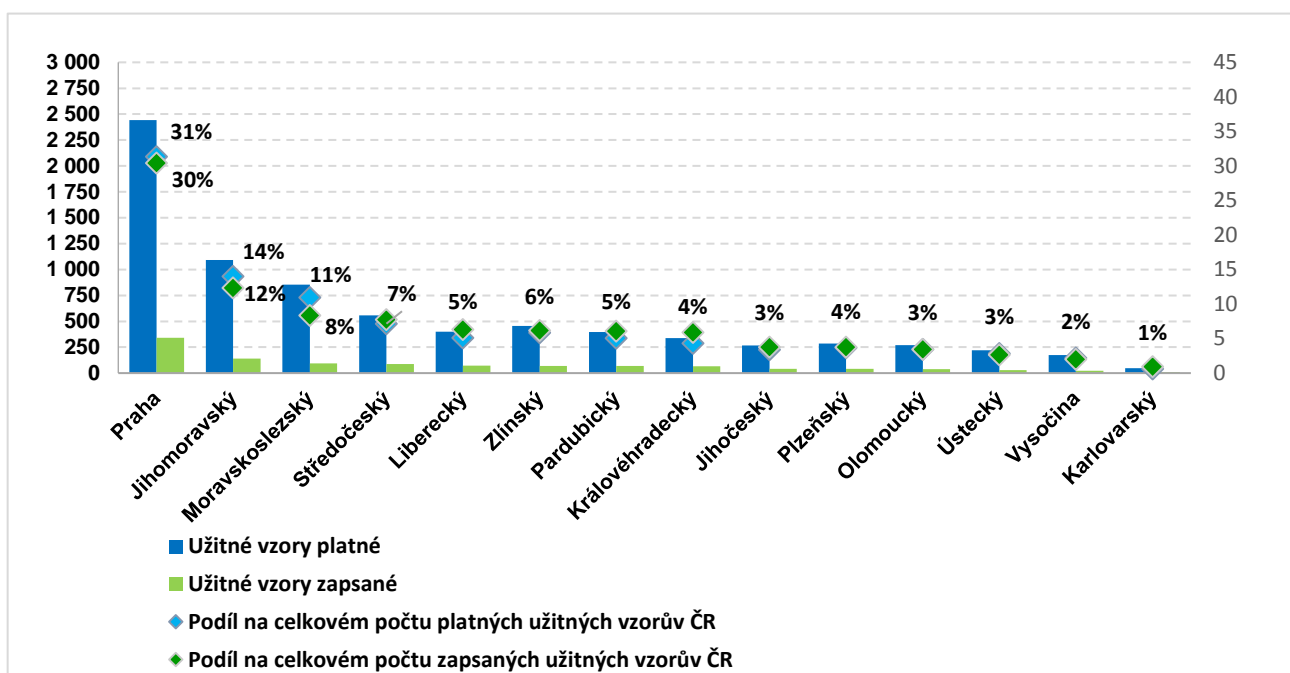
Graf 72 Patenty udělené přihlašovatelům z ČR podle krajů v letech 2006 a 2016

Zdroj: ČSÚ

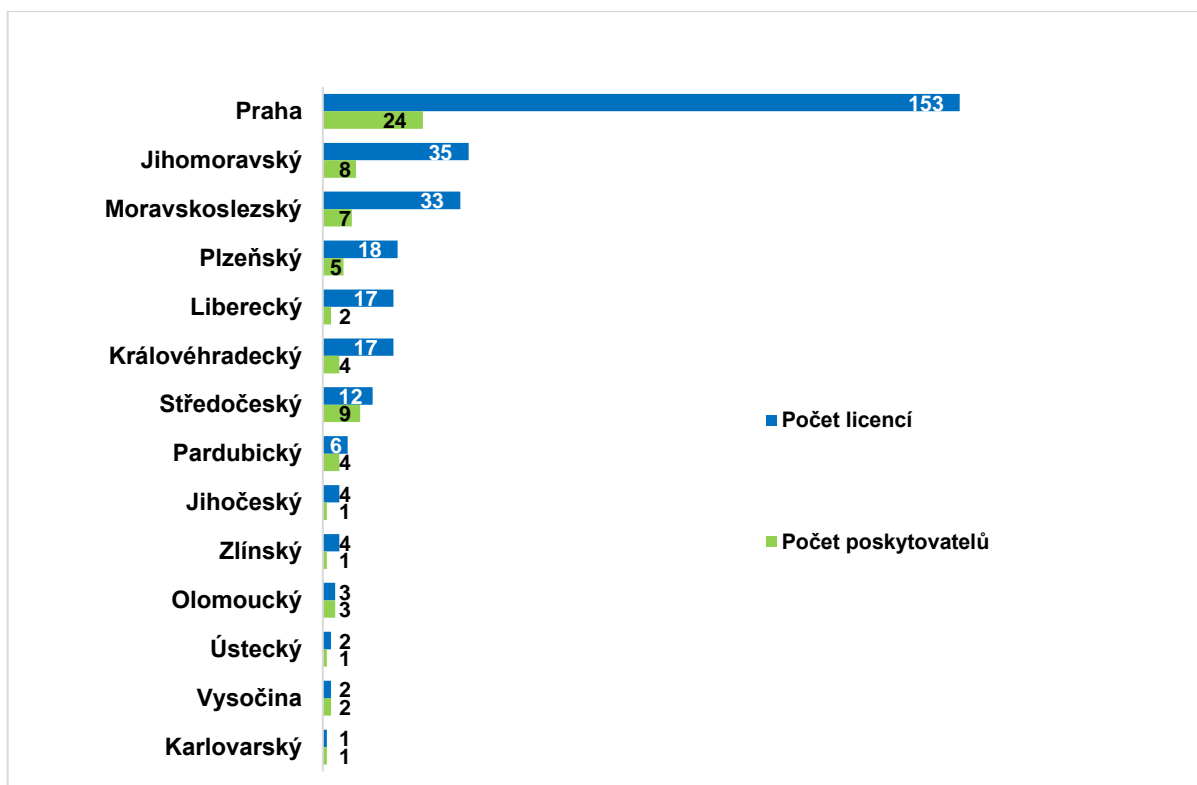

Graf 73 Užité vzory v ČR k 31. 12. 2016 zapsané přihlašovatelům v mezikrajském srovnání

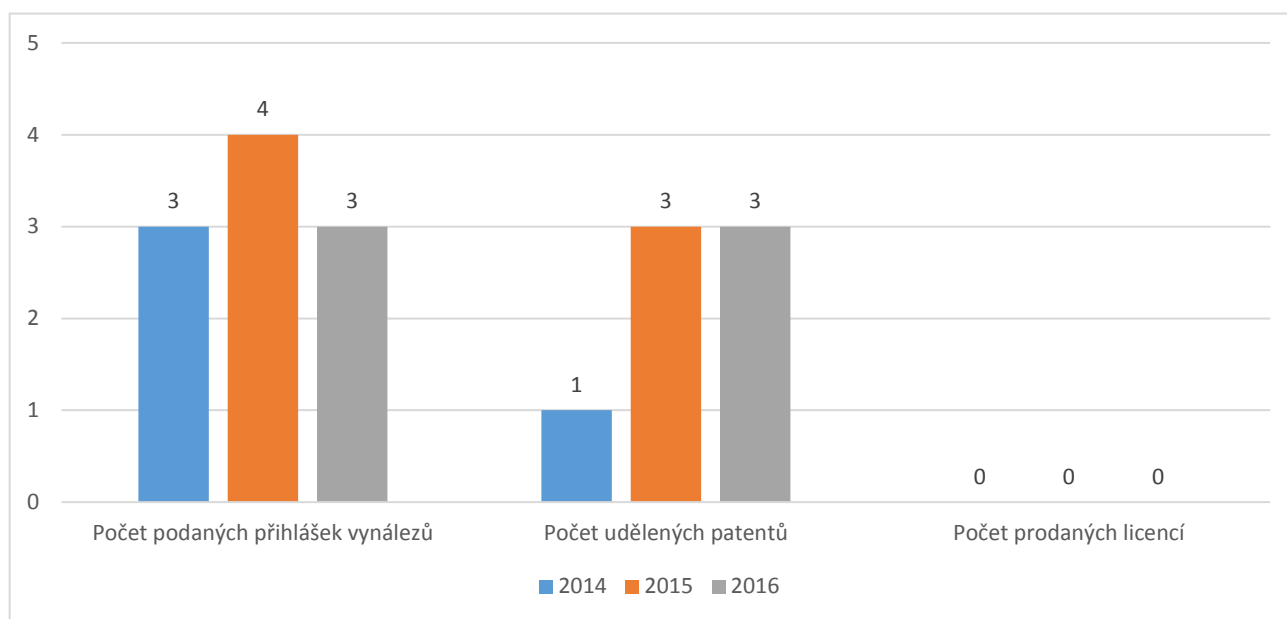
Zdroj: ČSÚ

K patentům a užitným vzorům je možné poskytovat licence. Licenční smlouva nabývá účinnosti zápisem do příslušného rejstříku Úřadu. Při licencování může být poskytovateli licence vyplacena jednorázová suma nebo opakované platby. V roce 2016 se Královéhradecký kraj řadil k aktivnějším krajům z pohledu počtu poskytnutých licencí na patenty a užité vzory (17 poskytnutých licencí 4 poskytovateli). Nepočítáme-li Prahu, která se v této statistice vymyká, bylo v našem kraji v roce 2016 poskytnuto 17 licencí v celkové hodnotě 48 mil. Kč, což Královéhradecký kraj řadí na páté místo v mezikrajském srovnání v počtu poskytnutých licencí a první místo (Praha 3,2 mld. Kč) v přijatých licenčních poplatcích.

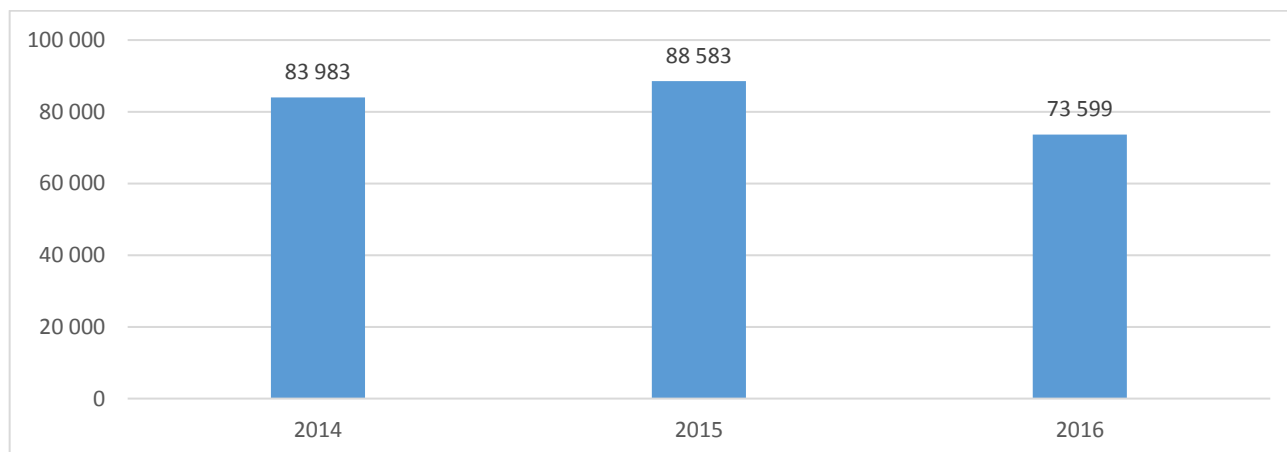
Graf 74 Počet poskytnutých licencí na patenty a užité vzory a počet poskytovatelů v roce 2016 v mezikrajském srovnání

Zdroj: ČSÚ

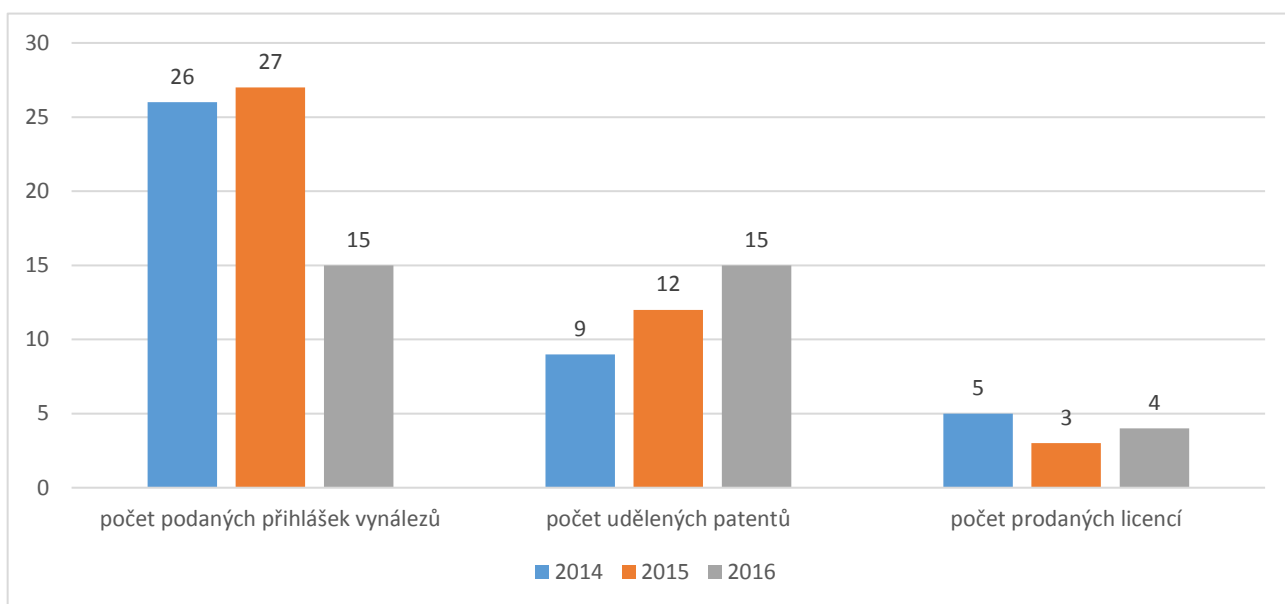
Prostřednictvím užší spolupráce firemní sféry s výzkumnými organizacemi zvyšují firmy svoji technologickou úroveň. Komercializace duševního vlastnictví výzkumných organizací tak přímo podporuje inovační potenciál firemní sféry. Finanční zhodnocení duševního vlastnictví výzkumných organizací probíhá např. prostřednictvím licenčních smluv, prodejem duševního vlastnictví, podílu na spin-off společnosti apod. Proces komercializace výsledků výzkumu a vývoje je podporován zřízenými centry transferu technologií. Tato centra poskytují komplexní podporu procesu komercializace výsledků výzkumu a vývoje. V Královéhradeckém kraji působí při Lékařské fakultě v Hradci Králové a Farmaceutické fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové Centrum pro přenos poznatků a technologií. Jako společné pracoviště pro výzkumníky Fakultní nemocnice Hradec Králové, Univerzity Hradec Králové a Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity obrany vzniklo v roce 2012 ve Fakultní nemocnici Hradec Králové Centrum transferu biomedicínských technologií. Centrum transferu biomedicínských technologií mezi lety 2014 a 2016 podalo celkem 10 přihlášek vynálezů a uděleno mu bylo 7 patentů. Příjmy z realizovaného smluvního výzkumu za stejné časové období činily v součtu 246,2 mil. Kč. Výkony za Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy jsou uvedeny za celou Univerzitu Karlovu. Z dostupných statistik nelze tyto údaje rozklíčovat na jednotlivé fakulty. Za období 2014 – 2016 podalo centrum celkem 68 přihlášek vynálezů, bylo mu uděleno 36 patentů a prodalo 12 licencí. Příjmy Centra pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy ze smluvního výzkumu mezi lety 2014–2016 činily 56,2 mil. Kč a finanční objem prodaných licencí za stejné časové období činil 4 mil. Kč.

Graf 75 Výkony Centra transferu biomedicínských technologií v letech 2014–2016

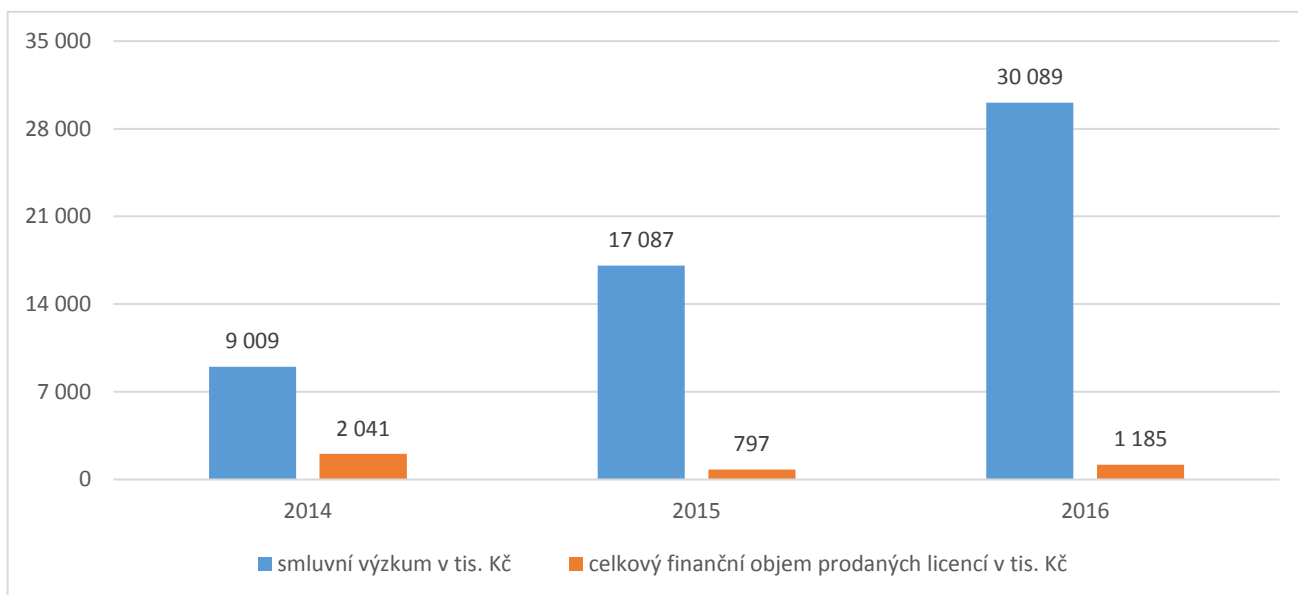
Zdroj: www.transfera.cz

Graf 76 Centrum biomedicínských technologií – příjmy z realizovaného smluvního výzkumu 2014–2016

Zdroj: www.transfera.cz

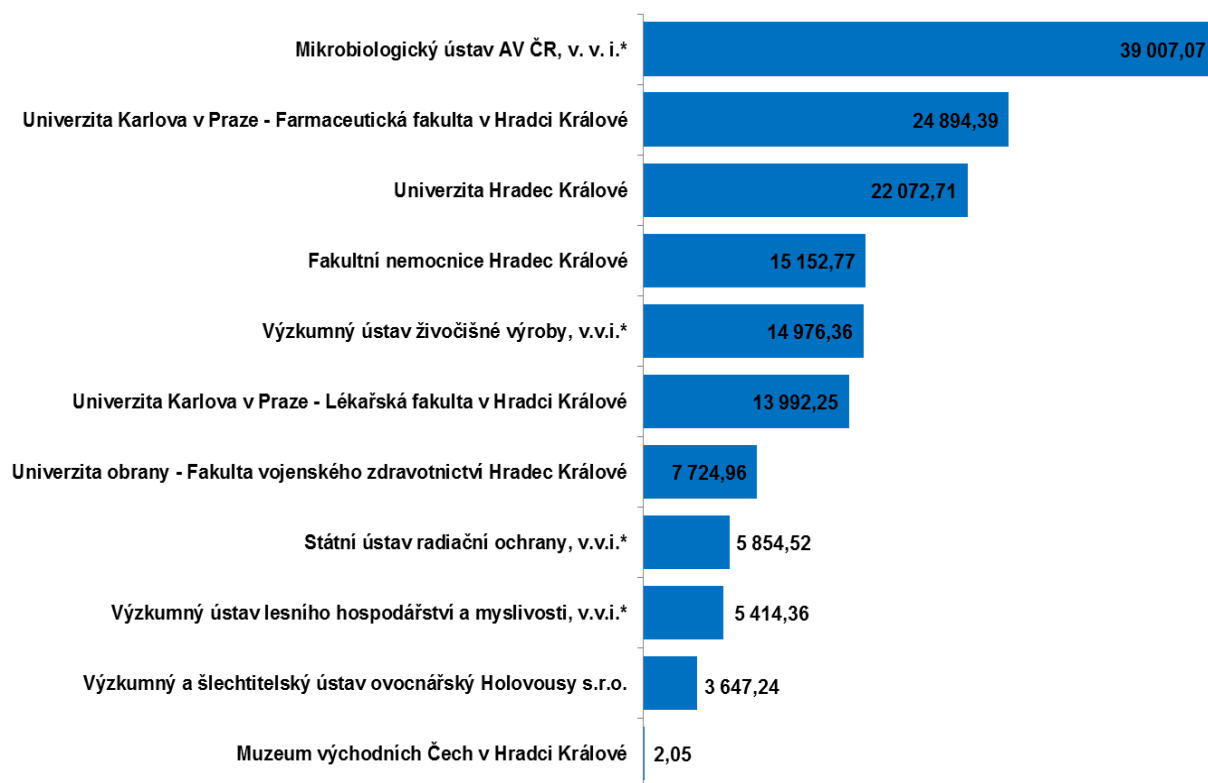
Graf 77 Výkony Centra pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v letech 2014–2016

Zdroj: www.transfera.cz

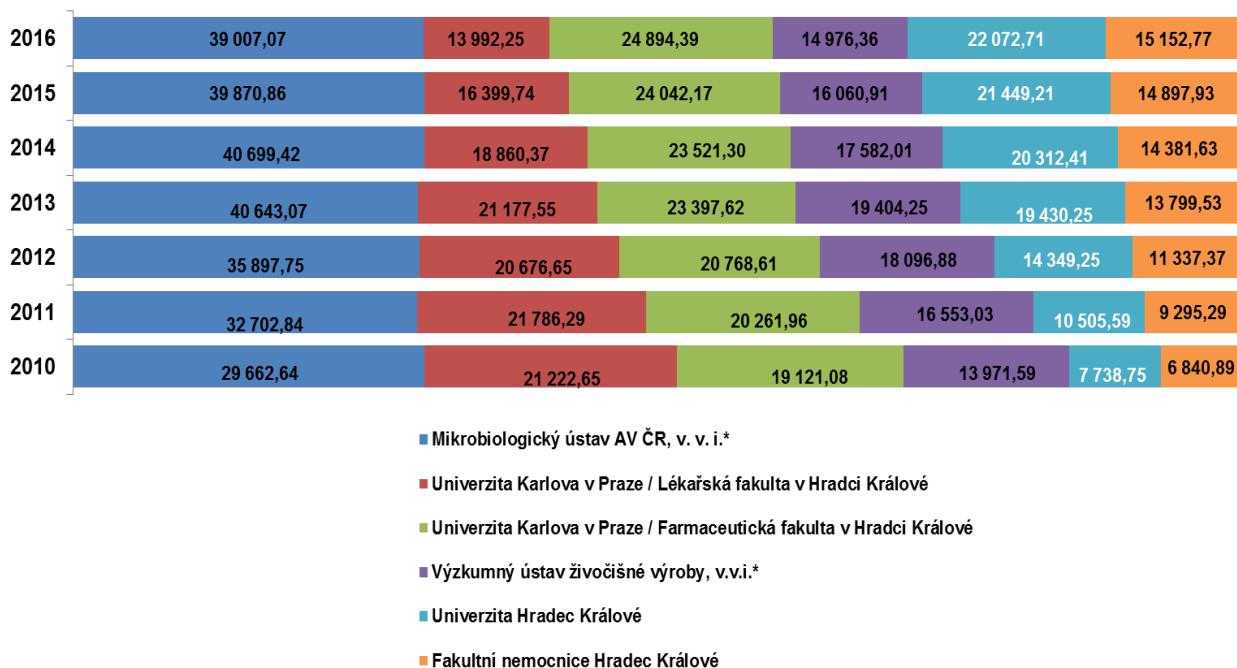
Graf 78 CPPT UK – příjmy ze smluvního výzkumu a finanční objem prodaných licencí 2014–2016

Zdroj: www.transfera.cz

Aktivita výzkumných organizací vysokoškolského typu vyjádřená RIV body získanými v roce 2016, byla nejvyšší u Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy (24 894,39), Univerzity Hradec Králové (22 072,71), Fakultní nemocnice Hradec Králové (15 152,77), Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové (13 992,25) a dále u Fakulty vojenského zdravotnictví Univerzity Obrany (7 724,96). Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy dosáhl hodnoty 3 647,24. Následující graf ukazuje také hodnoty za jednotlivé ústavy Akademie věd ČR. Jedná se o hodnotu souhrnnou za celý ústav, který má nějakou pobočku nebo detašované pracoviště v Královéhradeckém kraji.

Graf 79 RIV body výzkumných organizací v Královéhradeckém kraji ve 2016

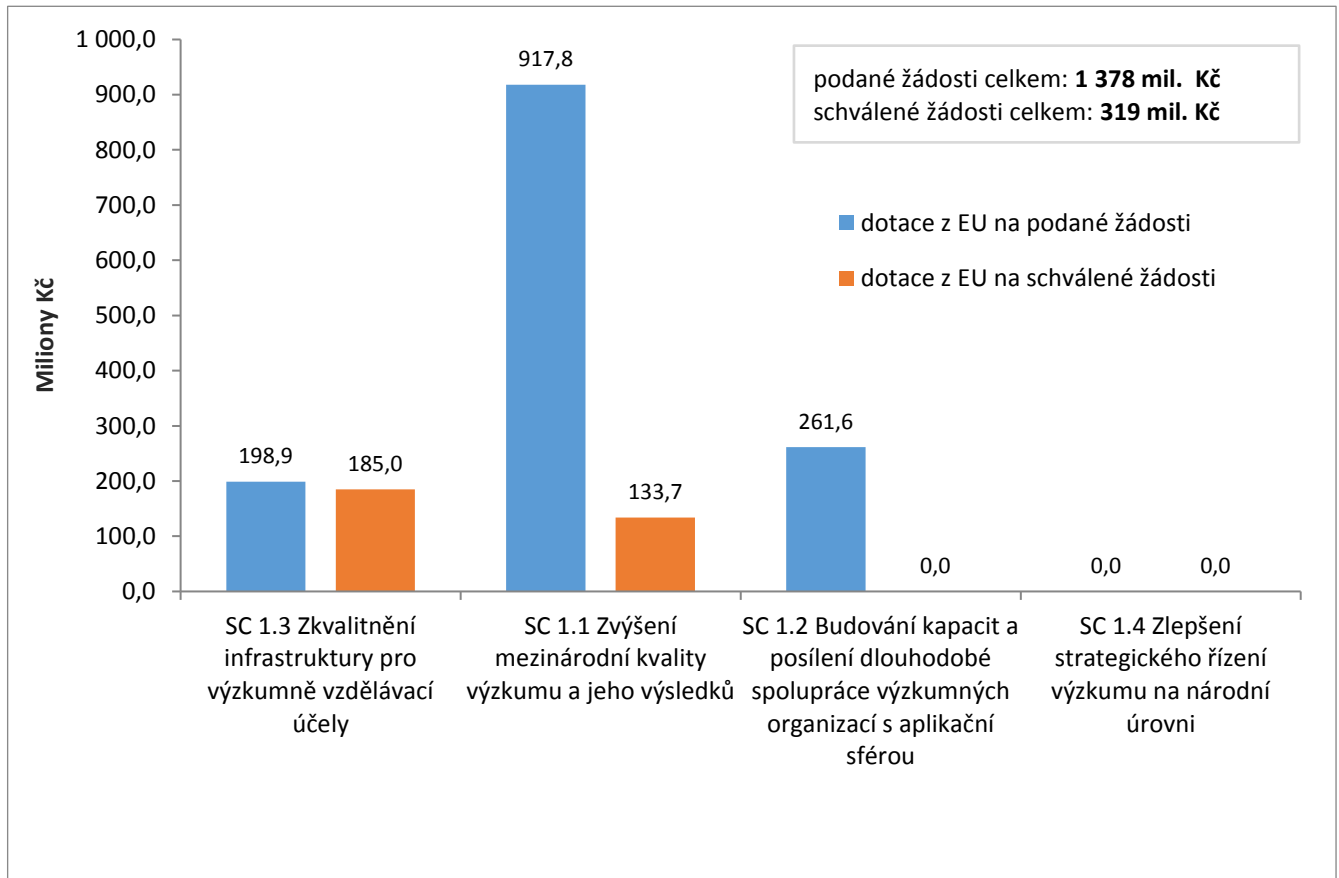
Zdroj: www.rvvi.cz, poznámka: * Organizace má v Královéhradeckém kraji pouze pobočku

Graf 80 Vývoj počtu RIV bodů výzkumných organizací v Královéhradeckém kraji (2010–2016)

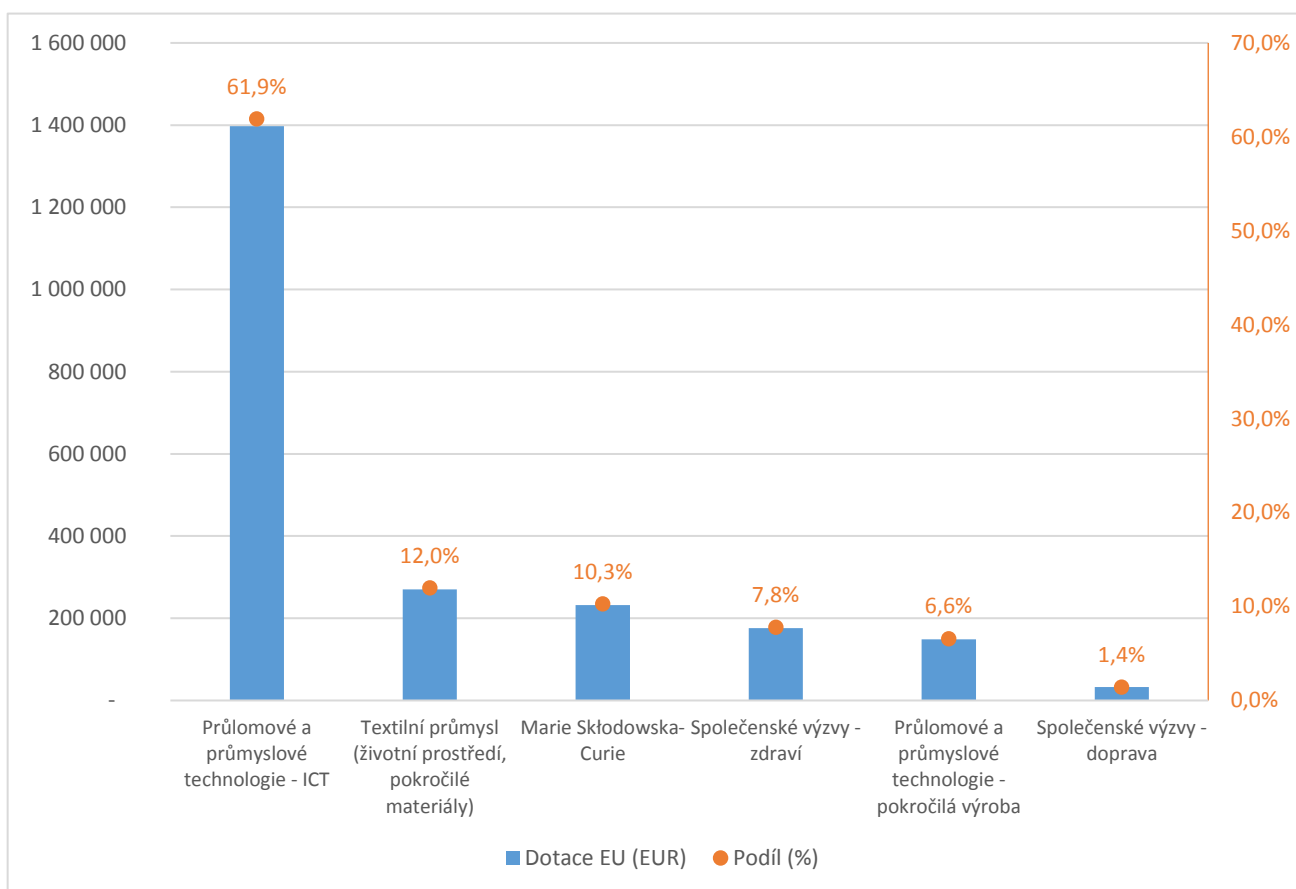
Zdroj: www.rvvi.cz, poznámka: * Organizace má v Královéhradeckém kraji pouze pobočku

V evropském rámcovém programu na podporu výzkumu, vývoje a inovací Horizont 2020, realizují subjekty se sídlem v Královéhradeckém kraji celkem 10 projektů (stav k 3/2018). Obecně je účast organizací z České republiky v tomto mezinárodním prestižním programu nízká. Co do témat je nejvíce prostředků krajských projektů zacíleno na ICT (61,9 %), textilní průmysl – životní prostředí, pokročilé materiály (12 %), akce Marie Curie (10,3 %), zdraví (7,8 %) a pokročilou výrobu (6,6 %), což je v souladu s krajskými RIS3 doménami.

Graf 81 Celková dotace z EU na podané a schválené žádosti o podporu v jednotlivých specifických cílech OP VVV PO 1 v KHK v mil. Kč (k 2.11.2017)

Zdroj: <http://dotaceeu.cz>

Graf 82 Horizont 2020 - projekty s účastníky z Královéhradeckého kraje dle oblastí (EUR, podíl v %); stav k 3/2018

Zdroj: <https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/cordisH2020projects/resource/39dcb812-7900-4e85-904d-19a4eafd926d>

V rámci programů Technologické agentury ČR, se subjekty se sídlem v Královéhradeckém kraji podílely, v roli hlavních příjemců projektů realizovaných nebo ukončených v letech 2015-2018, na celkovém objemu prostředků ze 2,4 % (619 mil. Kč), což odpovídá 10. pozici v mezikrajském srovnání. Žadatelé byli neúspěšnější v čerpání programů Alfa, Gama a Zéta (vždy 6. pozice v mezikrajském srovnání dle podílu na celkovém objemu realizovaných prostředků daného programu). V programu Omega 9. pozice a Epsilon pak 12. pozice v mezikrajském srovnání. Co do počtu realizovaných projektů se Královéhradecký kraj podílel na celkovém počtu ze 2,4 % (37 projektů; 11. pozice v mezikrajském srovnání).

Tabulka 23 Počty projektů s hlavním žadatelem z Královéhradeckého kraje v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018)

	Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Khk kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj	Celkem
TA - Alfa	193	72	22	30	2	9	26	24	24	15	105	19	14	35	590
TB - Beta	128	12	5	1		1			6		26	1	2	17	233
TD - Omega	89	1	5	1	3			3	2	2	24	5	2	6	146
TE - Centra kompetence	12				4			1		2	9	3	1	2	34
TF - Delta	7	3		3		1	2		1	1	3			2	24
TG - Gama	10	2	2	1		1	1	1	1		8	1	1	1	30
TH - Epsilon	103	50	6	13		9	21	7	17	13	51	8	14	17	350
TI - Beta2	7										1				17
TJ - Zéta	48	3	2	5		1	1	3	1	2	35	2	4	4	117
Celkový součet	597	1	147	38	60	2	22	55	37	52	33	262	39	38	1 541

Zdroj: www.rvvi.cz

Tabulka 24 Rozpočty projektů s hlavním žadatelem z Královéhradeckého kraje v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018)

	Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj	Celkem	
TA - Alfa	2 875 066	1 232 448	343 889	540 085	25 503	108 621	441 342	478 043	403 121	262 372	1 639 185	294 999	188 678	537 536	9 370 888	
TB - Beta	185 449	36 749	10 655	975		1 750			6 687		46 462	1 450	1 413	31 364	347 321	
TD - Omega	205 394	1	14 374	2 936	6 679		8 552	4 770		4 980	62 327	12 599	2 218	8 825	343 463	
TE - Centra kompetence	3 388 400				1 258 963			342 400		293 850	2 098 024	960 172	209 644	437 469	8 988 922	
TF - Delta	82 351	25 462		51 702		7 430	26 356		16 836	19 143	48 237			31 642	330 131	
TG - Gama	185 489	30 589	26 615	20 010		20 352	19 708	20 558	20 416		144 001	19 928	10 813	20 993	539 472	
TH - Epsilon	1 544 409	952 203	89 896	176 490		128 500	288 701	106 988	266 586	240 003	812 447	161 025	240 590	278 641	5 588 691	
TI - Beta2	5 947										114				9 286	
TJ - Zéta	160 710	6 184	5 898	20 355		2 087	3 343	8 416	1 464	8 549	118 931	7 104	8 162	10 243	382 632	
Celkový součet	8 633 215	1 221	2 298 009	479 889	2 075 259	25 503	268 740	1 130 402	618 775	1 008 960	535 047	4 969 728	1 457 277	661 518	1 356 713	25 900 806

Zdroj: www.rvvi.cz

Tabulka 25 Podíl projektů dle kraje hlavního příjemce na celkové rozdělené alokaci v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018)

Kraj	TA – Alfa	TD – Omega	TG – Gama	TH – Epsilon	TJ – Zéta	Celkový součet
Karlovarský kraj	0,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %
Ústecký kraj	1,2 %	0,0 %	3,8 %	2,3 %	0,5 %	1,0 %
Jihočeský kraj	3,7 %	0,8 %	4,9 %	1,6 %	1,5 %	1,9 %
Kraj Vysočina	2,8 %	1,4 %	0,0 %	4,3 %	2,2 %	2,1 %
Královéhradecký kraj	6. pozice	9. pozice	6. pozice	12. pozice	6. pozice	10. pozice
Zlínský kraj	2,0 %	0,6 %	2,0 %	4,3 %	2,1 %	2,6 %
Pardubický kraj	4,3 %	0,0 %	3,8 %	4,8 %	0,4 %	3,9 %
Liberecký kraj	4,7 %	2,5 %	3,7 %	5,2 %	0,9 %	4,4 %
Moravskoslezský kraj	5,7 %	2,5 %	3,9 %	5,0 %	2,7 %	5,2 %
Olomoucký kraj	3,1 %	3,6 %	3,7 %	2,9 %	1,9 %	5,6 %
Plzeňský kraj	5,8 %	1,9 %	3,7 %	3,2 %	5,3 %	8,0 %
Středočeský kraj	13,2 %	4,1 %	5,7 %	17,0 %	1,6 %	8,9 %
Jihomoravský kraj	17,5 %	17,9 %	26,7 %	14,5 %	31,1 %	19,2 %
Praha	30,7 %	59,1 %	34,4 %	27,6 %	42,0 %	33,3 %

Zdroj: www.rvvi.cz

Podíl inovujících podniků na celkovém počtu podniků v Královéhradeckém kraji je dle pravidelného šetření EU o inovačních aktivitách podniků 2014-2016 v mezikrajském srovnání na podprůměrné úrovni. Mezi všemi kraji, včetně Prahy je na 12. místě, což je pokles z 8. pozice v minulém šetření CIS 2012-2014. V podílu podniků s technickými inovacemi je Královéhradecký kraj na 8. místě v mezikrajském srovnání (4. místo ve minulém šetření). Co se týká podniků s netechnickou inovací, tak kraj byl v tomto i minulém šetření na 12. místě. Náklady na technické inovace byly v tomto i minulém šetření v Královéhradeckém kraji druhé nejnižší v ČR. V tržbách za inovované produkty pokles kraj z 12. pozice na předposlední 13. pozici. Intenzitou technických inovací byl Královéhradecký kraj v roce 2016 i v minulém šetření na 7. místě. Na 11. pozici se nacházel Královéhradecký kraj v míře spolupracujících podniků (propad z prvního místa v minulém šetření 2012-2014). V podílu podniků, které čerpaly veřejnou podporu se kraj posunul z 11. pozice na dvanáctou v mezikrajském srovnání.

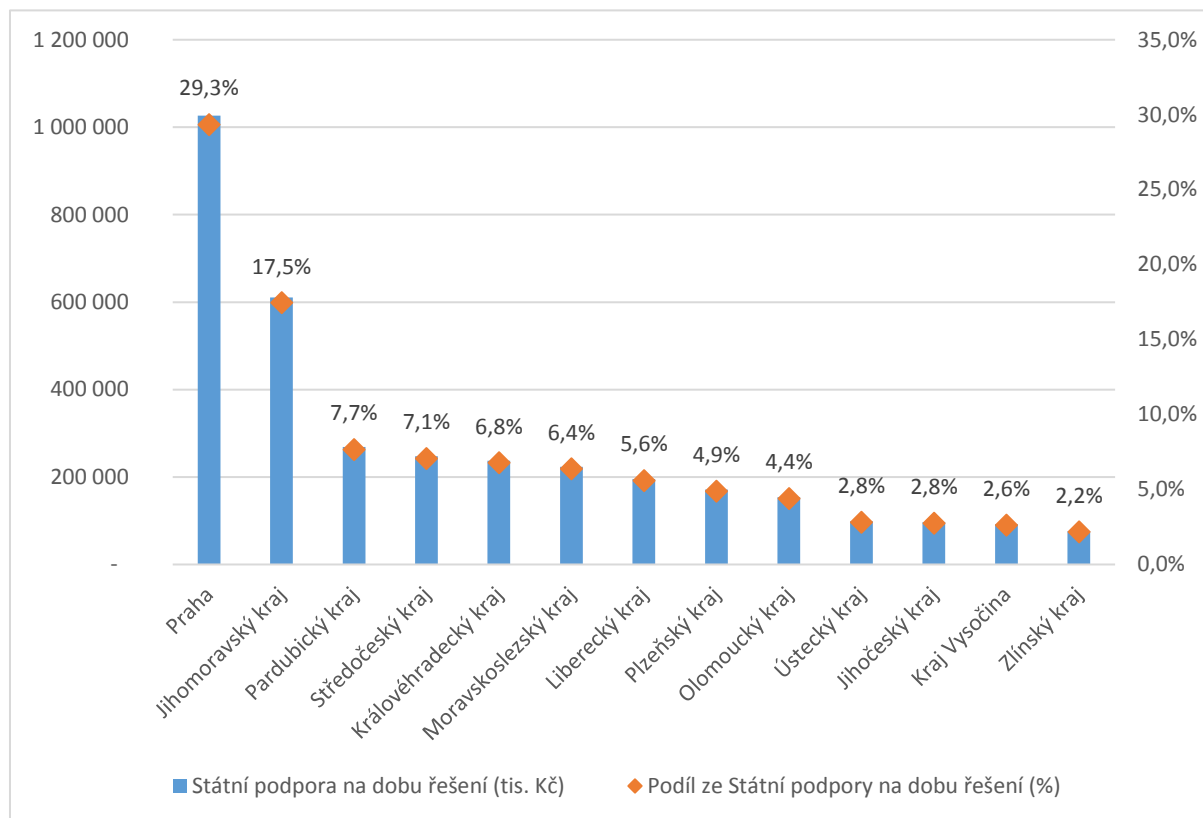
Tabulka 26 Základní ukazatele inovačních aktivit podniků v ČR v krajích v období 2014–2016 (CIS)

	Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Inovující podniky celkem	51,9%	48,0%	40,2%	34,3%	31,4%	43,2%	54,7%	37,5%	46,2%	37,5%	49,1%	44,4%	49,7%	49,2%
Podniky s technickou inovací	40,0%	37,8%	30,9%	29,7%	27,9%	31,7%	42,3%	34,5%	40,1%	29,5%	40,3%	34,3%	41,0%	41,9%
Podniky pouze s produktovou inovací	6,8%	8,2%	6,3%	7,3%	3,8%	6,2%	3,3%	10,2%	7,6%	5,2%	8,6%	8,3%	5,8%	7,4%
Podniky pouze s procesní inovací	9,8%	10,9%	6,4%	8,1%	7,4%	6,4%	4,7%	6,8%	9,4%	3,8%	11,1%	6,4%	12,2%	12,0%
Podniky s produktovou a procesní inovací	19,5%	16,8%	15,4%	11,5%	10,9%	15,5%	31,5%	14,8%	22,4%	19,0%	19,5%	18,3%	21,1%	20,3%
Podniky s pouze neukončenými či zastavenými technickými inovacemi	3,8%	1,8%	2,7%	2,7%	5,8%	3,6%	2,8%	2,7%	0,7%	1,5%	1,2%	1,3%	1,9%	2,2%
Podniky s netechnickou inovací	41,2%	32,2%	29,7%	20,0%	14,2%	30,6%	42,1%	22,9%	33,9%	24,4%	37,1%	31,6%	32,2%	30,4%
Podniky pouze s marketingovou inovací	16,8%	13,1%	12,1%	7,1%	7,9%	14,1%	22,3%	12,2%	17,6%	16,9%	17,4%	11,0%	17,9%	16,2%
Podniky pouze s organizační inovací	9,4%	8,4%	6,1%	5,4%	3,3%	7,3%	12,5%	1,8%	6,3%	3,0%	3,6%	8,7%	2,6%	5,3%
Podniky s marketingovou a organizační inovací	15,0%	10,7%	11,5%	7,5%	3,1%	9,2%	7,2%	8,9%	10,0%	4,5%	16,0%	11,9%	11,7%	8,9%
Vybrané ukazatele u technických inovací														
Spolupracující podniky celkem*	38,4%	28,8%	37,9%	38,5%	29,2%	39,9%	32,7%	32,4%	37,7%	33,3%	33,0%	36,5%	36,4%	28,1%
Spolupracující podniky s partnerem z ČR*	34,0%	22,1%	33,2%	31,8%	25,4%	36,4%	29,2%	30,7%	35,1%	30,1%	29,5%	34,1%	31,2%	23,8%
Spolupracující podniky s partnerem z EU nebo EFTA*	18,7%	13,7%	17,4%	18,7%	12,2%	17,0%	18,5%	15,2%	13,6%	9,6%	10,4%	10,3%	19,2%	10,1%
Podniky, které obdržely veřejnou podporu celkem	22,4%	31,4%	35,8%	32,7%	31,8%	29,5%	46,2%	29,9%	38,9%	37,6%	42,6%	48,0%	60,0%	36,3%
Podniky, které obdržely veřejnou podporu z EU	11,4%	18,7%	19,4%	20,3%	20,3%	14,2%	39,8%	23,4%	29,3%	21,8%	28,3%	34,8%	32,0%	30,2%
Podniky, které obdržely veřejnou podporu z Rámcového programu pro VaV	1,3%	2,2%	0,3%	1,1%	0,0%	1,1%	0,4%	1,9%	1,6%	1,7%	2,3%	0,8%	0,7%	0,5%
Náklady na technické inovace v roce 2016 (v mil. Kč)	25 096	26 756	4 973	7 451	1 736	7 327	3 477	3 000	7 858	4 033	7 552	3 625	6 071	11 269
vnitropodnikový výzkum a vývoj	8 928	7 720	1 235	1 425	162	580	1 796	1 022	2 269	1 049	2 909	1 118	1 883	2 814
nákup služeb výzkumu a vývoje	3 412	9 594	218	1 455	150	289	352	279	254	297	941	261	1 436	621
pořízení strojů, zařízení a softwaru	9 666	5 458	2 764	3 610	611	6 014	1 153	1 029	5 090	2 279	3 044	2 046	2 533	7 343
pořízení jiných externích znalostí	610	3 338	29	558	783	167	57	134	35	106	175	90	72	177
náklady na ostatní inovační činnosti	2 481	646	726	402	30	276	119	537	209	301	482	109	147	315
Tržby za inovované produkty v roce 2016 (v mil. Kč)	1 270 468	713 431	174 200	141 087	30 971	219 993	114 412	82 370	259 350	122 015	231 906	146 713	213 802	469 787
nové na trhu	92 505	107 635	10 481	10 014	4 119	13 657	14 798	7 195	118 821	6 233	24 160	27 317	26 038	104 070
nové pro podnik	189 051	92 288	21 768	26 149	6 987	27 324	10 298	13 577	28 406	31 230	31 552	14 223	24 991	64 491
nezměněné nebo málo modifikované	988 912	513 508	141 952	104 923	19 865	179 012	89 315	61 598	112 123	84 551	176 193	105 173	162 773	301 226
Intenzita technických inovací v roce 2016	1,4%	3,1%	1,8%	3,9%	3,9%	1,9%	2,5%	1,8%	2,7%	3,1%	2,6%	2,1%	2,3%	1,8%

Zdroj: ČSÚ - CIS

V rámci realizace programu TRIO Ministerstva průmyslu a obchodu (2016–2021), který je zaměřen na podporu firemního aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje v souvislosti s klíčovými technologiemi (KET), se subjekty se sídlem v Královéhradeckém kraji podílely na celkovém objemu přidělených dotací ze 6,8 % (237 mil. Kč), což odpovídá 5. pozici v mezikrajském srovnání. Oborové zaměření projektů bylo různorodé s mírnou převahou biotechnologií a elektroniky, optoelektroniky a IT.

Graf 83 Státní podpora na dobu řešení v programu MPO TRIO dle kraje sídla hlavního příjemce (tis. Kč)

Zdroj: www.rvvi.cz

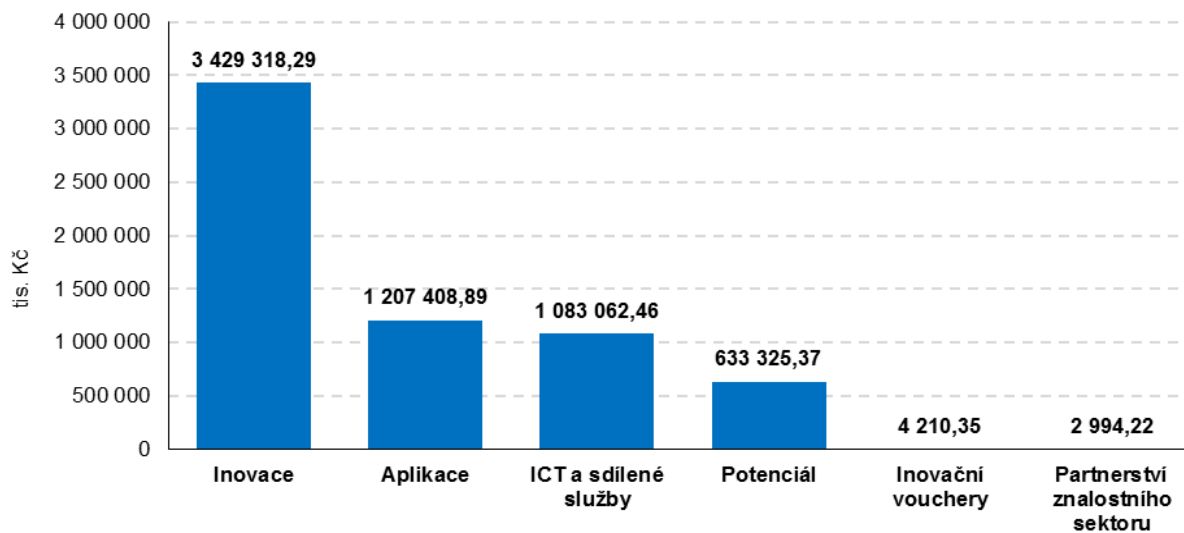
Tabulka 27 Tematické zaměření projektů MPO TRIO v Královéhradeckém kraji (stav k 3/2018)

Téma	Počet	Podíl
-	3	19 %
BH – Optika, masery a lasery	1	6 %
BO – Biofyzika	1	6 %
EI – Biotechnologie a bionika	2	13 %
GF – Choroby, škůdci, plevely a ochrana rostlin	1	6 %
JA – Elektronika a optoelektronika, elektrotechnika	2	13 %
JB – Senzory, čidla, měření a regulace	1	6 %
JF – Jaderná energetika	1	6 %
JN – Stavebnictví	1	6 %
JQ – Strojní zařízení a nástroje	1	6 %
JT – Pohon, motory a paliva	1	6 %
JU – Aeronautika, aerodynamika, letadla	1	6 %
Celkový součet	16	100 %

Zdroj: www.rvvi.cz

Objem celkových výdajů projektů realizovaných v kraji v rámci Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost byl ke konci roku 2017 nejvyšší v programech podpory Inovace, Aplikace, ICT/sdílené služby a Potenciál.

Graf 84 Celkové způsobilé výdaje projektů ve výzvách OP PIK v Královéhradeckém kraji (stav k 12/2017)

Zdroj: databáze EU projektů ČR

Dle analýzy trendů oborové publikační výkonnosti pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2008-2014 existuje nejvyšší podíl krajských výzkumných organizací v oborech EC-imunologie, FK - gynekologie / porodnictví, FR - farmakologie/lékařnická chemie, FM – hygiena, KA – vojenství, CB – analytická chemie a GC – pěstování rostlin.

Tabulka 28 Trendy oborové publikační výkonnosti pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2013-2014 - Výzkumné organizace se sídlem nebo pobočkou v Královéhradeckém kraji (horní decil časopisů)

TOP 10 % ČASOPISŮ (RIV)	
AVČR-Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
EE-Mikrobiologie, virologie	60,7
EC-Imunologie	21,9
CE-Biochemie	15,4
EI-Biotechnologie a bionika	13,2
EA-Morfologické obory a cytologie	8
CC-Organická chemie	5,6
CB-Analytická chemie, separace	3,5
EB-Genetika a molekulární biologie	1,4
EH-Ekologie	0,3
MVČR-Státní ústav radiační ochrany, v.v.i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
DL-Jaderné odpady, radioaktivní znečištění a kontrola	100
MZČR-Fakultní nemocnice Hradec Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FK-Gynekologie a porodnictví	25,8
FG-Pediatric	9,5
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	8,1
FR-Farmakologie a lékařnická chemie	5,7
FP-Ostatní lékařské obory	4,2
FA-Kardiovaskulární nemoci včetně kardiologie	2,5

FD-Onkologie a hematologie	0,8
MZE-Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
GG-Chov hospodářských zvířat	100
EB-Genetika a molekulární biologie	1,3
UHK-Přírodovědecká fakulta	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
GK-Lesnictví	2,6
UK-Farmaceutická fakulta v Hradci Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	43,6
CB-Analytická chemie, separace	12,9
CE-Biochemie	2,9
BA-Obecná matematika	0,7
UK-Lékařská fakulta v Hradci Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FK-Gynekologie a porodnictví	42,3
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	4,7
FG-Pediatric	4,1
FP-Ostatní lékařské obory	2
FD-Onkologie a hematologie	1,1
FA-Kardiovaskulární nemoci včetně kardiochirurgie	0,6
UO-Fakulta vojenského zdravotnictví Hradec Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	9,4
EE-Mikrobiologie, virologie	2,1
EH-Ekologie	0,2

Zdroj: <https://ideaapps.cerge-ei.cz/Trendy/cz/>

Tabulka 29 Trendy oborové publikační výkonnosti pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2013-2014 - Výzkumné organizace se sídlem nebo pobočkou v Královéhradeckém kraji (významnější polovina časopisů)

AVČR-Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
EE-Mikrobiologie, virologie	39,1
EC-Imunologie	25
CE-Biochemie	11,3
EI-Biotechnologie a bionika	2,4
CC-Organická chemie	1,6
EA-Morfologické obory a cytologie	1,4
CB-Analytická chemie, separace	0,8
EB-Genetika a molekulární biologie	0,7
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	0,6
FD-Onkologie a hematologie	0,6
EH-Ekologie	0,4
CA-Anorganická chemie	0,3
EF-Botanika	0,3
FP-Ostatní lékařské obory	0,3
EG-Zoologie	0,1
MVČR-Státní ústav radiální ochrany, v.v.i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
DL-Jaderné odpady, radioaktivní znečištění a kontrola	85,3
DN-Vliv životního prostředí na zdraví	3,7
FS-Lékařská zařízení, přístroje a vybavení	3,6
DD-Geochemie	0,5
BG-Jaderná, atomová a molekulová fyzika, urychlovače	0,3
MZČR-Fakultní nemocnice Hradec Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)

FK-Gynekologie a porodnictví	13,3
FC-Pneumologie	10,6
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	6,3
FG-Pediatric	6,1
FP-Ostatní lékařské obory	5,7
FM-Hygiena	5,3
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	4,8
FN-Epidemiologie, infekční nemoci a klinická imunologie	2,3
FA-Kardiovaskulární nemoci včetně kardiologie	2,1
FF-ORL, oftalmologie, stomatologie	1,8
FQ-Veřejné zdravotnictví, sociální lékařství	1,5
FD-Onkologie a hematologie	1,4
ED-Fyziologie	1,1
FL-Psychiatrie, sexuologie	1
JB-Senzory, čidla, měření a regulace	0,9
EA-Morfologické obory a cytologie	0,7
CB-Analytická chemie, separace	0,6
CE-Biochemie	0,5
FH-Neurologie, neurochirurgie, neurovědy	0,4
EB-Genetika a molekulární biologie	0,2
FJ-Chirurgie včetně transplantologie	0,2
EE-Mikrobiologie, virologie	0,1
FB-Endokrinologie, diabetologie, metabolismus, výživa	0,1
CC-Organická chemie	0,1
EC-Imunologie	0,1
MZE-Výzkumný a šlechtitelský ústav ovocnářský Holovousy s.r.o.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
GC-Pěstování rostlin, osevní postupy	12,8
GF-Choroby, škůdci, plevele a ochrana rostlin	3,9
GM-Potravinářství	1,7
EE-Mikrobiologie, virologie	0,3
EB-Genetika a molekulární biologie	0,1
MZE-Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v.v.i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
GK-Lesnictví	1,2
EG-Zoologie	0,1
MZE-Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
GG-Chov hospodářských zvířat	67,9
GI-Šlechtění a plemenářství hospodářských zvířat	62,2
GH-Výživa hospodářských zvířat	56,9
EG-Zoologie	1,1
GM-Potravinářství	1
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	1
ED-Fyziologie	0,6
EB-Genetika a molekulární biologie	0,5
UHK-Fakulta informatiky a managementu	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
AO-Sociologie, demografie	4,5
AN-Psychologie	3,5
FP-Ostatní lékařské obory	2,2
BB-Aplikovaná statistika, operační výzkum	1,7
IN-Informatika	0,9
JB-Senzory, čidla, měření a regulace	0,9

FR-Farmakologie a lékárnická chemie	0,4
UHK-Pedagogická fakulta	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
BE-Teoretická fyzika	0,2
UHK-Přírodovědecká fakulta	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
DN-Vliv životního prostředí na zdraví	4
FP-Ostatní lékařské obory	2,1
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	0,8
GK-Lesnictví	0,8
BE-Teoretická fyzika	0,5
EG_Zoologie	0,5
EH-Ekologie	0,4
BA-Obecná matematika	0,3
CE-Biochemie	0,2
EF-Botanika	0,2
ED-Fyziologie	0,2
CC-Organická chemie	0,1
CF-Fyzikální chemie a teoretická chemie	0,1
UK-Farmaceutická fakulta v Hradci Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	34,5
CB-Analytická chemie, separace	15,7
FQ-Veřejné zdravotnictví, sociální lékařství	9,4
CE-Biochemie	2,7
CC-Organická chemie	2,6
GJ-Choroby a škůdci zvířat, veterinární medicína	1,5
EC-Imunologie	1
ED-Fyziologie	0,5
CF-Fyzikální chemie a teoretická chemie	0,3
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	0,3
EE-Mikrobiologie, virologie	0,2
BO-Biofyzika	0,1
BA-Obecná matematika	0,1
UK-Lékařská fakulta v Hradci Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
FM-Hygiena	36,9
FK-Gynekologie a porodnictví	12,8
FP-Ostatní lékařské obory	8,1
FC-Pneumologie	4,6
FG-Pediatric	4
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	4
ED-Fyziologie	3
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	2,9
FQ-Veřejné zdravotnictví, sociální lékařství	2,4
FA-Kardiovaskulární nemoci včetně kardiologie	2,2
FH-Neurologie, neurochirurgie, neurovědy	2
FF-ORL, oftalmologie, stomatologie	1,8
EA-Morfologické obory a cytologie	1,7
FL-Psychiatrie, sexuologie	1,6
EB-Genetika a molekulární biologie	1,6
FN-Epidemiologie, infekční nemoci a klinická imunologie	1,2
FD-Onkologie a hematologie	1,1
BO-Biofyzika	0,7

FB-Endokrinologie, diabetologie, metabolismus, výživa	0,6
CB-Analytická chemie, separace	0,5
CE-Biochemie	0,5
FJ-Chirurgie včetně transplantologie	0,2
CA-Anorganická chemie	0,1
CC-Organická chemie	0,1
UO-Fakulta vojenského zdravotnictví Hradec Králové	Podíl na oboru 2013-2014 (%)
KA-Vojenství	33,3
FR-Farmakologie a lékárnická chemie	6,9
EE-Mikrobiologie, virologie	2
FP-Ostatní lékařské obory	1,8
FN-Epidemiologie, infekční nemoci a klinická imunologie	1,8
EC-Imunologie	1,7
GE-Šlechtění rostlin	1,2
CE-Biochemie	1,2
BO-Biofyzika	1,1
CB-Analytická chemie, separace	1
FE-Ostatní obory vnitřního lékařství	0,9
CC-Organická chemie	0,5
EB-Genetika a molekulární biologie	0,5
EA-Morfologické obory a cytologie	0,4
FK-Gynekologie a porodnictví	0,4
FD-Onkologie a hematologie	0,1

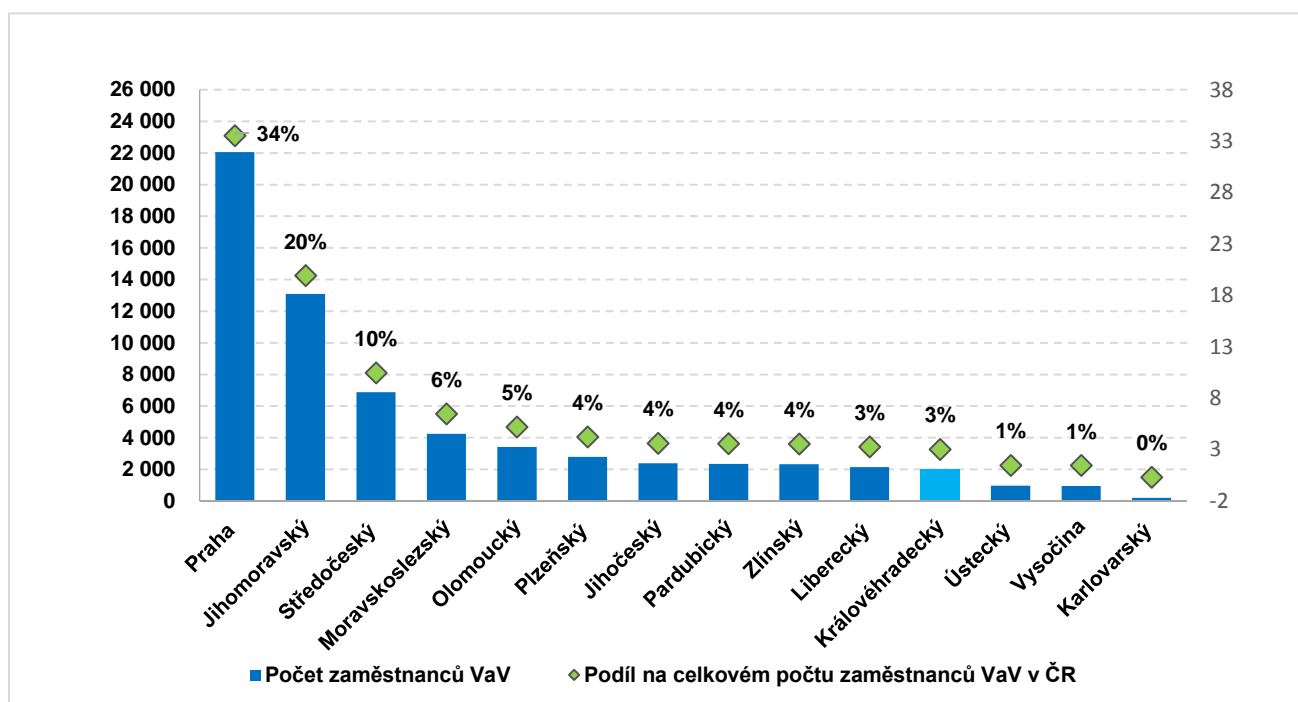
Zdroj: <https://ideaapps.cerge-ei.cz/Trendy/cz/>

2.6.5 Lidské zdroje ve výzkumu a inovacích

Počet zaměstnanců ve VaV (FTE) má ve sledovaném období rostoucí tendenci. Průměrně se však kraj podílel na celkových počtech ČR pouze ze 3 %, což odpovídá 11. pozici v mezikrajském srovnání. Podíváme-li se na počet zaměstnanců ve VaV dle jednotlivých sektorů (podnikatelský, vládní, vysokoškolský), pohybuje se Královéhradecký kraj v mezikrajském srovnání v roce 2016 na průměrných až podprůměrných pozicích. V případě zaměstnanců VaV v podnikatelském sektoru připadají na Královéhradecký kraj 4 % z celkového počtu VaV zaměstnanců tohoto sektoru. Ve vládním sektoru jsou to pouze 0,4 % zaměstnanců VaV a ve vysokoškolském sektoru tvoří podíl Královéhradeckého kraje na VaV zaměstnancích v ČR 2,9 %. I přes pozitivní vývojový trend v počtech zaměstnanců ve VaV v Královéhradeckém kraji, kdy se ve všech třech sektorech za posledních deset let počet zaměstnanců VaV téměř zdvojnásobil, patří Královéhradecký kraj v těchto statistikách spíše k průměrným až podprůměrným krajům. Pro úplnost uvádíme údaje za soukromý neziskový sektor, kde nadpoloviční většina všech zaměstnanců VaV připadá na Prahu, v Královéhradeckém kraji to je pak necelé 1 % zaměstnanců v rámci celé ČR. Příčinou může být malé zastoupení VaV aktivit v podnicích v Královéhradeckém kraji.

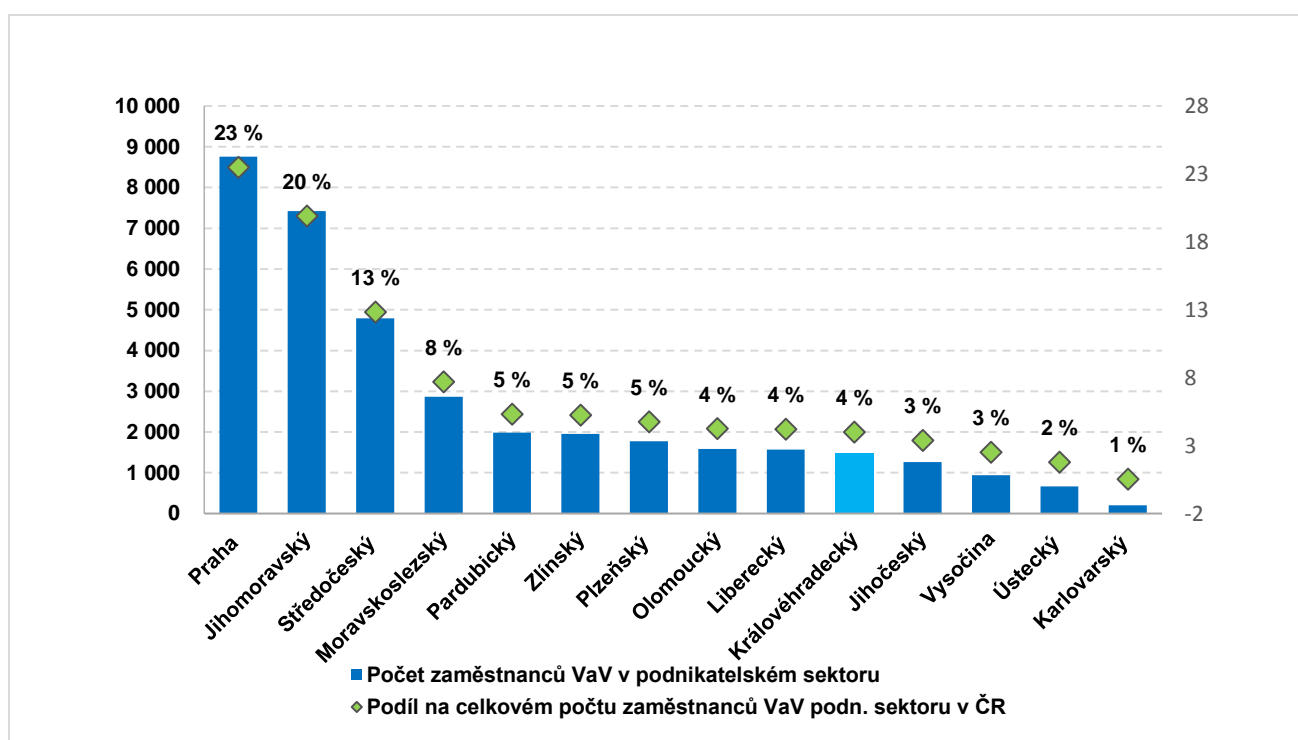

Graf 85 Zaměstnanci VaV v krajích ČR ve 2016 (tis.)

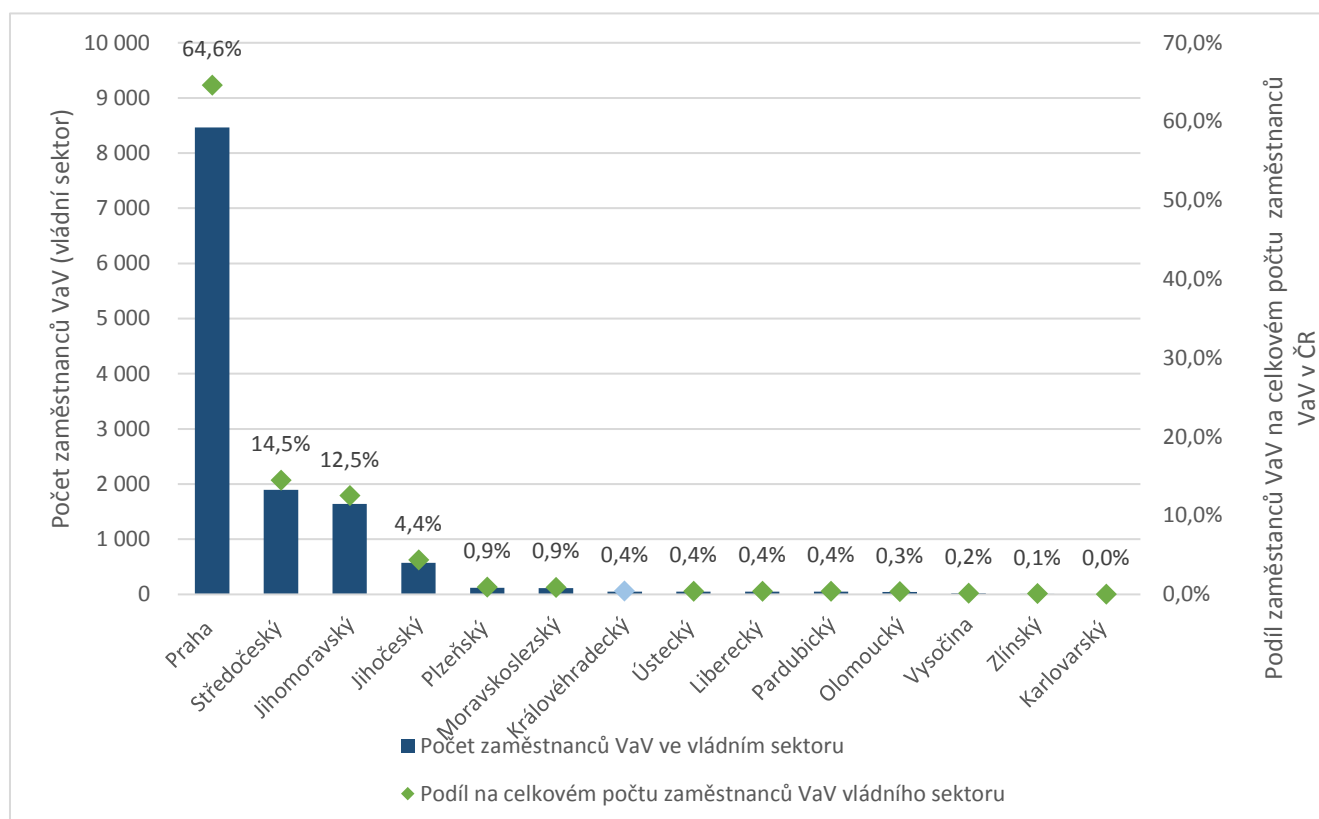

Zdroj: ČSÚ

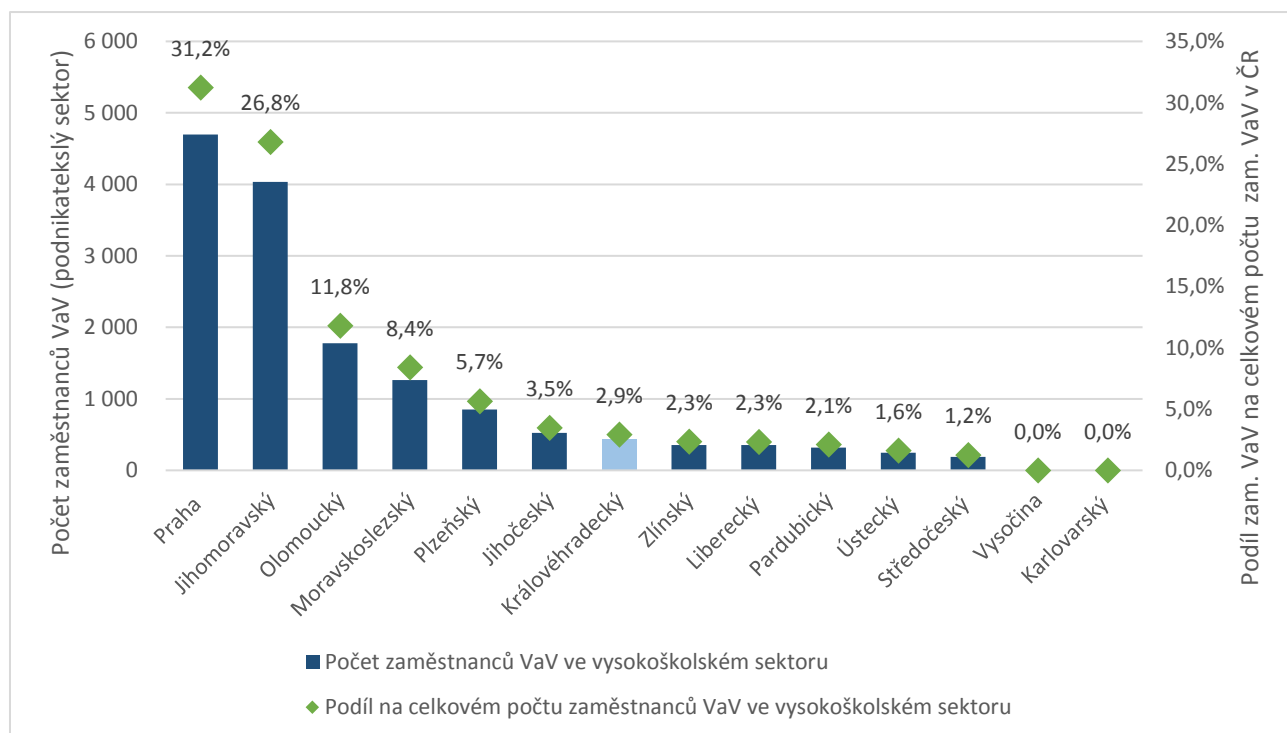
Graf 86 Zaměstnanci VaV v krajích ČR v podnikatelském sektoru ve 2016 (tis.)

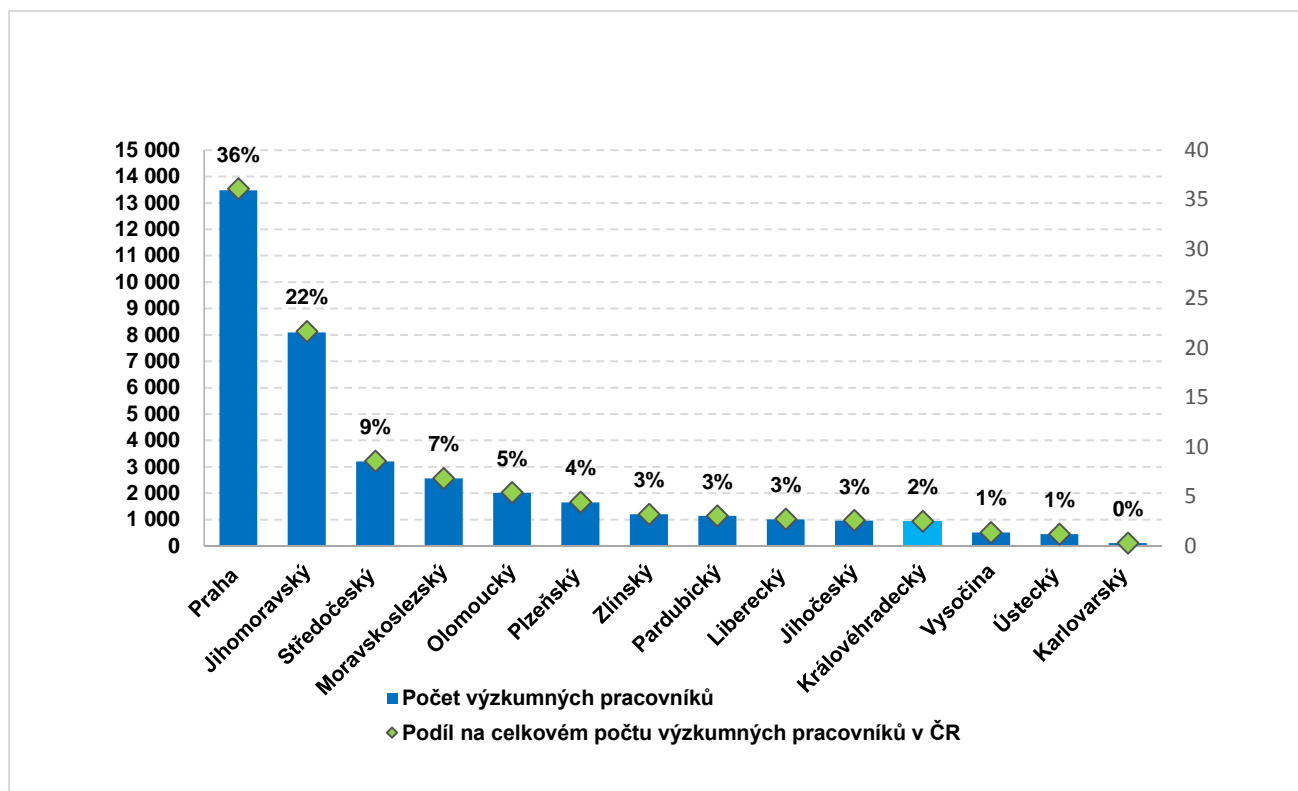
Zdroj: ČSÚ

Graf 87 Počet zaměstnanců ve VaV ve vládním sektoru v mezikrajském srovnání (ČSÚ 2016)

Zdroj: ČSÚ

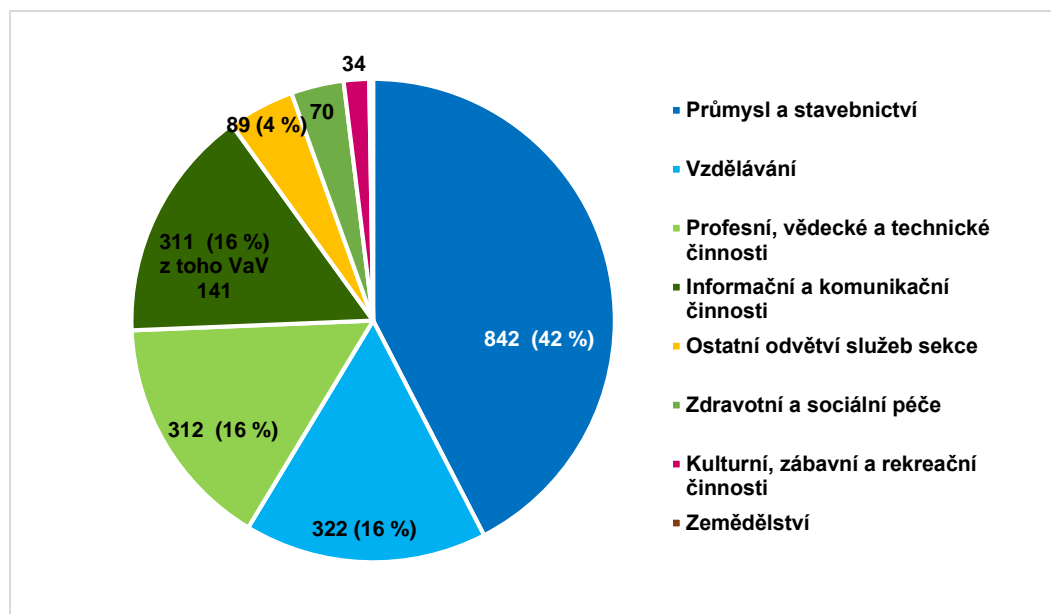
Graf 88 Počet zaměstnanců ve VaV ve vysokoškolském sektoru v mezikrajském srovnání (ČSÚ 2016)

Zdroj: ČSÚ

Graf 89 Výzkumní pracovníci v krajích ČR a Podíl na celkovém počtu výzkumných pracovníků v ČR ve 2016 (%)

Zdroj: ČSÚ

Rozdělení zaměstnanců VaV v Královéhradeckém kraji z pohledu převažující ekonomické činnosti vypovídá o vysoké koncentraci zaměstnanců do průmyslu a stavebnictví, kde pracuje 42,5 % všech VaV zaměstnanců v kraji. Následují oblasti vzdělávání, profesní, vědecké a technické činnosti a informační a komunikační činnosti, které mají shodně kolem 15 % pracovníků VaV. Pod hranicí 5 % spadají ostatní odvětví služeb, zdravotní a sociální péče a kulturní, zábavní a rekreační činnosti. Nejméně zaměstnanců VaV pracuje v zemědělství (0,3 %).

Graf 90 Zaměstnanci VaV v Královéhradeckém kraji dle podle převažující ekonomické činnosti CZ-NACE ve 2016

Zdroj: ČSÚ

Dle statistiky zaměstnanců podle mezinárodní klasifikace CZ – ISCO, pro kód 21 - Specialisté v oblasti vědy a techniky, pracovalo v období 2011 – 2015 v Královéhradeckém kraji průměrně 5000 osob, což odpovídá podílu 4,8 % na počtu všech pracovníků v ČR v této kategorii (7. pozice v mezikrajském srovnání). Podíl pracovníků této kategorie na celkovém počtu zaměstnaných osob v kraji činil za sledované období 2011 – 2015 průměrně 2 %, což bylo pod průměrem ČR (2,2 %). V roce 2015 byl tento podíl 2,4 % (5. pozice v mezikrajském srovnání). Nad hodnotou za celou ČR (2,4%) se umístila pouze Praha (4,9%) a Jihomoravský kraj (3 %).

Tabulka 30 Specialisté v oblasti vědy a techniky podle krajů ČR; 2011–2015 (v tis. fyzických osob)

Kraj ČR	2011	2012	2013	2014	2015
Specialisté v oblasti vědy a techniky (21)	90,2	100,7	113,4	111,6	121,3
Praha	24,9	24,9	34,4	29,4	30,6
Středočeský kraj	8,6	11,1	11,9	13,1	15,2
Jihočeský kraj	3,1	3,9	6,1	6,6	6,4
Plzeňský kraj	4,2	5,6	5,1	4,8	5,3
Karlovarský kraj	1,4	1,6	1,6	1,5	1,5
Ústecký kraj	2,9	2,6	3,2	4,9	4,8
Liberecký kraj	2,9	4,2	4,4	3,9	3,5
Královéhradecký kraj	4,3	4,7	5,5	4,9	5,8
Pardubický kraj	2,9	4,2	4,3	4,3	4,8
Vysočina	3,2	3,3	3,3	4,3	4,3
Jihomoravský kraj	15,5	15,4	13,9	14,7	16,5
Olomoucký kraj	6,9	6,5	5,4	5,7	6,1
Zlínský kraj	3,1	3,6	3,9	5,1	6,6
Moravskoslezský kraj	6,4	9,2	10,4	8,4	9,9

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ 2016

Tabulka 31 Specialisté v oblasti vědy a techniky podle krajů ČR; 2011 - 2015 (podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR v daném kraji)

Kraj ČR	2011	2012	2013	2014	2015
Specialisté v oblasti vědy a techniky (21)	1,9 %	2,1 %	2,3 %	2,2 %	2,4 %
Praha	3,8 %	3,8 %	5,6 %	4,7 %	4,9 %
Středočeský kraj	1,4 %	1,8 %	2,0 %	2,1 %	2,4 %
Jihočeský kraj	1,0 %	1,3 %	2,2 %	2,3 %	2,2 %
Plzeňský kraj	1,5 %	2,0 %	1,9 %	1,7 %	1,9 %
Karlovarský kraj	0,9 %	1,1 %	1,2 %	1,1 %	1,1 %
Ústecký kraj	0,8 %	0,7 %	0,9 %	1,4 %	1,3 %
Liberecký kraj	1,5 %	2,1 %	2,4 %	2,0 %	1,7 %
Královéhradecký kraj	1,7 %	1,9 %	2,2 %	2,0 %	2,3 %
Pardubický kraj	1,2 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	2,0 %
Vysočina	1,4 %	1,4 %	1,5 %	1,9 %	1,9 %
Jihomoravský kraj	2,9 %	2,8 %	2,6 %	2,7 %	3,0 %
Olomoucký kraj	2,4 %	2,3 %	2,0 %	2,1 %	2,2 %
Zlínský kraj	1,2 %	1,3 %	1,4 %	1,9 %	2,4 %
Moravskoslezský kraj	1,2 %	1,7 %	2,0 %	1,6 %	1,9 %

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ 2016

2.7 Cestovní ruch

2.7.1 Regionalizace cestovního ruchu v kraji

Pro lepší koordinaci a řízení cestovního ruchu a také pro lepší orientaci turistů rozděluje agentura CzechTourism území České republiky do 17 turistických regionů. Rozdělení nekopíruje administrativní hranice, ale klade důraz na příbuznou turistickou nabídku. Mezi agenturou a organizacemi cestovního ruchu v jednotlivých regionech existuje komunikace na podporu spolupráce při společné propagaci regionu v rámci publikací, na veletrzích, v rámci internetových prezentací a podobně.

Královéhradecký kraj dle tohoto rozdělení spadá do třech turistických regionů:

- Královéhradecko
- Krkonoše a Podkrkonoší
- Český ráj

Všechny uvedené turistické regiony zasahují do sousedních krajů.

- Krkonoše a Podkrkonoší – do Libereckého kraje částí Krkonoš
- Český ráj – do Libereckého a Středočeského kraje
- Královéhradecko – do Pardubického kraje (části Orlických hor)

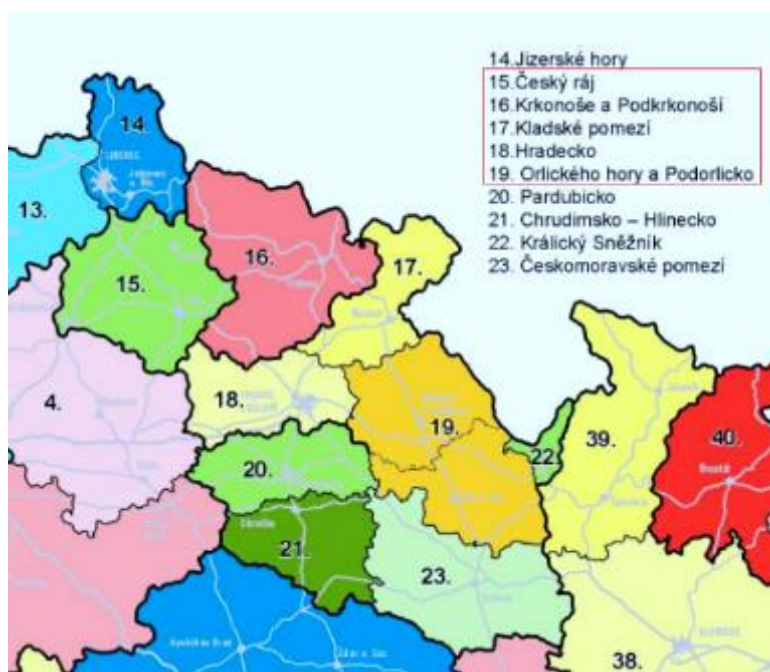
U TR Krkonoše a Český ráj se jedná o přirozeně vytvořené regiony, u Královéhradecka o uměle vytvořený region, který zahrnuje zcela odlišná území v oblasti turistické nabídky. Turistický region Královéhradecko byl dříve dle členění CzT součástí většího turistického regionu Východní Čechy. V nedávné době došlo k rozdělení, kdy část území TR Východní Čechy spadající do KHK byla vyčleněna, čímž byl uměle vytvořen TR Královéhradecko.

Mapa 5 Rozdělení území České republiky na turistické regiony dle CzechTourism v roce 2018

Zdroj: Czechtourism

Turistický region Krkonoše a Podkrkonoší je prezentován zejména jako ráj zimních sportů, pěší turistiky, cykloturistiky, kraj nezapomenutelných výhledů do krajin. Turistický region Královéhradecko je prezentován zejména jako území s čistou přírodou vhodnou pro pěší výpravy, cyklovýlety a zimní sporty, dále jako region s horolezeckými příležitostmi, evropsky významnými historickými souvislostmi, folklórem, pořádáním významných akcí a jako území vhodné pro kongresovou turistiku. Konečně turistický region Český ráj bývá představován jako krajina plná skalních měst, nalezišť polodrahokamů, vyhaslých sopek, divů přírody, cykloturistů, pěších turistů a horolezců.

Turistické regiony se dle CzechTourism dále dělí na turistické oblasti. Český ráj a Krkonoše a Podkrkonoší jsou zároveň regiony i oblastmi. Královéhradecko se dále dělí na Kladské pomezí (kopíruje hranice okresu Náchod), Hradecko (z větší části kopíruje hranice okresu Hradec Králové, malou část zasahuje do území okresu Jičín) a Orlické hory a Podorlicko. Poslední jmenovaná turistická oblast kopíruje v rámci turistického regionu Královéhradecko hranice okresu Rychnov nad Kněžnou. Zároveň však část oblasti přirozeného území Orlických hor spadá do sousedního turistického regionu Východní Čechy, kdy došlo k jeho předělení výše zmíněnou změnou hranic turistických regionů.

Mapa 6 Rozdělení území České republiky na turistické oblasti dle CzechTourism v roce 2018

Zdroj: CzechTourism

Uvedené členění CzT se liší od rajonizace, kterou používá pro organizaci a propagaci cestovního ruchu ze své pozice (a z pozice spolupracujících destinačních společností) Královéhradecký kraj již od r. 2007 a která byla schválena Zastupitelstvem KHK (poté prošla ještě několika změnami: rozdělením Krkonoš a Podkrkonoší a částečnému vydělení Broumova z Kladského pomezí). K tvorbě marketingových strategií obecně platí nutnost užití jasného, stručného a jednotného pojmenování. Je žádoucí, aby se z názvu stala obchodní značka.

Královéhradecký kraj má území z pohledu cestovního ruchu vymezeno následovně:

- turisticky významné území Český ráj
- turisticky významné území Kladské pomezí
- turisticky významné území Broumovsko
- turisticky významné území Krkonoše
- turisticky významné území Podkrkonoší
- turisticky významné území Orlické hory a Podorlicko
- turisticky významné území Hradecko

Mapa 7 Rozdělení území Královéhradeckého kraje na turisticky významná území v roce 2018

Zdroj: Královéhradecký kraj

Jedná se o logické rozčlenění, kdy každé z území je něčím specifické. V každém uvedeném turisticky významném území plní funkci destinačního managementu tzv. destinační společnost neboli organizace cestovního ruchu. Jejich náplní činnosti je zajišťování koordinace marketingových aktivit v oblasti cestovního ruchu ve svém území. Královéhradecký kraj s jednotlivými organizacemi cestovního ruchu úzce spolupracuje.

Tato dvojitá regionalizace, přestože nachází částečně svoje společné hranice, není z hlediska marketingu cestovního ruchu úplně ideální, naopak - může docházet k záměnám turistických destinací a k nekoordinovaným krokům v rámci propagace území. Také název Východní Čechy, používaný jen pro území Pardubického kraje, je silně zavádějící a pro turisty značně dezorientující. Problematikou rajonizace se podrobně zabývá analytická část Programu rozvoje cestovního ruchu pro Královéhradecký kraj 2014 – 2020

2.7.1.1 Krajská koordinace cestovního ruchu

Cestovní ruch je na krajské úrovni koordinován z Odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací v rámci oddělení regionálního rozvoje a jeho úseku cestovního ruchu. Na nižších úrovních by měl být rozvoj a organizace cestovního ruchu zajišťován prostřednictvím destinačních společností, jež provozují destinační management na území jednotlivých turistických oblastí/turisticky významných území.

Do procesu řízení a organizace cestovního ruchu vstupují i další subjekty cestovního ruchu jako jsou podnikatelské subjekty (ubytovací zařízení, stravovací zařízení, cestovní kanceláře, sportovní a zábavní areály apod.), turistická informační centra, neziskové organizace, obce, sdružení obcí atd. Všechny tyto subjekty by měly spolu vzájemně spolupracovat a podílet se tak na rozvoji turisticky významných území. Neexistuje žádná právní norma, která by stanovila systém řízení cestovního ruchu v České republice.

Kraj se snaží plnit roli koordinátora cestovního ruchu v kraji, samotnou spolupráci s jednotlivými podnikatelskými subjekty, obcemi, neziskovými organizacemi by měly zajišťovat destinační

společnosti působící v turisticky významných územích vymezených Královéhradeckým krajem. Vše závisí na dobrovolné spolupráci a partnerském prostředí v daném území. Postavení subjektů je zcela rovnoprávné, nikdo není nikomu nadřizen ani podřízen.

2.7.2 Turistický potenciál území

Mezi turisticky atraktivní oblasti Královéhradeckého kraje patří oblasti chráněných území, oblasti letní rekreace vázané na vodní plochy, oblasti spíše místního významu využívané zejména pro krátkodobou rekreaci a ostatní lokální cíle významné pro cestovní ruch. Intenzita cestovního ruchu je v jednotlivých částech chráněných území různá v závislosti na atraktivnosti objektů cestovního ruchu a také na návaznosti dalších atraktivit, úrovni doprovodných služeb a podobně. V rámci území kraje lze proto vymezit kromě oblastí cestovního ruchu i centra cestovního ruchu – nadregionálního nebo regionálního významu. Z plošného pohledu to jsou oblasti s vysokým potenciálem turistického ruchu. Jedná se v podstatě o celou severovýchodní polovinu území kraje, s jádrovými oblastmi Krkonoš, skalních měst na Broumovsku, Náchodskem – Českoskalickem – Novoměstskem a centrálními partiemi Orlických hor. Dalšími oblastmi jsou pásma okolo nejvýznamnějších středisek cestovního ruchu v Českém ráji a samostatně lokalizovaný Hradec Králové.

Mezi centra cestovního ruchu nadregionálního významu se počítají (přibližně od jihu): Hradec Králové, Třebechovice pod Orebem, Chlumeck nad Cidlinou, Rychnov nad Kněžnou, Říčky v Orlických horách, Opočno, Deštné v Orlických horách, Nové Město nad Metují, Velichovky, Česká Skalice, Kuks, Hořice, Miletín, Náchod, Lázně Bělohrad, Jičín, Sobotka, Dvůr Králové nad Labem, Pecka, Police nad Metují, Teplice nad Metují, Trutnov, Janské Lázně, Vrchlábí, Pec pod Sněžkou a Špindlerův Mlýn. Některá z těchto center odvíjejí svůj význam od přírodního a krajinného potenciálu v okolí, jiná zejména od jedné ústřední atraktivity, případně služeb, které jsou na ni navázány.

Velkoplošná zvláště chráněná území na území kraje patří mezi oblasti celostátního významu. Krkonošský národní park a CHKO Orlické hory jsou využívány v letním období pro turistiku a v zimním období pro zimní sporty, na jejich území dochází k enormně zvýšené intenzitě cestovního ruchu v lokálních střediscích (Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Janské Lázně, Deštné v Orlických horách). CHKO Český ráj a CHKO Broumovsko jsou využívány v letním období pro turistiku a horolezectví. Obě území navíc disponují kulturním potenciálem historických památek.

Na území Královéhradeckého kraje jsou pro letní rekreaci využívány i některé vodní plochy, v první řadě vodní nádrž Rozkoš, které svou plochou umožňují provozování většího množství sportovních aktivit. Dalšími rekreačně využívanými vodními plochami v kraji jsou například Velký Vřešťov, Jinolické rybníky a rybníky u Červeného Kostelce.

Cestovní ruch a rekreace jsou v Královéhradeckém kraji formovány v několika podobách. Nejvýznamnějšími formami cestovního ruchu jsou pěší turistika, cykloturistika a zimní turistika. Mezi další provozované formy cestovního ruchu patří rekreační a sportovní plavba, závěsné létání a paragliding, rekreace u vody, horolezectví, myslivost a sportovní rybolov, kulturní akce, sportovní akce, církevní akce, veletrhy a tematické trhy, lázně a venkovská turistika.

V oblasti Krkonoš dochází k extrémní koncentraci turistů v Peci pod Sněžkou (severní část obce – Sněžka), dále ve Špindlerově Mlýně, branou do Krkonoš je Vrchlábí a mezi tato sídla lze zařadit i Janské Lázně (díky lanovce na Černou horu a lázním). V různých zdrojích se uvádí roční návštěvnost Krkonoš kolem 6 miliónů turistů. V oblasti Orlických hor lze pouze odhadnout extrémní koncentrace návštěvníků v oblastech známých středisek Deštné v O. h. a Říčky v O. h., které ovšem svým objemem nedosahují středisek v Krkonoších. Na rozdíl od ostatních přirozených oblastí se zvyšuje zatížení v těchto oblastech koncentrací návštěvníků také v zimní sezóně. Na Královédvorskú je jednoznačně největším tahounem zoologická zahrada a barokní komplex Kuks s Braunovým Betlémem. Tyto čtyři oblasti jsou typické svou letní sezónností, v zimním období návštěvnost klesá téměř až na nulovou hodnotu (výjimkou je zimní provoz Safari Parku Dvůr Králové).

Český ráj zasahuje jen částečně na území kraje, a to právě jedněmi ze svých nejnavštěvovanějších lokalit – hrad Kost, Prachovské skály a Jičín. V oblasti Kladského pomezí je extrémní návštěvnost dána zejména návštěvností v Adršpašských skalách. Na Náchodsku je nejnavštěvovanější částí Babiččino údolí v Ratibořicích.

Významnou oblastí je také krajské město Hradec Králové a jeho okolí, které plní funkci kulturního, sportovního a administrativního centra kraje. Návštěvnost vyplývající z cestovního ruchu je zde rovnoměrně rozložena celoročně s mírným navýšením v letní sezóně.

Turistický potenciál kraje může být zesílen certifikací renomovaných mezinárodních organizací, jako je to například v případě českého loutkářství, zapsaného na světový seznam nemotného dědictví UNESCO, nebo v též případě významných přírodních prvků: Geopark Český ráj – člen sítě geoparků UNESCO.

2.7.3 Formy cestovního ruchu

Značené turistické pěší trasy tvoří na celém území kraje dostačující síť, která umožňuje poznání všech zajímavých míst kraje. Turisticky značené cesty spravuje Klub českých turistů (KČT). Síť turistických tras je doplněna o naučné stezky, kterých je v Královéhradeckém kraji okolo devadesáti a které jsou většinou spravovány místními organizacemi. Hustota tras vzrůstá v turisticky atraktivních oblastech a s ní i počet turistů, tedy frekvence cestovního ruchu. Intenzita této formy cestovního ruchu není pravidelně sledovaným jevem, vychází pouze z odhadů v několika frekventovaných místech. Intenzita pěší turistiky je maximální v letním období a kulminuje zejména v červenci a srpnu. Dostupné údaje o průměrné denní frekvenci pěších turistů se vztahují pouze k několika lokalitám (frekvence turistů z Růžové hory směrem na Sněžku dosahuje v letním několika tisíc osob za den) a vzájemně jsou těžko srovnatelné.

Cykloturistika jako forma trávení volného času zaznamenala během posledních let obrovský rozmach. Její stále vzrůstající obliba podnítila vytvoření sítě cyklistických tras či přímo výstavbu nových cyklostezek. K páteřní síti tras (Labská cyklotrasa, Žitavská cyklotrasa) se přimykají v jednotlivých regionech vedlejší, doplňkové či naučné cyklistické trasy. Stejně jako u pěší turistiky lze jejich zatížení stanovit pouze na základě odhadů frekvence a hustoty sítě cyklistických tras. Každopádně lze konstatovat, že intenzita cykloturistiky je maximální v letním období a kulminuje zejména v červenci a srpnu. Na Labské stezce jsou umístěny tři sčítače (Hradec Králové – Věkoše, Smiřice, Kuks, z jejichž údajů vyplývá, že úsek u Hradce Králové má dlouhodobě druhou nejvyšší návštěvnost v rámci ČR (po Baťově kanálu) pohybující se ve výši přes 200 000 průjezdů za rok.

Cykloturistům v Královéhradeckém kraji slouží rozvinutá síť cyklobusů směřujících zejména do horských a podhorských oblastí. Východiskem tras cyklobusů jsou obvykle významnější sídla s dobrým dopravním napojením (Hradec Králové, Jičín, Náchod, Jaroměř, Nové Město n. M. aj.). Cílem jsou horské nebo podhorské oblasti, případně území s přírodně atraktivním a členitým reliéfem, vhodným pro cykloturistiku, tedy zejména oblast Českého ráje, Krkonoš a Podkrkonoší, Broumovska a Orlických hor.

Lyžařské zimní aktivity (sjezdové lyžování a lyžařská turistika) se soustřeďují do 4 základních oblastí kraje – Krkonoše, Orlické hory, Jestřebí hory a Žacléřsko. V ostatních místech kraje jsou tyto aktivity časově limitované a jejich význam je místní, omezený na krátkodobou rekreaci obyvatel z okolí (např. Zvičina u Dvora Králové nad Labem). Zatížení je možné stanovit na základě plochy sjezdových drah, kapacity vleků a hustoty sítě lyžařských tras. Zde má dominantní pozici Špindlerův Mlýn, a to zejména ve dvou lokalitách: Svatý Petr a Medvědin, kde se kapacita pohybuje okolo hodnoty 20 000 osob za hodinu. Dalšími středisky, kde se kapacita pohybuje v řádech několika tisíc za hodinu, jsou Pec pod Sněžkou a Janské lázně v Krkonoších a Deštné v Orlických horách.

Pro lyžařskou turistiku jsou využívány často některé značené turistické trasy, v horských oblastech je pro tyto aktivity využíváno speciálních značených zimních turistických tras. Oba typy tras bývají ve

vyšších partiích značeny tyčemi a většinou se navzájem prolínají. Kromě toho je v okolí každého střediska upravován autonomní systém místních běžeckých stop a okruhů, případně i závodních a standardních běžeckých tratí. Možné vytížení tras lyžařskou turistikou lze tedy odvodit z jejich hustoty. Největší návštěvnost je v horských oblastech, kde vzhledem ke sněhovým podmínkám se jedná o časově delší období (tj. v oblastech nad 600 m n. m. cca 4 měsíce).

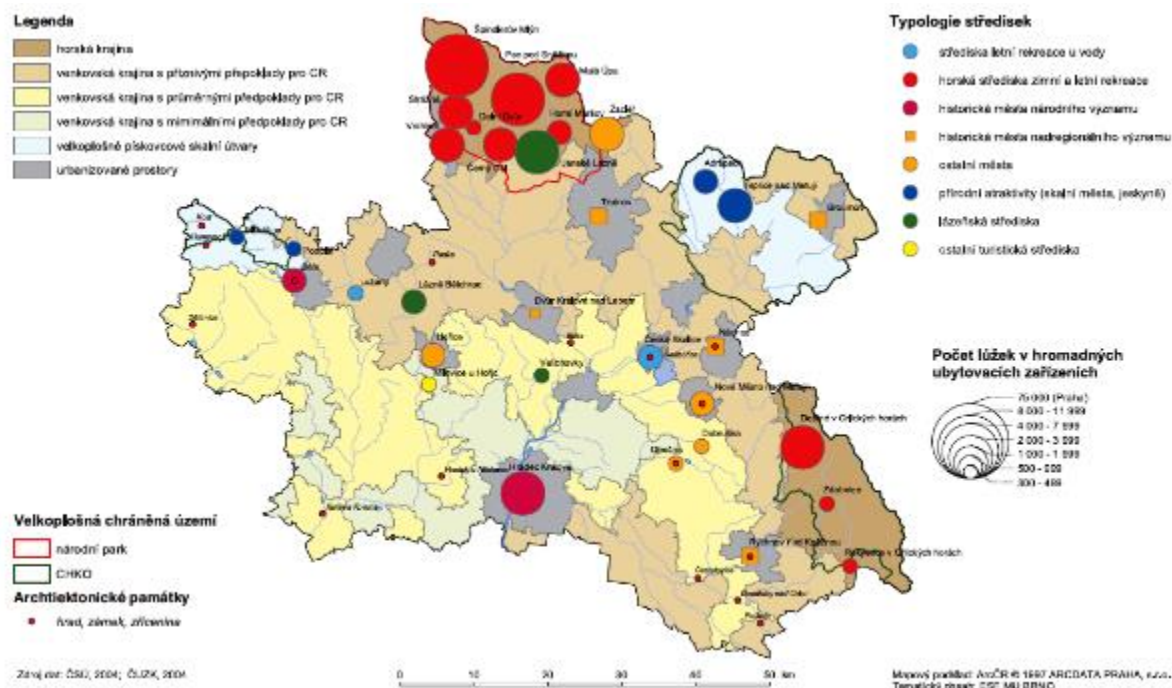
Vodáctví v kraji nemá tak masový charakter jako v například v Jihočeském kraji. Tato aktivita je vázána na splavnost jednotlivých úseků vodních toků, které jsou většinou splavné na jaře nebo při velkých deštích. Mezi vodácky zajímavé vodní toky v kraji patří (od západu) Cidlina s Javorkou, Labe, Úpa, Metuje, Orlice (Divoká, Tichá) a její přítoky (Dědina se Zlatým potokem, Bělá s Kněžnou, Zdobnice).

Objekty druhého bydlení patří ke stálé formě rekreování, jejich shlukování a kapacita významně ovlivňuje jak charakter některých sídel v turisticky atraktivních oblastech (vliv na hospodaření obce, místní pospolitost), a také kvalitu životního prostředí. Mezi objekty individuální rekreace (tzv. objekty druhého bydlení) se řadí soukromé chaty, chalupy, zahradní domky a chaty užívané nekomerčně jen jejich vlastníky, případně nejbližšími rodinnými příslušníky. Vysokým počtem objektů druhého bydlení zaujímá ČR v Evropě přední postavení. Z hlediska individuální rekreace lze nejvyhledávanější lokality vysledovat na základě největší hustoty rekreačních objektů. Jsou to zejména západní cíp kraje (začínající Český ráj), Podzvičinsko, Babiččino údolí a okolí, severní podhůří Orlických hor, Hradec Králové a okolí Meziměstí. V tomto srovnání nepatří oblast Krkonoš k dominantním, vzhledem k velké rozloze a poměrně dlouhodobé ochraně národního parku.

Mezi obce s největším počtem objektů druhého bydlení patří Hradec Králové (přes 2 tisíce objektů), dále Pec pod Sněžkou, Náchod, Červený Kostelec, Deštné v Orlických horách, Trutnov a Stará Paka. Hradec Králové vyčnívá svým počtem z důvodu velkého počtu chat v zahrádkářských koloniích, a dále se tento údaj vztahuje k poměrně velkému území. V některých malých obcích ve venkovských oblastech lze tedy počítat s ještě větší koncentrací objektů druhého bydlení.

Ostatní formy cestovního ruchu jsou vázány na vybavenost objektu cestovního ruchu či turistického střediska a jeho okolí ostatní sportovní infrastrukturou, která rozšiřuje spektrum možných aktivit. Řadíme k ní bazény, koupaliště, atletické a zimní stadiony, sportovní haly, tělocvičny a hřiště pro různé hry (tenis, volejbal, basketbal, nohejbal, squash apod.), bowling a fitness centra, golfová hřiště, paragliding atd.

Mapa 8 Profil cestovního ruchu Královéhradeckého kraje

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 2014 – 2020

2.7.4 Intenzita cestovního ruchu dle ubytovacích kapacit

Kapacita a vytíženost ubytovacích kapacit je základním měřítkem míry turistického ruchu v regionech.

V roce 2017 bylo v České republice cca 527 tis. lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu. Z nich bylo přibližně 51 tis. lokalizováno v Královéhradeckém kraji (3. místo po Praze a Jihočeském kraji). Rozhodující část lůžek (téměř 30 tis.) v rámci ubytovacích kapacit kraje se nachází v okrese Trutnov, který spadá do turisticky významného území Krkonoše. Zde je koncentrace turistických lůžek enormní a v přepočtu na obyvatele dosahuje nejvyšší hodnoty mezi všemi regiony České republiky - na 1 000 obyvatel v tomto okrese připadá téměř 250 lůžek v ubytovacích zařízeních, v úhrnu České republiky dosahuje tento ukazatel hodnoty 50 lůžek, v úhrnu Královéhradeckého kraje pak přibližně 92 lůžek. Územní koncentrace v okrese Trutnov je po Praze nejvyšší mezi okresy České republiky. Lze říci, že lůžková kapacita žádného dalšího střediska cestovního ruchu nedosahuje ani řádově hodnot, které mají střediska v Krkonoších. Vybavenost ostatních regionů kraje je v tomto ohledu výrazně nižší. Mezi centra cestovního ruchu s lůžkovou kapacitou přesahující hranici 800 lůžek lze zařadit krajské město Hradec Králové a obce v regionech vhodných pro dlouhodobější rekreaci – tj. centra cestovního ruchu v Krkonoších, Orlických horách a Českém ráji.

V kraji, podobně jako v řadě dalších krajů České republiky, je citelný nedostatek ubytovacích středisek nejvyšší kategorie, tj. pětihvězdičkového hotelu – nachází se zde jeden. Strukturu ubytovacích zařízení ukazuje následující tabulka.

Tabulka 32 Struktura ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji v roce 2017 [počet]

	Počet zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro stany a karavany	
Hromadná ubytovací zařízení celkem	1 040	18 230	50 867	5 460	
v tom	Hotel *****	1	i.d.	i.d.	.
	Hotel, motel, hotel ****	31	1 529	3 276	5
	Hotel, motel, hotel ***	141	4 620	11 181	240
	Hotel, motel, hotel **	30	i.d.	i.d.	.
	Hotel, motel, hotel *	12	179	522	.
	Hotel garni ****, ***, **, *	4	52	140	.
	Penzion	422	4 299	12 246	18
	Kemp	47	1 053	3 926	5 127
	Chatová osada	23	618	2 275	50
	Turistická ubytovna	72	962	3 237	20
Ostatní HUZ	257	4 254	12 303	.	

Zdroj: ČSÚ

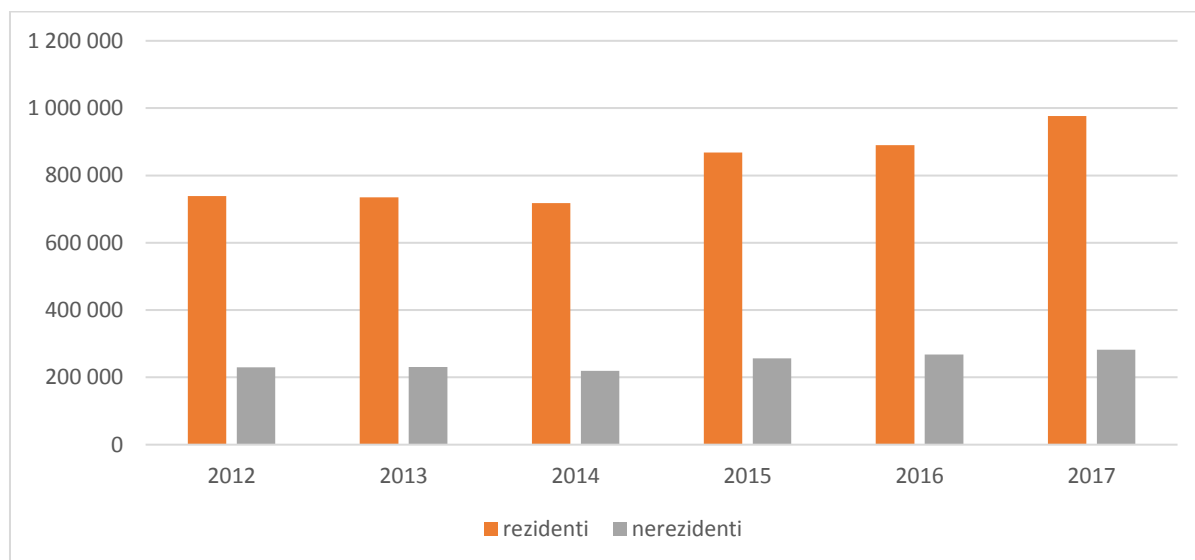
Tabulka 33 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji v letech 2013 – 2017

	Počet zařízení	Pokoje	Lůžka	Místa pro stany a karavany
2013	1 116	18 342	51 266	5 097
2014	1 034	16 947	47 866	5 304
2015	1 055	17 604	49 628	5 070
2016	1 036	17 518	49 386	5 133
2017	1 040	18 230	50 867	5 460

Zdroj: ČSÚ

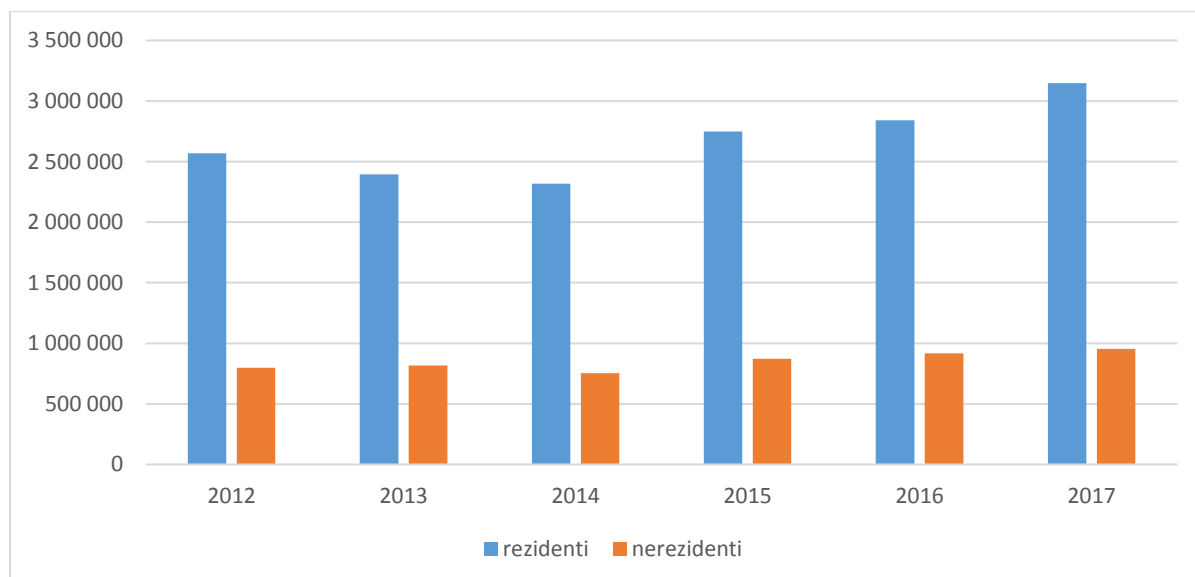
Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji v posledních letech spíše stagnovala. Nejvyšších kapacit bylo dosaženo v roce 2013 (51 266 lůžek), poté došlo k propadu, přičemž nárůst byl zaznamenán opět v roce 2017. Trend, který naznačuje rok 2017, by mohl být v závislosti na poptávce opět stoupající.

Královéhradecký kraj je po Praze spolu s Jihočeským a Jihomoravským krajem trvale jedním z nejnavštěvovanějších krajů v rámci celé České republiky. Stěžejní podíl na tomto výsledku má krkonošský region. Počet hostů byl v uplynulých dekadách vlivem nejrůznějších okolností proměnlivý (hospodářská krize), čím dál více pak převažovali rezidenti (obyvatelé ČR) nad nerezidenty (cizinci). V posledních letech počet návštěvníků vytrvale stoupá, což patrně souvisí s dobrou ekonomickou kondicí České republiky.

Graf 91 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2012 - 2017

Zdroj dat: ČSÚ

Počet přenocování velmi dobře kopíruje počet hostů. Nijak výrazně zde nenarostl poměr nerezidentů vůči rezidentům, což je u podobných zjišťování neobvyklé s ohledem na obvyklou délku pobytu turistů přijíždějících do dané lokality z větší dálky. I zde je tedy patrný trend nárůstu přenocování v posledních letech. Vzhledem k tomu, že kapacita ubytovacích zařízení roste nižším tempem, lze předpokládat zlepšující se ekonomické výsledky hromadných ubytovacích zařízení (na rozdíl od první dekády 21. století). Pokud bude tento trend trvat, bude mít pozitivní dopad na ekonomiku regionu.

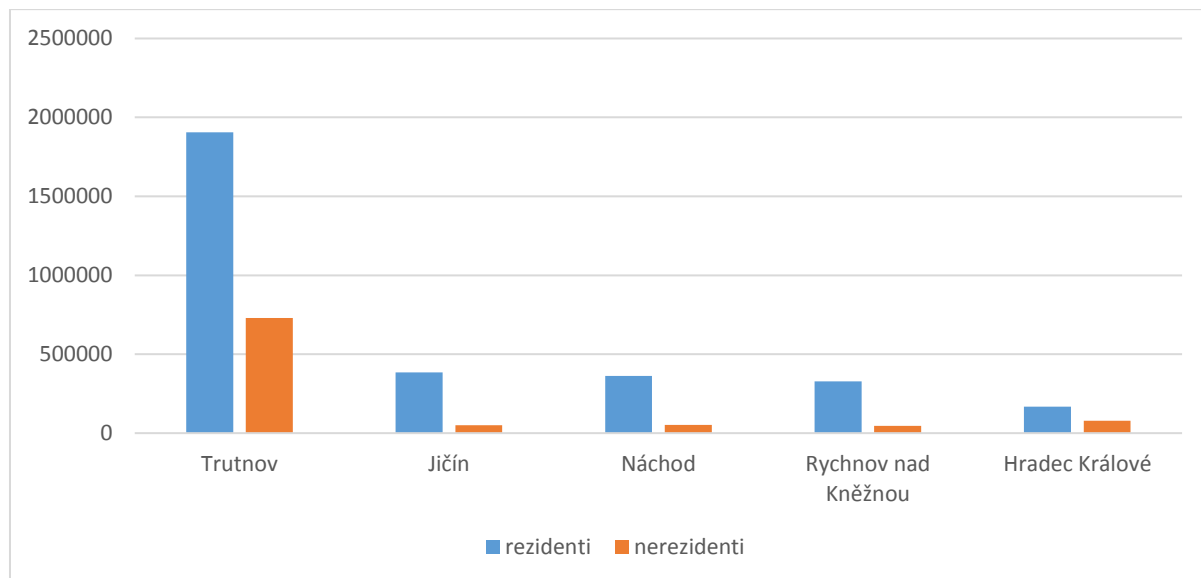
Graf 92 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2000 - 2017

Zdroj dat: ČSÚ

V porovnání návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení mezi jednotlivými regiony vychází, že nejnavštěvovanějším je jednoznačně okres Trutnov. Příčiny tohoto stavu byly popsány výše. Podíl nerezidentů vůči celkovému počtu hostů je nejvýznamnější v okrese Hradec Králové, kde však celkový

počet návštěvníků patří mezi nejnižší. Naopak velmi malý podíl nerezidentů je v okresech Jičín, Náchod a Rychnov nad Kněžnou.

Graf 93 Výkonnost hromadných ubytovacích zařízení v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2017

Zdroj dat: ČSÚ

Z hlediska porovnání Královéhradeckého kraje s celou Českou republikou dochází k mírnému poklesu počtu nerezidentů mezi ubytovanými (což byl trend pozorovaný již v první dekádě 21. století), průměrné počty přenocování jsou víceméně v rovnováze.

Tabulka 34 Procentuální podíl výkonů hromadných ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji vůči celé České republice v letech 2012 – 2017

	Hosté celkem	v tom		Průměrný počet přenocování (noci)	v tom	
		rezidenti	nerezidenti		rezidenti	nerezidenti
2012	6,4	9,9	3,0	7,8	12,0	3,7
2013	6,3	9,7	2,9	7,4	11,3	3,7
2014	6,0	9,6	2,7	7,1	11,1	3,4
2015	6,5	10,2	2,9	7,7	11,5	3,8
2016	6,3	9,8	2,9	7,6	11,2	3,8
2017	6,3	9,9	2,8	7,7	11,7	3,6

Zdroj: ČSÚ

Ve srovnání průměrné délky pobytu vychází Královéhradecký kraj v porovnání s ostatními kraji nadprůměrně, což je patrně dáno nejčastějším charakterem pobytu (horská rekreace). Vyšší průměrný počet přenocování má pouze Karlovarský kraj (lázeňské pobyty, horská rekreace).

Tabulka 35 Výkonnost hromadných ubytovacích zařízení v krajích České republiky v roce 2017

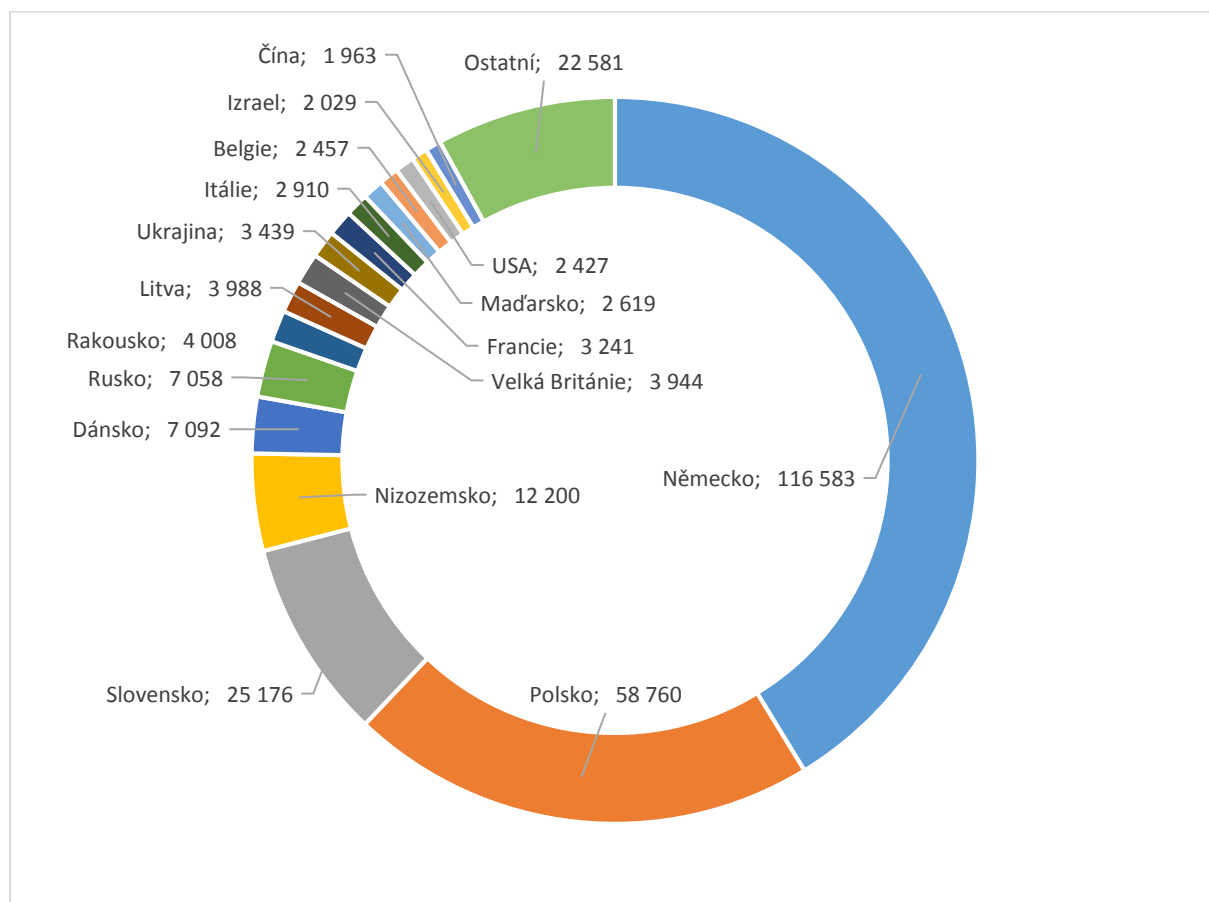
	Přenocování celkem	v tom		Průměrný počet přenocování (noci)
		rezidenti	Nerezidenti	
Česká republika	53 219 395	26 962 382	26 257 013	2,7
Hlavní město Praha	18 055 838	1 923 556	16 132 282	2,4
Středočeský kraj	2 425 079	1 897 353	527 726	2,4
Jihočeský kraj	4 018 639	3 056 670	961 969	2,6
Plzeňský kraj	1 850 257	1 328 772	521 485	2,5
Karlovarský kraj	5 160 766	1 665 525	3 495 241	5,0
Ústecký kraj	1 561 069	1 011 019	550 050	2,6
Liberecký kraj	2 874 880	2 247 700	627 180	3,1
Královéhradecký kraj	4 102 558	3 147 689	954 869	3,3
Pardubický kraj	1 326 900	1 145 841	181 059	2,8
Kraj Vysočina	1 379 185	1 208 925	170 260	2,4
Jihomoravský kraj	3 777 317	2 655 198	1 122 119	2,0
Olomoucký kraj	2 030 618	1 760 765	269 853	3,1
Zlínský kraj	2 104 474	1 831 841	272 633	2,9
Moravskoslezský kraj	2 551 815	2 081 528	470 287	2,8

Zdroj: ČSÚ

Mezi nerezidenty v hromadných ubytovacích zařízeních tradičně dominují turisté z Německa. Neustále roste počet turistů z Polska (do regionu jich přijíždí ještě mnohem více, neboť se z důvodu malé vzdálenosti a blízkosti turistických cílů od hranic mohou tentýž den vracet domů). Významný podíl mají též turisté přicházející ze Slovenska a Nizozemska. Za pozoruhodný se dá považovat významný podíl turistů z Dánska.

Graf 94 Podíl návštěvníků z řad nerezidentů podle země původu v hromadných ubytovacích zařízeních Královéhradeckého kraje v roce 2017

Zdroj dat: ČSÚ

2.7.5 Návštěvnost dalších objektů cestovního ruchu

Návštěvnost objektů cestovního ruchu lze sledovat většinou pouze z údajů objektů zpřístupněných za určité vstupné, návštěvnost ostatních lokalit lze určit pouze odhadem nebo z výsledků lokálních sčítacích akcí. Mezi základní objekty cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji patří památkové objekty (hrady, zámky, kláštery, kostely, zříceniny, mlýny, věže apod.), kulturní objekty (muzea, galerie, hvězdárny, divadla). Nejnavštěvovanějším objektem tohoto typu v Královéhradeckém kraji byl v roce 2016 zámek Dětenice se 238 tisíci návštěvníky, dále Galerie Zdeňka Buriana ve Dvoře Králové nad Labem (120 tisíc návštěvníků), Hospital Kuks (206 tisíc návštěvníků), Státní zámek Ratibořice (82 tisíc návštěvníků), Hrad Kost (81 tisíc návštěvníků) a Státní zámek Opočno (56 tisíc návštěvníků). Dalšími hojně navštěvovanými objekty jsou například klášter v Broumově, Bílá věž v Hradci Králové, zámky v Chlumci nad Cidlinou, Sobotce (Humprecht), Náchodě, Častolovicích nebo Novém Městě nad Metují. Specifickými významnými cíli cestovního ruchu jsou také pohraniční pevnosti.

Mezi ostatní objekty patří sportovní objekty, přírodní objekty (lokality) a ostatní. Mezi nejnavštěvovanější objekty cestovního ruchu tohoto typu se sledovatelnou návštěvností patří v první řadě zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem (Safari Park Dvůr Králové), jejíž roční návštěvnost přes půl milionu lidí ročně je nejvyšší v celém kraji. Dále Adršpašské skály s roční návštěvností přes 300 tisíc lidí a také Prachovské skály, Broumovské stěny nebo Babiččino údolí.

Velmi podrobnou analýzu cestovního ruchu Královéhradeckého kraje obsahuje Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 2014 – 2020. Další informace lze čerpat v tomto dokumentu.

2.7.6 Kongresový cestovní ruch

Kongresový cestovní ruch představuje specializovanou formu cestovního ruchu spojenou se setkáváním účastníků za účelem výměny odborných poznatků a zkušeností. Zahrnuje zejména pořádání kongresů, konferencí, symposií pro účastníky a jejich blízké. Akce je pořádána odbornou mezinárodní asociací, která kongres pořádá.

Kongresový a incentivní cestovní ruch má v regionu značný potenciál a je v největší míře soustředěn do města Hradec Králové, v menší míře pak především do vzdělávacích institucí, kulturních středisek a do větších hotelů disponujících potřebným zázemím ve významných turistických lokalitách (např. v Krkonoších). Je patrný trend v orientaci nových či nově rekonstruovaných zařízení právě na kongresovou turistiku. Rozvoji kongresové turistiky se aktivně věnuje organizace Hradec Králové Region Convention Bureau, jež kromě podpory pořádání samotných akcí, shromažďování a publikování aktualit a propagace regionu jako takového vydává katalog s desítkami zařízení po celém kraji.

Největším zařízením kongresové turistiky v Královéhradeckém kraji je Kongresové centrum Aldis, které nabízí jeden z největších sálů v České republice, několik menších sálů, výstavních prostorů, jednacích místností, přednáškový sál, studia a salonky s kapacitou 20 až 1500 míst. Největší perspektivu má kongresový cestovní ruch v Hradci Králové, kde je jak dostatečná ubytovací kapacita, tak především potenciální vazba na řadu zúčastněných institucí.

Dle Studie rozvoje kongresové a incentivní turistiky v Královéhradeckém kraji z roku 2016 jeho míra mezi lety 2009 a 2015 v Královéhradeckém kraji stagnovala a kraj se postupně propadal například za Olomoucký kraj, ale i Pardubický kraj, kde je výrazně méně turistických atraktivit i vhodných kapacit. Podle množství konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních byl Královéhradecký kraj až na 13. místě mezi kraji (méně bylo pouze v Karlovarském kraji, žebříček vedla Praha, Jihomoravský kraj a Vysočina).

Statistiky však zahrnovaly pouze konference v hromadných ubytovacích zařízeních, nikoli v kongresových centrech jako je Aldis. Rovněž zde nebyly zahrnuty akce s méně než 50 účastníky, jichž je v Královéhradeckém kraji většina. Lze proto předpokládat, že skutečný počet akcí byl vyšší. Přesto lze situaci považovat za kritickou a při srovnání s celkovým počtem ubytovaných hostů lze hovořit o alarmujícím nepoměru.

Královéhradecký kraj má nicméně velký potenciál pro pořádání spíše menších akcí, školení, team buildingů apod. Rovněž nabídka doprovodných programů (incentiva) je zde na velmi dobré úrovni.

2.8 Kultura

2.8.1 Kulturní potenciál

Velmi významným a značnou částí veřejnosti stále ještě podceňovaným faktorem pro vzdělání, růst životní úrovně obyvatelstva, sociální začleňování, spokojenost s životem v regionu, image regionu, rozvoj cestovního ruchu a tím i celkovou ekonomickou úroveň je kulturní a historická atraktivita, která zvyrazňuje výjimečnost tohoto regionu mezi ostatními kraji České republiky. Spočívá nejen v množství historických památek a dalších kulturních atraktivit: hradů a zámků, městských památkových rezervací, městských a vesnických památkových zón, národních kulturních památek, krajinných památkových zón a dalších pamětihodností, ale také v živé kultuře a celkovém rozvoji kulturních a kreativních odvětví.

V kraji působí řada kulturních institucí (významná muzea a divadla, řada galerií). V každém větším městě působí profesionálně vedené kulturní středisko, v některých obcích tuto roli zastávají občanská sdružení. Kulturní život je na území Královéhradeckého kraje obohacován konáním tradičních hudebních a divadelních festivalů a dalších kulturních akcí, působí zde bezpočet uměleckých těles a individualit.

2.8.2 Kulturní a kreativní odvětví

Kulturní a kreativní odvětví (KKO) zahrnují činnosti, jejichž základem je lidská kreativita, dovednosti a talent. Význam KKO jako specifického odvětví ekonomiky, úzce provázaného jak s kulturou, tak s průmyslovými a obchodními odvětvími, prokazuje z celoevropského i globálního hlediska velmi významný růst. Sektor kultury bude v dohledné době představovat nezanedbatelnou složku ekonomiky regionu.

Mezi KKO patří umění (výtvarné umění, scénická umění, kulturní dědictví), kulturní průmysly (film a video, TV, rozhlas, videohry, hudba, knihy a tisk), kreativní průmysly (design vč. např. módního návrhářství, architektura, reklama) a příbuzná průmyslová odvětví (výrobci PC, odvětví mobilních telefonů apod.).

V rámci KKO z hlediska všech zahrnutých odvětví převládají v regionu spíše tradiční instituce (paměťové instituce: muzea, galerie aj.; dále pak divadla, koncertní sály, kina apod.), jejichž role pro rozvoj kultury je zásadní a nezastupitelná, avšak z hlediska ekonomického obvykle generují malý profit na rozdíl od progresivních odvětví kulturních průmyslů. Jejich provoz je navíc velmi náročný z hlediska zajištění vhodných prostor i lidských zdrojů.

2.8.2.1 Významné instituce

Královéhradecký kraj zřizuje v oblasti kultury a památkové péče deset příspěvkových organizací a je spoluzakladatel čtyř obecně prospěšných společností.

Muzea:

- Muzeum východních Čech v Hradci Králové
- Regionální muzeum a galerie v Jičíně - Muzeum hry
- Muzeum Náchodska
- Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově n. Kněžnou

Galerie:

- Galerie moderního umění v Hradci Králové
- Galerie výtvarného umění v Náchodě

Knihovny:

- Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

Divadlo a hudba:

- Klicperovo divadlo o.p.s.
- Divadlo Drak a Mezinárodní institut figurálního divadla o.p.s.
- Filharmonie Hradec Králové o.p.s.

Hvězdárny:

- Hvězdárna a planetárium v Hradci Králové
- Hvězdárna v Úpici

Ostatní:

- IMPULS Hradec Králové, centrum podpory uměleckých aktivit
- Archeopark Všetary o.p.s.

V Královéhradeckém kraji je dále řada muzeálních expozic vlastivědného charakteru (městská muzea v Broumově, Dvoře Králové nad Labem, Jaroměři, Nové Pace, Novém Městě nad Metují, Novém Bydžově, Žacléři, Polici nad Metují a jinde). Mezi významná specializovaná muzea lze zařadit:

Památník Jana Amose Komenského v Bílé Třemešné, Muzeum Broumova v Broumově, Muzeum Boženy Němcové v České Skalici, První vojenskohistorické muzeum M. Frosta v Jaroměři, České farmaceutické muzeum Hradec Králové, Muzejní expozice sdělovací a zabezpečovací techniky Hradec Králové, Železniční muzeum Výtopna Jaroměř, Expozice Farmaceutického muzea Kuks, Středisko městské kultury Lázně Bělohrad - Památník K. V. Raise, Fričovo muzeum v Lázních Bělohrad, Muzeum bratří Čapků Malé Svatoňovice, Památník Karla Jaromíra Erbena Miletín, Klenotnice drahých kamenů Nová Paka, Stálé expozice obrazů vážících se ke podkrkonošskému spiritismu v Nové Pace, Pevnost Dobrošov (pobočka Muzea Náchodska), Pevnost Hanička u Rokytnice v Orlických horách, Památník Karla Poláčka v Rychnově nad Kněžnou, Muzeum Staré Hrady, Krkonošské muzeum Vrchlabí, Jiráskovo muzeum Hronov jako pobočka Muzea Náchodska, Muzeum turistiky, zimních sportů a řemesel Deštné v Orlických horách, Muzeum stovebnice Merkur v Polici nad Metují, Městské muzeum Hořice, Galerie plastik Hořice, Sochařský park u sv. Gotharda Hořice, Czech Road Racing Museum Hořice, Muzeum českého amatérského divadla Miletín, Muzeum Eduarda Štorcha a Karla Zemana Ostroměř, Galerie Právěk očima Zdeňka Buriana, Muzeum cyklistiky Žireč, Rentzovo muzeum barokního tisku v Kuku a další.

Proslulé je Muzeum krajky Vamberk, které se váže k téměř třísetleté tradici ruční výroby krajek v regionu. Výjimečné postavení má také Třebechovické muzeum betlémů, které kromě rozmanitých menších betlémů udržuje v provozu unikátní mechanický betlém Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a autora mechanismu Josefa Frimla. V Hořicích se nachází Galerie plastik navazující na zdejší tradici kamenosochařské školy.

Pro Královéhradecký kraj mají velký význam také expozice umístěné ve vojenských památkách. V Josefově je to soustava kasemat v pevnostním systému, v pohraničí se jedná o součásti prvorepublikového opevnění – Pevnost Hanička, Tvrz Stachelberg, Odolov a výše zmiňovaná Pevnost Dobrošov. Roste rovněž zájem o technické památky po důlní činnosti (Žacléř, Jívka).

Velmi významným obohacením kulturního života v Královéhradeckém kraji jsou každoroční hudební, divadelní a další umělecké festivaly. Stále významnějším se stává mezinárodní divadelní festival Divadlo evropských regionů konaný každoročně v červnu v Hradci Králové. Mezi nejznámější festivaly lze dále řadit Jazz goes to town (mezinárodní jazzový festival v Hradci Králové), Smiřické svátky hudby (velikonoční hudební festival), Jazzinec (blues a funky festival), Hořické hudební slavnosti, Nota (country festival, Rtyně v Podkrkonoší), Orlicko-Kladský varhanní festival, Folklórní festival Pardubice – Hradec Králové, tradiční přehlídka amatérských divadel v Hronově – Jiráskův Hronov, Poláčkovo léto (divadelní a hudební festival), barokně orientovaný divadelní festival Theatrum Kuks, mezinárodní folklórní festival Slavnosti písní a tanců pod Zvičinou v Lázních Bělohrad, Mezinárodní folklórní festival Červený Kostelec a další festivaly, mezinárodní festival Cultural Reggae Vibe v Hořicích. Jediným a největším festivalem svého druhu ve střední Evropě je Jičín – město pohádky, v jičínské raně barokní Valdštejnské lodžii se koná celoročně řada divadelních a hudebních představení s mezinárodní účastí. Věhlasné je též Mezinárodní sochařské symposium v Hořicích.

Za účelem zatraktivnění regionů vznikají také různé iniciativy obcí - např. Kačenčina pohádková říše v Orlických horách zaměřená na nejmenší návštěvníky.

2.8.2.2 Paměťové instituce

Paměťové instituce trpí dlouhodobým podfinancováním celého resortu kultury v České republice. Přestože disponují velmi významnými sbírkovými fondy, není zajištěna jejich dostatečná ochrana a všestranné možnosti prezentace. Pro zajištění jejich další konkurenceschopné existence a potenciálu pro rozvoj kultury, kreativity a vzdělanosti v rámci aglomerace je nezbytné zajištění kapacit a technologií pro další rozvoj.

Nedostatečná podpora dalšího rozvoje paměťových institucí zapříčiňuje ohrožení jejich projektů, omezení budoucích aktivit, snížení jejich konkurenceschopnosti, ohrožení části sbírek a fondů a riziko znehodnocení již investovaných prostředků. Pokračující nedostatečná dynamika rozvoje

nejvýznamnějších paměťových institucí je negativním a demotivujícím signálem pro celou oblast paměťových institucí.

Paměťové instituce jsou nedostatečně napojené na další kulturní a kreativní odvětví. V regionu působí minimum skutečně významných kreativních subjektů. Nefungují zde žádné kreativní klastry či inkubátory. Kromě tradičních forem (jako jsou např. regionální rozhlasové stanice či producenti regionálních tiskovin) zde nejsou ve větší míře zastoupeny kulturní průmysly. Rovněž zde nejsou zde ve větší míře zastoupeny silně profitabilní kreativní průmysly.

Tato skutečnost může ve světle současných trendů a ve srovnání s jinými kulturními centry České republiky, případně střední Evropy, zapříčinit pokles konkurenceschopnosti regionu především vůči ostatním regionům České republiky. Dále může vést k odlivu talentovaných jedinců či nezájmu absolventů o usídlení se v regionu. Současně může tímto deficitem trpět místní střední a vysoké školství z důvodu malé propojenosti teoretické a praktické složky vzdělávání v příbuzných oborech.

Tabulka 36 Vývoj počtu vybraných kulturních institucí v Královéhradeckém kraji mezi lety 2012 a 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Veřejné knihovny včetně poboček	428	420	416	418	417
Muzea, galerie a památníky v provozu vč. poboček	75	78	79	75	75
Památkové objekty zpřístupněné	23	23	22	23	22

Zdroj: ČSÚ

Z tabulky zachycující velmi obecnou statistiku (kultura je obecně u nás velmi nedostatečně statisticky a analyticky sledována) je patrné, že počet kulturních institucí spíše mírně klesá. V případě knihovnictví se ekonomická optimalizace knihoven projevuje mírným klesáním jejich počtu. Knihovní fond je víceméně stabilní, mírně klesl počet výpůjček, což lze pravděpodobně připsat pokračující elektronizaci písemných pramenů.

Tabulka 37 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Hradec Králové v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Muzeum východních Čech v Hradci Králové	27 668	32 512	43 563
Památník Václava Hanky, Hořiněves	859	717	1 082
Městské muzeum Nový Bydžov	1 594	2 085	1 498
Památník Františka Škroupa Osice	32	77	30
Třebechovické muzeum betlémů, Třebechovice	28 293	31 308	32 340
Galerie moderního umění v Hradci Králové	4 709	7 266	45 434
<i>Stálá přírodní výstavní síň Příběh utrpení a nadějí člověka, Stanovice - Žireč</i>	3 725	3 725	5 000
České farmaceutické muzeum, Hradec Králové	32 738	27 791	25 405
Městské muzeum Loreta, Chlumec n. Cidlinou	4 226	4 855	4 612

Zdroj: NIPOS

Tabulka 38 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Jičín v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Regionální muzeum a galerie Jičín	26 993	22 019	19 035
Městské muzeum Nová Paka	13 166	12 980	*
<i>Suchardův dům</i>	5 504	4 402	*
<i>Depozitář historických sbírek v bývalé škole ve Štikově čp. 58</i>	0	0	*
<i>Klenotnice drahých kamenů a expozice spiritismu</i>	4 836	5 196	*
<i>Gernatův dům</i>	2 826	3 382	*
Městské muzeum a galerie Hořice	5 705	10 089	6 019

	2015	2016	2017
<i>Pobočka Památník odboje - Masarykova věž samostatnosti, Hořice - Chlum</i>	2 922	2 464	3 224
<i>Galerie plastik v Hořicích</i>	615	1 107	2 145
Památník K. V. Raisa a Muzeum J. Friče, Lázně Bělohrad	2 564	2 866	2 654
Kavánova galerie Libuň	200	100	150
Památník K. J. Erbena, Miletín	1 356	908	914
Místní vlastivědné muzeum, Železnice	2 011	2 075	2 366
Muzeum přírody Český ráj, Prachov	3 158	2 118	1 467
Muzeum českého amatérského divadla, Miletín	974	635	700
Muzeum a archiv Fráni Šrámka, Sobotka	497	*	*

Zdroj: NIPOS

Tabulka 39 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Náchod v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Muzeum Boženy Němcové, Česká Skalice	12 390	11 605	11 278
<i>Pobočka Areál Barunčiny školy v České Skalici</i>	6 498	6 635	5 932
Regionální muzeum v Náchodě	38 287	37 480	30 517
<i>Pevnost Dobrošov</i>	26 823	28 306	22 458
<i>Jiráskův rodný domek v Hronově</i>	2 766	2 298	2 723
<i>Muzeum města Police nad Metují</i>	3 443	1 994	1 494
<i>Stará škola "Dřevěnka" v Polici nad Metují</i>	1 277	1 795	1 284
<i>Výstavní síň Náchod</i>	1 635	864	1 167
<i>Jiráskovo muzeum v Hronově</i>	254	285	358
Městské muzeum Nové Město nad Metují	6 335	6 332	7 056
<i>Pobočka Městská galerie Zázvorka</i>	1 756	2 173	2 863
Muzeum Broumovska, Broumov	4 500	3 500	3 000
Městské muzeum v Jaroměři	2 129	1 980	3 500
Galerie výtvarného umění v Náchodě	3 518	4 789	5 760
Domek Boženy Němcové, Červený Kostelec	857	778	952
Klub čsl. opevnění z let 1935-38 Montace, Náchod	0	0	0
Muzeum magie Jaroměř (Magická lóže M.S.Patrčky)	1 047	925	675
Muzeum KAHAN III, z.s., Dobrošov	307	287	321

Zdroj: NIPOS

Tabulka 40 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Rychnov nad Kněžnou v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Galerie Antonína Hudečka, Častolovice	102	*	*
Vlastivědné muzeum Dobruška	9 677	10 544	10 623
Památník Marie a Vojtěcha Sedláčkových, Javornice	232	76	121
Muzeum a galerie Orlických hor, Rychnov n. Kněžnou	17 471	17 023	19 228
<i>Sýpka Rokytnice v Orlických horách</i>	6 081	6 666	6 862
<i>Muzeum krajky Vamberk</i>	5 314	5 433	5 191
<i>Synagoga - Muzeum judaismu a K. Poláčka</i>	897	273	330
<i>Památník Karla Plachetky</i>	0	0	76
Muzeum - Pevnost Hanička, Rokytnice v Orlických horách	17 807	17 696	17 711
Muzeum zimních sportů, turistiky a řemesel, Deštné	7 897	5 840	9 145

Zdroj: NIPOS

Tabulka 41 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Trutnov v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Hasičské muzeum Velké Svatoňovice	214	214	227
Městské muzeum Žacléř	2 479	2 635	2 615
Krkonošské muzeum Správy KRMAP, Vrchlabí	51 445	59 880	48 899
<i>Krkonošské muzeum Jilemnice</i>	<i>21 504</i>	<i>22 056</i>	<i>21 536</i>
<i>Čtyři historické domky</i>	<i>0</i>	<i>10 869</i>	<i>8 439</i>
<i>Expozice Šindelka Harrachov</i>	<i>9 217</i>	<i>10 045</i>	<i>8 436</i>
<i>Památník zapadlých vlastenců Paseky n. J.</i>	<i>4 753</i>	<i>5 657</i>	<i>1 256</i>
Galerie Pravěk očima Zdeňka Buriana, ZOO Dvůr Králové	120 000	120 000	110 000
Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem	*	3 759	6 070
Pamětní síň J. A. Komenského, Bílá Třemešná	342	302	262
Muzeum bratří Čapků, Malé Svatoňovice	12 684	13 170	8 311
Městské muzeum Rtně v Podkrkonoší	850	1 022	920
Muzeum Podkrkonoší v Trutnově	*	*	*
Městské muzeum a galerie Julie W. Mezerové, Úpice	4 172	5 863	4 826
Františkánský klášter Hostinné	3 140	2 793	2 666
Galerie města Trutnova	3 431	*	5 131
Pobočka Fotogalerie GMT, Trutnov	0	0	0

Zdroj: NIPOS

2.8.2.3 Umění

Umělecká činnost (služby, díla, výkony) je nedílnou součástí kulturních a kreativních odvětví, přičemž v rámci konceptu je vnímáno jako jeho základ a jádro, díky němuž se mohou rozvíjet a zkvétat návazné aktivity, které přispívají k ekonomickému růstu a zaměstnanosti.

V Královéhradeckém kraji je realizováno množství uměleckých aktivit a působí zde řada subjektů, které nejsou zakládány za účelem vytváření zisku, ať už se jedná o formu příspěvkových organizací založených státem či městem nebo o nevládní neziskové organizace, které pracují v různých právních formách, jako je dříve obecně prospěšná společnost, nyní ústav, spolek či jiná právní forma. Tyto organizace nabízejí umělecké služby širokého záběru, ať už se jedná o hudbu, tanec, divadlo, výtvarné umění či literární tvorbu, které spadají do tzv. tradičních umění. Péče o původní tvorbu je základním předpokladem pro rozvoj všech návazných činností kulturních a kreativních odvětví.

V jednotlivých uměleckých oborech má v regionu několik století trvající tradici amatérské umění. Je nezastupitelnou součástí místní kultury, která ovlivňuje kvalitu života a je součástí image míst a regionů. V některých oborech prakticky neexistuje profesionální část, případně je marginální povahy (např. vokální hudba, dechová hudba, taneční folklor). Neprofesionální umělecká tělesa jsou významným reprezentantem regionálních tradic v zahraničí a jejich umělecká úroveň je oceňována (např. dětské pěvecké sbory, amatérské divadlo). Prezentaci těles podporují všechny stupně veřejné správy.

2.8.2.4 Památky

Druhá skladba kulturních památek je srovnatelná se situací v ostatních krajích. Zahrnuje památky od archeologických nalezišť až po stavby z 20. století. Zastoupeny jsou všechny stavební slohy a všechny typy staveb. Mezi sakrálními památkami převažují, obdobně jako v jiných krajích, objekty a areály ve vlastnictví římskokatolické církve. Počet klášterních areálů na území kraje není sice velký, ale je srovnatelný například s Pardubickým, Libereckým či Karlovarským krajem. S ohledem na historický vývoj daného území by si rozhodně zasloužily větší pozornost památky připomínající protestantské církve, včetně se vznikem tzv. 1. republiky spojených novostaveb sborů Církve československé. Historickému vývoji kraje odpovídá i množství dochovaných památek lidové

architektury dokládajících vývoj a specifika venkovského stavitelství v jednotlivých částech daného území.

Stále více se do centra pozornosti památkové péče dostávají také technické stavby a zařízení nacházející se na území kraje. Zde je cílem památkové péče zabránit zbytečné likvidaci hodnotných průmyslových areálů a ve spolupráci s jejich vlastníky hledat pro tyto cenné doklady industriálního rozvoje kraje vhodné využití. K dochovaným technickým památkám Královéhradeckého kraje nepochybně patří také drobné památky na dolování uhlí pod Jestřebími horami. V souvislosti s péčí o hornické technické památky je nutno zmínit Hornický skanzen v Žacléři. O památky vztahující se k rozvoji železniční dopravy v kraji pak pečuje například Železniční muzeum v Jaroměři. Významnou skupinu technických památek Královéhradeckého kraje dále tvoří památky fortifikačního stavitelství, a to jak pevností z 18. století, tak rovněž pohraničního opevnění z 30. let 20. století. Velká skupina drobných památek pak připomíná události spojené s prusko-rakouskou válkou roku 1866. Významnou technickou památkou je též Přehrada Les Království, která byla v roce 2010 prohlášena Národní kulturní památkou.

Stav památkového fondu na území Královéhradeckého kraje je možné posuzovat z několika pohledů. Jedním z měřítek může být způsob obnovy kulturních památek, míra jejich autenticity a zachovalosti materiálové původnosti, rozsah používání vhodných nebo naopak nevhodným materiálů a postupů. Každá doba zanechala na stavu mnohých památek svou stopu a každá doba se potýká s jinými problémy (nevhodné střešní krytiny, výměny oken, zateplování atp.). Vyrovnat se s těmito trendy je jedním z aktuálních úkolů orgánů státní památkové péče. Jestliže platí, že míra původnosti a autenticity památkového fondu České republiky je vyšší než v okolních zemích, pak k tomuto stavu přispívá i památkový fond Královéhradeckého kraje.

Dalším z měřítek je počet ohrožených památek. V roce 2001 vydal tehdejší Státní ústav památkové péče v Praze Seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých památek v České republice. Na území Královéhradeckého kraje evidoval celkem 86 staveb a objektů. V porovnání s celkovým počtem památek to nebylo příliš vysoké číslo. V roce 2009 udával aktuální seznam Národního památkového ústavu pouze 32 nejohroženějších památek, nyní je to 42 ohrožených památek. Řada objektů byla skutečně opravena. Některé jsou ovšem pouze ze seznamu vyjmuté, aniž by se na jejich stavu cokoliv zlepšilo. Jiné neměly být na původní seznam vůbec zařazené. Mnozí z vlastníků ohrožených památek jsou fyzické a právnické osoby, územně samosprávné celky spíše výjimečně. K záchraně většiny uvedených památek postačí finanční pomoc v rámci dotačních programů MK ČR, případně kraje. Rozhodující je ovšem postoj vlastníků. V případě sakrálních památek není problém pouze v nedostatku finančních prostředků, ale často také v jejich vhodném náhradním využití, neboť řada architektonicky a historicky cenných sakrálních staveb vzhledem k počtu věřících v daném místě v současnosti již neplní svou původní funkci. Některé kostely tak přecházejí do majetku obcí, fary pak zpravidla do majetku dalších osob a je jedním z důležitých úkolů památkové péče ve spolupráci s novými vlastníky najít jejich odpovídající využití, k němuž by měla směřovat postupná obnova těchto staveb.

Větší problém představují nevyužívané objekty, které jsou zároveň evidované jako „brownfields“. Jako příklad lze uvést především rozsáhlé objekty bývalé nemocnice a dělostřeleckých kasáren v Jaroměři – Josefově či bývalou jezuitskou kolej v Jičíně.

Stav památek památkového fondu na území kraje lze posuzovat také podle přístupnosti veřejnosti a jeho využitelnosti pro cestovní ruch. Z tohoto pohledu mají velký význam hrady a zámky. Ty jsou buď v majetku státu, a tedy ve správě NPÚ, nebo jsou v majetku obcí, měst či dalších fyzických a právnických osob. Běžně přístupné jsou také objekty, ve kterých sídlí školy, muzea, galerie, knihovny a jiné kulturní instituce. Významnou skupinu památek představují obytné domy, které poskytují kvalitní bydlení mnohdy ve velmi zajímavých interiérech. Lze konstatovat, že poměrně velká část památek kraje je přístupná veřejnosti.

Tabulka 42 Návštěvnost památek Královéhradeckého kraje v letech 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Okres Hradec Králové			
NPÚ - ÚPS Správa SZ Hrádek u Nechanic, Nechanice	33 945	34 631	40 051
zámek Karlova Koruna, Chlumeck nad Cidlinou	*	19 278	*
Zámecká kaple Zjevení Páně, Smiřice	*	2 750	*
Bílá věž, Hradec Králové	35 796	39 900	36 550
Šrámkův statek Piletice, Hradec Králové	15 000	15 000	15 500
Okres Jičín			
Zámek Humprecht, Sobotka	41 376	36 597	*
hrad Kost, Podkost pošta Sobotka	*	81 234	*
Zámek Dětenice	221 874	238 347	277 136
Valdická brána, Jičín	16 000	23 000	28 000
Okres Náchod			
NPÚ Správa SZ Náchod	41 792	44 179	40 168
NPÚ Správa SZ Ratibořice, Česká Skalice	81 212	82 041	69 344
Zámek Nové Město nad Metují	22 308	21 840	22 573
Benediktinské opatství sv. Václava v Broumově	*	*	*
Okres Rychnov nad Kněžnou			
Zámek Doudleby nad Orlicí	*	*	*
NPÚ Správa SZ Opočno	50 015	56 835	54 615
Hrad Potštejn	*	17 877	16 067
Kolowratský zámek Rychnov nad Kněžnou	*	*	*
Zámek Častolovice	*	20 938	*
Okres Trutnov			
NPÚ Správa nemocnice Kuks	141 950	105 913	110 810

Zdroj: NIPOS

Nabízí se i srovnání s jinými kraji republiky. K tomu slouží veřejně přístupné zdroje (sdělovací prostředky, internet a další), porady na Ministerstvu kultury, zasedání Komise pro kulturu a památkovou péči Rady Asociace krajů ČR, individuální konzultace s pracovníky jednotlivých krajských úřadů. Lze proto konstatovat, že stav památkového fondu v Královéhradeckém kraji a péče o něj jsou plně srovnatelné se situací v jiných krajích.

Za určitý „nedostatek“ oproti jiným krajům lze považovat absenci památky zapsané na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, jež by se mohla stát významným magnetem pro cestovní ruch.

Tabulka 43 Národní kulturní památky (NKP) v Královéhradeckém kraji v roce 2018

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Okres	Obec
150	areál	Babiččino údolí v Ratibořicích	Náchod	Česká Skalice
270	soubor	Betlém v Novém lese u Kuksu	Trutnov	Stanovice
348	areál	Dům čp. 92 'Dřevěnka' v Úpici	Trutnov	Úpice
213	areál	Hospital Kuks	Trutnov	Kuks
320	areál	Hrad Kost	Jičín	Libošovice
321	areál	Hřbitovní kostel Panny Marie v Broumově	Náchod	Broumov

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Okres	Obec
210	areál	Klášter v Broumově	Náchod	Broumov
389	areál	Kostel sv. Jana Křtitele se zvonící a márnici ve Slavoňově	Náchod	Slavoňov
390	areál	Kostel sv. Petra a Pavla se zvonící a farou v Liberku	Rychnov nad Kněžnou	Liberk
420	objekt	Městské muzeum (Wenkeův obchodní dům) v Jaroměři	Náchod	Jaroměř
208	areál	Muzeum v Hradci Králové	Hradec Králové	Hradec Králové
211	areál	Pevnostní systém Dobrošov	Náchod	Borová; Horní Radechovná; Hronov; Náchod; Nový Hrádek; Stárvov
442	areál	Poutní areál Lhoty u Potštejna (Homole) s kostelem Panny Marie Bolestné	Rychnov nad Kněžnou	Lhoty u Potštejna
349	areál	Vodní elektrárna - přehrada Les Království v Bílé Třemešné	Trutnov	Dvůr Králové nad Labem
268	areál	Zámek Hrádek u Nechanic	Hradec Králové	Hrádek; Nechanice
319	areál	Zámek Humprecht	Jičín	Sobotka
269	areál	Zámek Náchod	Náchod	Náchod
318	areál	Zámek Nové Město nad Metují	Náchod	Nové Město nad Metují
212	areál	Zámek Opočno	Rychnov nad Kněžnou	Opočno
408	objekt	Šlikovská šperkownice	Náchod	Náchod
235	objekt	Třebechovický betlém	Hradec Králové	Třebechovice pod Orebem
304	objekt	Oltářní obraz „Klanění Tří králů“ od Petra Brandla ze souboru barokních oltářních obrazů Karla Škréty a Petra Brandla	Hradec Králové	Smiřice

Zdroj: Památkový katalog NPÚ, Královéhradecký kraj

V Královéhradeckém kraji bylo evidováno v roce 2018 celkem 22 národních kulturních památek.

Tabulka 44 Památkové rezervace a památkové zóny v Královéhradeckém kraji v roce 2018

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
2013	území	Broumov	Městská památková zóna	Náchod	Broumov
2397	území	Dobruška	Městská památková zóna	Rychnov nad Kněžnou	Dobruška
2439	území	Dolní Verněřovice	Vesnická památková zóna	Trutnov	Jívka
2025	území	Dvůr Králové	Městská památková zóna	Trutnov	Dvůr Králové nad Labem
2026	území	Hostinné	Městská památková zóna	Trutnov	Hostinné
1010	území	Hradec Králové	Městská památková rezervace	Hradec Králové	Hradec Králové
2004	území	Hradec Králové - část	Městská památková zóna	Hradec Králové	Hradec Králové
2442	území	Chotěborky	Vesnická památková zóna	Trutnov	Vilantice
2014	území	Jaroměř	Městská památková zóna	Náchod	Jaroměř
1020	území	Jičín	Městská památková rezervace	Jičín	Jičín
1029	území	Josefov	Městská památková rezervace	Náchod	Jaroměř
2492	území	Kačerov	Vesnická památková zóna	Rychnov nad Kněžnou	Zdobnice
2330	území	Karlov	Vesnická památková zóna	Jičín	Stará Paka
1100	území	Křinice	Vesnická památková rezervace	Náchod	Křinice

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
1026	území	Kuks, obec s přilehlým komplexem hospitálu a souborem plastik	Ostatní památkové rezervace	Trutnov	Kuks; Stanovice
2450	území	Libeň	Vesnická památková zóna	Hradec Králové	Měník
2455	území	Modrý Důl	Vesnická památková zóna	Trutnov	Pec pod Sněžkou
2015	území	Náchod	Městská památková zóna	Náchod	Náchod
1024	území	Nové Město nad Metují	Městská památková rezervace	Náchod	Nové Město nad Metují
2331	území	Nové Smrkovice	Vesnická památková zóna	Jičín	Ostroměř
2005	území	Nový Bydžov	Městská památková zóna	Hradec Králové	Nový Bydžov
2018	území	Opočno	Městská památková zóna	Rychnov nad Kněžnou	Opočno
2418	území	Pecka	Městská památková zóna	Jičín	Pecka
2419	území	Pilníkov	Městská památková zóna	Trutnov	Pilníkov
2016	území	Police nad Metují	Městská památková zóna	Náchod	Police nad Metují
2460	území	Radvanice	Vesnická památková zóna	Trutnov	Radvanice
2426	území	Rokytnice v Orlických horách	Městská památková zóna	Rychnov nad Kněžnou	Rokytnice v Orlických horách
2427	území	Rychnov nad Kněžnou	Městská památková zóna	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou
2466	území	Skalka	Vesnická památková zóna	Náchod	Česká Metuje
2011	území	Sobotka	Městská památková zóna	Jičín	Sobotka
2430	území	Stárkov	Městská památková zóna	Náchod	Stárkov
2332	území	Studeňany	Vesnická památková zóna	Jičín	Radim
2470	území	Šimovy Chalupy	Vesnická památková zóna	Trutnov	Malá Úpa
2471	území	Štidla	Vesnická památková zóna	Jičín	Střevaž
2027	území	Trutnov	Městská památková zóna	Trutnov	Trutnov
2388	území	Území bojiště u Hradce Králové	Krajinná památková zóna	Hradec Králové	Benátky; Čistěves; Dohalice; Dolní Přím; Hněvčeves; Hořiněves; Máslojedy; Neděliště; Sendražice; Třesovice; Věstary
2475	území	Velké Toppeltovy Boudy	Vesnická památková zóna	Trutnov	Pec pod Sněžkou
1099	území	Vesec	Vesnická památková rezervace	Jičín	Libošovice
2028	území	Vrchlabí	Městská památková zóna	Trutnov	Vrchlabí
2478	území	Vysočany	Vesnická památková zóna	Hradec Králové	Nový Bydžov
2435	území	Žacléř	Městská památková zóna	Trutnov	Žacléř
2012	území	Železnice	Městská památková zóna	Jičín	Železnice

Zdroj: Památkový katalog NPÚ

V Královéhradeckém kraji bylo evidováno v roce 2018 celkem 42 památkových zón a památkových rezervací (z toho 4 městské památkové rezervace: Hradec Králové, Jičín, Josefov a Nové Město nad Metují).

Tabulka 45 Ohrožené památky v Královéhradeckém kraji v roce 2018

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
11898/ 6-5538	areál	areál bývalého zámku, dnes pivovaru	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Rudník
270	soubor	Betlém v Novém lese u Kuksu	národní kulturní památka	Trutnov	Stanovice
28587/ 6-1898	objekt	fara	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Šonov
12079/ 6-5576	areál	hřbitovní kaple s branou	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Lanžov
40041/ 6-1924	areál	kostel Nejsvětější Trojice	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Teplice nad Metují
29315/ 6-3510	objekt	kostel Nejsvětější Trojice	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Černý Důl
22807/ 6-1906	areál	kostel P. Marie Pomocné	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Teplice nad Metují
29424/ 6-1813	areál	kostel sv. Anny	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Meziměstí
25384/ 6-3461	areál	kostel sv. Jakuba	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Dolní Olešnice
46614/ 6-1432	objekt	kostel sv. Jana Křtitele	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Pecka
12532/ 6-5656	areál	kostel sv. Martina	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Rudník
10351/ 6-5668	areál	kostel sv. Maří Magdalény	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Vidochov
10184/ 6-5798	objekt	kostel sv. Matouše	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Jičíněves
10327/ 6-5688	objekt	kostel Zvěstování P. Marie	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Úlibice
30086/ 6-1671	areál	městské opevnění II., Horní pevnost	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Jaroměř
51951/ 6-6248	objekt	městský dům č. p. 386	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Vrchlabí
24701/ 6-4484	objekt	měšťanský dům č. p. 15	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Jaroměř
12503/ 6-6009	objekt	Petrova bouda č. p. 89	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Špindlerův Mlýn
33668/ 6-575	areál	pevnost Flošna Pivovarská	Nemovitá kulturní památka	Hradec Králové	Hradec Králové
51579/ 6-6265	areál	poplužní dvůr č. p. 1	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Stanovice
36551/ 6-3583	objekt	reliéf Stigmatizace sv. Františka Serafinského	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Kuks
23929/ 6-2227	objekt	sýpka	Nemovitá kulturní památka	Rychnov nad Kněžnou	Borovnice
12358/ 6-5582	objekt	tvrz - sýpka	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Konecchlumí
24290/ 6-1607	areál	venkovská usedlost č. p. 222	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Heřmánkovice
12749/ 6-3708	areál	venkovská usedlost č. p. 238	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Velké Svatoňovice
34434/ 6-4792	areál	venkovská usedlost č. p. 113	Nemovitá kulturní památka	Náchod	Hejtmánkovice
101257	objekt	venkovský dům č. p. 107	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Žacléř
101510	objekt	venkovský dům č. p. 192	Nemovitá kulturní památka	Jičín	Sobotka
46918/ 6-694	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá kulturní památka	Hradec Králové	Skřivany

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
40666/6-585	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá památka kulturní	Hradec Králové	Barchov
38994/6-1226	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá památka kulturní	Jičín	Lázně Bělohrad
36861/6-1490	areál	zámek č. p. 75	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Adršpach
24868/6-3437	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá památka kulturní	Trutnov	Bílé Poličany
18854/6-1330	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá památka kulturní	Jičín	Podhradí
18080/6-4941	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá památka kulturní	Trutnov	Černý Důl
17988/6-3517	areál	zřícenina hradu Vízmburk (Wiesenburg)	Nemovitá památka kulturní	Trutnov	Havlovice

Zdroj: Památkový katalog NPÚ, Královéhradecký kraj; Pozn.: Dle dostupných informací venkovský dům č. p. 107 v Žaclěři již nestojí.

V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2018 evidováno celkem 36 ohrožených památek. K tomuto údaji je však nezbytné doplnit, že počet skutečně závažně ohrožených nemovitých památek v rámci kraje je o něco nižší, neboť výše uvedený seznam z Památkového katalogu není v současnosti ještě kompletně aktualizován. Jsou zde tak uvedeny i památky, jejichž stav se již postupně zlepšuje nebo jejich současný vlastník aktivně připravuje jejich obnovu.

Tabulka 46 Památky v Královéhradeckém kraji vedené v indikativním seznamu národních kulturních památek NPÚ v roce 2018

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
50666/6-6161	areál	jáma Julie – areál hlubinného dolu	Nemovitá památka kulturní	Trutnov	Lampertice
24307/6-1637	objekt	kaple Panny Marie Sněžné na Hvězdě	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Police nad Metují
20570/6-424	objekt	katedrální kostel sv. Ducha	Nemovitá památka kulturní	Hradec Králové	Hradec Králové
29424/6-1813	areál	kostel sv. Anny	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Meziměstí
29136/6-1832	areál	kostel sv. Barbory	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Otovice
33657/6-1867	areál	kostel sv. Jakuba Většího s farou	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Meziměstí
36594/6-1897	objekt	kostel sv. Markéty	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Šonov
46005/6-1500	areál	kostel sv. Maří Magdalény	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Božanov
30182/6-1558	areál	kostel sv. Michala	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Vernéřovice
35502/6-1496	areál	kostel sv. Prokopa	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Bezděkov nad Metují
20791/6-1539	areál	kostel sv. Václava	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Broumov
35975/6-1604	areál	kostel Všech svatých s farou	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Heřmanice; Heřmánkovice
34888/6-555	areál	Labská vodní elektrárna	Nemovitá památka kulturní	Hradec Králové	Hradec Králové
30086/6-1671	areál	městské opevnění II., Horní pevnost	Nemovitá památka kulturní	Náchod	Jaroměř
17449/6-544	areál	sbor kněze Ambrože s č. p. 728, 729 a	Nemovitá památka kulturní	Hradec Králové	Hradec Králové

Číslo ÚSKP	Kategorie	Název	Památková ochrana	Okres	Obec
		kolumbáriem			
104588	areál	uhelný důl hlubinný Jan	Nemovitá kulturní památka	Trutnov	Lampertice
30692/6-2185	areál	zámek č. p. 1	Nemovitá kulturní památka	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou
104939	objekt	kopie Turínského plátna	Movitá kulturní památka	Náchod	Broumov
31796/6-624	areál	zámek Karlova Koruna	Nemovitá kulturní památka	Hradec Králové	Chlumec nad Cidlinou

Zdroj: Památkový katalog NPÚ, Královéhradecký kraj

V Královéhradeckém kraji bylo evidováno v roce 2018 celkem 19 památek evidovaných na indikativním seznamu NKP.

V Památkovém katalogu NPÚ je dále v roce 2018 evidováno na území Královéhradeckého kraje celkem 3041 Nemovitých kulturních památek. Z toho nejvíce v okrese Trutnov (849), dále v okrese Náchod (736), Jičín (638), Hradec Králové (496) a nejméně v okrese Rychnov nad Kněžnou (322).

Dále se v Královéhradeckém kraji v roce 2018 nachází 32 ochranných pásem (OP) vymezených či určených k ochraně jednotlivých kulturních památek a národních kulturních památek, ale také k ochraně památkových zón nebo památkových rezervací.

Tabulka 47 Porovnání počtu památek v Královéhradeckém kraji s počtem v celé České republice v roce 2018

	Česká republika	Královéhradecký kraj	Královéhradecký kraj [%]
Národní kulturní památky	338	22	6,5
Nemovitě kulturní památky	40432	3041	7,5
Památkové zóny a rezervace	608	42	6,9
Ohrožené památky	624	36	5,7
Památky UNESCO	12	0	0,0
Památky na indik. seznamu NKP	187	19	10,1

Zdroj: Královéhradecký kraj

2.8.2.5 Památková péče

Státní památkovou péčí v rámci přenesené a samostatné působnosti vykonává příslušný odbor Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, dále příslušné odbory na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Výkon státní památkové péče prostřednictvím krajského úřadu má podstatný vliv na stav památkového fondu na území kraje. Krajský úřad tak činí přímo v rámci svých kompetencí, nepřímo pak prostřednictvím ORP. Jsou to tyto prostředky: prvoinstanční rozhodnutí, odvolací řízení proti rozhodnutím ORP a další běžná agenda dle příslušných ustanovení památkového zákona. Velký význam má kontrolní a metodická činnost vůči ORP.

V samostatné působnosti krajský úřad vypisuje grantové či dotační programy. Patří sem i právo na legislativní iniciativu kraje a právo připomínkovat návrhy zákonů a dalších právních předpisů. Patří sem oblast prevence, osvětová činnost, popularizace památkové péče jako oboru. Intervenční prostředky vyplývají ze zákonných kompetencí kraje a lze je považovat za dostačující. Nemůže být jejich cílem snímat odpovědnost z vlastníků kulturních památek.

Ke dni 1. 1. 2008 bylo zřízeno územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu (dále ÚOP NPÚ) pro Královéhradecký kraj v Jaroměři – Josefově. Jeho úzká spolupráce s krajským úřadem a ORP je nezbytným předpokladem pro náležitý výkon státní památkové péče. Písemná vyjádření odborných

pracovníků NPÚ jsou nezbytným předpokladem pro vydání závazných stanovisek k zamýšlené obnově nebo restaurování kulturních památek. Řešení situací je někdy problematické, nutno však respektovat požadavky na maximální památkovou péči. Vzdělává tím odpovědnost pracovníků krajského úřadu a ORP při vážení argumentů NPÚ, odborných posudků z jiných oblastí (požární ochrana, hygiena, úpravy pro tělesně postižené, apod.) a v neposlední řadě i názorů vlastníka památky.

Do památkové péče dále vstupují další subjekty jako například občanská sdružení. Pro revitalizaci památek existuje celá řada dalších dotačních programů vyhlášených Ministerstvem kultury ČR, dále existují krajské dotační programy a v neposlední řadě též Finanční prostředky ze zdrojů Evropské unie. O těchto programech je důležité programech zvyšovat informovanost u obecních samospráv i majitelů památek.

3 Sociální pilíř

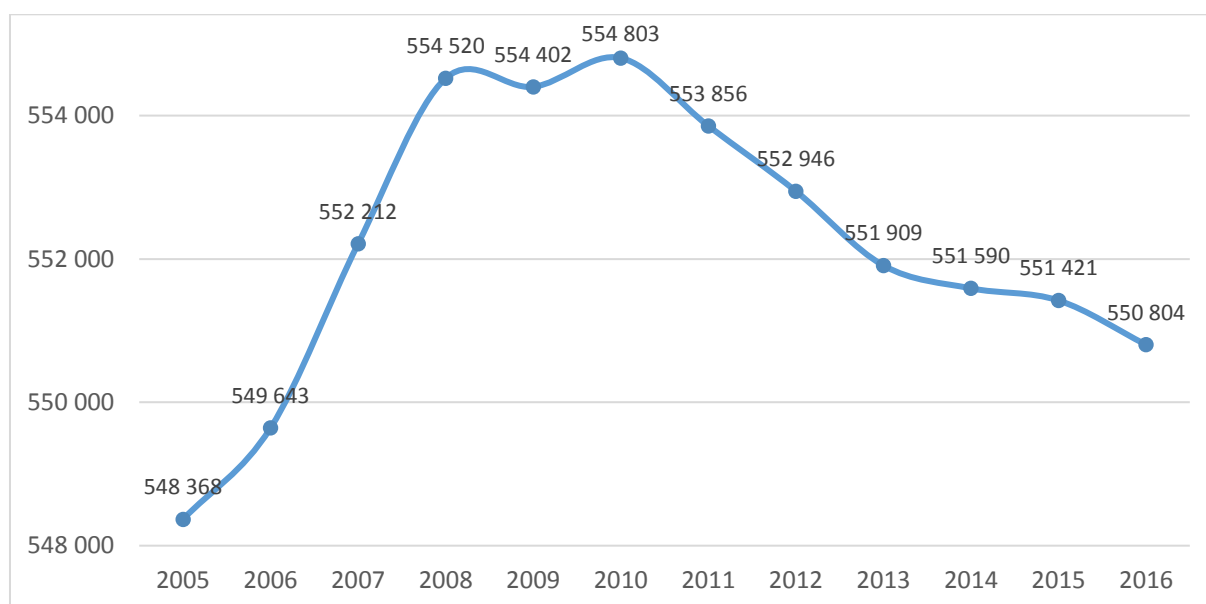
Cílem této kapitoly bylo vyhodnotit, jakými změnami prochází obyvatelstvo z hlediska sociodemografické a společenské struktury. Analýza je zaměřena na populační vývoj obyvatelstva, změny jeho věkové struktury, vývojové trendy ve zdravotnictví, sociálních službách, změny bezpečnostní situace a dostupnosti základních veřejných i neveřejných služeb. Cílem analýzy na regionální úrovni uvnitř kraje bylo definovat hlavní rozdíly mezi metropolitními a periferními regiony, případně i mezi velikostními kategoriemi obcí. Pozornost byla věnována identifikaci území s nedostatečnou dostupností zdravotnických, sociálních a dalších veřejných i neveřejných služeb, identifikaci území se zvýšenou koncentrací vyloučených osob a zvýšenou kriminalitou.

3.1 Demografické charakteristiky

3.1.1 Stav a pohyb obyvatelstva

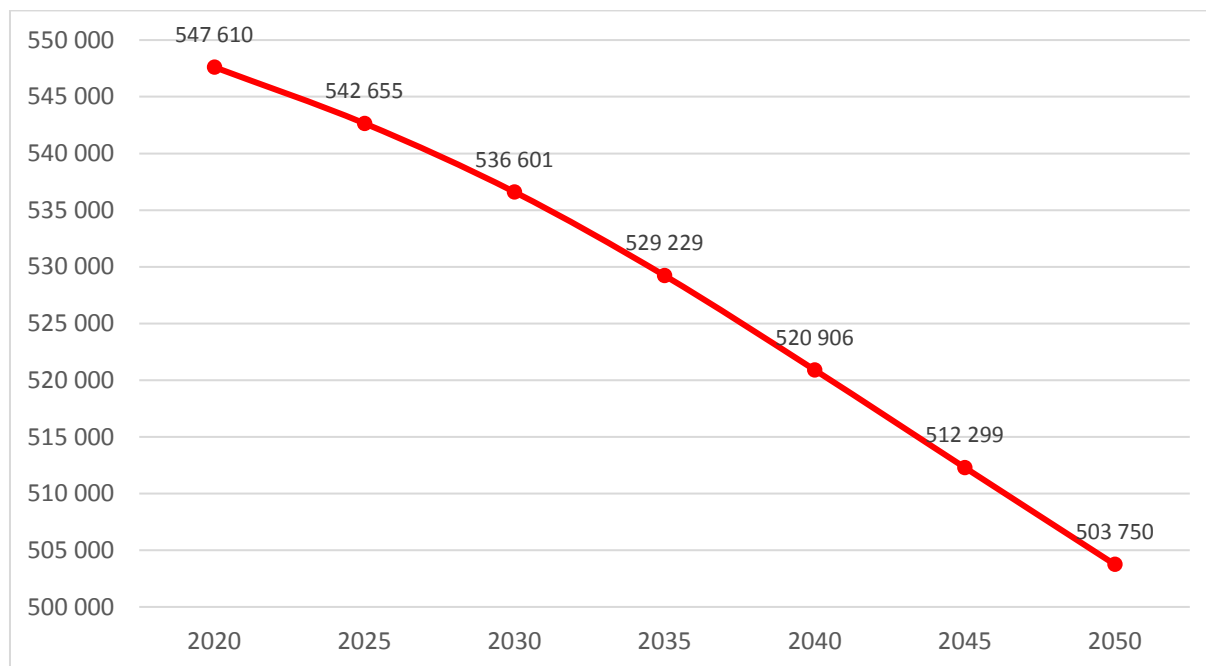
Královéhradecký kraj patří mezi populačně středně velké kraje. K 31. 12. 2017 zde žilo 551 089 obyvatel, což je přibližně 5 % obyvatel České republiky. V dlouhodobém horizontu počet obyvatel kraje klesá, retrospektivně přepočteno na dnešní území zde žilo v roce 1869 celkem 581 238 obyvatel, v roce 1910 dokonce 681 402 obyvatel. K prudkým poklesům počtu obyvatelstva došlo po obou světových válkách. Ve sledovaném období mezi roky 2005 a 2016 měl vývoj populace kraje sinusový trend, od roku 2005 počet obyvatel kraje rostl, vrchol byl zaznamenán v roce 2010, poté následoval setrvalý úbytek obyvatelstva. Český statistický úřad ve své prognóze „Projekce obyvatelstva v krajích ČR – do roku 2050“ předpovídá setrvalý pokles počtu obyvatel kraje. V roce 2050 bude dle projekce žít v kraji méně než 504 tis. obyvatel. Potenciální přírůstek počtu obyvatel může být spojen s možnou zahraniční migrací do regionu v návaznosti na migrační proudy směřující do Evropy. V kontextu České republiky se ovšem předpokládá migrace do dlouhodobě atraktivních metropolitních území, Prahy, Brna a jejich zázemí, ve kterých je koncentrováno vysoké množství pracovních příležitostí i dalších služeb. Při srovnání s ostatními kraji ČR je patrná výrazná populační stabilita Královéhradeckého kraje, který se neřadí ani k výrazně růstovým (Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Hlavní město Praha) ani k výrazně ztrátovým (Moravskoslezský kraj, Karlovarský kraj) regionům ČR.

Graf 95 Vývoj počtu obyvatel Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

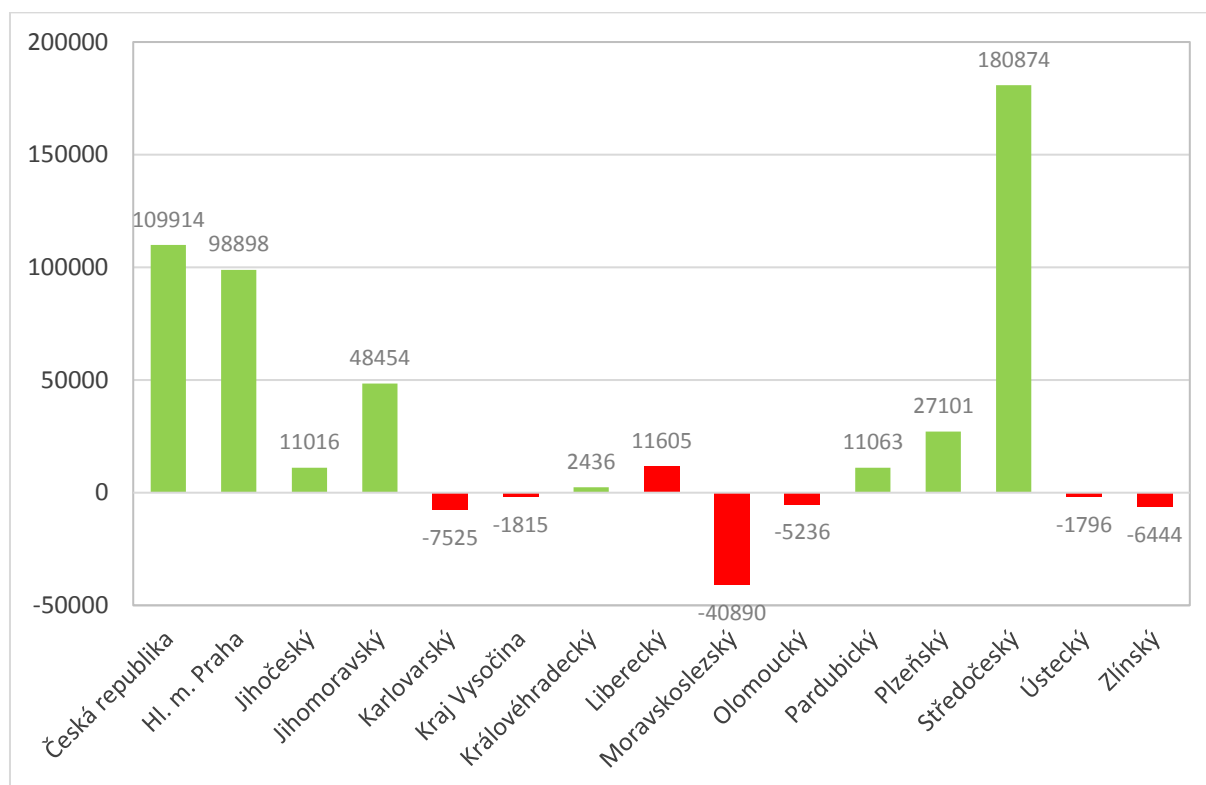

Zdroj: ČSÚ, Demografické ročenky Královéhradeckého kraje

Graf 96 Projekce počtu obyvatel do roku 2050 v Královéhradeckém kraji

Zdroj: ČSÚ, Demografické ročenky Královéhradeckého kraje

Graf 97 Změna počtu obyvatel v krajích ČR v období 2005–2016

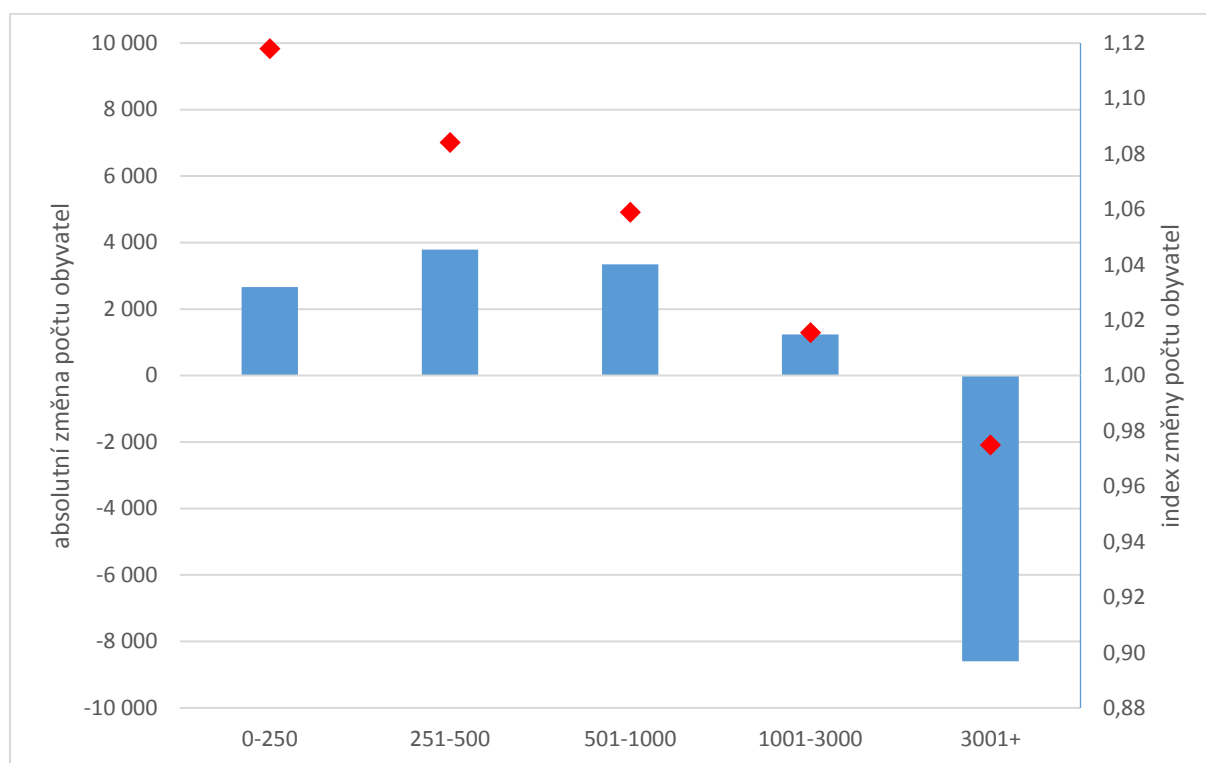
Zdroj: ČSÚ, Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050

Při bližším vstupu do území Královéhradeckého kraje jsou patrné disparity mezi jednotlivými regiony. Srovnáním správních obvodů ORP vystupují ztrátová a růstová území, která jsou do jisté míry determinována jejich polohou vůči hlavním rozvojovým osám kraje, státní hranici a vzdálenosti od

metropolitního centra Hradce Králové. Nejvíce populačně ztrátový byl SO ORP Broumov, kde v období 2005–2016 klesl počet obyvatel o 1 064, navíc se zde jako v jediném regionu neprojevil rostoucí trend mezi lety 2005–2010. Na druhém konci stupnice jsou správní obvody ORP Hradce Králové a Jičína, kde v každém přibylo přibližně 2 000 obyvatel. Poutavost těchto regionů byla dána především rozšiřující se pracovní nabídkou a atraktivitou pro bydlení v jejich zázemí. V současnosti se markantně projevuje atraktivita správního obvodu Rychnov nad Kněžnou, kde značně vzrostla pracovní nabídka v průmyslové zóně Solnic-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou. Na celkovém počtu obyvatel se výrazněji neprojevila vzhledem k vysokému podílu počtu námezdní pracovní síly – agenturních pracovníků z jiných regionů i ze zahraničí.

Komparace SO ORP dle relativní změny počtu obyvatel (bazický index změny koncového roku oproti roku počátečnímu) v období let 2005–2008, 2008–2012 a 2012–2016 zachycuje rozdílné tendence. Zatímco v období 2005–2008 většina správních obvodů vykazovala pozitivní změnu, v druhém sledovaném období byl zřetelný úbytek obyvatelstva. Klesající trend se u většiny obvodů výrazněji projevil i v období 2012–2016, kdy pouze SO ORP Hradec Králové a SO ORP Kostelec nad Orlicí dosáhly kladných hodnot změny počtu obyvatel.

Graf 98 Změna počtu obyvatel v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí

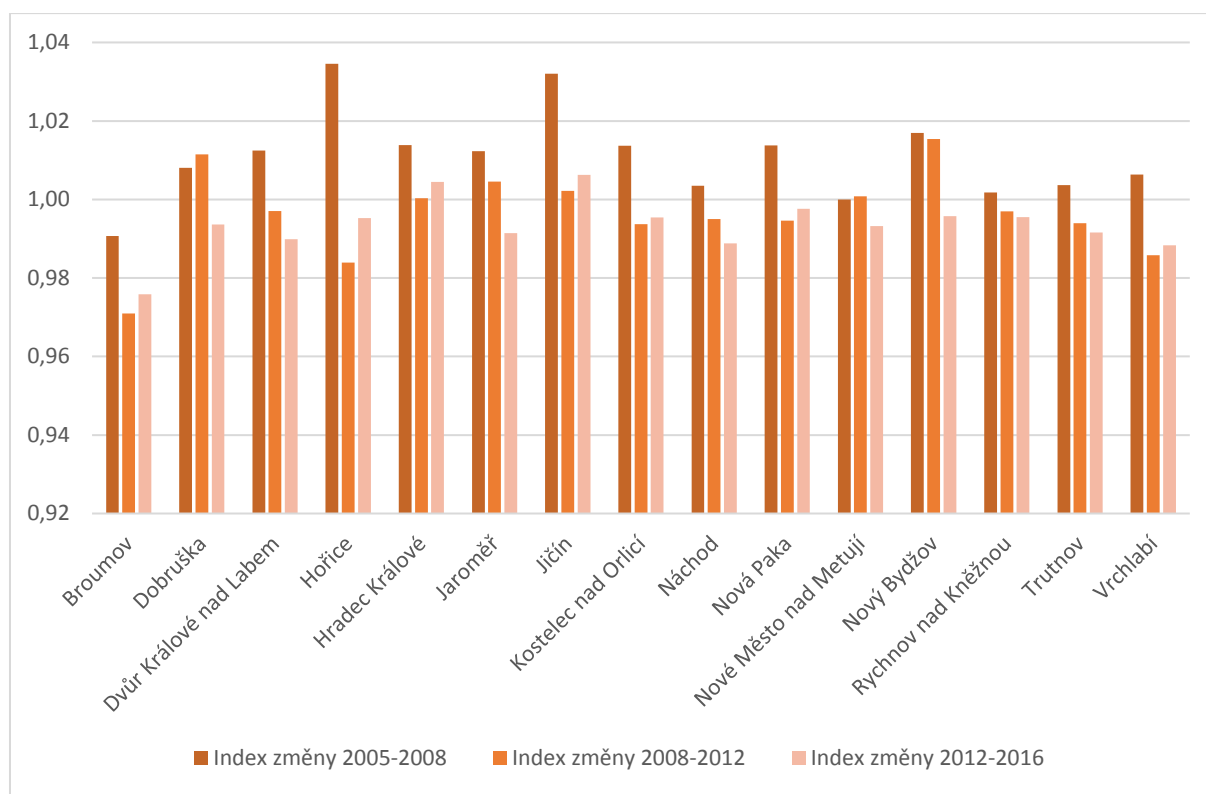

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

Dle velikostních kategorií obcí je patrné, že počet obyvatel se zvyšoval ve venkovských obcích a naopak klesal ve městech – obcích nad 3 000 obyvatel. Absolutně nejvíce ubylo obyvatel v krajském městě Hradci Králové, Náchodě, Rychnově nad Kněžnou, Vrchlavě a Broumově. Absolutně přibylo nejvíce obyvatel v obcích s 250–500 obyvateli, dále v obcích s 500–1 000 obyvateli a v obcích do 250 obyvatel. Při relativním srovnání, který umožňuje index změny počtu obyvatel (stávající počet obyvatel k výchozímu počtu obyvatel), jsou nejvíce růstové obce do 250 obyvatel. Z mapy „Index změny počtu obyvatel v obcích KHK v letech 2001–2016“ (viz příloha dokumentu) jsou patrné některé výrazné disparity v území. Zásadní je vliv suburbanizace v zázemí krajského města, kde výrazně růstové obce tvoří kompletní prstenec okolo jádrového území, které je naopak mírně ztrátové. Podobný jev je ve slabší míře patrný u některých dalších měst kraje. Nejvíce růstové jsou obce Vysoká

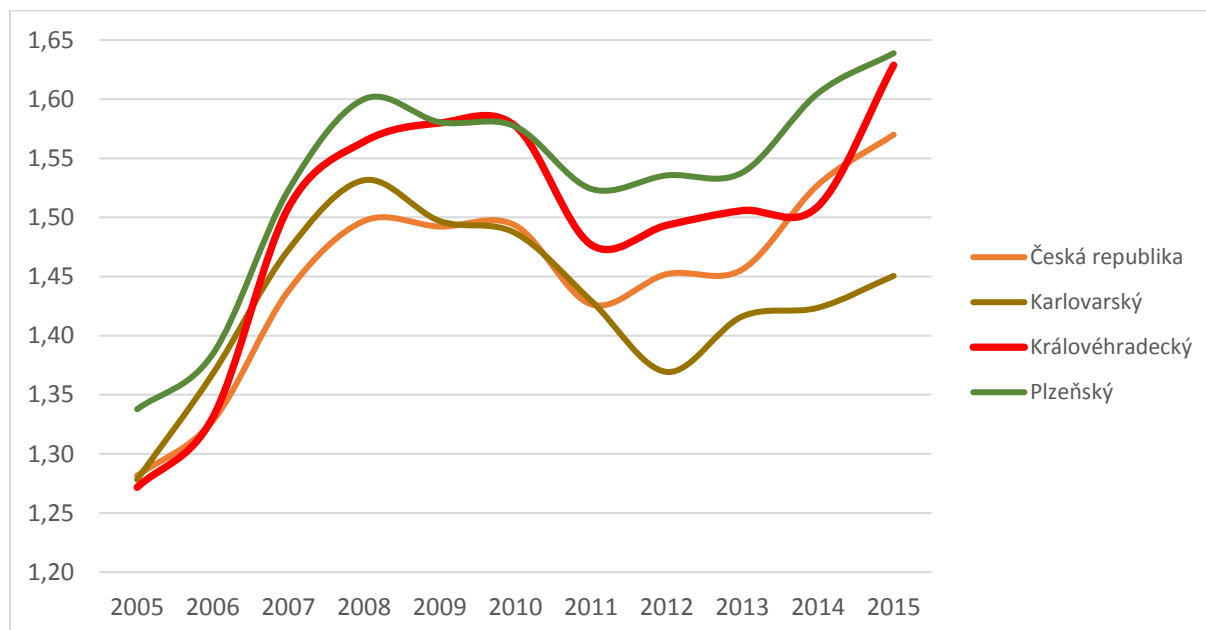
nad Labem, Stěžery a Lánov. Výrazně ztrátové jsou obce při státní hranici, především v hospodářsky slabém Broumovském výběžku.

Graf 99 Relativní změna počtu obyvatel v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

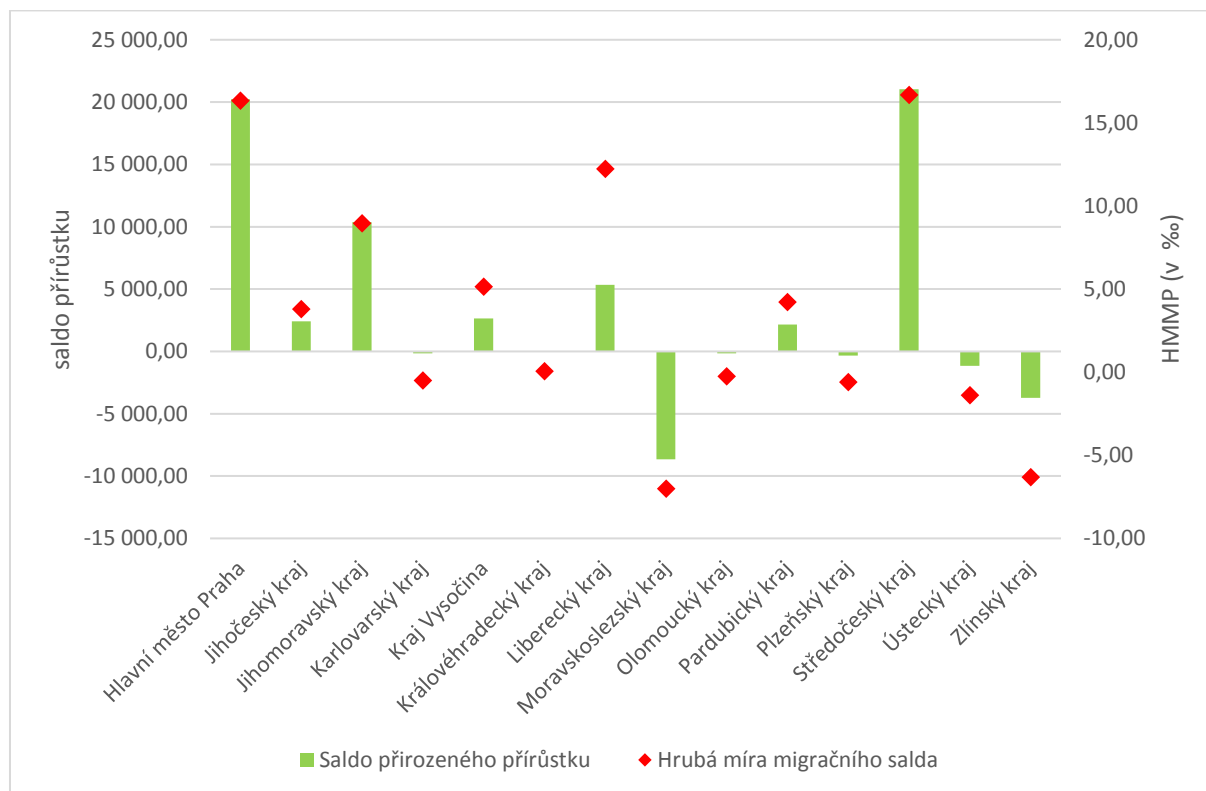
Výrazným problémovým faktorem ovlivňujícím vývoj počtu obyvatel je úhrnná plodnost obyvatelstva. Na republikové úrovni dosáhla úhrnná plodnost v roce 2015 nadprůměrné hodnoty celkové míry plodnosti ve státech EU-28, stále je však pod úrovní, která by zajistila progresivní vývoj populace. Vývoj úhrnné plodnosti v Královéhradeckém kraji reflektuje vývoj v České republice, vykazuje však vyšší hodnoty a v porovnání s ostatními kraji ČR roste rychleji.

Graf 100 Vývoj míry hrubé plodnosti ve vybraných krajích ČR v období 2005–2015

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

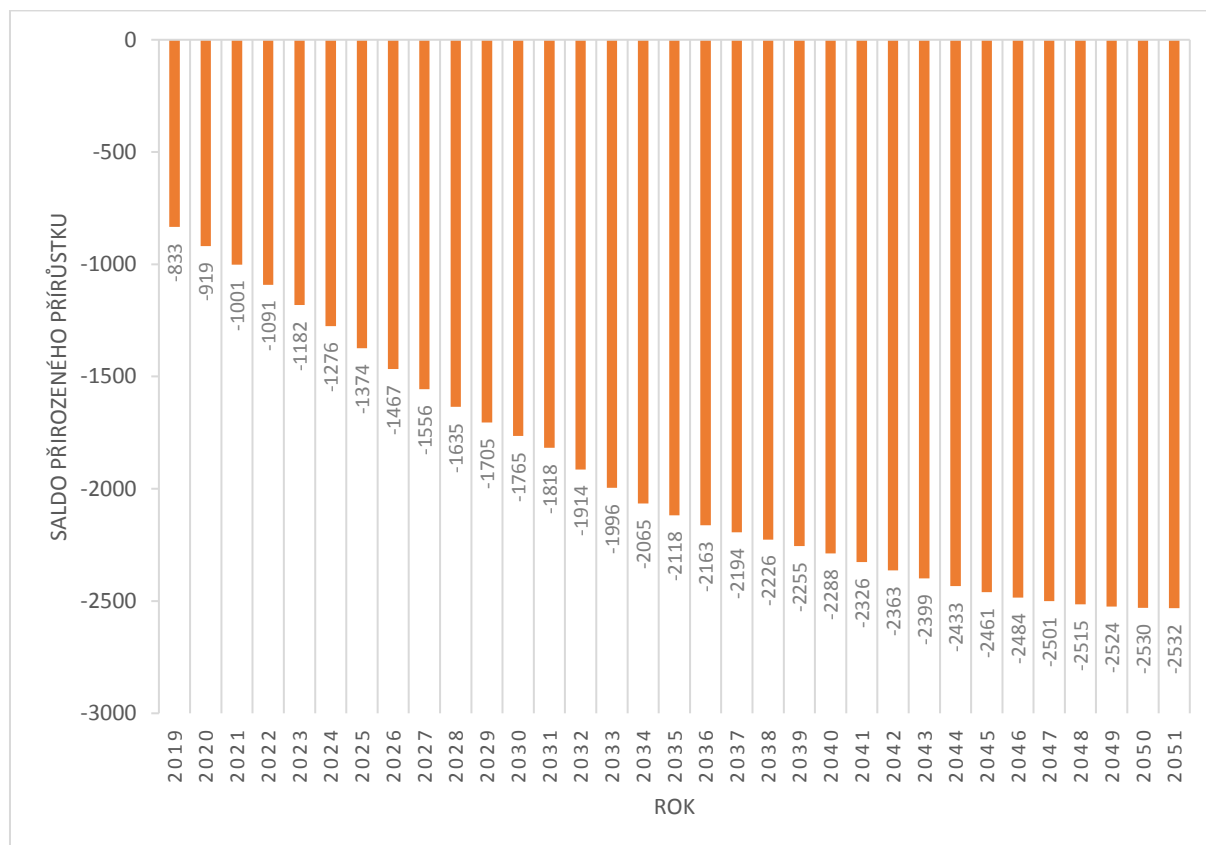
Pozitivně se v dlouhodobém horizontu snižuje míra kojenecké a novorozenecké úmrtnosti a především intenzita potratovosti. Index potratovosti (poměr potratů na 100 narozených dětí v daném roce) během sledovaného období setrval klesal. V mezikrajském srovnání byla v Královéhradeckém kraji míra potratovosti na vyšší úrovni (celkově 5. nejvyšší). Kraj zaznamenal 4. nejvýraznější změnu a z hlediska budoucího vývoje je pravděpodobný stabilní pokles tohoto ukazatele.

Plodnost spolu s úmrtností definuje přirozený přírůstek obyvatelstva, což je spolu s migrací hlavním faktorem vývoje počtu obyvatel a celkové demografické struktury. Přirozený přírůstek v Královéhradeckém kraji se dlouhodobě pohyboval spíše v záporných hodnotách, nárůst zaznamenal pouze v období let 2007–2010, kdy přibylo přirozenou cestou více než 2 000 obyvatel. Od roku 2011 již přirozená měna obyvatelstva nedosáhla pozitivních hodnot.

Graf 101 Přirozený přírůstek v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

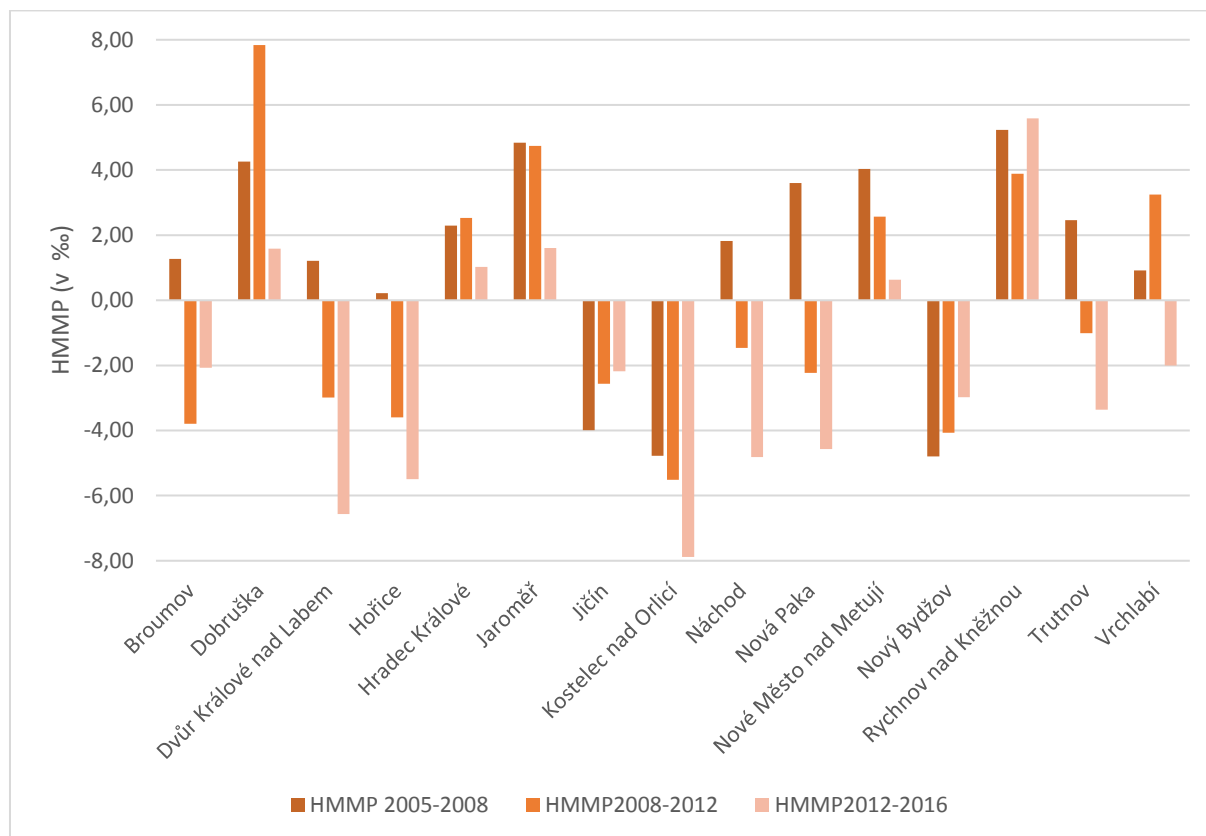
Trend negativního přírůstku obyvatel přirozenou měnou obyvatel se bude dle demografické projekce obyvatel Královéhradeckého kraje do roku 2050 i nadále prohlubovat. Po roce 2019 úbytek obyvatel poroste lineárně až do roku cca 2030, kdy se za setrvalého dvou tisícového ročního poklesu obyvatel přirozenou cestou tempo úbytku zpomalí a stabilizuje se až v roce 2050 na hodnotě – 2 500 obyvatel ročně. Podobný vývoj jako Královéhradecký kraj zaznamenají v budoucnu prakticky všechny kraje.

Graf 102 Projekce přirozeného úbytku obyvatel v Královéhradeckém kraji do roku 2051

Zdroj: ČSÚ, *Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050*

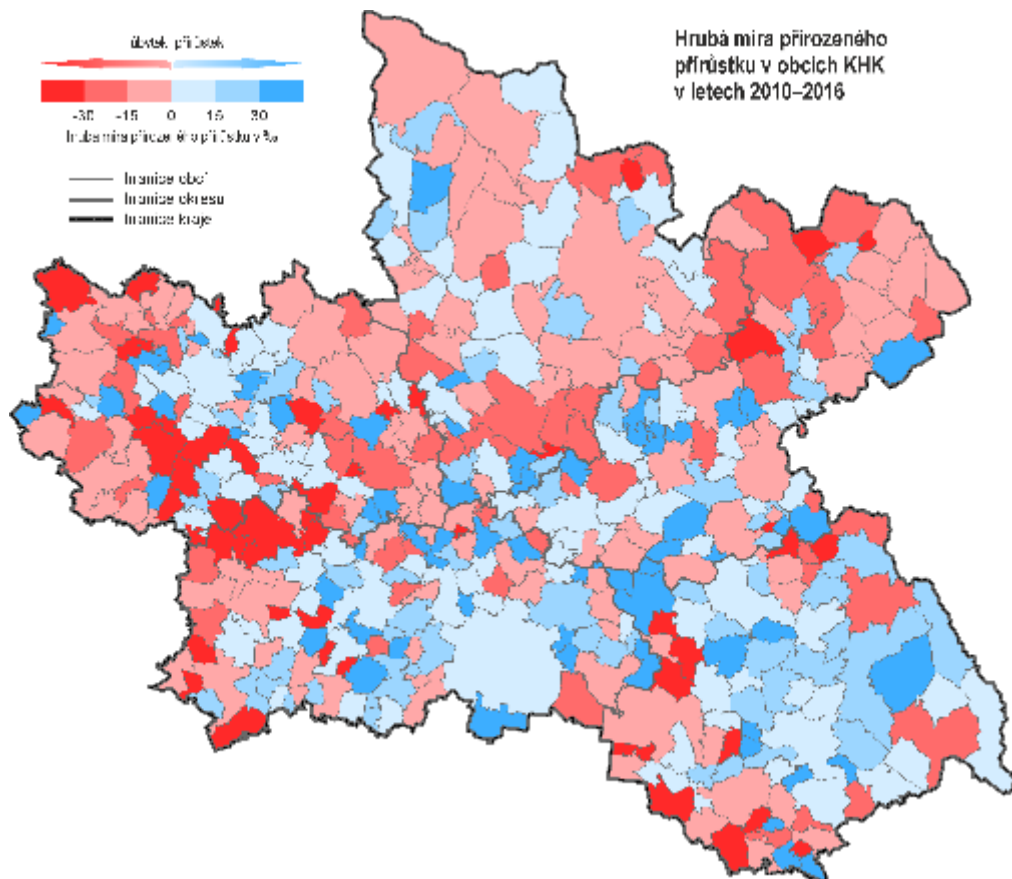
Pro srovnání regionálních disparit je třeba použít hrubou míru přirozeného přírůstku (HMPP), která udává přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel. V České republice dochází z hlediska vývoje HMPP k dlouholeté polarizaci krajů, kdy dlouhodobě roste přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel ve Středočeském kraji, což lze spojovat především s urbanizačními procesy resp. s procesem suburbanizace a dlouhodobě vysokou atraktivitou zázemí hlavního města Prahy. Královéhradecký kraj naopak patří k regionům s dlouhodobým přirozeným úbytkem obyvatel, který však není tak alarmující jako v jiných krajích (Moravskoslezský a Zlínský kraj). Dle projekce obyvatelstva do roku 2050 bude úbytek obyvatelstva přirozenou cestou pravidelně narůstat a stabilizuje se až okolo hodnoty – 2 500 osob ročně.

Na úrovni ORP se podstatně zvýrazňují regionální disparity, kdy na jedné straně stojí výrazně ztrátové správní obvody, jako je SO ORP Kostelec nad Orlicí, Jičín a Náchod a na druhé straně figurují SO ORP Hradec Králové a SO ORP Rychnov nad Kněžnou s výrazně pozitivní přirozenou měnou populace. Pozitivní změna v případě SO ORP Hradec Králové je způsobena vlivem zázemí krajského města, v druhém případě je možným původcem rozvoj průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou. Rozdíl mezi venkovským, případně periferními oblastmi a zbylým územím kraje je spíše marginální. Při srovnání hrubé míry přirozeného přírůstku mezi jednotlivými SO ORP v časových řezech 2005–2008, 2008–2012 a 2012–2016 je viditelný trend, kdy většina správních obvodů ve všech řezech drží buď pozitivní, nebo negativní vývoj. K pozitivní změně trendu došlo pouze ve SO ORP Vrchlábí v období 2008–2012, naopak k negativní ve SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Broumov, Náchod a Trutnov. Nejvyšší hodnoty dlouhodobě vykazují především „růstové“ (a tedy atraktivní) regiony bez ohledu na to, zdali se jedná o městské, převážně či významně venkovské regiony ORP.

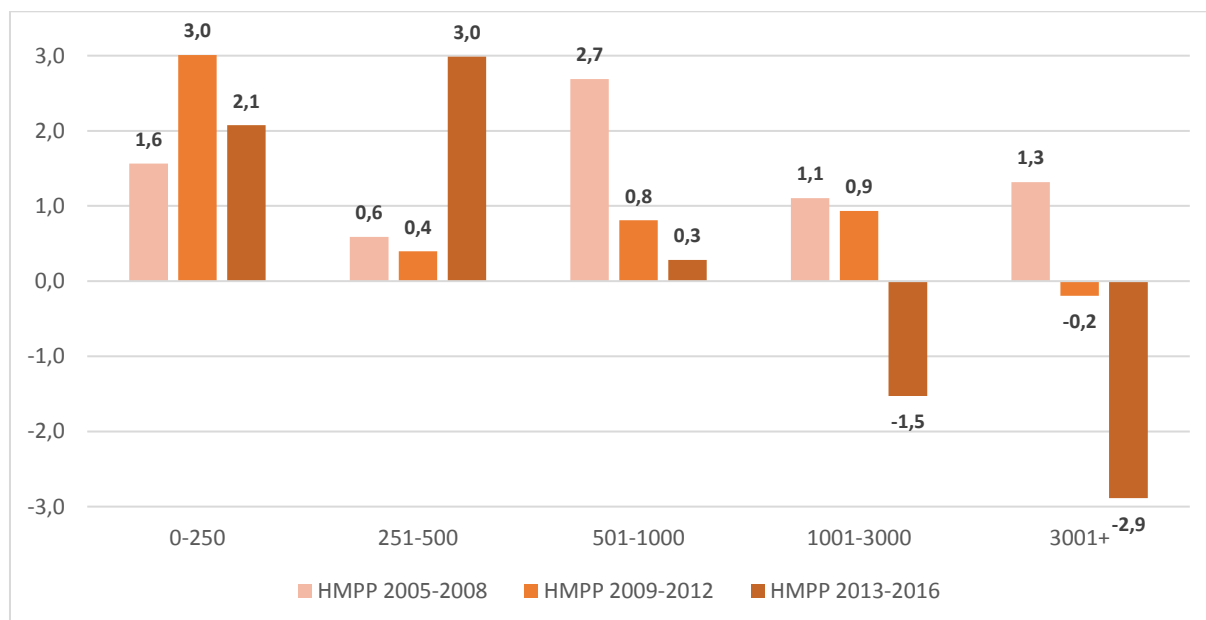
Graf 103 Hrubá míra přirozeného přírůstku v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Vývoj přirozeného přírůstku dle velikostních kategorií obcí je v porovnání s vývojem dle velikostních kategorií obcí za Českou republiku diametrálně odlišný. V případě menších obcí, v kategoriích 0–205 a 251– 500, počet obyvatel migrací nevykazuje klesající tendence, naopak výrazně klesá hodnota přírůstku od kategorie 501 a více obyvatel v obci. Nejvýraznější úbytek zaznamenaly obce nad 3 000 obyvatel a to především v období 2013–2016. Nejvíce obyvatel přirozenou měnou ubylo v obcích Borohrádek, Dvůr Králové nad Labem, Hronov a Hořice. Dle mapy „Hrubá míra přirozeného přírůstku v obcích KHK v letech 2005–2016“ jsou v kraji viditelné dvě výraznější souvislé oblasti pozitivního přirozeného přírůstku. V první řadě se jedná o zázemí Hradce Králové, především západním a jižním směrem. Podobný jev je patrný i v případě některých regionálních center a jejich zázemí – Jičín, Trutnov. Vůbec nejvýraznější souvislé území přirozeného přírůstku se nachází v okrese Rychnov nad Kněžnou. Výrazně ztrátové jsou obce při hranicích Česka v okresech Trutnov a Náchod a také obce na pomezí okresů Jičín a Hradec Králové s přesahem do západní části okresu Jičín a jižně na Novobydžovsko až Chlumec nad Cidlinou.

Mapa 9 Hrubá míra přirozeného přírůstku v obcích KHK v letech 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

Graf 104 Hrubá míra přirozeného přírůstku v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí

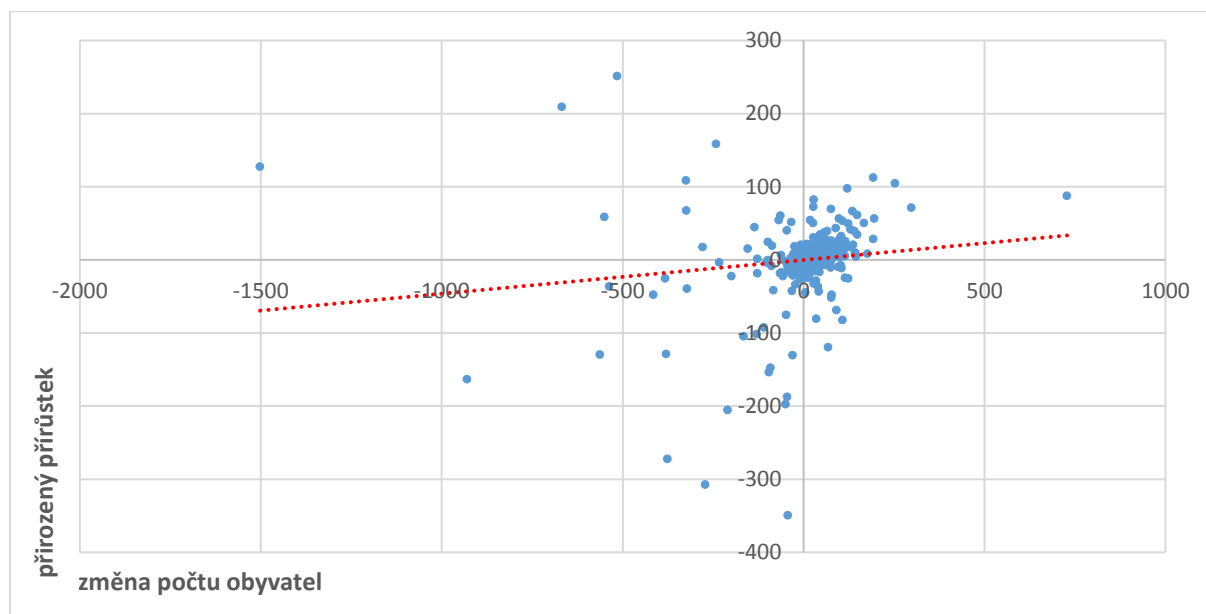
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

Celkový přírůstek nebo úbytek obyvatel v České republice je v posledních letech ovlivněn především migračním přírůstkem, tzv. migračním saldem. V následujících grafech je znázorněna korelace změny počtu obyvatel se změnou přirozenou a změnou migrační. Korelace změny počtu obyvatel

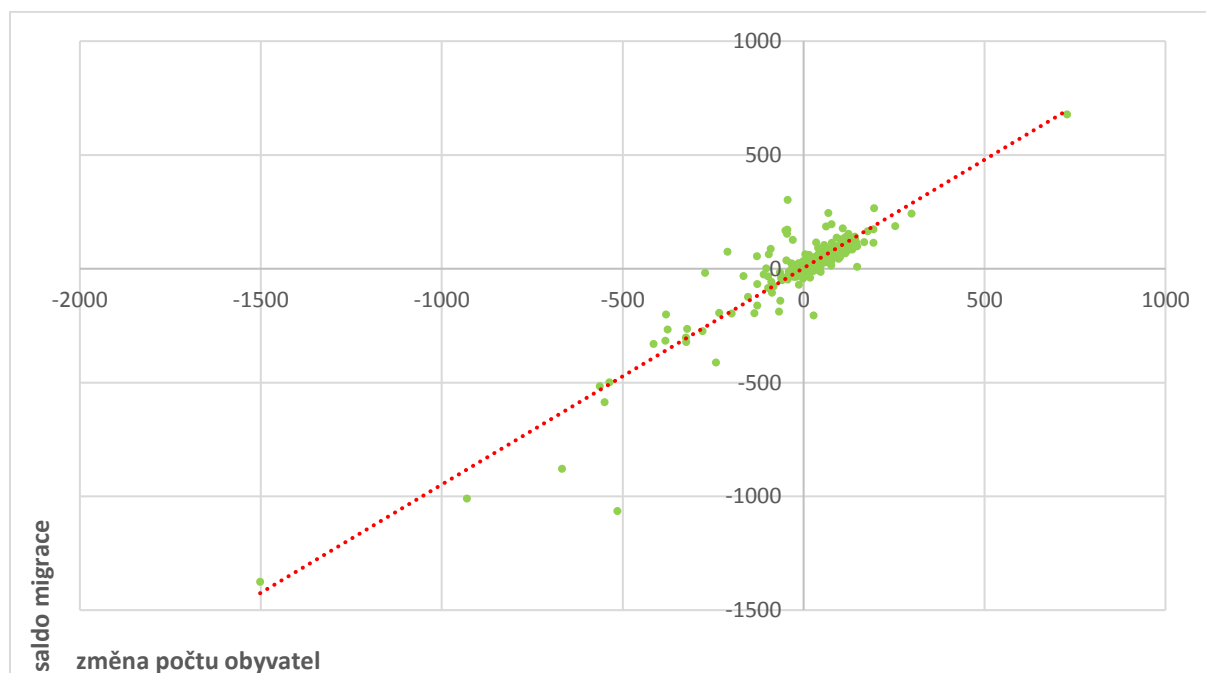
s přirozeným přírůstkem je velmi nízká, korelační index činí pouze 0,13 a hodnoty za jednotlivé obce nesledují spojnici trendu mezi extrémy a jejich rozptyl je v grafu velmi široký. Naopak korelační koeficient 0,92 mezi změnou počtu obyvatel a migračním saldem poukazuje na velmi silnou vazbu, hodnoty v grafu víceméně kopírují spojnici trendu, která je navíc lineární – tedy hodnoty změny počtu obyvatel a migračního salda jsou takřka totožné.

Graf 105 Korelace změny počtu obyvatel a přirozeného přírůstku v obcích Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

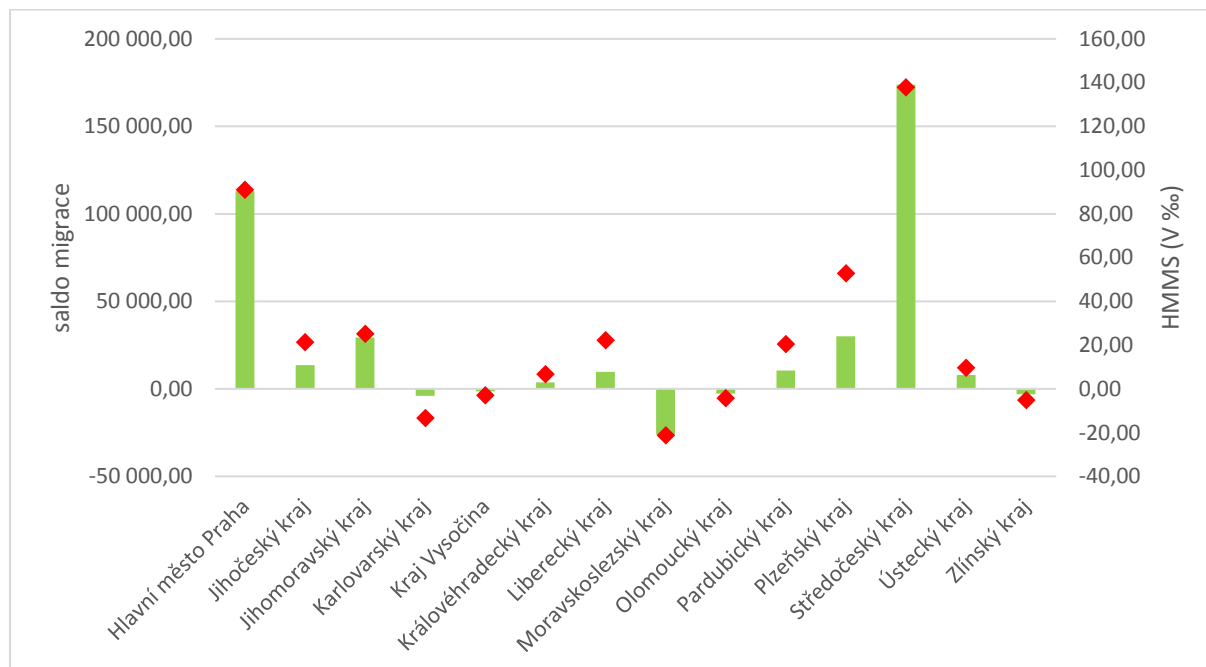
Graf 106 Korelace změny počtu obyvatel a salda migrace v obcích Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

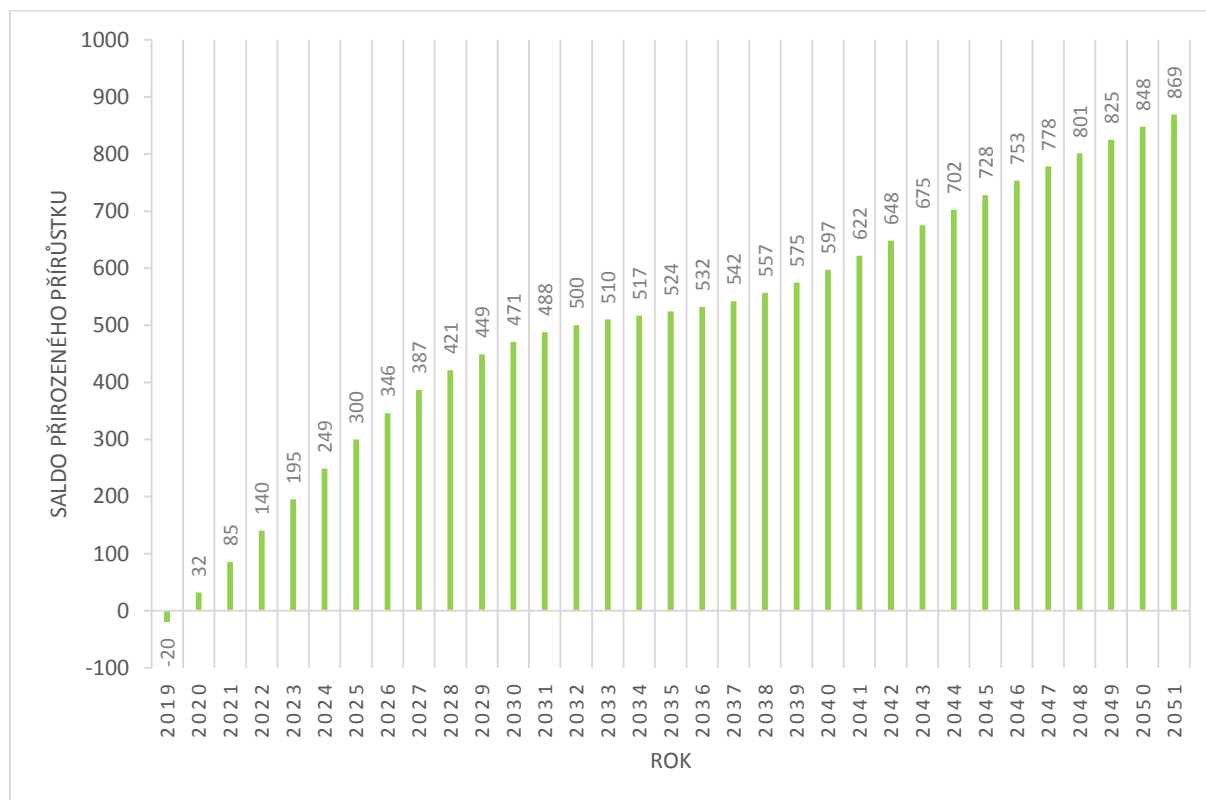
Pro lepší srovnání je využit ukazatel hrubé míry migračního salda (HMMS), tedy migračního salda na 1 000 obyvatel. V České republice byly zjištěny disparity, kdy na jedné straně je patrná vysoká hrubá míra migrace ve Středních Čechách a v Jihomoravském kraji a na druhé straně vysoký migrační úbytek Moravskoslezského a Karlovarského kraje. Ostatní kraje včetně Královéhradeckého vykazují setrvalý stav hrubé míry migrace.

Graf 107 Migrační saldo v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

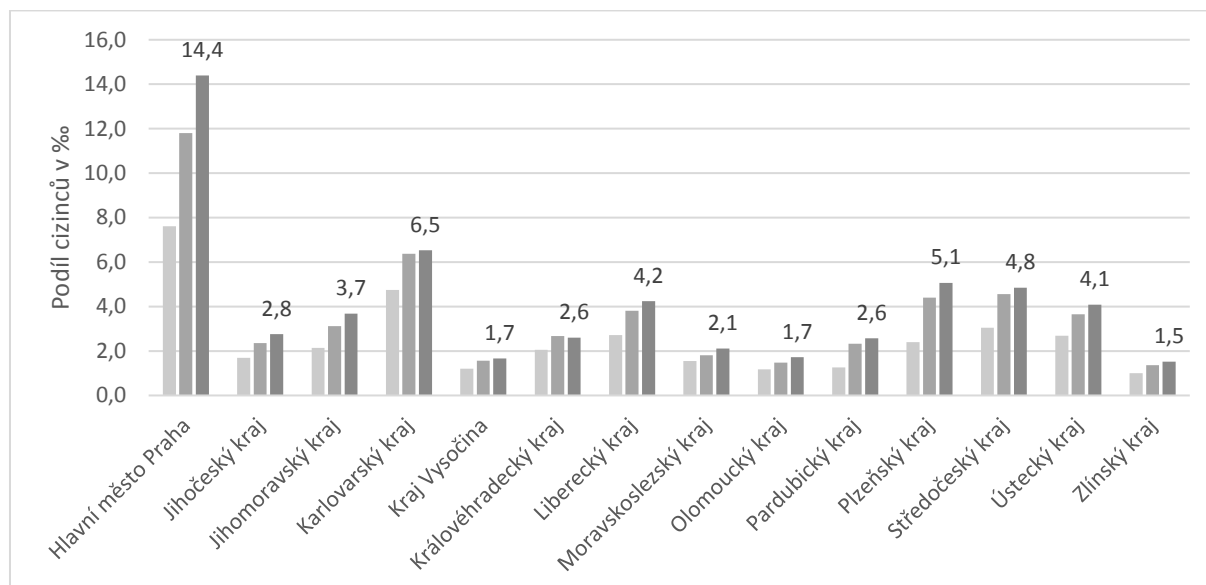
Migrační přírůstek kontinuálně narůstal od roku 2005 a dosáhl svého maxima v roce 2007. Od roku 2008 migrační přírůstek opět klesá. Migrační trend odráží ekonomickou atraktivitu regionu, která je nižší než území v zázemí hlavních regionálních center Čech a Moravy – Prahy a Brna. V posledních letech se stal kraj migračně atraktivnější v návaznosti na růst významných zaměstnavatelů v automobilovém a návazném průmyslu. Ten ovšem do regionu dostane především námezdní pracovníky, kteří se v kraji neusadí natrvalo. Dle projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 se bude po roce 2019 migrační přírůstek zvyšovat, na zpočátku prudký růst z období 2020–2030 bude navazovat období mírné stagnace období 2030–2040. Po roce 2040 prognostici statistického úřadu předpokládají opětovné zvýšení tempa růstu. Kladné pozitivní přírůstky migrací ovšem vykompenzují ztrátu obyvatelstva přirozenou cestou pouze částečně a při zachování stávajících trendů úbytek obyvatel nezvrátí.

Graf 108 Projekce migračního přírůstku obyvatel v Královéhradeckém kraji do roku 2051

Zdroj: ČSÚ, *Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050*

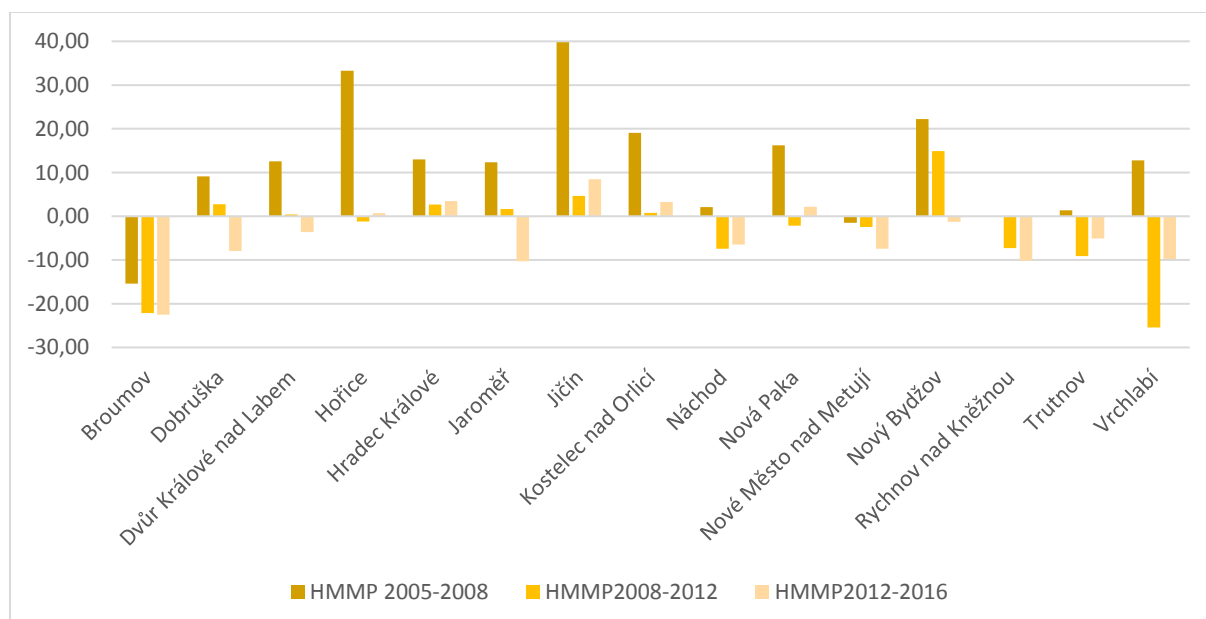
Zahraniční migrace do kraje není tak výrazná, jako v jiných krajích České republiky. Počet cizinců v kraji mezi lety 2010–2016 nejprve narostl, poté poklesl a v současnosti v kraji žilo k 31. 12. 2016 14 078 cizinců. Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel se v období 2011–2016 pohyboval v rozmezí 24–26 ‰, což je přibližně o 20 bodů nižší hodnota, než je republikový průměr a v mezikrajském srovnání je podíl cizinců v kraji 5. respektive 6. nejnižší, kde je zřejmá převaha Hlavního města Prahy, kde žilo 145 cizinců na 1 000 obyvatel. Ostatní kraje dosahují obdobných hodnot, které se blíží či mírně převyšují hodnotu České republiky, což je 47 cizinců na 1 000 obyvatel.

Z hlediska vnitro-krajského rozložení se cizinci soustřeďují zejména do okresu Hradec Králové, kde v roce 2016 žilo 5 154 cizinců. V ostatních okresech jejich počet dosáhl hodnot v rozmezí 1 569–2 987. Dle země původu v Královéhradeckém kraji žilo v letech 2011–2016 nejvíce cizinců z Ukrajiny, následně ze Slovenska, Polska a Vietnamu.

Graf 109 Podíl cizinců v krajích České republiky v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

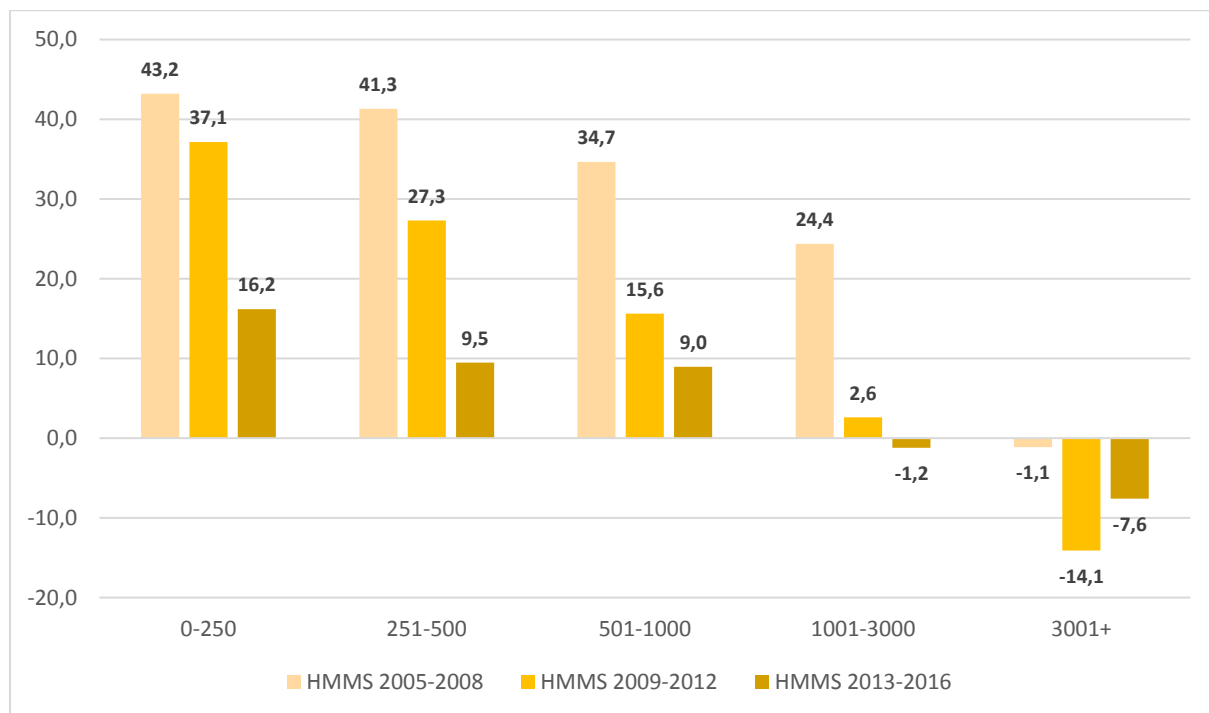
Při srovnání regionálních rozdílů na úrovni správních obvodů ORP vykazuje většina obvodů kladné migrační saldo (9 SO ORP). Nevíce obyvatel migrací přibýlo ve SO ORP Hradec Králové (přírůstek migrací 2 766 obyvatel) a Jičín (přírůstek migrací 2 479 obyvatel). Nejvyšší úbytky obyvatel migrací zaznamenaly periferní oblasti kraje v SO ORP Broumov. Po roce 2010 se v kraji profiloval regionální migrační vzorec, kdy bylo území kraje rozděleno na dvě části – migračně kladný růstový jih až jihozápad a migračně ztrátový sever až severovýchod. Výrazně se projevuje koncentrace pracovních příležitostí i dalších obslužných aktivit do Hradce Králové růstovou tendencí SO ORP Hradec Králové. Trendem, který se pravděpodobně projeví v dalších letech je růst migrace do SO ORP Rychnov nad Kněžnou, kde vzhledem k růstu průmyslové zóny stoupá počet dojíždějících pracovníků, u kterých je jistá pravděpodobnost, že se v území usadí.

Graf 110 Hrubá míra migračního salda v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Při srovnání hrubé míry migračního salda mezi jednotlivými SO ORP v časových řezech 2005–2008, 2008–2012 a 2012–2016 je viditelný trend, kdy převážná většina správních obvodů v období 2012–2016 zaznamenala zápornou míru migračního salda, migrační přírůstek byl pouze v obvodech Hradec Králové, Jičín, Kostelec nad Orlicí a Nová Paka. Výrazně negativní hrubou míru migračního salda ve všech časových řezech vykazoval SO ORP Broumov, v druhém a třetím období také SO ORP Vrchlabí. Je tedy patrné, že příhraniční odlehlé regiony mohou tvořit dlouhodoběji ztrátová území. K pozitivní změně trendu došlo pouze u výše zmíněného SO ORP Nová Paka.

Graf 111 Hrubá míra migračního salda v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí

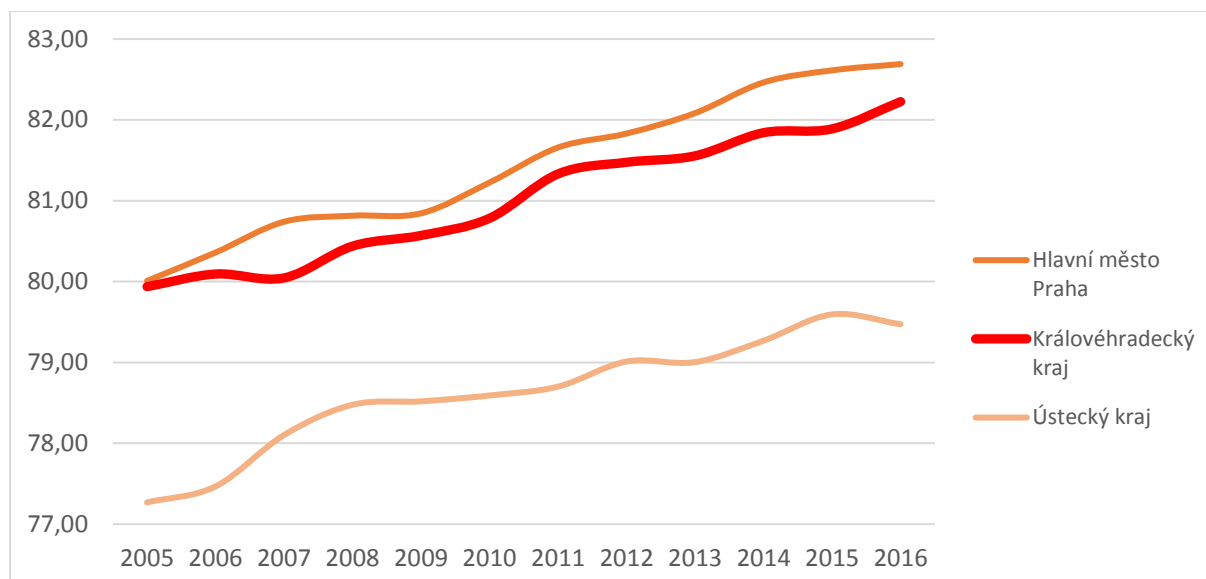

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, vlastní zpracování

Obecně lze říct, že přírůstek obyvatel migrací je v přímé negativní úměře s populační velikostí obce. Vývoj migračního salda na 1 000 obyvatel dle velikostních kategorií obcí ukazuje nejvyšší kladné hodnoty u malých obcí (0–250 a 251–500 obyvatel). Nejvýraznější nárůst počtu obyvatel migrací u těchto obcí byl zaznamenán v období 2005 až 2008, dále již výrazně klesal. Naopak pokles počtu obyvatel migrací vykazovala sídla nad 3 000 obyvatel a v období 2013–2016 i sídla s 1 000–3 000 obyvateli. Absolutně nejvíce obyvatel ubylo ve městech Hradec Králové, Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Broumov. Největší sídla vykazovala pokles zejména v období ekonomické recese a následné stagnace, od roku 2013 došlo k dílčímu nárůstu. Mapa znázorňující hrubou míru migračního salda v obcích Královéhradeckého kraje v letech 2010–2016 představuje několik prostorových jevů. Migračně ztrátové jsou obce v horských oblastech při státní hranici, především v okresech Náchod a Trutnov, v menší míře i v okrese Rychnov nad Kněžnou. Migračně příjmové jsou obce v okrese Hradec Králové, jasně patrný je vliv krajského města a suburbanizačních procesů v jeho zázemí.

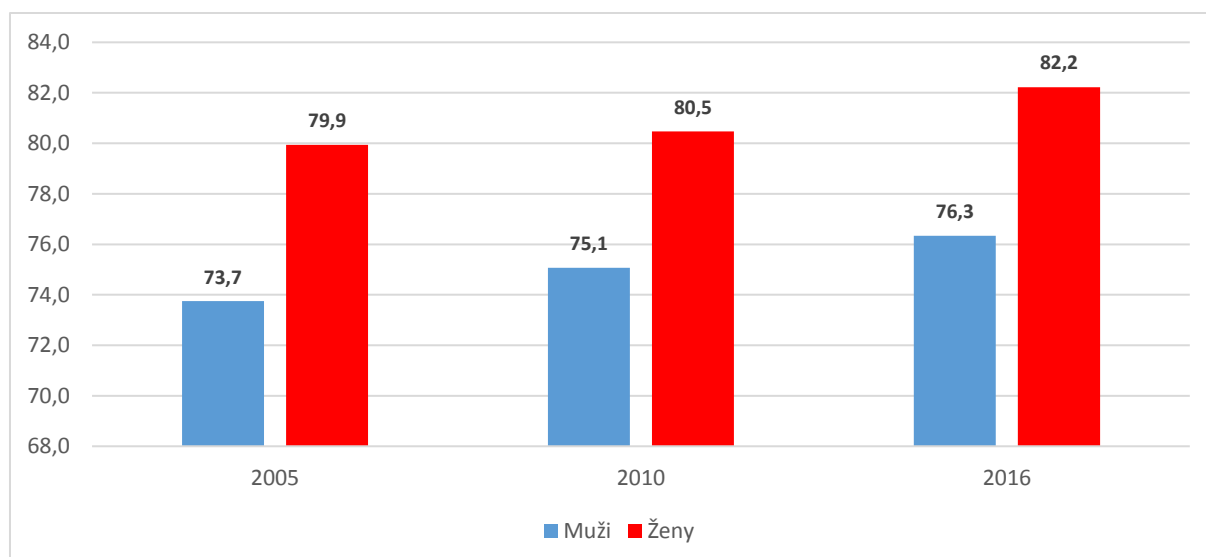
3.1.2 Věková struktura

Věková struktura obyvatelstva je ovlivňována dlouhodobým vývojem především porodnosti a úmrtnosti, částečně rovněž migračními pohyby a střední délkou života. V Královéhradeckém kraji se dlouhodobě zhoršuje věková struktura obyvatelstva, tzn., že populace demograficky stárne. Tato situace je dána především nižší porodností a úmrtností a prodlužující se střední délkou života – tedy celkově se zvyšující nadějí na dožití.

Graf 112 Vývoj naděje na dožití žen v krajích ČR v období 2005–2016 (srovnání s nejvyšší a nejnižší hodnotou)

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Vývoj naděje dožití při narození nepřímo vyjadřuje změny kvality života, zlepšení zdravotní péče a další trendy rozvoje ekonomiky. Naděje na dožití, především naděje na dožití žen, v České republice dlouhodobě výrazně rostla. Variabilita na regionální úrovni byla minimální, výrazně nižší je pouze v hospodářsky problémových regionech Moravskoslezska, Karlovarska a Ústecka. Naděje na dožití žen v Královéhradeckém kraji byla v roce 2016 82,23 let, což je pátá nejvyšší hodnota v porovnání s ostatními kraji. Naděje na dožití v kraji navíc dlouhodobě rostla. Naděje na dožití mužů je v kraji o 5,89 roku nižší než naděje na dožití žen, ovšem tento rozdíl se pomalu snižuje – v roce 2005 činil 6,19 roku.

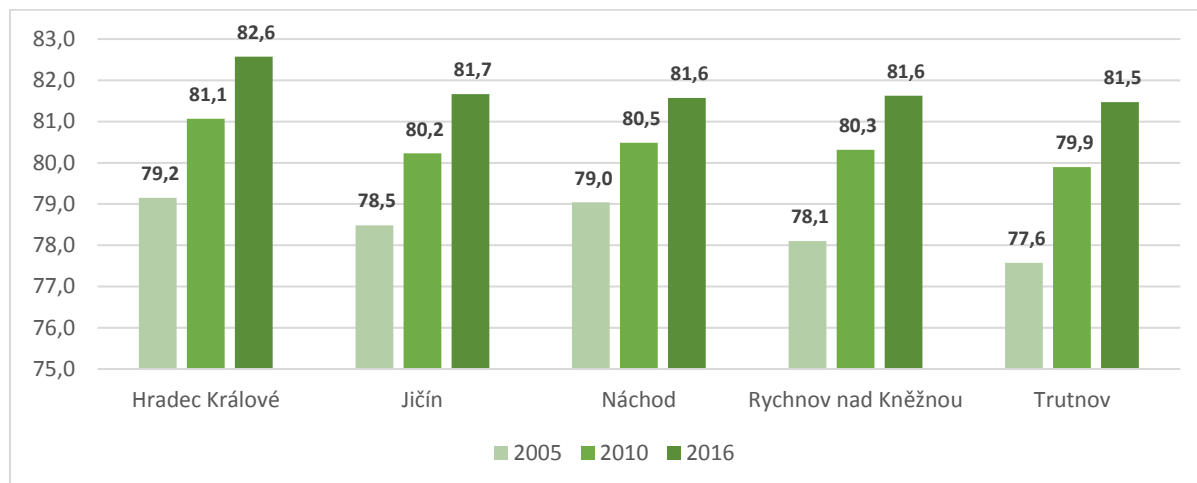
Graf 113 Naděje na dožití obyvatel Královéhradeckého kraje v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky Královéhradeckého kraje

Při srovnání okresů Královéhradeckého kraje jsou patrné rozdíly v naději na dožití žen. Nejvyšší naděje na dožití byla v roce 2016 v okrese Hradec Králové (82,6 let), dále v okrese Jičín (81,7 let). Ve zbylých okresech již byly pouze malé rozdíly. V okresech Náchod a Rychnov nad Kněžnou byla naděje

na dožití 81,6 let a v okrese Trutnov 81,5 let. Ve všech okresech se naděje na dožití žen ve sledovaném období zvýšila, její nárůst se pohyboval v rozmezí 2,5 let v okrese Náchod a 3,9 let v okrese Trutnov. Výrazněji rostla naděje na dožití v období 2006–2010 (+ 1,9 let) než v období 2011–2016 (+1,4 let).

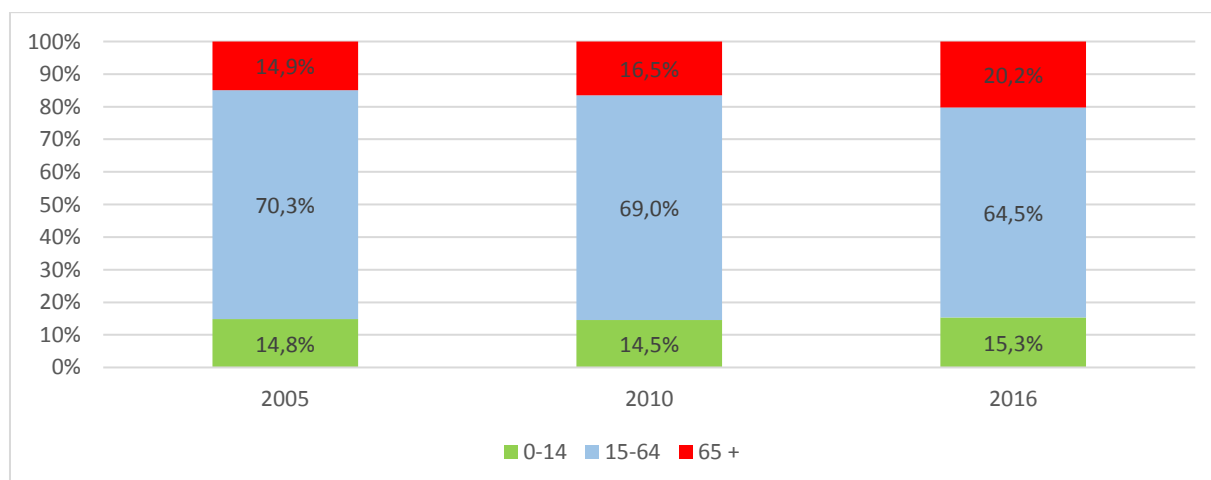
Graf 114 Naděje na dožití žen při narození v okresech KHK v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky Královéhradeckého kraje

Věková struktura Královéhradeckého kraje se zhoršuje. Dlouhodobě ubývá počtu obyvatel ve věkové kategorii 0–14 let (od roku 1961 úbytek 10 %) a především roste počet obyvatel ve věku nad 65 let (od roku 1961 do 2011 nárůst o více než 6 %). Ve srovnání časových řezů 2005, 2010 a 2016 je vidět pozitivní posun v podílu věkové složky 0-14 let v roce 2016, ten je však patrně způsoben i celkovým poklesem podílu produktivní složky obyvatel. Podíl obyvatel starších 65 let se zvýšil mezi jednotlivými kontrolními roky vždy o přibližně 5 procentních bodů, vzhledem k dlouhodobým prognózám bude tento trend i nadále pokračovat. Trend celkového stárnutí obyvatel Královéhradeckého kraje kopíruje trend v ČR. Věková struktura kraje a ČR se příliš neliší, pouze v kraji je o cca 1 % vyšší podíl obyvatel ve věku 65 a více let na úkor kategorie 15 – 64 let. Podíl kategorie 0 – 14 let je za kraj i ČR de facto stejný.

Graf 115 Věková struktura obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2005, 2010, 2016

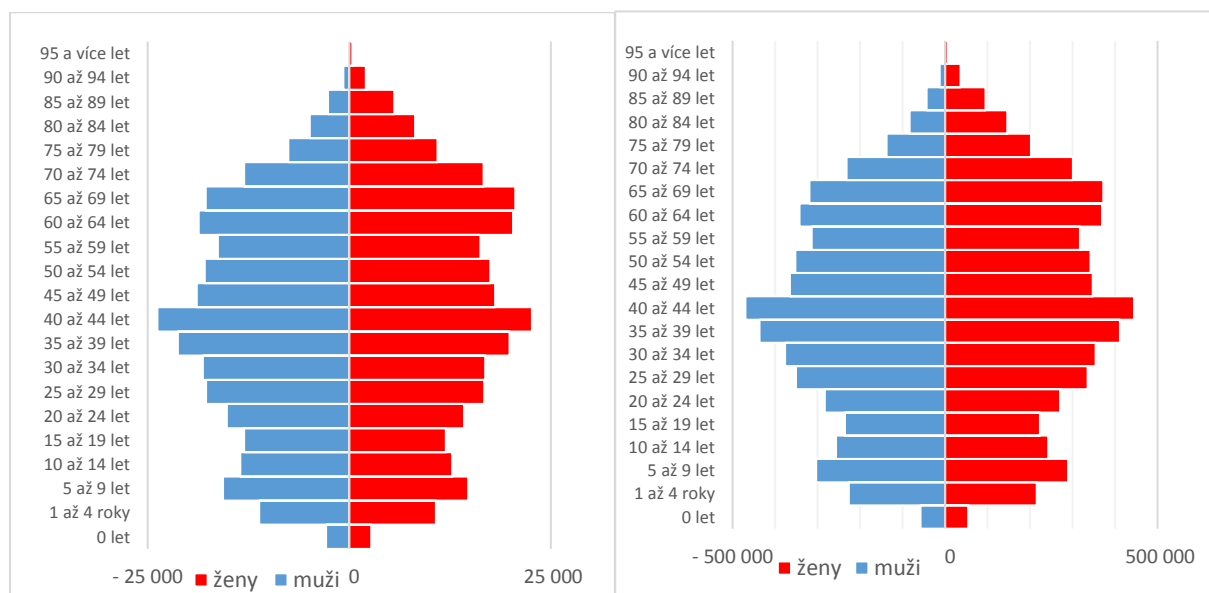
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Při bližším pohledu vystupuje diference mezi věkovou strukturou u mužů a žen. Následující věková pyramida znázorňuje počet obyvatel podle pohlaví v každém roce věku k 31. 12. 2016. Je zde patrný

rozdíl mezi věkovou strukturou mužů a žen. Typické je vyšší zastoupení mužské složky v mladších ročnících. Statisticky se rodí více mužů, ve věku 0 – 50 let převládá počet mužů nad ženami. Po padesátém roku se situace obrací a začínají převládat ženy. Muži mají nižší střední délku života i nižší průměrný věk. Počet žen ve věku 80 let je téměř 2x vyšší než počet mužů ve stejném věku, u skupiny starších 95 let je počet žen než mužů vyšší 4x. Věková pyramida v jednoletých intervalech rovněž poukazuje na vývoj populačních tendencí. Patrný je např. vliv propopulačních opatření v 70. letech minulého století. V grafu jsou patrné silné ročníky mezi 30. – 50. rokem věku. Lidí narozených v 80. letech již bylo méně a pak následuje propad v 90. letech. Mírný nárůst je patrný opět od roku 2005, kdy se již projevuje zvýšená porodnost silných ročníků ze 70. let. V komparaci s věkovou strukturou České republiky jako celku nejsou zjevné žádné podstatné rozdíly, pouze u nejstarších ročníků je vyšší zastoupení v Královéhradeckém kraji než v České republice.

V kraji z výše zmíněných důvodů změn věkové struktury roste index ekonomické závislosti, který vypovídá o poměru počtu seniorů a dětí k počtu obyvatel v ekonomicky aktivním věku. Vzhledem k průměrnému věku nástupu absolventů do práce je vhodnější posunout hranici dětské populace na věk 19 let. V roce 2016 dosáhl index ekonomické závislosti hodnoty 67 a v budoucnu se bude dále zvyšovat.

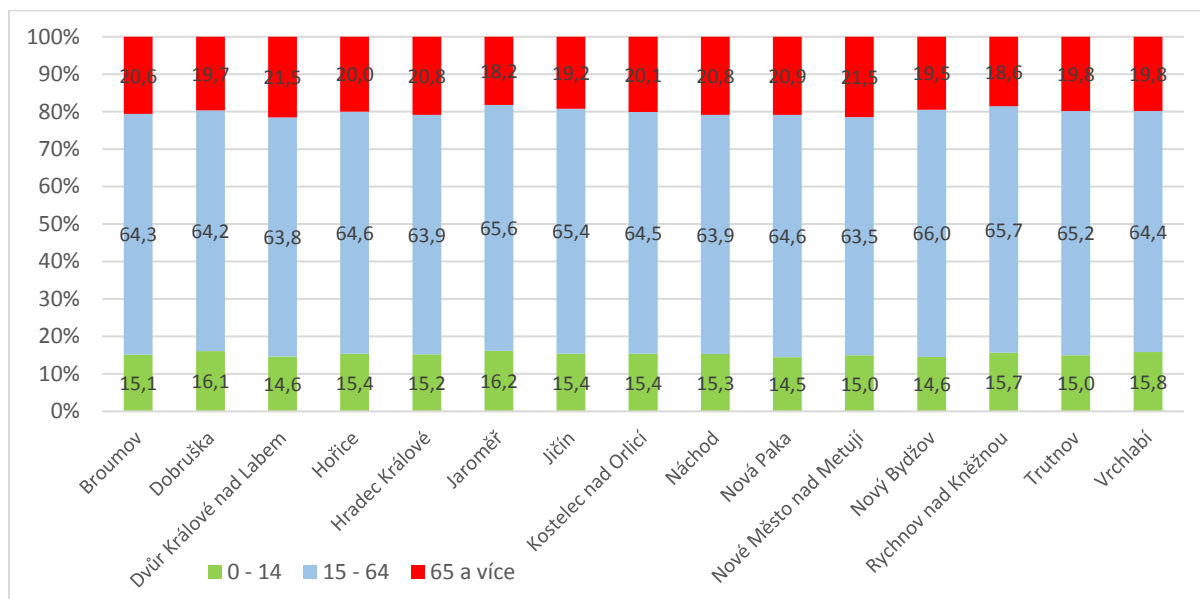
Graf 116 Věková struktura obyvatelstva dle 5 letých skupin v roce 2016 – srovnání kraje (vlevo) a České republiky (vpravo)

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

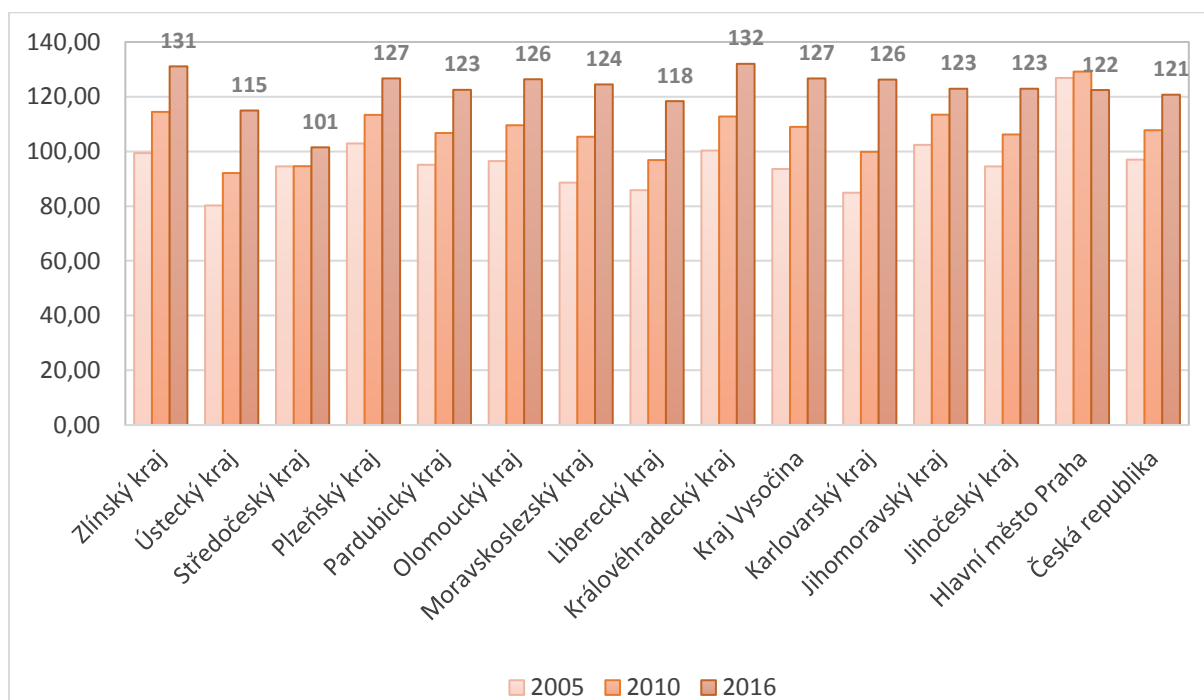
Při porovnávání údajů ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností jsou oblasti vyšším podílem mladší, případně starší složky populace mírně diferencovány. Z pohledu věkové struktury byla v roce 2016 nejméně příznivá situace v periferních, případně hospodářsky slabších oblastech – v SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Nová Paka a Broumov, kde byl vysoký podíl obyvatel starších 65 let a zároveň nízký podíl dětské složky populace. Obdobně nepříznivá věková struktura byla také v některých ekonomicky silných správních obvodech Hradce Králové a Nového Města nad Metují. Naopak nejpříznivější situace byla v roce 2016 v SO ORP Dobruška, Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Jaroměř. Vysoký podíl složky 0-14 let v SO ORP Jaroměř byl způsobem jeho národnostní skladbou. V SO ORP Nový Bydžov byla specifická situace, kdy zde byl nižší podíl věkové složky nad 65 let, zároveň dětské složky populace a naopak v regionálním srovnání nejmohutnější složka ekonomicky aktivního obyvatelstva. Je proto pravděpodobné, že se bude zvyšovat podíl starých lidí na celku vzhledem k postupnému stárnutí střední složky obyvatel.

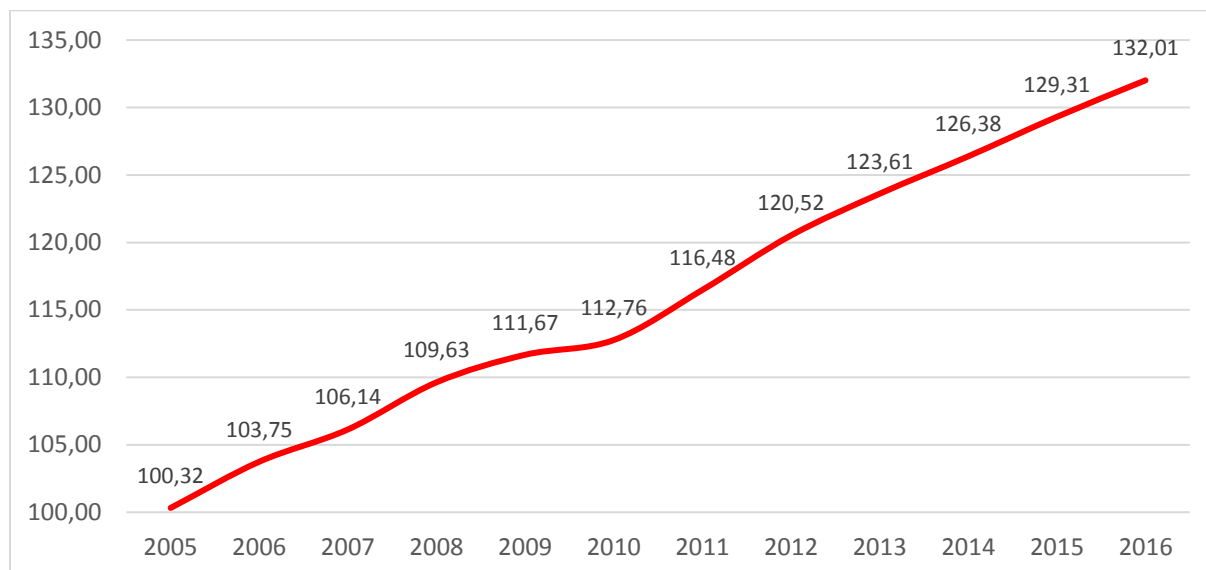
Graf 117 Věková struktura obyvatelstva v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Trend celkového stárnutí populace je jasně patrný na vývoji indexu stáří, který vyjadřuje poměr obyvatelstva ve věku 65 let a více/0-14 let. Dlouhodobým trendem je zvyšování indexu stáří ve všech krajích Česka, s výjimkou je Prahy. Index stáří v Královéhradeckém kraji byl v roce 2016 nejvyšší v České republice – 132,01, v roce 2005 překročil hranici 100 (stejný podíl obyvatel ve věku 0–14 let a obyvatel starších 65 let) a od té doby stále meziročně roste. Tempo růstu indexu stáří nebylo vzhledem k vysoké výchozí hodnotě tak vysoké jako v případě některých dalších krajů (nejvyšší tempo demografického stárnutí vykazují hospodářsky slabé nebo strukturálně postižené kraje – Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj).

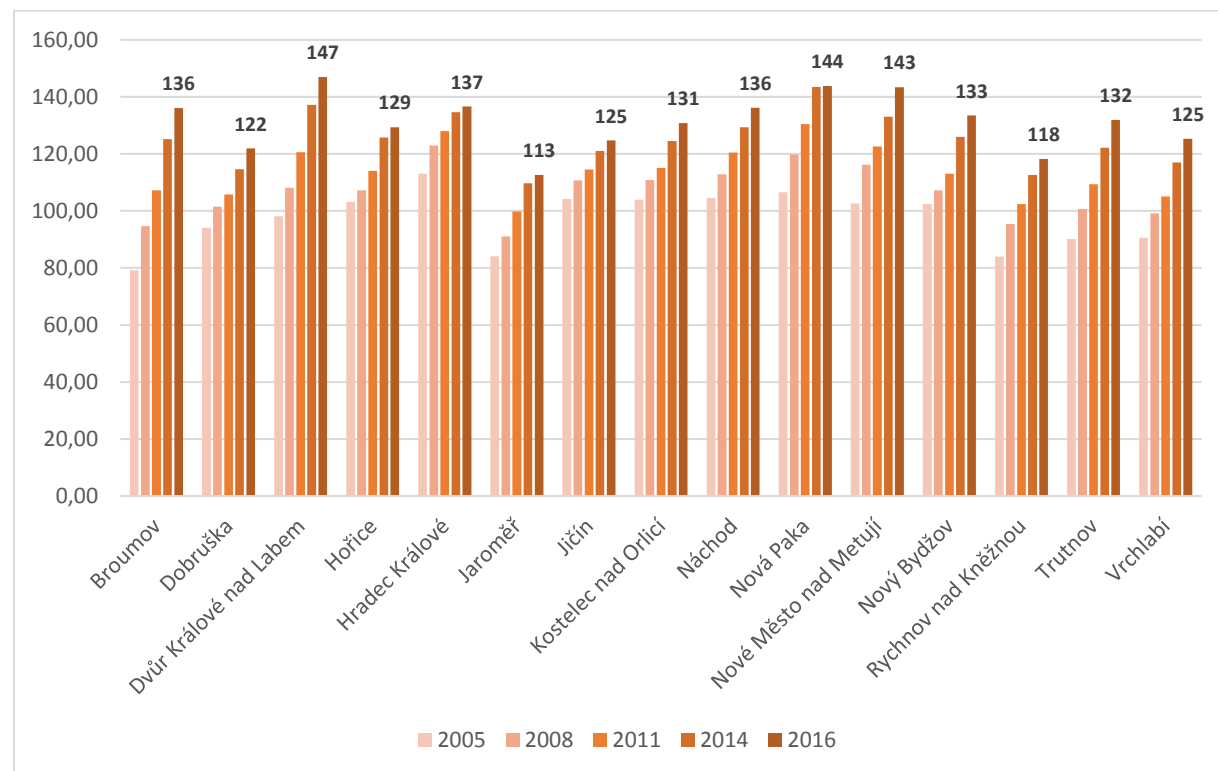
Graf 118 Index stáří v krajích ČR v letech 2005, 2010, 2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Graf 119 Vývoj indexu stáří v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Srovnání regionálních disparit na úrovni správních obvodů obce s rozšířenou působností poukazuje na značné rozdíly. V roce 2016 již index stáří ve všech správních obvodech přesahoval zlomovou hranici 100, kdy převládá složka seniorů nad dětskou složkou populace. Jako poslední překročily tuto hranici SO ORP Rychnov nad Kněžnou – v roce 2011 a SO ORP Jaroměř – v roce 2012. V roce 2016 byl nejvyšší index stáří zaznamenán v SO ORP Dvůr Králové nad Labem (147), Nová Paka (144) a Nové Město nad Metují (143). Naopak nejnižšího indexu stáří dosáhly SO ORP Jaroměř (113) a Rychnov nad Kněžnou (118).

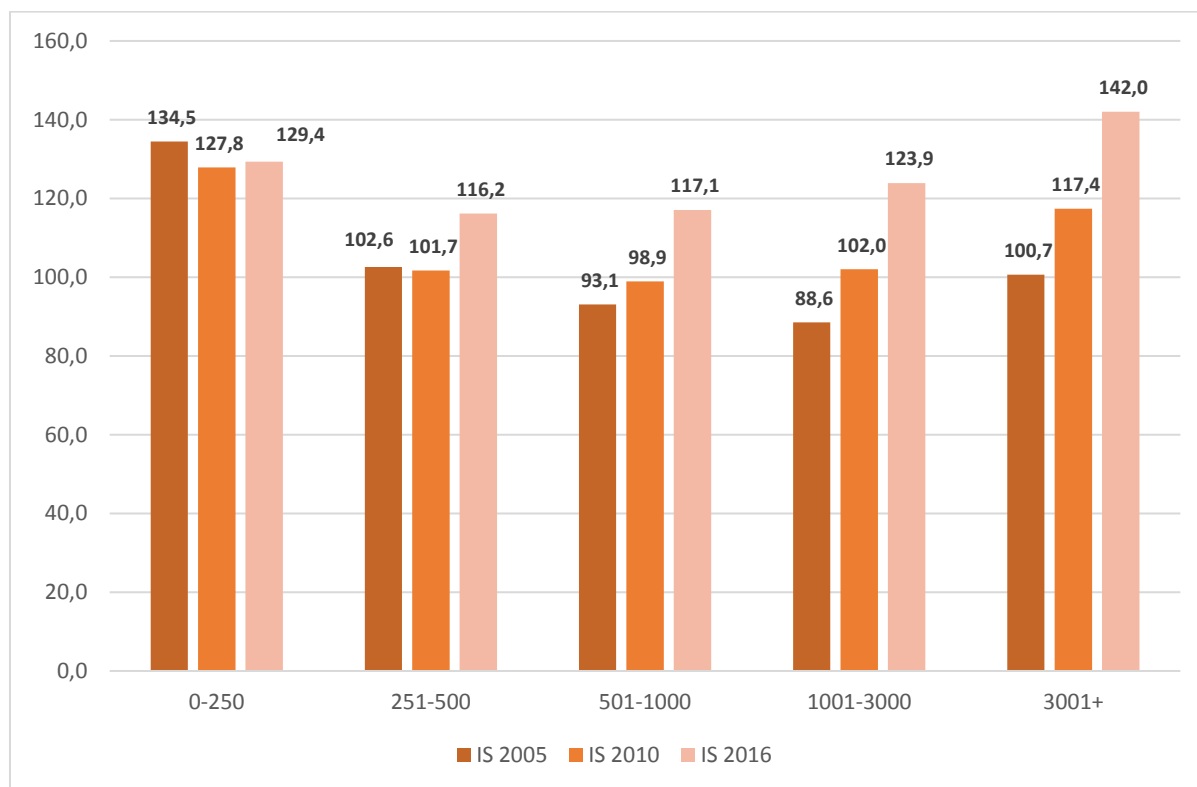
Graf 120 Vývoj indexu stáří ve SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Vývoj indexu stáří dle velikostních kategorií obcí v letech 2006-2016 ukazuje, že vysoký index stáří je typický ve velikostní kategorii do 250 obyvatel (platné i pro celou Českou republiku), ale také ve městech, tedy obcích nad 3 000 obyvatel (krajské specifikum v rozporu s republikovým trendem). V těchto nejmenších sídlech již nedochází k dalšímu růstu a naopak mezi lety 2005 a 2010 zaznamenala tato kategorie poměrně podstatný pokles indexu stáří, na který však v období 2010–2016 již nenavázala. V současnosti již nejvyšší hodnotu (a současně dlouhodobě nejvýrazněji rostoucí trend) vykazují města nad 3 000 obyvatel, kde byl zaznamenán výrazný nárůst obou období a celkově se od roku 2005 index stáří měst navýšil o 41,3 bodu. Nejnižší index stáří dosahují obce ve velikostních kategoriích 251–500 a 501–1 000. Celkově lze tedy říct, že vyšší index stáří je v Královéhradeckém kraji ve městech než ve venkovských obcích.

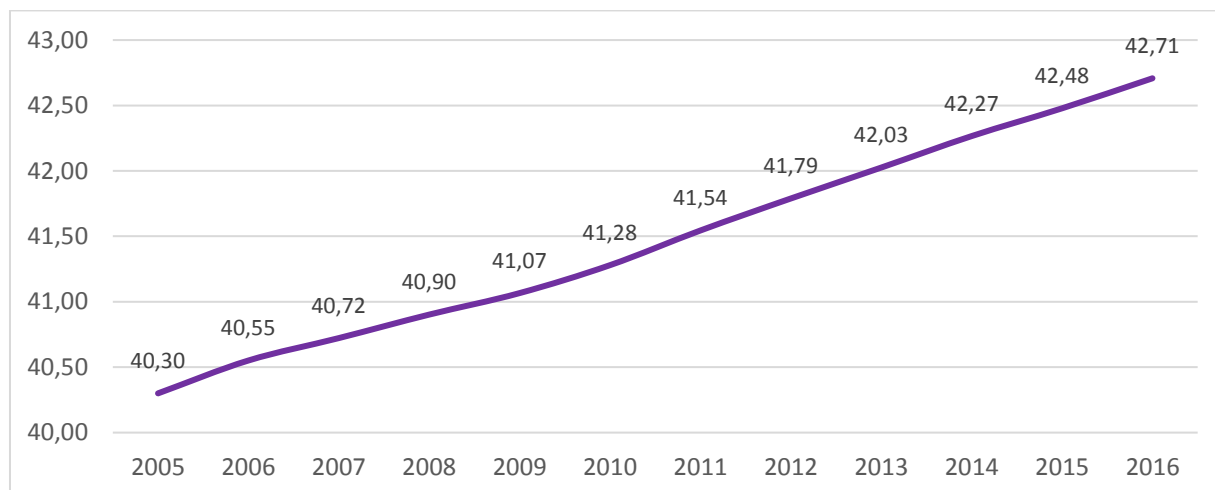
Dle mapy indexu stáří v obcích v roce 2016 se jednoznačně ukazuje, že nejvyšší hodnoty indexu stáří vykazují jednak města, ale také obce v periferních oblastech při státní hranici (především v SO ORP Broumov), ve vnitřních periferiích (oblast mezi Novým Bydžovem a Kopidlnem, okolí Dvora Králové nad Labem) a také některé velmi malé obce, kde několik úmrtí může zapříčinit velkou změnu indexu stáří. Naopak nejnižší hodnoty jsou přirozené v zázemí populačně velkých sídel, především krajského města.

Graf 121 Index stáří v letech 2005, 2010 a 2016 dle velikostních kategorií obcí

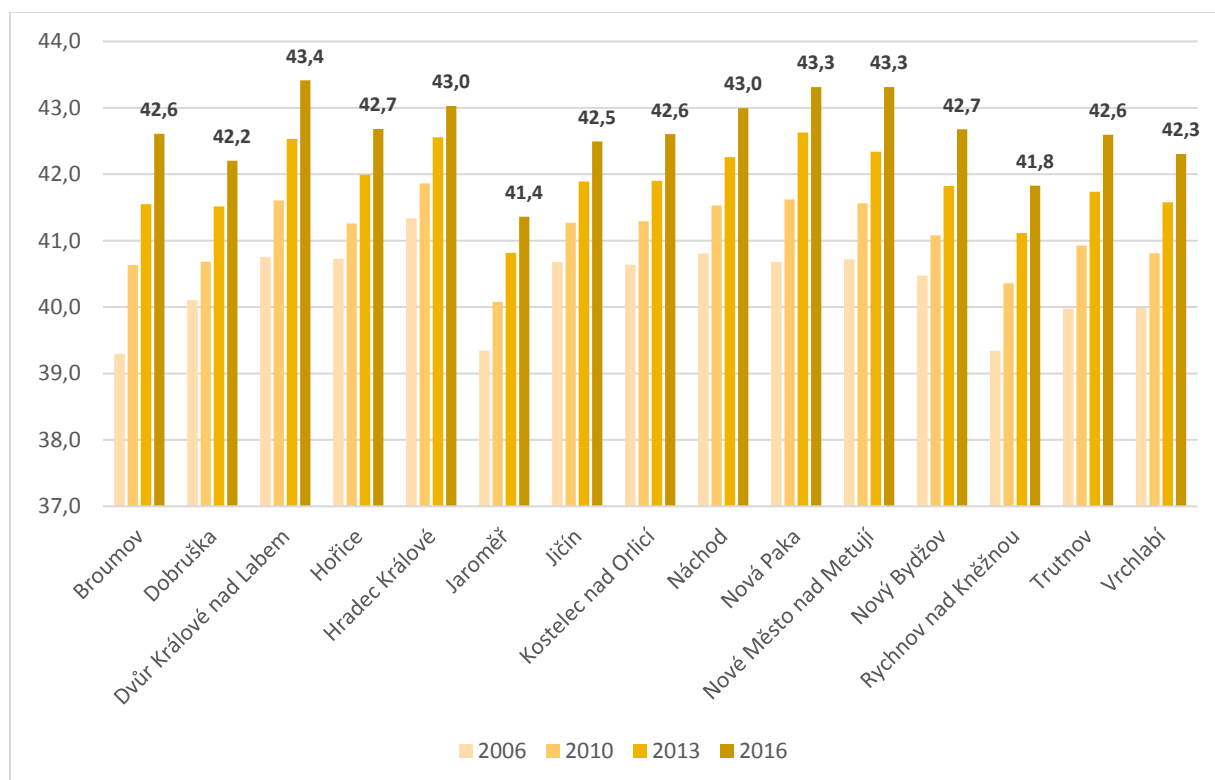
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Průměrný věk obyvatelstva je hodnotou vypočtenou ze stáří všech obyvatel daného území. Průměrný věk obyvatelstva Královéhradeckého kraje byl v roce 2016 v úhrnu 42,7 let, což je o 2,4 roků více než v roce 2005. V korelaci s indexem stáří i hodnota průměrného věku kontinuálně roste. Z okresů v Královéhradeckém kraji mají nejvyšší průměrný věk obyvatelé okresu Hradec Králové a Jičín. Nejprůzračnější průměrný věk má okres Rychnov nad Kněžnou.

Graf 122 Vývoj průměrného věku v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

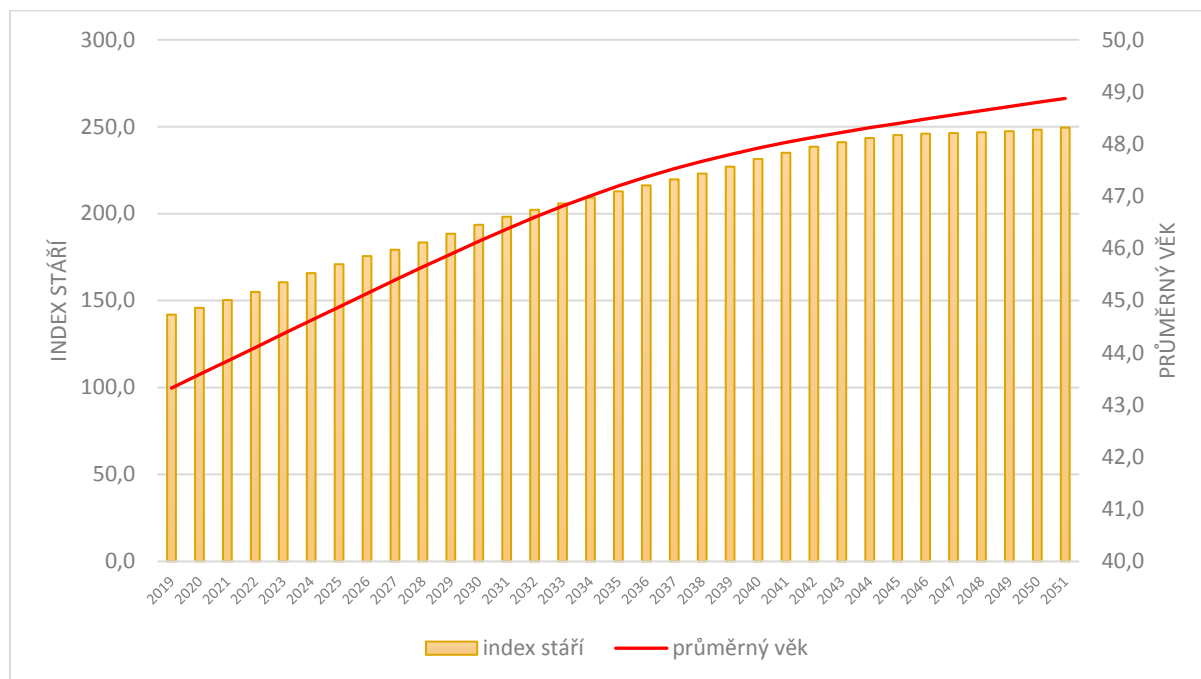
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Komparace průměrného věku ve správních obvodech kraje dosahuje podobných závěrů jako v případě ukazatele index stáří. Nejvyšší průměrný věk dosahují opět SO ORP Dvůr Králové nad Labem (43,4 let), Nová Paka (43,3 let) a Nové Město nad Metují (43,3 let), nejnižších Jaroměř (41,4 let) a Rychnov nad Kněžnou (41,8 let).

Graf 123 Vývoj průměrného věku v SO ROP Královéhradeckého kraje v období 2006–2016

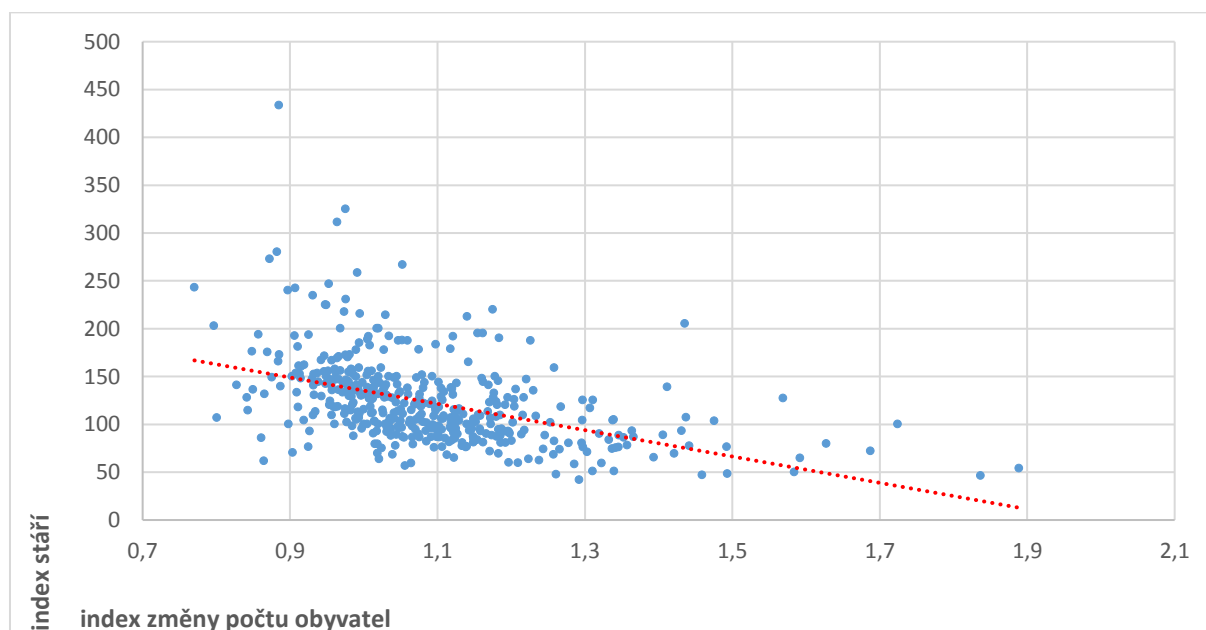
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Dle projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 se bude průměrný index stáří v Královéhradeckém kraji i nadále výrazně zvyšovat. Roku 2032 překročí index stáří hranici 200, jeho růst se výrazně zpomalí až v roce 2045, kdy nebude daleko od hranice 250. Průměrný věk v kraji bude růst zpočátku ještě rychleji než index stáří, postupně se bude i zde snižovat tempo růstu.

Graf 124 Projekce indexu stáří a průměrného věku obyvatel kraje do roku 2050

Zdroj: ČSÚ, *Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2050*

Stárnutí populace, respektive index stáří není výrazněji závislé na změně počtu obyvatel území, tedy plně neplatí předpoklad, že ve ztrátových územích kraje bude index stáří výrazně vyšší. Korelační koeficient je 0,46 a dle následujícího grafu je patrný poměrně výrazný rozptyl hodnot od nastoleného trendu. Vyšší korelaci s indexem stáří má hrubá míra přirozeného přírůstku (korelační index 0,57) než hrubá míra migračního salda (korelační index 0,28), což znamená, že migrace se na změnách indexu stáří prakticky nepodílí.

Graf 125 Korelace změny počtu obyvatel a indexu stáří obcí Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, *Veřejná databáze*

3.1.3 Národnostní a náboženská struktura obyvatel

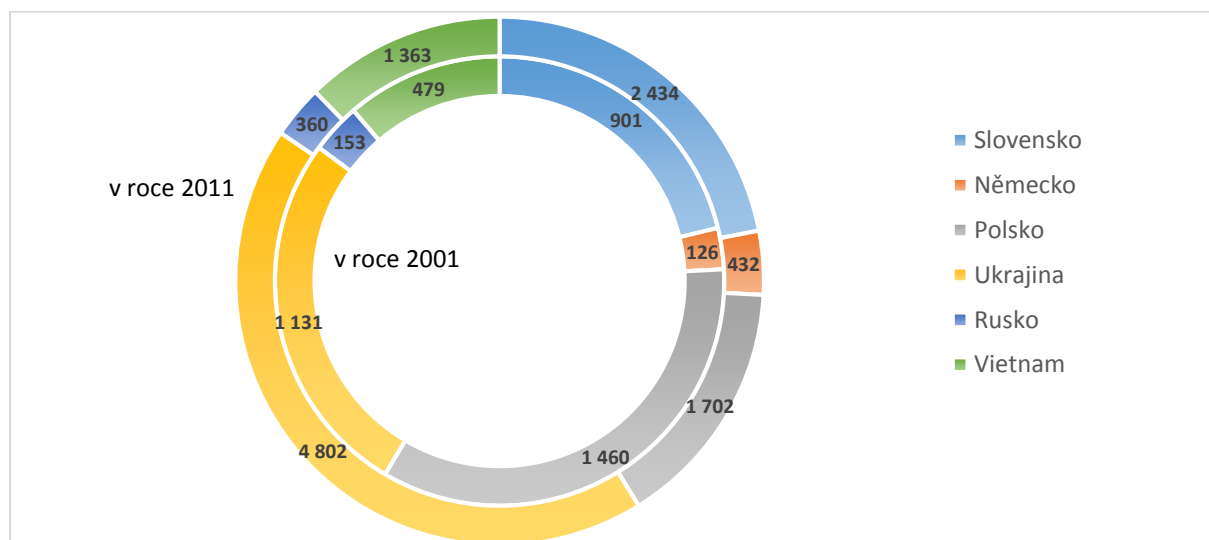
Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje je národnostně jednotné. Zastoupení menšinových skupin se od roku 2001 zvýšilo o 2 %. Česká státní příslušnost byla v roce 2011 zastoupena 96,82 %. Nejpočetnějšími menšinovými národnostními skupinami je ukrajinská, slovenská a vietnamská. Počet obyvatel s ukrajinským státním občanstvím se v kraji oproti roku 2001 zvýšil více než 4x. V roce 2001 se přihlásilo 1 131 Ukrajinců a v roce 2011 se jich k ukrajinskému státnímu občanství přihlásilo už 4 802. Výrazněji narostl počet obyvatel s vietnamským státním příslušenstvím.

Tabulka 48 Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje podle státního občanství dle SLDB v letech 1991–2011

Datum sčítání (SLDB)	Obyvatelstvo celkem	z toho podle státního občanství						
		Česká republika	Slovensko	Německo	Polsko	Ukrajina	Rusko	Vietnam
1991	552 809	541 959	7 957	.	.	.	.	.
2001	550 724	544 420	901	126	1 460	1 131	153	479
2011	555 683	538 040	2 434	432	1 702	4 802	360	1 363
		z toho podle státního občanství v %						
1991	552 809	98,04	1,44	.	.	.	.	.
2001	550 724	98,86	0,16	0,02	0,27	0,21	0,03	0,09
2011	555 683	96,82	0,44	0,08	0,31	0,86	0,06	0,25

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Graf 126 Počet cizinců dle národnostního složení v Královéhradeckém kraji v letech 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Podíl věřících obyvatel v České republice se řadí k nejnižším v rámci Evropské unie, navíc se dlouhodobě snižuje. Počet věřících obyvatel se v porovnání SLDB 1991, 2001 a 2011 výrazně snížil. V roce 1991 se k víře přihlásilo celkem 39,2 % obyvatel kraje, v roce 2001 to bylo již 26,6 % a v roce 2011 již pouhých 10,3%. Pokles počtu věřících obyvatel navazuje na celorepublikový trend.

Z celkového podílu věřících v Královéhradeckém kraji se podle SLDB 2011 hlásí nejvíce k římskokatolické církvi (65,7%). K církvi československé husitské se hlásí 8,5% věřících a 3,9% se přihlásilo k českobratrské církvi evangelické.

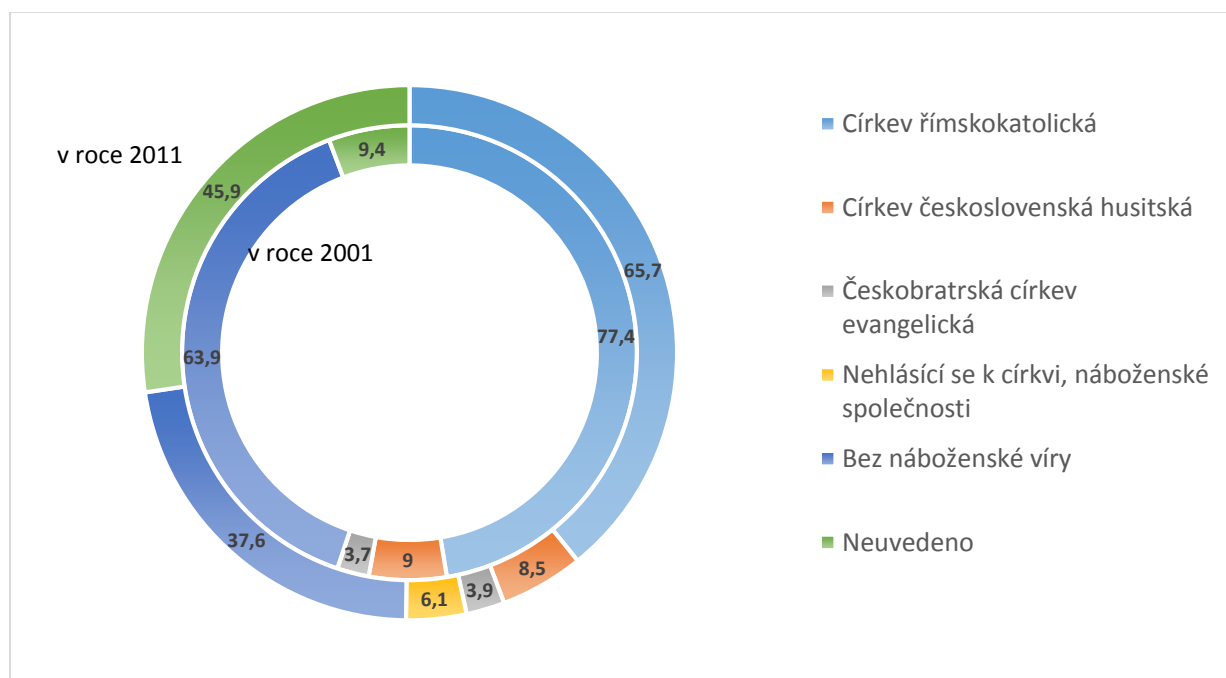
Tabulka 49 Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje podle náboženské víry dle SLDB v letech 1991–2011

Datum sčítání	v tom podle náboženské víry	

(SLDB)	Obyvatelstvo celkem	věřící hlásící se k církvi, náboženské společnosti	z toho			věřící nehlásící se k církvi, náboženské společnosti	bez náboženské víry	neuvedeno
			Církev římskokatolická	Církev československá husitská	Českobratrská církev evangelická			
1991	552 809	216 886	178 632	24 432	10 038	.	245 365	90 558
2001	550 724	146 738	113 630	13 141	5 358	.	352 132	51 854
2011	555 683	57 309	37 627	4 881	2 227	33 878	209 172	255 324
v tom podle náboženské víry v %								
1991	552 809	39,2	82,4	11,3	4,6		44,4	16,4
2001	550 724	26,6	77,4	9,0	3,7		63,9	9,4
2011	555 683	10,3	65,7	8,5	3,9	6,1	37,6	45,9

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Graf 127 Náboženská struktura obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2001 a 2011 (podíl v %)

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

3.2 Bydlení

3.2.1 Struktura bytového fondu

V Královéhradeckém kraji převládá venkovské osídlení s nadprůměrným zastoupením nejmenších populačně malých obcí, kde převládají rodinné domy ve struktuře bytového fondu. Kvalita a velikost domovního a bytového fondu se rozvíjí v závislosti především na ekonomické a kupní síle obyvatelstva a na demografickém vývoji. Informace o struktuře a kvalitě domovního a bytového fondu jsou shromažďovány především v rámci SLDB, které probíhá cca 1x za 10 let. Celkový počet domů v Královéhradeckém kraji se trvale zvyšuje. V roce 2011 bylo v Královéhradeckém kraji celkem 136 891 domů, což znamená nárůst od roku 2001 (SLDB) o 8 121 domů (6,3 %).

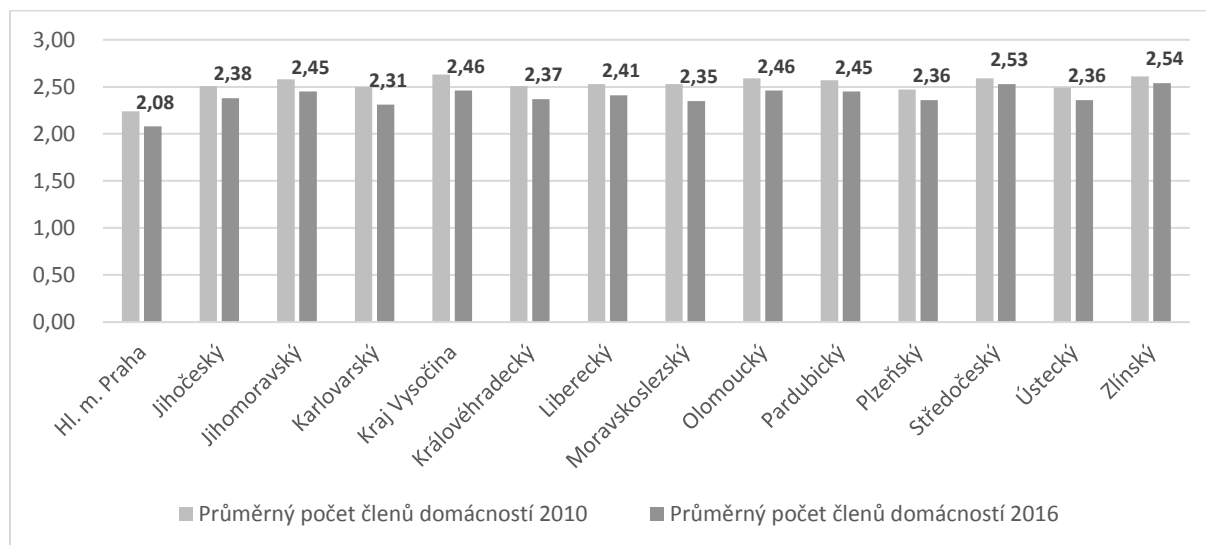
Z celkového počtu domů bylo 108 187 obydlených, což je 7 9 %. Podíl obydlených domů se trvale snižuje. Při SLDB v roce 1970 bylo 90,3 % obydlených domů. Podíl obydlených domů se nejvíce snižuje v obcích nad 10 000 obyvatel a více. Od roku 2001 je patrný pokles o cca 2 % v obcích ve velikostní skupině 10 000 – 19 999, 20 000 – 49 999 a 50 000 – 99 999 obyvatel. Naopak v obcích do 199, do 500 obyvatel, do 1 999 obyvatel a do 5 000 obyvatel se podíl obydlených domů od roku 2001

zvýšil. Z celkového počtu obydlených domů se podle druhu domu rozlišují rodinné domy a bytové domy. 87 % (2011) ze všech obydlených domů jsou rodinné domy. Vysokým podílem obydlených domů na domovním fondu byly dle údajů SLDB 2001 charakteristické zejména správní obvody ORP Hradec Králové, Vrchlabí a Kostelec nad Orlicí (nad 85 %). Obvody s nejvyšším podílem zastoupení rodinných domů na celkovém domovním fondu jsou ORP Nový Bydžov, Hradec Králové a Jičín (všechny více jak 93 %). V 59 obcích KHK je 100 % zástavby jen v rodinných domech, v dalších 50 obcích je podíl bytů v rodinných domech více než 95 %, ve 113 obcích činí 90-95 %, tj. v polovině obcí KHK žije v rodinných domech nejméně 90 % obyvatel. Z měst mají největší podíl rodinných domů Železnice (90 %), Nechanice (86 %) a Libáň (83 %). Nejnižší podíl rodinných domů v rámci měst mají Janské Lázně (24 %), Trutnov (23 %) a Žacléř (23 %), z obcí Orlické Záhoří (33 %), Valdice (31 %) a Radvanice (16 %). Celkem žije v rodinných domech v KHK 297 808 (54 %) obyvatel, z toho necelá polovina ve městech. Na venkově žije v rodinných domech 89,4 % obyvatel (152 224), ve městech 38,2 % (145 584). Co se týče trvale obydlených rodinných domů a jejich podílu z trvale obydlených domů v ORP, nejvyšších hodnot dosahují ORP Nový Bydžov, Hořice a Nová Paka. Nejvíce bytů přibýlo v nejlidnatějších ORP, (Hradec Králové, Náchod a Trutnov), počet trvale obydlených bytů ve všech SO ORP v období 2001 až 2011 mírně rostl, přírůstek trvale obydlených bytů činil 10 748, což je nárůst o cca 1 100 bytů ročně. Při relativizaci k celkovému počtu bytů podíl trvale obydlených bytů na bytovém fondu jako celku mírně klesá, naopak roste počet neobydlených bytů.

Průměrné stáří domovního fondu se v rámci celého kraje zvyšuje, průměrně nejstarší domovní fond z hlediska rodinných domů je v SO ORP Broumov (64,9 let), Dvůr Králové nad Labem (56,7 let) a Jaroměř (55,6 let), naopak nejstarší bytové domy se nachází v SO ORP Broumov (73 let), a Dvůr Králové nad Labem (66,6 let). Nejmladší domovní fond je v SO ORP Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou z hlediska rodinných domů a v ORP Trutnov, Kostelec nad Orlicí a Hradec Králové z hlediska bytových domů. Výrazně se změnila struktura obydlených domů podle vlastníka. Narůstá počet domů vlastněných fyzickou osobou a výrazně klesá podíl domů vlastněných obcí nebo státem (pokles o 10%) a bytovými družstvy (pokles o 2/3). V roce 2011 narůstá počet domů ve společenství SVJ (spoluvlastnictví vlastníků jednotek).

Další změnou, kterou prochází populace České republiky, Královéhradecký kraj není výjimkou, je zvyšování počtu jednočlenných a dvoučlenných domácností (tedy lidí žijících o samotě, nebo bezdětných párů). V roce 2010 bylo v Královéhradeckém kraji 219 081 domácností, v roce 2016 už 228 087. Průměrný počet členů domácnosti v Královéhradeckém kraji byl v roce 2010 2,53 osob, v roce 2016 již pouze 2,37 osob. V mezikrajském srovnání nejsou patrné velké rozdíly, výrazně vyšší hodnoty jsou typické pro Hlavní město Prahu, naopak více členů je v průměru v domácnostech ve Středočeském kraji a na Moravě.

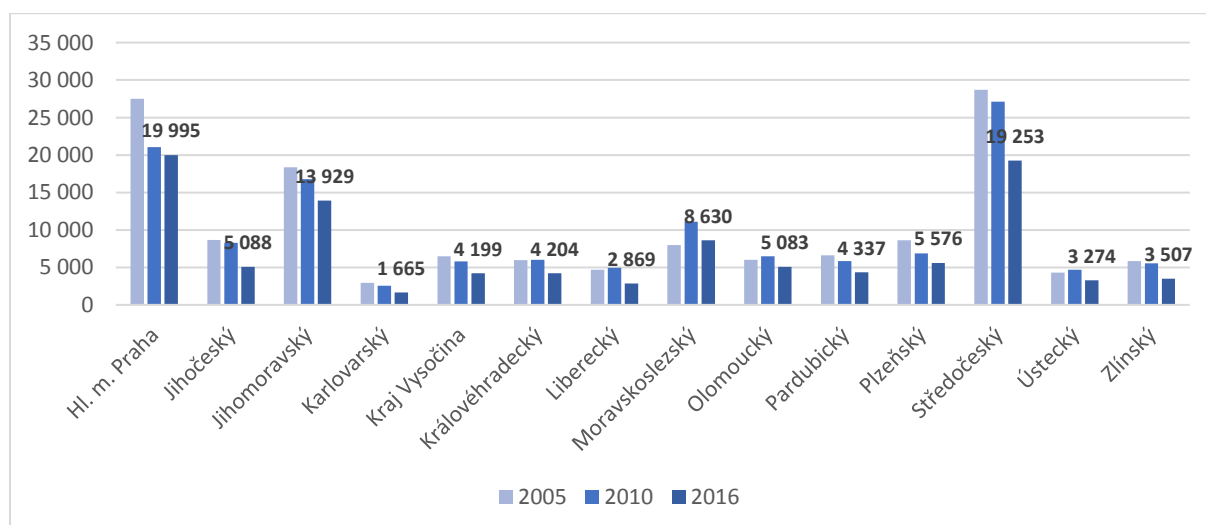

Graf 128 Průměrný počet členů na 1 domácnost v krajích České republiky v letech 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky krajů 2006, 2011 a 2017

3.2.2 Bytová výstavba

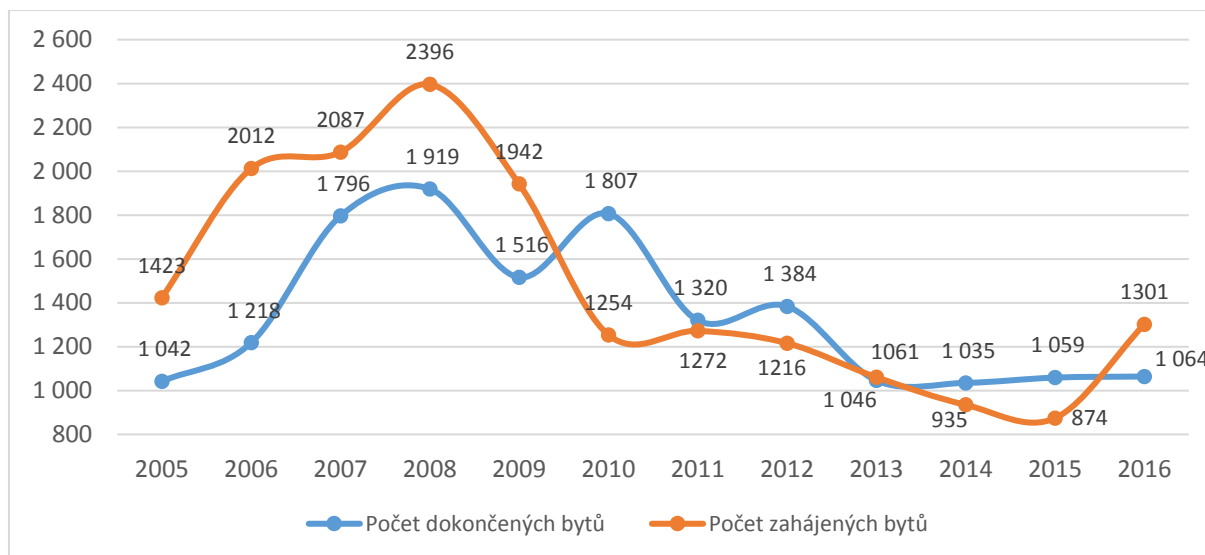
Základními ukazateli při hodnocení intenzity bytové výstavby jsou počty zahájených a dokončených bytů za jednotlivé období a území, plynulost a intenzita bytové výstavby. Nejvíce dokončených bytů je ve Středočeském kraji, Hlavním městě Praha a v Jihomoravském kraji, naopak nejméně se staví v populačně malých krajích – Karlovarském a Libereckém kraji a v hospodářsky postižených krajích – Ústecký kraj. Bytová výstavba v České republice postupně v období 2005–2016 klesala, přičemž k nejvýraznějšímu poklesu počtu dokončených bytů došlo v krajích s největší výstavbou, Praze, Středočeském kraji a Jihomoravském kraji. Hlavní město Praha zaznamenalo intenzivnější pokles v období 2009–2012, Středočeský kraj až o několik let déle v období 2013–2016, Jihomoravský kraj zaznamenal pokles v obou obdobích. Snížení bytové výstavby je pravděpodobně způsobeno hospodářskou krizí, která se nejprve citelněji projevila v Praze, tedy městě významně napojeném na světovou ekonomiku, posléze se se zpožděním tento efekt začal projevovat i ve zbylých regionech České republiky.

Graf 129 Počet dokončených bytů v krajích ČR v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Vývoj bytové výstavby v Královéhradeckém kraji zasáhlo několik impulsů. V polovině 90. let v Královéhradeckém kraji i v celé ČR došlo k oživení bytové výstavby, ta však na počátku nového tisíciletí začala v kraji ve srovnání s celorepublikovým průměrem ztrácet na tempu. Od roku 2005 se intenzita bytové výstavby zvyšuje a počet zahájených bytů stoupá. Pokles přišel opět v roce 2008 (pravděpodobně v souvislosti s ekonomickou krizí). Počet dokončených bytů sleduje trendy vždy s jistým zpožděním, výrazný pokles počtu dokončených bytů se projevil i několik let po úbytku počtu zahájených bytů. Od roku 2013 se počet dokončených bytů výrazně nemění, mezi lety 2015–2016 byl zaznamenán výrazný nárůst počtu zahájených bytů.

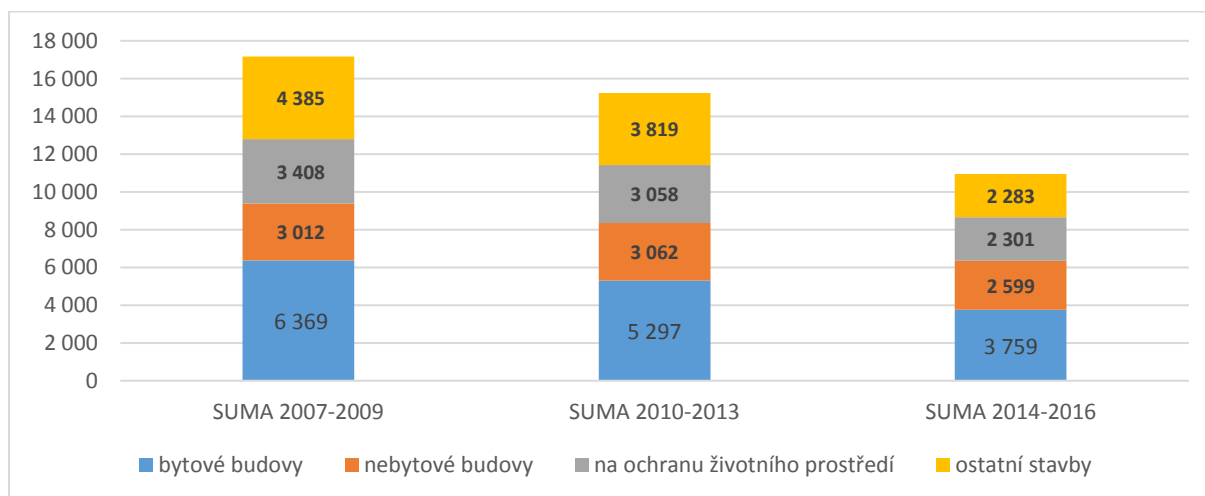
Graf 130 Vývoj počtu dokončených a zahájených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

I celkový počet vydaných povolení ke stavbě během sledovaného období klesal. Zatímco mezi lety 2007–2009 bylo vydáno 17 114 povolení, z toho 6 369 na bytové budovy (rodinné domy a bytové domy), v letech 2010–2013 bylo vydáno 15 236 povolení, z toho 5 297 na bytové budovy a v období let 2014–2016 bylo vydáno pouze 10 942 povolení, z toho 3 759 na bytové budovy. Pokles počtu vydaných povolení bude v budoucnu posilovat klesající trend intenzity bytové výstavby.

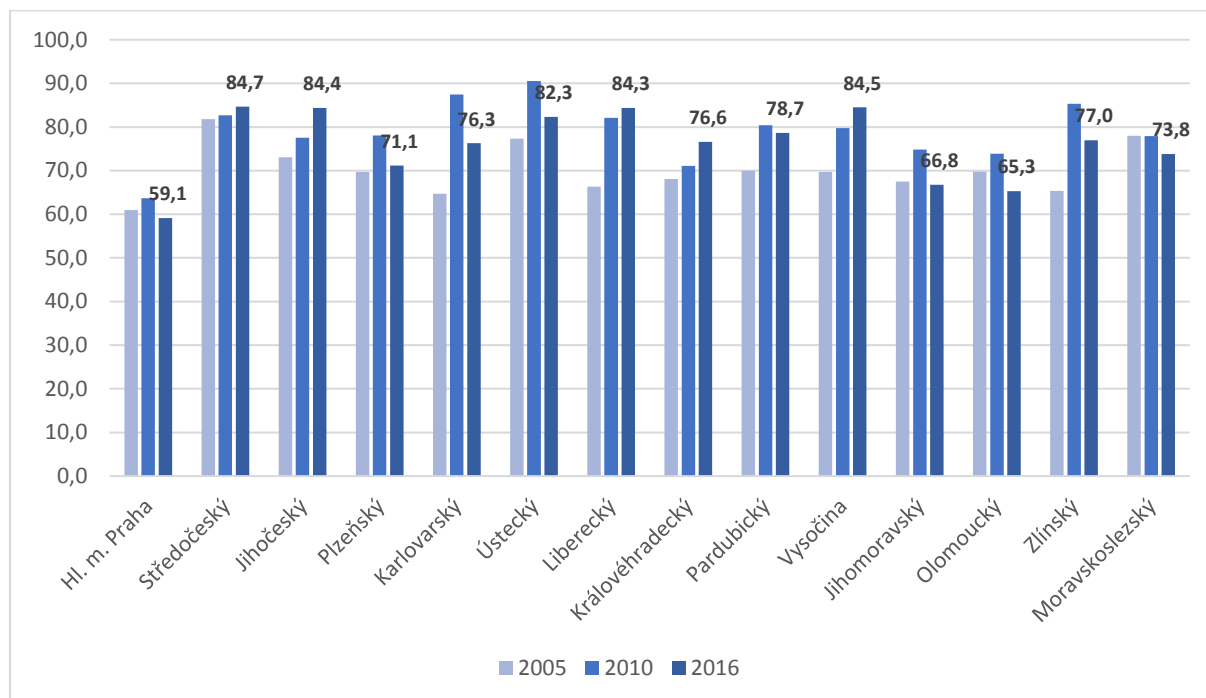
Graf 131 Struktura vydaných povolení ke stavbě v Královéhradeckém kraji v období 2007–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

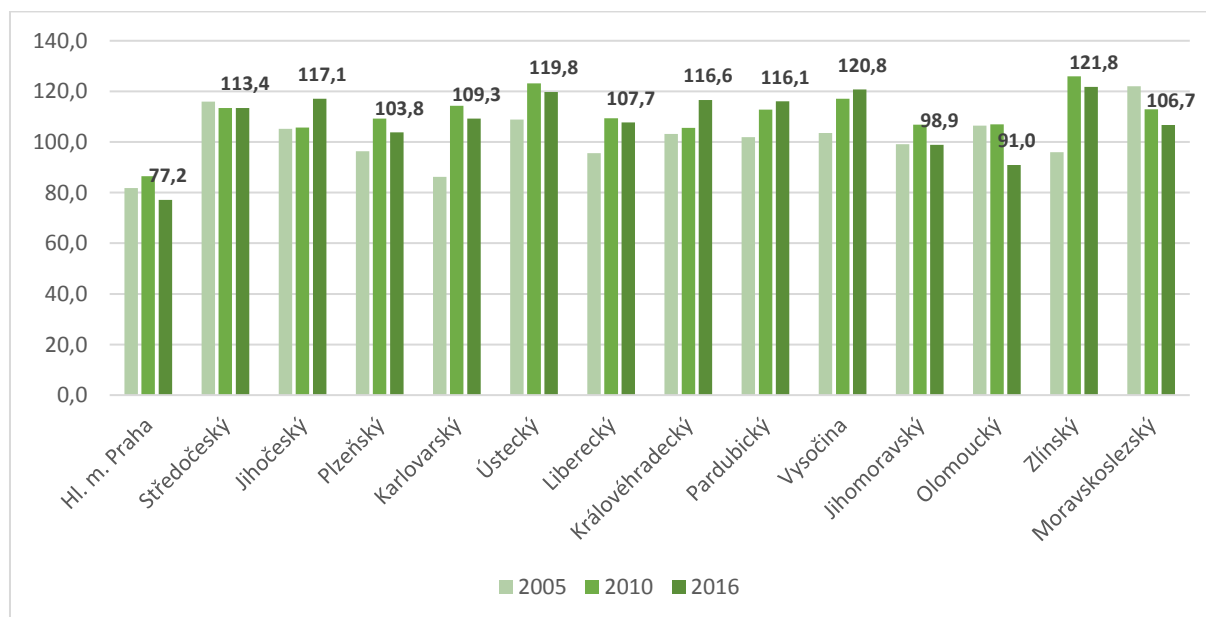
Průměrná obytná plocha na 1 byt u nově dokončených bytů se jako ve většině krajů České republiky postupně zvyšuje. V současnosti patří kraj se 76,6 m² obytné plochy na byt k průměru v mezikrajském srovnání. Z tohoto se na jedné straně vymykají Středočeský kraj, Vysočina a Jihočeský kraj, na druhé straně je malá obytná plocha typická pro Prahu. Užiténá plocha nově dokončených bytů se v průměru v kraji také zvyšovala, stoupla z 103,2m² v roce 2005 na 116,6 m² a řadí se v mezikrajském srovnání na pátou pozici.

Graf 132 Obytná plocha dokončených bytů v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky krajů 2006, 2011 a 2017

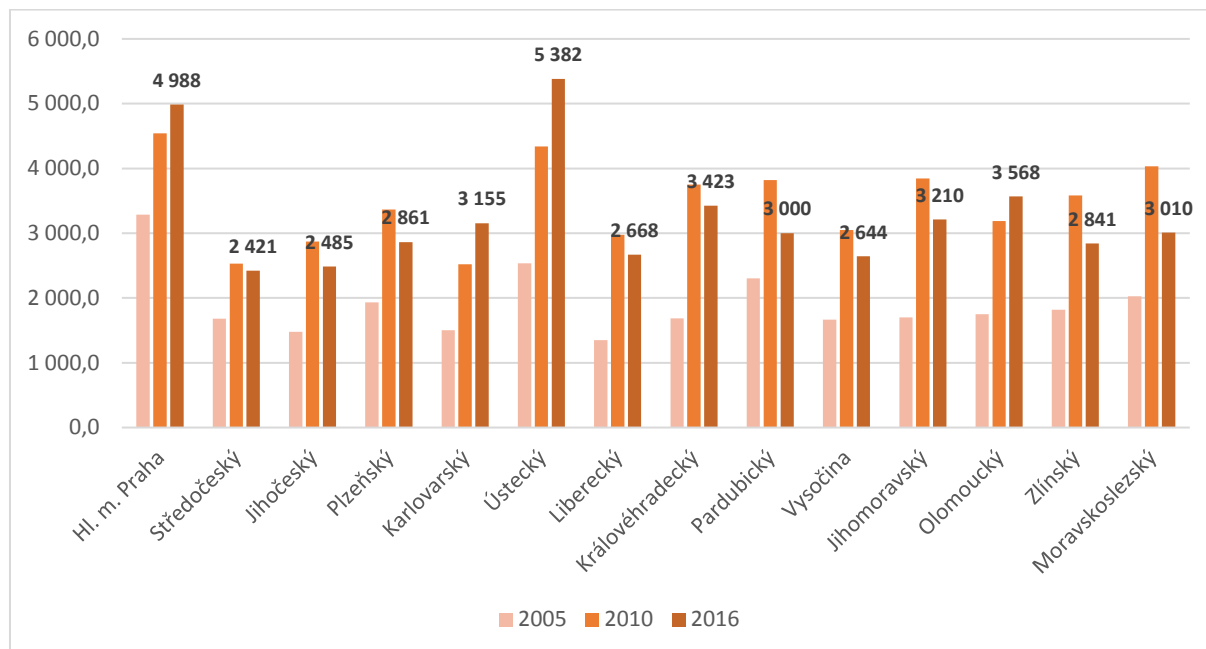
Graf 133 Užiténá plocha dokončených bytů v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky krajů 2006, 2011 a 2017

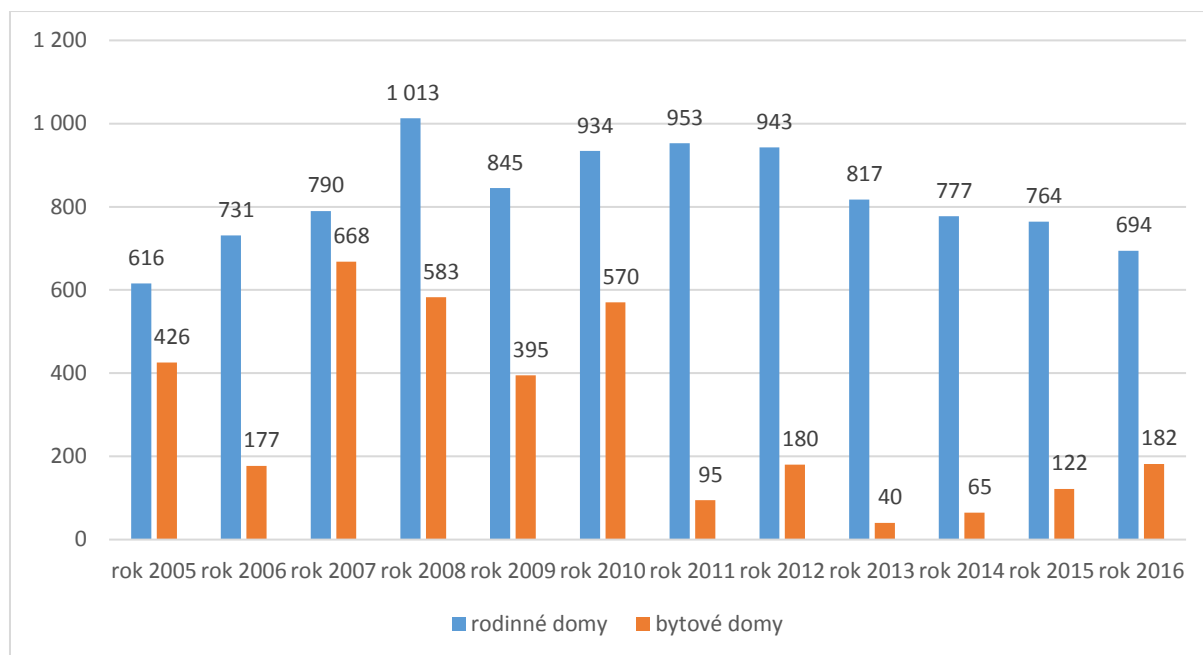
Průměrná hodnota dokončených bytů na jedno stavební povolení v Královéhradeckém kraji mezi lety 2005 a 2010 výrazně stoupla z výchozí hodnoty 1 682 000 Kč, která se řadila v mezikrajském srovnání spíše k podprůměru, na 3 749 000 Kč v roce 2010, čímž se kraj zařadil mezi regiony s vyšší průměrnou hodnotou na jeden byt. Oproti tomu v období 2010 až 2016 průměrná hodnota na jedno stavební povolení klesla na 3 423 000 Kč, v porovnání s ostatními kraji je však stále mírně nadprůměrná.

Graf 134 Průměrná hodnota na 1 stavební povolení v krajích ČR v letech 2005, 2010, 2016 (v tis. Kč)

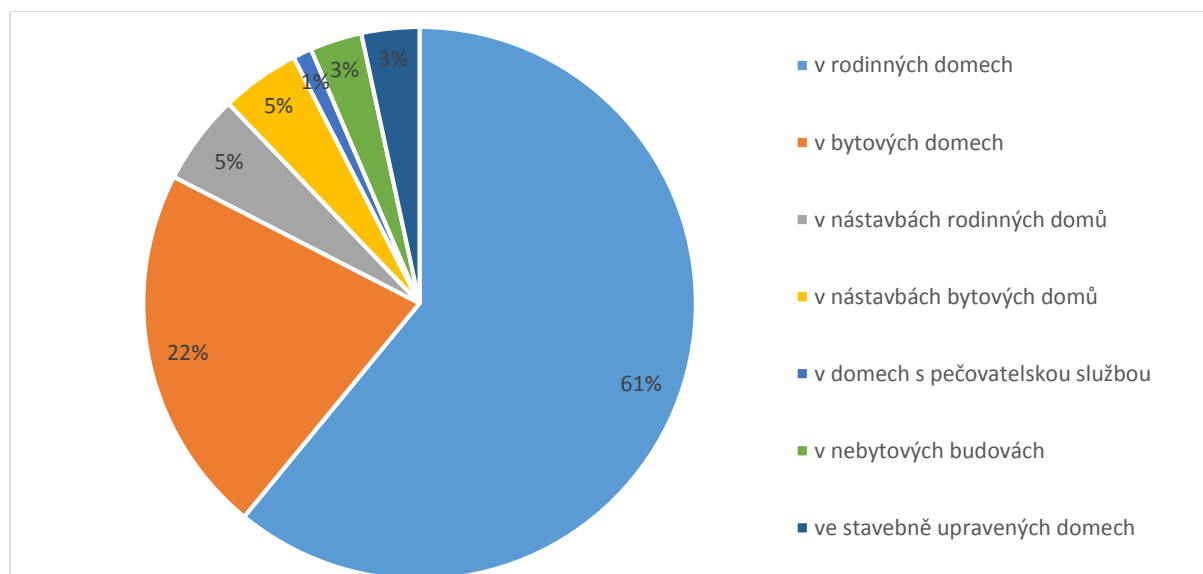

Zdroj: ČSÚ, Statistické ročenky krajů 2006, 2011 a 2017

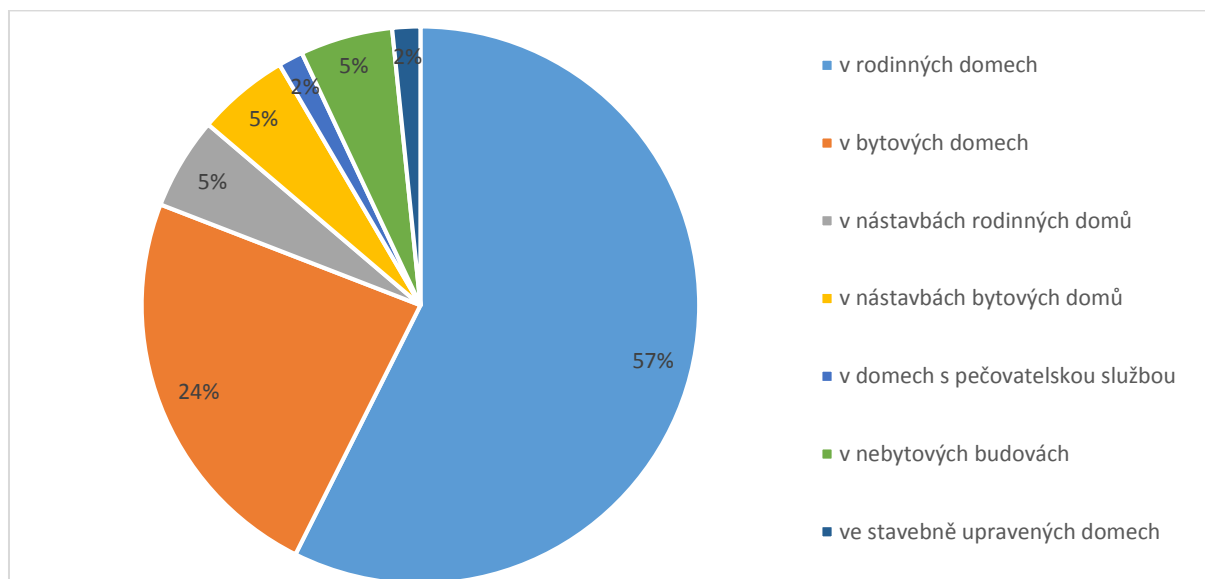
V období 2005–2016 v Královéhradeckém kraji bylo přes 60 % z dokončených nových bytů stavěno v rodinných domech (ve stávající zástavbě žije v rodinných domech 54% všech obyvatel kraje, nová výstavba proto mírně zvyšuje podíl rodinných domů na zástavbě), 22 % v bytových domech. Počet dokončených bytů v nástavbách rodinných domů a v nástavbách bytových domů byl prakticky stejný. Pouze 4 % tvořily zahájené byty v bytových domech. Počet dokončených bytů v rodinných domech v kraji klesá pomaleji než počet dokončených bytů v bytových domech. V mezikrajském srovnání se Královéhradecký kraj řadí s 26,2 % na 7. příčku v podílu dokončených bytů na celkové výstavbě (průměr za Českou republiku je 38 %, je ovšem ovlivněn hodnotou za Hlavní město Prahu, kde je 87,8 % vystavěných bytů v bytových domech).

Graf 135 Počet dokončených bytů v bytových a rodinných domech v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

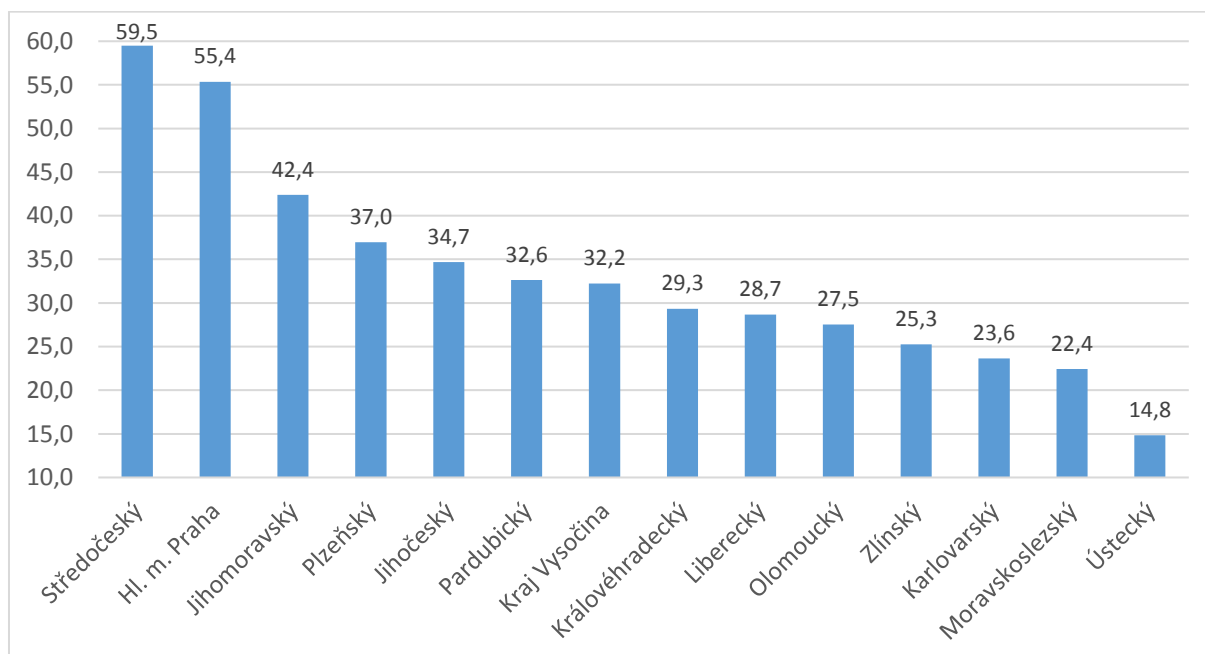
Graf 136 Struktura dokončených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Graf 137 Struktura zahájených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Bytová výstavba na 1 000 obyvatel nepřímo odráží migrační atraktivitu regionů, ale také koupěschopnost a tedy životní úroveň obyvatel. Tento ukazatel je navíc podmíněn celkovou ekonomickou situací na národní úrovni i celou řadou legislativních vlivů (nové vyhlášky, regulace apod.) spojených s nákupem či prodejem nemovitostí a výstavbou jako takovou. Mezikrajská variabilita tohoto ukazatele je poměrně vysoká a systematické pravidelnosti a trendy nejsou zcela patrné.

Graf 138 Bytová výstavba na 1 000 obyvatel v krajích ČR v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

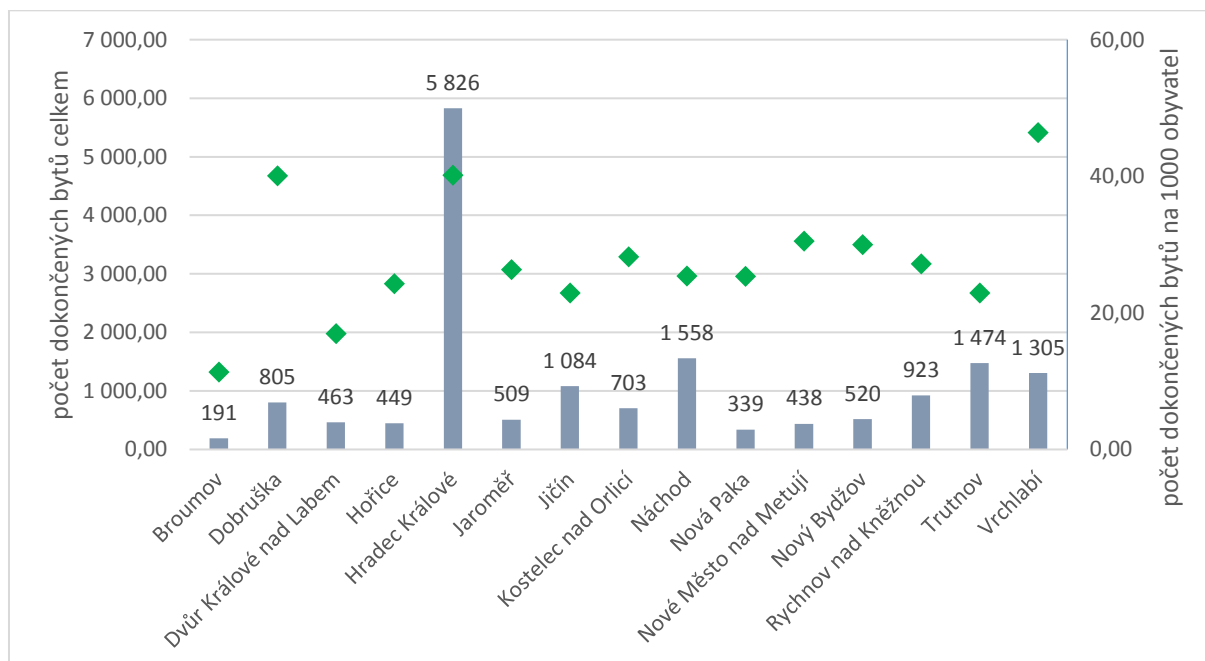
Intenzita bytové výstavby v Královéhradeckém kraji byla ve sledovaném období na úrovni 29,3 nových bytů na 1 000 obyvatel – což je 7. nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání. Je patrné, že vyšší intenzita bytové výstavby byla zaznamenána v migračně silných regionech, kde hrála roli

ekonomická atraktivita silných regionálních center Prahy, Brna a Plzně. Tempo výstavby v Královéhradeckém kraji v posledních letech stagnuje, podobně tomu je u bytové výstavby i dalších krajů spádujících na Prahu. Naopak roste intenzita bytové výstavby v zázemí Brna, respektive celém Jihomoravském kraji.

Bytová výstavba v SO ORP Královéhradeckého kraje je ovlivněna několika klíčovými faktory. Prvním je logicky populační velikost správního obvodu, velké obvody jako Hradec Králové, Náchod, Trutnov a Jičín zaznamenaly největší nárůst počtu nových bytů. Významnou roli hraje i geografická poloha v rámci regionu vůči metropolitnímu centru a také atraktivita regionu z hlediska cestovního ruchu – výrazná bytová výstavba probíhala v SO ORP Vrchlabí. Pro transparentnější srovnání intenzity bytové výstavby je proto vhodné použít přepočtení na 1 000 obyvatel daného území. Zde se již projevuje odchylnost od absolutního počtu dokončených bytů. Nejintenzivnější bytová výstavba probíhala v SO ORP Vrchlabí a Dobruška, naopak absolutně silné obvody Náchod, Trutnov a Jičín se řadí spíše k oblastem s podprůměrnou intenzitou výstavby. Vysoká intenzita výstavby v SO ORP Hradec Králové i po relativizaci na počet obyvatel je dána jeho jedinečnou pozicí v životě regionu.

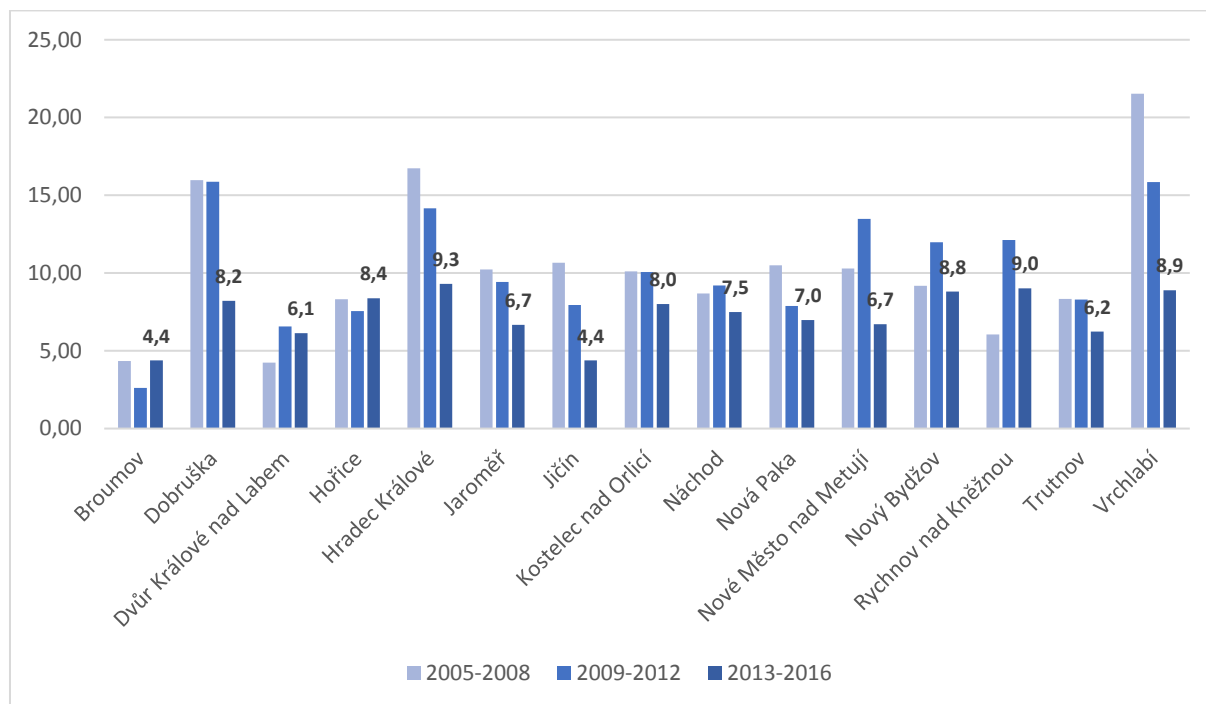
Počet dokončených bytů v rodinných domech je vyšší než počet dokončených bytů v bytových domech ve všech SO ORP Královéhradeckého kraje, vyšší podíl vystavěných bytů v bytových domech na celkovém počtu vystavěných domů je v SO ORP Hradec Králové (13 %, navíc nejvyšší absolutní počet dokončených bytů v bytových domech), SO ORP Vrchlabí (18 %, nejvyšší intenzita dokončených bytů v bytových domech na 1000 obyvatel) a SO ORP Nový Bydžov.

Graf 139 Počet dokončených bytů v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

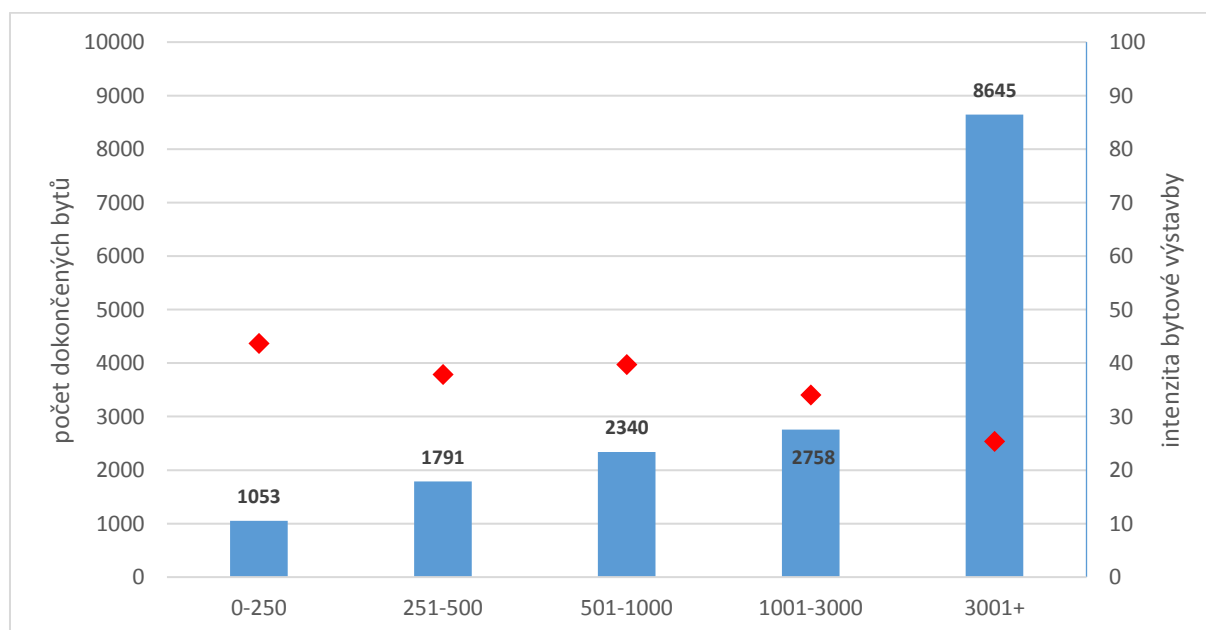
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Při srovnání intenzity bytové výstavby v časových řezech 2005–2008, 2009–2012 a 2013–2016 se vyskytly tři modely vývoje výstavby v regionech. Prvním byl tzv. klesající model, který zaznamenalo nejvíce správních obvodů – intenzita výstavby byla vysoká především v prvním období, dále již klesala a to především v řezu let 2013–2016. Druhým modelem byla kolísavá intenzita bytové výstavby, jež proběhla v SO ORP Rychnov nad Kněžnou, Nový Bydžov a Nové Město nad Metují. V případě tohoto modelu se zvýšila intenzita mezi prvním a druhým obdobím, do třetího opět klesla. Třetím modelem je stagnace intenzity výstavby bytů, která se projevila v SO ORP Hořice a Náchod.

Graf 140 Intenzita bytové výstavby v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Bytová výstavba v Královéhradeckém kraji při srovnání velikostních kategorií obcí byla v období 2005–2016 značně diferencovaná. Nejvyšších absolutních hodnot dosáhla města, kde přibýlo přes 8 500 bytů, naopak nejméně se stavělo v malých obcích do 250 obyvatel, kde přibýlo jen málo přes 1 000 bytů. Obecně lze říci, že počet dokončených bytů roste s velikostní kategorií obcí, naopak intenzita bytové výstavby (počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel) má přesně opačný trend, nejvyšší intenzity dosahují obce do 250 obyvatel a nejnižší obce nad 3 000 obyvatel.

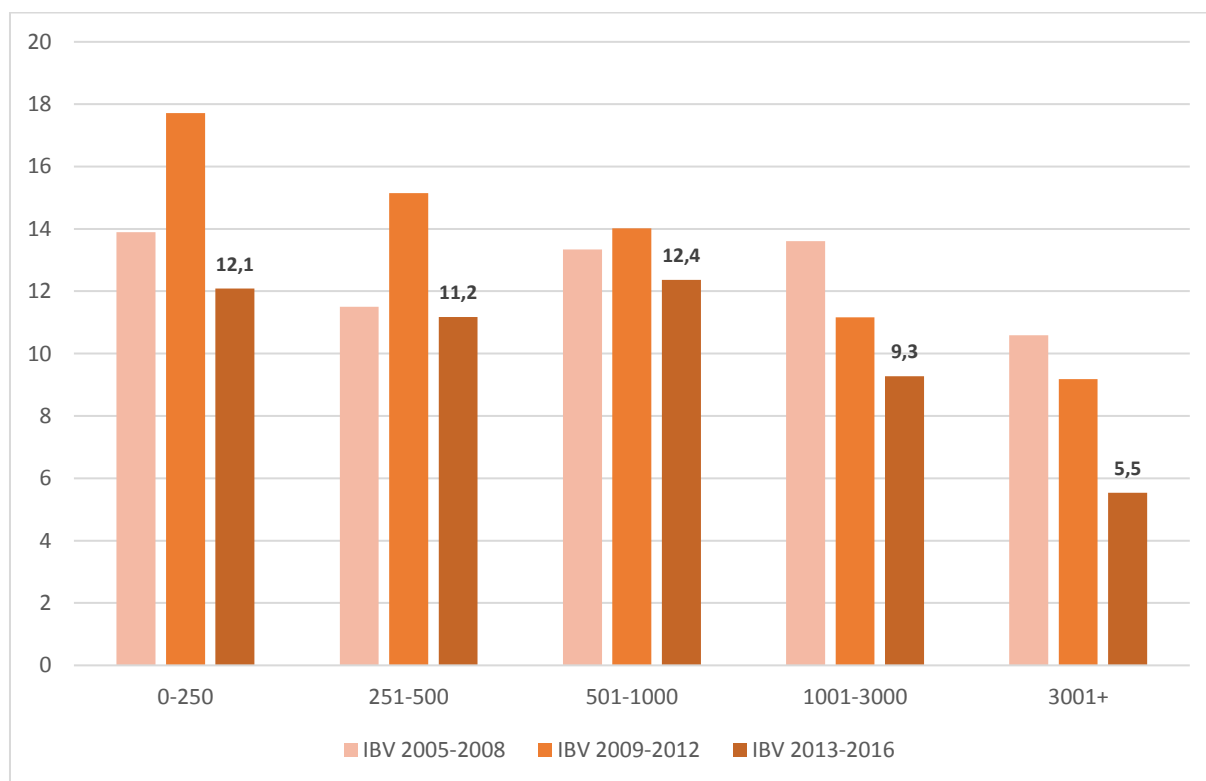
Graf 141 Bytová výstavba v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Pro vývoj bytové výstavby na 1 000 obyvatel dle velikostních kategorií obcí je typický pokles ve všech kategoriích od roku 2013 do současnosti. Naopak v období 2008–2012 narostla intenzita bytové výstavby oproti předcházejícímu období ve všech kategoriích kromě obcí nad 1000 obyvatel. Prostorová analýza intenzity bytové výstavby v obcích KHK v letech 2001–2016 potvrdila základní dichotomii vysokých hodnot v zázemí Hradce Králové a především shluky obcí s vysokými hodnotami v horských oblastech při hranici České republiky především v SO ORP Vrchlabí. To na jedné straně potvrzuje probíhající suburbanizační trend, na druhé pak výraznou výstavbu bytů v návaznosti na cestovní ruch v turisticky atraktivních oblastech. Faktorem ovlivňujícím oblast bydlení jsou rovněž demografické změny obyvatelstva. V některých regionech s nízkou intenzitou bytové výstavby může absence nové výstavby způsobovat neatraktivnost těchto území, vyšší provozní náklady bydlení a snížení reziduálních příjmů domácností, což může mít negativní dopady pro místní ekonomiku.

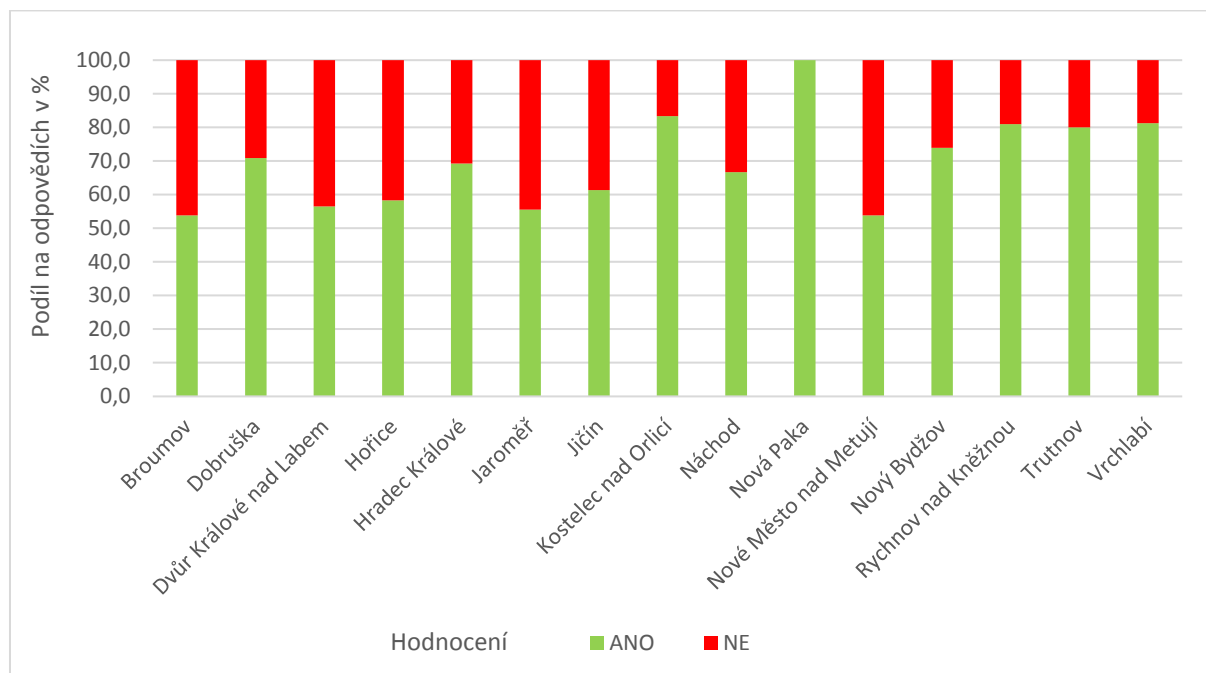
Graf 142 Intenzita bytové výstavby za období 2005-2008, 2009-2012 a 2013-2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

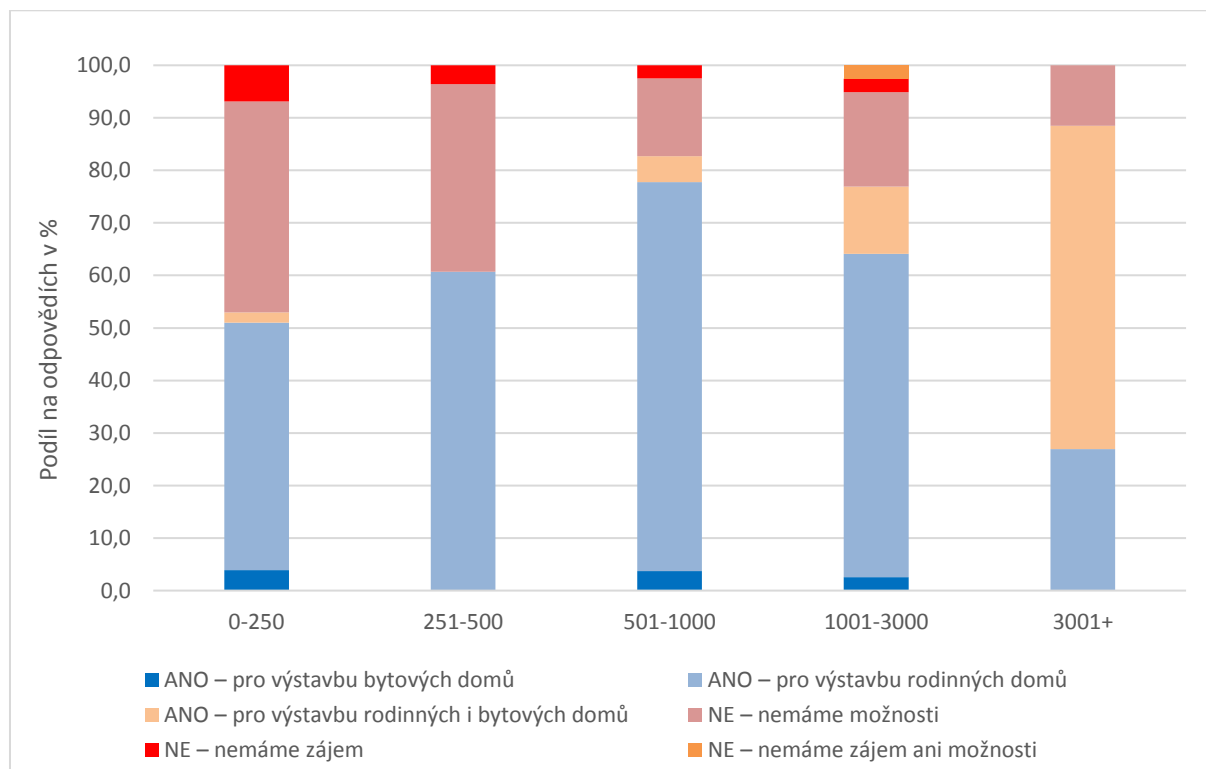
Dle výsledků dotazníkového šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje jsou ve více než polovině obcí k dispozici lokality pro výstavbu bytových a především rodinných domů. Necelá třetina obcí by uvítala bytovou výstavbu, nemá však možnosti pro určení, získání či technické zajištění lokalit.

Deficit lokalit pro bytovou výstavbu je napříč ORP Královéhradeckého kraje víceméně vyrovnaný s výjimkou ORP Nová Paka, kde nedostatek nebyl zaznamenán.

Graf 143 Plochy pro bytovou výstavbu ve vlastnictví obce v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí KHK

Z hlediska velikostních kategorií obcí je velmi rozdílná situace mezi městy/většími obcemi - a menšími obcemi. Ve městech a větších obcích je obecně dostatek lokalit vhodných pro bytovou výstavbu, v menších obcích poté výrazný nedostatek (čím menší obec, tím větší nedostatek).

Graf 144 Plochy pro bytovou výstavbu ve vlastnictví obce v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí KHK

Necelá čtvrtina obcí má vyčleněný bytový fond pro osoby se specifickými potřebami, nejvíce v SO ORP Nová Paka. Z hlediska velikostních kategorií je zcela evidentní, že vyčleněný bytový fond pro osoby se specifickými potřebami je spíše záležitost větších obcí, které pro to mají logicky širší možnosti a větší předpoklady. Podíl kladných odpovědí pak rovnoměrně klesá směrem k menším velikostním kategoriím obcí. Celých 78 obcí má vyčleněný bytový fond pro seniory. Menší podíl obcí pak pro zdravotně postižené spoluobčany, mladé rodiny, případně osoby ve specifické životní situaci.

V případě plánovaného rozvoje bytového fondu pro osoby se specifickými potřebami je situace ze statistického pohledu velmi podobná jako u stávajícího bytového fondu řešeného předchozí otázkou. O něco více než čtvrtina obcí rozvoj tohoto bytového fondu plánuje. Z hlediska územního rozdělení se v každém ORP vyskytují obce, jež plánují rozvoj tohoto bytového fondu. Nejvíce opět v ORP Nová Paka. Z hlediska velikostních kategorií obcí je situace opět podobná jako u předchozí otázky s tím rozdílem, že statistický rozdíl v podílu jednotlivých velikostních kategorií není tak výrazný. Z toho lze dovodit, že se v poslední době řada menších obcí rovněž snaží rozvíjet bytový fond pro osoby se specifickými potřebami v rámci svých možností a situace.

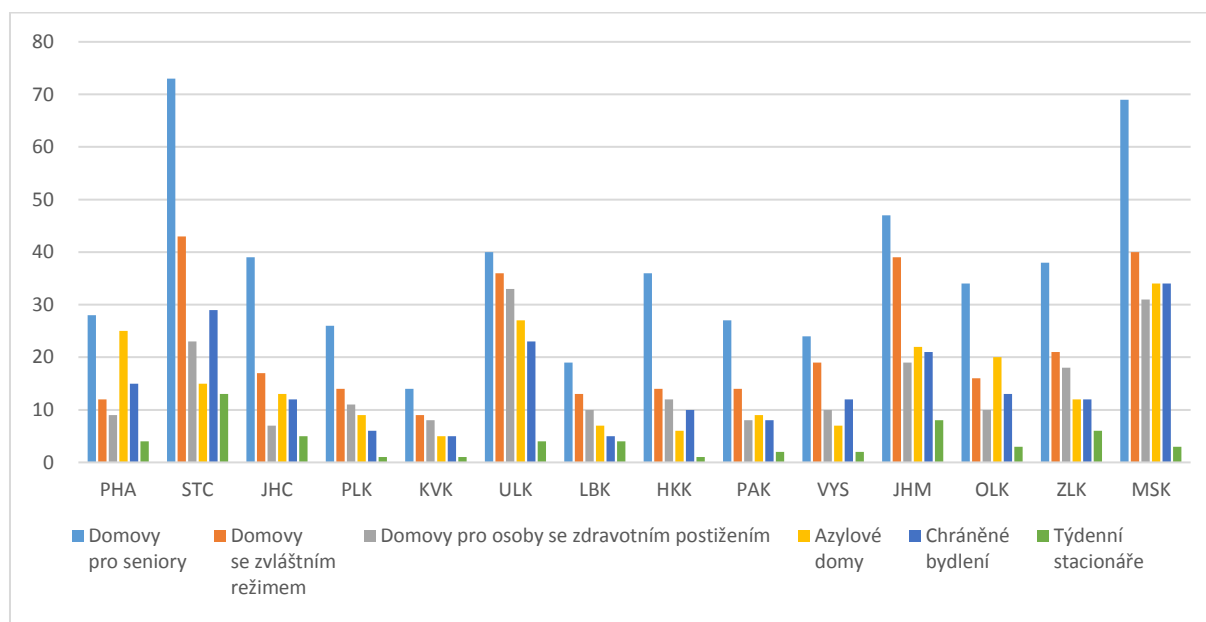
Mezi bariérami úspěšného rozvoje bytového fondu pro osoby se specifickými potřebami nejčastěji figuruje nedostatek vhodných pozemků a prostor a nedostatek finančních prostředků. Necelých 17 % respondentů uvedlo chybějící poptávku, vyskytly se ještě důvody nezájmu obce, složité legislativy, momentálního nedostatku potřebných jednotek, případně jiné důvody.

3.3 Sociální a zdravotní oblast

3.3.1 Sociální služby

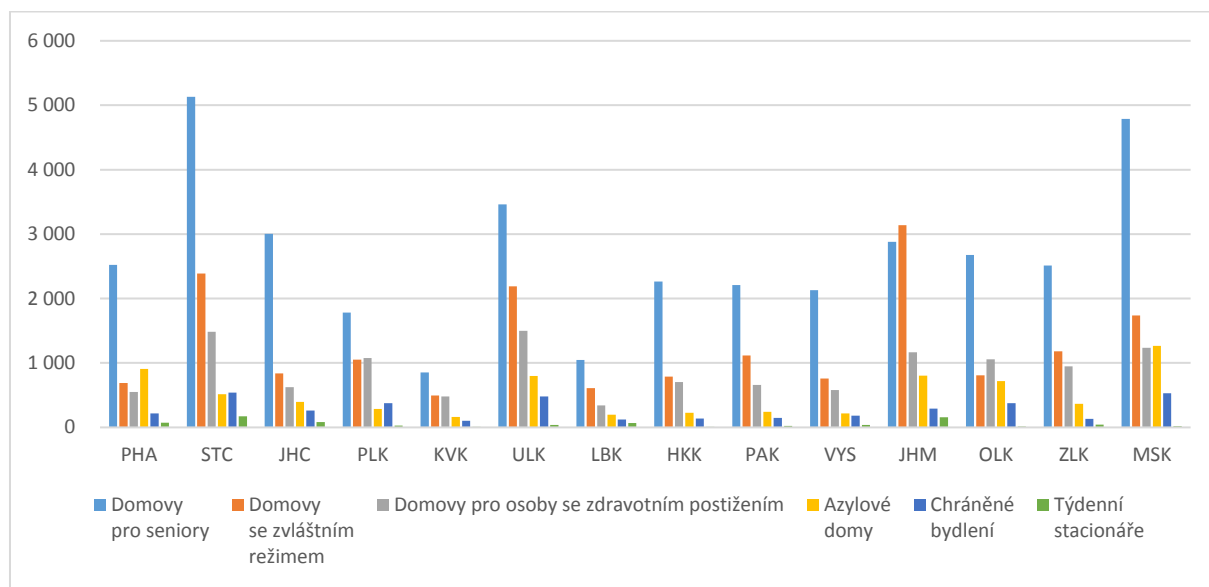
V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2016 poskytováno celkem 262 registrovaných sociálních služeb. Počet služeb sociální péče a prevence postupně roste a také služby sociálního poradenství zaznamenaly opět mírný nárůst. V porovnání s rokem 2011, kdy v kraji působilo 259 poskytovatelů, celkový počet všech sociálních služeb na území Královéhradeckého kraje vzrostl pouze o 1 % (sociální péče vzrostla o 13 %). Síť sociálních služeb v Královéhradeckém kraji patří k nejrozvinutějším v České republice.

Graf 145 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních podle krajů k 31. 12. 2016 - počet zařízení

Zdroj: ČSÚ

Graf 146 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních podle krajů k 31. 12. 2016 - počet míst/lůžek

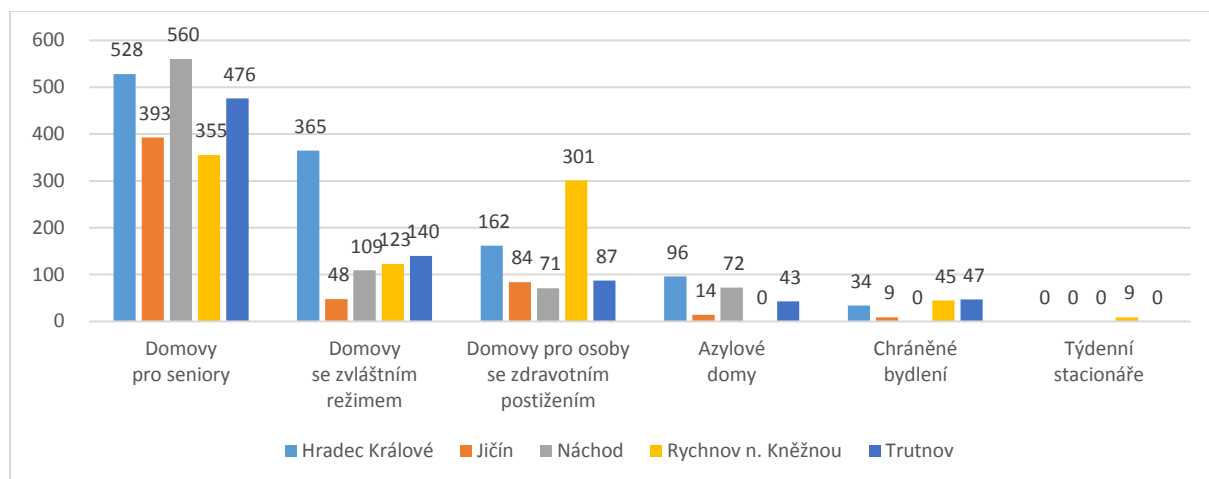
Zdroj: ČSÚ

V Královéhradeckém kraji v roce 2016 bylo celkem 179 zařízení sociální péče. Z toho bylo 37 domovů pro seniory s kapacitou 2 312 míst, 49 domů s pečovatelskou službou s 2 337 bytovými jednotkami, 12 domovů pro osoby se zdravotním postižením s kapacitou 705 míst, 14 denních stacionářů a 1 týdenní stacionář. Dalších 101 zařízení sociální péče poskytovalo ostatní sociální služby.

Z hlediska počtu zařízení sociální péče včetně jejich kapacity je z dlouhodobého hlediska zaznamenán pokles u zařízení domů s pečovatelskou službou (v roce 2003 celkem 68 a od roku 2016 celkem 49). Kapacita domů s pečovatelskou službou v roce 2003 byla celkem 2 115, v roce 2010 již 2 324 bytových jednotek a v roce 2016 se jednalo celkem o 2 337 bytových jednotek.

Celkový počet míst v zařízeních sociální péče v kraji roste, jedná se především o domovy se zvláštním režimem a domy s pečovatelskou službou. Naopak mírný pokles či stagnaci v počtu míst zaznamenaly domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením.

V rámci srovnání okresů a ORP je absolutně největší počet míst v zařízeních sociální péče v okrese Hradec Králové (1 764 míst) a nejméně v okrese Jičín (834 míst). V přepočtu na počet obyvatel má nejvyšší kapacitu okres Rychnov nad Kněžnou (14,9 míst na 1 000 obyvatel) a okres Jičín naopak nejmenší (10,5 míst na 1000 obyvatel).

Graf 147 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.) – počet lůžek

Zdroj: ČSÚ

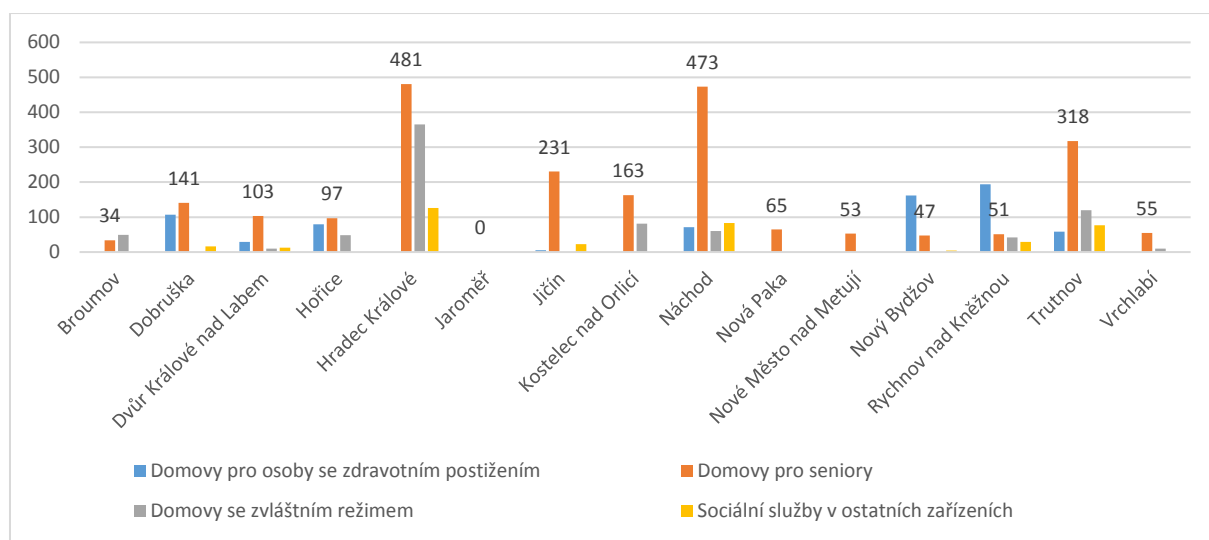
Tabulka 50 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.)

Kraj, okresy	Domovy pro seniory	Domovy se zvláštním režimem	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Azylové domy	Chráněné bydlení	Týdenní stacionáře	Domy s pečovatelskou službou ¹⁾
	Zařízení						Obce ²⁾
Královéhradecký kraj	37	14	12	6	10	1	49
Hradec Králové	7	6	2	2	4	-	6
Jičín	8	1	2	1	1	-	12
Náchod	10	2	2	1	-	-	10
Rychnov n. Kněžnou	5	2	4	-	3	1	12
Trutnov	7	3	2	2	2	-	9
	Lůžka						Byty
Královéhradecký kraj	2 312	785	705	225	135	9	2 337
Hradec Králové	528	365	162	96	34	-	579
Jičín	393	48	84	14	9	-	286
Náchod	560	109	71	72	-	-	472
Rychnov n. Kněžnou	355	123	301	-	45	9	342
Trutnov	476	140	87	43	47	-	658

¹⁾ údaje z mimořádného šetření ČSÚ, domy s pečovatelskou službou nejsou zařízením podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

²⁾ počet obcí vybavených domem s pečovatelskou službou

Zdroj: ČSÚ, Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2017

Graf 148 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.) – počet míst

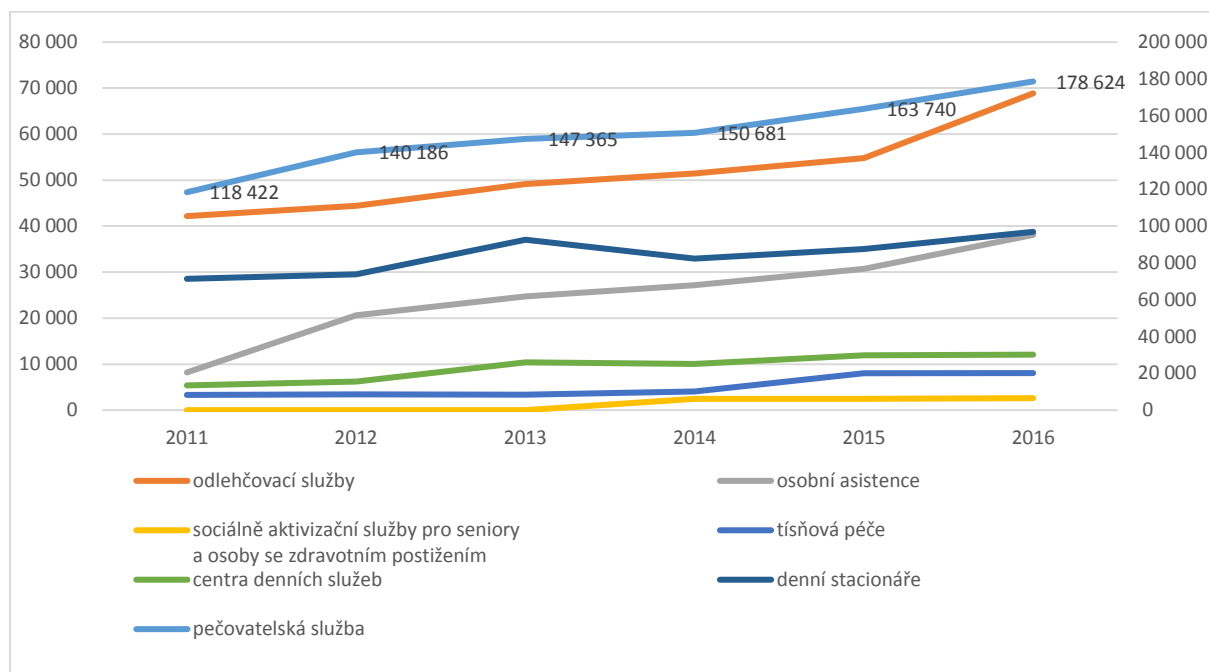
Zdroj: ČSÚ

Tabulka 51 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.)

Správní obvod obce s rozšířenou působností (SOORP)	Denní stacionáře	Týdenní stacionáře	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domovy pro seniory	Domovy se zvláštním režimem	Sociální služby v ostatních zařízeních
Počet zařízení						
Broumov	-	-	-	1	1	1
Dobruška	1	-	1	2	-	1
Dvůr Králové nad Labem	1	-	1	2	1	9
Hořice	1	-	1	2	1	3
Hradec Králové	2	-	-	6	6	34
Jaroměř	-	-	-	-	-	2
Jičín	3	-	1	5	-	9
Kostelec nad Orlicí	-	-	-	2	1	1
Náchod	1	-	2	7	1	7
Nová Paka	1	-	-	1	-	3
Nové Město nad Metují	1	-	-	2	-	3
Nový Bydžov	-	-	2	1	-	4
Rychnov nad Kněžnou	2	1	3	1	1	13
Trutnov	1	-	1	4	1	7
Vrchlabí	-	-	-	1	1	4
Královéhradecký kraj	14	1	12	37	14	101

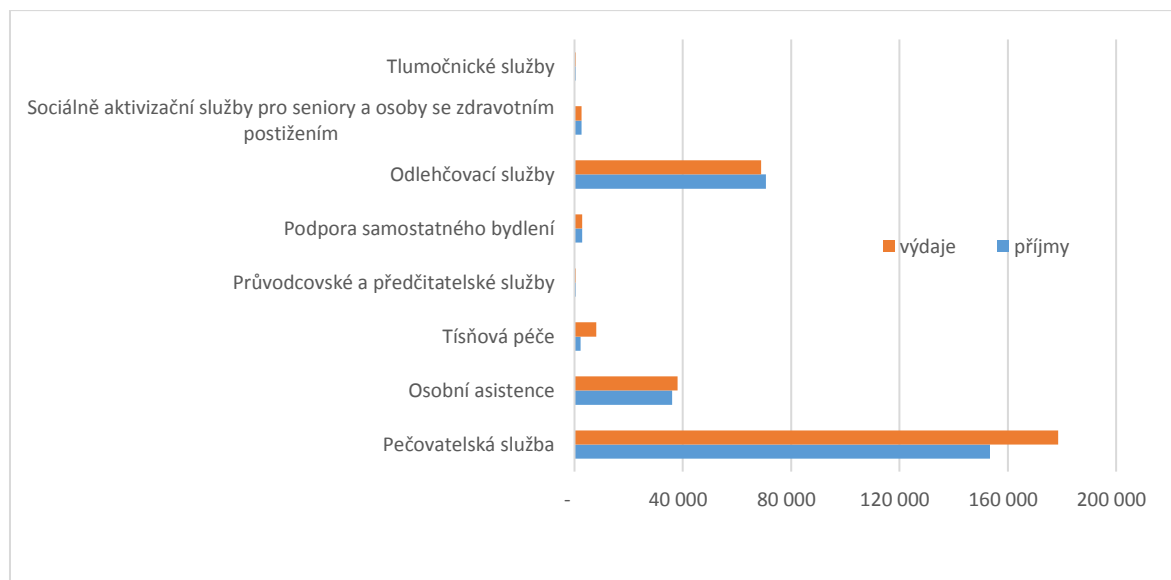
Zdroj: ČSÚ

Výdaje na sociální služby v Královéhradeckém kraji za období 2011–2016 narostly o 67 %. Nejrychleji a nejvýrazněji narůstaly výdaje na osobní asistence (365 %), nejméně na pečovatelské služby (8 %).

Graf 149 Výdaje na sociální službu v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016

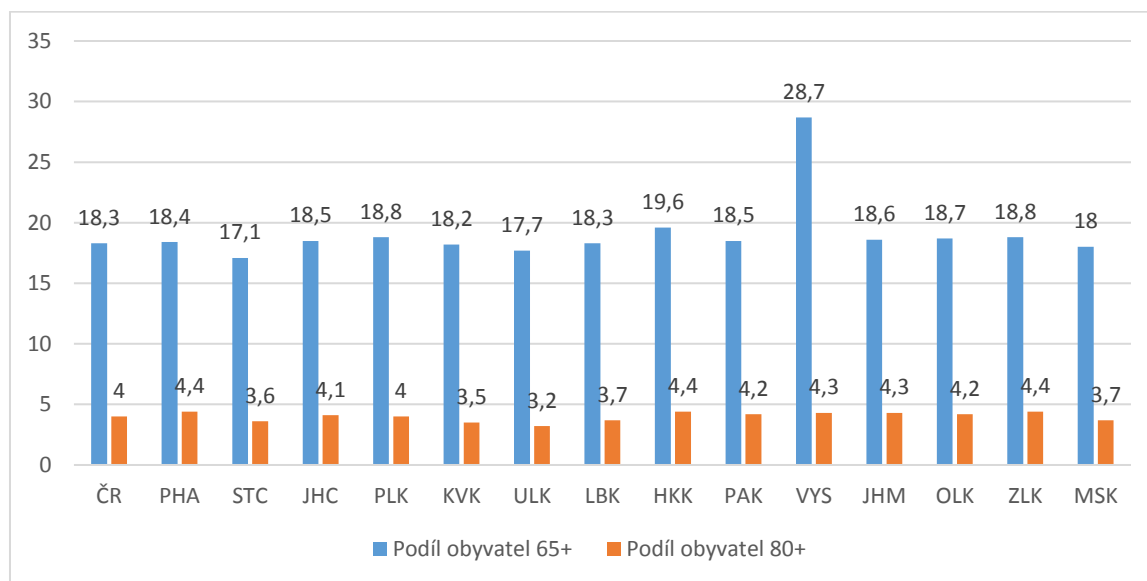
Zdroj: ČSÚ

Celkové příjmy za vybrané terénní a ambulantní sociální služby v Královéhradeckém kraji v roce 2016 jsou výrazně nižší než celkové výdaje u pečovatelské služby, oproti tomu odlehčovací služby mají vyšší příjmy než výdaje.

Graf 150 Výše příjmů a výdajů za vybrané terénní a ambulantní sociální služby v Královéhradeckém kraji v roce 2016

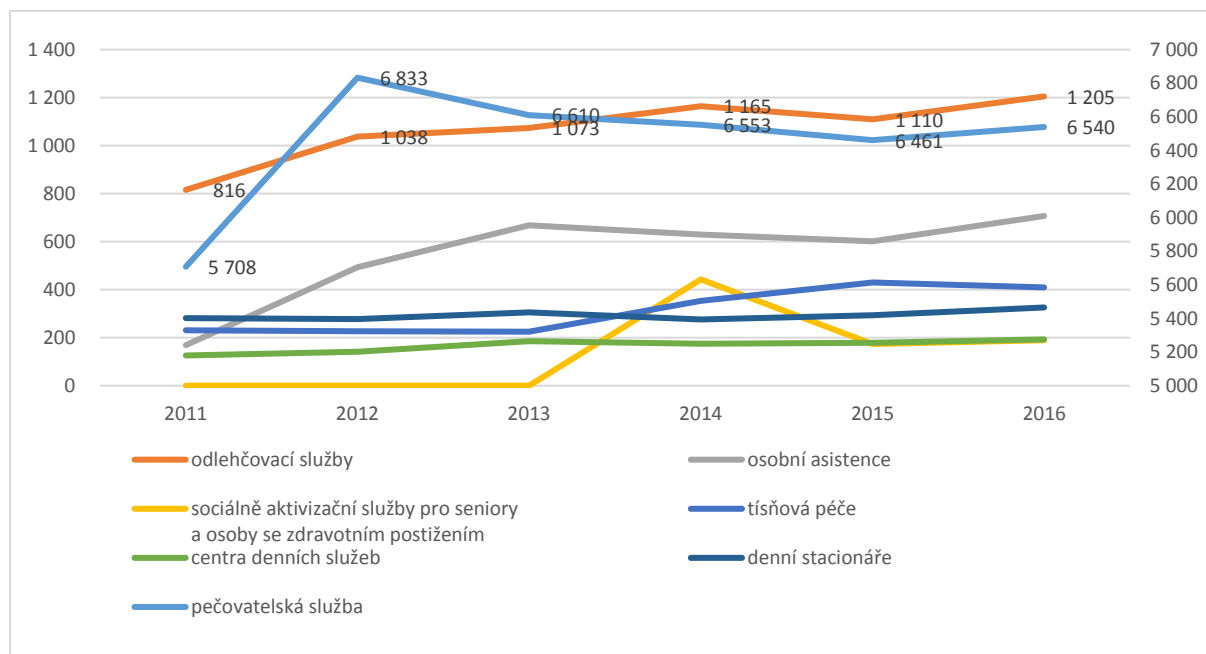
Zdroj: ČSÚ

Populace Královéhradeckého kraje v posledních letech výrazně stárne, zvyšuje se podíl osob starších 80 let (i 65 let), kteří jsou nejčastějšími uživateli (klienty) sociálních služeb. Královéhradecký kraj patří k nejstarším krajům v České republice, v roce 2016 byl index stáří v Královéhradeckém kraji nejvyšší v České republice a dosáhl hodnoty 132,01.

Graf 151 Podíl obyvatel starších 65 let a 80 let podle krajů v roce 2016

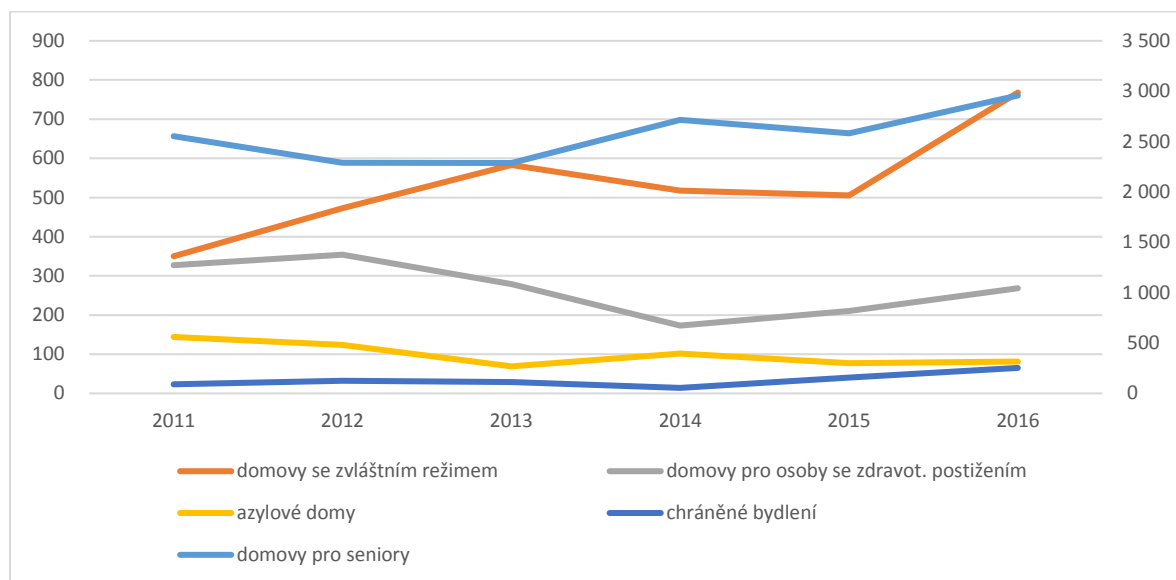
Zdroj: ČSÚ

Počet míst v zařízeních sociálních služeb (domov pro seniory, domov se zvláštním režimem, domov pro osoby se zdravotním postižením, domov s pečovatelskou službou, atd.) dlouhodobě roste, počty uživatelů (klientů) a tedy i žadatelů o místa v zařízeních však rostou mnohem rychleji.

Graf 152 Počet uživatelů (klientů) vybraných sociálních služeb v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 153 Neuspokojené žádosti o poskytnutí sociální služby v zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016

Zdroj: ČSÚ

Královéhradecký kraj má zpracovanou Strategii Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb na období 2018 až 2026 a Střednědobý plán sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2018 až 2020. Oba dokumenty obsahují podrobnou analýzu stavu sociálních služeb v Královéhradeckém kraji. Kromě těchto dokumentů má kraj zpracovány další tematicky (oborově) koncepční a strategické dokumenty zaměřené na konkrétní oblast a druh sociálních služeb, které obsahují detailní analýzy. V oblasti rozvoje lidských zdrojů v kraji působí jako zvláštní poradní a iniciativní orgán nejen krajské samosprávy tzv. Rada pro rozvoj lidských zdrojů Královéhradeckého kraje.

Podle Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb na období 2018 až 2026 představují nejvýznamnější část sociálních služeb především služby sociální péče zaměřené na seniory. Sociální služby pro seniory zabezpečují v kraji péči více než 9 600 uživatelům, což představuje 53 % všech uživatelů sociálních služeb bez poradenství a 86% všech uživatelů služeb sociální péče. V pobytových službách potom tvoří osoby starší 80 let více než 2/3 uživatelů. U terénních služeb je poměr lehce přes 50 %. Každý pátý občan Královéhradeckého kraje starší 80 let čerpá sociální službu (5 300 osob) a 6,8 % osob starších 80 let čerpá pobytovou sociální službu (1 659 osob).

Základem sítě sociálních služeb pro seniory jsou pečovatelské služby. Pečovatelské služby jsou dostupné ve všech obcích s pověřeným obecním úřadem (mimo Nechanice) a jsou poskytovány 47 poskytovateli. Od roku 2011 v péči o seniory stoupla role osobní asistence. Služba osobní asistence je poskytována v území 12 obcí s rozšířenou působností (mimo Broumov, Nový Bydžov a Rychnov nad Kněžnou) a je zajišťována 9 poskytovateli sociálních služeb. Terénní služby jsou zajištěny dvěma poskytovateli rovněž prostřednictvím tísňové péče na spádových územích (Hradec Králové, Jičín, Nové Město nad Metují a Červený Kostelec). Centra denních služeb a denní stacionáře zajišťují ambulantní služby - 10 služeb je dostupných v 9 regionech (Hradci Králové, Trutnově, Jičíně, Dvoře Králové nad Labem, Rychnově nad Kněžnou, Novém Městě nad Metují, Novém Bydžově, Kostelci nad Orlicí a Chlumci nad Cidlinou, Červený Kostelec). Síť sociálních služeb zabezpečuje kapacitu 131 uživatelů.

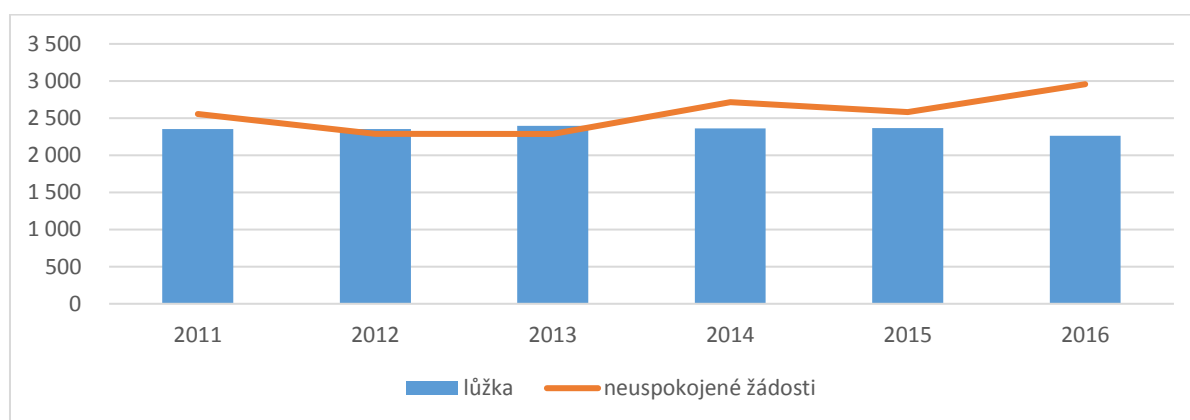
Pečujícím o seniory je k dispozici 7 pobytových odlehčovacích služeb (6 regionů s celkovou kapacitou 64 lůžek) a týdenním stacionářem v Rychnově nad Kněžnou, který má kapacitu 9 lůžek.

Domovy pro seniory tvoří síť služeb nabízejících trvalé pobyty. Domovy pro seniory jsou dostupné ve 13 obcích s rozšířenou působností (mimo Rychnov nad Kněžnou a Jaroměř), jsou zajišťovány 30 poskytovateli a mají kapacitu 2 312 lůžek. Domovy se zvláštním režimem jsou dostupné v 5 okresech a mají kapacitu 785 lůžek. Na zajištění služeb pro seniory se podílejí také sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče v Hořicích.

V pobytových sociálních službách působí v Královéhradeckém kraji řada služeb, které nejsou zařazeny do sítě veřejně podporovaných sociálních služeb. Jedná se o tzv. domy s pečovatelskou službou, které nejsou zařízením podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tito poskytovatelé nabízejí kapacitu ve výši 658 lůžek.

Samotné služby pro seniory jsou významnou doménou především obcí. Obce přímo poskytují 57 služeb, nebo jsou případně zřizovateli či zakladateli organizací, které tyto sociální služby poskytují (50 % služeb pro seniory – 36 poskytují soukromoprávní organizace, 22 příspěvkové organizace kraje).

Graf 154 Vývoj počtu lůžek domovů pro seniory a neuspokojených žadatelů v KHK (2011–2016)

Zdroj: ČSÚ

Druhou nejvýznamnější částí sociálních služeb v Královéhradeckém kraji jsou služby pro osoby se zdravotním postižením. Na zabezpečení podpory osobám se zdravotním postižením se podílí služby sociální péče a řada služeb sociální prevence (zejm. sociální rehabilitace). Nejvýznamnější oblastí v péči o zdravotně postižené občany je péče o osoby s mentálním postižením a dále péče o osoby s tělesným postižením a služby pro osoby se smyslovým postižením – zrakovým/sluchový. Síť sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením je tvořena především pobytovými službami – domovy pro osoby se zdravotním postižením (12 zařízení s kapacitou 705 lůžek). Tyto pobytové služby jsou poskytovány v okrese Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové (Novobydžovsko), dále v okrese Trutnov a Náchod. V posledních 5 letech narostl význam služeb chráněného bydlení, které je dostupné pro osoby s mentálním postižením (10 zařízení, kapacita 135 lůžek). Tato služba je rozptýlena nerovnoměrně, zejména v okrese Trutnov a stávající kapacity jsou hodnoceny jako nedostatečné. V Královéhradeckém kraji je velmi dobře rozvinutá síť denních stacionářů a center denních služeb. Tyto služby jsou dostupné v 10 obcích s rozšířenou působností (celkem 13 zařízení). Z velkých měst nejsou stacionáře dostupné ve Dvoře Králové nad Labem, Broumově a Jaroměři. Terénní péči poskytují osobní asistence, v Královéhradeckém kraji jsou pouze 4 služby poskytující osobní asistenci osobám se zdravotním postižením. Od roku 2011 výrazně narostl význam služeb podpory samostatného bydlení, které jsou v současnosti k dispozici ve 3 městech pro až 36 uživatelů (Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou a Náchod). Kapacita služeb samostatného bydlení a pokrytí území kraje zcela neodpovídá potřebě obyvatel Královéhradeckého kraje. Tato situace vede k tomu, že osoby se zdravotním postižením se stávají často zbytečně žadateli o pobytové sociální služby. Poradenské služby pro osoby se zdravotním postižením (11 míst) jsou dostupné obvykle v okresních městech kraje. Odlehčovací služby jsou k dispozici v Náchodě (pro osoby se zdravotním postižením a

pro osoby s tělesným postižením) a Rychnově nad Kněžnou (pro osoby s mentálním postižením) a jejich rozvoj je pro kraj důležitý.

Mezi preventivní služby pro zdravotně postižené patří služby sociální rehabilitace a služby rané péče. V Královéhradeckém kraji je k dispozici celkem 15 služeb sociální rehabilitace a služby rané péče zabezpečují 3 poskytovatelé pokrývající celý Královéhradecký kraj. Síť sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením tvoří dále také 3 sociálně terapeutické dílny, sociálně aktivizační služby pro osoby nevidomé a slabozraké, tlumočnické služby a průvodcovské a předčitatelské služby.

V současnosti se v Královéhradeckém kraji rozvíjí podpora osob s duševním onemocněním prostřednictvím sociálních služeb. Dynamický vývoj služeb pro tuto cílovou skupinu však nepostačuje pokrýt veškeré potřeby obyvatel kraje. V roce 2016 zajišťovaly podporu lidem s duševním onemocněním sociální rehabilitace a byly dostupné ve všech okresech Královéhradeckého kraje. Stávající kapacity však plně neodpovídají potřebám osob s duševním onemocněním žijícím ve svém přirozeném prostředí. Ambulantní služba pro osoby s duševním onemocněním je dostupná pouze v Hradci Králové. Stávající síť pobytových služeb pro osoby s duševním onemocněním se skládá z chráněného bydlení (Jičín a Rokytnice v Orlických horách) a domova se zvláštním režimem (Rokytnice v Orlických horách). Některé typy duševního onemocnění však nejsou pokryty odpovídající pobytovou službou. V současnosti jsou osobám s duševním onemocněním poskytovány i služby primárně určené zdravotně postiženým (např. služby podpory samostatného bydlení, vybrané služby sociální rehabilitace). Reforma psychiatrické péče v České republice nyní počítá s úzkou spoluprací zdravotních služeb se sociálními službami a to především v tzv. Centrech duševního zdraví. Tato centra mají poskytovat psychiatrické zdravotnické a přímo navazující sociální služby. Reforma psychiatrické péče má vysoké požadavky na personální standard center duševního zdraví, tzn. na posílení odbornosti a počtu pracovníků sociálních a zdravotnických služeb v regionech. Reforma znamená snižování počtu lůžek v psychiatrických nemocnicích, tzn. snižování počtu osob s duševním onemocněním. Osoby s duševním onemocněním jsou značně postiženy nedostatečnými kapacitami sociálního bydlení v obcích. V současnosti mají obce sociální bydlení soustředěné především do domů s byty zvláštního určení, které obývají převážně senioři či mladé rodiny.

Na hranici zdravotních a sociálních služeb se pohybuje hospicová péče, která je financována hlavně z finančních darů, nadací a příspěvků uživatelů této služby. V sociální oblasti se v posledním období rozvíjí především terénní hospicová péče, která je v Královéhradeckém kraji zajišťována ve všech okresech. Sociální složka hospicové péče je zabezpečována prostřednictvím služby odborného sociálního poradenství. Pobytová hospicová péče je v sociální oblasti podporována prostřednictvím odlehčovacích služeb. V případě pobytových hospiců je v Královéhradeckém kraji zajišťována služba v Červeném Kostelci s kapacitou 30 lůžek. Kapacity hospicové péče jsou plně vytíženy a její dostupnost hospicové péče je omezována velkou vzdáleností Červeného Kostelce od krajského města a dalších regionů kraje (zejm. Jičínsko a Rychnovsko).

Síť sociálních služeb v Královéhradeckém kraji zahrnuje i služby pro rodiny (sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, pobytové služby – azylové domy pro matky s dětmi a dům na půl cesty, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, poradenské psychologické služby), které jsou poskytovány převážně nevládními neziskovými organizacemi, výjimečně obcemi (město Nový Bydžov), příspěvkovými organizacemi obcí (Centrum sociálních služeb Naděje Broumov) či příspěvkovou organizací Královéhradeckého kraje (Sdružení ozdravoven a léčeben okresu Trutnov).

Služby sociální prevence tvoří oblast vymezených služeb, které napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Významnou část péče zajišťuje domov se zvláštním režimem pro osoby se závislostí na alkoholu, poradenské služby, terénní programy a azylové domy. Pro osoby ohrožené sociálním vyloučením se rozvíjí síť sociálních rehabilitací (Hradec Králové, Vrchlabí, Nové Město nad Metují, Dvůr Králové nad Labem).

Financování sociálních služeb je v ČR založeno na principu vícezdrojového financování. Poskytovatelé sociálních služeb na provozování sociálních služeb získávají finanční prostředky z několika zdrojů - veřejné rozpočty (stát, kraj, obec) a úhrady od uživatelů. Vedle úhrad uživatelů představují hlavní zdroj příjmů sociálních služeb státní dotační prostředky. V posledních letech je zaznamenán setrvalý pokles státních dotačních prostředků sociálním službám krajům a obcím, které tak mají problém se zachováním alespoň stávajícího rozsahu a kvality sociálních služeb. Dalším významným zdrojem financování sociálních služeb jsou Strukturální fondy EU. V Královéhradeckém kraji v roce 2016 bylo hrazeno více než 99 mil. Kč z těchto zdrojů a podpora v tomto rozsahu končí v polovině roku 2019 (část bude čerpána až do roku 2021). Tyto prostředky jsou určeny na rozšíření sítě sociálních služeb o preventivní služby, větší zacílení služeb sociální péče na osoby se závislostí (středně těžkou, těžkou a úplnou) a na vzdělávání pracovníků v sociálních službách.

Obce se významně podílí na financování sociálních služeb a jejich aktivní přístup k sociálním službám vede k provázanější spolupráci sociálních služeb a efektivnějšímu řešení sociálních služeb. Obce hledají vhodná řešení a navazují sociální služby na veřejně dostupné služby. Samotná míra spolufinancování sociálních služeb obcemi je nerovnoměrná, a pokud obec nemá zájem podporovat sociální služby, stávají se tyto služby pro jejich obyvatele nedostupné.

V případě, že stát bude omezovat státní prostředky, dojde pravděpodobně k menší dostupnosti a nižší kvalitě některých poskytovaných sociálních služeb. Královéhradecký kraj se snaží situaci předcházet důkladným plánováním a pravidelným aktualizováním Sítě podporovaných sociálních služeb Královéhradeckého kraje.

3.3.2 Zdraví a zdravotnictví

Královéhradecký kraj disponuje velmi hustou a kvalitní sítí zdravotnických zařízení. Samotná zdravotní péče má však dle mezinárodních výzkumů pouze dvacetiprocentní podíl na celkovém stavu zdraví obyvatel. Zbývající podíl je souhrnem faktorů působících na obyvatele v běžném životě.

V současnosti je připravována Koncepce zdraví Královéhradeckého kraje a současně je aktualizována Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje pro období 2021–2025, oba dokumenty budou vycházet z podrobných analýz dané oblasti (Zdraví a Zdravotnictví). Oba uvedené koncepční dokumenty budou řešit konkrétní problémy a potřeby v oblasti zdraví (např.: mortalita, morbidita, zdravý životní styl) a zdravotnictví (např.: struktura sítě a poskytované péče, oblast investic, personální otázky) a zároveň budou obsahovat návrhy řešení a opatření k odstranění či zmírnění identifikovaných problémů.

3.3.2.1 Zdraví

V České republice již dlouhodobě funguje systém podpory zdraví. Zastřešujícím materiálem byl „Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR – Zdraví pro všechny v 21. století“, na který navazuje Strategie Zdraví 2020. „Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí“ je rámcový souhrn veřejného zdraví v ČR a jejím hlavním cílem je zlepšit zdravotní stav populace ČR a snižovat výskyt nemocí a předčasných úmrtí. Hlavní vizí je rozvoj systému veřejného zdravotnictví a stabilizace systému prevence nemocí a ochrany a podpory zdraví s nastartováním účinných a dlouhodobě udržitelných mechanismů ke zlepšení zdravotního stavu populace. V rámci implementace Národní strategie Zdraví 2020 bylo odsouhlaseno 13 akčních plánů, kam patří prevence obezity, správná výživa, stravovací návyky, podpora pohybové aktivity, zvládnutí infekčních i neinfekčních onemocnění a další.

Královéhradecký kraj v oblasti zdraví obyvatel regionu v současnosti, v souladu s výše uvedenou národní strategií, připravuje zpracování koncepčního dokumentu Koncepce zdraví v Královéhradeckém kraji. Koncepce bude určena institucím veřejné správy a všem ostatním složkám – jedincům, komunitám, neziskovému a soukromému sektoru, vzdělávacím, vědeckým a dalším

institucím. Jejím úkolem bude přispět k řešení složitých zdravotních problémů současné doby v regionálním kontextu - spojených s ekonomickým, sociálním a demografickým vývojem, a to zejména cestou prevence nemocí a ochrany a podpory zdraví. Koncepti bude předcházet analýza životních podmínek a zdravotního stavu obyvatel kraje, vycházející z analytických podkladů zpracovaných v rámci Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2021+, a budou identifikována základní specifika regionu v oblasti zdraví. Na základě zjištěných problémů a s ohledem na priority nadřazených strategií budou formulovány a popsány cíle a sestaven akční plán pro následující období.

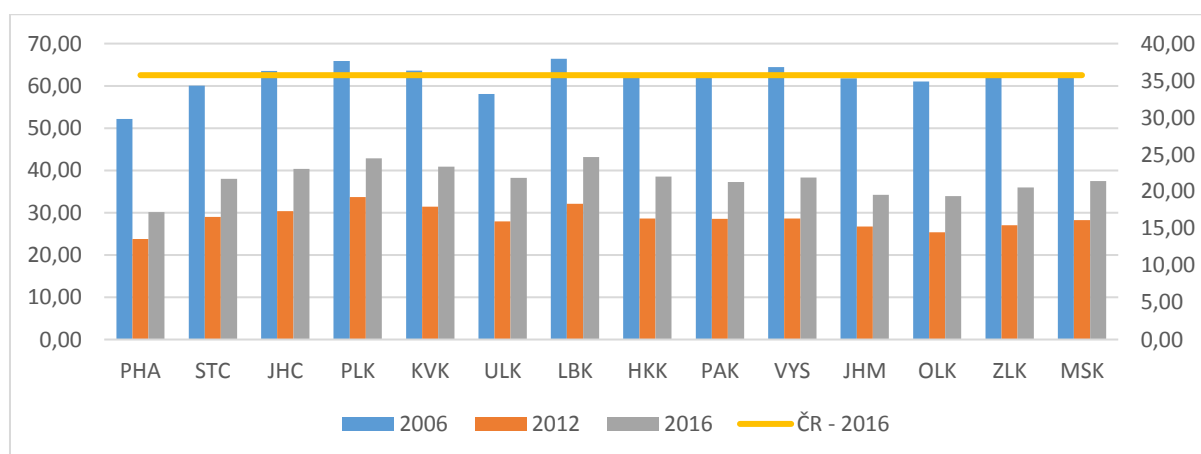
Zdravotní stav (zdraví) obyvatel Královéhradeckého kraje je hodnocen demografickými ukazateli (počet obyvatel, věková struktura, naděje na dožití, počet živě narozených dětí, přirozený přírůstek, ev. počet potratů – viz text výše), ukazateli úmrtnosti (viz text výše) a ukazateli nemocnosti.

Nově hlášených případů pracovní neschopnosti přepočtených na 100 nemocensky pojištěných v roce 2016 bylo 38,54, což je nadprůměrná hodnota v ČR (35,73).

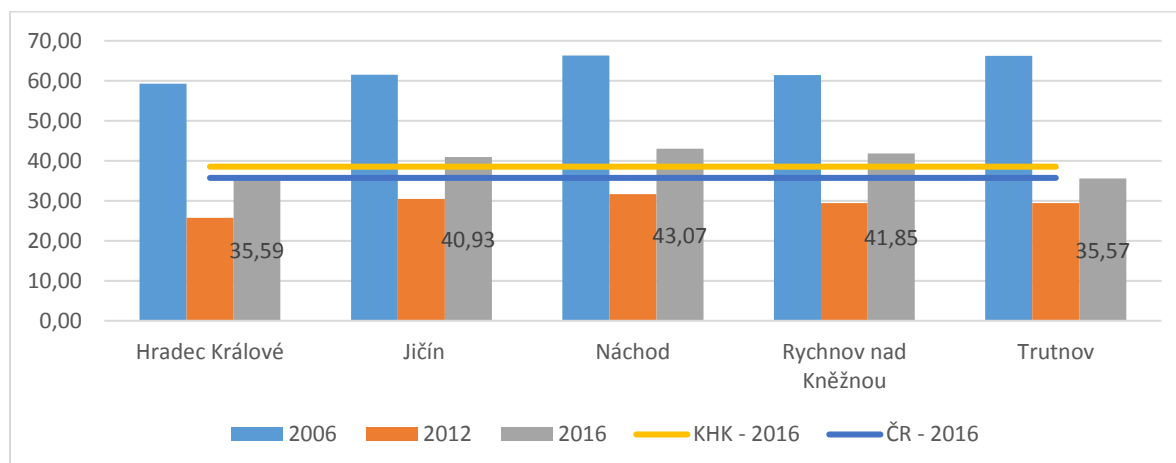
V meziokresním srovnání bylo nejméně těchto případů v okrese Hradec Králové (35,59), nejvíce naopak v okrese Náchod (43,07). Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti byla v roce 2016 v Královéhradeckém kraji také jedna z nejnižších (40,59) a pod průměrem ČR (43,01). Nejkratší dobu trvání vykazoval opět okres Hradec Králové (39,63), nejdelší pak okres Trutnov (44,85).

Průměrné procento pracovní neschopnosti, které měří vliv zdraví na průběžnost obyvatelstva, je v Královéhradeckém kraji 4,27 a je jedno z nejnižších v celé ČR (průměr ČR 4,20). V roce 2016 tato hodnota byla mezi kraji čtvrtá nejnižší za Hlavním městem Praha, Jihomoravským a Středočeským krajem. Nejnižší procento pracovní neschopnosti mezi okresy Královéhradeckého kraje má okres Hradec Králové (3,85), nejvyšší naopak okres Náchod (4,85).

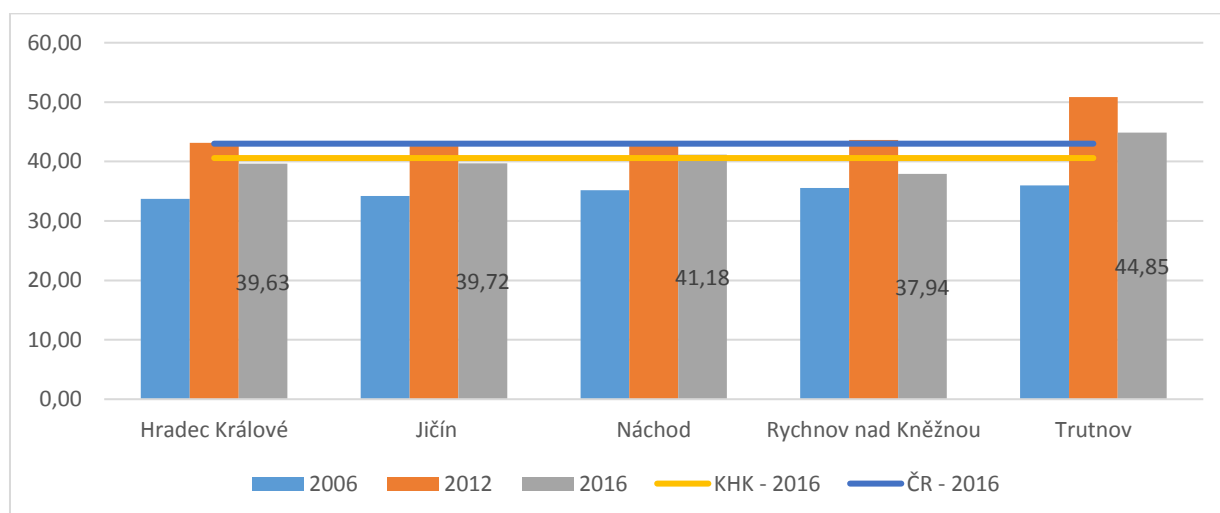
Graf 155 Nově hlášené případy pracovní neschopnosti přepočtených na 100 nemocensky pojištěných podle krajů ČR v roce 2006, 2012 a 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 156 Nově hlášené případy pracovní neschopnosti přepočtených na 100 nemocensky pojištěných podle okresů KHK v roce 2012 a 2016

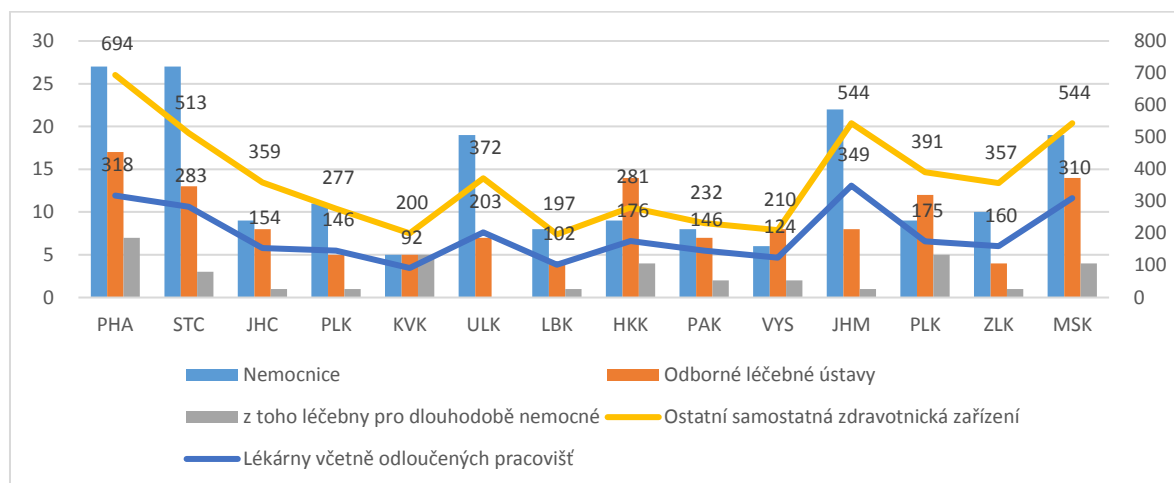
Zdroj: ČSÚ

Graf 157 Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti dle okresů KHK v roce 2006, 2012 a 2016

Zdroj: ČSÚ

3.3.2.2 Zdravotnická zařízení

Ke konci roku 2016 bylo v Královéhradeckém kraji registrováno 1 617 zdravotnických zařízení (včetně detašovaných pracovišť lékáren a výdejen), ve kterých pracovalo 2 524 lékařů a zubních lékařů a 6 324 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí. Struktura sítě zdravotnických zařízení se v posledních letech výrazně nemění, zajištění primární péče zůstává dlouhodobě stabilní. Síť zařízení ústavní péče v roce 2016 tvořilo v kraji celkem 9 nemocnic, 14 odborných léčebných ústavů (z toho 4 léčebny pro dlouhodobě nemocné). Zdravotnická zařízení jsou rozmístěna po celém území kraje.

Graf 158 Vybrané údaje o zdravotnictví podle krajů v roce 2016

Pozn.: Odborné léčebny, ústavy jsou uvedeny vč. detašovaných pracovišť, některé léčebny dlouhodobě nemocných se staly od 1. 1. 2016 součástí nemocnic, a proto se nevykazují jako samostatná zařízení. Ostatní samostatná zdravotnická zařízení zahrnují samostatné stomatologické laboratoře, samostat. zařiz. nelékaře rehabilitační, domácí zdravotní péči, samostat. zařízení psychologa, logopeda apod.

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 52 Vybrané údaje o zdravotnictví podle okresů Královéhradeckém kraji v roce 2016

kraje, okresy	Nemocnice	Odborné léčebné ústavy ¹⁾	z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné ²⁾	Ostatní samostatná zdravotnická zařízení ³⁾	Léčárny včetně odloučených pracovišť
Královéhradecký kraj	9	14	4	281	176
Hradec Králové	2	2	1	90	58
Jičín	2	-	-	40	25
Náchod	1	1	-	43	38
Rychnov nad Kněžnou	1	1	1	45	25
Trutnov	3	10	2	63	30

Pozn.:

¹⁾ včetně detašovaných pracovišť

²⁾ některé LDN se staly součástí nemocnic, nevykazují se jako samostatná zařízení

³⁾ zahrnuje samostatné stomatologické laboratoře, samostat. zařiz. nelékaře rehabilitační, domácí zdravotní péči, samostat. zařízení psychologa, logopeda apod.

Zdroj: ČSÚ

Všechny nemocnice v Královéhradeckém kraji jsou dostupné železniční dopravou, regionálními autobusovými dopravci či osobní dopravou. Všechny nemocnice v kraji, které poskytují zdravotní péči, leží v regionálních centrech spádových území obcí s rozšířenou působností. Tato regionální centra mají největší dopravní dostupnost, co se týká počtu, ale i frekvence spojů.

Na území Královéhradeckého kraje působí lůžková zařízení (lůžková péče akutní, následná, rehabilitační a ošetrovatelská), která jsou zřízená zástupci veřejného (stát, kraj, město) a soukromého sektoru.

Fakultní nemocnice v Hradci Králové (FN HK) je státní příspěvkovou organizací zřizovanou Ministerstvem zdravotnictví ČR. FN HK má nadregionální působnost a náleží k největším a nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením v České republice. Nemocnice má všechny základní i nadstavbové obory a plní funkci centra specializované a superspecializované péče (28 mezioborových center) pro celý Královéhradecký kraj. Spádové území pro některá superspecializovaná centra je i mimo hranice Královéhradeckého kraje. Přístrojová vybavenost je na špičkové mezinárodní úrovni. Nemocnice má velký potenciál pro další rozvoj sítě zdravotních služeb a úzce spolupracuje s

Lékařskou fakultou Univerzity Karlovy a dalšími fakultami (Farmaceutická fakulta Univerzity Karlovy a fakulta Vojenského zdravotnictví Univerzity obrany).

Královéhradecký kraj v oblasti poskytování zdravotních služeb má pod sebou několik zdravotnických zařízení - Zdravotnický holding Královéhradeckého kraje a.s., po který spadají Oblastní nemocnice Jičín - Nemocnice Nový Bydžov, Oblastní nemocnice Náchod - Nemocnice Broumov, Nemocnice Rychnov nad Kněžnou, LDN Jaroměř, Oblastní nemocnice Trutnov a Městská nemocnice ve Dvoře Králové. Zdravotnický holding KHK již od roku 2003 plní řídicí a koordinační roli v oblastech společné politiky a vzájemné spolupráce s garantováním odpovídající dostupnosti a kvality péče v kraji. Nemocnice holdingu jsou poskytovatelé akutní lůžkové péče (např. obory: interní, chirurgie, urologie, pediatrie, gynekologie, neurologie atd.), následné péče a provozovateli odborných ambulancí a oddělení komplementu. ON Trutnov a ON Náchod mají pod sebou i vysoce specializovaná iktová centra.

Kraj je zřizovatelem i několika příspěvkových organizací poskytujících zdravotní služby – Léčebna dlouhodobě nemocných (LDN) Opočno, LDN Hradec Králové nebo Sdružení ozdravoven a léčeben okresu Trutnov (SOL TU), pod které spadají Ozdravovny Krkonoše, Regionální institut ambulantních psychosociálních služeb (RIAPS) Trutnov, Rehabilitační ústav Hostinné, Léčebna zrakových vad Dvůr Králové nad Labem a Dětské centrum Dvůr Králové nad Labem. V letech 2018–2020 Královéhradecký kraj společně se SOL TU realizuje z dotace EU výstavbu Centra duševního zdraví (CDZ) Trutnov, které bude splňovat Standardy péče poskytované v CDZ (nároky na prostory, vybavení, terénní služby a především na lidské zdroje – lékaři, odborné sestry, výše úvazků, atd.), které vycházejí ze Strategie reformy psychiatrické péče.

Město Hořice je zřizovatelem Městské nemocnice Hořice, která poskytuje péči pacientům na 120 lůžkách pro dlouhodobě nemocné (z toho 9 sociálních lůžek) a dále zajišťuje 24 hodinovou chirurgickou ambulanci, biochemickou laboratoř a interní a gynekologickou ambulanci. Nemocnice přijímá především pacienty z ON Jičín, FN HK a z ordinací praktických lékařů.

Oblastní charita Červený Kostelec je nestátní neziskovou organizací, která pomáhá zvláště nemocným, ale také dětem, dospělým i seniorům. Provozuje kromě sociálních služeb i zdravotní služby, jako například nejstarší Hospic Anežky České v ČR, dále jediné lůžkové zařízení pro nemocné roztroušenou sklerózou (Domov svatého Josefa) a Charitní ošetrovatelskou službu.

Nemocnice Vrchlabí je soukromou nemocnicí, jejímž majitelem je společnost Penta Hospitals CZ, s.r.o. Nemocnice má lůžková oddělení (chirurgie a traumatologie, vnitřní lékařství, odd. akutní medicíny, odd. dlouhodobé lůžkové péče), 12 ambulancí (např.: všeobecná chirurgie, diabetologická, gynekologická, kardiologická, ortopedická) a další pracoviště (laboratorní a fyzioterapii).

První privátní chirurgické centrum spol. s r.o. (SANUS) Hradec Králové je moderní soukromé zdravotnické zařízení, které provozuje oddělení plastické a estetické chirurgie, oddělení gynekologické, urologické, anesteziologické a oddělení ortopedické. Pod oddělení gynekologické spadá i centrum asistované reprodukce (CAR) pro léčbu neplodnosti.

Ambat HEALTH CARE a.s. provozuje v Královéhradeckém kraji nestátní zdravotnická zařízení dlouhodobé pobytové péče (LDN Trutnov – 35 lůžek), domovy pro seniory (Malá Čermná - 5 zařízení s více než 450 lůžky, Přepychy) a domácí zdravotní a sociální péči.

Rehamedica Žacléř, a.s. na základě lékařského doporučení zajišťuje odbornou ošetrovatelskou péči pacientům s chronickým onemocněním nebo těm, kteří potřebují doléčení po akutním onemocnění a jejich zdravotní stav je stabilizovaný. Dále nabízí služby rehabilitační a interní ambulance a lymfocentra.

V Královéhradeckém kraji v roce 2016 existovalo 281 ostatních samostatných zdravotnických zařízení a jejich počet v posledních letech stagnuje. Činnost a zaměření těchto zařízení může být jak lékařská tak nelékařská, lůžková či ambulantní (sdružená ambulantní zařízení, zdravotnická zařízení a

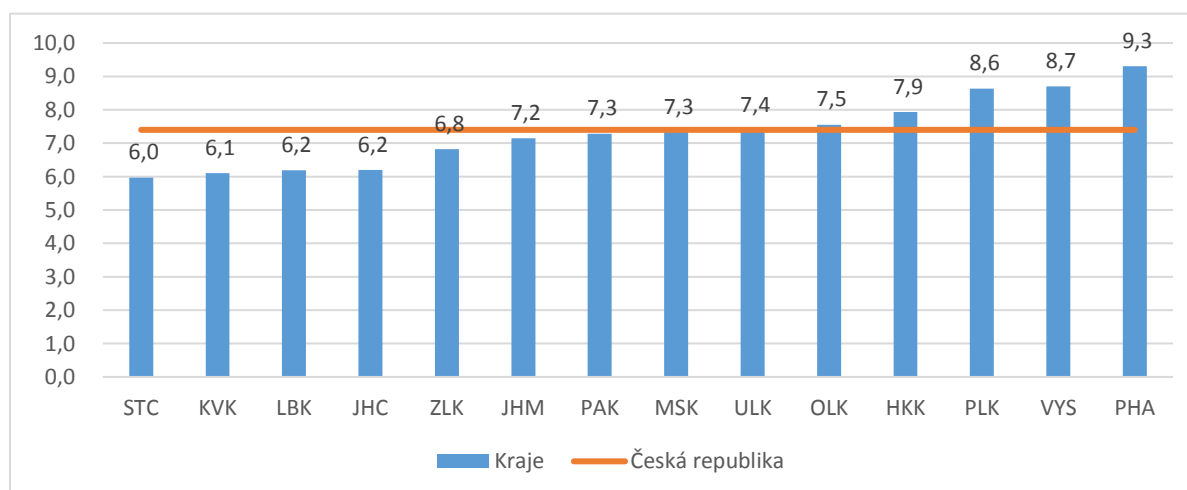
polikliniky, samostatná nelékařská zařízení psychologická, logopedická, rehabilitační, domácí zdravotní péče, odborné laboratoře, protialkoholní záchytná stanice, dopravní a záchranná služba).

Počet lékárenských služeb stále mírně stoupá a samotné služby se svým rozvojem přibližují potřebám občanů. Umístění těchto služeb není pouze v centrech měst či v blízkosti zdravotnických zařízení, nově vznikají lékárny v nákupních centrech či v okrajových částech měst. Počet jejich provozoven včetně výdejen zdravotnických prostředků vzrostl ze 162 v roce 2010 na 176 v roce 2016. Síť lékárenských služeb není rovnoměrně rozdělena do okresů. Nejvyšší počet lékáren a výdejen léčiv se nachází v okrese Hradec Králové (58), nejméně pak v okresech Jičín (20) a Rychnov nad Kněžnou (20).

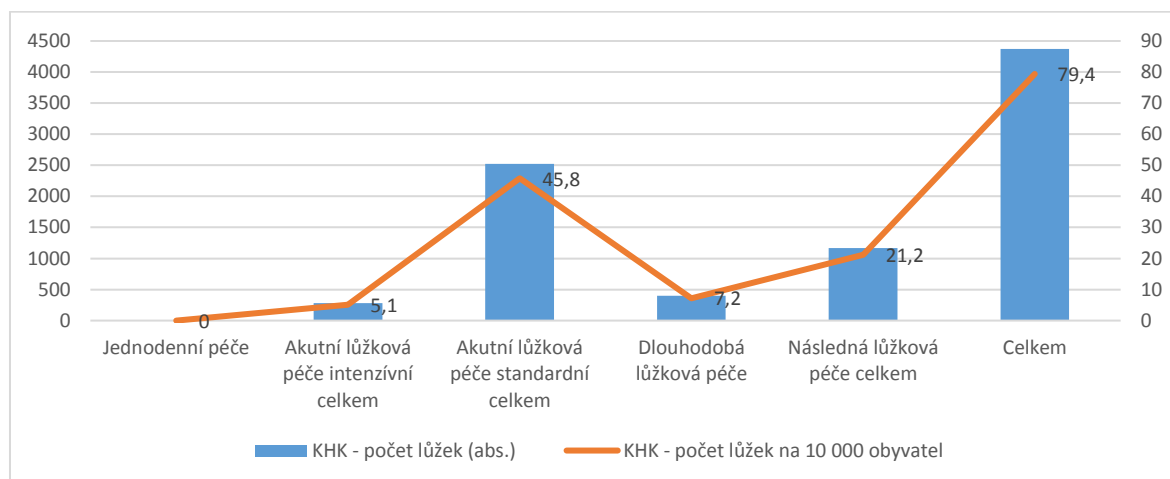
3.3.2.3 Lůžka

V Královéhradeckém kraji v roce 2016 bylo celkem 4 371 lůžek, z toho bylo 3 284 lůžek v nemocnicích a 1 087 v odborných léčebných ústavech. Celkově počet lůžek v kraji od roku 2011 klesá. V posledních letech Královéhradecký kraj patří mezi kraje s nejvyšším počtem lůžek s přepočtem na počet obyvatel, ale má relativně nedostatečný počet lůžek ve vybraných oborech včetně následné ošetrovatelské péče. V roce 2016 bylo v kraji 7,9 lůžek na 1 000 obyvatel, což je nadprůměrná hodnota v ČR (7,4 lůžek) a čtvrtá nejvyšší mezi kraji. Celkem 78 % všech lůžek v kraji je v nemocnicích a 22 % v odborných léčebných ústavech (vč. detašovaných pracovišť), z toho 5 % v léčebnách dlouhodobě nemocných.

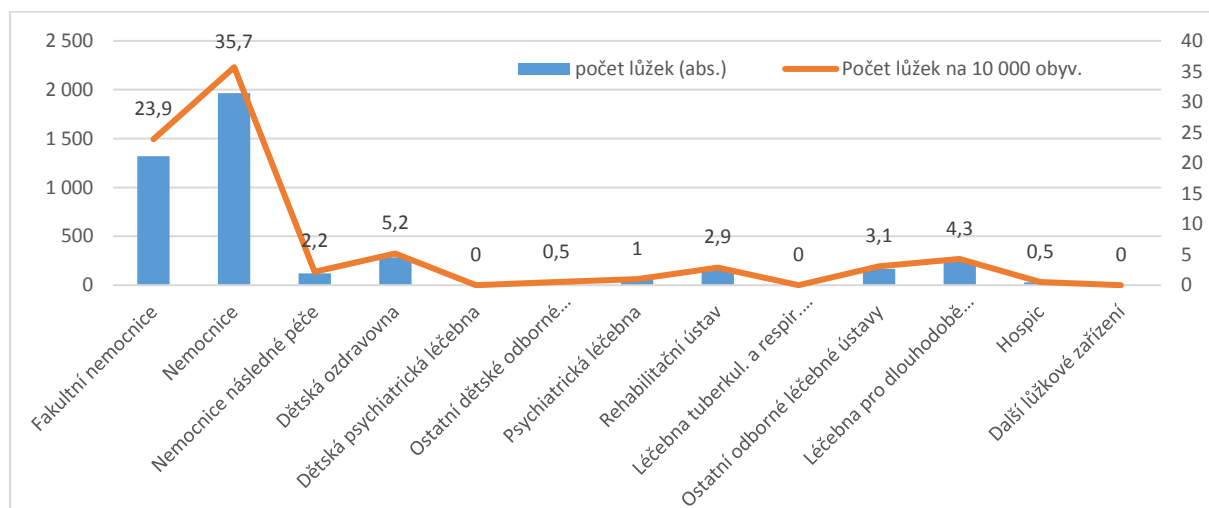
Graf 159 Počet lůžek na 1 000 obyvatel v roce 2016

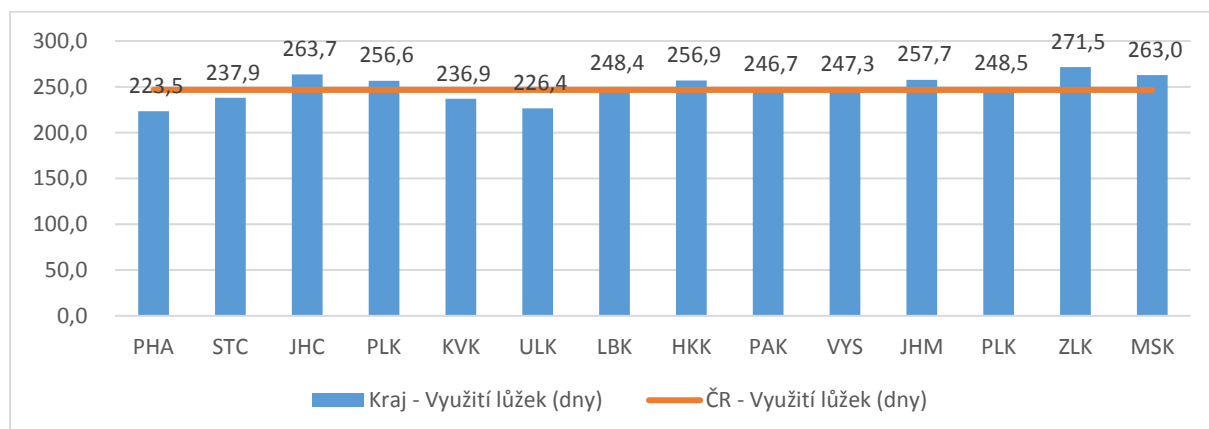
Zdroj: ÚZIS

Graf 160 Základní struktura zdravotnických lůžek v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: ÚZIS

Graf 161 Kapacity lůžkové péče podle druhu zařízení a typu lůžek v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 162 Využití lůžek (dny) v nemocnicích podle krajů v roce 2016

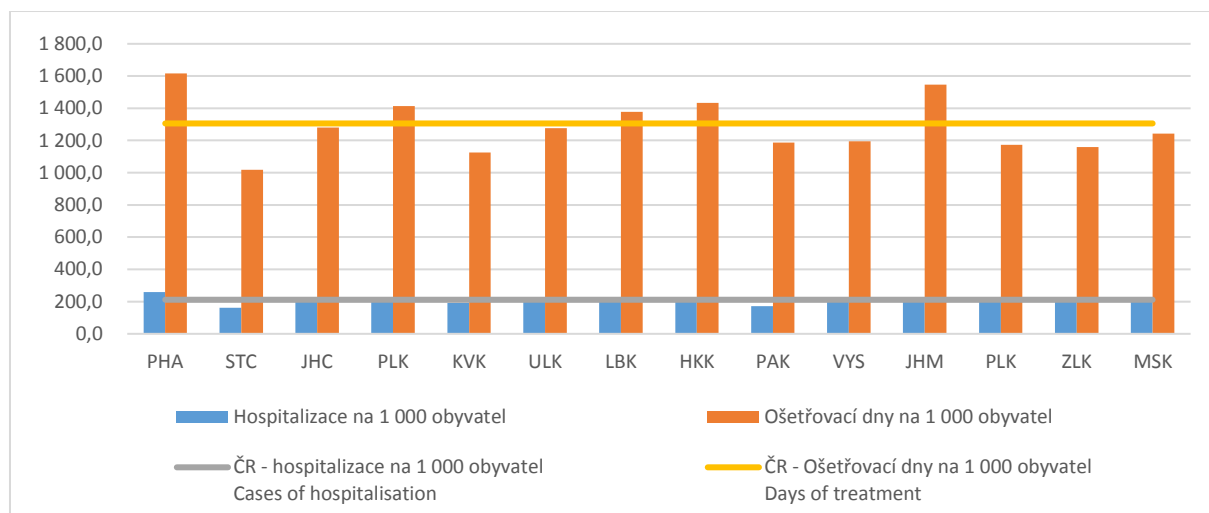
Zdroj: ČSÚ

V Královéhradeckém kraji v posledních letech roste využití lůžek. Průměrný počet dní v roce, po které je obsazeno 1 nemocniční lůžko v roce 2010 byl 244 dní a v roce 2016 již 257 dní, celorepublikový průměr činil 247 dní.

Průměrná délka ošetrovací doby (7,3 dnů) mírně vzrostla oproti roku 2015, stále je nejvyšší v rámci celé ČR (6,2 dnů v roce 2016) a to především na odděleních - interní (7,8 dnů), chirurgické (6,3 dnů), ARO (8,6 dnů) a ortopedické (6,5 dnů).

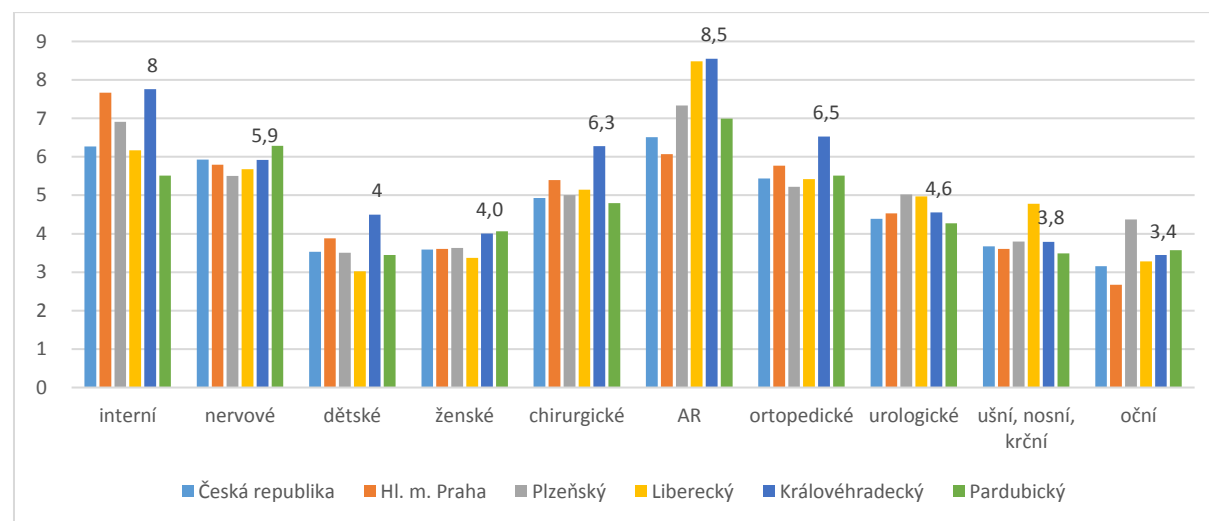
Počet hospitalizovaných vykázaných v lůžkovém fondu nemocnic v kraji činil cca 109 tisíc osob. Počet hospitalizovaných pacientů v přepočtu na počet obyvatel (197 pacientů na 1 000 obyvatel) v porovnání s ostatními kraji je průměrný až mírně podprůměrný (průměr za ČR 211 pacientů). V průměru každý pacient stráví na lůžku 24,5 dnů. Královéhradecký kraj má vysoký počet akutních lůžek, což znamená vyšší ekonomické zatížení. Počet lůžek následné péče v kraji se pohybuje v porovnání s ostatními kraji na průměrné úrovni. Lůžková kapacita odborných léčebných ústavů je cca 1 000 lůžek. V kraji je hospicové zařízení se 30 lůžky pečující o pacienty, kterým je poskytována paliativní péče.

Graf 163 Případy hospitalizace a ošetrovací dny v nemocnicích podle krajů v roce 2016 - na 1 000 obyvatel

Zdroj: ČSÚ

Graf 164 Průměrná ošetrovací doba (dny) podle oddělení u vybraných krajů v roce 2016

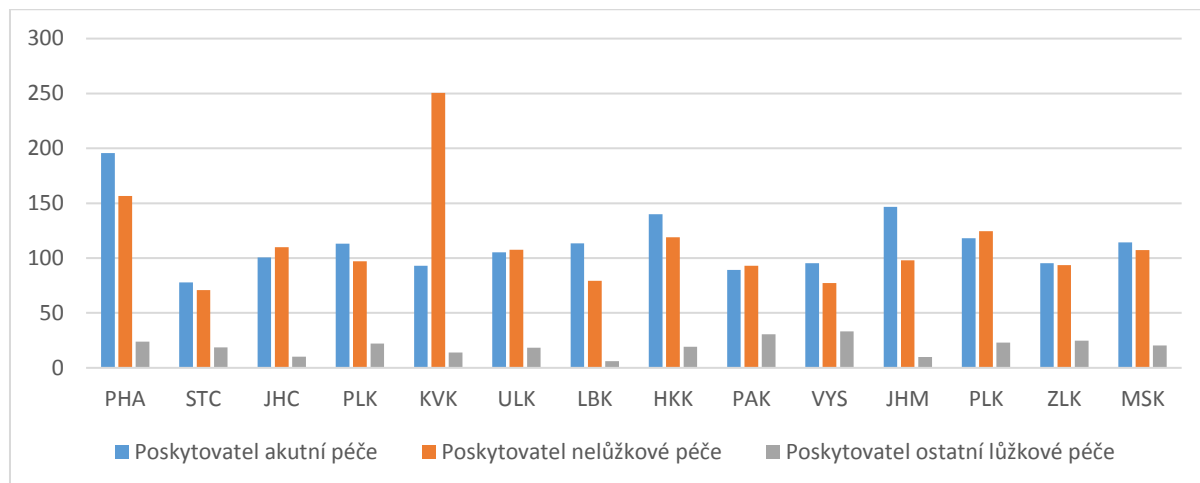

Zdroj: ČSÚ

3.3.2.4 Lékaři

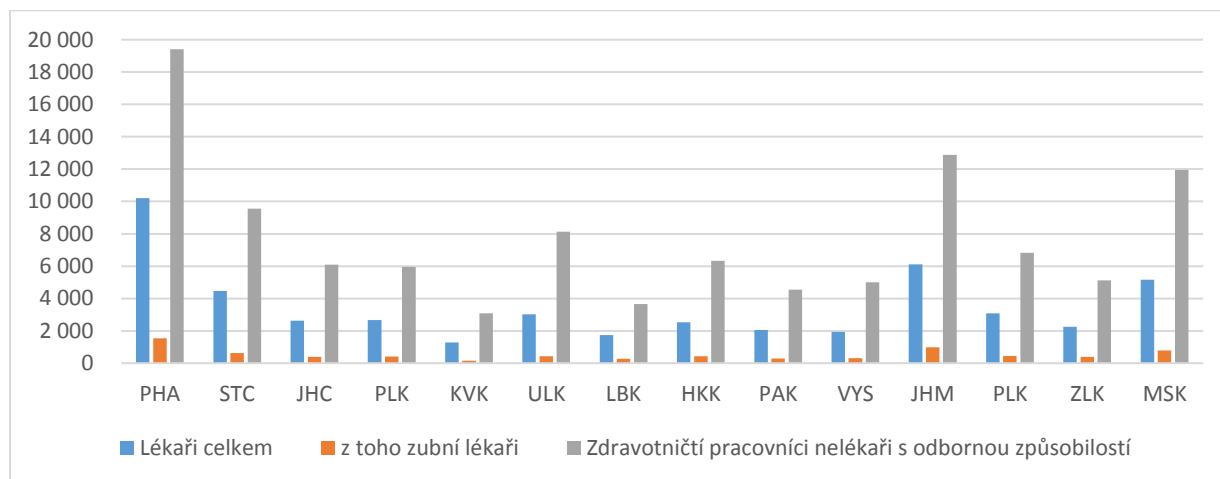
V roce 2016 působilo v České republice celkem 261 552 pracovníků ve zdravotnictví z toho 49 102 lékařů (z toho zubních lékařů 7 495) a 108 522 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí. V Královéhradeckém kraji bylo v roce 2016 v přepočtu 38,2 lékařů na 10 000 obyvatel, což je mírně podprůměrná hodnota cele ČR (39,4). Jiná situace je v přepočtu farmaceutů na 10 000 obyvatel, kdy kraj je na prvním místě v republice (7,7 farmaceutů), což je ovlivněno přítomností Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Královéhradecký kraj dosahuje republikového průměru v počtu lékařů na 1 000 obyvatel (5 lékařů).

Graf 165 Počet pracovníků ve zdravotnictví na 10 000 obyvatel podle zřizovatele za rok 2016

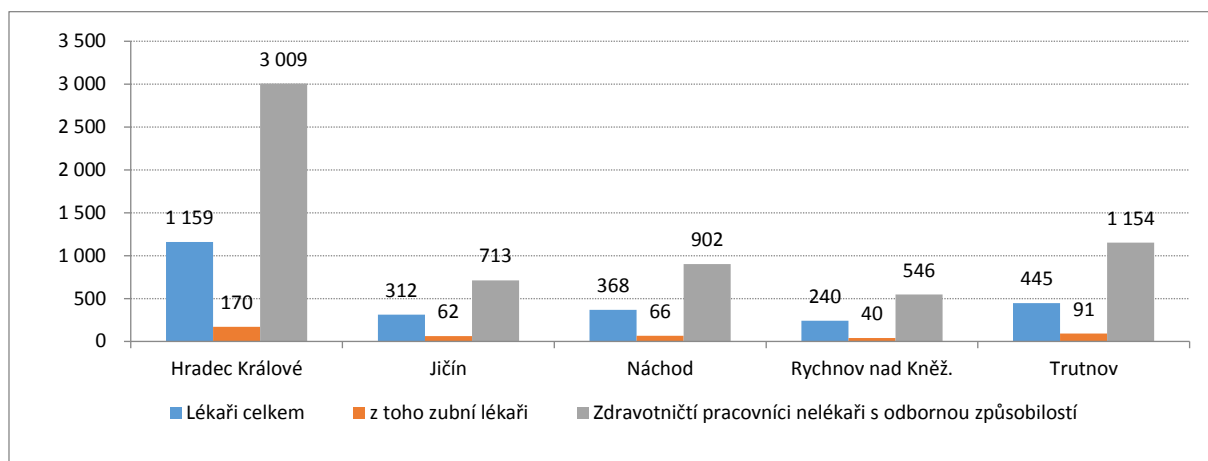
Zdroj: ČSÚ

Graf 166 Zdravotničtí pracovníci podle krajů v roce 2016

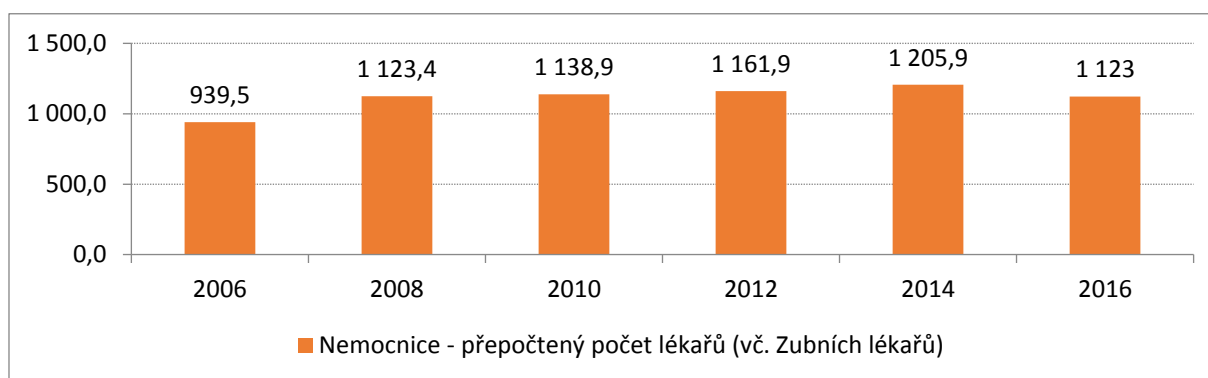

Zdroj: ČSÚ

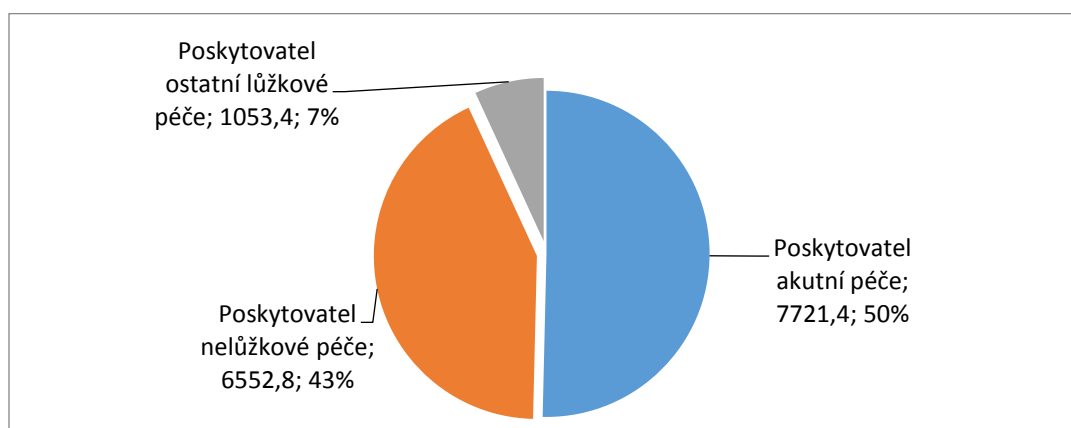
V roce 2016 působilo na území Královéhradeckého kraje celkem 2 524 lékařů (z toho zubních lékařů 428) a 6 324 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí. V přepočtu na 1 000 obyvatel to je 4,5 lékařů, což je mírně podprůměrná hodnota celé ČR (4,6). Odlišná situace je v počtu obyvatel na 1 lékaře, kdy v kraji to je 218 obyvatel, což je nadprůměrná hodnota oproti ČR (215). V rámci okresů jsou značné rozdíly, nejlépe je na tom okres Hradec Králové, kde na 1 000 obyvatel je 7,1 lékařů a na jednoho lékaře 141 obyvatel. Nejhorší je situace v okrese Rychnov nad Kněžnou - 3,0 lékařů na 1 000 obyvatel a 329 obyvatelů na 1 lékaře.

Graf 167 Zdravotničtí pracovníci podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 168 Přepočtený počet lékařů nemocnic v Královéhradeckém kraji (2006–2016)

Zdroj: ČSÚ

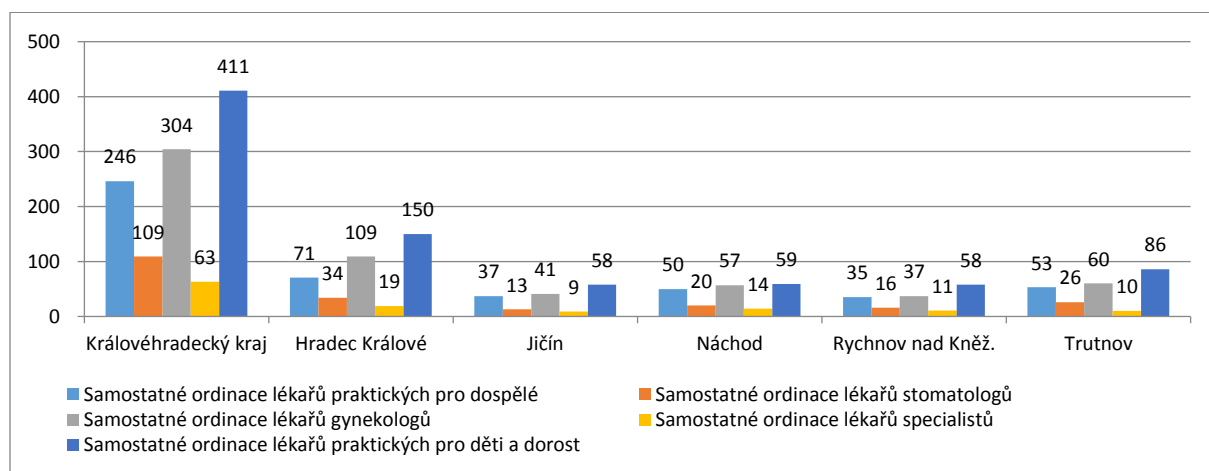
Graf 169 Pracovníci ve zdravotnictví (přepočtené úvazky) podle typu péče v Královéhradeckém kraji za rok 2016

Zdroj: ČSÚ

Samostatné ordinace lékařů - Celkový počet samostatných ordinací lékařů v posledních letech nepatrně roste a v roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji celkem 1 133 samostatných ordinací. V roce 2016 bylo v kraji 246 ordinací praktických lékařů, 411 ordinací praktických lékařů pro děti a mládež, 109 ordinací stomatologů a 304 ordinací gynekologů. Rozložení počtu ordinací

samostatných lékařů v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje je rozdílné. Nejvíce ordinací se nachází v okrese Hradec Králové (383), nejméně naopak v okrese Rychnov nad Kněžnou (157).

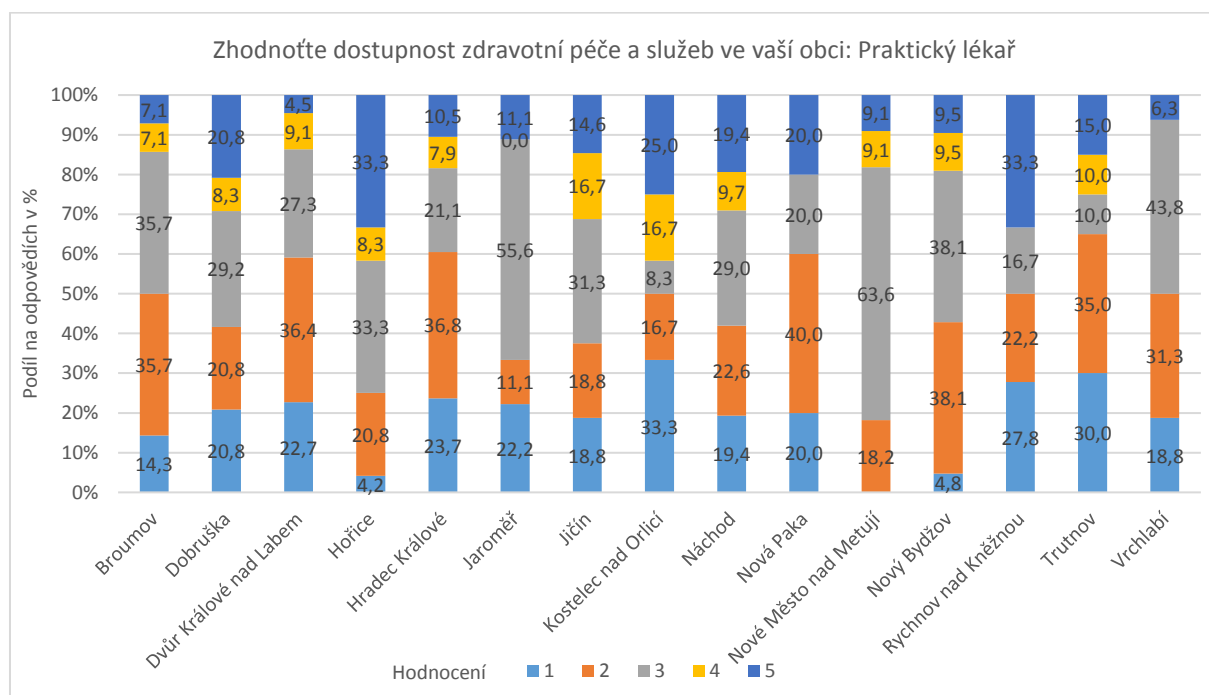
Graf 170 Počet samostatných ordinací lékařů v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: ÚZIS

Z dotazníkového šetření, které proběhlo na jaře 2018, vyplývá, že je v Královéhradeckém kraji nejlépe dostupná zdravotní péče – praktický lékař (45,7 %) a dále pak služba – lékárna (výdejna léků), kterou ohodnotilo jako vynikající či velmi dobrou 37,8 % respondentů. Naopak za nejvíce nedostatečnou, nevyhovující dostupnost zdravotní péče je respondenty označována dostupnost gynekologa (43,3 %) a zubního lékaře (41,6 %). Nízké hodnocení dostala také dostupnost lékaře pro děti a dorost. Z pohledu velikostních kategorií obcí je patrné, že nejlepší dostupnost zdravotní péče mají obce a města o velikosti 3 000+ obyvatel a 1 001–3 000 obyvatel. Nejhorší dostupnost zdravotní péče je překvapivě v obcích o velikosti 501–1 000 obyvatel (47,4 % respondentů označilo za nedostatečnou, nevyhovující) a je následována obcemi o velikosti 0–250 obyvatel (42,4 % respondentů označilo za nedostatečnou, nevyhovující).

Graf 171 Hodnocení dostupnosti zdravotní péče a služeb - Praktický lékař dle ORP

Zdroj: Dotazníkové šetření

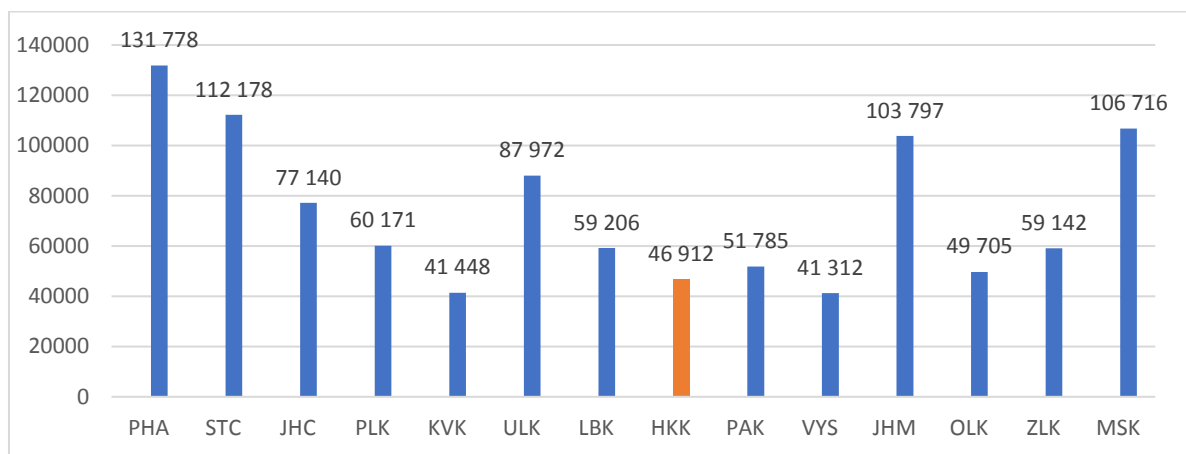
Dotazníkové šetření potvrdilo potíže, se kterými se větší i menší města a obce musejí v současnosti potýkat. Jedná se především o narůstající počet lékařů (praktický lékař, lékař pro děti a dorost, zubní lékař), kteří jsou v důchodovém věku nebo v brzké době budou a nemají za sebe náhradu. Postupně se tak zhoršuje dostupnost této zdravotní péče a to především v příhraničních regionech a ve venkovských oblastech Královéhradeckého kraje. Obce řeší dostupnost zdravotní péče např. omezeným provozem ordinace (dojíždění lékařů) či nabízí svým obyvatelům odvoz k lékaři. Dále se obce i města snaží přilákat nové lékaře poskytnutím velmi dobrých podmínek při zřízení jejich ordinací (např.: prostory pro ordinaci). Dále se obce i města snaží přilákat nové lékaře poskytnutím velmi dobrých podmínek při zřízení jejich ordinací (např.: prostory pro ordinaci).

3.3.2.5 Přednemocniční neodkladná péče

Přednemocniční neodkladná péče (PNP) je neodkladná péče poskytovaná pacientovi na místě vzniku závažného postižení zdraví nebo přímého ohrožení života a během jeho přepravy k cílovému poskytovateli akutní lůžkové péče. Přednemocniční neodkladnou péči zajišťují výjezdové skupiny zdravotnické záchranné služby - rychlá zdravotnická pomoc (RZP), rychlá lékařská pomoc (RLP), rychlá lékařská pomoc v systému Rendez-Vous (RV) a letecká záchranná služba (LZS).

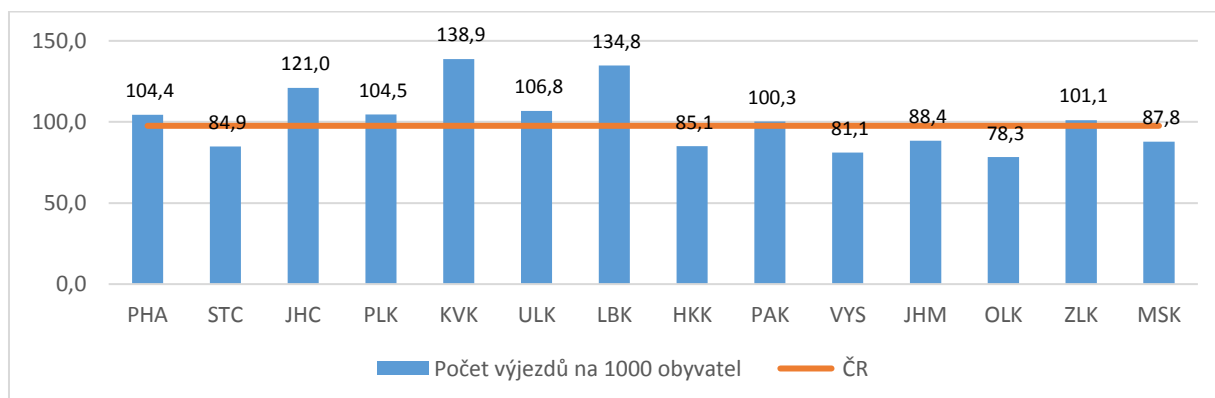
V roce 2016 bylo na území České republiky provedeno celkem 1 029 262 výjezdů posádek zdravotnických záchranných služeb. Největší počet výjezdů byl zaznamenán v Praze, nejméně výjezdů pak bylo provedeno v kraji Vysočina. Posádky zdravotnických záchranných služeb v roce 2016 v ČR ošetřily a převezly celkem 902 735 pacientů.

Graf 172 Počet výjezdů zdravotnické záchranné služby v ČR v roce 2016

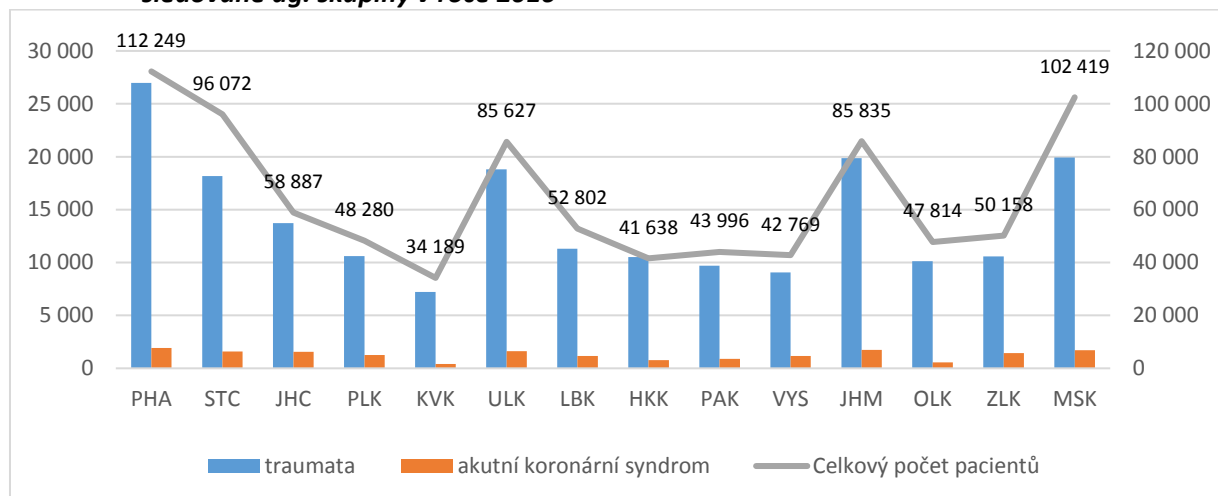

Zdroj: ÚZIS

Graf 173 Počet výjezdů zdravotnické záchranné služby na 1 000 obyvatel v ČR v roce 2016

Zdroj: ÚZIS

Graf 174 Počet pacientů zdravotnické záchranné služby podle nejzávažnějšího stavu a podle sledované dg. skupiny v roce 2016

Zdroj: ÚZIS

Mapa 10 Pokrytí ČR leteckou záchrannou službou v roce 2018

Zdroj: Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje

V rámci výkonu samosprávy a státní správy Královéhradecký kraj přímo odpovídá za zajištění dostupnosti přednemocniční neodkladné péče a některých dalších zdravotních služeb. Tyto služby zajišťuje prostřednictvím:

- zdravotnické záchranné služby,
- protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanice,
- pohotovostní služby - lékařské, lékárenské a služby v oboru zubního lékařství,
- ohledání zemřelých osob mi zdravotnická zařízení v mimoprovozní době praktických lékařů.

Královéhradecký kraj, na základě zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, zřídil na svém území Zdravotnickou záchrannou službu Královéhradeckého kraje (dále jen ZZS KHK), která na základě tísňové výzvy poskytuje zejména přednemocniční neodkladnou péči osobám se závažným

postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života. ZZS KHK na území kraje působí od roku 2004 a je jednou ze tří základních složek integrovaného záchranného systému.

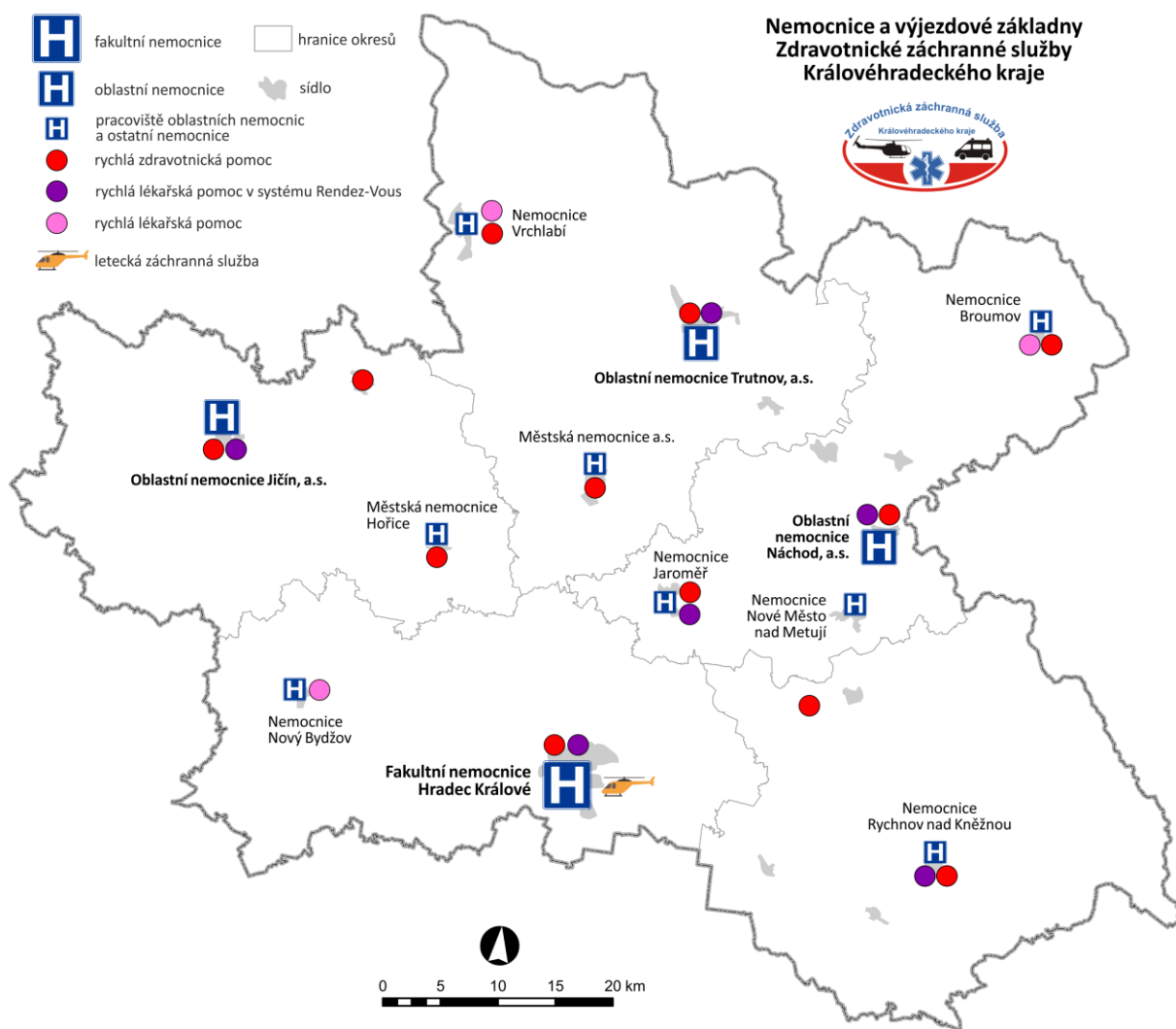
V Královéhradeckém kraji proběhla v předešlých letech reorganizace služeb poskytovaných ZZS KHK. ZZS KHK zavedla především posádky rychlé lékařské pomoci v systému Rendez-Vous (dvoučlenné lékařské posádky), jejíž předností je částečná kompenzace úbytku lékařů v přednemocniční péči a lepší využití času zbylých lékařů. Zdravotnická záchranná služba kraje poskytuje péči tak, aby byla zajištěna dostupnost do 20 minut. Některé, zejména horské oblasti, však nejsou touto izochronou pokryty.

Přednemocniční neodkladnou péči v Královéhradeckém kraji zajišťuje v současnosti 31 výjezdových skupin či zakladen:

- 21x rychlá zdravotnická pomoc (RZP) – Hradec Králové (5x), Rychnov n.K. (2x), Jičín (2x), Hořice, Nová Paka, Náchod (2x), Broumov, Opočno, Trutnov (2x), Vrchlábí, Dvůr Králové n.L., Jaroměř (2x),
- 6x rychlá lékařská pomoc v systému Rendez-Vous (RV) – Hradec Králové, Rychnov n.K., Jičín, Náchod, Trutnov, Jaroměř,
- 3x rychlá lékařská pomoc (RLP) – Nový Bydžov, Broumov, Vrchlábí,
- 1x letecká záchranná služba (LZS) – Hradec Králové.

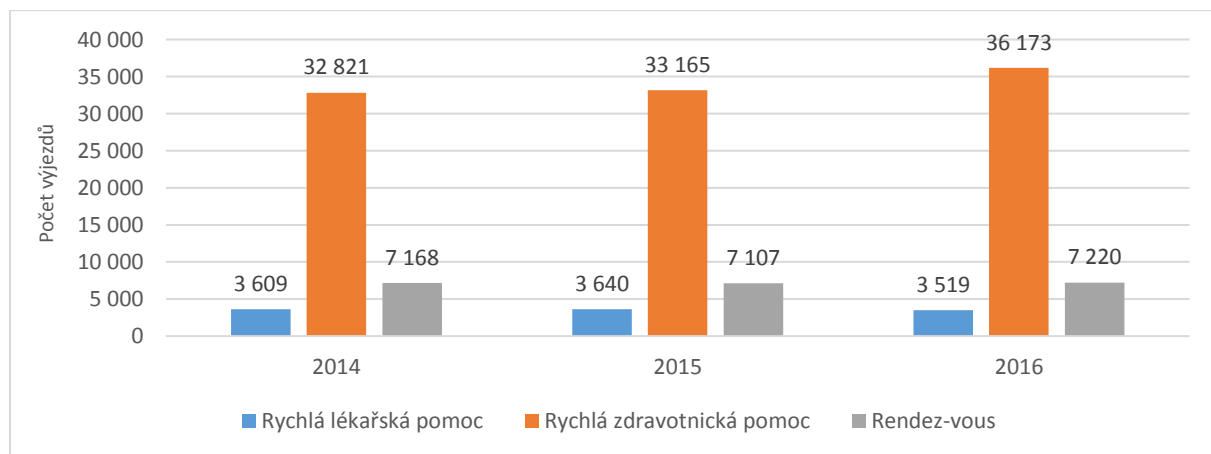
ZZS KHK je rozdělena do dvou oblastí Sever a Jih, kde oblast Jih sdružuje bývalé okresy Hradec Králové a Jičín s výjezdovými posádkami ve městech Hradec Králové, Nový Bydžov, Jičín, Hořice, Nová Paka. Do oblasti Sever spadají hlavně horské oblasti Krkonoš s výjezdovými posádkami Trutnov, Vrchlábí a Dvůr Králové n. L. a výjezdové posádky Náchod, Broumov, Opočno a Jaroměř. Letecká záchranná služba je umístěna na heliportu v areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK) a pokrývá území Královéhradeckého a sousedního Pardubického kraje.

Mapa 11 Rozmístění nemocnic a výjezdových základny ZZS v Královéhradeckém kraji v roce 2018

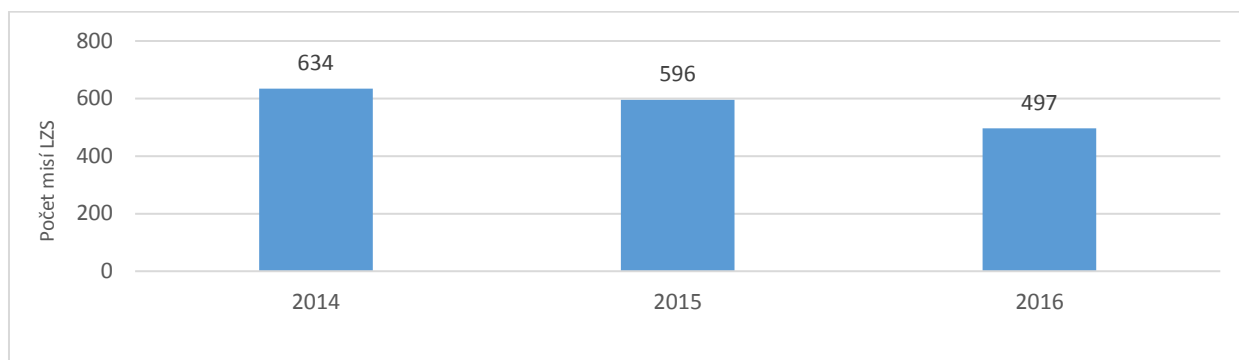

Zdroj: Zdravotnická záchraná služba Královéhradeckého kraje, vlastní zpracování

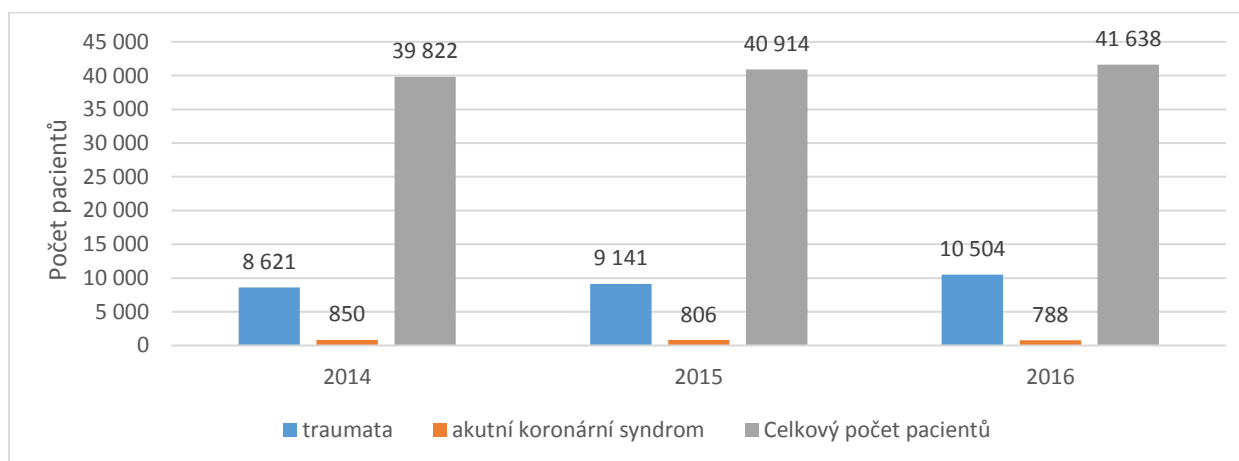
Graf 175 Počet výjezdů zdravotnické záchrané služby (bez LZS) v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji

Zdroj: ÚZIS

Graf 176 Počet misí LZS v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji

Zdroj: ÚZIS

Graf 177 Počet pacientů zdravotnické záchranné služby podle nejzávažnějšího stavu a podle sledované dg. skupiny v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji

Zdroj: ÚZIS

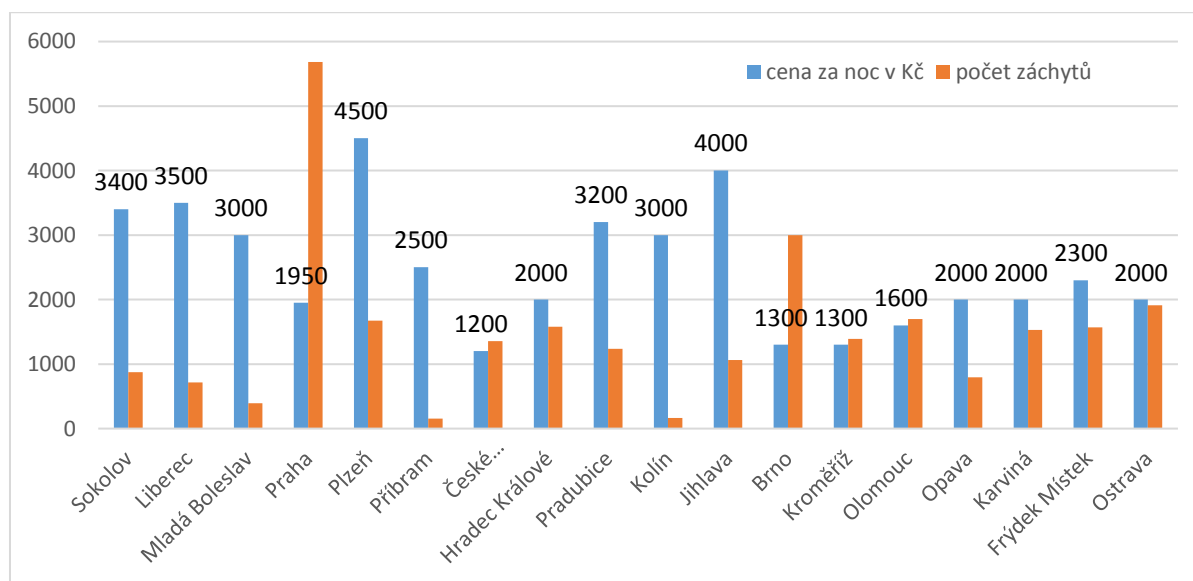
Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná služba je zdravotní službou a poskytuje se v protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanici, která je zdravotnické zařízení. Pravidla PZS upravuje zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (Hlava VII – Protialkoholní a protitoxikomanická záchytná služba), podle kterého záchytnou službu zajišťuje na svém území kraj v samostatné působnosti.

V České republice v současnosti tuto službu zajišťuje 18 protialkoholních záchytných stanic se 171 místy a v posledních letech roste kapacita záchytných stanic. Většina krajů má jednu, výjimku tvoří jen Středočeský kraj se třemi záchytkami, Moravskoslezský kraj se čtyřmi a Ústecký kraj, který nemá od roku 2001 žádnou.

Mapa 12 Síť záchytných stanic ČR v roce 2017**Protialkoholní
záchytné stanice
v ČR**

Zdroj: Šetření IDNES květen 2018

Klient záchytné stanice je ze zákona povinen uhradit náklady spojené s jeho pobytem na záchytné stanici. Cena za pobyt se napříč republikou značně liší a jsou do ní započítávány mnohdy i vedlejší náklady spojené s pobytem klienta (např.: znečištění prostor, doprava na stanici).

Graf 178 Cena za pobyt a počet záchyťů záchytných stanic ČR v roce 2017

Zdroj: Šetření IDNES květen 2018

V Královéhradeckém kraji v současnosti působí pouze jedna protialkoholní a protitoxikomanická záchytná stanice (dále jen PZS) v Hradci Králové, která poskytuje specializovanou péči akutně intoxikovaným klientům ve směnném provozu nepřetržitě 24 hodin denně. Protialkoholní záchytná stanice Královéhradeckého kraje je příspěvkovou organizací kraje, v kraji působí od roku 2002 a zajišťuje osoby, ohrožující svým chováním při nadměrném požití alkoholických nápojů sebe, jiné sobě blízké osoby, nebo jiné osoby a okolí, veřejný pořádek a majetek svůj nebo jiných osob po dobu nezbytně nutnou k vymizení účinků alkoholického opojení.

Podle zákona o zdravotních službách č. 372/2011 Sb. dále Královéhradecký kraj odpovídá za organizaci a zajištění pohotovostní služby - lékařské pohotovostní služby (LPS), lékárenské pohotovostní služby a pohotovostní služby v oboru zubní lékařství. Pohotovostní služby jsou vykonávány mimo pravidelné ordinační hodiny poskytovatele dané zdravotní služby a v Královéhradeckém kraji je zajišťuje Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK) a nemocnice

Zdravotnického holdingu Královéhradeckého kraje, tj. Oblastní nemocnice Jičín, Oblastní nemocnice Náchod, Oblastní nemocnice Trutnov a Městská nemocnice Dvůr Králové n.L. Lékařská pohotovostní služba je v kraji pouze ve FN HK. Aktuální stav pohotovostních služeb (LPS dospělí, LPS děti a dorost - nejbližší ordinace a její ordinační hodiny) na celém území kraje lze získat na telefonním spojení 841 155 155.

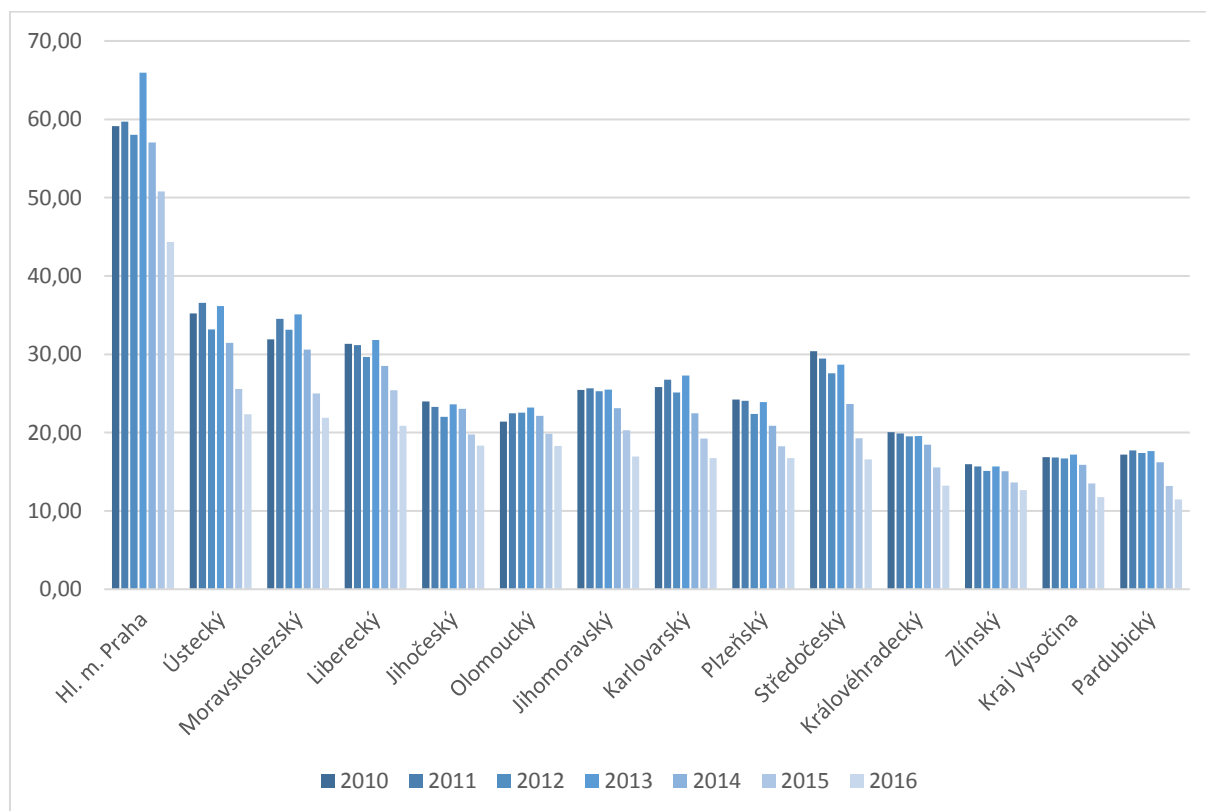
3.4 Občanská společnost a civilní bezpečnost

3.4.1 Bezpečnost a sociálně patologické jevy

V roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji zaznamenáno celkem 7 286 trestných činů. Počet trestných činů zaznamenal v Královéhradeckém kraji klesající tendenci – v roce 2010 bylo zaznamenáno celkem 11 121 trestných činů. 78 % tvořily trestné činy z kategorie obecná kriminalita a 19 % trestné činy z kategorie hospodářská kriminalita, naopak závažné trestné činy (loupeže, vraždy a znásilnění) tvořily pouze minoritní podíl v řádu několika procent. Podíl závažných trestných činů se od roku 2010 výrazně nezměnil, v případě loupeží zaznamenal klesající tendenci.

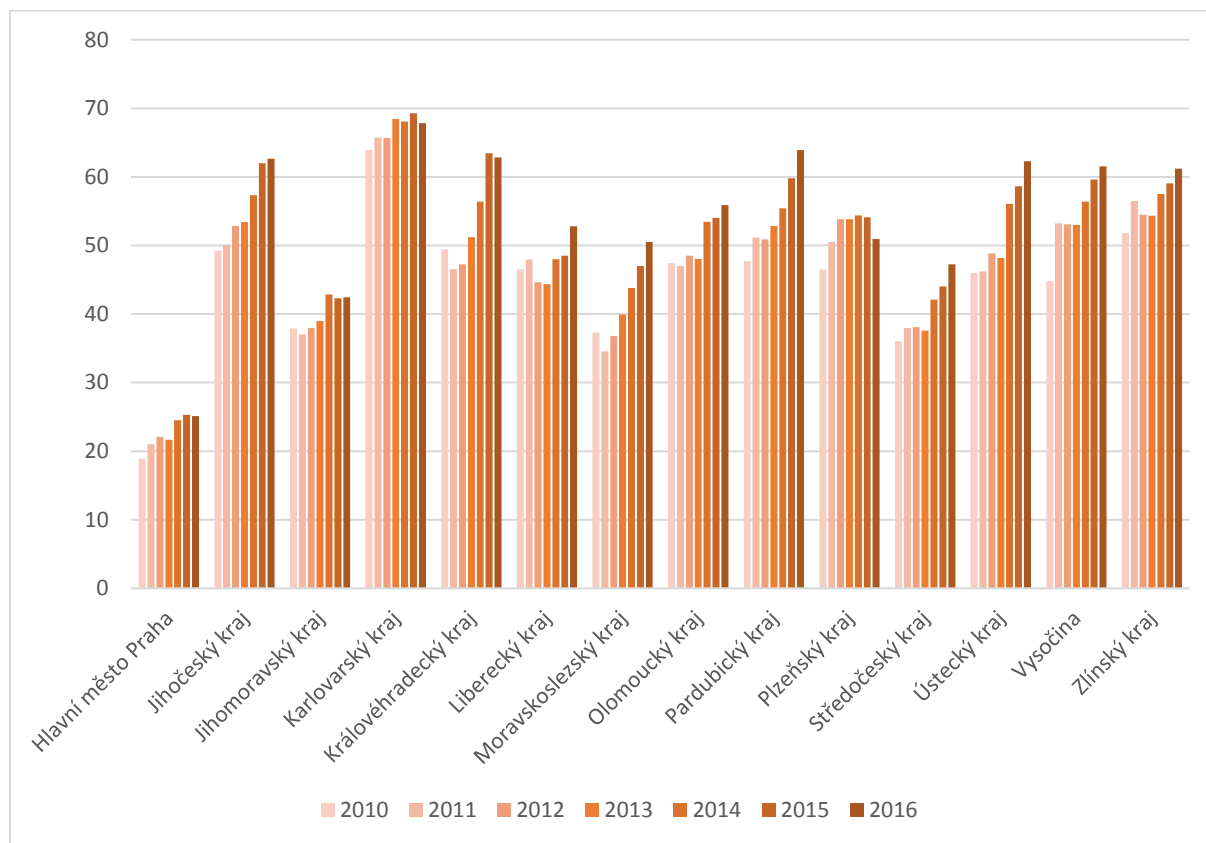
Pro srovnání kriminality s ostatními regiony České republiky je potřeba počet trestných činů relativizovat na počet obyvatel daného území. I v přepočtu na 1 000 obyvatel je kriminalita Královéhradeckého kraje na nízké úrovni. Také zaznamenala klesající trend, zatímco ještě v roce 2010 připadalo v kraji 20 trestných činů na 1 000 obyvatel, v roce 2016 to bylo 13 trestných činů na 1000 obyvatel, což řadí kraj mezi nadprůměrné (20,6 v ČR) a na celkové čtvrté místo v mezikrajském srovnání. Tempo poklesu (o 35 %) bylo vzhledem k nízké výchozí hodnotě nižší než v případě ostatních krajů Česka.

Graf 179 Vývoj počtu trestných činů na 1 000 obyvatel v krajích ČR v období 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

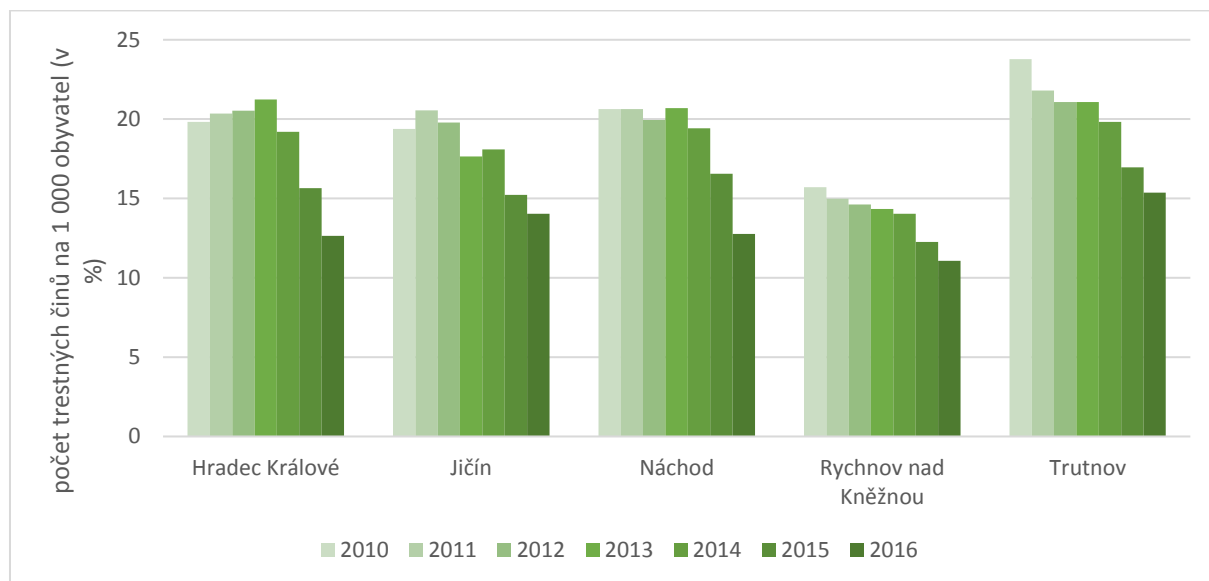
Objasněnost trestných činů do jisté míry koresponduje s počtem trestných činů. V Královéhradeckém kraji byla v roce 2016 objasněnost trestných činů 63 %, což je 3. nejvyšší hodnota v mezikrajském srovnání. Naopak nejnižší procento objasněnosti trestných činů je v Hlavním městě Praze (25 %). Pozitivní je také fakt, že objasněnost trestných činů v kraji od roku 2010 klesla o 13 procentních bodů (5. nejvyšší pokles v mezikrajském srovnání).

Graf 180 Objasněnost trestných činů v krajích ČR v roce 2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

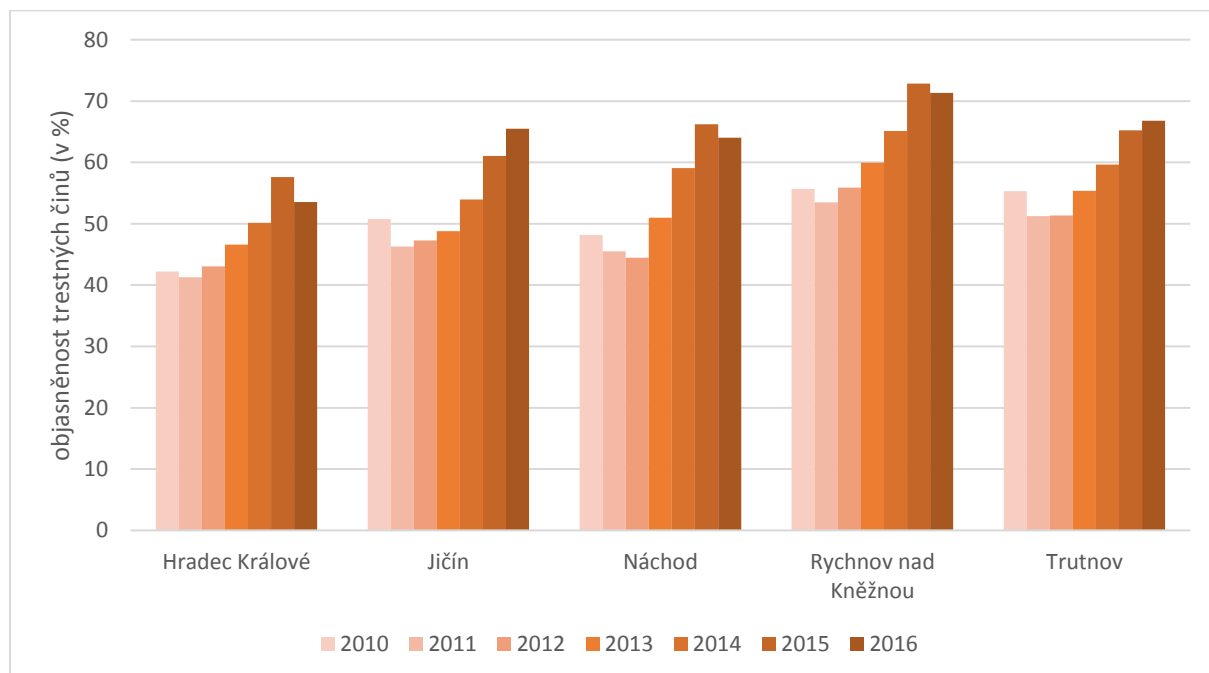
Při srovnání kriminality v okresech Královéhradeckého kraje jsou patrné regionální disparity. Nejvíce trestných činů bylo v roce 2016 zaznamenáno v okrese Hradec Králové (3 232 t. č.), dále v okresech Trutnov (1 824 t. č.), Náchod (1 410 t. č.), Jičín (1 115 t. č.) a nejméně v okrese Rychnov nad Kněžnou (872 t. č.). Ve všech okresech počet trestných činů od roku 2016 znatelně poklesl, míra poklesu se pohybovala od 28 % v okrese Jičín (pokles z 2 065 t. č. v roce 2010) po 38 % v okrese Náchod (pokles z 1 410 t. č. v roce 2010). V okrese Hradec Králové klesl počet trestných činů o 36 % (z hodnoty 3 232 v roce 2010), v okrese Rychnov nad Kněžnou o 30 % (z hodnoty 1 238 v roce 2010) a v okrese Trutnov o 35 % (z hodnoty 2 825 v roce 2010).

Pro lepší představu je výhodné relativizovat počet trestných činů na počet obyvatel daného okresu. Dlouhodobě nejvyšší počet trestných činů na 1 000 obyvatel je v okrese Trutnov (15,4 t. č. na 1 000 obyvatel v roce 2016), dále v okrese Jičín (14 t. č. na 1 000 obyvatel), Hradec Králové a Náchod (12,7 t. č. na 1 000 obyvatel) a nejméně v okrese Rychnov nad Kněžnou (11,1 t. č. na 1 000 obyvatel). Všechny okresy zaznamenaly pokles trestných činů na 1 000 obyvatel oproti roku 2010. Nejvýraznější pokles byl patrný u okresu Trutnov, kde společně s okresem Rychnov nad Kněžnou došlo ke každoročnímu poklesu od roku 2010. V ostatních okresech nejprve počet trestných činů na 1 000 obyvatel rostl, až po roce 2013 nastoupil klesající trend kriminality.

Graf 181 Počet trestných činů na 1 000 obyvatel v okresech KHK v roce 2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Nejvyšší objasněnost trestných činů je v okrese Rychnov nad Kněžnou (71 % v roce 2016), dále v okrese Trutnov (66 % v roce 2016), Jičín (65 % v roce 2016), Náchod (64 % v roce 2016) a nejnižší míra objasněných trestných činů je v okrese Hradec Králové (53 % v roce 2016). Objasněnost trestných činů v okresech Královéhradeckého kraje zaznamenala podobný vývojový trend jako počet trestných činů – během období 2010 až 2016 výrazně stoupala objasněnost ve všech okresech. V letech 2010–2012 objasněnost ještě stagnovala, v některých případech mírně klesala, od roku 2013 objasněnost ve všech okresech výrazně narůstala. V roce 2016 byl zaznamenán pokles objasněnosti trestných činů v okresech Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou.

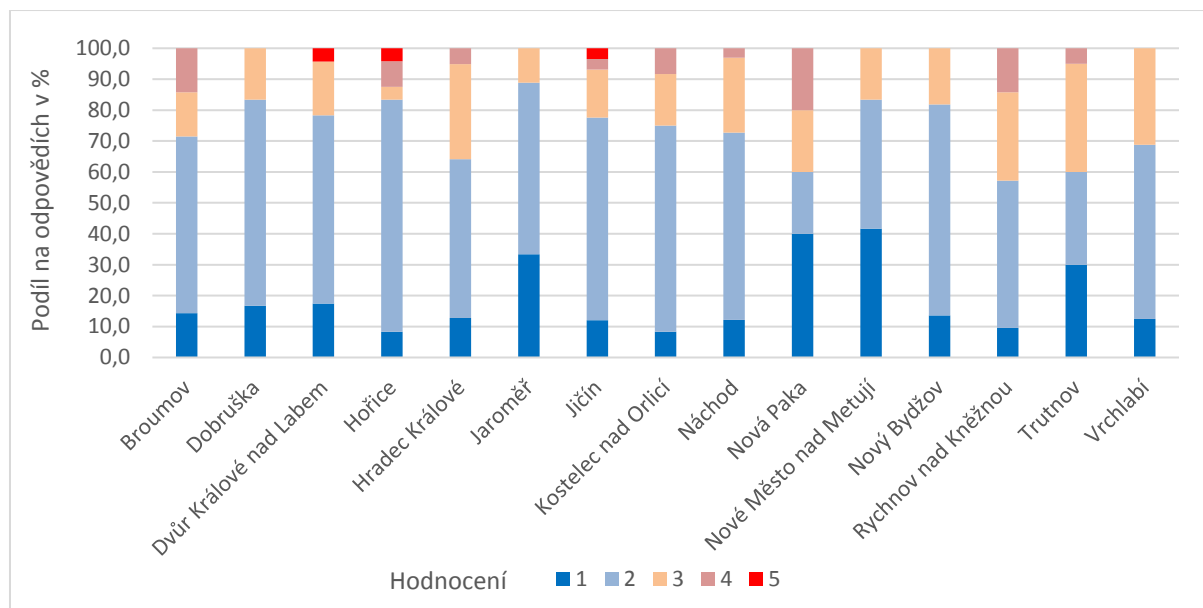
Graf 182 Objasněnost trestných činů v okresech KHK v roce 2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Pro bližší pohled do území nejsou agregována vypovídající data, proto je vhodné využít šetření mezi zástupci obcí Královéhradeckého kraje. Takřka dvě třetiny respondentů hodnotí bezpečnostní situaci v obci kladně, pouze 1 % zástupců obcí hodnotí bezpečnostní situaci velmi špatně a 5 % špatně. Dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP) panuje nejhorší stav ve SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Hořice a Jičín. Dále jsou problémová SO ORP Rychnov nad Kněžnou a Nová Paka. Kriminalitu v některých SO ORP (Vrchlabí a Trutnov) výrazně ovlivňuje zvýšená koncentrace návštěvníků v turisticky atraktivním území Krkonoš, kde je vyšší výskyt drobných krádeží (kapsářství), krádeží sportovního vybavení, automobilů apod.

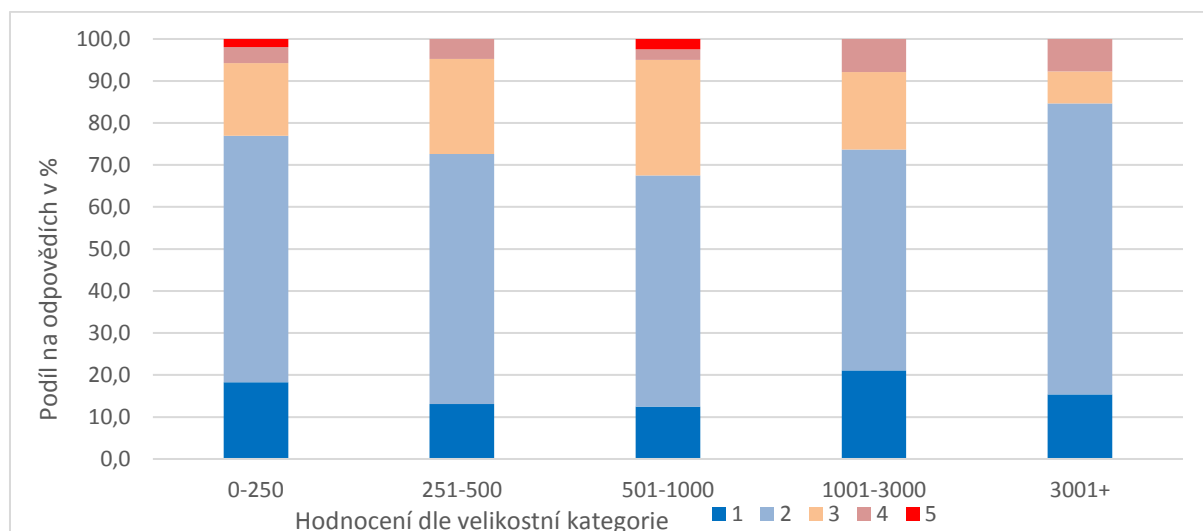
Graf 183 Pohled na bezpečnostní situaci v obcích SO ORP dle názoru starostů obcí

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Při srovnání velikostních kategorií obcí nejsou patrné žádné výraznější rozdíly. Jako velmi nedostačující hodnotí bezpečnostní situaci jen obce v kategorii 0–250 a 501–1000 obyvatel a to pouze v několika případech.

Graf 184 Pohled na bezpečnostní situaci v obcích dle názoru starostů obcí – dle velikostní kategorie obce

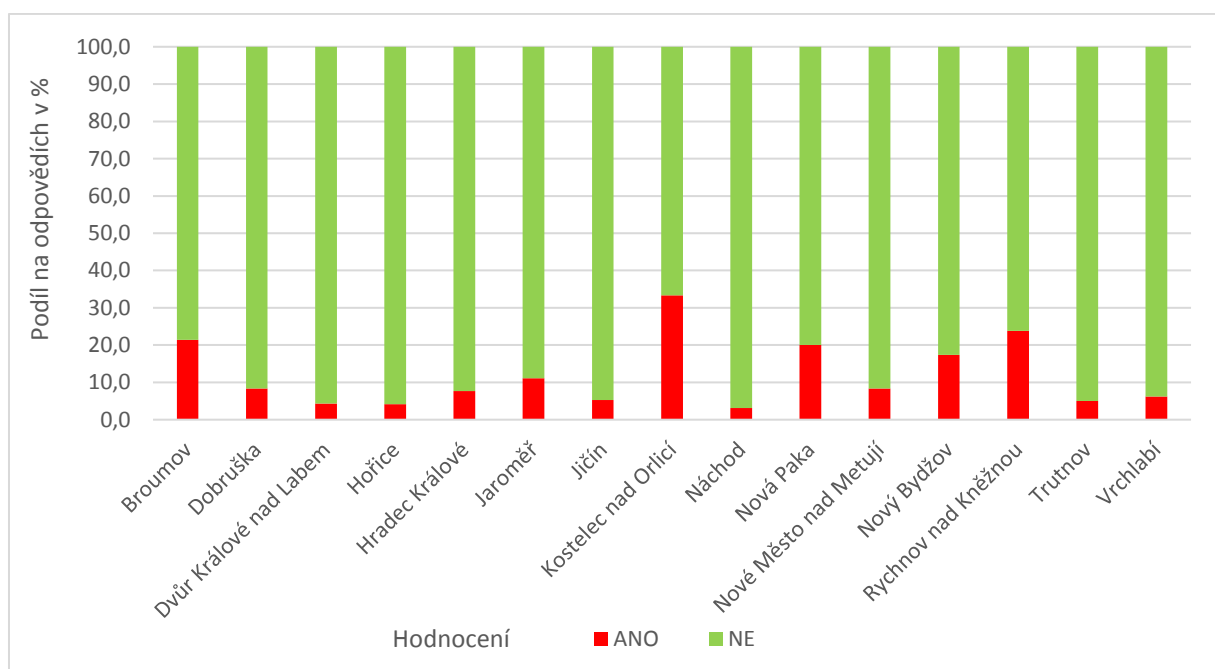

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Dle většiny respondentů se za posledních 10 let bezpečnostní situace v obci nezměnila, 20 % obcí zaznamenalo zhoršení bezpečnostní situace a pouze desetina respondentů uvedla, že se bezpečnostní situace v obci zlepšila. Ke zhoršení bezpečnostní situace došlo především ve velkých městech, dále na Rychnovsku v návaznosti na rozvoj průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou, a také ve SO ORP Nový Bydžov, kde je možné sledovat podobný vývoj jako v případě Rychnovska. Za nejčastější důvody zhoršení bezpečnostní situace uvádějí obce zintenzívnění dopravy v obci, blízkost průmyslové zóny a nárůst počtu agenturních pracovníků a nárůst počtu nepřizpůsobivých osob a uživatelů drog v obci. Jako další důvody zhoršení bezpečnosti sdělují respondenti otevření státní hranice, výtržnosti mládeže a chybějící působnost městské policie nebo nedostatečný dozor Policie ČR. Obce, které zaznamenaly zlepšení bezpečnostní situace, identifikovaly následující důvody pozitivní změny: zajištění služeb policie (městské případně Policie ČR), odstěhování problémových občanů a demolice budov (kde se tito občané koncentrovali), výstavba chodníků, kamerového systému, veřejného osvětlení a dalších bezpečnostních prvků a zákaz provozu výherních automatů.

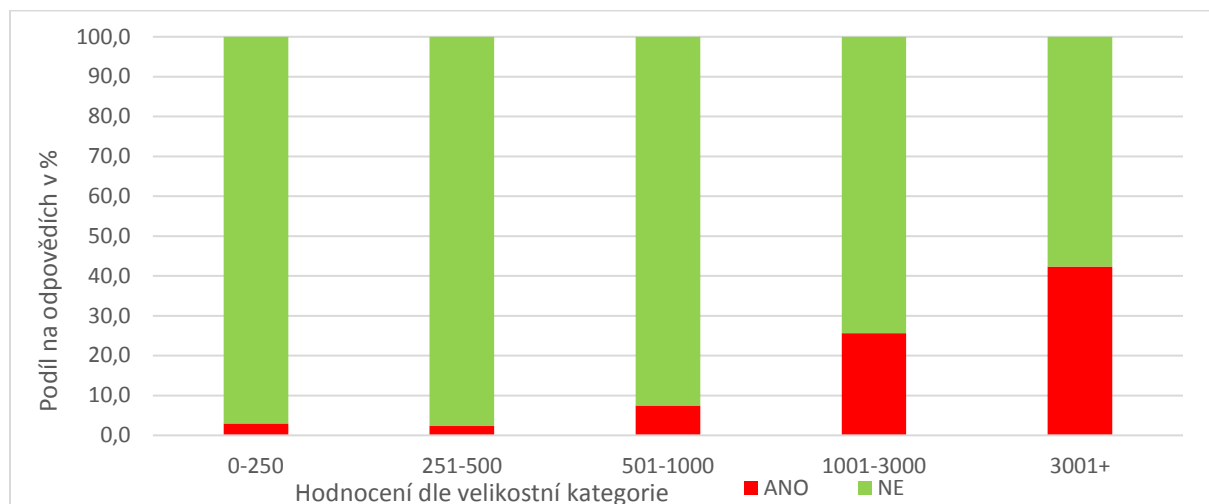
Pozitivním zjištěním je fakt, že ve většině obcí kraje (90,3 %) se nevyskytují lokality se zvýšeným výskytem kriminality nebo sociálně patologických jevů. Vyšší výskyt těchto lokalit je zaznamenán ve SO ORP Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou, Broumov, Nová Paka a Nový Bydžov. Vyšší výskyt těchto lokalit v případě SO ORP Rychnov nad Kněžnou, Kostelec nad Orlicí je opět spojený s rozvojem průmyslové zóny, v SO ORP Nový Bydžov hrají významnou roli lokality s problémovými občany a v případě Broumova hraje roli i blízkost státní hranice s Polskem.

Graf 185 Lokality se zvýšeným výskytem kriminality na území obce – dle SO ORP

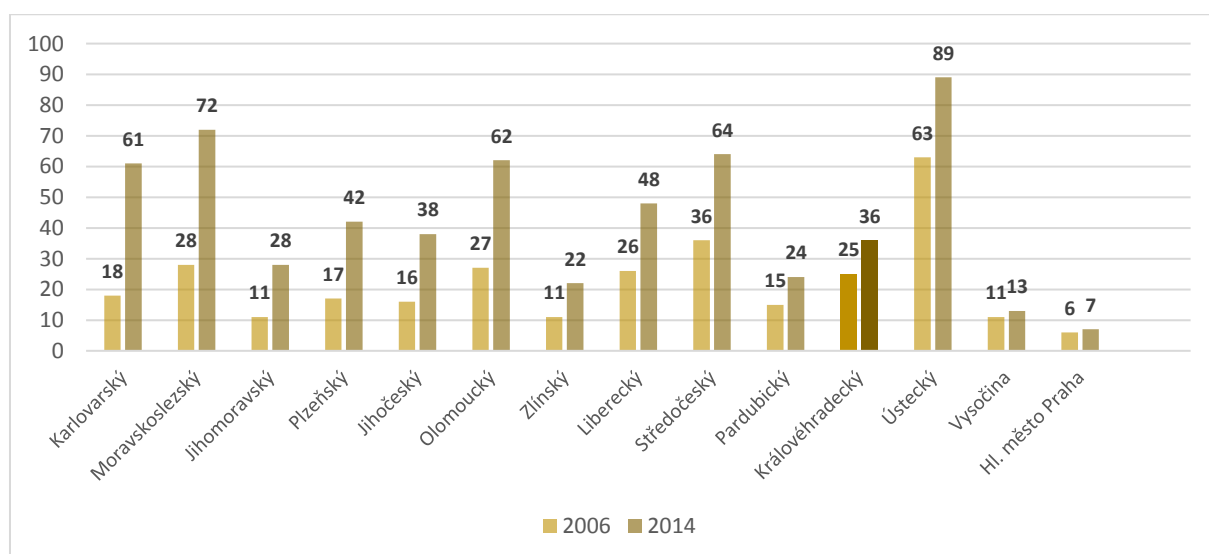
Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Při srovnání velikostních kategorií obcí je jasně viditelná korelace mezi zvyšující se velikostí obce a rostoucím počtem lokalit se zvýšeným výskytem kriminality a sociálně patologických jevů. Při bližším pohledu až do území jednotlivých obcí vystupují z odpovědí respondentů konkrétní typové lokality se zvýšeným výskytem kriminality. Jedná se především o oblasti, kde bydlí problémové skupiny obyvatel, odlehlá místa obcí, místa, kde se schází místní mládež a také například lokality blízko vlakových a autobusových nádraží.

Graf 186 Lokality se zvýšeným výskytem kriminality na území obce – dle velikostních kategorií

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

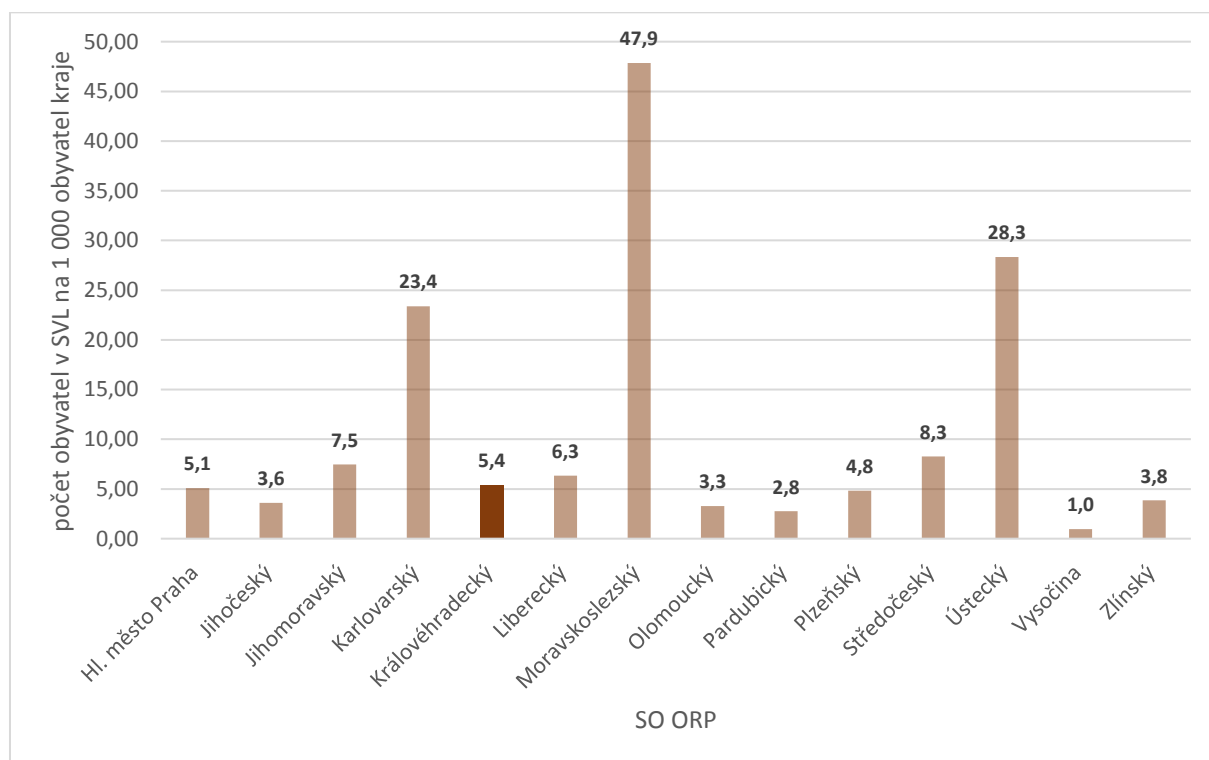
Sociálně patologické jevy nepředstavují pro Královéhradecký kraj závažný problém zejména proto, že preventivní opatření, která je třeba dále podporovat, jsou zde na dobré úrovni. Kraj v žádném ukazateli nevybočuje ve srovnání s ostatními kraji i ve srovnání s průměrem za celou ČR, dokonce patří mezi lépe hodnocené. Stále však představuje problém přetrvávající exkluze určitých sociálních skupin. Zamezení či prevence sociálně patologických jevů se v kraji uskutečňuje v několika formách - sociální, situační, informování veřejnosti, příp. primární, sekundární, terciární - za pomoci koordinace Královéhradeckého kraje. Aktivity různých subjektů se prolínají v jednotlivých formách prevence a též sociální i situační přístupy se vzájemně doplňují ve všech stupních preventivních aktivit. Královéhradecký kraj se spolu s řadou měst systematicky několik let věnuje podpoře a realizaci aktivit v oblasti prevence kriminality. Každoročně jsou na preventivní opatření pro lepší zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti obyvatel kraje uvolňovány finanční prostředky nejen z rozpočtu kraje, ale také ze státního rozpočtu. Prevence sociálně patologických jevů je v kraji řešena v rámci koncepčních dokumentů Královéhradeckého kraje (Konceptce prevence kriminality, Strategie protidrogové politiky, Strategie integrace sociálně vyloučených lokalit).

Graf 187 Počet sociálně vyloučených lokalit v krajích České republiky v letech 2006 a 2014

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR

Na území Královéhradeckého kraje se stejně jako na území všech ostatních krajů České republiky nachází sociálně vyloučené lokality. Území s výskytem sociálně vyloučených lokalit je stanoveno v rámci Analýzy sociálně vyloučených lokalit v České republice z května 2015, kde je za sociálně vyloučenou lokalitu nebo sociálním vyloučením ohroženou lokalitu považována taková lokalita, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách (indikováno počtem příjemců příspěvku na živobytí), které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (indikováno vnější identifikací). V Královéhradeckém kraji se nachází celkem 36 vyloučených lokalit, což je 6 % vyloučených lokalit České republiky (celkem bylo v ČR identifikováno 606 sociálně vyloučených lokalit a přibližně 700 ubytoven). Počet sociálně vyloučených lokalit je v Královéhradeckém kraji 6. nejnížší v mezikrajším srovnání, zároveň zaznamenal 4. nejmenší změnu oproti roku 2006, kdy se zde nacházelo celkem 25 sociálně vyloučených lokalit – kraj tedy zaznamenal nárůst o 44 %, což je výrazně nižší hodnota než celorepublikový nárůst počtu sociálně vyloučených lokalit o 95 %.

Graf 188 Počet obyvatel v SVL v roce 2016 přepočtený na 1 000 obyvatel v krajích ČR

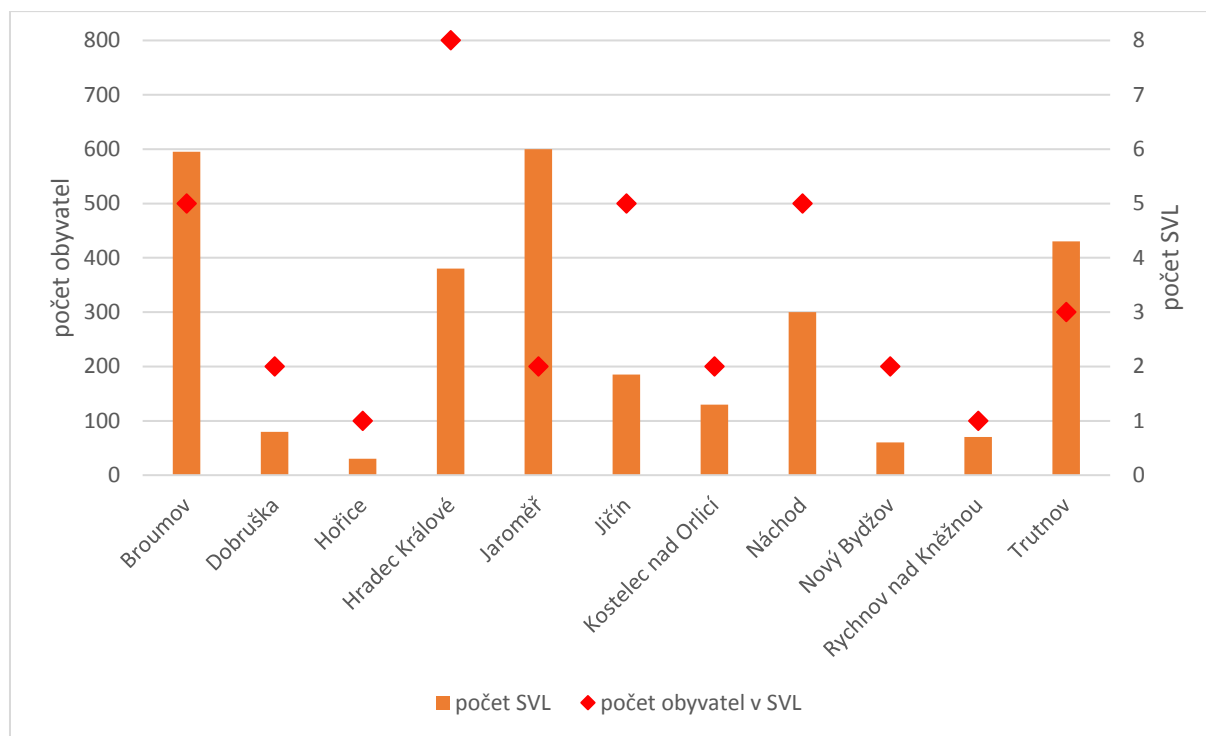

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR

Sociálně vyloučené lokality se v Královéhradeckém kraji nachází celkem v 21 obcích z 11 SO ORP a v roce 2014 v nich žilo 2 860 obyvatel (počet obyvatel SVL v České republice se v roce 2014 pohyboval mezi 95 000 až 115 000 osob). Počtem osob v SVL se Královéhradecký kraj řadí ke krajům s nejnižšími hodnotami (6. příčka v mezikrajším srovnání). Průměrný počet obyvatel na jednu lokalitu činí 75 osob, což je v mezikrajším srovnání 5. nejnížší hodnota a zároveň je to o více než dvojnásobek nižší hodnota, než je průměr za ČR, který činí 188 osob na SVL. Stejně jako u celé ČR i v Královéhradeckém kraji odpovídá zvýšení počtu lokalit i vyšší počet v nich žijících obyvatel. Počet obyvatel v sociálně vyloučených lokalitách ČR se celkově zvýšil mezi lety 2006–2014 takřka o polovinu, v Královéhradeckém kraji pouze o 20 % (tedy přibližně o 500 osob). V absolutních číslech nejvíce přibýlo sociálně vyloučených osob v Ústeckém kraji a v Moravskoslezském kraji; v relativním srovnání pak ve Zlínském kraji a v Karlovarském kraji. Královéhradecký kraj se řadí v obou možnostech měření mezi kraje s nižším nárůstem obyvatel v SVL. V odlehlých oblastech či vnitřních periferiích mohou vznikat klastry sociálně vyloučených lokalit sice s nižší hustotou, ale s větší celkovou rozlohou než v

městských lokalitách. Bez nabídky sociálních služeb a kvůli špatné dopravní obslužnosti budou pak v rámci těchto klastrů sociálně vyloučené rodiny migrovat od jednoho nevyhovujícího bydlení k jinému.

Graf 189 Počet SVL a počet obyvatel v SVL v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR

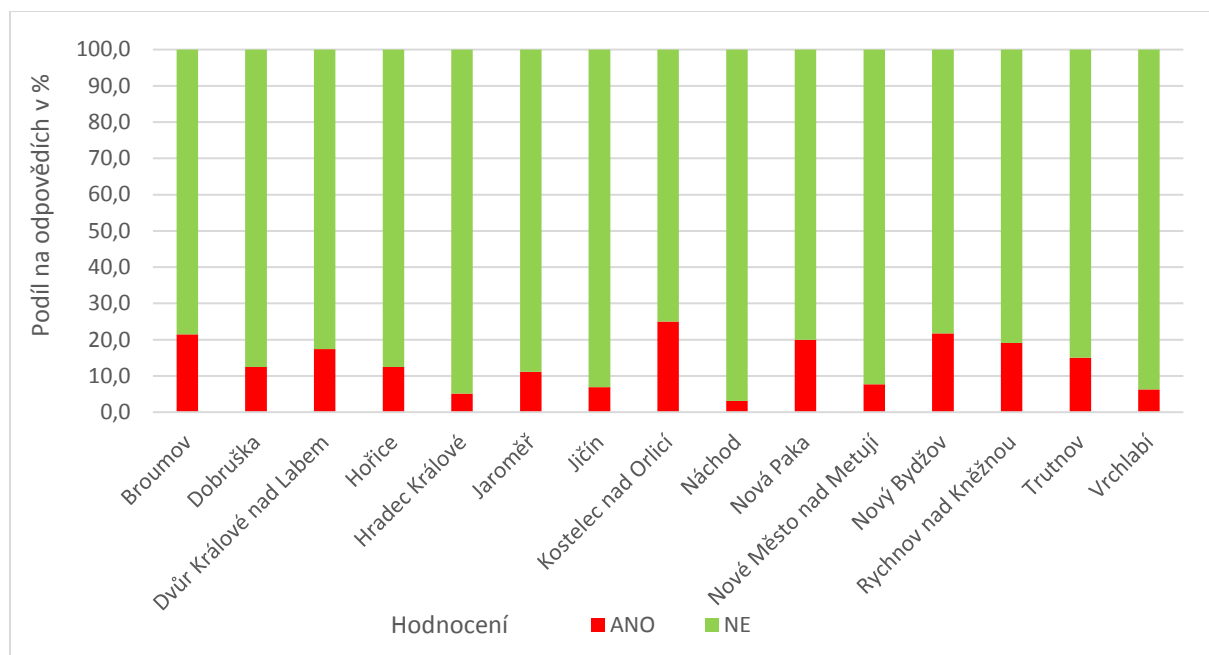
Při bližším vstupu do území je patrné, že ve většině správních obvodů se nachází alespoň jedna sociálně vyloučená lokalita. SVL chybí pouze v SO ORP Vrchlábí, Nová Paka, Dvůr Králové nad Labem a Nové Město nad Metují. Nejvíce sociálně vyloučených lokalit se nachází v SO ORP Hradec Králové (8 SVL), Broumov (5 SVL), Jičín (5 SVL) a Náchod (5 SVL). Oproti tomu nejvíce žije nejvíce osob v sociálně vyloučených lokalitách v SO ORP Jaroměř (600 osob), Broumov (595 osob) a Trutnov (430 osob). Na úrovni jednotlivých měst a obcí je nejvíce sociálně vyloučených lokalit v Náchodě (5 SVL) a Broumově (4 SVL). Nejvíce obyvatel v SVL žije v Jaroměři (600 osob), Broumově (575 osob) a Úpici (430 osob).

Tabulka 53 Přehled SVL v Královéhradeckém kraji v roce 2014

OBEC	Počet SVL	Obyvatel v SVL
Hradec Králové	3	170
Černilov	1	30
Dohalice	1	40
Nový Bydžov	2	60
Smiřice	2	100
Hořice	1	30
Kopidlno	2	70
Sobotka	1	30
Údrnice	1	45
Vysoké Veselí	1	40
Náchod	5	300
Broumov	4	575
Jaroměř	2	600
Meziměstí	1	20
Rychnov nad Kněžnou	1	70
České Meziříčí	1	60
Doudleby nad Orlicí	1	30
Kostelec nad Orlicí	1	100
Králova Lhota	1	20
Ledce	1	40
Úpice	3	430

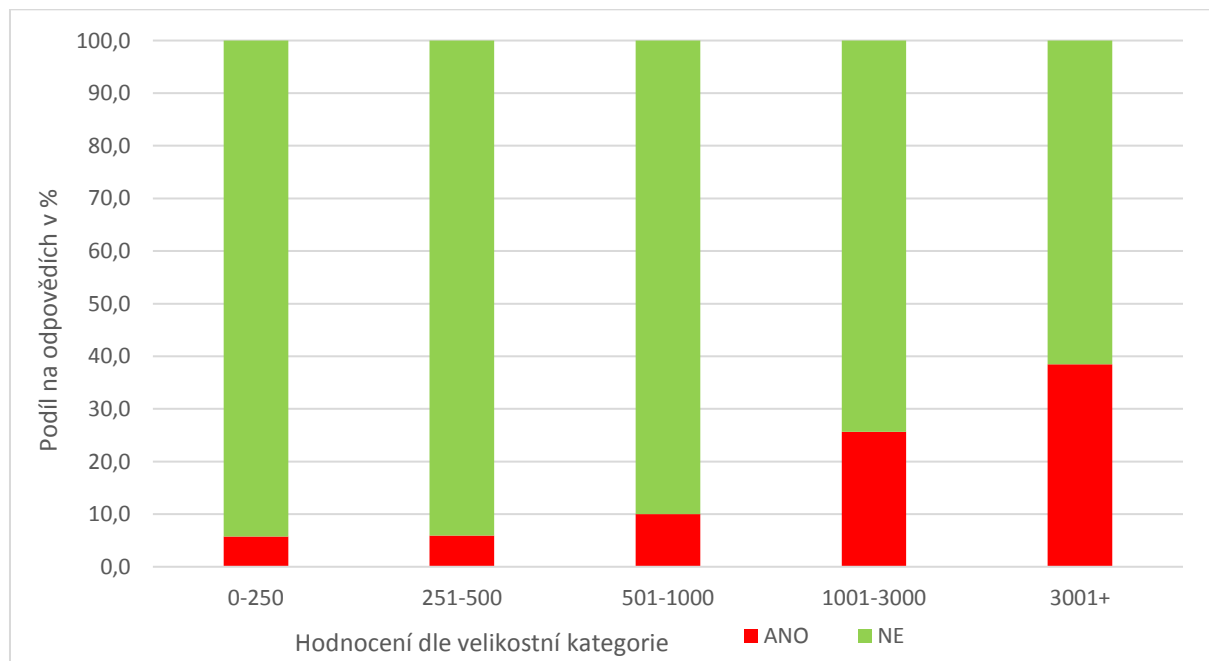
Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR

Významnější skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením, osob v krizi a etnické menšiny se nacházejí pouze v 12 % obcí, jejichž zástupci odpověděli na tuto otázku. Vyšší výskyt těchto osob je v SO ORP Kostelec nad Orlicí, Broumov, Rychnov nad Kněžnou, Nová Paka a Nový Bydžov. Příčiny budou pravděpodobně podobné, jako tomu bylo v případě lokalizace problémových oblastí, protože v těchto lokalitách často žijí právě některé z výše uvedených skupin osob ohrožených sociálním vyloučením. Tento závěr podporuje i fakt, že jako nejčastější skupinu osob ohrožených vyloučením (21 odpovědí) uvedli respondenti sociálně vyloučené komunity, tedy místa dlouhodobě osídlená osobami dlouhodobě nezaměstnanými, žijícími v chudobě, bytové nouzi apod. Jako další problémové skupiny respondenti uváděli etnické menšiny (14 odpovědí), osoby závislé na návykových látkách (11 odpovědí) osoby bez přístřeší (10 odpovědí) a osoby propuštěné z výkonu trestu (4 odpovědí).

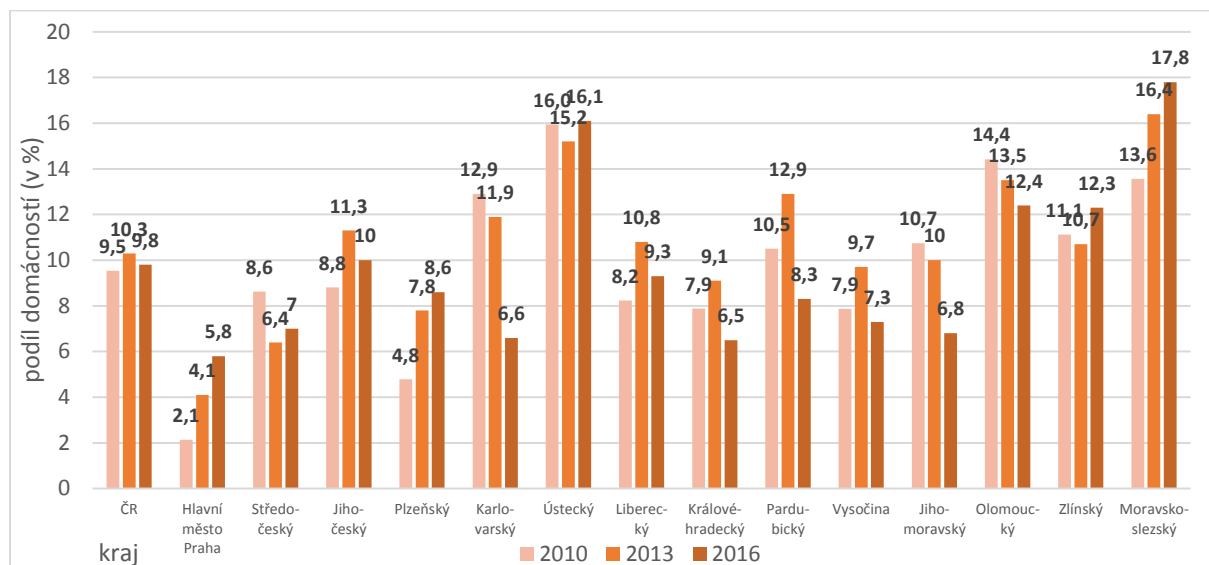
Graf 190 Graf 101 Lokalizace významných skupin osob ohrožených sociálním vyloučením na území obce – dle SO ORP

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Při srovnání velikostních kategorií obcí je opět zřejmý vztah mezi rostoucí populační velikostí obcí a existencí větších skupin osob ohrožených sociálním vyloučením. Zatímco ve velikostní kategorii 0–250 obyvatel kladně odpovědělo pouze necelých 6 % obcí, v kategorii na 3 000 obyvatel identifikovala tyto skupiny již více než třetina obcí.

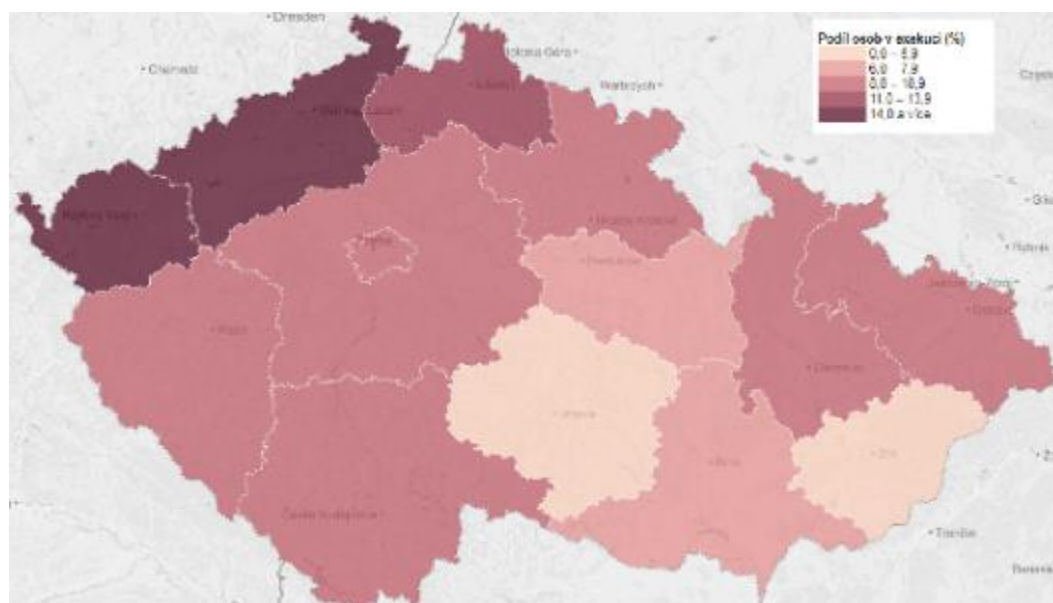
Graf 191 Lokalizace významných skupin osob ohrožených sociálním vyloučením na území obce – dle velikostních kategorií

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Tabulka 54 Podíl domácností s příjmy pod hranicí příjmové chudoby v roce 2016 (v %)

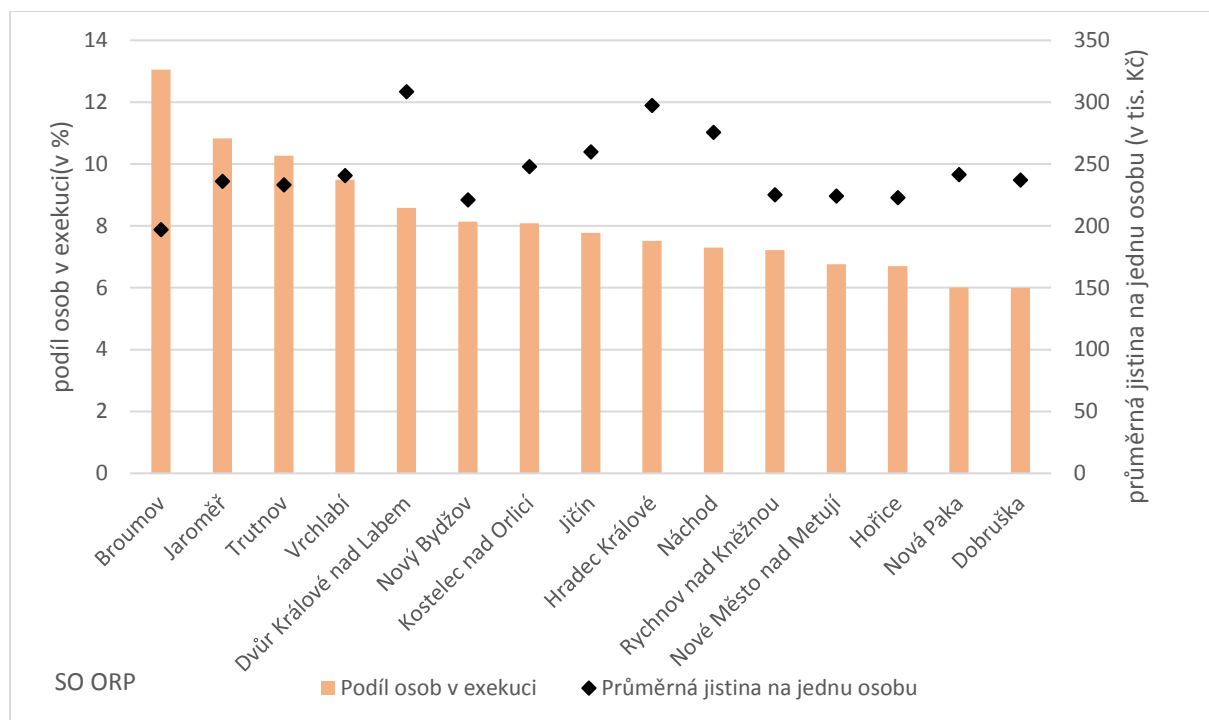
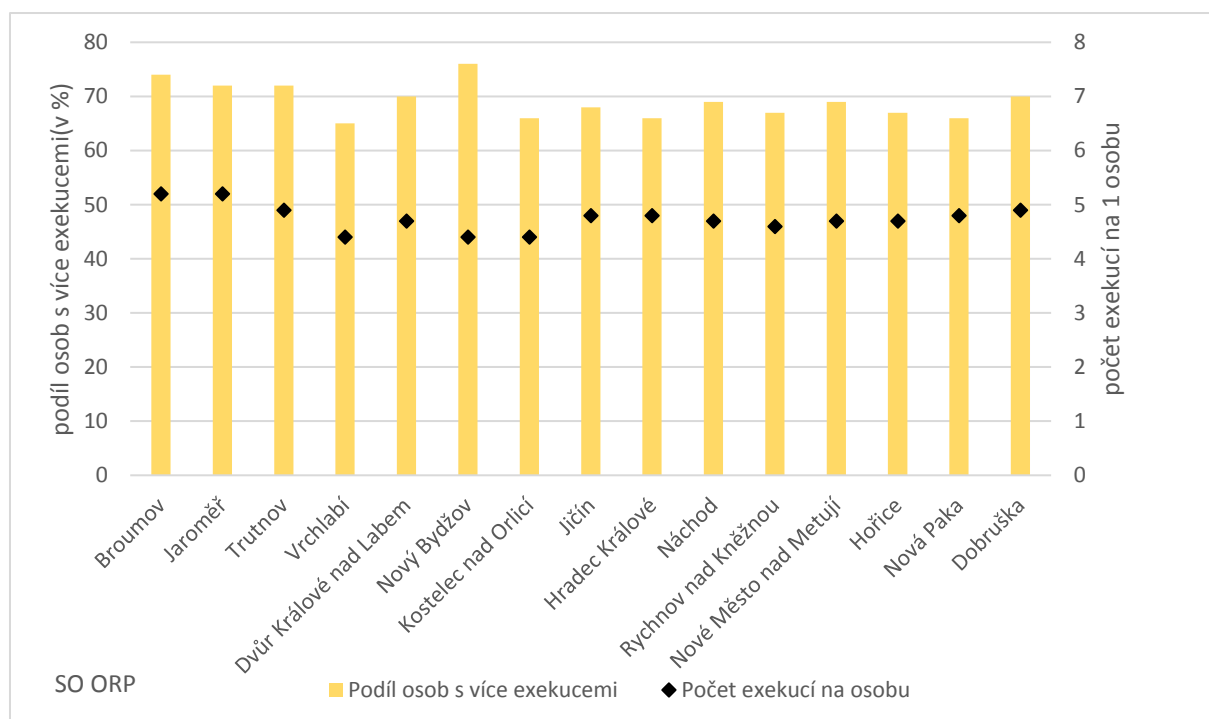
Zdroj: ČSÚ, statistické ročenky krajů

Podíl domácností žijících pod hranicí příjmové chudoby (nedosahující 60 % mediánu průměrného příjmu na domácnost v ČR) byl v Královéhradeckém kraji v roce 2016 druhý nejnižší (6,5 %). Mezi lety 2010 a 2013 došlo v Královéhradeckém kraji k nárůstu podílu domácností pod hranicí příjmové chudoby, ale od roku 2013 kraj zaznamenal citelný pokles o 2,6 procentních bodů. V Královéhradeckém kraji žije 38 166 osob v exekuci, dohromady je na ně uvaleno celkem 182 061 exekucí a celková exekučně vymáhaná jistina je 9 891 245 971 Kč (tedy průměrně 54 329 Kč na 1 exekuci). Průměrný počet exekucí na osobu v Královéhradeckém kraji je 4,8 (5. nejnižší v mezikrajském srovnání), 31 % osob s exekucí má na své jméno uvaleno pouze 1 exekuci, 12 % 2 exekuce, 43 % 3–9 exekucí, 13 % 10–29 exekucí. Průměrná jistina na jednu osobu činí 259 169 Kč (4. nejnižší v mezikrajském srovnání). Podíl osob v exekuci je 8,16 %, což je 5. nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání. Meziroční změna oproti roku 2016 činila 2,2 %. Podíl osob s exekucí ve věku 19–29 let činí 13 %, podíl seniorů pouze 7 %.

Mapa 13 Podíl osob v exekuci v roce 2017

Zdroj: mapaexekuci.cz

Graf 192 Podíl osob v exekuci a průměrná jistina na 1 osobu v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2017 Zdroj: mapaexekuci.cz**Graf 193 Podíl osob s více exekucemi a průměrný počet exekucí na osobu**Zdroj: mapaexekuci.cz

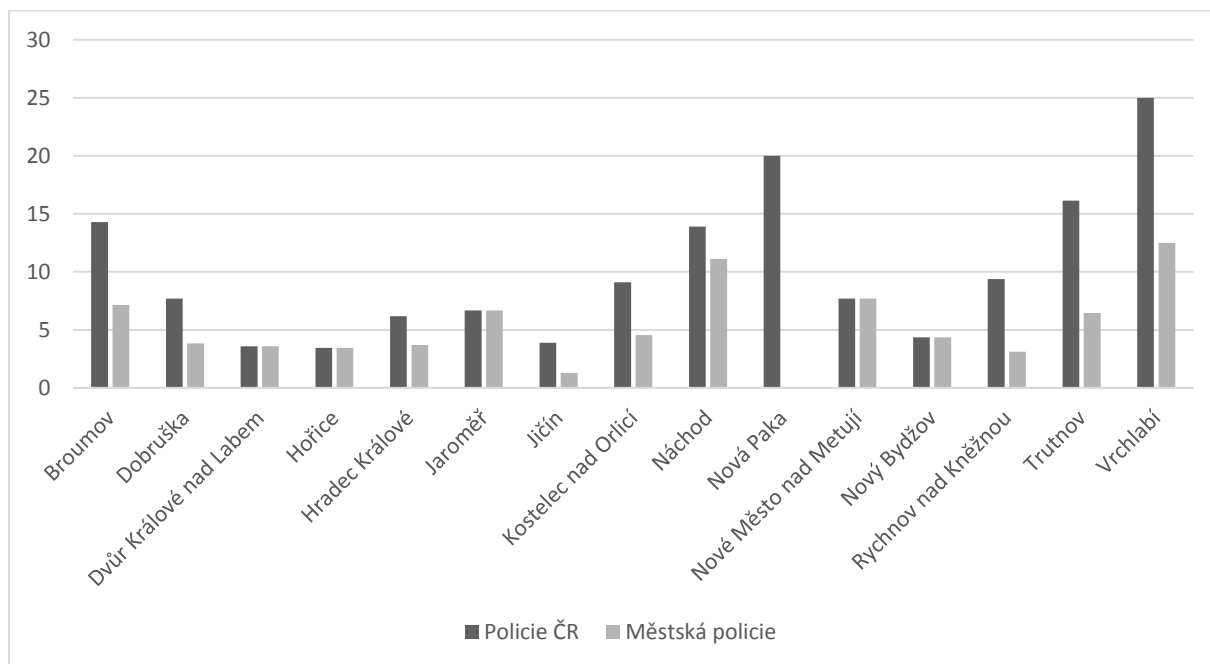
Při územním srovnání je vyšší podíl osob s exekucemi v SO ORP Broumov (13 %), Jaroměř (10,8 %) a Trutnov (10,3 %). To odpovídá oblastem s vysokým počtem osob žijících v sociálně vyloučených lokalit. Nejnižší podíl osob v exekuci je v SO ORP Dobruška a Nová Paka (6 %). Oproti tomu průměrná

jistina na jednu osobu je nejvyšší v SO ORP Dvůr Králové nad Labem (308 tis. Kč), Hradec Králové (297 tis. Kč), naopak nejnižší jistina na osobu je v SO ORP Broumov – tedy v obvodu s nejvyšším podílem osob v exekuci. Z toho vyplývá, že v SO ORP Broumov je velký počet osob s nižšími exekucemi. Podíl osob s více exekucemi je vysoký v SO ORP Nový Bydžov (76 % ze všech osob s exekucí), Broumov (74 % ze všech osob s exekucí), Jaroměř a Trutnov (72 % ze všech osob s exekucí), nejnižší je v SO ORP Vrchlabí (65 % ze všech osob s exekucí), Nová Paka a Hradec Králové (66 % ze všech osob s exekucí). Počet exekucí na osobu je nejvyšší v SO ORP Broumov a Jaroměř (5,2 exekucí na osobu) a nejnižší v SO ORP Kostelec nad Orlicí, Nový Bydžov a Vrchlabí (4,4 exekucí na osobu).

Strážnice městské policie se nachází celkem ve 20 městech Královéhradeckého kraje (cca 5 % ze všech obcí kraje): Hradec Králové, Červený Kostelec, Náchod, Jaroměř, Chlumec nad Cidlinou, Vrchlabí, Nové Město nad Metují, Broumov, Třebechovice pod Orebem, Dobruška, Police nad Metují, Jičín, Hronov, Dvůr Králové nad Labem, Nový Bydžov, Hořice, Rychnov nad Kněžnou, Kostelec nad Orlicí a Špindlerův Mlýn a Hostinné. Nejvyšší podíl obcí s Městskou policií je v SO ORP Vrchlabí (12,5 %) a Náchod (11 %), naopak nejnižší v SO ORP Nová Paka – kde MP zcela chybí, v SO ORP Jičín (Městská policie je v 1 % obcí) a SO ORP Rychnov nad Kněžnou (3,1 %).

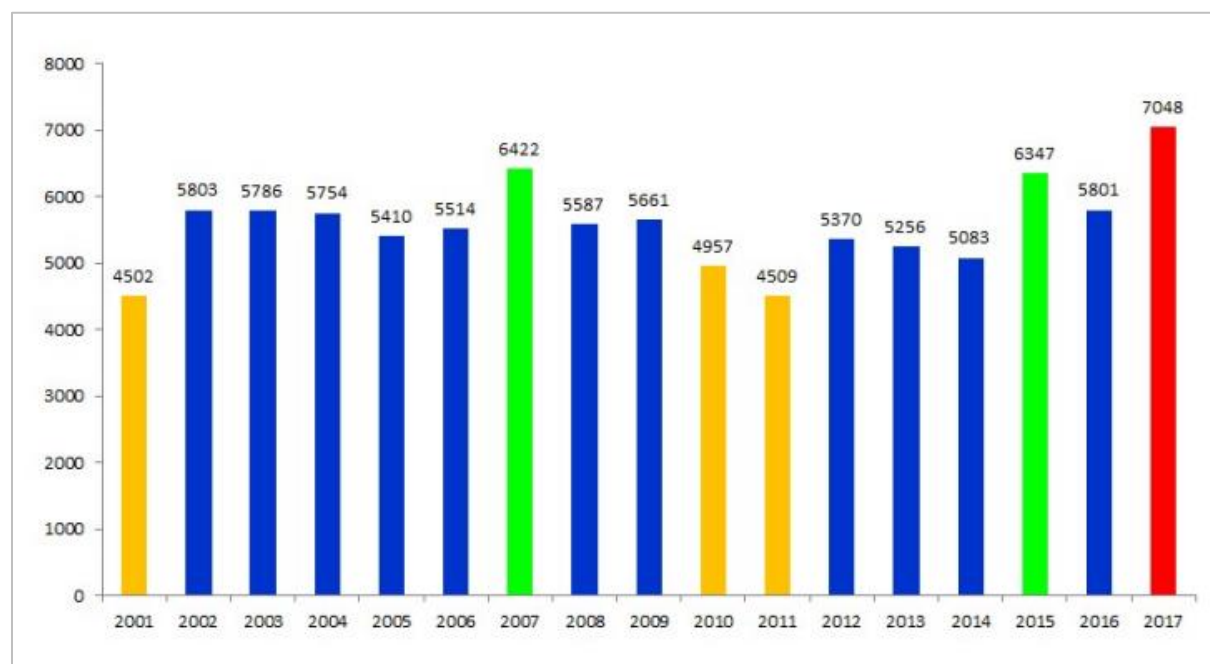
Obvodní oddělení Policie České republiky se nachází celkem ve 34 obcích Královéhradeckého kraje: Hradci Králové (celkem 3 pobočky), Chlumci nad Cidlinou, Novém Bydžově, Smiřicích a Třebechovicích v okrese Hradec Králové; v Jičíně, Hořicích, Kopidlně, Nové Pace a Sobotce v okrese Jičín; v Náchodě, Broumově, Červeném Kostelci, České Skalici, Hronově, Jaroměři, Novém Městě nad Metují a Polici nad Metují v okrese Náchod; v Rychnově nad Kněžnou, Dobrušce, Kostelci nad Orlicí, Rokytnici v Orlických horách a Týništi nad Orlicí v okrese Rychnov nad Kněžnou a v Trutnově, Dvoře Králové nad Labem, Hostinném, Svobodě nad Úpou, Špindlerově Mlýně, Úpici, Vrchlabí, Žacléři a Peci pod Sněžkou v okrese Trutnov. V Hradci Králové se nachází Krajské ředitelství Policie ČR, oddělení vnitřní kontroly, personální oddělení, odbor služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, odbor pořádkové policie, odbor dopravní policie, cizinecká policie a oddělení pobytových agend. V okresních městech Náchod, Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov se nachází územní odbory městské policie, dopravní inspektoráty, oddělení obecné kriminality, oddělení hospodářské kriminality a oddělení tisku a prevence. V obcích Nechanice, Opočno a Teplice nad Metují se nachází stanice Městské policie a v Solnici je situováno oddělení cizinecké policie.

Nejvyšší podíl obcí s pobočkou Policie ČR je v SO ORP Nová Paka (20 %), Vrchlabí (18,8 %) a Trutnov (16,1 %), naopak nejnižší podíl obcí s pobočkou Policie ČR je v SO ORP Jičín, Nový Bydžov, Hořice a Dvůr Králové nad Labem. Poměrně malý podíl obcí s působností Policie ČR je také v SO ORP Rychnov nad Kněžnou, kde není dostatečně zajištěná působnost Městské policie. V území v blízkosti průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou stoupá počet výjezdů policie, počet přestupků a sociálně patologických jevů, vznikají zde lokality se zvýšenou mírou kriminality a dle názoru místních starostů je celkově patrný negativní vliv průmyslového centra na bezpečnostní situaci v jejich obci, vnímají nárůst kriminality a počtu páchaných přestupků dojíždějícími pracovníky (problematičtí hlavně cizí státní příslušníci), jako je výtržnictví, parkování, nedodržování silničního provozu, rušení nočního klidu.

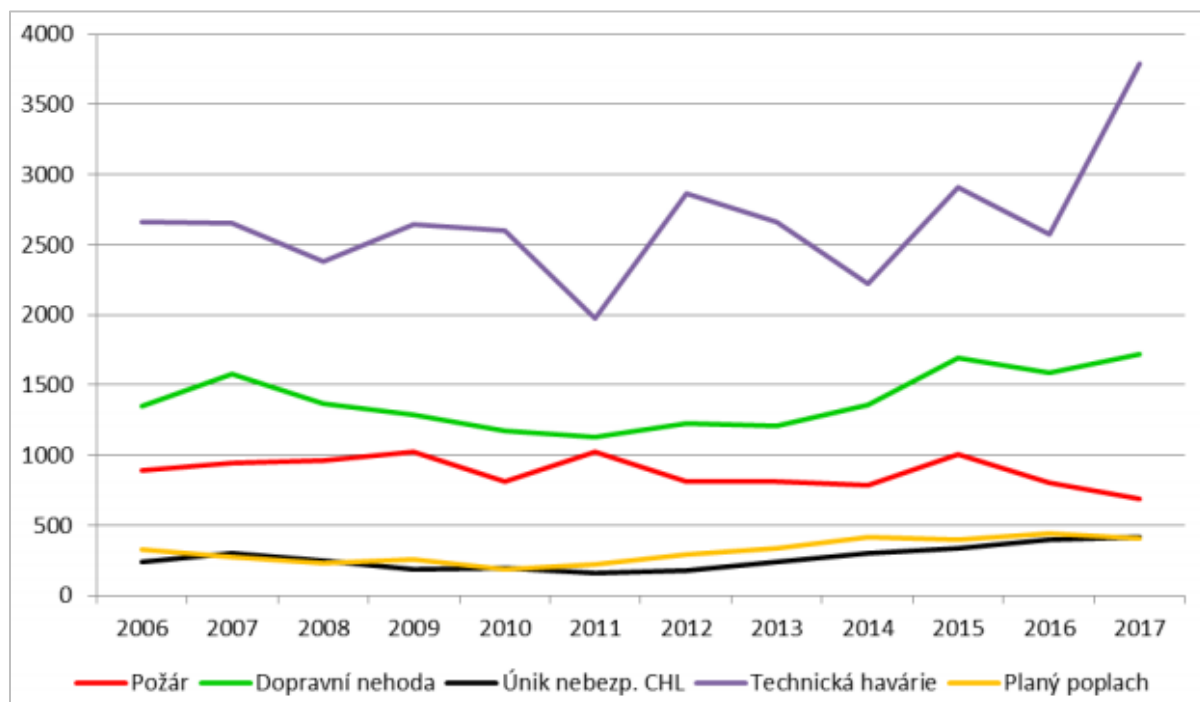
Graf 194 Podíl obcí s přítomností stanic Městské policie a Policie ČR v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, územně analytická data obcí Královéhradeckého kraje

V Královéhradeckém kraji vzniklo v roce 2017 celkem 7 048 událostí. V novodobé historii krajského uspořádání sboru se jedná o nejvyšší počet řešených událostí. Z celkového počtu je nejvíce událostí typu Technická havárie: 3 794 (+1 221), Dopravní nehoda: 1 723 (+138) a Požár: 685 (-121). V porovnání s rokem 2016 se jedná o nárůst o 1 247 událostí (+21,5 %). Na výrazném nárůstu počtu technických zásahů se podílely meteorologické jevy (celkem 1468 událostí), zejména orkán Herwart. V souvislosti s odstraňováním jeho následků bylo 29. října 2017 řešeno 434 událostí.

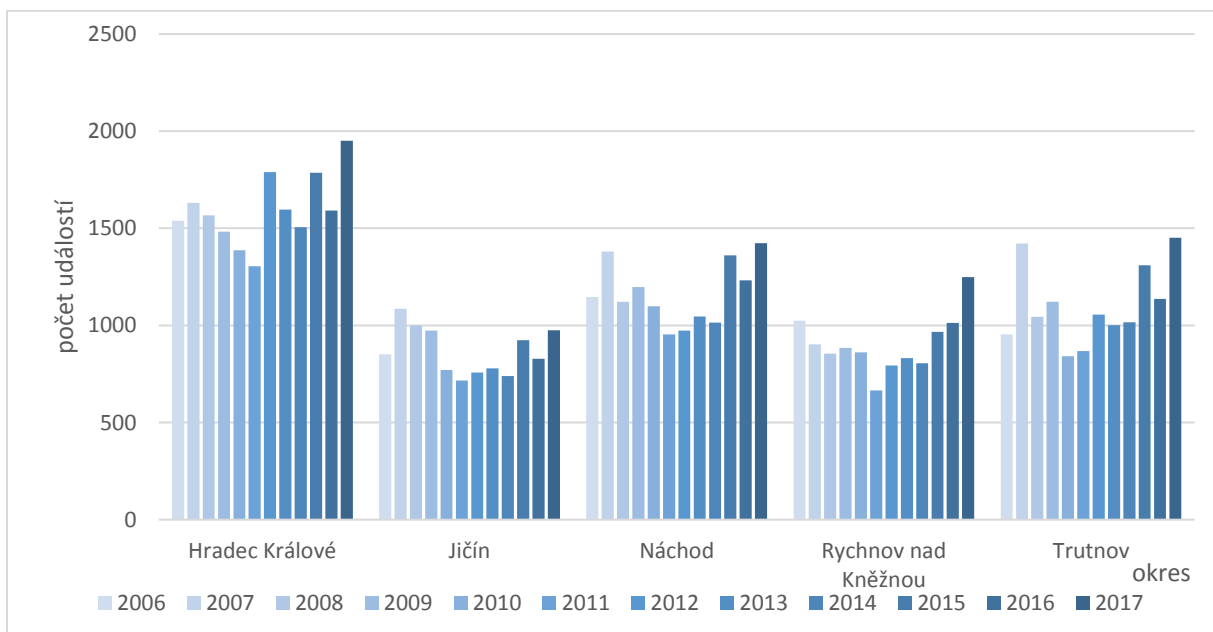
Graf 195 Počet událostí v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2001–2017

Zdroj: Statistická ročenka HZS KHK v roce 2017

Graf 196 Vývoj počtu událostí v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2006–2017

Zdroj: Statistická ročenka HZS KHK v roce 2017

Celkově nejvyšší je pravidelně počet technických havárií, který od roku 2006 osciloval okolo hodnoty 2 500 havárií, od roku 2014 poměrně výrazně narostl. Počet dopravních nehod zpočátku mírně klesal, od roku 2011 je však zaznamenán již více stoupavý trend. Naopak počet požárů zaznamenal spíše klesající tendence (více níže). Mírně rostl po roce 2011 počet úniků chemických látek a počet planých poplachů. Pro mezikrajské srovnání byl vybrán ukazatel počtu požárů na 1 000 obyvatel z důvodu možného získání časových řad za všechny kraje.

Graf 197 Počet událostí v okresech Královéhradeckého kraje v letech 2006–2017

Zdroj: Statistická ročenka HZS KHK v roce 2017

Počet událostí řešených jednotkami požární ochrany se vyvíjí nejen v absolutním počtu událostí za kraj, ale také v počtech událostí v jednotlivých okresech kraje. Nejvíce událostí bylo stejně jako v předchozích letech řešeno v okrese Hradec Králové, nejméně pak v okrese Jičín.

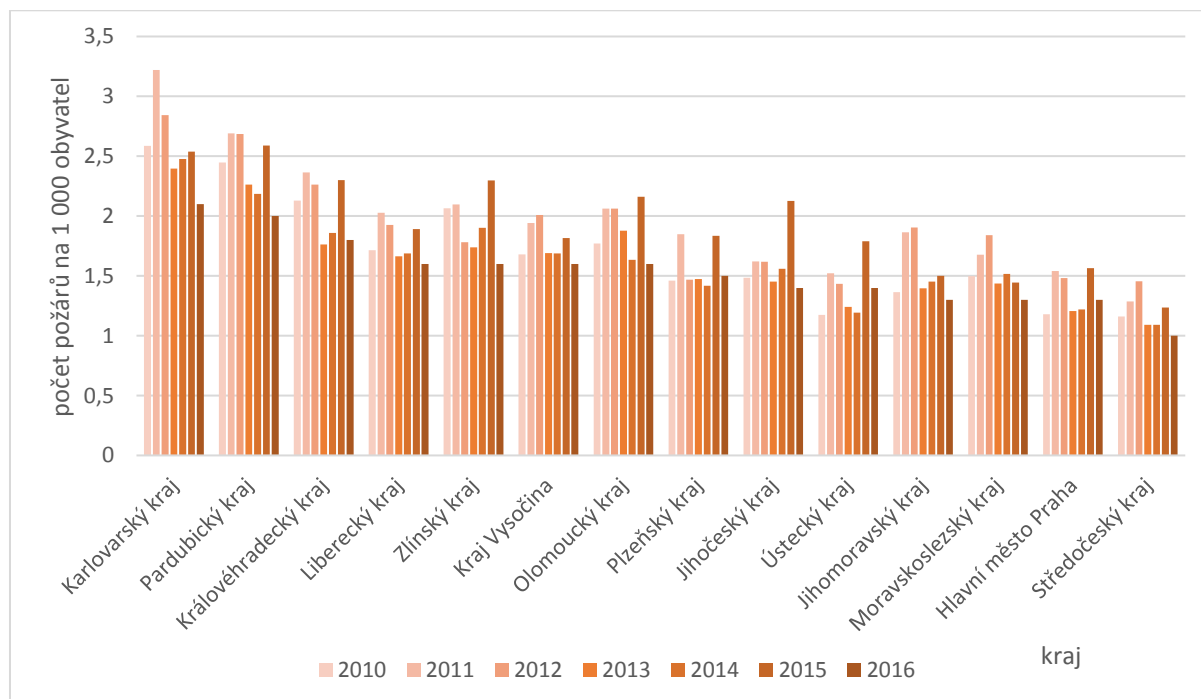
Tabulka 55 Počet usmrcených a zraněných osob při událostech v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2006–2017

Rok	Usmrceno osob	Usmrceno hasičů	Zraněno osob	Zraněno HZS	Zraněno SDH	Zachráněno	Evakuováno
2006	128	0	1091	13	7	769	276
2007	127	0	1301	13	12	973	241
2008	118	0	1255	23	5	1035	106
2009	136	0	1274	11	16	1076	276
2010	119	0	1244	18	9	1103	950
2011	122	0	1169	11	8	1085	1298
2012	119	0	1380	17	7	1119	35 397
2013	108	0	1451	9	8	1215	297
2014	105	0	1718	18	8	1558	976
2015	128	0	1766	18	17	1657	561
2016	148	0	1710	22	7	1986	1464
2017	168	0	1920	26	11	1962	926

Zdroj: Statistická ročenka HZS KHK v roce 2017

Ve sledovaných ukazatelích usmrcených a zraněných osob došlo i v loňském roce k výraznému nárůstu počtu usmrcených osob (+20), zraněných osob (+210) i zraněných hasičů (+8) a naopak k poklesu počtu evakuovaných osob (-538). Počet zachráněných osob se téměř nezměnil. Počet usmrcených osob navíc rostl pravidelně již od roku 2014, stejně tak i počet zraněných osob zaznamenal v celém sledovaném období spíše rostoucí trend. Pozitivní je rostoucí počet osob zachráněných.

Graf 198 Počet požárů na 1 000 obyvatel v krajích ČR v letech 2010–2016

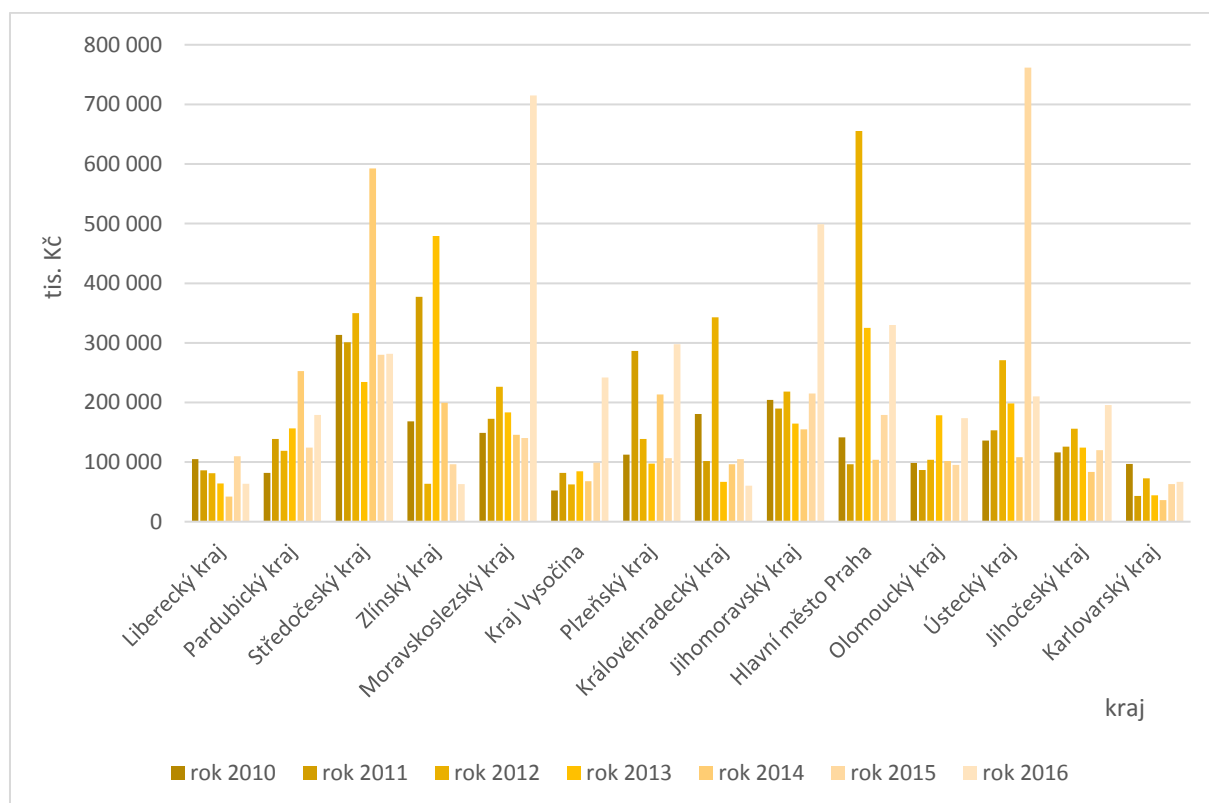

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Pro srovnání počtu požárů s ostatními regiony České republiky je potřeba počet požárů relativizovat na počet obyvatel daného území. Počet požárů je v Královéhradeckém kraji absolutně i v přepočtu na 1 000 obyvatel vysoký, dlouhodobě se řadí k nejvyšším v mezikrajském srovnání – v roce 2016 byl třetí nejvyšší. Počet požárů na 1 000 obyvatel ve sledovaném období zaznamenal klesající tendenci od roku 2011 (s výjimkou v roce 2015, kdy počet požárů na 1 000 obyvatel narostl prakticky na stejnou úroveň jako v letech 2010–2011).

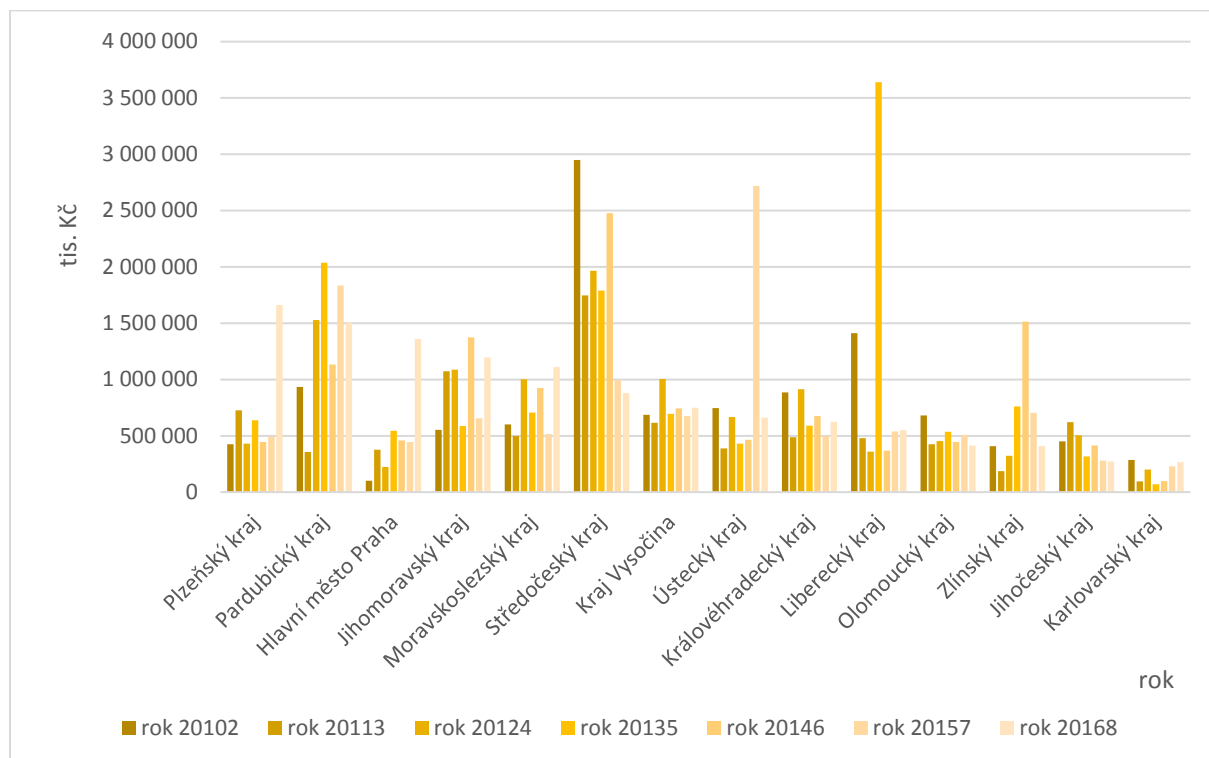
Pozitivní je situace z hlediska přímých škod požárů v Královéhradeckém kraji, kdy se celková výše vzniklých škod pohybuje v mezikrajském srovnání na nízkých hodnotách – v roce 2016 byly přímé škody požárů 60,5 mil. Kč, tedy v mezikrajském srovnání vůbec nejnižší.

Graf 199 Přímé škody požárů v krajích ČR v letech 2010–2016

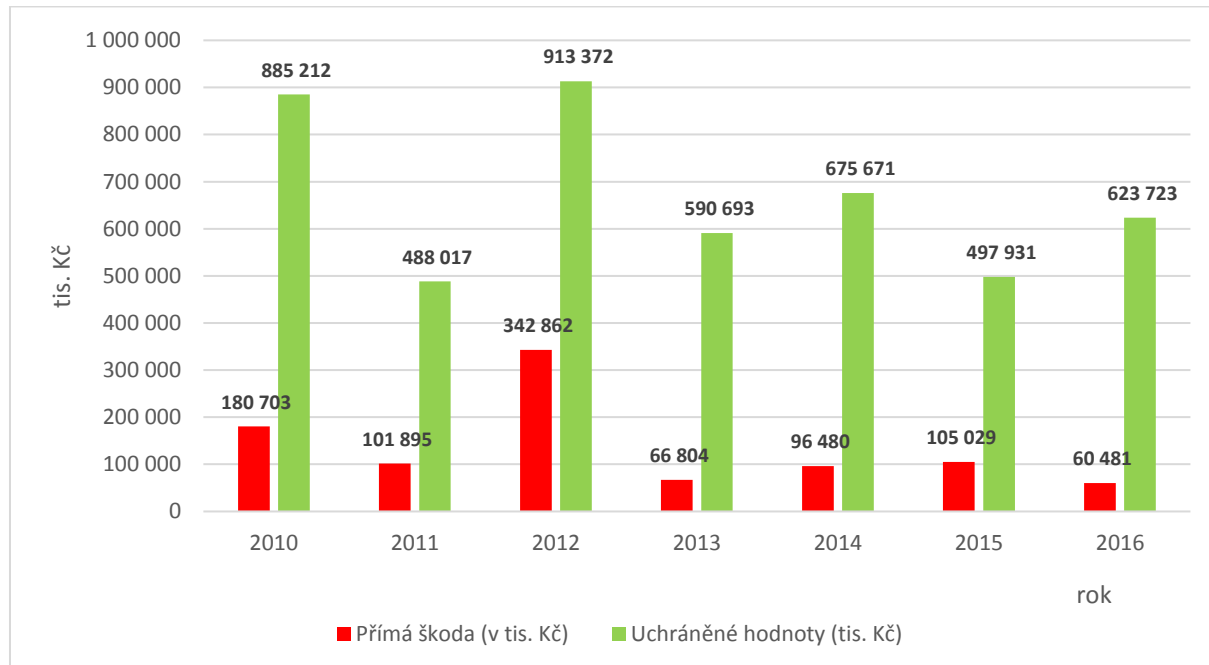

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Také uchráněné škody požárů v Královéhradeckém kraji se v mezikrajském srovnání pohybují pod průměrem (v roce 2016 činily 623 mil. Kč, 6. nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání). Ve sledovaném období 2010–2016 zaznamenaly v korelaci s přímými škodami požárů a s celkovým počtem požárů spíše klesající tendenci s výrazným nárůstem v roce 2012. Vzhledem k tomu, že nízké jsou i vyčíslené uchráněné škody požárů. Lze předpokládat, že v případě Královéhradeckého kraje nevznikají rozsáhlé požáry s vysokými škodami.

Graf 200 Uchráněné škody požárů v krajích ČR v letech 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

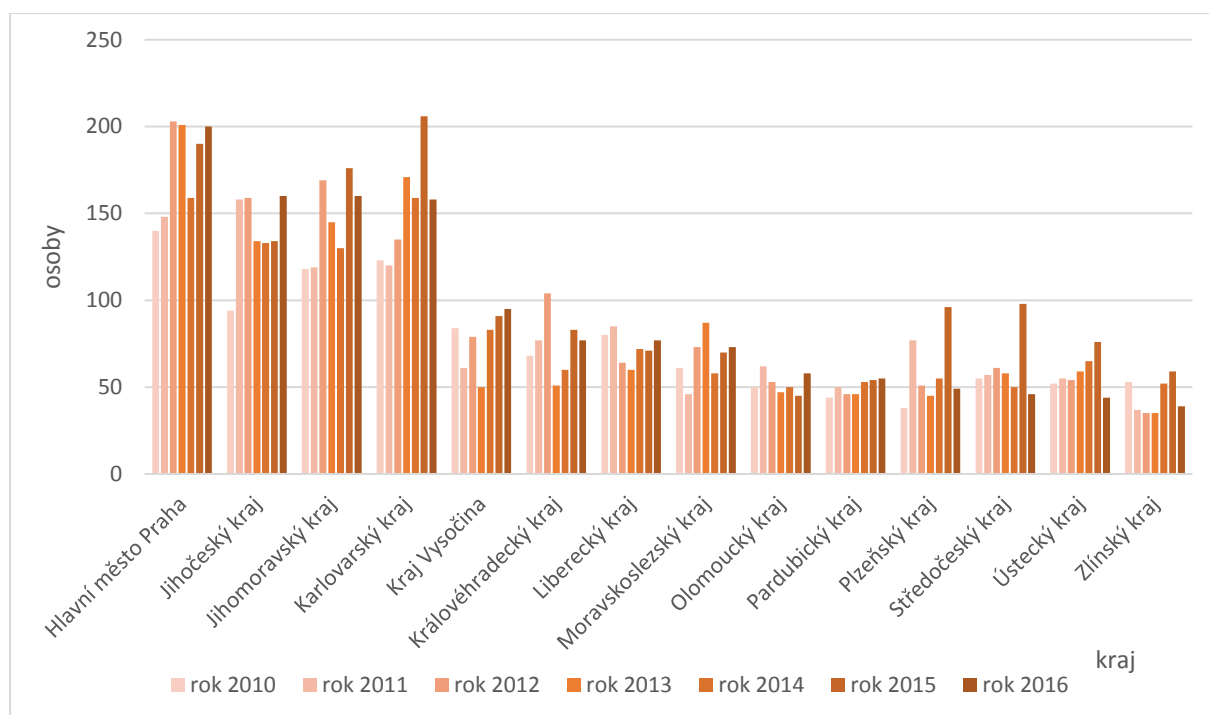
Graf 201 Přímé a uchráněné škody požárů v Královéhradeckém kraji v letech 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Počet zraněných osob při požárech je v Královéhradeckém kraji lehce nad průměrem ČR, v mezikrajském srovnání se kraj umístil v roce 2016 na šestém místě. Od roku 2010 do roku 2012 počet zraněných osob při požárech rostl, v roce 2013 spadl na úplné minimum a od tohoto roku opět

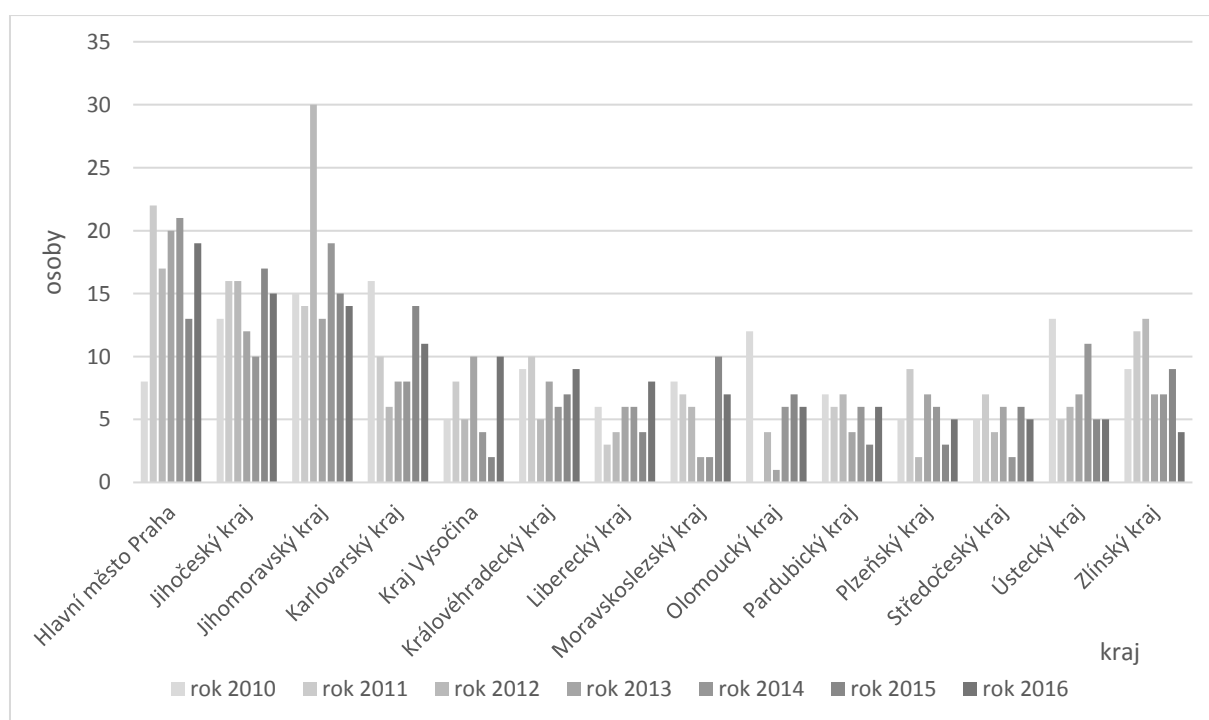
počet zraněných osob narůstal. Počet usmrcených osob při požárech je v mezikrajském srovnání šestý nejvyšší v (v roce 2016) a od roku 2012 je zde patrný rostoucí trend v počtu usmrcených osob.

Graf 202 Počet zraněných osob při požárech v letech 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Graf 203 Počet usmrcených osob při požárech v krajích ČR v letech 2010–2016

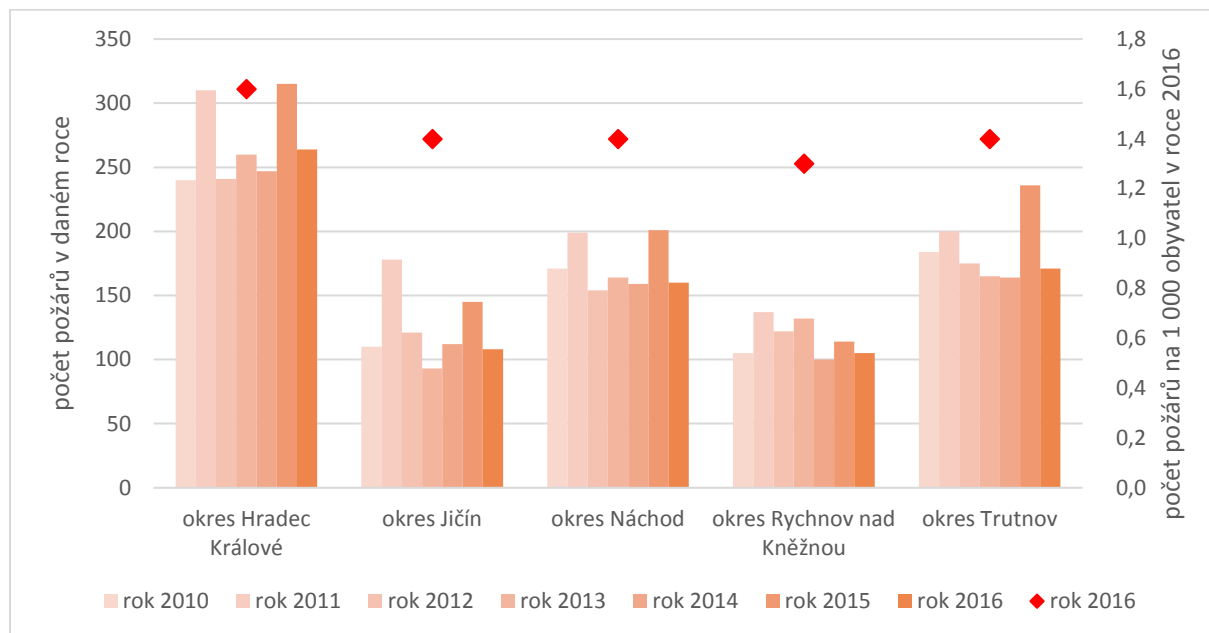

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Při územním srovnání do úrovně jednotlivých okresů Královéhradeckého kraje je patrné, že nejvyšší počet požárů i v přepočtu na 1 000 obyvatel je v okrese Hradec Králové, dále v okrese Trutnov, Náchod a nejméně v okresech Rychnov nad Kněžnou (nejnižší počet požárů na 1 000 obyvatel i absolutně nejnižší počet požárů v roce 2016) a Jičín.

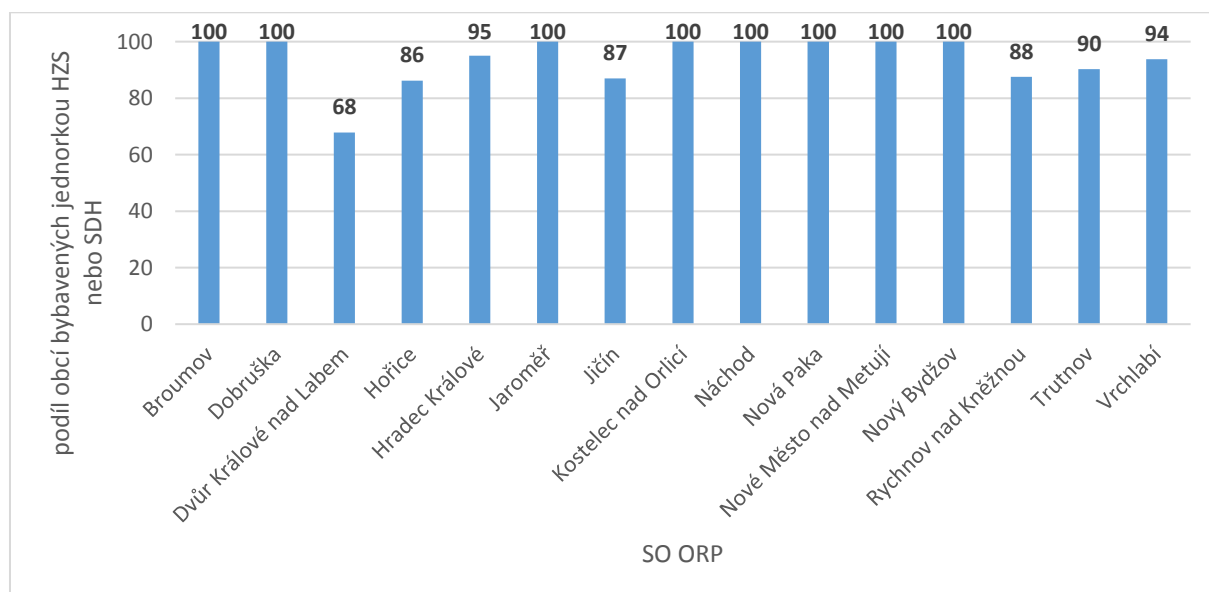
Graf 204 Počet požárů na 1 000 obyvatel ve SO ORP Královéhradeckého kraje v letech 2010–2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Požární ochrana je na úrovni odpovídající prostorovému rozmístění měst a obcí, pozitivem je vysoký podíl obcí, kde působí hasičský záchranný sbor nebo sbor dobrovolných hasičů. Výrazně nižší je podíl obcí s působností hasičského záchranného sboru nebo sboru dobrovolných hasičů v SO ORP Dvůr Králové nad Labem.

Graf 205 Podíl obcí vybavených jednotkou HZS nebo SDH v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2018

Zdroj: ČSÚ, <http://www.hzscr.cz>

Hasičský záchranný sbor (dále HZS) Královéhradeckého kraje je součástí Hasičského záchranného sboru České republiky. Jeho hlavními úkoly jsou ochrana životů a zdraví obyvatel, majetku před požáry a poskytování účinné pomoci při mimořádných událostech.

Postavení HZS Královéhradeckého kraje je definováno zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, je správním úřadem na úseku požární ochrany, vykonává státní požární dozor a je dotčeným orgánem na úseku požární ochrany. HZS Královéhradeckého kraje vykonává na základě zákona o PO státní požární dozor a je dotčeným orgánem na úseku PO. Kontroluje plnění Nařízení krajského úřadu vydaných v oblasti PO, odpovídá za připravenost a akceschopnost jednotek HZS Královéhradeckého kraje, zabezpečuje údržbu a výstavbu objektů pro potřeby HZS, řídí po odborné stránce výkon služby v jednotkách PO, koordinuje zabezpečování PO v kraji s ostatními orgány, soustřeďuje podklady pro zabezpečení materiálních a finančních prostředků jednotek Sboru dobrovolných hasičů vybraných obcí.

Rozmístění stanic a vyšších řídicích jednotek v HZS v Královéhradeckém kraji je následující. V okrese Hradec Králové se nachází útvary HZS celkem ve dvou městech. V Hradci Králové je Krajské ředitelství HZS Královéhradeckého kraje, Úsek prevence – oddělení stavební prevence, kontrolní činnosti a ZPP, Oddělení KOPIS (krajské operační a informační středisko) a KIS (krajské informační středisko), dvě stanice HZS a Psychologické pracoviště. Mimo Hradec Králové je stanice HZS umístěna v Novém Bydžově. V okrese Jičín jsou útvary HZS umístěny v Jičíně (Ředitelství územního odboru Jičín a stanice HZS), Nové Pace (stanice HZS) a Hořicích (stanice HZS). V okrese Náchod jsou útvary HZS lokalizovány ve čtyřech obcích – Ředitelství územního odboru v Náchodě, Učiliště PO a stanice HZS v Náchodě – Velkém Poříčí, stanice HZS v Jaroměři a Broumově. V okrese Rychnov nad Kněžnou je Ředitelství územního odboru v Rychnově nad Kněžnou, stanice HZS v Rychnově nad Kněžnou a v Dobrušce. V okrese Trutnov jsou útvary HZS v Trutnově (Ředitelství územního odboru a stanice HZS), Dvoře Králové nad Labem (stanice HZS) a Vrchlábí (stanice HZS).

Tabulka 56 Počet zásahů stanic HZS Královéhradeckého kraje v roce 2017

stanice HZS KH kraje	Počet zásahů 2017 KH kraj	Počet zásahů mimo kraj	Počet zásahů 2017 celkem	Počet zásahů celkem 2016	Rozdíl oproti roku 2016
Hradec Králové - U Přívozu	1151	34	1185	1009	176
Hradec Králové - Pražská	438	26	464	404	60
Nový Bydžov	234	14	248	183	65
Jičín	460	7	467	428	39
Hořice	255	0	255	223	32
Nová Paka	218	8	226	178	48
Náchod	581	1	582	531	51
Broumov	299	0	299	228	71
Jaroměř	431	1	432	408	24
Rychnov nad Kněžnou	630	3	633	609	24
Dobruška	356	0	356	322	34
Trutnov	595	0	595	494	101
Dvůr Králové nad Labem	332	0	332	261	71
Vrchlábí	243	11	254	233	21
Celkem	6223	105	6328	5511	817

Zdroj: ČSÚ, <http://www.hzscr.cz>

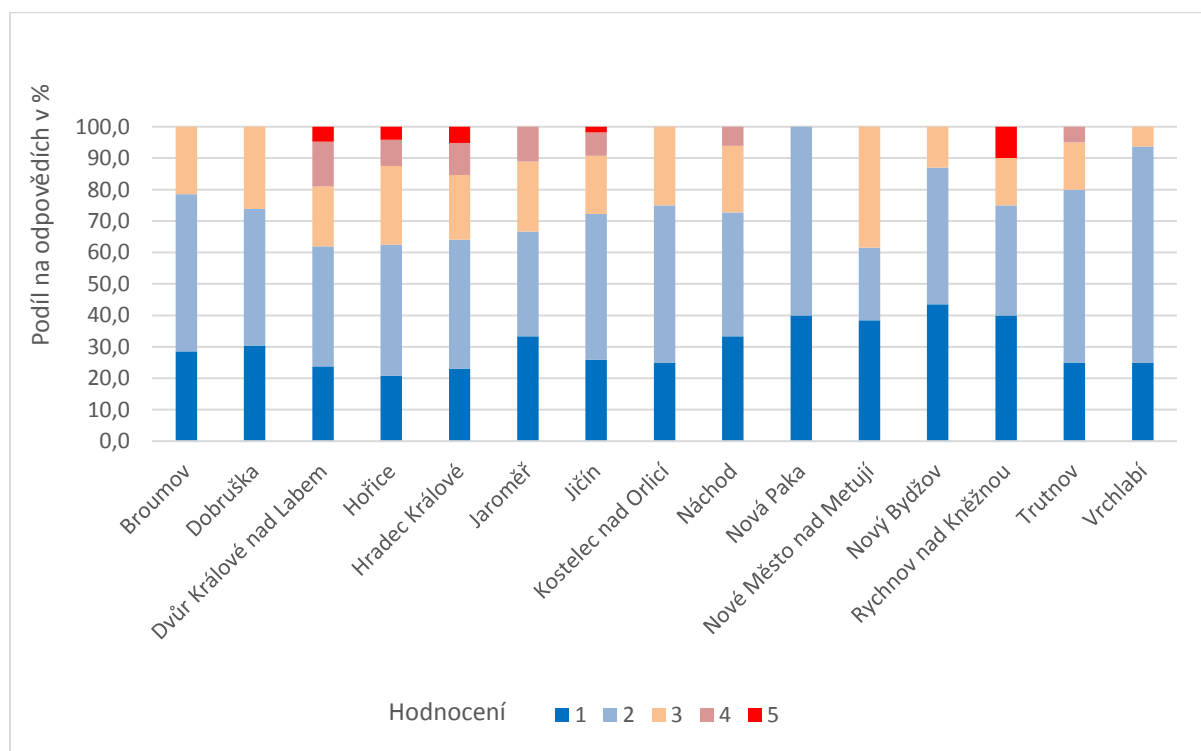
Celkem měly stanice HZS Královéhradeckého kraje v roce 2017 6 328 zásahů, což je o 817 více než v roce 2016. Z tohoto počtu zásahů probíhalo 6 223 v rámci kraje a 105 zásahů mimo Královéhradecký kraj. Nejvyšší počet zásahů měly stanice Hradec Králové – U Přívozu (1 151 zásahů), Rychnov nad Kněžnou (630 zásahů) a Trutnov (595 zásahů), naopak nejméně zasahovaly stanice Nová Paka (218 zásahů), Vrchlábí (243 zásahů) a Nový Bydžov (234 zásahů).

3.5 Služby a občanská společnost

V oblasti aktivního využívání volného času občanů, zejména dětí a mládeže, ale i dospělých, Královéhradecký kraj i jednotlivé obce podporují prostřednictvím grantů pestrou škálu programů, které tvoří mimo jiné i významnou složku prevence sociálně patologických jevů. Zájmové vzdělávání poskytují specializovaná profesionální zařízení, jako jsou střediska volného času. V regionu fungují stovky nestátních neziskových organizací (NNO), jejichž předmětem činnosti jsou různorodé aktivity, které naplňují volný čas dětí, mládeže i dospělých. Tyto organizace působí v oblastech sportu a tělovýchovy, kultury, ekologie a dalších. V kraji mají poměrně silné zastoupení i další zájmová sdružení a spolky. Ty působí zejména v malých obcích, kde je jejich role jak v práci s dětmi a mládeží, tak i v dalších aktivitách kulturně společenského života nezastupitelná. Jedná se zejména o různá sdružení v podobě dobrovolných hasičů, folklorních souborů, pěveckých a divadelních spolků, tělovýchovných jednot a jiných organizací. Častým problémem těchto organizací je ale nedostatečné zázemí pro provozování jejich činnosti, zejména v malých obcích. V důsledku toho dochází k jejich odsunu, a tedy nedostatečné nabídce volnočasových aktivit v těchto obcích. Řada tradičních i nově vzniklých středisek a institucí má funkci jak uspokojení poptávky po volnočasových aktivitách, tak plní funkci atraktivity cestovního ruchu. Jedná se zejména o sportovní zařízení ve větších městech a ve významných střediscích cestovního ruchu. Tato zařízení fungují částečně na komerční bázi, částečně jsou podporována obcemi. Jedná se zejména o bazény, aquaparky a podobná atraktivní masově využívaná zařízení.

Při hodnocení spolkového života v obci je důležitý názor lidí, kteří v nich žijí. Činnost místních spolků a neziskových organizací v rámci komunitního života v obci hodnotí pozitivně skoro dvě třetiny obcí Královéhradeckého kraje. Pouze 7 % obcí hodnotí činnost spolků a neziskových organizací jako nedostačující. Nejhorší je hodnocen komunitní život obce ve SO ORP Rychnov nad Kněžnou, Dvůr Králové nad Labem a Hradec Králové.

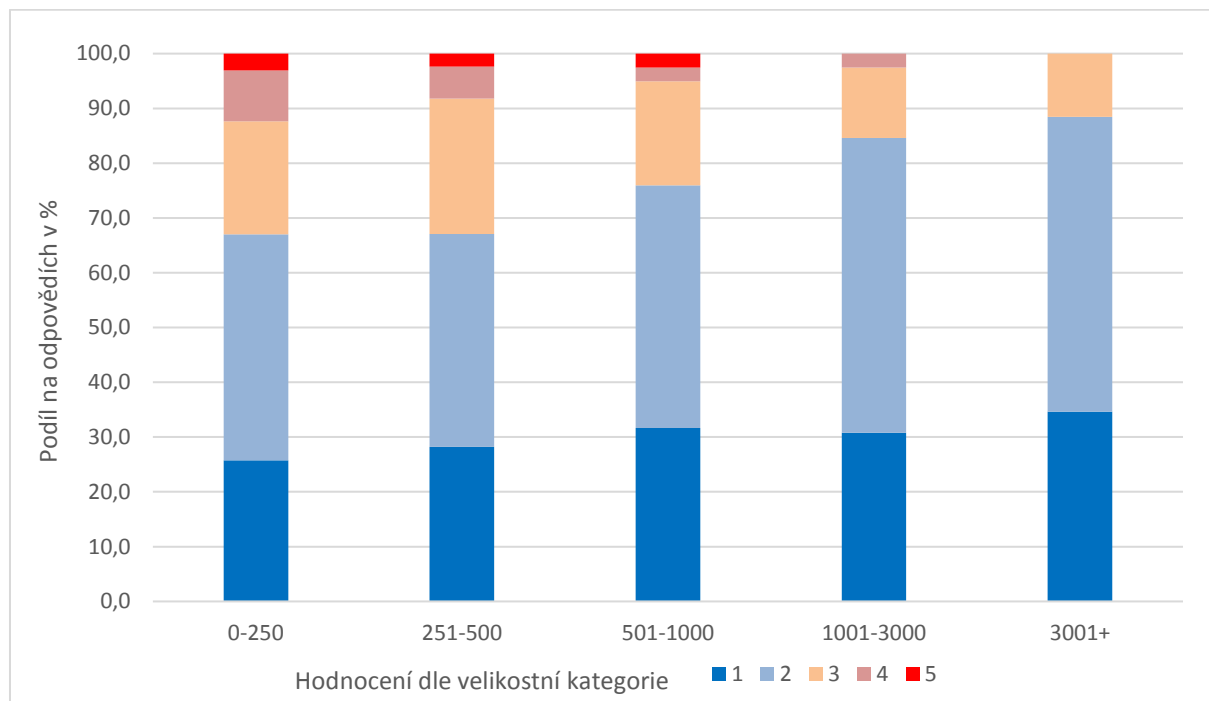
Graf 206 Hodnocení činnosti místních spolků a neziskových organizací v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Spokojenost se spolkovým životem v obci je překvapivě v nejmenších obcích regionu, důvodem může být doposud přetrvávající důraz představitelů obce na rozvoj komunitního života a zapojení místních obyvatel do dění v obci. Oproti tomu větší obce již tento faktor soudržnosti místních obyvatel neřeší jako prioritní.

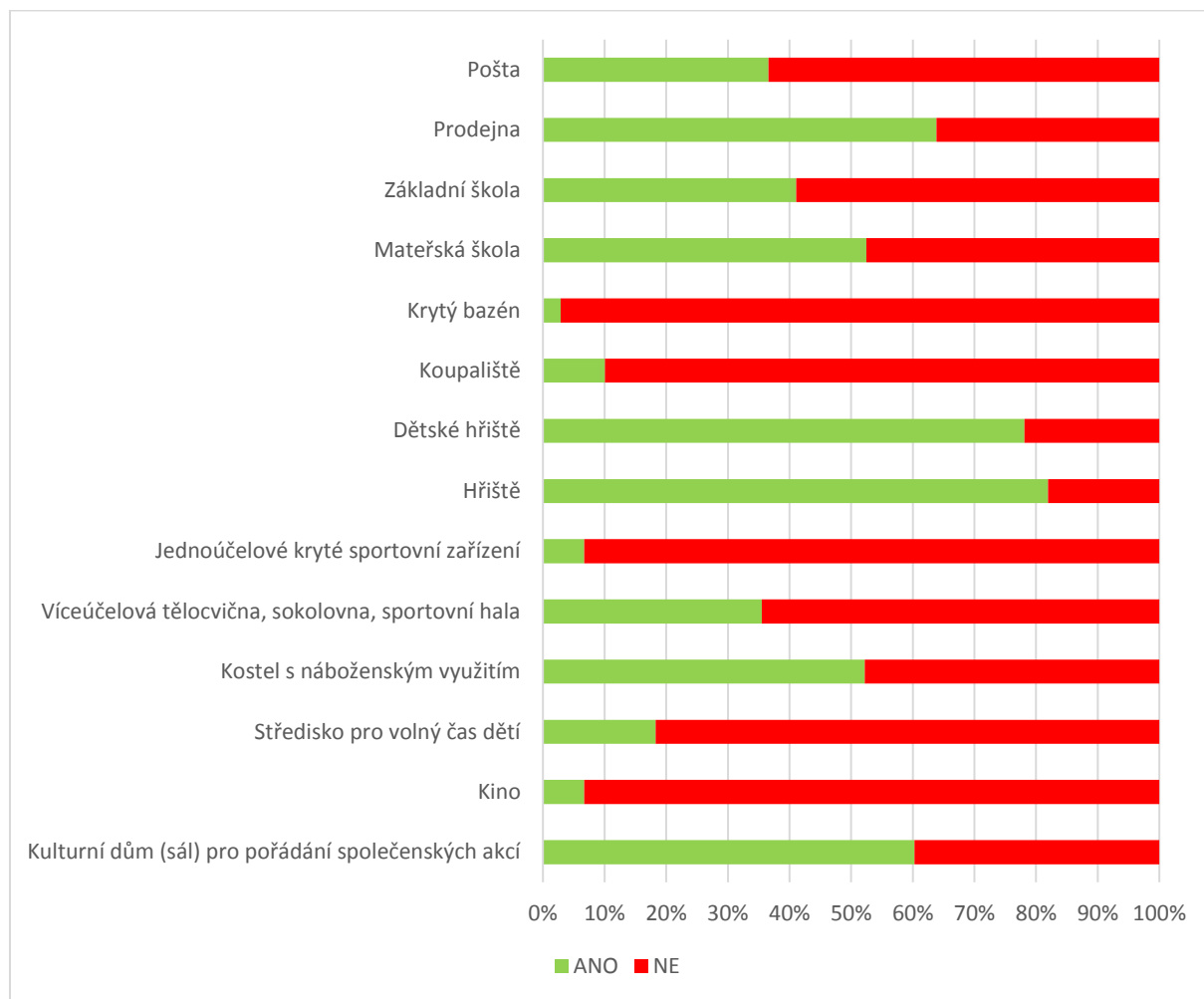
Graf 207 Hodnocení činnosti místních spolků a neziskových organizací – dle velikostní kategorie obce

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

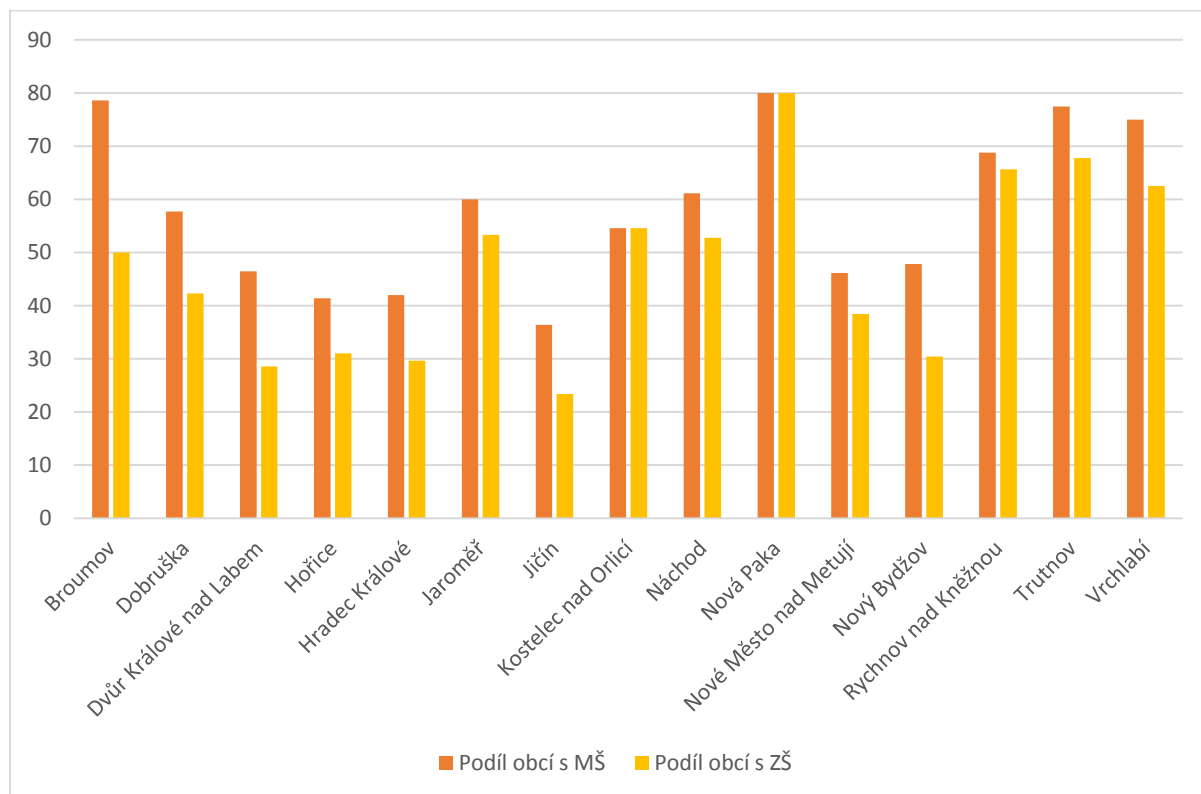
Starostové a další zástupci obcí identifikovali nejčastější překážky rozvoje spolkové činnosti v obcích. Pochopitelně se jedná, hlavně u malých obcí, především o faktor financí. Respondenti uvádí nedostatečnou finanční podporu spolků státem a Královéhradeckým krajem na jejich činnost, nákup vhodných prostor a rekonstrukci stávajících prostor, které nejsou ve vyhovujícím stavu. Dalším problémem v rozvoji spolkové činnosti je nedostatek volného času obyvatel a snížení zájmu obyvatel o volnočasové aktivity a život v obci. Významnou roli hraje především na území Rychnovska směnný provoz v závodech v průmyslové zóně. Bariérou fungování a rozvoje spolků je dle starostů i vysoká administrativní zátěž a regulační opatření státu, kdy například zavedením elektronické evidence tržeb je ztížen prodej občerstvení na drobných akcích spolků. Negativním zjištěním je i fakt, že v pětina obcí spolková činnost zcela chybí.

Na dostupnost služeb lze pohlížet dvojím způsobem. Na jedné straně se jedná o dostupnost věcných veřejných služeb (např. školská zařízení, pošty, knihovny, sportoviště), na druhé straně o dostupnost komerčních služeb (prodejny, kina, kryté bazény, komerční sportoviště spod.). Obecně lze říci, že oblast služeb trpí nedostatkem pracovních sil, které stahuje silný průmysl. Pro potřeby této analýzy byly služby agregovány do několika celků, jako jsou základní vzdělávací služby (základní a mateřské školy), obchodní služby (prodejny a pošta), prvky kulturní a volnočasové vybavenosti (kulturní dům, kino, středisko pro volný čas dětí a kostel) a prvky sportovní a další volnočasové vybavenosti (jednoúčelová i víceúčelová sportovní zařízení – krytá i venkovní, sportovní a obecná hřiště, kryté bazény a koupaliště).

Graf 208 Dostupnost základních služeb v obcích Královéhradeckého kraje v roce 2017

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

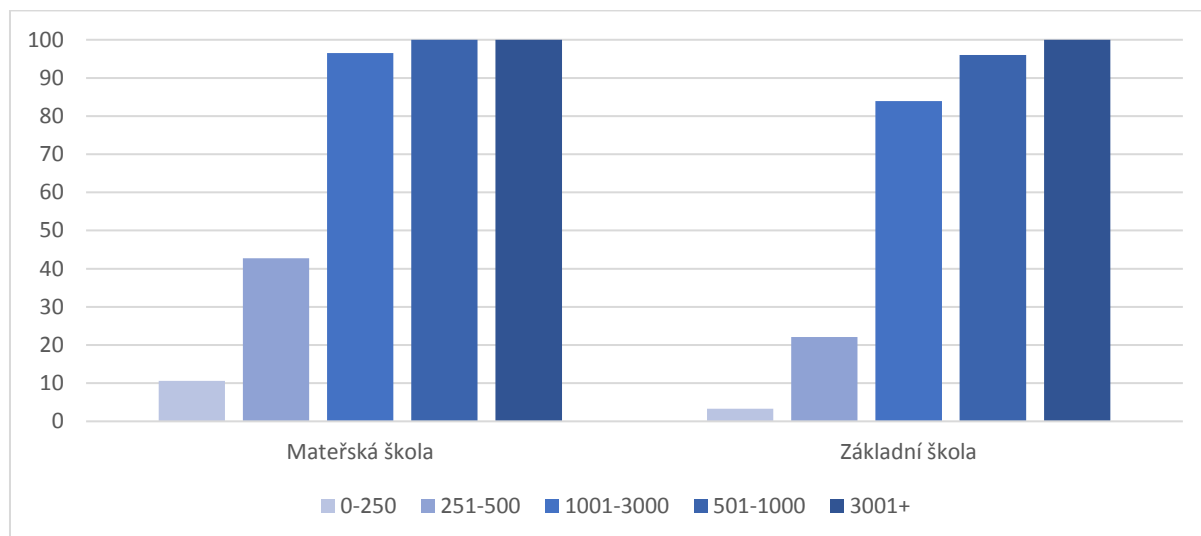
Vybavenost obcí Královéhradeckého kraje školskými zařízeními je odpovídající jeho sídelní struktuře – v kraji se nachází mnoho malých obcí do 1 000 obyvatel, kde nejsou pravidelně lokalizována školská zařízení, navíc počet zařízení v těchto územních jednotkách se dlouhodobě snižuje v celé České republice. Mateřská škola se nachází v 53 % obcí. Základní školou je vybaveno 41 % obcí, z toho v 93 obcích se nachází pouze první stupeň základní školy. Nejvíce základních i mateřských škol je v krajském městě Hradci Králové, dále v okresních městech Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Jičín. Počet školských zařízení v kraji roste. Zatímco v roce 2000 bylo v kraji 295 mateřských, respektive 252 základních škol, v roce 2010 zde bylo již 296 mateřských škol a 267 základních škol a nakonec v roce 2016 311 mateřských a 269 základních škol.

Graf 209 Vybavenost obcí SO ORP Královéhradeckého kraje mateřskými a základními školami v roce 2017

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Při porovnávání údajů ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností jsou jednotlivé regiony kraje školskými zařízeními vybaveny rozdílně. Nejvyšší podíl obcí, ve kterých je jak mateřská, tak základní škola, je v SO ORP Nová Paka (80% vybavenost), kde je to však způsobeno velmi malým počtem obcí ve správním obvodu. Mimo Novou Paku je vysoký podíl obcí vybavených mateřskou školou v SO ORP Broumov, Trutnov a Vrchlabí, tedy spíše v území s menším počtem obcí s velkým katastrálním územím. Naopak menší vybavenost mateřskými školami je zjištěna u obcí v SO ORP Jičín, Hořice, Hradec Králové a Nový Bydžov, kde se výrazně projevuje spádovost do regionálních center. Podobně je tomu i ve vybavenosti obcí základními školami, kde nejnižší podíl obcí vybavených základní školou je ve SO ORP Jičín, Dvůr Králové nad Labem, Nový Bydžov a Hradec Králové, naopak nejvyšší vybavenost je v obcích SO ORP Vrchlabí, Trutnov a Rychnov nad Kněžnou.

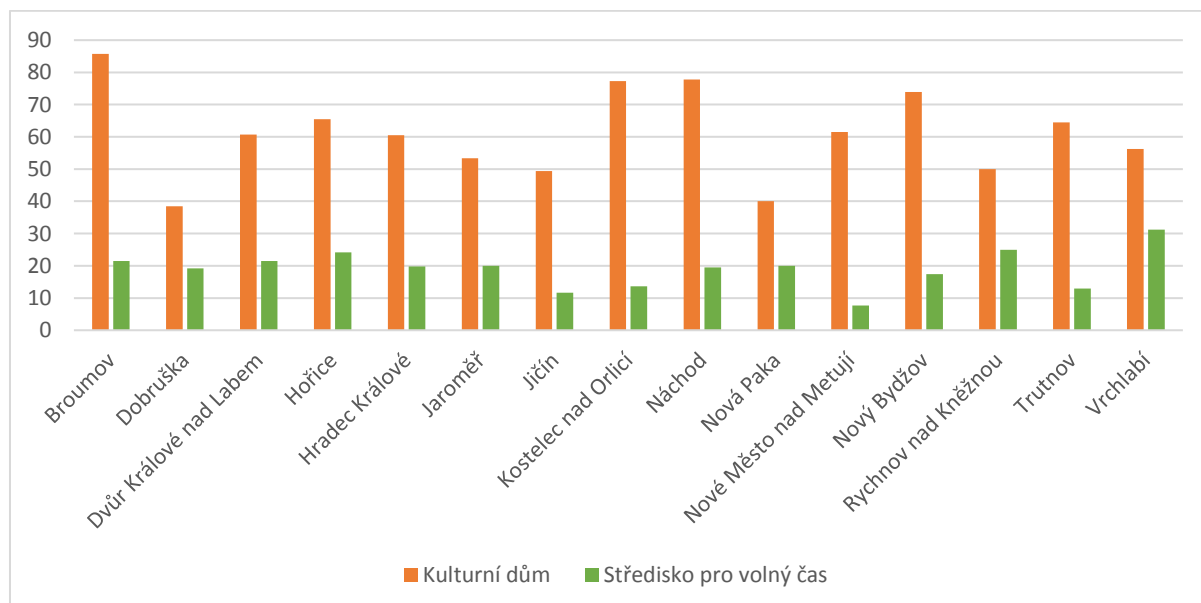
Dle velikostních kategorií obcí je patrné, stoprocentní vybavenost školskými zařízeními je ve městech, dále prakticky plná vybavenost je v obcích mezi 1 000 a 3 000 obyvateli, kde pouze v 4 % obcí chybí základní škola. Nejnižší vybavenost jak základními, tak mateřskými školami je v nejmenších obcích do 250 obyvatel (MŠ 9 % obcí, ZŠ 2 % obcí).

Graf 210 Vybavenost obcí mateřskými a základními školami – dle velikostní kategorie obce

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Vybavenost obcí kulturními, sportovními a dalšími volnočasovými zařízeními je v kraji značně kolísavá, zatímco ve více než 60 % obcí se nachází alespoň základní kulturní zařízení pro pořádání společenských akcí a ve více než 80 % obcí hřiště, speciální sportovní zařízení se nachází pouze v 42 % obcí (35 % obcí má víceúčelové sportoviště, 7 % obcí jednoúčelové kryté sportoviště). Koupaliště se nachází v 10 % obcí, ve 3 % obcí je krytý bazén. Většina obcí (73 %) je vybavena knihovnami.

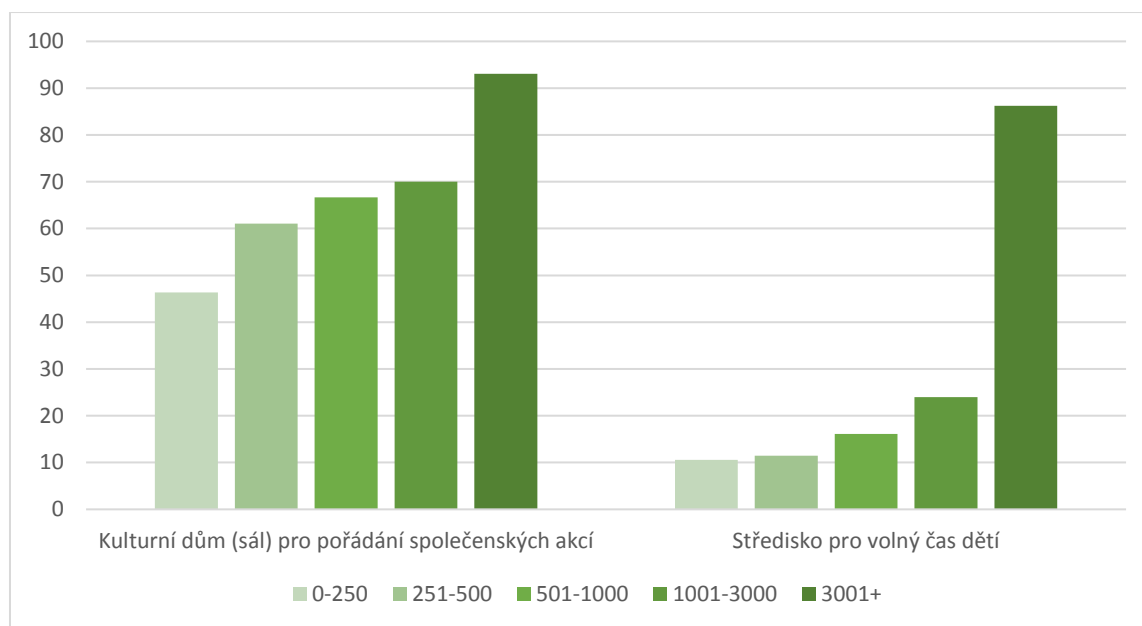
Vybavenost obcí jednotlivých SO ORP je značně rozdílná. Nejvyšší podíl obcí vybavených kulturním domem (sálem) pro pořádání společenských akcí je ve SO ORP Broumov, Kostelec nad Orlicí a Náchod, naopak nejnižší podíl obcí je ve SO ORP Dobruška. Poměrně nízká vybavenost obcí kulturními domy je i v SO ORP Hradec Králové, kde je velký počet menších obcí a zároveň malý počet měst. Podíl obcí vybavených střediskem pro trávení volného času mládeže, které nefunguje při školském zařízení je nejvyšší v SO ORP Vrchlabí a Hořice.

Graf 211 Vybavenost kulturními zařízeními v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

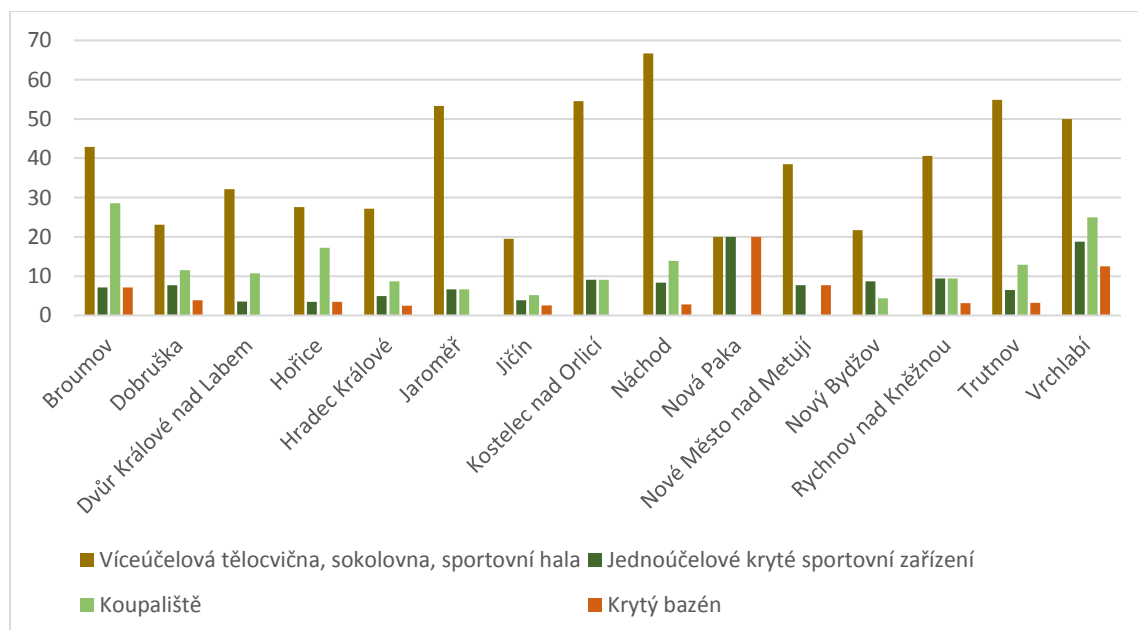
Při srovnání velikostních kategorií obcí je nejvyšší podíl obcí disponujících alespoň jedním kulturním domem či jiným zařízením vhodným pro pořádání společenských akcí ve městech (100 %), v ostatních velikostních kategoriích obcí klesá vybavenost s populační velikostí obce a pouze 46 % obcí pod 250 obyvatel disponuje vhodným kulturním zařízením. Podobný trend zaznamenala i vybavenost střediskem pro volný čas dětí a mládeže. Nejvyšší podíl obcí s tímto typem občanské vybavenosti se nachází ve městech (86 %), dále je patrný citelný pokles vybavenosti, pouze 24 % obcí mezi 1 000 a 3 000 obyvateli disponuje střediskem pro volný čas dětí a s klesající populační velikostí se nadále snižuje.

Graf 212 Vybavenost obcí kulturními a volnočasovými zařízeními – dle velikostní kategorie obce

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Graf 213 Vybavenost sportovními zařízeními v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje

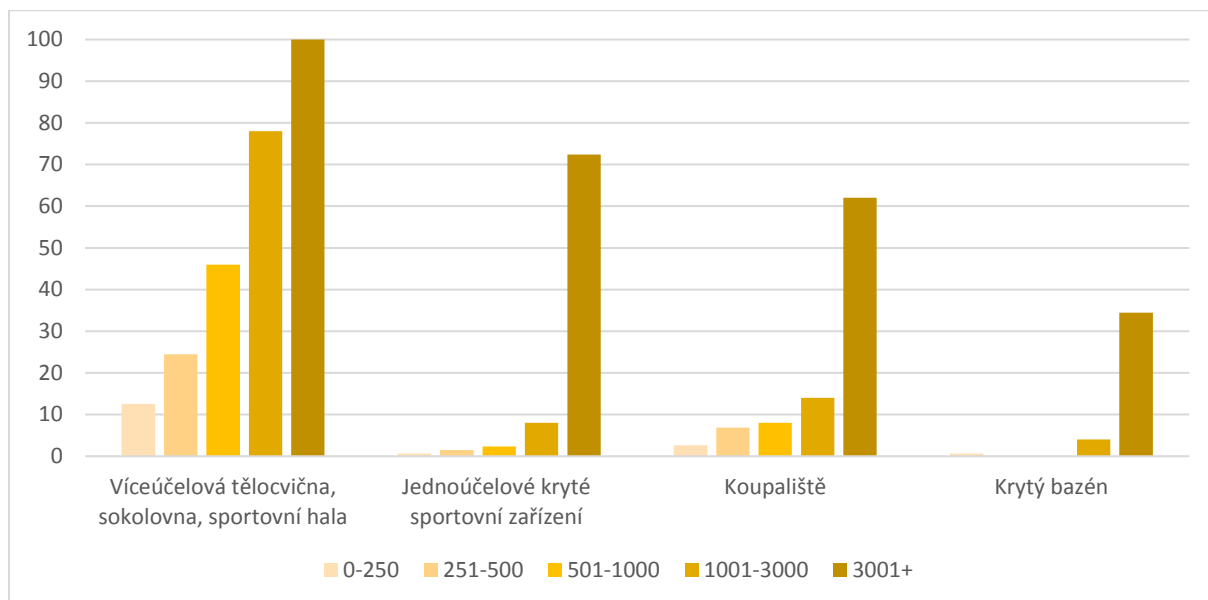

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Nejvyšší podíl obcí vybavených víceúčelovým sportovním zařízením je v SO ORP Náchod, Kostelec nad Orlicí a Trutnov, naopak nízká vybavenost je v případě obcí SO ORP Jičín, Nový Bydžov a Nová Paka. Vybavenost obcí jednoúčelovými krytými sportovními zařízeními je poměrně nízká, nejnižší je ve správních obvodech ORP Hořice, Dvůr Králové nad Labem a Jičín. Ve všech správních obvodech se nachází koupaliště, nejvyšší podíl obcí s koupalištěm je v SO ORP Vrchlabí, nejnižší naopak v SO ORP Nový Bydžov. Vybavenost obcí krytými bazény je daleko nižší než vybavenost venkovními koupališti, v některých správních obvodech chybí zcela – Dvůr Králové nad Labem, Nový Bydžov, Jaroměř.

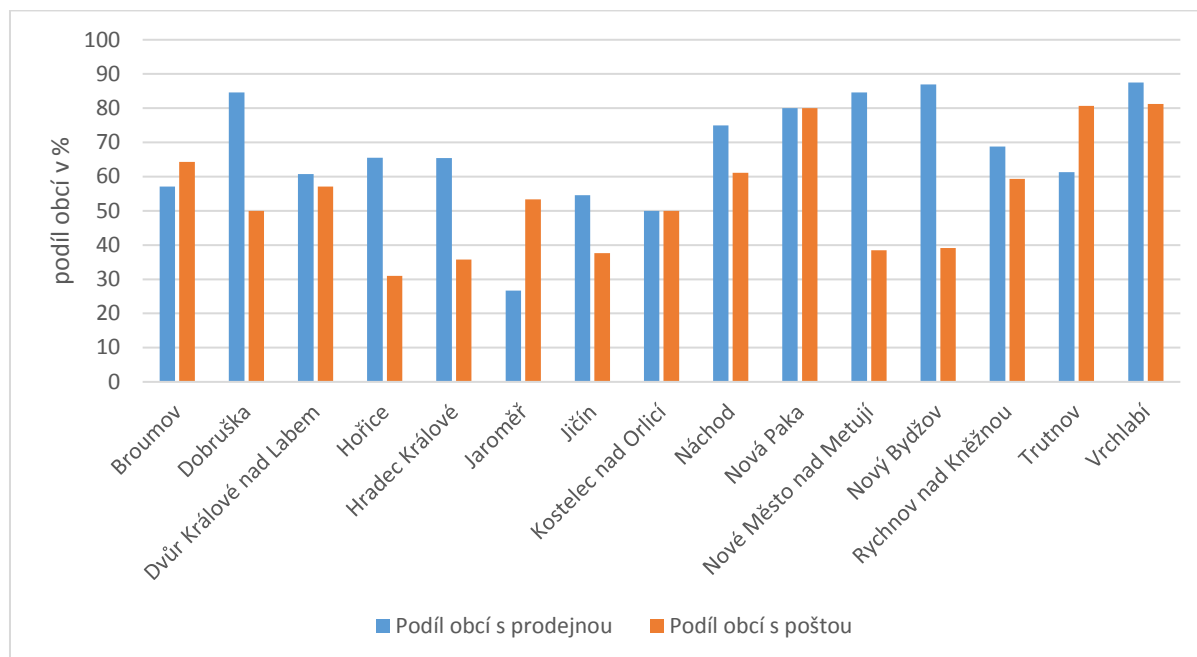
Graf 214 Vybavenost obcí sportovními zařízeními – dle velikostní kategorie obce

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

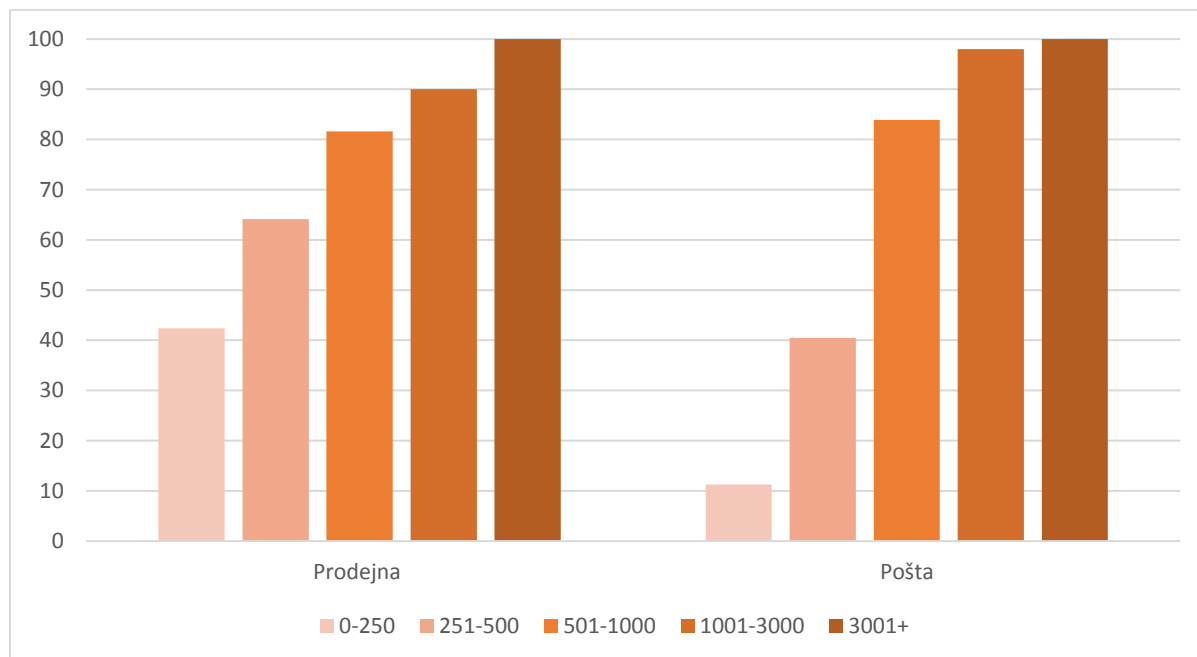
Při srovnání velikostních kategorií obcí je patrná nejvyšší vybavenost všemi výše zmíněnými zařízeními v obcích nad 3 000 obyvatel. Ve městech je stoprocentní podíl vybavenosti víceúčelovými tělocvičnami, sokolovnami a sportovními halami, naopak podíl měst vybavených krytým jednoúčelovým sportovním zařízením je pouze 72 %, koupališti lehce přes 60 % a kryté bazény se nachází pouze v 34 % obcí nad 3 000 obyvatel. Vybavenost všemi typy sportovních zařízení se snižuje spolu s klesající populační velikostí obce. Podíl obcí vybavených víceúčelovým zařízením v kategorii 0–250 činí pouze 12,5 %, v případě vybavenosti krytým sportovním zařízením a krytým bazénem je vybavenost nejmenších obcí takřka nulová.

Poštovní služby jsou dostupné v 221 obcích kraje, z toho v 10 obcích se jedná o služby pošty partner nebo jiná výdejní místa. Česká pošta bude postupně rušit významnou část svých poboček v malých obcích. Většinu svých poboček postupně převede na smluvní partnery, sama bude provozovat jen ty největší. Kromě soukromníků mohou pošty převzít i obce. Postarat se musí o klasické přepážkové služby, doručování do schránek zůstane na státním podniku. Problémem v řadě obcí Královéhradeckého kraje je nízká dostupnost prodejen a obecních stravovacích zařízení.

Graf 215 Vybavenost poštami a prodejny s potravinami v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Při srovnání jednotlivých správních obvodů ORP je patrné, že nejvyšší podíl obcí, ve kterých sídlí pobočka České pošty nebo jejich smluvních partnerů je v SO ORP Vrchlabí, Nová Paka Trutnov, naopak problém je dostupnost poštovních služeb přímo v obci v SO ORP Hořice, Jičín, Nové Město nad Metují a Nový Bydžov. Nejvyšší podíl obcí vybavených prodejnou s potravinami nebo smíšeným zbožím, tedy základním prvkem vybavenosti obchodními službami, je v SO ORP Dobruška, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují a Vrchlabí.

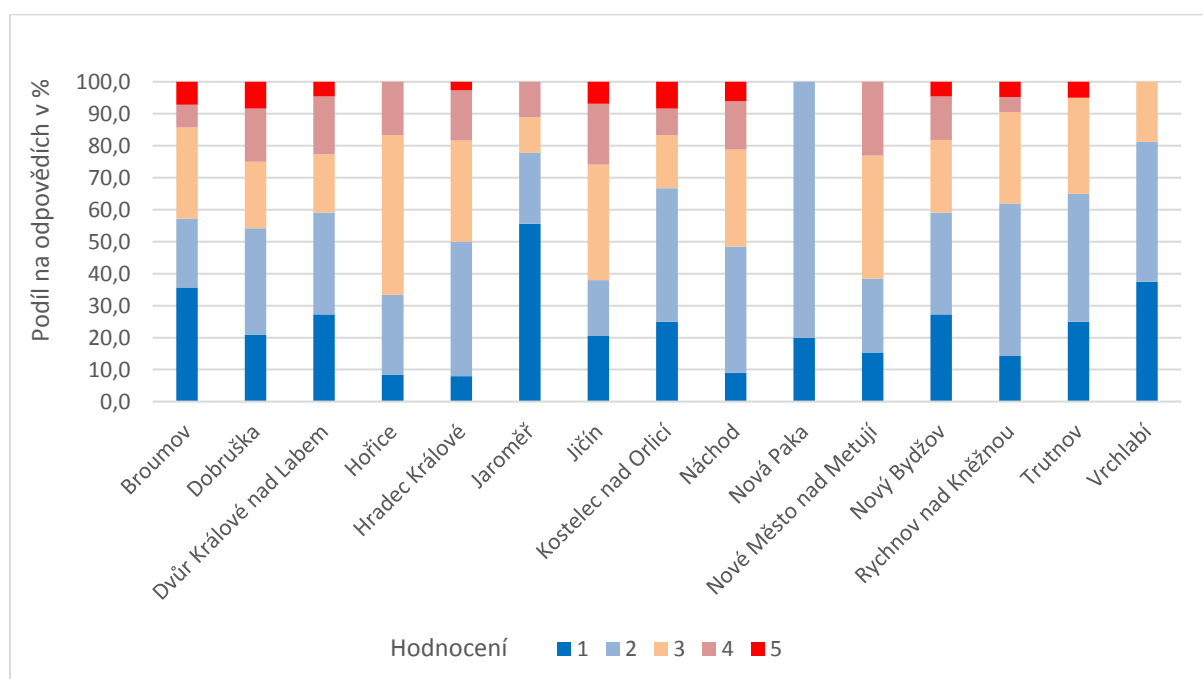
Graf 216 Vybavenost obcí poštami a prodejny s potravinami – dle velikostní kategorie obce

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Při srovnání obcí dle jejich velikostní kategorie je patrná přímá úměra dostupnosti poštovních a obchodních služeb s populační velikostí obce. Nejvyšší podíl (100 %) obcí s pobočkou České pošty i s obchodem s potravinami je v obcích nad 3 000 obyvatel. Naopak nejnížší vybavenost jak poštami, tak obchody, je v případě obcí v kategoriích 0–250 a 251–500 obyvatel. Pouze v 11 % obcí do 250 obyvatel se nachází pobočka České pošty a pouze v 42 % malých obcí je alespoň základní obchod s potravinami nebo smíšeným zbožím. Mnoho malých obcí řeší deficit obchodních služeb zajištěním služeb pojiždných prodejen.

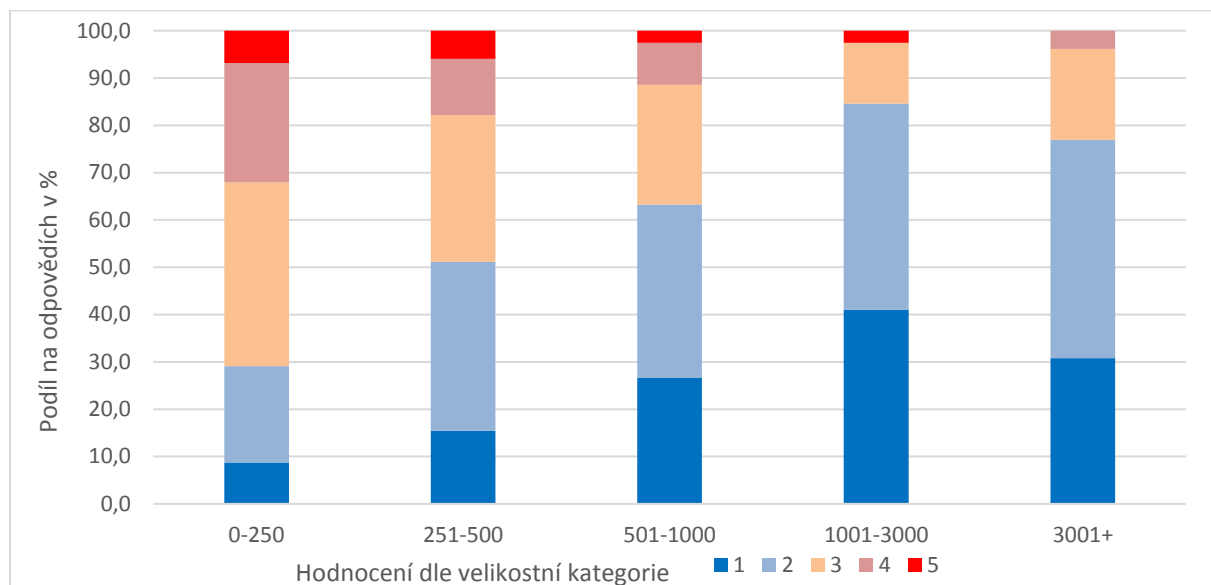
O reálné situaci z hlediska poštovních a obchodních služeb vypovídá dotazníkové šetření se zástupci obcí. Více než polovina zástupců obcí uvedla, že je s dostupností poštovních služeb v obci na dostačující úrovni, jedna třetina zaujímá neutrální postoj a skoro 20 % hodnotí dostupnost poštovních služeb jako nedostačující. Nejhorší hodnotí dostupnost pošt obce ve SO ORP Jičín a Dobruška.

Graf 217 Zhodnocení dostupnosti poštovních služeb pro místní občany v obcích KHK

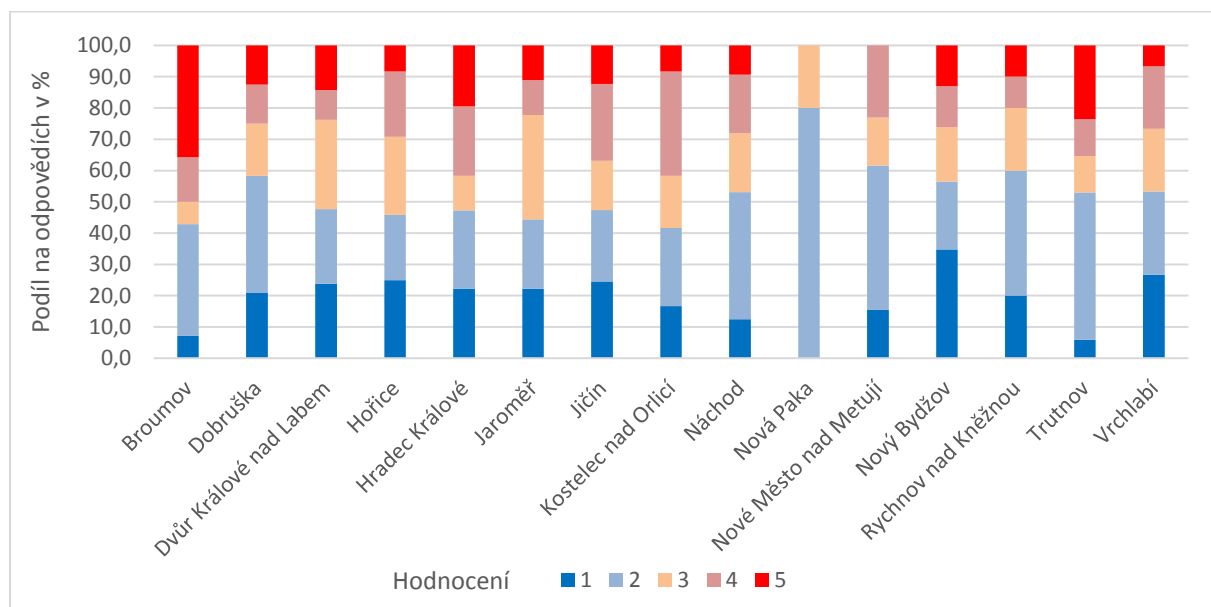
Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Dle velikostních kategorií obcí je nejhorší dostupnost poštovních služeb v obcích s 0 až 250 obyvateli a s rostoucí velikostí obce se zvyšuje. To koresponduje s obchodní politikou České pošty, která značně snižuje počet svých poboček a především v malých obcích dochází k jejich častému rušení, případně převodu na službu Pošta PARTNER, kde se provozovatelem stává jiný subjekt – často je kladen tlak na obce, aby převzaly provoz poštovních služeb. Tomuto postupu se obce dle vyjádření některých respondentů chtějí bránit, protože nemají personální ani finanční kapacity na jejich zajištění. Dalším problémem, který respondenty šetření trápí, je krátká provozní doba především v menších obcích, nevyhovující především z hlediska pracovní doby jejich obyvatel a v návaznosti na spoje hromadné dopravy. Navíc se provozní doba pošt často mění a informovanost obyvatel o těchto změnách není dostatečná.

Graf 218 Hodnocení dostupnosti poštovních služeb pro místní občany – dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Významným vstupem do analýzy dostupnosti služeb v obcích Královéhradeckého kraje jsou závěry dotazníkového šetření se zástupci obcí. Spokojenost obcí Královéhradeckého kraje s dostupností základních obchodních služeb (obchod s potravinami, smíšeným zbožím) není příliš vysoká. Takřka třetina obcí hodnotí tuto oblast služeb jako nedostačující, 13 % respondentů dokonce známkou 5. Nejhorší hodnotí dostupnost prodejny s potravinami obce Broumovska a Trutnovska, kde se často jedná o obce při hranicích republiky. Překvapivě špatná hodnocení vykazují i obce ve SO ORP Hradec Králové, kde může být situace způsobena velkým počtem malých obcí.

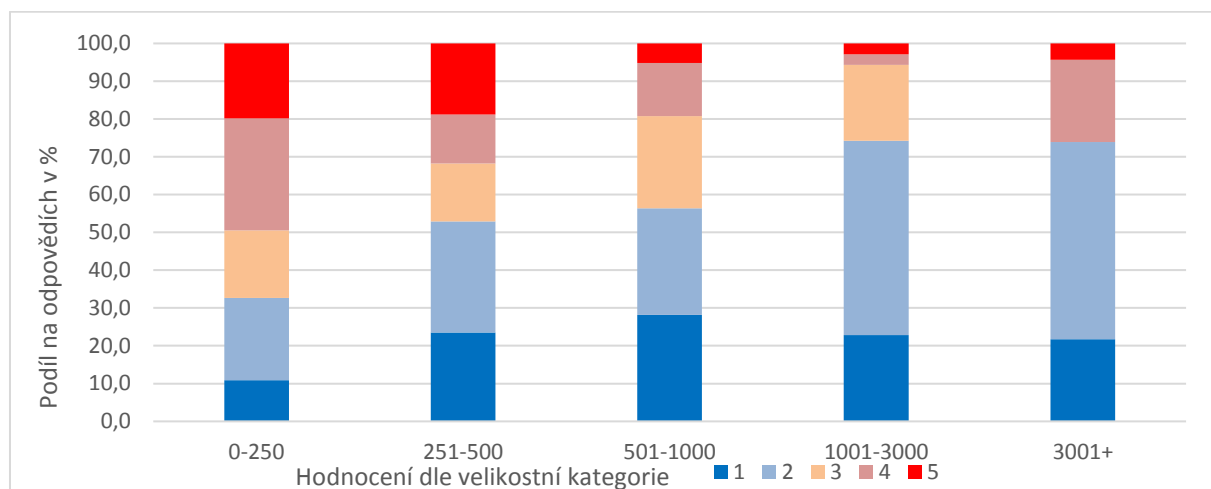
Graf 219 Hodnocení dostupnosti obchodu s potravinami v obcích Královéhradeckého kraje dle SO ORP

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

Spokojenost s dostupností obchodu s potravinami klesá společně s populační velikostí obce. Největší nespokojenost je u obcí ve velikostní kategorii 0–250 obyvatel, dále ve velikostní kategorii 251–500 obyvatel, což je způsobeno častou absencí tohoto typu služeb v obci. Provozovatelům obcí do 1000

obyvatel se dle vyjádření zástupců krajského úřadu nemohou vrátit vstupní náklady, a proto se jim nevyplácí tyto nerentabilní obchody v obci dále udržovat.

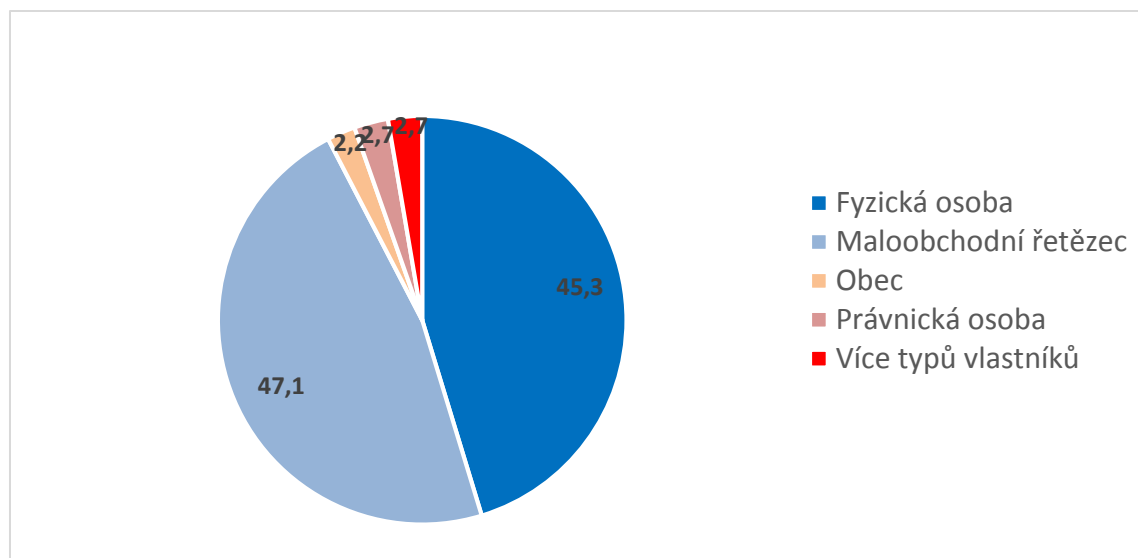
Graf 220 Hodnocení dostupnosti obchodu s potravinami v obcích Královéhradeckého kraje dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

V 220 obcích je přímo v obci umístěna prodejna s potravinami nebo se smíšeným zbožím. Oproti tomu jedna třetina zástupců obcí uvedla, že prodejna v obci chybí, nebo je trvale uzavřena (v 15 obcích je uzavřena prodejna, ale objekt je schopný k obnovení provozu). 22 obcí je obsluženo pojízdnou prodejnou. Provozovatelem obecní prodejny je nejčastěji maloobchodní řetězec, například Hruška nebo Coop. Skoro stejný podíl mezi provozovateli tvoří fyzické osoby, ať už české nebo často vietnamské národnosti. Obchod přímo ve vlastnictví obce je spíše raritou. V současnosti je problém udržet prodejnu v obci, obchody chtějí po obcích často příspěvek na provoz a obce proto často jejich provoz dotují ze svého rozpočtu. Možným řešením by dle starostů bylo zavedení dotačního programu nebo jiné formy příspěvku na provoz obecních prodejen. Dle šetření KÚ KHK by se dotačního programu na podporu obecních prodejen jistě nebo pravděpodobně zúčastnilo 74 obcí.

Graf 221 Struktura provozovatelů prodejen v obcích Královéhradeckého kraje

Zdroj: dotazníkové šetření se zástupci obcí Královéhradeckého kraje

3.6 Chytrý region v sociálním pilíři

Využitelnost chytrých řešení a moderních technologií v tématech diskutovaných v sociálním pilíři je značně různorodá. Zatímco přenositelnost chytrých řešení na oblast demografie, pohybu a struktury obyvatelstva je velmi obtížně uchopitelná, tak například v problematice bydlení a bytové výstavby se možné využití chytrých řešení samo nabízí. Oblasti zdravotnictví, sociálních služeb a bezpečnosti, k jejichž synchronizovanému řízení jsou nezbytné počítačové informační systémy, jsou k rozvoji chytrých technologií přímo předurčená. Obecně lze říci, že v sociálním pilíři bude společným průsečíkem smart přístupů okruh řešení zacílených na zavádění prvků internetu věcí, datových systémů. Významně se ale také uplatňují řešení, které zmírňují dopady běžného života obyvatel na životní prostředí, šetří energii a další neobnovitelné zdroje naší planety, včetně vody.

V oblasti bydlení lze aplikovat řadu chytrých prvků, mluvíme internetu věcí a o tzv. inteligentních budovách, které je možné ovládat na dálku pomocí Internetu. Inteligentními prvky lze vybavit například obecní nájemní domy, domovy důchodců či domy s pečovatelskou službou. V oblasti urbanismu a bydlení se uplatňují i prvky tzv. zelené infrastruktury – jedná se o zelené střechy, zelené fasády atd. V Královéhradeckém kraji se prvky chytrých řešení v rozvoji bydlení uplatňují prozatím pouze v jednotlivých případech u soukromých objektů. Systematické zavádění chytrých řešení při nové bytové výstavbě nebo revitalizaci sídlišť nejsou známy. Statutární město Hradec Králové má v plánu rozvíjet koncept „bydlení v klidu“. Bude se jednat o rozšíření monitoringu ovzduší o nová smart čidla, využití dalších čidel indikujících kvalitu bydlení kvalita bydlení – čidla na hluk, počet projíždějících vozidel atd. Mimo krajské město zatím nebyly identifikovány žádné významné projekty, v některých obcích se plánuje použití prvků tzv. zelené infrastruktury při výstavbě nových budov, nebo rekonstrukci stávajících objektů. Příkladem je město Hořice, kde plánují v rámci projektu rekonstrukce převlékárny v areálu fotbalového hřiště použít technologii zelená střecha.

V případě chytrých řešení ve zdravotnictví mluvíme o tzv. e-health. Základem je sdílení informací mezi pacienty a poskytovateli zdravotní péče, nemocnicemi, zdravotnickým personálem a zdravotnickými informačními sítěmi. Propojení všech účastníků v oblasti zdraví a zdravotnictví prostřednictvím moderních technologií představuje například elektronické zdravotní záznamy, předepisování léků nebo přenosné prostředky pro monitorování pacientů. Využití moderních technologií ve zdravotnických službách je v kraji koncentrováno především do Fakultní nemocnice Hradec Králové. Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje ve spolupráci s operátorem O2 vyvinuli mobilní aplikaci (mobilní aplikaci KISS SHARP), která pomáhá zajistit první pomoc dříve před příjezdem posádky záchranné služby. Aplikace automaticky vyhledá nejbližší aktivní First responder, tedy registrované poskytovatele první pomoci, a upozorní je na zásah v jejich okolí.

V oblasti **bezpečnosti obyvatel** se chytrá řešení uplatňují především v oblasti kyberbezpečnosti, ale i do bezpečnostní infrastruktury pronikají smart technologie, jako jsou například inteligentní kamerové systémy, senzorická měření a další.

Statutární město Hradec Králové plánuje ve své prioritě smart city konceptu Smart living rozvoj následujících oblastí: rozšíření kamerového systému – provázat IDS a kamerový systém městské policie, vzdálený dozor nad majetkem řešit nejen prostřednictvím kamer, ale i chytrých čidel – městská sportoviště, hřiště a další areály ve správě města, umožnit vzdálenou regulaci vstupu do areálů. V případě ostatních měst a obcí jsou prvky smart bezpečnosti zastoupeny kamerovými systémy a varovnými informačními systémy. Městský kamerový systém ve Dvoře Králové nad Labem je napojen na metropolitní síť, slouží k zajištění prevence kriminality a dohledu nad bezpečností veřejně přístupných míst a zároveň je používán jako důkazní prostředek při odhalování a řešení přestupků v dopravě, pomáhá při pátrání po osobách či majetku. V Novém Bydžově funguje rozsáhlý systém kamer a kontrolních stanovišť v rámci metropolitní sítě města. Kamerový systém městské policie v Jičíně umí rozeznávat SPZ kradených aut a aut bez zaplaceného povinného ručení. Kamerové systémy mají také další obce (např. obce Libáň, Kopidlo). Ve Vysoké nad Labem jsou umístěny

webkamery na veřejném prostranství, která snímají on-line v reálném čase za účelem zvýšení bezpečnosti a monitorování aktuální obsazenosti sportovišť. V Trutnově je v provozu varovný a informační systém, který varuje občany města o rizikových situacích pomocí sms zpráv. V obcích Hoříněves a Všestary zavedli svolávací systém pro hasiče prostřednictvím sms zpráv. Zprávy do chytrých telefonů o bezpečnostních rizicích zasílají i v obcích Kopidlínska, v obcích Albrechtovice nad Orlicí, Doudleby nad Orlicí, Kostelec nad Orlicí, Česká Metuje. Sms infokanal ve Dvoře Králové nad Labem slouží pro informovanost občanů v krizových situacích, ale také na základě uvedené adresy k zasílání informací o plánovaných odstávkách vody, elektrické energie, o uzavírkách ulic apod. V systému zaregistrováno cca 1 000 čísel. Město Jičín nabízí majitelům objektů (nemovitostí) nacházejících se v záplavovém území řeky Cidliny a Valdického potoka informační povodňovou službu. Majitelé mají možnost sdělit svůj telefonní kontakt a v případě možného ohrožení (rizika povodně) dostanou informace formou SMS. Své občany před povodněmi v rámci protipovodňových opatření varují formou sms také obce Hostinné a Meziměstí.

Základní a střední školy zavádějí v návaznosti na bezpečnostní opatření chytré docházkové a přístupové bezpečnostní systémy, které jsou propojeny s kartou žáka a do školy tak nepouštějí bez kontroly nežádané návštěvníky. Docházkový systém navíc může sloužit i k jasné identifikaci žáka, započítání jeho docházky ve škole a k dalším organizačním účelům. Tyto prvky chytré bezpečnosti byly instalovány v následujících školách:

- Střední škola SION High School Hradec Králové – přístupový systém
- VOŠ a SPŠ, Pod Koželuhy, Jičín – docházkový a přístupový systém
- VOŠ a střední zemědělská škola Hořice – přístupový systém
- Gymnázium Hořice – přístupový systém
- ZŠ Trutnov-Komenského – docházkový a přístupový systém
- ZŠ Trutnov – Mládežnická – docházkový a přístupový systém
- ZŠ Voletiny Trutnov – docházkový a přístupový systém
- VOŠ Kostelec nad Orlicí – přístupový systém
- OA Janské Lázně – přístupový systém, více budov
- SŠ informatiky a služeb Dvůr Králové – přístupový systém více budov
- VOŠ a SŠ Zdravotnická Hradec Králové – přístupový systém více budov
- Gymnázium J. Žáka Jaroměř – přístupový systém
- SUPŠ HN Hradec Králové – přístupový systém

4 Environmentální pilíř

4.1 Životní prostředí a ochrana přírody

Královéhradecký kraj patří v rámci ČR k regionům s relativně kvalitním životním prostředím. Regionálně se na území kraje diferencují lokality se zhoršenou kvalitou životního prostředí až prostředí narušená (hřebenové partie hor, průmyslové oblasti Polabí), pro něž jsou typické sektorově platné ekologické problémy a regionální problémy v důsledku hospodářského využití území modifikované sídelní strukturou. Kvalita životního prostředí je kromě antropogenních vlivů v kraji modifikována rovněž rozmanitostí krajinného reliéfu a místními podmínkami.

4.1.1 Ovzduší

Královéhradecký kraj se řadí k regionům s relativně čistým ovzduším. V kraji nejsou lokalizovány velké zdroje znečištění s výrazným negativním vlivem na kvalitu ovzduší. Kvalita ovzduší je ovšem teritoriálně diferencovaná. Území kraje je zatíženo emisemi z lokálních i z dálkových zdrojů (elektrárny Opatovice nad Labem a Chvaletice, Pardubická aglomerace), i když jejich vliv je díky odsíření v posledních letech již podstatně nižší. S uspokojením lze konstatovat, že negativní vliv dálkových přenosů emisí, hlavně u prašných částic a u oxidu síry, je díky ekologizaci velkých tepelných zdrojů postupně snižován. Ke zlepšení kvality ovzduší v obcích došlo také výrazným zvýšením plynofikace domácností a výměnou domácích kotlů za novější, k čemuž přispívají i tzv. Kotlíkové dotace“. Nedořešeny však zůstávají mnohé střední a malé zdroje znečištění.

Kvalita ovzduší v Královéhradeckém kraji je dlouhodobě ovlivňována také vývojem v sektoru dopravy (především tranzitní nákladní doprava), průmyslu a také částečně lokálním vytápěním domácností. Aktuální situace je pak podmíněna meteorologickými podmínkami.

Množství základních znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je evidováno v tzv. Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO). Podle závislosti na druhu zdrojů a jejich teplotných výkonů je REZZO členěn na REZZO 1 – REZZO 4 takto:

REZZO 1 = velké stacionární zdroje znečišťování,

REZZO 2 = střední stacionární zdroje znečišťování,

REZZO 3 = malé stacionární zdroje znečišťování,

REZZO 4 = mobilní zdroje znečišťování (zejména silniční a motorová doprava, železniční doprava, plavidla a letadla).

V České republice se v roce 2015 vyprodukovalo cca 834 tis. tun hlavních emisních látek REZZO 1 - 4. Největší část z nich tvoří oxid uhelnatý (60 %), oxidy dusíku (cca 20 %), oxid siřičitý cca 15 % a tuhé znečišťující látky tvoří 5 %. V Královéhradeckém kraji se ve stejném roce vyprodukovalo cca 36 tis. tun hlavních znečišťujících látek, tj. asi 4,3 % z republikového množství. Oxid uhelnatý v Královéhradeckém kraji tvoří cca 65 % z celkového množství, oxid dusíku cca 16 %, oxid siřičitý cca 12 % a tuhé znečišťující látky tvoří cca 7 %.

V porovnání emisí hlavních znečišťujících látek dle REZZO 1 - 4 s ostatními kraji ČR patří Královéhradecký kraj jednoznačně mezi regiony s nižším znečištěním. Měrné emise všech hlavních znečišťujících látek se pohybují pod průměrem ČR. Podle měrných hodnot emisních látek je nejvyšší znečištění ovzduší v Moravskoslezském kraji, na území Hl. m. Prahy. V obou krajích jsou vysoké především hodnoty oxidu uhelnatého, jehož zdrojem jsou mj. výfukové plyny z dopravy. Oxidy dusíku jsou nejvyšší v Praze a vysoké jsou také v Ústeckém kraji, až třetí v pořadí je kraj Moravskoslezský.

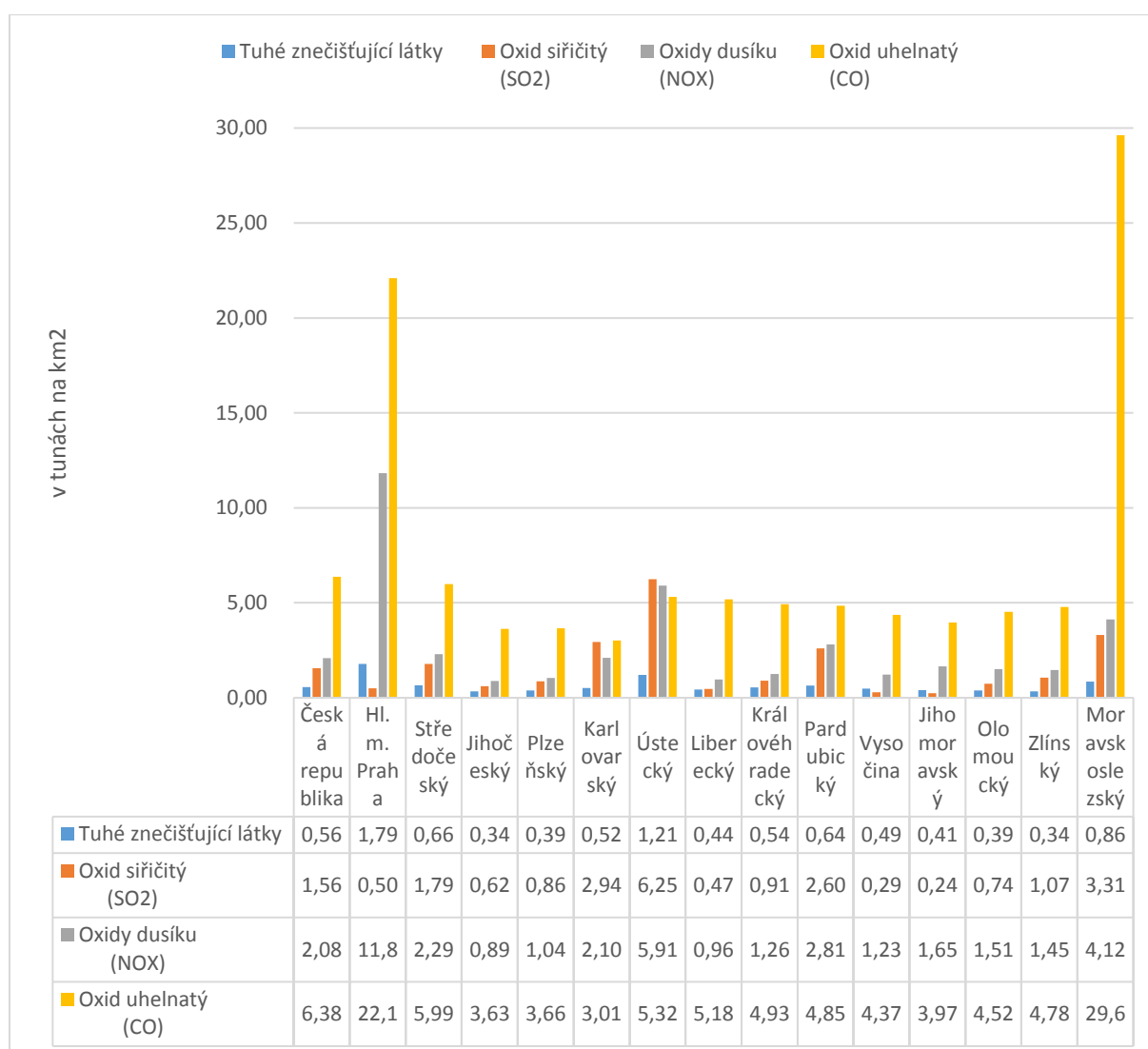
Mobilní zdroje (REZZO 4) v roce 2015 vyprodukovaly v ČR cca 166 tis. tun základních znečišťujících látek tj., cca 20 % z celkového množství. V Královéhradeckém kraji to bylo ve stejném období cca 9

tis. tun z mobilních zdrojů, tj. cca 25 % z celkového množství. Mobilní zdroje produkují především oxid uhelnatý a oxidy dusíku.

Produkce emisí z dopravy v Královéhradeckém kraji je dle měrných ukazatelů na jednotku plochy i na obyvatele v rámci ČR na průměrné úrovni. Vyšší emisní zátěž z dopravy má zejména jižní část kraje, kterou prochází tranzitní trasy silniční dopravy a kde leží i velká sídla a dále tranzitní trasy v severojižním i západovýchodním směru. Doprava se v roce 2016 podílela 31,3 % na celkové emisní bilanci NOx a představuje tak významný zdroj emisí této látky. Ve struktuře emisí z dopravy měla v roce 2016 v případě emisí NOx, VOC a suspendovaných částic největší podíl nákladní silniční doprava, u emisí skleníkových plynů a CO se jednalo o individuální automobilovou dopravu. Emise znečišťujících látek z dopravy v kraji v období 2000-2016 poklesly na méně než třetinu stavu v roce 2000, vývoj emisí ovlivnila obnova vozového parku a snižování jeho emisní náročnosti. V závěru hodnoceného období však klesající trend postupně přešel do stagnace, a to v důsledku pokračujícího růstu výkonů v silniční dopravě.

Graf 222 Měrné emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší podle krajů v roce 2015 REZZO 1 - 4

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 57 Emise hlavních znečišťujících látek v České republice podle krajů v roce 2015

ČR, kraje	Tuhé znečišťující látky		Oxid siřičitý (SO ₂)		Oxidy dusíku (NO _x)		Oxid uhelnatý (CO)	
	celkem (t)	měrné ¹⁾	celkem (t)	měrné ¹⁾	celkem (t)	měrné ¹⁾	celkem (t)	měrné ¹⁾
Celkem (REZZO 1–4) ²⁾								
Česká republika	43 876,0	0,56	123 056,2	1,56	164 419,2	2,08	503 067,1	6,38
Hl. m. Praha	887,2	1,79	247,8	0,50	5 870,3	11,83	10 963,1	22,10
Středočeský	7 304,6	0,66	19 664,0	1,79	25 208,2	2,29	66 016,2	5,99
Jihočeský	3 378,7	0,34	6 193,0	0,62	8 944,5	0,89	36 552,8	3,63
Plzeňský	2 953,1	0,39	6 509,6	0,86	7 882,7	1,04	27 649,9	3,66
Karlovarský	1 719,1	0,52	9 757,7	2,94	6 961,6	2,10	9 986,4	3,01
Ústecký	6 434,7	1,21	33 350,0	6,25	31 547,3	5,91	28 363,7	5,32
Liberecký	1 379,5	0,44	1 476,3	0,47	3 042,9	0,96	16 383,8	5,18
Královéhradecký	2 584,8	0,54	4 307,9	0,91	5 997,8	1,26	23 476,5	4,93
Pardubický	2 904,1	0,64	11 738,2	2,60	12 691,9	2,81	21 907,0	4,85
Vysočina	3 326,9	0,49	1 993,6	0,29	8 340,9	1,23	29 701,1	4,37
Jihomoravský	2 914,0	0,41	1 732,1	0,24	11 854,6	1,65	28 573,1	3,97
Olomoucký	2 073,7	0,39	3 899,9	0,74	7 951,6	1,51	23 827,4	4,52
Zlínský	1 356,1	0,34	4 224,0	1,07	5 762,2	1,45	18 929,4	4,78
Moravskoslezský	4 659,4	0,86	17 961,9	3,31	22 362,6	4,12	160 736,7	29,61
Stacionární zdroje (REZZO 1–3) ²⁾								
Česká republika	37 203,0	0,47	122 915,1	1,56	94 368,7	1,20	413 585,5	5,24
Hl. m. Praha	366,9	0,74	232,7	0,47	1 834,2	3,70	2 153,2	4,34
Středočeský	6 053,4	0,55	19 638,0	1,78	12 682,5	1,15	50 469,4	4,58
Jihočeský	2 875,7	0,29	6 183,3	0,61	2 802,2	0,28	29 408,0	2,92
Plzeňský	2 501,1	0,33	6 501,0	0,86	2 775,1	0,37	21 907,4	2,90
Karlovarský	1 564,3	0,47	9 754,4	2,94	5 304,8	1,60	7 807,9	2,36
Ústecký	6 032,3	1,13	33 341,7	6,25	27 347,0	5,13	23 129,1	4,34
Liberecký	1 180,1	0,37	1 471,9	0,47	1 048,1	0,33	13 743,3	4,34
Královéhradecký	2 231,8	0,47	4 301,1	0,90	2 002,5	0,42	18 855,7	3,96
Pardubický	2 577,2	0,57	11 732,1	2,60	8 913,0	1,97	17 727,2	3,92
Vysočina	2 816,1	0,41	1 984,1	0,29	2 365,4	0,35	23 232,4	3,42
Jihomoravský	2 165,0	0,30	1 716,0	0,24	4 013,8	0,56	18 410,1	2,56
Olomoucký	1 646,5	0,31	3 891,2	0,74	3 364,5	0,64	18 300,2	3,47
Zlínský	1 067,8	0,27	4 217,8	1,06	2 733,6	0,69	14 974,5	3,78
Moravskoslezský	4 125,0	0,76	17 949,8	3,31	17 181,9	3,17	153 467,0	28,28
Mobilní zdroje (REZZO 4)								
Česká republika	6 673,0	0,08	141,1	0,00	70 050,5	0,89	89 481,6	1,13
Hl. m. Praha	520,4	1,05	15,1	0,03	4 036,0	8,13	8 809,9	17,76
Středočeský	1 251,2	0,11	26,0	0,00	12 525,7	1,14	15 546,7	1,41
Jihočeský	503,0	0,05	9,7	0,00	6 142,3	0,61	7 144,7	0,71
Plzeňský	451,9	0,06	8,6	0,00	5 107,6	0,68	5 742,6	0,76
Karlovarský	154,7	0,05	3,4	0,00	1 656,8	0,50	2 178,5	0,66
Ústecký	402,4	0,08	8,3	0,00	4 200,3	0,79	5 234,6	0,98
Liberecký	199,4	0,06	4,3	0,00	1 994,9	0,63	2 640,5	0,83
Královéhradecký	353,0	0,07	6,9	0,00	3 995,3	0,84	4 620,8	0,97
Pardubický	327,0	0,07	6,1	0,00	3 778,9	0,84	4 179,8	0,92
Vysočina	510,9	0,08	9,4	0,00	5 975,5	0,88	6 468,7	0,95

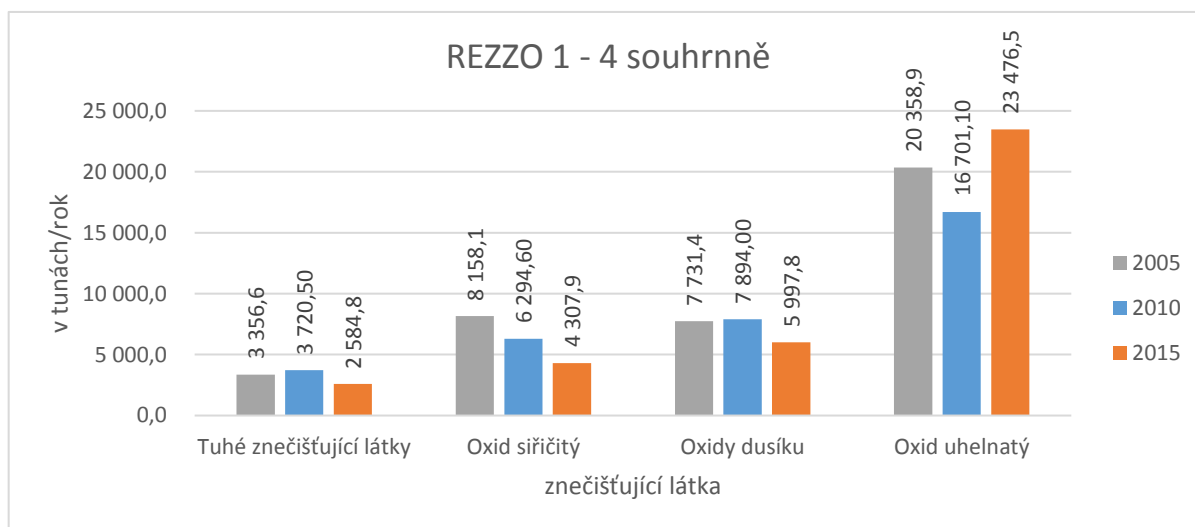
Jihomoravský	749,0	0,10	16,1	0,00	7 840,8	1,09	10 163,0	1,41
Olomoucký	427,2	0,08	8,7	0,00	4 587,0	0,87	5 527,2	1,05
Zlínský	288,4	0,07	6,2	0,00	3 028,6	0,76	3 954,9	1,00
Moravskoslezský	534,5	0,10	12,2	0,00	5 180,7	0,95	7 269,7	1,34

¹⁾ data byla převzata dne 4. 5. 2017

¹⁾ v t/km²

²⁾ včetně emisí tuhých znečišťujících látek, NH₃ a těkavých organických látek ze stavebních činností, chovů hospodářských zvířat, aplikace minerálních hnojiv a nesledovaných zdrojů použití rozpouštědel. Od roku 2015 rovněž včetně emisí přemísťujících se zdrojů (např. zařízení na recyklaci stavebních odpadů a asfaltových směsí, štěpkovače dřeva, diselagregáty pro lokální zajištění elektrické energie apod.)

Graf 223 Emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší v Královéhradeckém kraji v roce 2005, 2010 a 2015

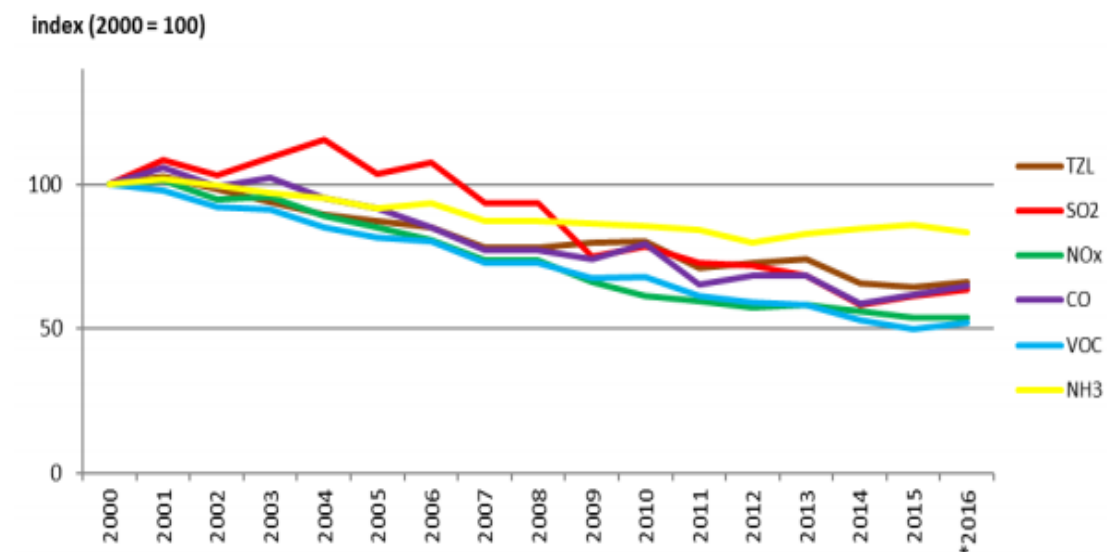

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, ČSÚ

Množství vyprodukovaných emisí se meziročně mírně liší. Souhrnně lze hovořit o klesající tendenci v produkci TZL, SO₂ a NO_x. U oxidu uhelnatého (CO₂) jsou hodnoty rozkolísané, ale mají spíše mírně rostoucí tendenci.

Emise TZL vyprodukované v Královéhradeckém kraji (celkově 2,7 tis. t v roce 2016) pocházely především z malých zdrojů, zejména z vytápění domácností (70,8 %), stejně tak tomu bylo i u emisí CO, kdy vytápění domácností představovalo 77,2 % z celkového objemu 24,6 tis. t. Emise SO₂ (celkově 4,5 tis. t) byly v kraji produkovány především při výrobě elektřiny a tepla (69,6 %) a emise NO_x (jejichž celková produkce činila 6,0 tis. t) byly emitovány zejména mobilními zdroji, resp. dopravou (65,5 %).

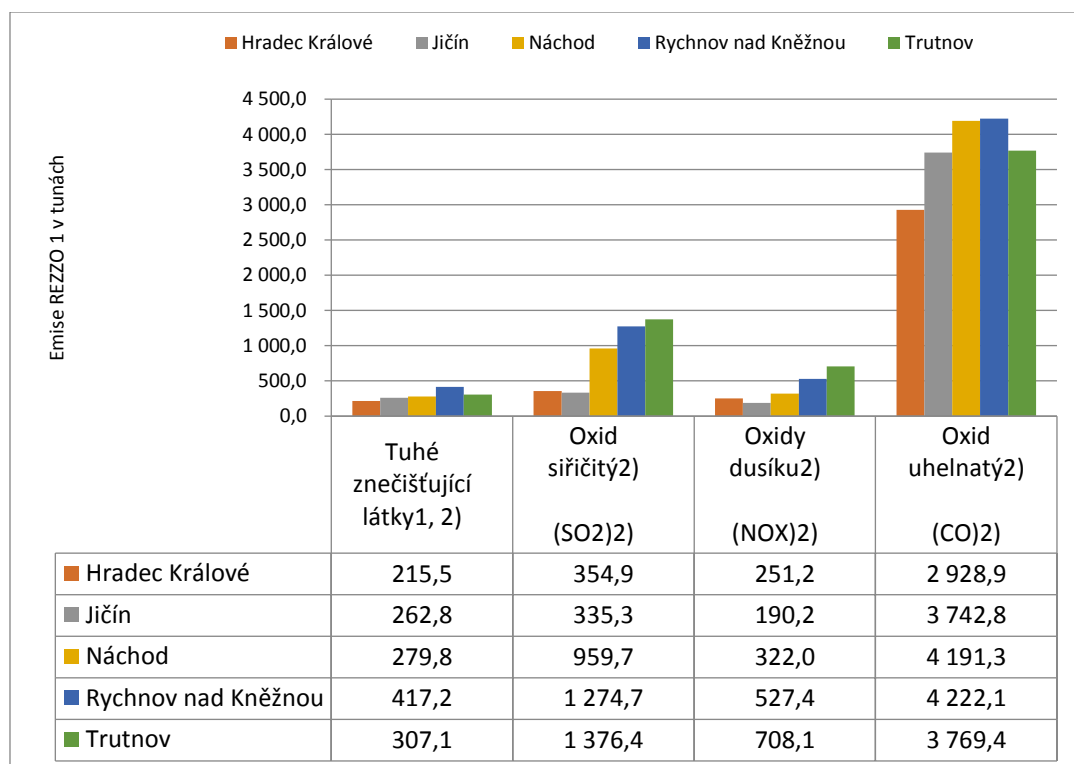
Emise NH₃ s celkovou produkcí 5,0 tis. t v roce 2016 v kraji souvisely zejména se zemědělskou činností, především s chovem hospodářských zvířat (96,8 %). Vznik emisí VOC (8,2 tis. t) byl vázán na používání a výrobu organických rozpouštědel (66,0 %).

Graf 224 Vývoj emisí znečišťujících látek v rozmezí let 2000–2016

Emise TZL, VOC a NH₃ z plošných zdrojů byly do krajů rozpočteny odborným odhadem.

* Předběžná data.

Zdroj dat: Cenia

Graf 225 Množství emisí základních znečišťujících látek REZZO 1 – 4 do ovzduší podle okresů v roce 2015

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, ČSÚ

Emisní produkce jednotlivých škodlivin se v rámci území kraje liší. V porovnání dat za jednotlivé okresy Královéhradeckého kraje je patrné, že k největším producentům TZL patří okres Rychnov nad

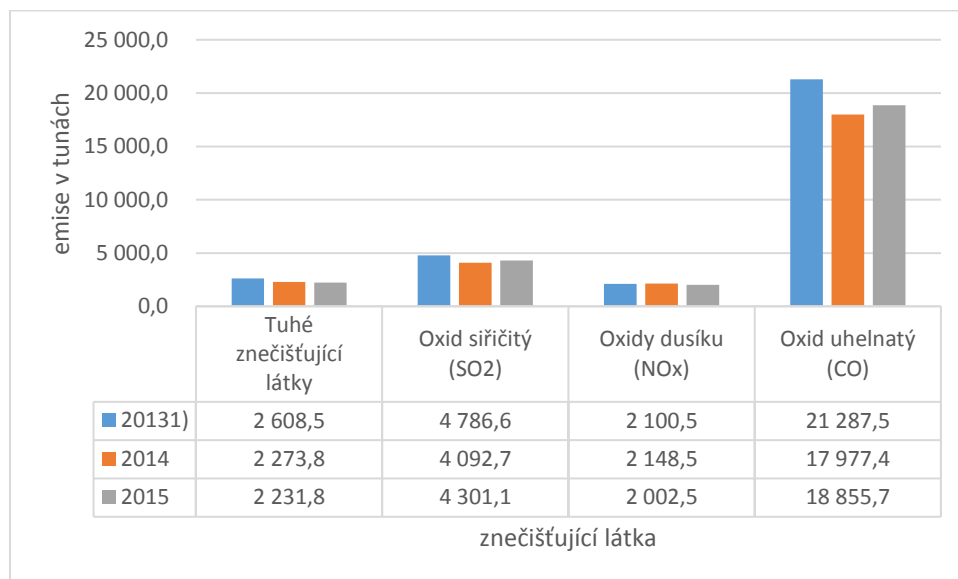
Kněžnou, kde se vyprodukuje téměř 2x více TZL než v okrese Hradec Králové. Okres Rychnov nad Kněžnou také společně s okresem Trutnov výrazně převyšují ostatní okresy v produkci oxidu siřičitého a oxidu dusíku. Znečištění oxidem uhelnatým je v rámci okresů více rovnoměrné, nejméně zatíženým okresem je Hradec Králové. Celkově lze konstatovat, že z hlediska produkce emisních látek je nejméně zatížen okres Hradec Králové, nejhůře je na tom okres Rychnov nad Kněžnou a Trutnov.

Tabulka 58 Emise základních znečišťujících látek do ovzduší podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2015

Kraj, okresy	Tuhé znečišťující látky ^{1, 2)}	Oxid siřičitý ²⁾ (SO ₂) ²⁾	Oxidy dusíku ²⁾ (NO _x) ²⁾	Oxid uhelnatý ²⁾ (CO) ²⁾
Celkem (t)				
Královéhradecký kraj	2 231,8	4 301,1	2 002,5	18 855,7
Hradec Králové	215,5	354,9	251,2	2 928,9
Jičín	262,8	335,3	190,2	3 742,8
Náchod	279,8	959,7	322,0	4 191,3
Rychnov nad Kněžnou	417,2	1 274,7	527,4	4 222,1
Trutnov	307,1	1 376,4	708,1	3 769,4
Měrné emise (t/km ²)				
Královéhradecký kraj	0,47	0,90	0,42	3,96
Hradec Králové	0,24	0,40	0,28	3,28
Jičín	0,30	0,38	0,21	4,22
Náchod	0,33	1,13	0,38	4,92
Rychnov nad Kněžnou	0,42	1,30	0,54	4,30
Trutnov	0,27	1,20	0,62	3,29
Měrné emise (kg/obyvatele)				
Královéhradecký kraj	4,05	7,80	3,63	34,20
Hradec Králové	1,32	2,18	1,54	17,99
Jičín	3,31	4,22	2,40	47,14
Náchod	2,52	8,65	2,90	37,77
Rychnov nad Kněžnou	5,29	16,16	6,69	53,52
Trutnov	2,58	11,55	5,94	31,62
¹⁾ REZZO 1–3 (data byla převzata dne 4. 5. 2017)				
¹⁾ Údaj za kraj nesouhlasí se součtem údajů za okresy. Data za kraj jsou včetně emisí tuhých znečišťujících látek, NH ₃ a těkavých organických látek ze stavebních činností, chovů hosp. zvířat, aplikace min. hnojiv a nesledovaných zdrojů použití rozpouštědel.				
²⁾ Data za kraj nesouhlasí se součtem údajů za okresy. Od roku 2015 jsou součástí emisí vykazovaných na úrovni krajů rovněž emise přemísťujících se zdrojů (např. zařízení na recyklaci stavebních odpadů a asfaltových směsí, štěpkovače dřeva, dieselagregáty pro lokální zajištění elektrické energie apod.).				

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, ČSÚ

Emise ze stacionárních zdrojů znečištění (REZZO 1 – 3) do ovzduší jsou v Královéhradeckém kraji v porovnání s ČR podprůměrné, a to u všech sledovaných látek. Hodnoty vyprodukovaných TZL, SO₂, NO_x se v časovém vývoji snižují. Pouze hodnoty CO mají více rozkolísaný charakter, ale rovněž s mírně klesající tendencí.

Graf 226 Emise ze stacionárních zdrojů REZZO 1 - 3 v letech 2013 - 2015

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav, ČSÚ

Především velká města a aglomerace se lokálně potýkají s nárůstem emisí oxidu dusíku a oxidu uhelnatého. Tento nárůst je způsoben převážně dopravou (hlavně automobilovou) a jejím mnohdy nevhodným tranzitním vedením přes centra měst a obydlené lokality. Doprava patří k nejrychleji se rozvíjejícím oborům lidské činnosti a nárůst její intenzity je v některých úsecích markantní, což bohužel má prokazatelně negativní vliv na životní prostředí. Snížení emisí oxidu dusíku (Nox) a organických těkavých látek ve velkoplošném měřítku je také jedinou cestou snižování zátěže nadměrnými koncentracemi přízemního ozónu.

Z výsledků dotazníkového šetření v obcích (duben – květen 2018) je patrné, že 57 % obcí, které na danou otázku odpovědělo, má problém s lokálním znečištěním ovzduší. Převažuje znečištění z lokálních topenišť, které uvedlo 30 % respondentů, 22,8 % respondentů uvedlo problém lokálního znečištění v důsledku dopravy (zápach, prašnost) a pouze 4,2 % respondentů uvedla souvislost lokálního znečištění s podnikatelskou výrobou (např. zapáchající vypouštění z komínů, prokazatelně zvýšená prašnost aj.).

Výrazně se liší lokální problémy se znečištěním ovzduší mezi malými obcemi a městy nad 3000 obyvatel. S velikostí obce roste i podíl problémů s lokálním znečištěním ovzduší. Zatímco malé obce vnímají tuto problematiku jen asi z cca 37 % a to převážně v souvislosti s lokálními topeništi a dopravou, tak respondenti velkých obcí a měst uvádějí problémy lokálního znečištění zhruba v 80 %, z nichž polovina uvedlo znečištění z dopravy, cca čtvrtina uvedla znečištění z lokálních topenišť a téměř 15 % respondentů uvedlo zatížení v souvislosti s průmyslovou resp. podnikatelskou výrobou. V obcích do 500 obyvatel se znečištění ovzduší v důsledku podnikatelské činnosti vyskytuje pouze ojediněle.

Podle jednotlivých ORP Královéhradeckého kraje vnímají problematiku lokálního znečištění nejvíce v ORP Jaroměř a Kostelec nad Orlicí (80 %), Broumov (75 %), naopak nejmenší podíl odpovědí ano k lokálnímu znečištění ovzduší bylo identifikováno v ORP Hořice, Jičín, Nová Paka a Dobruška (50 % a méně). Lokálním znečištěním z dopravy je dle odpovědí respondentů jednoznačně nejvíce zatíženo ORP Jaroměř (50 %). Naopak tuto problematiku nejméně uvádějí obce z ORP Rychnov nad Kněžnou (9,1 %). Zatížení lokálním znečištěním z podnikatelské výroby nejvíce pociťují obce v ORP Kostelec nad Orlicí (28,6 %), Dobruška, Rychnov nad Kněžnou, Dvůr Králové nad Labem a Náchod (7 – 10 %). V ORP Hořice, Jičín, Nová Paka, Nový Bydžov, Vrchlabí, Nové Město na Metují, Broumov a Jaroměř nemají s lokálním znečištěním ovzduší z podnikatelské činnosti problém vůbec, resp. respondenti ho

neuedli. Lokální topeniště se na znečištění ovzduší podílejí nejvíce v ORP Broumov (56 %) a Rychnov nad Kněžnou (45 %).

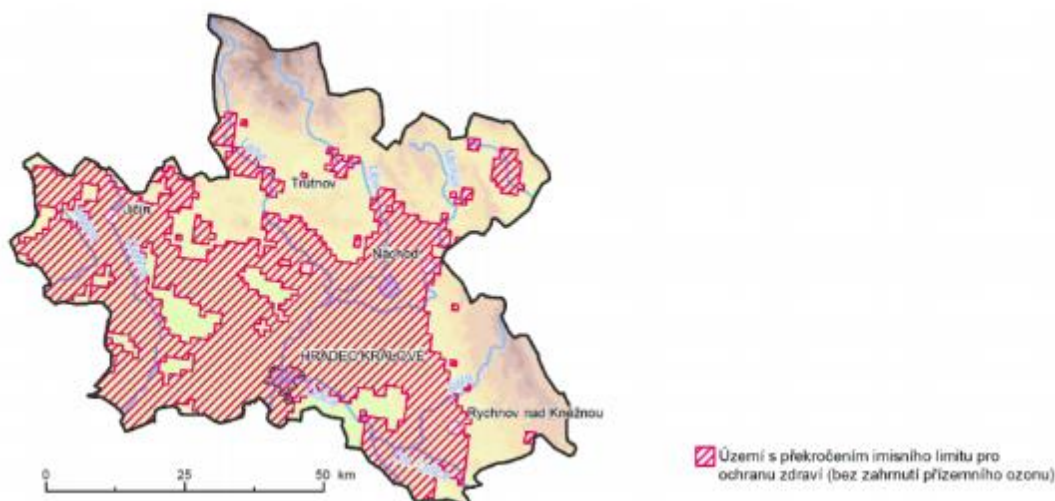
Měření znečištění ovzduší probíhá v nepřetržitém provozu na měřicích stanicích Automatizovaného imisního monitoringu (AIM), který provozuje Český hydrometeorologický ústav. V Královéhradeckém kraji je celkem 5 stanic AIM s různým měřicím programem. Stanice AIM s programem měření základních znečišťujících látek se nacházejí v Hradci Králové na Brněnské ulici, Krkonoších na Rýchorách, v Orlických horách na Šerlichu a v Trutnově na Mládežnické ulici a v Hradci Králové na observatoři, kde je měřen pouze ozón.

Hodnoty měřených výsledků v síti AIM se přepočítávají v tzv. index kvality ovzduší, který je rozdělen do 6 stupňů (velmi dobrá kvalita, dobrá, uspokojivá, vyhovující, špatná a velmi špatná). Stanice Hradec Králové – Brněnská a na Šerlichu v Orlických horách spadají do kategorie „uspokojivá“. Pro ostatní stanice v kraji index není stanoven pro neúplná data.

Nejvyšší koncentrace škodlivých látek se v ovzduší vyskytují v zimním období při nepříznivých rozptylových podmínkách. Koncentrace oxidů dusíku jsou zvýšené zvláště ve městech a v blízkosti dopravních tepen, prakticky v průběhu celého roku. Ozón dosahuje maximálních hodnot v jarních a hlavně v letních měsících při dlouhém trvání slunných a bezoblačných dní.

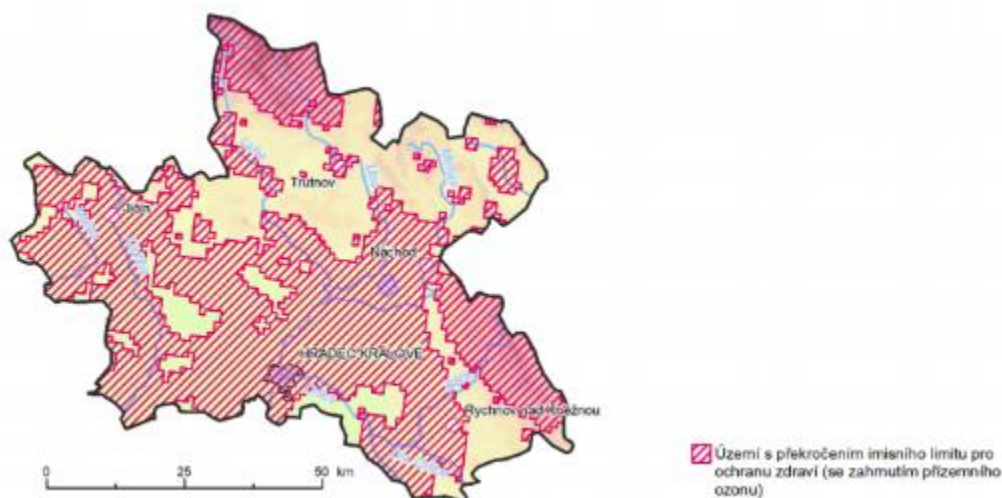
Imisní limit pro ochranu lidského zdraví vyjádřený denními 8hodinovými klouzavými průměrnými koncentracemi ozonu ($LV = 120 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) bývá v Královéhradeckém kraji překračován jen výjimečně. Např. v roce 2016 byl překročen na 2 lokalitách (Krkonoše – Rýchory a lokalita Polom). Imisní limit ($LV = 1 \text{ ng}\cdot\text{m}^{-3}$) pro roční průměrnou koncentraci B(a)P bývá v kraji překročen rovněž výjimečně. Např. v roce 2016 byl překročen na 2 lokalitách (Hradec Králové – Sukovy sady a Hradec Králové – třída SNP). Ostatní imisní limity nebyly na stanicích státní sítě imisního monitoringu v kraji překročeny. Ucelenou informaci o kvalitě ovzduší na území Královéhradeckého kraje udává mapa oblastí s překročením imisních limitů bez zahrnutí přízemního ozonu. Podle tohoto vymezení došlo v roce 2016 na celkem 51,4 % území kraje k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku. Při hodnocení kvality ovzduší se zahrnutím přízemního ozonu se v roce 2016 jednalo o 63,3 % území kraje.

Mapa 14 Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v roce 2016

Zdroj: CENIA

Mapa 15 Oblastí kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v roce 2016

Zdroj: CENIA

4.1.2 Voda

Území Královéhradeckého kraje je ve srovnání s jinými regiony ČR velmi bohaté na zdroje podzemní vody. Problémem je nedostatečná legislativní ochrana zdrojů podzemních vod. Vyhlášky k ochranným pásmům vodních zdrojů jsou zastaralé a rozsah ochranných pásem neodpovídá moderním poznatkům geologie a hydrogeologie. Navíc existují nové hrozby, které mohou tyto zdroje ovlivnit – např. vrty pro tepelná čerpadla.

Relativně dostatečné jsou na území kraje i zdroje povrchových vod. Páteří říční systém (Labe, Orlice, Metuje, Úpa, Cidlina) je doplněn poměrně velkým počtem středně velkých a menších vodních toků. Především labská písečná oblast je bohatá na vodní plochy vzniklé v důsledku těžby písku. Převážně v polabské části a v podkrkonošské oblasti se nachází několik dalších vodních útvarů (převážně rybníky). Plošně největší uměle vybudovanou vodní plochou v kraji je vodní nádrž Rozkoš nedaleko České Skalice, která je napájena vodou z Úpy a odtéká pomocí svodnice Rozkoš do řeky Metuje. Na řece Labi jsou vybudované dvě vodní nádrže. Na horním toku to je vodní nádrž Labská nedaleko Špindlerova Mlýna a vodní nádrž Les Království u Dvora Králové nad Labem. Obě tyto nádrže mají významný regulační potenciál na Labi a slouží jako protipovodňová ochrana i jako zásobárna vody. Na horním toku Divoké Orlice je vybudována vodní nádrž Pastviny, která leží již mimo území Královéhradeckého kraje, ale je to jediná regulační zdrž na řece Orlici a má velký protipovodňový význam pro celou jihovýchodní oblast kraje až po město Hradec Králové, kde se Orlice vlévá do Labe.

Na území Královéhradeckého kraje se nalézají poměrně bohatá prameniště povrchových vod, které jsou vázány především na horské a podhorské oblasti v severní až východní části regionu. Téměř celé území kraje náleží k povodí Labe, okrajová část Broumovského výběžku k povodí Odry.

Sledování jakosti vody v tocích zajišťuje Povodí Labe, státní podnik, Hradec Králové.

Základní hodnocení jakosti vody se uskutečňuje podle ČSN 75 7221 "Jakost vod - Klasifikace jakosti povrchových vod" z roku 1998. Tekoucí povrchové vody se podle jakosti zařazují do 5 tříd jakosti:

- I. neznečištěná voda
- II. mírně znečištěná voda
- III. znečištěná voda

IV. silně znečištěná voda

V. velmi silně znečištěná voda

Jakost vody se klasifikuje pro každý jednotlivý ukazatel zvlášť. Vybranými ukazateli pro základní klasifikaci jsou: index saprobity bentosu, biochemická spotřeba kyslíku, chemická spotřeba kyslíku dichromanem, dusičnanový dusík, amoniakální dusík a celkový fosfor. Výsledná třída se určí podle nejnepříznivějšího zatřídění zjištěného u jednotlivých vybraných ukazatelů.

Některé vodní toky jsou dlouhodobě zatíženy velmi špatnou morfologií vodních koryt, které byly v minulosti někdy násilně narovnávány a upravovány oproti přirozeným řečištím. Dlouhodobě se nedaří zlepšit a rozvíjet revitalizační akce na návrat k původním a přirozeným tokům. Tyto revitalizace pak mohou přirozeně pozitivně působit na biologickou rozmanitost v tocích a vést ke zvýšení odolnosti toků a říční krajiny proti suchu.

Hlavním tokem Královéhradeckého kraje je řeka Labe, která pramení v Krkonoších a kraj opouští jižně od Hradce Králové v obci Vysoká nad Labem. Jakost vody v Labi se liší podle úseku toku. Na horním toku Labe v úseku po Vrchlabí se jakost vody Labe pohybuje ve třídě I. Neznečištěná voda. Negativní vliv na jakost vody zde má zbytkové znečištění z ČOV Špindlerův Mlýn, které je eliminováno v údolní nádrži Labská. Nádrž zadržuje především fosfor, což na druhou stranu tuto nádrž znehodnocuje a přispívá k nežádoucí eutrofizaci vody. Pod Vrchlabím se jakost vody zhoršuje do II. třídy tzn. mírně znečištěná voda a od Dvora Králové nad Labem až po státní hranici se ve většině ukazatelů základní klasifikace jakost vody Labe pohybuje ve II. až III. třídě tzn. až mírně znečištěná až znečištěná voda.

Postupnou výstavbou ČOV pro všechny rozhodující zdroje znečištění (nejen na Labi, ale i na přítocích a v jejich povodích) se stav jakosti vody Labe na území kraje se podstatně zlepšil. Významně k tomu přispěly zejména ČOV pro Vrchlabí, Dvůr Králové nad Labem, Hradec Králové. Největší zhoršení znečištění Labe za hranicemi Královéhradeckého kraje způsobuje městská a průmyslová aglomerace Pardubice. V posledních letech se v oblasti znečištění vod objevují nová rizika v podobě znečištění vod např. léky, hormony, mikroplasty, pesticidy ze zemědělství apod.

Nejvýznamnějšími přítoky Labe na území Královéhradeckého kraje jsou Orlice, Metuje a Úpa.

Spojená Orlice vzniká soutokem Divoké a Tiché Orlice nad městem Týniště nad Orlicí. Divoká Orlice v ukazatelích základní klasifikace vykazuje vodu I. až II. třídy jakosti. V celé délce má zvlášť příznivou jakost vody v ukazateli N-NH₄ (I. třída). V žádném z ukazatelů základní klasifikace není překročen přípustný imisní standard. Z dalších sledovaných a hodnocených ukazatelů nejsou dodrženy imisní standardy pouze u fekálních koliformních bakterií. Tichá Orlice v horním úseku po Ústí nad Orlicí je v mezích I. až II. třídy jakosti. Pak se výrazněji zhoršuje. V důsledku vypouštění odpadních vod z ČOV Ústí nad Orlicí a zejména po soutoku s Třebovkou, která má v ukazateli amoniakální dusík a BSK₅ dokonce IV. třídu jakosti, se dostává do III. třídy jakosti a tu si drží v celé další trati až po soutok s Divokou Orlicí. Spojená Orlice vykazuje jakost vody II. až III. třídy. Přípustné imisní standardy nesplňuje v ukazatelích nerozpuštěné látky a fekální koliformní bakterie.

Řeka Metuje vykazuje na horním úseku II. třídu jakosti. V Novém Městě se dostává do III. třídy a tuto jakost si drží až do závěrového profilu v Jaroměři. Přípustné imisní standardy jsou překračovány v ukazatelích fekální koliformní bakterie a celkový fosfor.

Řeka Úpa má až po Jaroměř jakost vody ve II. třídě. V Jaroměři se celkovým fosforem a BSK₅ dostává do III. třídy.

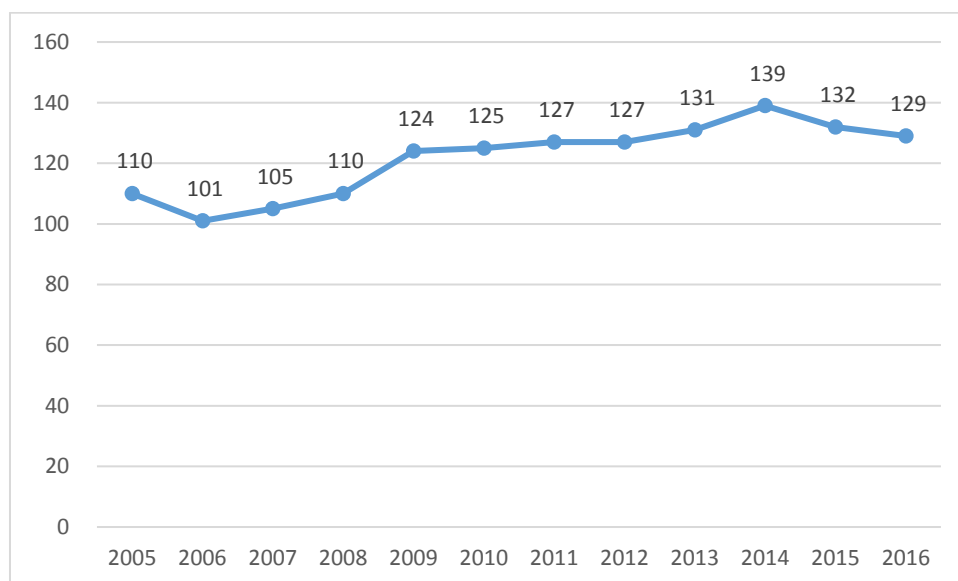
Jakost povrchových vod se průběžně zlepšuje v posledních letech ve většině sledovaných ukazatelích (biologická spotřeba kyslíku, chemická spotřeba kyslíku, amoniakální dusík, dusičnanový dusík a celkový fosfor), podle nichž se hodnotí celková jakost vody v tocích. K výraznému zlepšení ve většině sledovaných ukazatelích čistoty vod přispívá výstavba nových ČOV a modernizace stávajících. Naprostá většina ČOV jsou mechanicko-biologického charakteru. Obce si mohou pořídit i kořenovou

čističku odpadních vod. V Královéhradeckém kraji funguje např. v obci Velká Jesenice. Především u nově vystavěných RD se hojně budují domácí ČOV.

Míra připojení obyvatel ke kanalizaci a ČOV je i přes dotační podporu dlouhodobě výrazně podprůměrná a dosahuje 78,5 % v případě kanalizace celkově a 73,5 % pro kanalizaci zakončenou ČOV. Na území kraje bylo v roce 2016 v provozu celkem 129 ČOV a na jednu z nich bylo v roce 2016 připojeno průměrně 3 129 obyvatel. Terciární stupeň čištění mělo 53,5 % ČOV v kraji, což zhruba odpovídá průměru ČR.

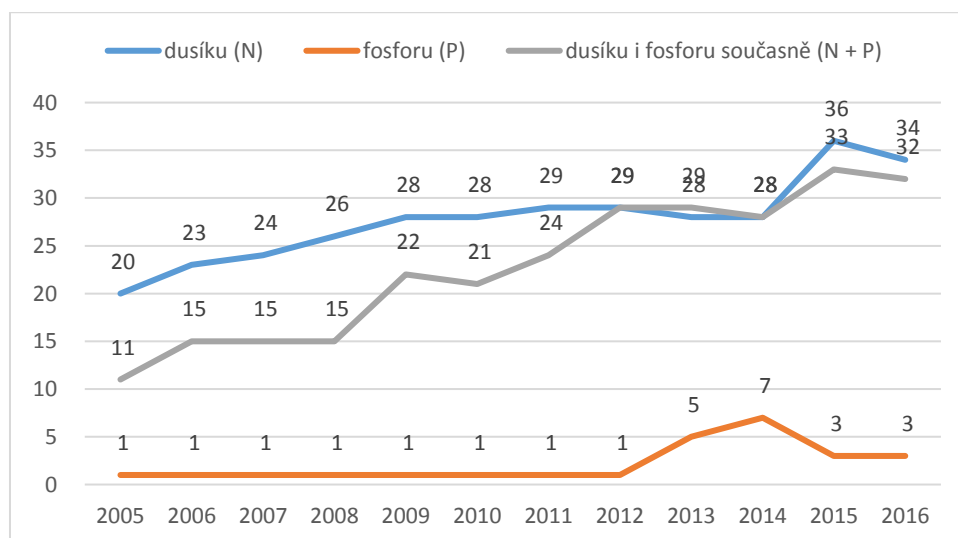
Královéhradecký kraj patří v současnosti k 9. ze 14 krajů v pořadí počtu ČOV a dosahuje 7. místa v pořadí krajů z hlediska přepočtu počtu ČOV na 10 000 obyvatel. Největší deficit napojení trvale bydlících obyvatel na veřejnou kanalizaci a kanalizaci zakončenou ČOV je v územním celku Jičín.

Graf 227 Celkový počet ČOV v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 228 Počet mechanicko-biologických ČOV s dalším odstraňováním látek dusíku a fosforu

Zdroj: ČSÚ

Množství vypouštěné odpadní vody do kanalizace (bez zpoplatněných srážkových vod) dosáhlo v roce 2016 v Královéhradeckém 19 534 tis. m³ a oproti roku 2015 tak došlo ke snížení o 122 tis. m³ (0,62

%). V rámci celé ČR se naopak množství vypouštěné odpadní vody do kanalizace meziročně mírně zvýšilo o 0,3 % dle údajů z ČSÚ.

Objem čištěné odpadní vody (bez srážkových vod) se v porovnání s rokem 2015 v kraji snížil o 143 tis. m³ (o 0,8 %) a v roce 2016 tak představoval 18 565 tis. m³. V roce 2016 dosáhl podíl čištěných odpadních vod na objemu vypouštěných odpadních vod do kanalizace (bez zpoplatněných srážkových vod) 95 % a byl o 0,2 % nižší než v roce 2015. Proti průměru celé ČR (97,3 %) byl nižší o 2,3 % dle údajů z ČSÚ.

Tabulka 59 Počet a druh ČOV v krajích ČR v roce 2016

ČR, kraje	ČOV celkem	v tom					Celková kapacita ČOV (m ³ /den)
		mechanické	mechanicko-biologick				
			celkem	z toho s dalším odstraňováním			
				dusíku	fosforu	Dusíku i fosforu současně	
Česká republika	2 554	36	2 518	596	67	719	3 929 774
Hl. město Praha	26	-	26	3	1	18	553 284
Středočeský	495	7	488	147	18	176	361 517
Jihočeský	338	7	331	62	9	46	386 680
Plzeňský	196	-	196	42	3	40	171 452
Karlovarský	103	4	99	37	3	15	105 427
Ústecký	192	6	186	51	2	30	376 292
Liberecký	83	2	81	9	2	18	134 250
Královéhradecký	129	2	127	34	3	32	229 059
Pardubický	120	1	119	30	6	38	153 735
Vysočina	200	1	199	29	4	70	169 053
Jihomoravský	240	-	240	57	6	119	335 444
Olomoucký	162	1	161	31	6	36	235 576
Zlínský	110	-	110	10	3	44	194 853
Moravskoslezský	160	5	155	54	1	37	523 152

Zdroj: ČSÚ

Ke zlepšení kvality vod přispěl také útlum průmyslové a zemědělské výroby, ale tento stav není všude uspokojivý. Nadále je nutné se soustředit na odstraňování dalších lokálních zdrojů znečišťování, a to jak povrchových, tak podzemních vod, na odstraňování plošného znečišťování těchto vod a na odstraňování příčin změn hydrologických poměrů v území. Zvyšuje se také eutrofizace vod, která se projevuje zejména rozvojem mikroskopických organismů rozptýlených ve vodě (vodní květ). Hlavní příčinou tohoto stavu je přebytek živin ve vodním hospodářství, především pak dusíku a fosforu.

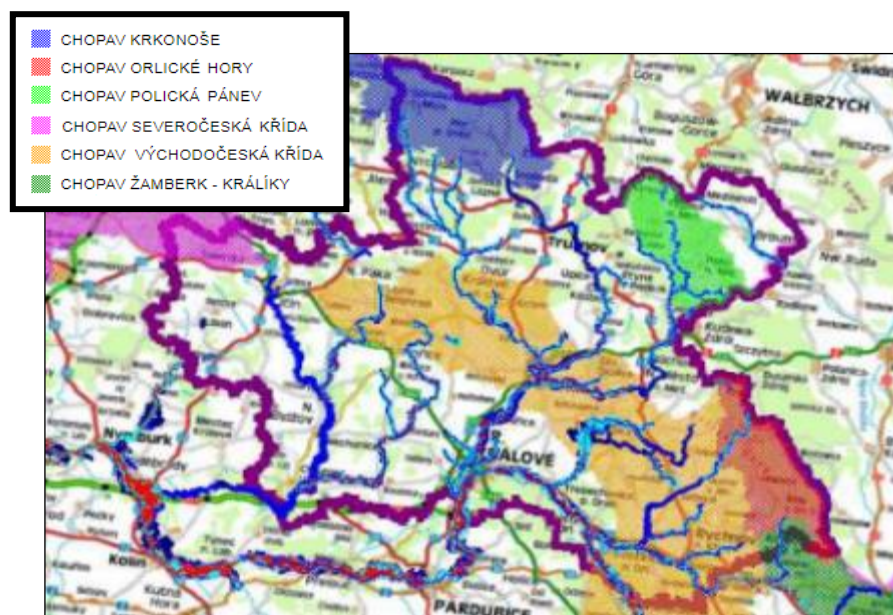
Z hlediska odtokových poměrů trvají problémy s rychlým odtokem srážkových vod z území. Tento stav je způsobem zejména odlesněním, nedostatečnou přirozenou retenční schopností horských oblastí s převažujícími srážkovými úhrny, nevhodnou úpravou drobných toků v minulosti a melioracemi provedenými často v nevhodných terénech. Zrychlený odtok vody z povodí má za nepříznivých klimatických podmínek za následek vznik povodňových situací.

Území Královéhradeckého kraje disponuje výjimečně bohatými zdroji podzemních a povrchových vod. Ochrana výjimečných zdrojů vod je řešena vymezením chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV - Východočeská křída, Krkonoše spolu s Jizerskými horami, Polická pánev, Orlické hory a Severočeská křída), které společně zaujímají 62% plochy kraje. Využívané zdroje podzemních a povrchových vod jsou dále chráněny v režimu ochranných pásem.

Tabulka 60 Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v Královéhradeckém kraji

Název CHOPAV	Plocha v km ²	Podíl z oblasti v %
Východočeská křída	1271	26,7
Krkonoše	268	5,6
Polická pánev	250	5,3
Orlické hory	228	4,8
Severočeská křída	77	1,6
Žamberk - Králíky	24	0,5

Zdroj: Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M

Mapa 16 Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) v Královéhradeckém kraji (KÚ KHK, 2018a)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Významné zásoby podzemních vod jsou kromě horských a podhorských oblastí vázány na hlubší křídové hydrogeologické struktury. Mezi nejvýznamnější patří Polická pánev a oblast Lité, které současně představují jímací území s vysokými odběry pro Hradec Králové a vodárenskou soustavu Východní Čechy. Poměrně významné zásoby podzemních vod jsou vázány rovněž na kvartérní sedimenty.

V minulém období došlo na mnoha místech k lokálním kontaminacím podzemních vod (průmyslové a zemědělské podniky, urbanizovaná území a sídelní jednotky) a k plošnému znečištění dusíkatými látkami ze zemědělství a imisí. Dekontaminace těchto vod bude trvat ještě řadu let.

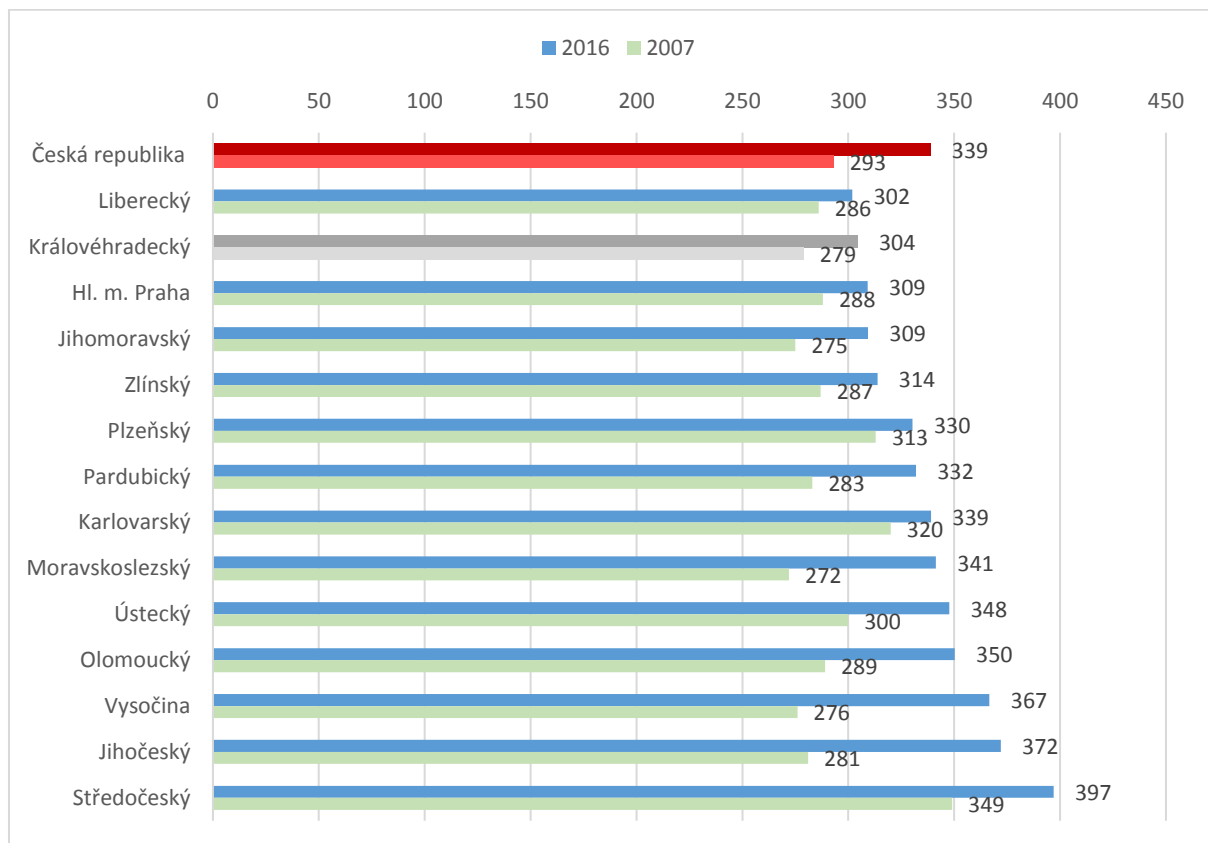
4.1.3 Odpadové hospodářství

Celková produkce odpadů v Královéhradeckém kraji se dlouhodobě pohybuje kolem 1 mil. tun odpadů za rok. Dílčí rozdíly v jednotlivých letech jsou závislé zejména na úrovni hospodářského růstu a prováděných investičních akcích stavebního charakteru.

V dlouhodobém trendu se v České republice zvyšuje celková produkce odpadů (komunálního i průmyslového). V přepočtu na 1 obyvatele se v ČR v roce 2016 vyprodukovalo 339 kg komunálního odpadu, což je např. o 16 % více než v roce 2007. Produkce komunálního odpadu se zvyšuje ve všech krajích ČR, v některých více výrazně. Královéhradecký kraj patří ke krajům, kde je produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele nižší než v dalších krajích. V roce 2016 se zde vyprodukovalo 304

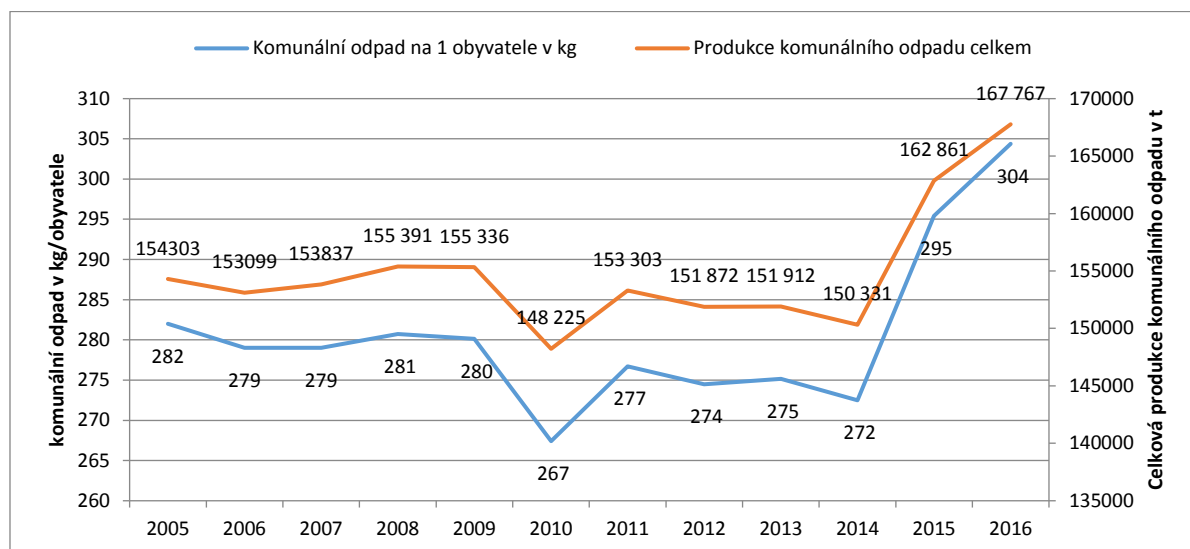
kg komunálního odpadu na 1 obyvatele, což je o 35 kg na 1 obyvatele méně než průměr v ČR. V přepočtu nejvíce komunálního odpadu na 1 obyvatele produkuje Středočeský kraj. Nejvyšší nárůst objemu komunálního odpadu na 1 obyvatele byl ve srovnání let 2007 a 2016 v kraji Jihočeském a Vysočina, kde se produkce zvýšila o cca 33 %, zatímco v Královéhradeckém kraji byl nárůst jen o 9 %.

Graf 229 Produkce komunálního odpadu v kg na 1 obyvatele podle krajů v roce 2007 a 2016

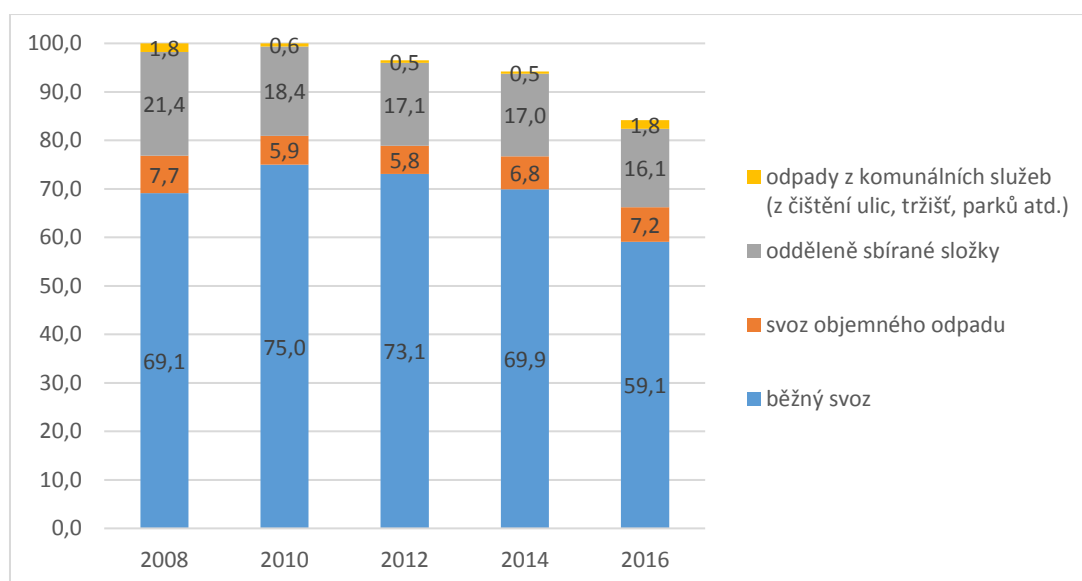

Zdroj: ČSÚ

V Královéhradeckém kraji po několika letech relativní stagnace a poklesu od roku 2010 od roku 2014 dochází k nárůstu celkové produkce komunálního odpadu a tím i k nárůstu přepočtené produkce na 1 obyvatele. Ve sledovaném období byl nejmenší objem vyprodukovaného komunálního odpadu v roce 2010, kdy klesl až na hodnotu 267 kg na 1 obyvatele. V roce 2015 bylo v Královéhradeckém kraji vyprodukováno 295 kg komunálního odpadu na 1 obyvatele a v roce 2016 už 304 kg na 1 obyvatele. Přesto patří Královéhradecký kraj dlouhodobě ke krajům s nižší produkcí komunálního odpadu.

Graf 230 Produkce komunálního odpadu celkem a přepočtena na 1 obyvatele v Královéhradeckém kraji v letech 2005 – 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 231 Produkce komunálního odpadu podle složek v Královéhradeckém kraji ve vybraných letech 2008 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Absolutně nejvíc se na celkovém objemu komunálního odpadu v kraji podílí ORP Hradec Králové (30 %), okolo 10 % pak ORP Trutnov a Náchod, zbývající ORP už jsou pak v podstatě vyrovnané a jejich podíl se pohybuje okolo 4 % roční produkce komunálního odpadu v kraji.

V rámci Královéhradeckého kraje je situace mezi jednotlivými ORP značně diverzifikovaná, ovšem v rámci jednoho ORP víceméně stabilní. Výjimku tvoří ORP Jaroměř, kde došlo mezi roky 2014 a 2015 k enormnímu nárůstu míry využívaného komunálního odpadu, a to z 40 % na 83 %. Naopak největší pokles v míře využívání produkovaného komunálního odpadu zaznamenaly ORP Hradec Králové a Trutnov, kde došlo k 13 % poklesu míry využití produkovaného komunálního odpadu.

Největší část komunálního odpadu je zajišťována pravidelným běžným svozem odpadu. Podíl běžně sváženého odpadu se mírně snižuje. V roce 2010 se běžným svozem odvezlo 75 % komunálního

odpadu, v roce 2016 jen 59 %. Mírně se zvyšuje svoz objemného odpadu. Druhý největší díl tvoří odděleně sesbírané složky. Podíl tohoto odpadu v posledních letech mírně klesá. Odpady z komunálních služeb tvoří jen zlomek.

V kraji existuje 35 sběrných dvorů (z toho 30 v provozu), přičemž tento typ zařízení není, dle hodnocení POH, rovnoměrně rozmístěn v rámci celého území kraje. Proto by bylo vhodné některé lokality dovybavit. Naopak dostatečná je kapacita z hlediska zařízení na recyklaci, zpracování elektroodpadů, autovraků, skládek i spaloven.

Ve všech obcích Královéhradeckého kraje je dle legislativní povinnosti již zajištěn sběr základních složek separovaného odpadu (papír, plast, sklo). Podle dotazníkového šetření v obcích (duben – květen 2018) obce nejčastěji pro sběr základních složek separovaného odpadu využívají tzv. popelnice nebo kontejnery v hnízdech, tzn. popelnice umístěné ve skupinách na veřejně přístupném místě (nejčastěji na ulici). Tento způsob sběru uvedlo 48 % respondentů. Druhým nejrozšířenějším způsobem sběru separovaného odpadu jsou popelnice u domu, který využívá cca 22 % obcí (respondentů). Pro individuální likvidaci odpadů z domácností, mimo sváženého komunálního odpadu, slouží v mnoha městech a obcích tzv. sběrné dvory, kam mohou občané zpravidla bezplatně (s výjimkou stavební suť) vyvážet nadměrný odpad, nebezpečný odpad, stavební suť, plasty a další. Sběrný dvůr nebo jiné separační místo má ve své obci téměř 18 % z respondentů a necelých 10 % obcí využívá tzv. adresný svoz z domácností v pytlích nebo jiných nádobách. Malé a menší obce do 3000 obyvatel častěji využívají způsobu sběru pomocí popelnic a kontejnerů v hnízdech, menší podíl mají naopak v adresném svozu separovaného odpadu v pytlích nebo jiných nádobách. Ve větších a velkých městech je zpravidla využívána kombinace jednotlivých způsobů sběru separovaného odpadu. Z pohledu velikostní kategorie obce podle počtu obyvatel lze konstatovat, že čím menší obec, tím větší podíl způsobu sběru pomocí nádob umístěných v hnízdech a menší podíl adresného svozu z domácností. Rovněž podíl sběrných dvorů či separačních míst roste s velikostí obce.

Způsob zajištění sběru základních složek separovaného odpadu v jednotlivých ORP Královéhradeckého kraje je uveden v grafu níže. Umístění sběrných nádob v hnízdech převládá ve všech ORP. Nejčastěji tento způsob uváděli zástupci obcí z ORP Kostelec nad Orlicí a Dobruška, kde přesahuje 55 %. Naopak v ORP Nový Bydžov, a Nová paka není uveden ani ze 40 %. Adresný svoz v pytlích je více používán v ORP Nová Paka, Jičín a Dvůr Králové nad Labem. Existence sběrného dvora či jiného centrálního místa uvedly obce nejvíce v ORP Nová Paka, Nový Bydžov a Kostelec nad Orlicí. Nejnižší podíl těchto separačních míst je uvedeno v ORP Jaroměř a Broumov. Celkem je na území Královéhradeckého kraje provozováno cca 30 sběrných dvorů a cca stejný počet sběrných míst.

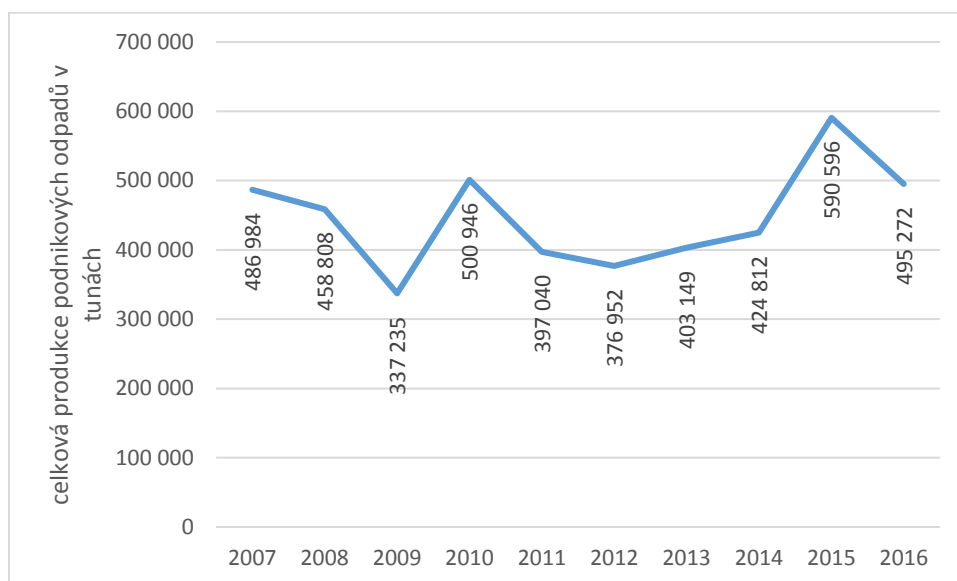
V rámci výše uvedeného dotazníkového šetření byl také zjišťován způsob nakládání s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO). Nejčastěji obce uvedly, že mají ve svém katastru sběrné místo na uložení BRKO. Tuto odpověď uvedlo 40,3 % obcí/respondentů. Druhý nejčastější způsob je domácí kompostování a domácí likvidace BRKO. Tuto odpověď označilo 29,3 % obcí. Svážení BRKO z nádob má zajištěno 18 % respondentů a 6,4 % obcí uvedlo, že mají kompostárnu. V kategorii jiný způsob nakládání s BRKO se nejčastěji vyskytly odpovědi typu: využití odpadu v bioplynové stanici, systém komunitního kompostování nebo kompostování ve spolupráci se sousední obcí, která má kompostárnu nebo sběrný dvůr, štěpkování větví obecním zařízením, velkoobjemové kontejnery na zeleň. Na území Královéhradeckého kraje je provozováno 17 kompostáren (dle POH).

Zcela logicky čím menší obec dle počtu obyvatel, tím větší podíl likvidace BRKO pomocí domácích kompostérů či domácích likvidací. V malých obcích tento způsob uvedlo 36,8 % respondentů, zatímco v obcích nad 3000 obyvatel je tento způsob zhruba v polovičním podílu. Naopak čím větší obec, tím de facto vyšší podíl respondentů uvedlo, že BRKO svážejí z nádob obdobně jako jiný separovaný odpad. Rovněž přítomnost kompostáren je vyšší ve větších obcích. Domácí likvidace biologického odpadu převažuje v ORP Nové Město nad Metují, Nová Paka, Trutnov a Broumov. Naopak velmi nízký podíl domácí likvidace biologického odpadu na základě odpovědí respondentů je v ORP Dobruška.

Svážení BRKO z nádob nejčastěji uvedli respondenti z ORP Trutnov, Jičín, Jaroměř a Dobruška. Minimálně tento způsob využívají v ORP Nové Město nad Metují a v Broumově.

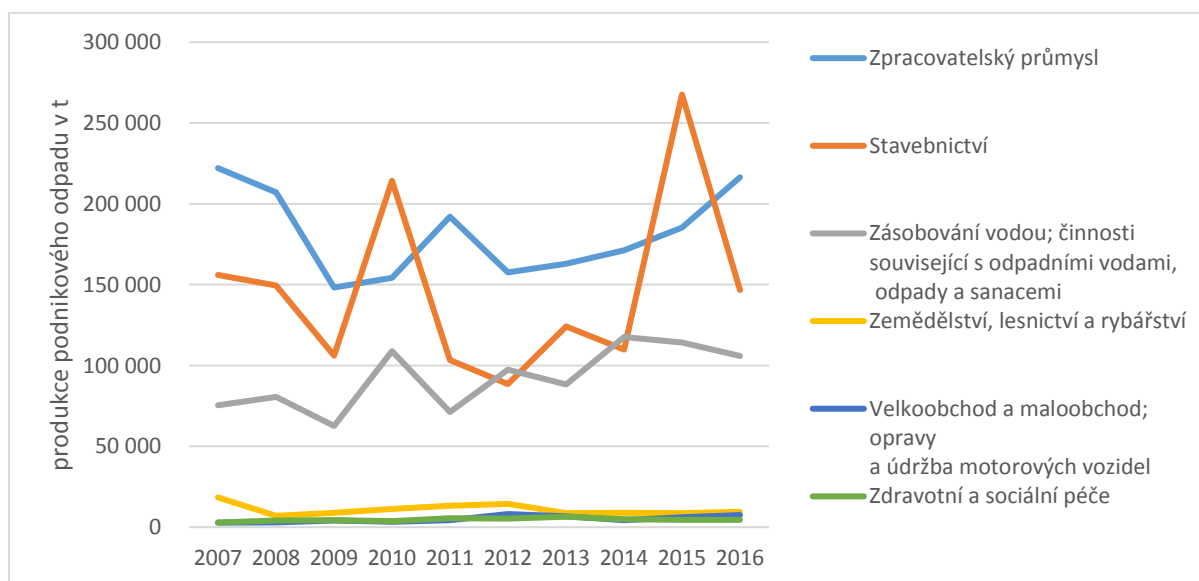
Celkové množství vyprodukovaných podnikových (průmyslových) odpadů se v jednotlivých letech liší, ale dlouhodobě má spíše stoupající tendenci. V Královéhradeckém kraji se ročně vyprodukuje cca 340 tis. tun (rok 2009) až téměř 600 tis. tun podnikových odpadů (rok 2015). Největší podíl z podnikových odpadů tvoří odpady ze zpracovatelského průmyslu (v roce 2016 43 % z množství podnikových odpadů), ze stavebnictví (29,8 %) a odpady související se zásobováním vodou, odpadními vodami a sanacemi (21,5 %). Hodnoty vyprodukovaného podnikového odpadu podle odvětví CZ-NACE meziročně dosti kolísají, celkové množství má ale spíše stoupající tendenci. Množství jsou velmi rozkolísané hodnoty odpadů ze stavebnictví.

Graf 232 Celková produkce podnikových odpadů v Královéhradeckém kraji v letech 2007 - 2016

Zdroj: ČSÚ

Graf 233 Produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE podle sídla podniku v Královéhradeckém kraji v letech 2007 – 2016 v tunách

Zdroj: ČSÚ

Vzniklý komunální i podnikový odpad je likvidován bohužel stále převážně skládkováním (cca 70 % z objemu). Na území Královéhradeckého kraje je provozováno 6 klasických skládek odpadu SOO a jedna skládka nebezpečného odpadu s odděleným sektorem SOO v Lodíně. Stávající kapacita těchto skládek je pro plánovací období dostatečná a to včetně rezervy pro případné krizové situace. Z těles těchto skládek je čerpán skládkový plyn pocházející z rozkladu BRKO. Tento skládkový plyn je využíván jako alternativní zdroj energie, stejně jako bioplyn. V kraji je evidováno 36 kompostáren (z toho 5 momentálně mimo provoz).

K recyklaci je určeno přibližně 20 – 30 % ze vzniklého odpadu a podíl spalovaného odpadu sice roste, ale jeho podíl je stále velmi nízký. Kraje se shodně potýkají s problematikou nakládání s odpady. Přestože legislativa upřednostňuje separaci a materiálové resp. energetické využívání odpadů před jejich ukládáním na skládky, v praxi zejména z ekonomického hlediska převažuje skládkování netříděných odpadů. Přestože se množství separovaného odpadu celkově zvyšuje, jeho zpětná recyklace či využití k jiným účelům není dostatečně využíváno.

V Královéhradeckém kraji není lokalizována žádná spalovna komunálního odpadu. V Hradci Králové a v Trutnově provozují místní nemocnice spalovny průmyslového a zdravotnického odpadu. Soukromá společnost provozuje nedaleko Jaroměře bioplynovou stanici, ve které zpracovává biologicky rozložitelné odpady. Bioplynovou stanici, která přijímá a zpracovává biologicky rozložitelné odpady, provozují také Městské vodovody a kanalizace Úpice.

Nejvíce zařízení k úpravě nebo využití odpadů je v okrese Hradec Králové, ale samotný okres část svého komunálního odpadu likviduje mimo své území a částečně využívá i skládky ve Chvaleticích v Pardubickém kraji. V současnosti je počet řádně provozovaných zařízení stabilizován. V okresech Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Jičín se nachází po jedné skládce skupiny S III (komunální odpad), v okrese Trutnov jsou evidovány dvě takovéto skládky a v okrese Náchod se nevyskytuje žádná skládka komunálního odpadu. Jediná skládka skupiny S IV (nebezpečný odpad) v Královéhradeckém kraji se nachází v obci Lodín v okrese Hradec Králové. Produkce nebezpečných odpadů v Královéhradeckém kraji dlouhodobě kolísá a pohybuje se u hodnoty 50 tisíc tun odpadů. Od roku 2010 produkce nebezpečných odpadů mírně narůstá a dosahuje přes 60 tisíc tun. Zařízení k využívání a úpravě odpadů jsou v okresech Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou.

Motivace k omezení produkce odpadů jsou nedostatečné – od třídění komunálních odpadů, obalovou politiku po projekty čistší produkce, úspory energií a využití alternativních zdrojů energie. Na změnu této situace přispívá v poslední době několik projektů a kampaně, na zvýšení environmentálního citění občanů i podnikatelských subjektů v pohledu zejména separace odpadů.

Ve spolupráci kraje a firem zabývajících se svozem a zpracováním odpadů probíhají projekty na zvýšení míry separace a využití odpadů (*Čistá obec, čisté město, čistý kraj*) a také vzniká řada projektů na řešení zařízení na využívání biologicky rozložitelných odpadů včetně kalů z komunálních ČOV (kompostování, bioplynové stanice).

Královéhradecký kraj má zpracovaný a schválený „Plán odpadového hospodářství“ na období 2016 - 2025, který je výchozím strategickým dokumentem pro činnost v hospodaření s odpady.

4.1.4 Environmentální a antropogenní rizika

Území Královéhradeckého kraje, stejně jako území ostatních krajů, musí čelit nejrůznějším přírodním rizikům a hrozbám, které vznikají v důsledku přírodního či antropogenního působení na reliéf a krajinu. Rizika, která ohrožují území Královéhradeckého kraje, jsou převážně přírodního charakteru. Jejich aktivace ale nezřídka souvisí s nešetrnými zásahy člověka do přírody a krajiny. Území Královéhradeckého kraje je velmi rozmanité a velmi vertikálně členité. Nejčastějšími a nejzávažnějšími přírodními riziky na území Královéhradeckého kraje jsou: povodně, sucho, eroze, sněhové laviny v horských oblastech, poškození lesů, imisní zátěž a nevhodné architektonicko-stavební zásahy do krajiny.

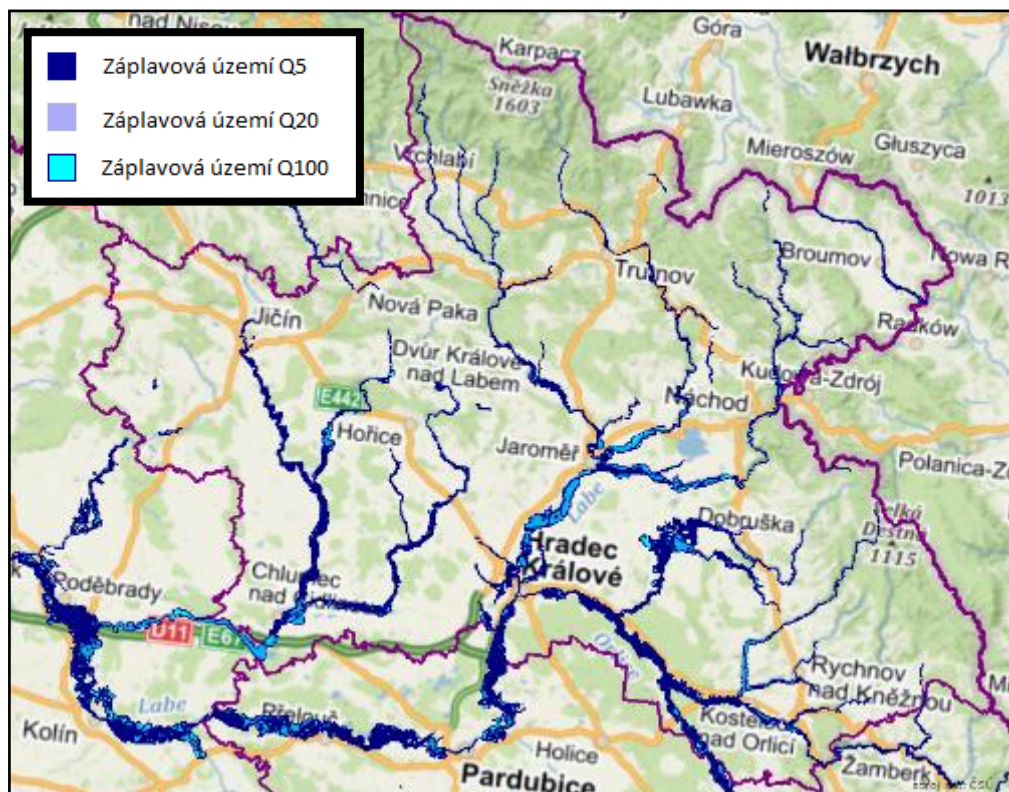
Povodně jsou největším nebezpečím z oblasti přírodních katastrof. Jsou charakteristické nepravidelným a mnohdy náhlým výskytem. Tzv. bleskové povodně mohou při srážkových nárazech vzniknout během několika minut. Na vzniku povodní se podílí více faktorů, což ztěžuje a komplikuje jejich prognózu. Při důsledné realizaci preventivních opatření lze škody minimalizovat. Velkou roli při povodňových stavech hrají retenční nádrže, které mohou významně ovlivnit průběh povodní. Přes veškerou snahu stále nemají všechny povodní ohrožené obce schváleny povodňové plány a mnohdy ani nemají vyhovující a dostatečná protipovodňová opatření.

Výskyt záplavových území v kraji je poměrně velký. Kromě antropogenních vlivů, které situaci výrazně ovlivňují, jde i o přirozený jev způsobený geomorfologií terénu a dále skutečností, že se jedná o území s poměrně vysokým výskytem srážek (zejména v zimních měsících, v horských oblastech) a dále jde i o území, které je prameništěm velkých vodních toků. Povodňovou situaci mohou v extrémních případech ovlivnit i tzv. zvláštní povodně, tj. povodně například pod vodními díly, které se v kraji rovněž mohou vyskytnout.

Postupně dochází téměř ve všech ORP k rozšíření ploch stanovených záplavových území Q_{100} . Výjimkou jsou ORP Jičín, Nová Paka a Rychnov nad Kněžnou, kde díky realizaci protipovodňových opatření (hráze, retenční prostory), byly zmenšeny stanovené plochy záplavového území Q_{100} . Při návrhu preventivních protipovodňových opatření je potřeba nalézt vhodnou kombinaci opatření v krajině zvyšující přirozenou akumulaci a retenci vody v území a technických opatření ovlivňujících průtoky a objemy povodňových vln. Pokud se podaří vhodnými opatřeními alespoň částečně snížit zrychlený odtok vody z plochy povodí do vodních toků a umožní se v údolních nivách mimo zastavěné území rozliv vody během povodňových stavů, nemusí být úpravy na tocích (převážně v zastavěném území) tak technicky náročné a zároveň finančně nákladné.

Přímé ohrožení obcí Královéhradeckého kraje (včetně lokálních povodní z místních vodotečí nebo např. splachem z půdy) bylo zjišťováno v rámci dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (realizováno duben - květen/2018). Na dotazník odpovědělo cca 75 % obcí KHK a z nich téměř 60 % obcí odpovědělo, že jsou v přímém ohrožení povodňovými stavy. Z hlediska velikostní kategorie obcí se problém ohrožení povodněmi zvyšuje s velikostí obce. Zatímco u kategorie 0 – 250 obyvatel uvedlo přímé ohrožení povodněmi 38,5 % respondentů u obcí o velikosti 1001 – 3000 a 3000 a více to bylo 73 resp. 74 % respondentů. Povodněmi jsou tedy dle respondentů více ohroženy větší obce a města než obce malé.

Mapa 17 Záplavová území Královéhradeckého kraje

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

V členění Královéhradeckého kraje dle ORP jsou v povodňovém ohrožení mezi respondenty značné rozdíly. V ORP Broumov, Kostelec nad Orlicí a Nová Paka více než 80 % respondentů uvedlo přímé ohrožení povodněmi, ORP Jaroměř, Vrchlabí a Dobruška pak v rozmezí 75 – 80 % ohrožení povodněmi. Naopak respondenti z ORP Hořice a Nové Město nad Metují jsou povodněmi ohrožení v méně než 40 %.

V souvislosti s povodněmi bylo také v rámci uvedeného dotazníkové šetření zjišťováno, zda mají obce dostatečná protipovodňová opatření. Více než polovina respondentů (51,6 %) uvedla, že obec má dostatečná protipovodňová opatření. 44,2 % respondentů uvedlo, že obec nemá dostatečná protipovodňová opatření a zbylí respondenti na otázku neodpověděli. Pokud obce uvedly důvod, proč nemají dostatečná protipovodňová opatření, tak se v odpovědích nejčastěji vyskytovaly následující odpovědi: nedostatek financí, nevhodné členění terénu, nevyčištěná koryta vodních toků, nedostatek dotací na ohrožení povodněmi z jiného zdroje než vodního toku např. odtok z půdy apod., komplikované majetkoprávní vztahy, nedokončené KPÚ, nevhodná zemědělská činnost, obec je na kopci – není ohrožena. V této otázce jsou proporce odpovědí respondentů mezi městem a venkovem obdobné a nevykazují většího rozdílu. Tato problematika trápí malé a velké obce obdobně.

V územním členění Královéhradeckého kraje dle ORP jsou již rozdílnosti patrnější. Nejvíce jsou s protipovodňovými opatřeními spokojeni respondenti z ORP Trutnov (80 %), Nové Město nad Metují (70 %) a Jaroměř, Nový Bydžov a Náchod (60 – 69 %), na druhém konci je nespokojenost s protipovodňovými opatřeními v ORP Broumov (pouze 30 %), Nová Paka, Jičín, Hořice a Dobruška (40 – 45 %).

V novodobé historii je stále zvyšujícím se environmentálním rizikem nadměrné sucho. V posledních letech vzniká sucho především díky nedostatku srážkové vody, úbytkem podzemní vody a celkovým snižováním retence vody v krajině a kombinací těchto všech faktorů se krajina dostává do vláhového deficitu, který je na některých místech v ČR již značně patrný (např. oblast Polabí, Jižní Morava). Nedostatek vláh má devastující účinek nejen pro zemědělskou rostlinnou výrobu, ale především

narušuje rovnováhu v přírodních ekosystémech, kde může dojít až k vymírání rostlin a živočichů a k silnému poškození půdy, která vlivem sucha praská a tvrdne. Sucho vzniká na místní a regionální úrovni i díky antropogenním činnostem v krajině. Např. nevhodné lesní a zemědělské hospodářství může trvale odvodňovat krajinu, nevhodná je nadměrná regulace vodních toků, snížení vsakovací vlastnosti půdy a urychlení povrchového odtoku. Např. okres Hradec Králové patří mezi nejvíce ohrožené okresy v rozsahu odvodnění zemědělských pozemků, resp. krajiny. Tato území zcela zásadně potřebují aby došlo k eliminaci negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině. Podle původu se rozlišuje sucho meteorologické, zemědělské, hydrologické, nahodilé a sociálně-ekonomické.

Z hlediska obcí je problém sucha nejpalčivější ve vztahu k zajištění dostatku pitné vody pro obyvatele. V rámci dotazníkového šetření mezi obcemi (duben – květen 2018) jsme se starostů a starostek obcí ptali, zda jejich obec již měla nebo má problém se zásobováním pitnou vodou v důsledku sucha. Přibližně ¼ obcí (26 %) odpověděla, že takové problémy již pocítila, 69,6 % obcí uvedlo, že takové problémy nemá a 4,5 % obcí na otázku neumělo odpovědět. Častěji pocítují problém se zásobováním pitnou vodou v důsledku sucha menší obce do 3000 obyv., z nichž nejčastěji tuto problematiku uvádějí obce v rozmezí 0 - 500 obyvatel, kde odpovědělo ANO cca 30 % respondentů, zatímco u měst nad 3000 obyvatel byl podíl odpovědi ANO zhruba poloviční (15,4 %).

V členění Královéhradeckého kraje dle ORP pocítují největší problémy se zásobováním pitnou vodou v důsledku sucha na Novopacku (60 % obcí), Královédvorskou (47,8 %), Vrchlabskou (43,8 %) a Jičínkou (39 %). Naopak tyto problémy nejméně uvádějí obce na Broumovsku (7,1 %), Novobydžovsku (8,7 %) a na Náchodsku a Královéhradecku (12,1 resp. 12,8 %).

Pokud obec/respondent na výše uvedenou otázku odpověděl ANO, nabídla se mu další podotázka, která zjišťovala, jakým způsobem obec řeší nedostatky v zásobování obyvatelstva pitnou vodou?

a) obce převážně zásobované pitnou vodou z veřejného vodovodu:

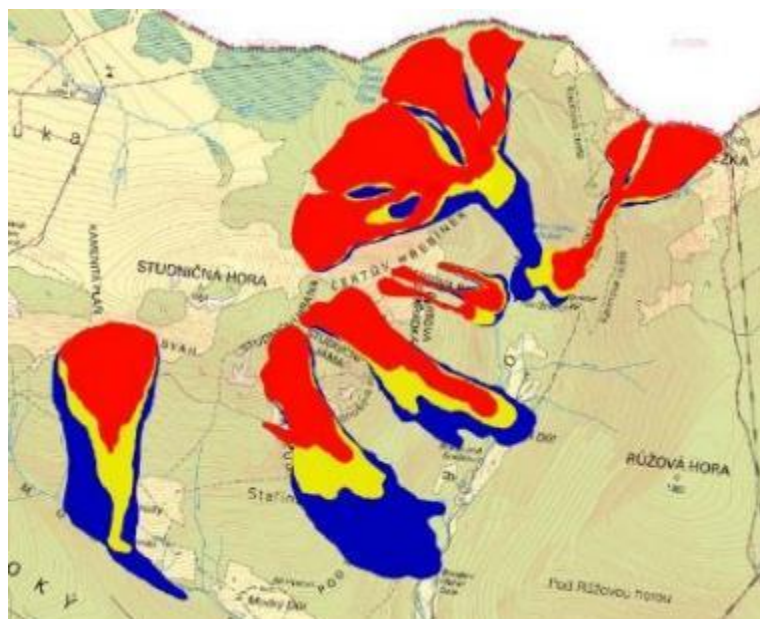
Celkem 35 obcí uvedlo, že usilují o posílení zdrojů pitné vody. Celkem 12 obcí uvedlo, že uvažují o rozšíření akumulací kapacity vody v souvislosti s problematikou sucha. Mezi dalšími možnostmi se v odpovědích objevily např. zádržné systémy pro dešťovou vodu, apelace na šetření s vodou, nízká kapacita stávajícího vodovodu, posílení obecních studní.

b) obce s převažujícím individuálním zásobováním pitnou vodou (studny) :

Celkem 32 obcí uvedlo, že uvažuje o vybudování vodovodu nebo napojení na stávající vodovod. Jako další možnosti obce uváděly např.: posílit obecní studny, dokončit nebo vybudovat vodovodní infrastrukturu, podpořit výstavbu vodovodních přípojek k RD.

Morfologicky členitější terény a svažité lokality jsou kromě snížené retence vody ohroženy také zvýšenou erozí půdy, a to jak vodní tak větrnou. Účinná protierozní opatření jsou dosud nedostatečná (revitalizace krajiny – komplexní pozemkové úpravy, zatravnění, rozčlenění krajiny, zřizování vodních ploch, revitalizace říčních toků a další). Nejvyšší partie hor (Krkonoš) jsou v zimním období ohroženy vznikem sněhových lavin. Nejintenzivněji vznikají v oblasti nejvyšší hory Sněžky a Studniční hory. Lavinové nebezpečí je sledováno a monitorováno příslušnými orgány (Horská služba, ČHMÚ) a návštěvníci hor jsou o stupni lavinového nebezpečí pravidelně informováni.

Mapa 18 Nově vymezené oblasti s různým nebezpečím zasažení lavinou pro oblast Obřího a Modrého dolu.

Červená barva značí vysoké, žlutá střední a modrá nízké nebezpečí zasažení lavinou.

Zdroj: www.laviny.info

V některých oblastech Královéhradeckého kraje je patrné poškození lesních porostů, a to nejen vlivem imisní zátěže, ale také vlivem nevhodné druhové a věkové skladby lesních ekosystémů a způsobu hospodaření v nich. Na devastaci lesních porostů se také mnohdy výrazně podílejí lesní škůdci. Snížená odolnost lesů vůči negativním činitelům a narušená ekologická stabilita lesních ekosystémů je patrná zejména v horských oblastech (Krkonoše, Orlické hory). V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století se zdravotní stav lesních porostů na území České republiky viditelně zhoršoval. Hlavní vinu nesly silně okyselující sírné emise z komínů tepelných elektráren a ty byly příležitostně doprovázeny emisemi sloučenin chloru, fluoru a dusíku z dalších spalovacích procesů, hutní výroby apod. Situace a míra poškození lesních porostů se však postupně zlepšuje. Po aplikaci protiemisních a odsiřovacích technologií a opatření již nejsou lesní porosty především v horských oblastech tak výrazně poškozovány imisemi jako před několik desítkami let. Lesy jsou ohrožovány i dálkovým přenosem imisí z území Polska. K lepšímu se rovněž mění i druhová skladba lesních porostů, i když vzhledem k délce růstu lesních porostů je tato změna spíše pozvolná. Zachování dobré kvality lesních porostů má významný vliv i pro zvýšení přirozené retenční schopnosti krajiny a to převážně v horských oblastech.

V České republice jsou nejvýznamnějšími lesními dřevinami podle porostní plochy smrk ztepilý (52,4 %), borovice lesní (17 %), buk lesní (7 %), duby (6,8 %), modřín opadavý (3,9 %), bříza bělokorá (2,8 %) a jedle bělokorá (1 %). Ostatní listnáče (javory, jeřáby, jasan, jilmy...) potom zauímají 7,9 % plochy a ostatní jehličnany 0,2 %. Plocha jehličnatých dřevin se mezi lety 2000–2008 zmenšila o 2,31 %. Z toho se zmenšila plocha smrku o 34 808 ha. Je to výsledek úsilí lesníků o přírodě bližší druhovou strukturu lesů ČR a cílené finanční podpory státu zaměřené na zabezpečení nezbytného podílu melioračních a zpevňujících dřevin při obnově lesních porostů. Ovšem zásadnější změna druhového složení je vázána především na obnovu lesů (částečně i na výchovné zásahy). Z toho důvodu jde o velmi dlouhodobý proces.

Krajina Královéhradeckého kraje jako celek je poznamenána na mnohých místech potlačením původních tradic, deformací její typické tváře použitím nevhodných architektonických stylů, devastací staveb drobné lidové architektury a nedostatkem zeleně v sídlech. Celkově je snížena biodiverzita a tím i ekologická stabilita krajiny, kdy obě tato rizika se stále více prohlubují a jsou v přímé interakci.

Snižování biodiverzity se děje nejen vlivem negativních dopadů životního prostředí, ale také, a to mnohem zásadněji, vlivem nevhodných antropogenních zásahů v krajině. Nejmarkantnější je biodiverzita ovlivněna např. novou výstavbou především na velkých plochách a liniiovými stavbami, ale neméně významný je vliv způsobu hospodaření na zemědělské půdě. Problematika rozsáhlých polí, nevhodná orba, nevhodná struktura pěstovaných plodin, chybějící remízky, dočasné vodoteče, velkoplošné seče lučních porostů apod. to jsou jen některé z faktorů, kterými de facto denně dochází k negativnímu působení na přirozenou biodiverzitu přírody. Mírně příznivější je situace v oblastech podléhajících legislativní ochraně přírody a krajiny. Souhrnně je nutné podpořit výzkum a praktická opatření na údržbu cenných druhů a stanovišť, včetně např. vzniku krajských záchranných programů pro některé druhy či změnou dotační politiky v zemědělství.

Klima velkých měst je významně ovlivněno činností člověka. Jedním z nejvýraznějších jevů zapříčiněných těmito antropogenními vlivy je existence městského tepelného ostrova, který se projevuje zvýšenými teplotami oproti okolní krajině. Intenzita městského tepelného ostrova je definována jako rozdíl teploty vzduchu uvnitř města a v okolním venkovském prostředí. Na území Královéhradeckého kraje se tepelný ostrov města projevuje především v oblasti hradecké aglomerace. V menší míře je ale patrný i nad dalšími plošně urbanizovanými lokalitami.

Příčinou vzniku tepelného ostrova je kombinace zejména těchto vlivů:

- masivní uvolňování odpadního tepla z vytápění, transformace mechanické energie na teplo apod. do ovzduší
- nižší albedo městského prostředí oproti okolí - povrch města je velmi členitý, velké množství vertikálních ploch alespoň částečně absorbuje záření již dříve odražené horizontálními povrchy, dochází tedy k akumulaci tepla např. v komplexech budov a jeho postupnému uvolňování (díky tomu jsou ve městech i v noci vyšší teploty než v okolní krajině)
- snížené efektivní vyzařování tepla do ovzduší následkem zesílení zpětného záření atmosféry, to je způsobeno výskytem atmosférických aerosolů, které se hojně vyskytují právě ve vzduchu nad městy

Tepelný ostrov se neprojevuje vždy stejně. Jeho intenzita je největší za vysokého atmosférického tlaku (anticyklonální situace) a bezvětrného počasí. Tepelný ostrov také bývá výrazněji patrný v zimním období než v létě, rovněž ve večerních, nočních či brzkých ranních hodinách je intenzivnější než během dne. Běžné teplotní rozdíly mezi městem a krajinou se pohybují mezi 1-5°C, za jasných klidných zimních nocí u velkých měst mohou být rozdíly mezi centrem města a okolní krajinou i výrazně větší (10°C i více). Maxima denních teplot jsou ve městě vlivem tepelného ostrova posunuta do pozdějších hodin, než je tomu ve volné krajině.

Dopady tepelných ostrovů měst jsou:

- vyšší teploty ve městech podporují vznik škodlivin - např. přízemního ozonu, oxidů uhlíku, oxidu siřičitého; také způsobují vyšší prašnost. Maximální koncentrace polutantů často korespondují s maximy denních teplot, vlivem tepelného ostrova posunutými do pozdějších hodin, než je tomu ve volné krajině,
- aditivní zvýšení již tak vysokých letních teplot vede samo o sobě k ohrožení zdraví některých skupin obyvatel (např. kardiaci, obecně hlavně staří lidé a děti), rovněž zvýšené koncentrace škodlivin mají neblahé zdravotní důsledky (respirační problémy atd.)

Tepelné ostrovy měst lze zmírnit:

- především cíleným územním plánováním - snížení albeda města vysazením většího množství zeleně (vegetace snižuje teplotu i jinými způsoby) a používáním světlých lesklých materiálů
- minimalizací zdrojů odpadního tepla a aerosolových částic - omezení automobilové dopravy, lepší technologie ve výrobcích atd.

Město Hradec Králové se měření a sledování problematiky tepelného ostrova věnuje již několik let a provedlo k tomu již několik sledování a měření rovněž s využitím DPZ a termovize. Z dosavadních šestiletých měření teploty a vlhkosti vzduchu ve 2 m nad zemí lze uvést, že mikroklima území města Hradce Králové v centrálních částech vykazuje právě výskyt tepelného ostrova. Měřeními je doloženo,

že nahrazování zelených ploch stavebními materiály ovlivňuje teplotní a vlhkostní poměry ve městě zvláště při výskytu vysokých teplot vzduchu. V letním období jsou v centrální části města teploty vyšší až o 3 - 5 °C než v lese na okraji města. Leteckým termovizním snímkováním bylo zjištěno, že teplota povrchu parkoviště nebo střechy domu v teplém letním dni může přesáhnout 60 °C, přitom povrch trávy ve stejném dni má teplotu 38 °C. Uváděné výsledky sledování dokládají, že zastavěné plochy ve městě jsou o mnoho °C teplejší než plochy se zelení a vytvářejí hlavně za letních jasných dnů nepříznivé podmínky pro pobyt občanů.

4.1.5 Hluk

K nejvýraznějším environmentálním rizikům způsobeným antropogenní činností patří hluk, který na území kraje vzniká především v důsledku soustředěné intenzivní dopravy vedoucí přes obce. Druhým velmi nebezpečným rizikem pro přírodu vznikajícím v důsledku lidské činnosti jsou ekologické zátěže a to zátěže identifikované i neidentifikované a mnohdy bohužel i zátěže již sanované.

Zvýšenou hlukovou hladinou jsou zatíženy především velké sídelní jednotky a obce s nevyřešenou vysokou tranzitní dopravou. Automobilová silniční doprava je největším původcem hlukového zatížení v regionu. Hluková zátěž narůstá s intenzitou silniční dopravy a v mnohých lokalitách (městech a obcích podél hlavních tranzitních tahů) je hluková zátěž trvale nadlimitní, což má prokázané negativní účinky na zdraví obyvatel.

V rámci výše uvedeného dotazníkového šetření mezi obcemi byla zjišťována také hluková zátěž v obcích. Na otázku „Je vaše obec nebo část obce nadměrně zatížena hlukem?“ 60,1 % respondentů/obcí uvedlo, že v obci jsou hlukové limity v pořádku. 35 % respondentů uvedlo, že jejich obec je nadměrně zatížena hlukem. Z toho je 30,7 % zatížena nadměrným hlukem z dopravy a jen 4,3 % hlukem z podnikatelské nebo průmyslové činnosti. Ve volných odpovědích se vyskytly odpovědi: špatný stav komunikací, nárazově zábavná pyrotechnika a kulturní akce, přelety cvičných armádních vrtulníků či hluk z bioplynové stanice. Problémy s nadměrným zatížením hlukem mají dle respondentů výrazně více větší obce, kde s velikostí obce stoupá míra hluku z dopravy i z podnikatelské a průmyslové činnosti. U obcí do 3000 obyvatel 67,1 % respondentů uvedlo, že nemají problém s nadměrným hlukem, u obcí nad 3000 obyvatel toto uvedlo jen 18,5 % respondentů. Pokud malé obce mají problém s nadměrným hlukem, pak je to převážně z dopravy. Zde je odpověď samozřejmě velmi závislá na poloze obce vůči tranzitním dopravním trasám.

Podle ORP uváděly nadměrné zatížení hlukem převážně obce v ORP Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Náchod. Nejméně se cítí hlukem z dopravy zatíženy obce v ORP Dvůr Králové nad Labem, Nová Paka a Hradec Králové. Hluk z podnikatelské či průmyslové činnosti nejčastěji uváděly obce z ORP Rychnov nad Kněžnou.

Měření hluku probíhá pravidelně v exponovaných lokalitách. Obce a města si nechávají zpracovávat tzv. hlukové mapy.

Základním předpokladem pro snížení hlukové zátěže ve městech a obcích je komplexní vyřešení tranzitní přepravy přes území Královéhradeckého kraje vedoucí především k vybudování dálnice D11, rychlostních komunikací (především R35) a obchvatů obcí pro maximální omezení tranzitní dopravy skrze tato sídla.

Hlukové limity z ostatních zdrojů (železniční, letecká doprava, průmyslová výroba) jsou překračovány místně a také protihluková opatření mají místní charakter.

4.1.6 Ekologické zátěže

Obdobně jako v celé ČR se i v Královéhradeckém kraji vyskytují ekologické zátěže a devastace. Nejčastěji se jedná o lokální znečištění půdy, podzemních nebo povrchových vod především v důsledku černých skládek nebo v důsledku průmyslové či zemědělské činnosti a výroby. V kraji se ale nacházejí i rozsáhlé ekologické zátěže především v podobě skládek komunálního odpadu ať už aktivních či již sanovaných, zvláště velká je ekologická zátěž v důsledku skládky nebezpečných odpadů v Lodině. Dalšími závažnými ekologickými a dosud nedostatečně či vůbec sanovanými zátěžemi v Královéhradeckém kraji jsou kontaminace horninového prostředí a podzemních vod chlorovanými uhlovodíky na Červenokostecku z úniků odmašťovadel z bývalých textilních závodů a v Novém Městě nad Metují z podniku na výrobu hodinek a dalších ciferníků značky ELTON. Kontaminační mrak se zde nebezpečně blíží k zásobovacímu vodnímu zdroji Litá. Řada ekologických zátěží zůstává nevyřešena zejména tam, kde náklady na sanaci přesahují vlastní cenu nemovitostí nebo nejsou vyjasněny vlastnické vztahy. Podle Plánu odpadového hospodářství Královéhradeckého kraje jsou staré ekologické zátěže členěny do tří kategorií podle míry jejich závažnosti (velké riziko, nutno prověřit, nízké riziko).

V Královéhradeckém kraji je v Systému evidence kontaminovaných míst, registrováno 257 kontaminovaných míst. Nejvíce lokalit se SEZ v Královéhradeckém kraji představují skládky TKO (140). Nejzávažnější SEZ jsou postupně již od devadesátých let odstraňovány, stále jich však mnoho zbývá k odstranění. Stále také přetrvává problém vzniku nových nepovolených skládek. V tabulce níže uvádíme 9 nejrizikovějších lokalit vyskytujících se v zájmovém území. Na takovýchto lokalitách je potvrzeno aktuální neakceptovatelné zdravotní riziko vyplývající z kontaminace lokality při jejím současném způsobu využívání nebo je potvrzeno šíření kontaminace hrozící vznikem neakceptovatelného zdravotního rizika.

Tabulka 61 Staré ekologické zátěže s největší rizikovostí v Královéhradeckém kraji

Název lokality	Obec, k.ú.	Původ kontaminace	Kontaminace a rizika
Areál slévárny J. PORKERT Růženina huť	Skuhrov nad Bělou	průsak ropných uhlovodíků	k. půdy, povrchových a podzemních vod, r. kontaminace podzemních vod při vyšší dotaci srážek nebo při povodni, r. kontaminace CHOPAV a zemědělské půdy
Areál strojírný J. PORKERT Seykorovna	Skuhrov nad Bělou	průsak ropných i chlorovaných uhlovodíků	k. půdy, povrchových a podzemních vod, r. kontaminace podzemních vod při vyšší dotaci srážek nebo při povodni, r. kontaminace zdroje pitné vody, CHOPAV a zemědělské půdy
Benzina s.r.o. ČSPHM Jaroměř	Jaroměř	průsak ropných látek	k. půdy a podzemních vod, r. kontaminace zdroje pitné vody, CHOPAV a zemědělské půdy, r. kontaminace prostřednictvím nezabezpečených vrtů
Benzina s.r.o. DSPHM Jičín	Jičín	průsak ropných látek	k. podzemních vod, r. kontaminace útvarů podzemních vod s vodohospodářským významem
Červený Kostelec – podzemní vody	Červený Kostelec	průsak alifatických chlorovaných uhlovodíků a ropných látek	k. povrchových a podzemních vod, r. kontaminace zdroje pitné vody
KARA Trutnov a.s.	Trutnov, Poříčí	průsak chlorovaných uhlovodíků a sloučenin chromu	k. půdy, povrchových a podzemních vod, r. kontaminace zdroje pitné vody, útvarů podzemních vod s vodohospodářským významem a zemědělské půdy, r. kontaminace již sanovaných částí
Nový Bydžov býv. Kovoplast	Nový Bydžov	průsak chlorovaných uhlovodíků	k. půdy, povrchových a podzemních vod, ohrožení zdraví zaměstnanců a obyvatel
Řetězy Vamberk	Vamberk	průsak ropných	k. půdy a podzemních vod, r. kontaminace CHOPAV

Název lokality	Obec, k.ú.	Původ kontaminace	Kontaminace a rizika
spol. s.r.o.		uhlovodíků	
Vodní zdroj Třebechovice pod Orebem - Bědovice	Týniště nad Orlicí, Petrovice nad Orlicí	znečištění herbicidy, pesticidy a PAU	k. půdy, povrchových a podzemních vod, r. kontaminace zdroje pitné vody, CHOPAV, útvarů podzemních vod s vodohospodářským významem a zemědělské půdy

Zdroj: SEKM, 2018

Půdy Královéhradeckého kraje nejsou plošně kontaminovány těžkými kovy a vykazují nižší hodnoty, než stanovené limitní obsahy. Poddolovaná a sesuvná území se vyskytují v okresech Trutnov a Náchod jako následek hlubinné těžby černého uhlí. V severní a východní části kraje je střední míra radonového rizika, ve střední a jižní části je nízká míra radonového rizika.

Na otázku ohledně nevyřešených ekologických zátěží v rámci dotazníkového šetření mezi obcemi (duben – květen 2018) odpovědělo 330 obcí (respondentů). Z toho téměř ¾ obcí uvedlo, že nemají ve svém katastru ekologickou zátěž. Více než ¼ obcí se však s nevyřešenou ekologickou zátěží ve svém katastru potýká. V 15 % se jedná o zátěž v podobě černé skládky. Pouze 5 % obcí uvedlo, že ve svém katastru mají chemicky znečištěnou půdu a 1% obcí uvedlo ekologickou zátěž v podobě chemicky znečištěné vody nebo odkaliště. Zbýlých téměř 6 % obcí uvedlo jinou formu ekologické zátěže na svém území. V těchto odpovědích se nejčastěji objevilo znečištění půdy a vod v důsledku zemědělské činnosti a používání chemických prostředků v zemědělství, problémy s již rekultivovanými skládkami nebo aktivními skládkami odpadů, staré zemědělské areály, znečištění z bioplynové stanice, ekologická zátěž Elton, drobné skládky na soukromých pozemcích.

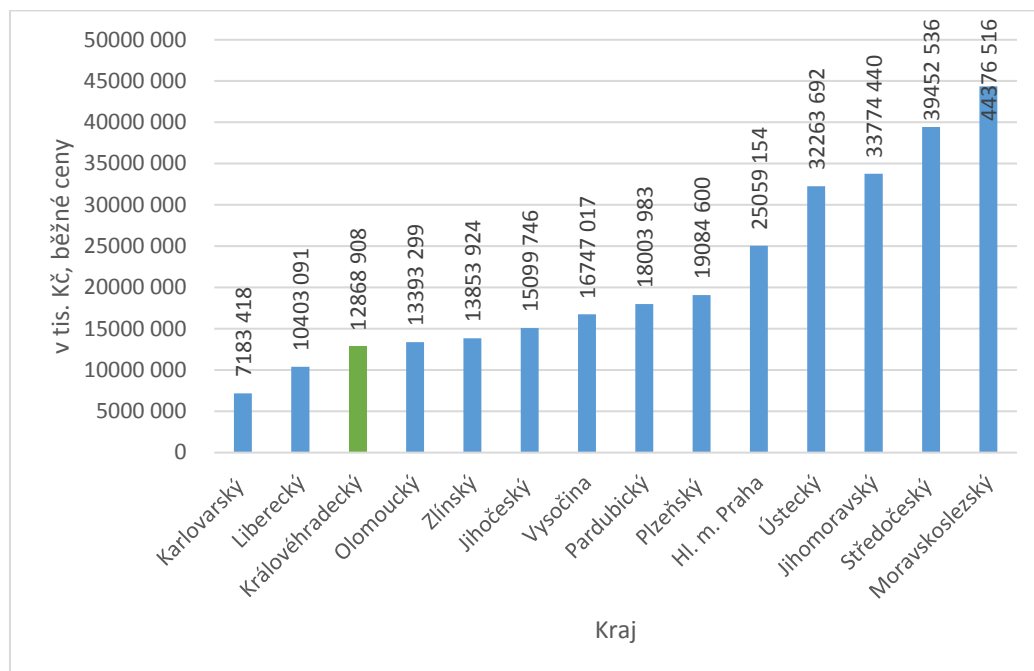
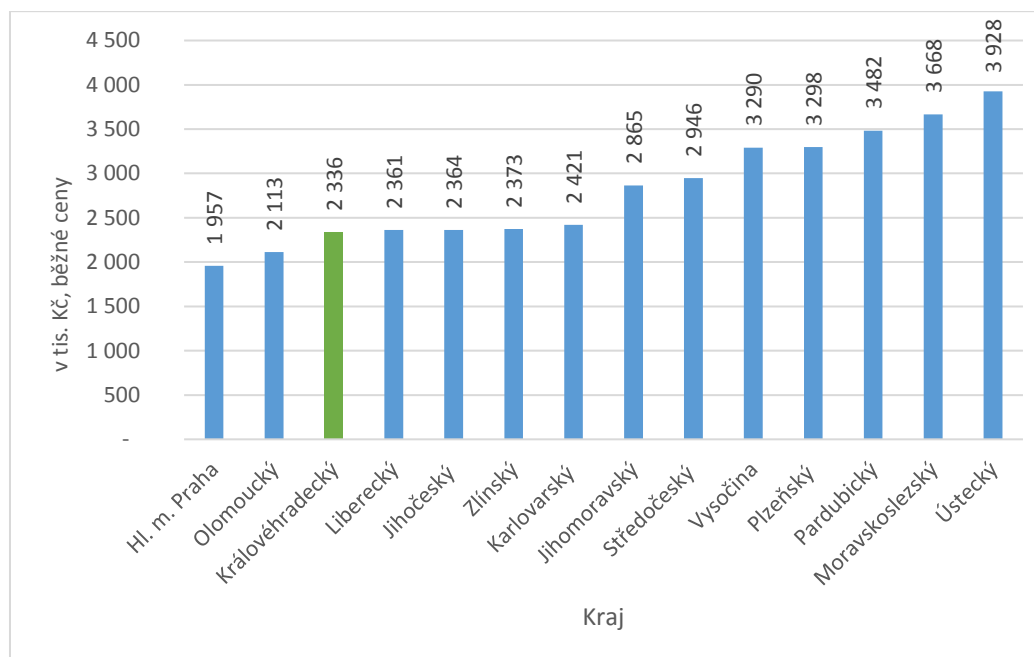
Malé a menší obce do 3000 obyvatel mají s výskytem nevyřešených ekologických zátěží menší problém než velké obce. Zatímco u obcí nad 3000 obyvatel má problém s ekologickou zátěží 55 % obcí, které odpověděly, u obcí do 250 obyvatel to je jen cca 15 % obcí. Nejčastějším typem nevyřešené ekologické zátěže jsou černé skládky, větší obce se pak ještě potýkají s lokalitami chemicky znečištěné půdy.

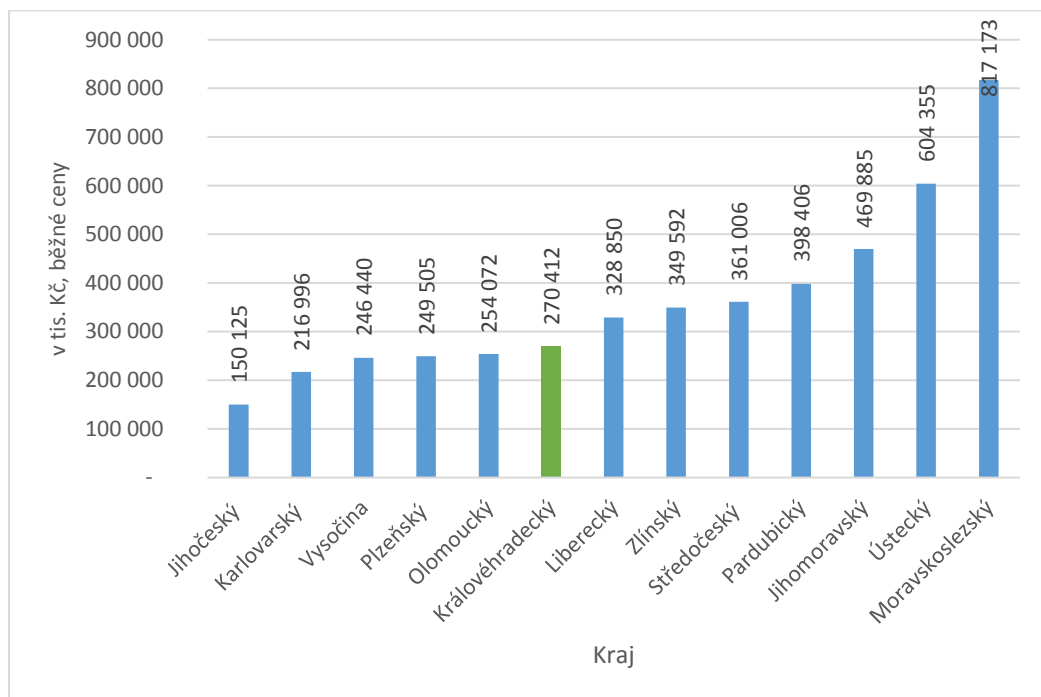
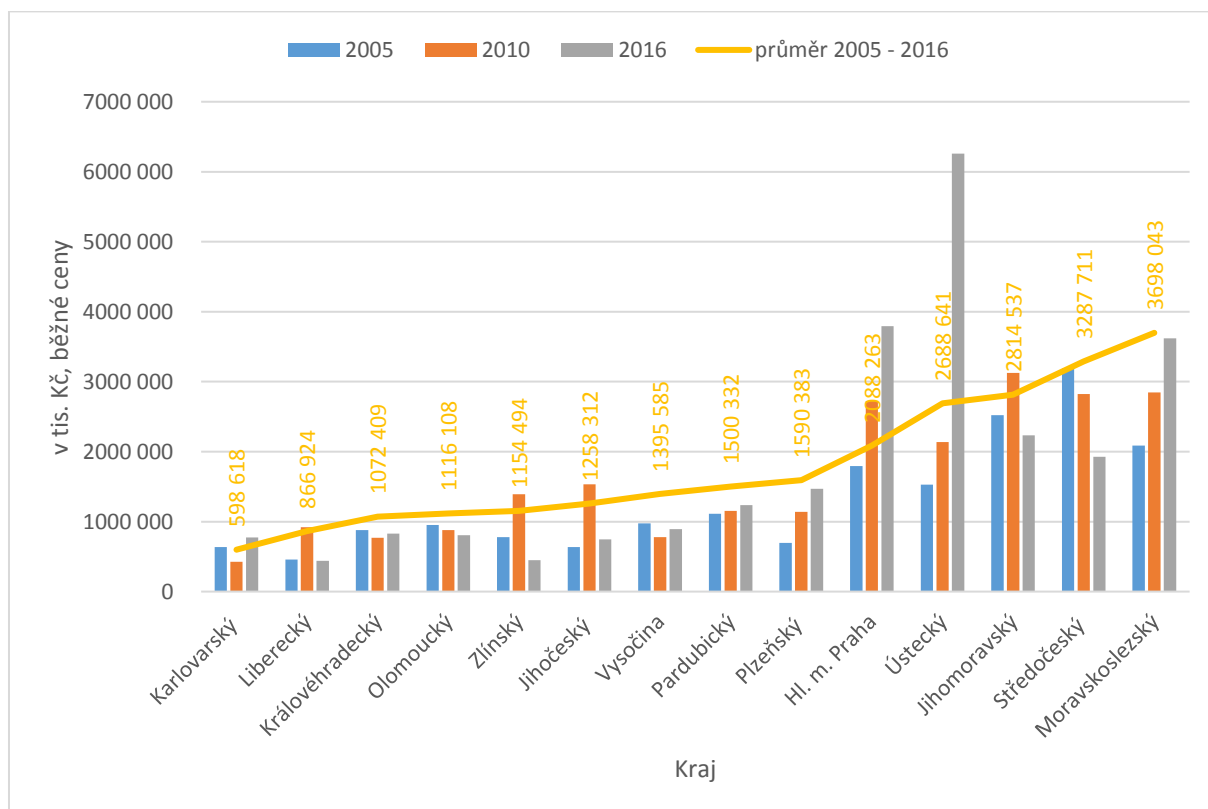
Velké rozdíly jsou v problematice nevyřešených ekologických zátěží v jednotlivých ORP. Jediné ORP Hořice nemá žádné problémy s ekologickými zátěžemi, krom toho, že se občas objeví nepovolená skládka odpadků na soukromých pozemcích. V ORP Nové Město nad Metují zase nemají problém s černými skládkami, ekologické zátěže zde reprezentují lokality znečištěné půdy, které zase vůbec nemusejí řešit v ORP Dobruška. Vysoký podíl chemicky znečištěné půdy uvedly také obce z ORP Rychnov nad Kněžnou. V ORP Nová Paka se kromě černých skládek potýkají také s vysokým podílem chemicky znečištěné půdy.

4.1.7 Investice na ochranu životního prostředí

Při posuzování výše investic na ochranu životního prostředí je potřeba rozlišit investice na území kraje tzn. investice realizované podle místa v daném kraji a investice dle sídla investora, tzn., že tyto investice nemusí být realizovány na území daného kraje.

Celkové investiční výdaje na ochranu životního prostředí podle místa investice za roky 2005 – 2016 dosáhly v Královéhradeckém kraji 12 868 908 tis. Kč a v porovnání s ostatními kraji jsou v absolutní hodnotě třetí nejnížší v rámci ČR. Třetí nejnížší jsou tyto výdaje i v přepočtu na 1 obyvatele kraje (2 336 tis. Kč na 1 obyvatele KHK v roce 2016). V přepočtu na rozlohu kraje zaujímá Královéhradecký kraj šestou nejnížší pozici (270 412 tis. Kč na 1 km² rozlohy kraje). V mezikrajském srovnání byly nejvyšší investice v souhrnu za roky 2005 – 2016 na ochranu životního prostředí vynaloženy v Moravskoslezském kraji, kde byly v úhrnu téměř 3,5x vyšší než v Královéhradeckém kraji.

Graf 234 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005 - 2016**Zdroj dat:** ČSÚ**Graf 235 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005–2016 na 1 obyv.****Zdroj dat:** ČSÚ

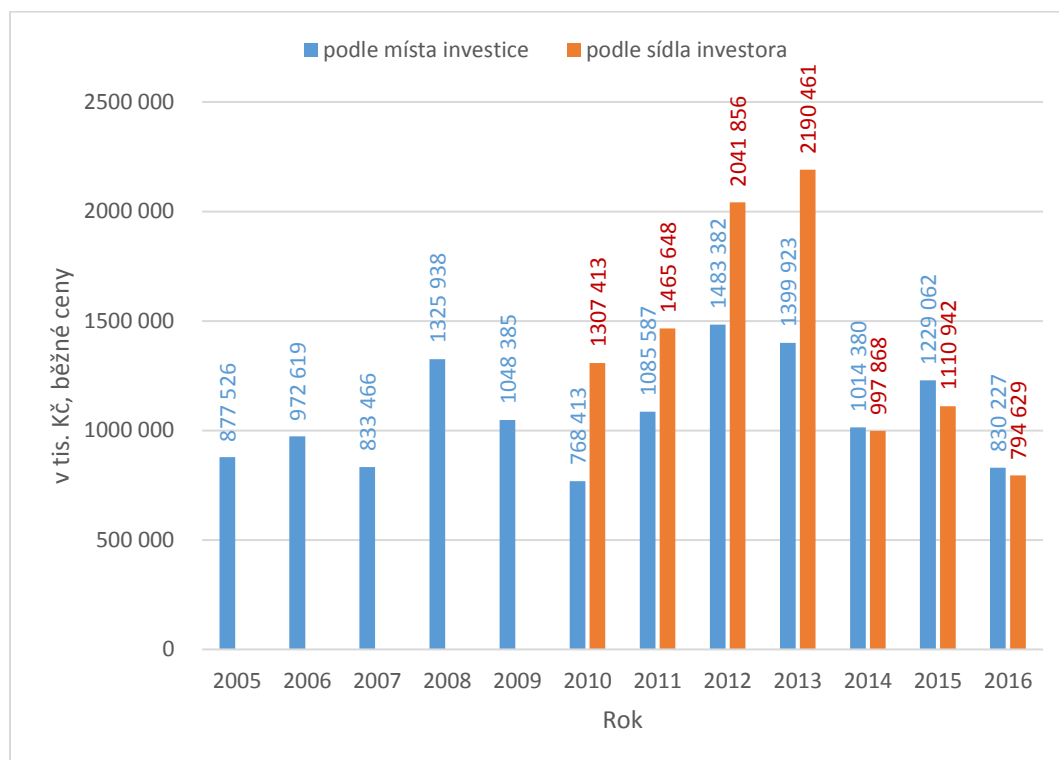
Graf 236 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005 – 2016 na 1 km²**Zdroj dat:** ČSÚ**Graf 237 Investice na ochranu ŽP v krajích ve vybraných letech dle místa investice****Zdroj dat:** ČSÚ

Investice na ochranu životního prostředí se v jednotlivých letech a krajích výrazně liší. V Královéhradeckém kraji se investice na ochranu ŽP v letech 2005–2016 pohybovaly v rozmezí od cca 770 mil. Kč v roce 2010 až po téměř 1,5 mld. Kč v roce 2012. Průměrná roční investice v Královéhradeckém kraji na ochranu ŽP v letech 2005-2016 dosáhla cca 1 mld. Kč.

V průměru se nejvíce za roky 2005-2016 investovalo na ochranu životního prostředí v Moravskoslezském a Středočeském kraji, kde se průměrná roční investice pohybuje 3,7 resp. 3,3 mld. Kč za rok. V Jihomoravském, Ústeckém kraji a v hl. městě Praze průměrná investice na ochranu ŽP dosáhla 2–3 mld. Kč. Průměr Královéhradeckého kraje (cca 1 mld. Kč) je třetí nejnižší v mezikrajském srovnání.

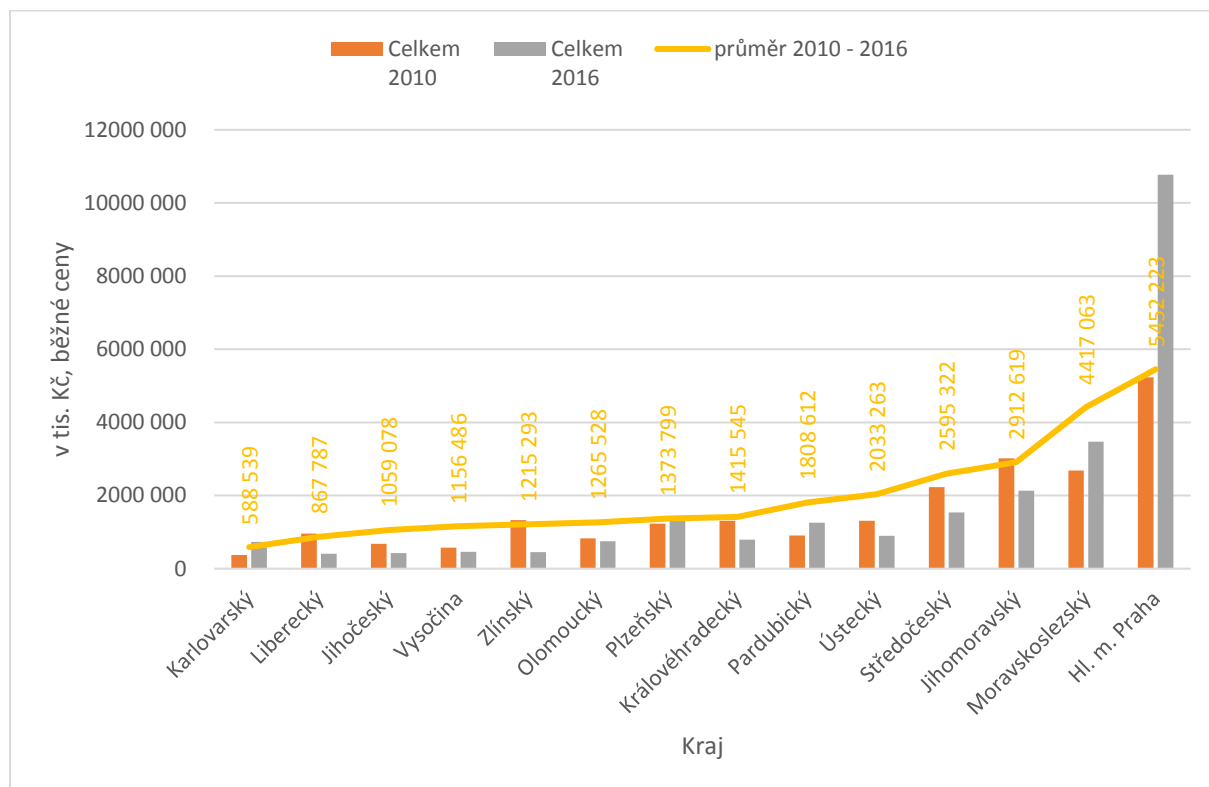
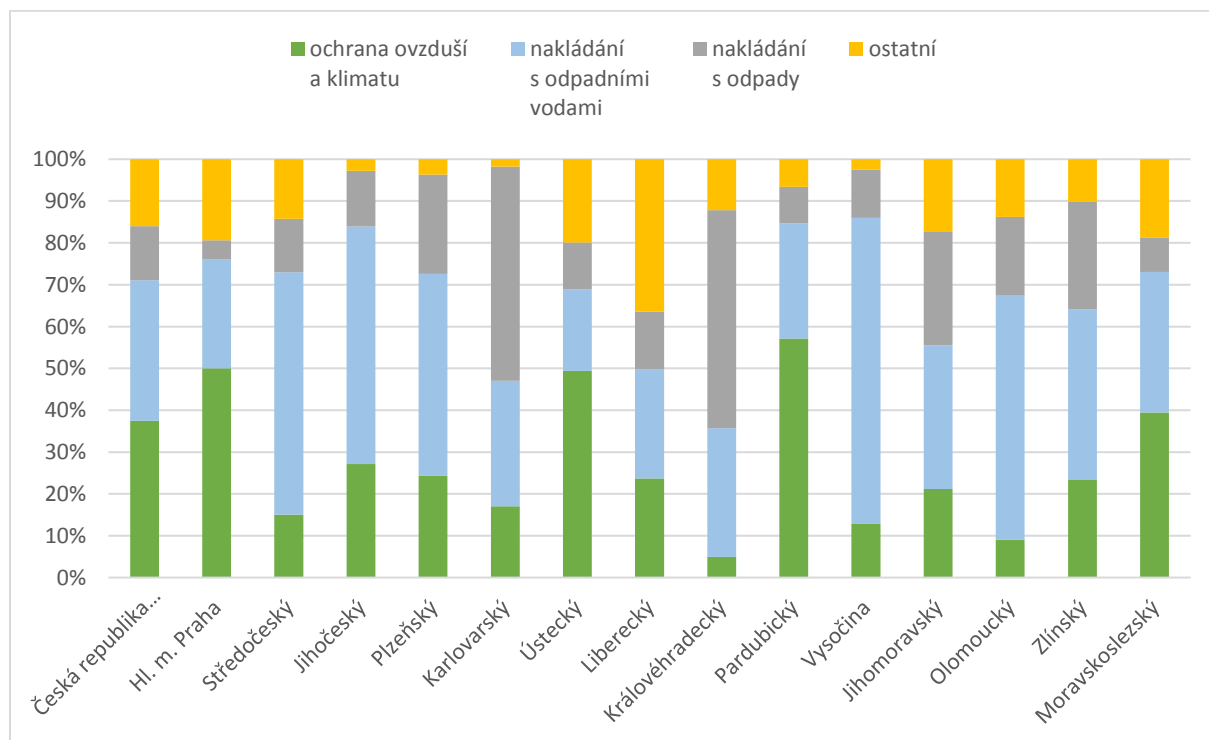
Odlíšná je situace v investicích na ochranu životního prostředí v jednotlivých letech a krajích podle sídla investora. V Královéhradeckém kraji se podle sídla investora pohybovaly investice na ochranu ŽP v letech 2010–2016 v rozmezí od cca 800 mil. Kč v roce 2016 až po téměř 2,2 mld. Kč v roce 2013. Podle sídla investora v Královéhradeckém kraji dosáhla průměrná výše investice na ochranu ŽP v letech 2010-2016 cca 1,4 mld. Kč. V letech 2010-2013 byla celková výše investice na ochranu ŽP v Královéhradeckém kraji dle sídla investora výrazně vyšší než v letech 2014 – 2016, kdy byly naopak investice vyšší dle místa.

Graf 238 Investice na ochranu ŽP v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2016

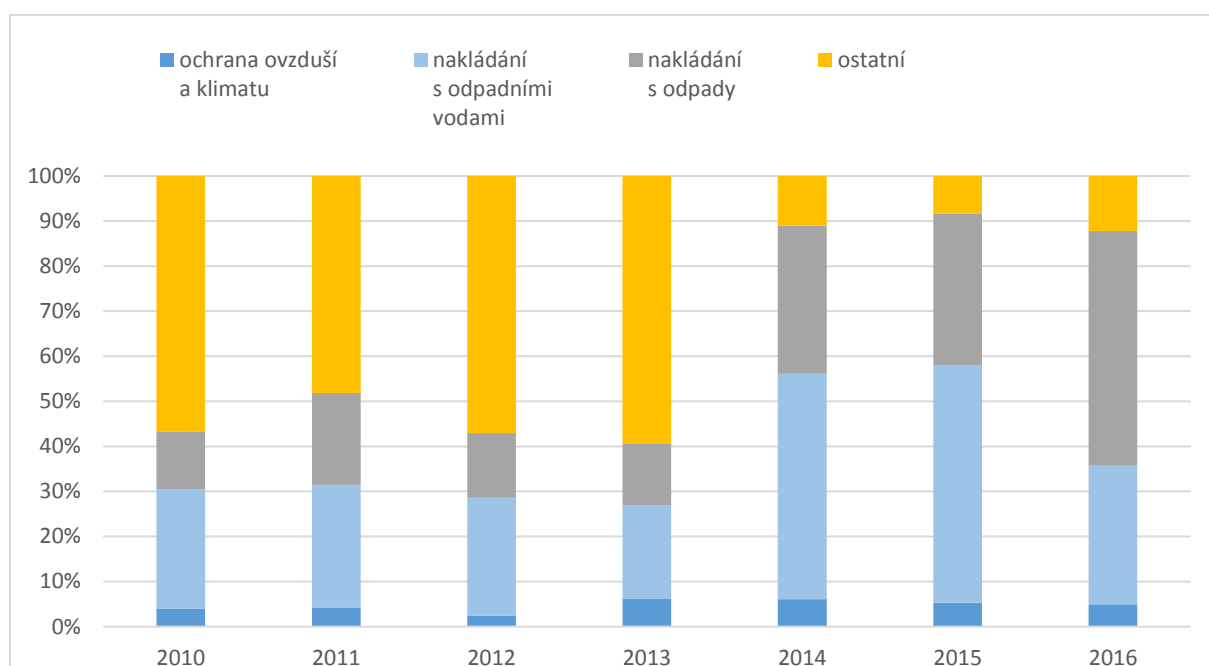
Zdroj dat: ČSÚ

Podle sídla investora jsou jednoznačně nejvyšší investice na ochranu ŽP od investorů sídlících na území hl. města Prahy. V průměru tamní investoři v letech 2010 – 2016 vynaložily téměř 5,5 mld. Kč ročně na ochranu ŽP, což je téměř 4x více než byly investice subjektů sídlících v Královéhradeckém kraji (1,4 mld. Kč).

Graf 239 Investice na ochranu ŽP v krajích ve vybraných letech dle sídla investora**Zdroj dat:** ČSÚ**Graf 240 Podíl investic na ochranu životního prostředí v jednotlivých segmentech podle sídla investora v krajích ČR v roce 2016****Zdroj dat:** ČSÚ

V mezikrajském srovnání jsou v Královéhradeckém kraji podle jednotlivých segmentů investic dlouhodobě podprůměrné investice v oblasti ochrany ovzduší a klimatu. V posledních 7 letech se investice v tomto segmentu pohybovaly v rozmezí cca 2,5 – 6 % z celkových investic v ŽP dle sídla investora. Oblastí ochrany ovzduší a klimatu se nejvíce zabírají investoři v Pardubickém a Ústeckém kraji a v hl. městě Praze. Zde je nutné podotknout, že investice do ochrany ovzduší jsou spjaté především s charakterem průmyslu v jednotlivých krajích a s množstvím velkých energetických zdrojů (elektrárny a teplárny), které v KHK jsou jen ojedinělé. Velké mezikrajské rozdíly jsou rovněž v podílech objemu investic do oblastí nakládání s odpadními vodami a nakládání s odpady. V Královéhradeckém kraji v letech 2014 a 2015 výrazně stouply investice v oblasti nakládání s odpadními vodami a dostaly se přes hranici 50 % z celkových investic. V posledních třech letech rovněž výrazně stouply v KHK investice do oblasti nakládání s odpady, které v roce 2016 tvořily více než polovinu ze všech investic.

Graf 241 Podíl investic na ochranu životního prostředí v KHK v jednotlivých segmentech podle sídla investora

Zdroj dat: ČSÚ

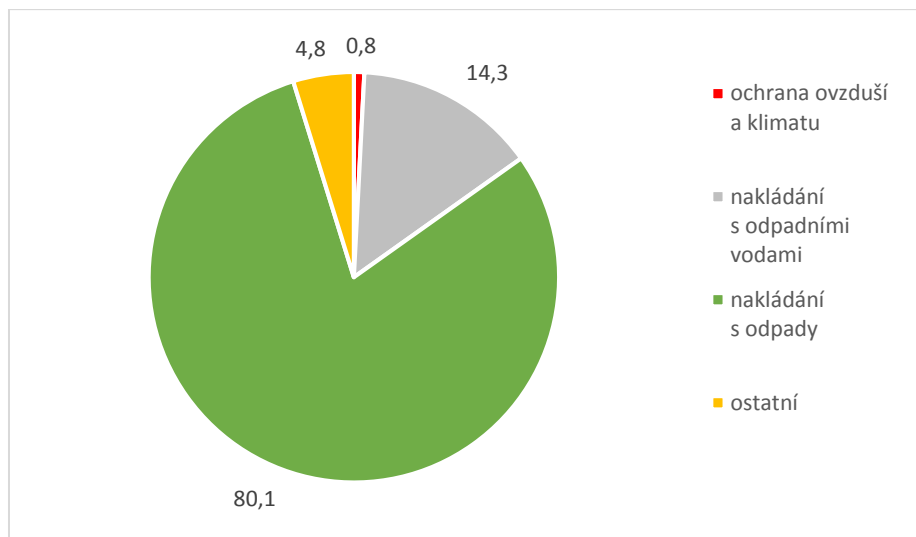
Investice na ochranu životního prostředí zahrnují investiční výdaje na pořízení dlouhodobého majetku a neinvestiční výdaje, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí (mzdové náklady, platby nájemného, energie, platby za služby a další).

U neinvestičních výdajů na ochranu životního prostředí jednoznačně převyšují výdaje v oblasti nakládání s odpady, které téměř 6x převyšují druhé v pořadí výdaje na nakládání s odpadními vodami. Neinvestiční náklady s nakládáním s odpady stále rostou. Pro srovnání v roce 2008 převyšovali náklady s odpadními vodami 3x a v roce 2010 převyšovaly 4x. Neinvestiční výdaje na ochranu ovzduší a klimatu a ostatní výdaje tvoří pouze zlomek z celkových neinvestičních výdajů na ochranu ŽP v Královéhradeckém kraji.

Ve srovnání s ČR je podíl nákladů na nakládání s odpady v Královéhradeckém kraji nejvyšší mezi kraji a výrazně vyšší než je průměr ČR a to o cca 16 %. Např. v Libereckém kraji tvoří náklady na nakládání s odpady pouze 36 % a v Jihočeském kraji 43 %. Podíl nákladů na nakládání s odpadními vodami je naopak v KHK pod průměrem cca o 5,5 %. Např. v Jihočeském kraji jsou cca 3,5x vyšší. V Královéhradeckém kraji jsou zcela minimální neinvestiční náklady na ochranu ovzduší a klimatu –

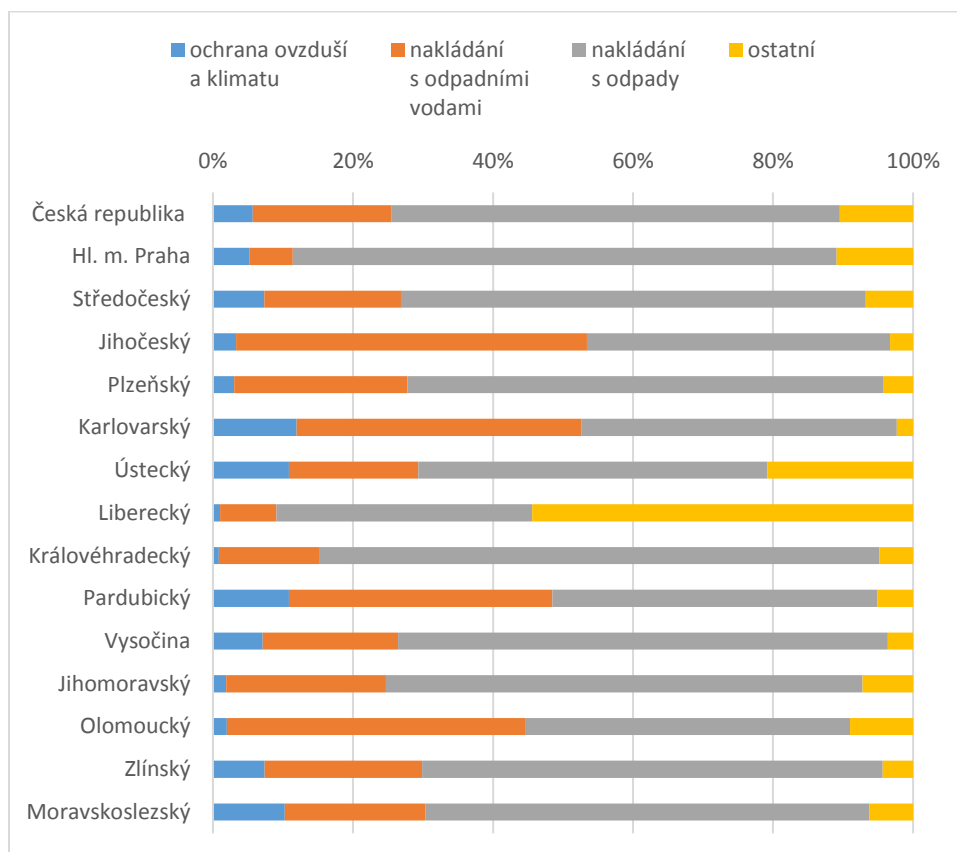
netvoří ani 1 % z celkových neinvestičních nákladů, zatímco např. v krajích Karlovarském, Ústeckém, Pardubickém a Moravskoslezském jsou tyto náklady více než 10x vyšší.

Graf 242 Struktura neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí v Královéhradeckém kraji podle sídla investora v % v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 243 Struktura neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí v krajích ČR podle sídla investora v % v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 62 Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí v Královéhradeckém kraji podle sídla investora v tis. Kč, běžné ceny v roce 2016

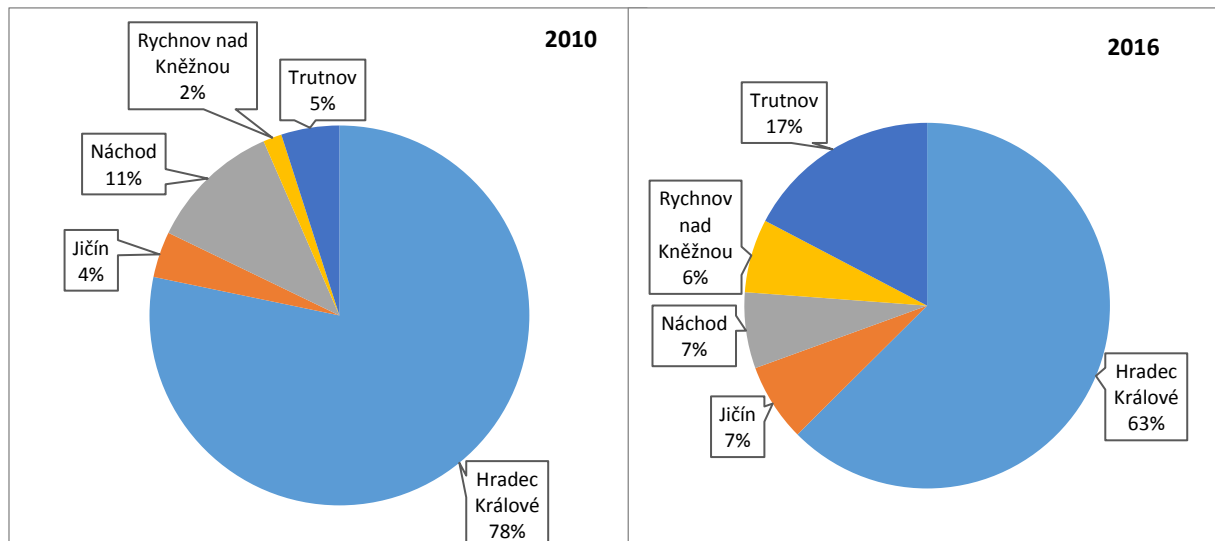
ČR, kraje	Celkem	v tom v tis. Kč				podíl z celkových nákladů			
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní	ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní
Česká republika	57 145 414	3 242 446	11 339 631	36 584 104	5 979 233	5,7	19,8	64,0	10,5
Hl. m. Praha	13 018 063	673 276	809 585	10 113 633	1 421 569	5,2	6,2	77,7	10,9
Středočeský	6 747 113	494 262	1 316 357	4 481 468	455 026	7,3	19,5	66,4	6,7
Jihočeský	2 667 188	88 012	1 337 097	1 154 853	87 226	3,3	50,1	43,3	3,3
Plzeňský	2 975 246	90 728	735 701	2 020 441	128 376	3,0	24,7	67,9	4,3
Karlovarský	1 106 643	132 178	449 695	499 196	25 574	11,9	40,6	45,1	2,3
Ústecký	4 002 131	434 967	738 950	1 995 773	832 441	10,9	18,5	49,9	20,8
Liberecký	2 888 267	28 962	233 255	1 054 519	1 571 531	1,0	8,1	36,5	54,4
Královéhradecký	3 770 738	30 836	540 961	3 018 779	180 162	0,8	14,3	80,1	4,8
Pardubický	2 107 331	228 835	792 690	978 214	107 592	10,9	37,6	46,4	5,1
Vysočina	1 207 074	85 885	233 137	844 604	43 448	7,1	19,3	70,0	3,6
Jihomoravský	5 642 602	106 841	1 287 614	3 841 323	406 824	1,9	22,8	68,1	7,2
Olomoucký	2 653 543	52 424	1 133 374	1 228 624	239 121	2,0	42,7	46,3	9,0
Zlínský	2 179 453	160 740	489 893	1 433 792	95 028	7,4	22,5	65,8	4,4
Moravskoslezský	6 180 022	634 500	1 241 322	3 918 885	385 315	10,3	20,1	63,4	6,2

Zdroj dat: ČSÚ

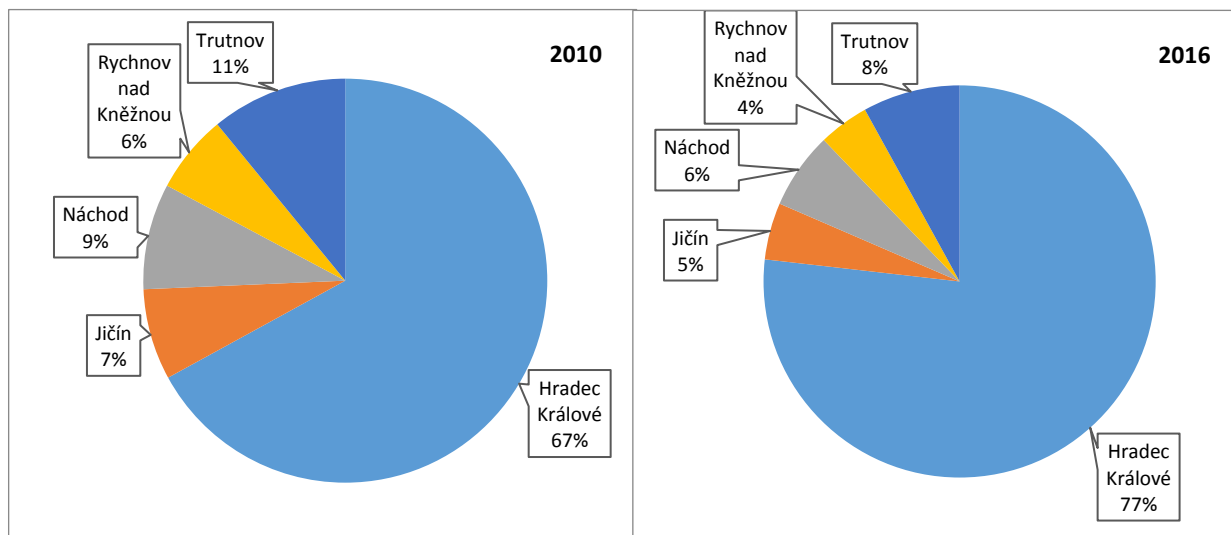
Podle okresů Královéhradeckého kraje se nejvíce na investičních i neinvestičních nákladech na ochranu ŽP podílí okres Hradec Králové. V porovnání let 2010 a 2016 se podíl okresu Hradec Králové v investičních nákladech výrazně snížil o 15 %, ale v podílu neinvestičních nákladů naopak vzrostl o 10 %.

Graf 244 Podíl celkových investičních nákladů na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v KHK v roce 2010 a 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 245 Podíl celkových neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v KHK v roce 2010 a 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 63 Investiční a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v roce 2010 a v roce 2016 v tis. Kč (běžné ceny)

Kraj, okresy	2010					2016					
	Celkem v tis. Kč	v tom v tis. Kč				Celkem v tis. Kč	v tom v tis. Kč				
		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ostatní		ochrana ovzduší a klimatu	nakládání s odpadními vodami	nakládání s odpady	ochrana a sanace půdy, podzemních a povrchových vod	ostatní
Investiční náklady 2010						Investiční náklady 2016					
Královéhradecký kraj	1 307 413	51 373	348 232	167 154	740 654	794 629	39 411	244 453	413 725	9 598	87 442
Hradec Králové	1 023 113	15 125	142 096	147 683	718 209	497 071	12 687	10 258	380 982	9 038	84 106
Jičín	51 079	21 161	13 308	5 098	11 512	54 833	7 030	41 866	3 791	i.d.	2 146
Náchod	147 749	1 916	136 542	4 062	5 229	53 415	2 218	44 048	6 686	i.d.	463
Rychnov nad Kněžnou	20 744	673	9 303	5 064	5 704	51 689	13 499	28 247	9 083	-	860
Trutnov	64 728	12 498	46 983	5 247	-	137 621	3 977	120 034	13 183	i.d.	427
Neinvestiční náklady 2010						Neinvestiční náklady 2016					
Královéhradecký kraj	2 354 797	30 313	482 343	1 743 754	98 387	3 770 738	30 836	540 961	3 018 779	56 425	123 737
Hradec Králové	1 578 386	2 843	293 796	1 229 288	52 459	2 895 928	12 792	297 664	2 463 090	39 553	82 829
Jičín	171 729	7 869	46 376	103 062	14 422	176 929	3 221	60 332	87 882	8 284	17 210
Náchod	199 606	2 642	78 559	112 071	6 334	238 659	4 031	100 054	122 748	i.d.	11 826
Rychnov nad Kněžnou	147 879	11 442	31 679	95 521	9 237	156 924	8 397	35 355	104 986	i.d.	8 186
Trutnov	257 197	5 517	31 933	203 812	15 935	302 298	2 395	47 556	240 073	6 049	6 225

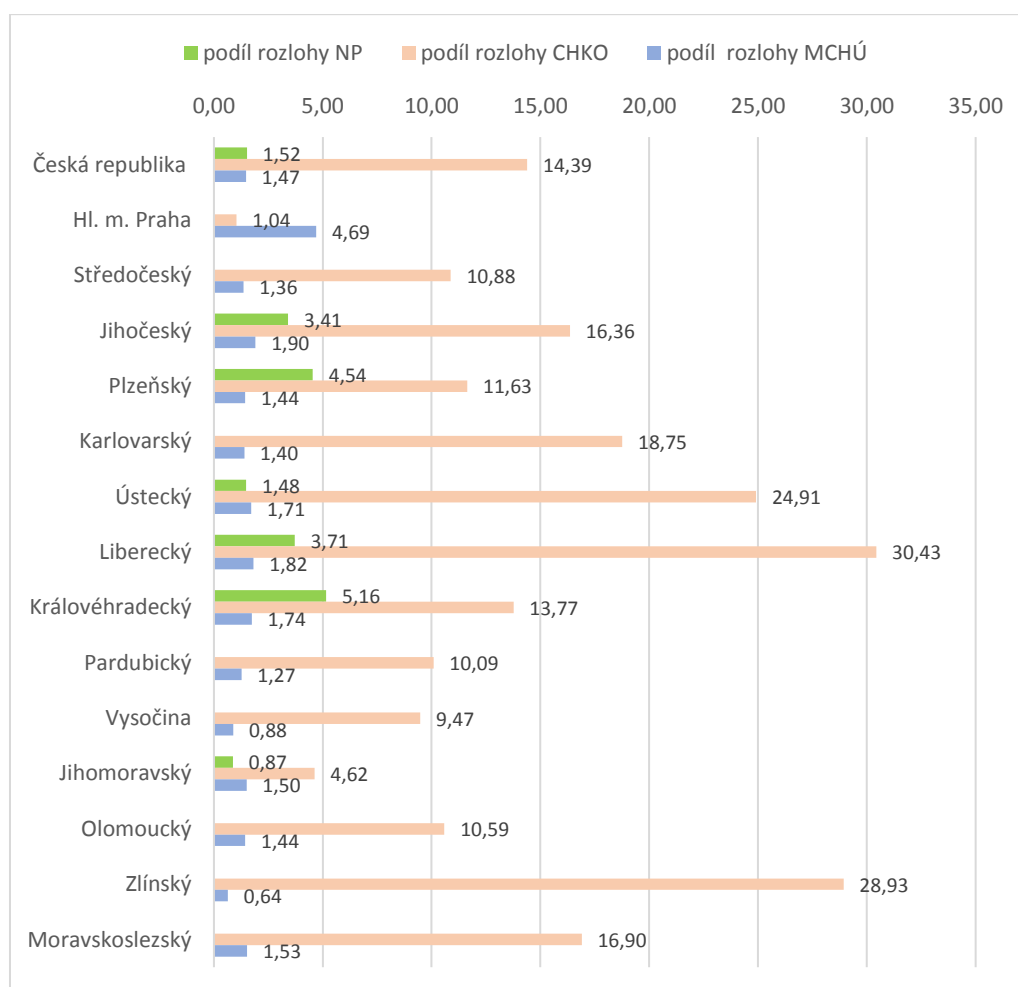
Zdroj: ČSÚ

4.1.8 Ochrana přírody a krajiny

Na území Královéhradeckého kraje se nachází mnoho přírodně výjimečných oblastí a lokalit s vyhlášenou ochranou. Biologicky i typologicky rozmanitě diverzifikovaná příroda Královéhradeckého kraje podléhá různým stupňům a kategoriím legislativní ochrany, která je nezbytná nejen pro maximální zachování přírodního potenciálu, ale rovněž pro eliminaci nežádoucích antropogenních aktivit v daných lokalitách.

Chráněná území (různé typy) zaujímají v rámci ČR 17,38 % rozlohy. V rámci Královéhradeckého kraje podléhá legislativní ochraně 20,67 % rozlohy. Krkonošský národní park pokrývá 5,2 % území kraje, chráněné krajinné oblasti 13,8 % území kraje a maloplošná zvláště chráněná území zabírají 1,7 % z území kraje. Podle podílu legislativně chráněné rozlohy kraje patří ve srovnání s ostatními kraji ČR Královéhradecký kraj k mírnému nadprůměru, ale významem patří na vrchol, neboť na jeho území se nachází nejcennější vysoce chráněné území Krkonošského národního parku.

Graf 246 Podíl rozlohy chráněných území na rozloze kraje k 31. 12. 2016

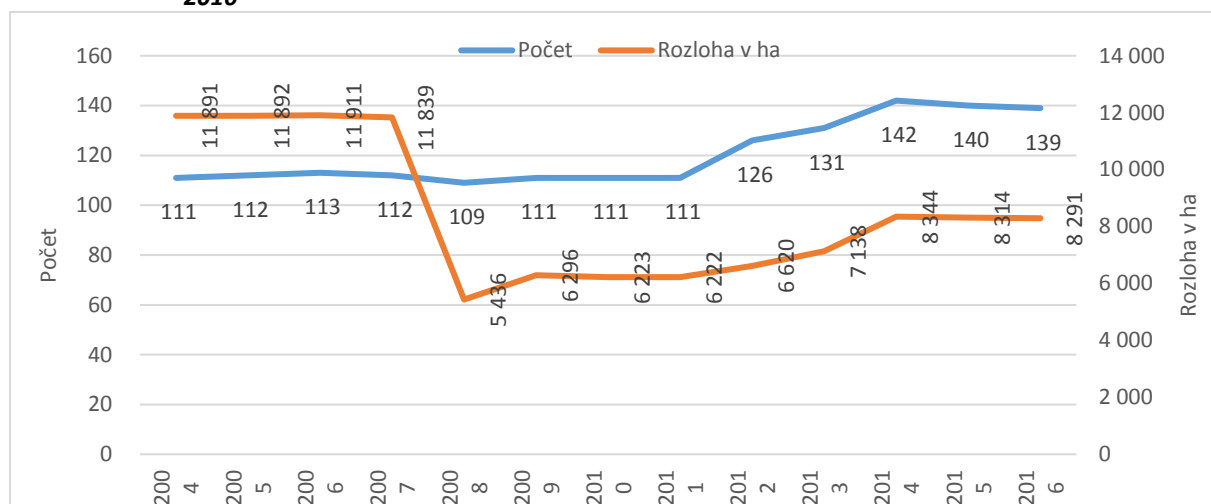
Zdroj dat: ČSÚ, AOPK

Na území Královéhradeckého kraje se nachází 1 národní park (NP) – Krkonošský národní park (KRNAP). Vyhlášení národního parku je dle zákona č.114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny nejvyšším stupněm legislativní ochrany území v ČR (v ČR jsou ještě další 3 národní parky – Šumava, Podyjí a České Švýcarsko). Dalším způsobem ochrany dle tohoto zákona je kategorie velkoplošných chráněných krajinných oblastí (CHKO). V Královéhradeckém kraji se nacházejí celkem 3 CHKO – Broumovsko, Český ráj a Orlické hory (v ČR je celkem 26 CHKO).

Maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ) bylo v roce 2018 v ČR vyhlášeno více než 2700. V Královéhradeckém kraji bylo k 31. 12. 2016 vyhlášeno celkem 139. Počet MZCHÚ se neustále mění v celkovém trendu zvyšování počtu MZCHÚ. Do této kategorie spadají národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky.

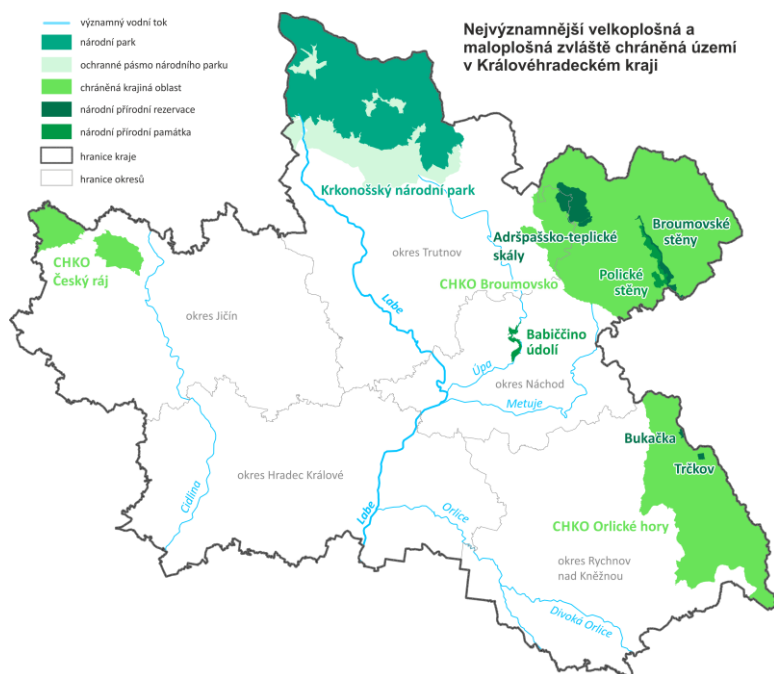
Počty a rozlohu jednotlivých kategorií chráněných území ukazuje následující tabulka a graf. Z této vyplývá, že nejvyšší počet MZCHÚ je v kategorii přírodní památka a přírodní rezervace.

Graf 247 Počet a rozloha maloplošných zvláště chráněných území v Královéhradeckém kraji v letech 2004 – 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Mapa 19 Nejvýznamnější velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území v Královéhradeckém kraji

Zdroj: AOPK, Vlastní zpracování

Tabulka 64 Počet a rozloha chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 na území Královéhradeckého kraje v letech 2004 - 2016

Počet	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Národní parky	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chráněné krajinné oblasti	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Maloplošná chráněná území celkem	111	112	113	112	109	111	111	111	126	131	142	140	139
v tom:													
národní přírodní památky	1	1	1	1	1	2	2	3	3	3	3	3	3
národní přírodní rezervace	5	5	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5	5
přírodní památky	67	68	68	67	64	65	65	65	80	86	97	95	94
přírodní rezervace	38	38	38	38	38	38	38	38	38	37	37	37	37
Rozloha v ha	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Národní parky	24 545	24 545	24 545	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553	24 553
Chráněné krajinné oblasti	71 062	71 062	70 990	68 821	68 821	68 821	68 821	68 821	68 821	68 821	68 821	68 821	65 523
Maloplošná chráněná území celkem	11 891	11 892	11 911	11 839	5 436	6 296	6 223	6 222	6 620	7 138	8 344	8 314	8 291
v tom:													
národní přírodní památky	334	334	334	334	334	1 020	1 020	1 020	1 020	1 020	1 020	1 020	1 020
národní přírodní rezervace	2 531	2 531	2 540	2 478	2 477	2 472	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391
přírodní památky	7 667	7 668	7 670	7 664	1 270	1 451	1 459	1 459	1 857	2 382	3 444	3 414	3 391
přírodní rezervace	1 359	1 359	1 367	1 363	1 355	1 352	1 352	1 352	1 352	1 345	1 489	1 489	1 489

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 65 Počet a rozloha chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 na území Královéhradeckého kraje dle okresů k 31. 12. 2010 a k 31. 12. 2016

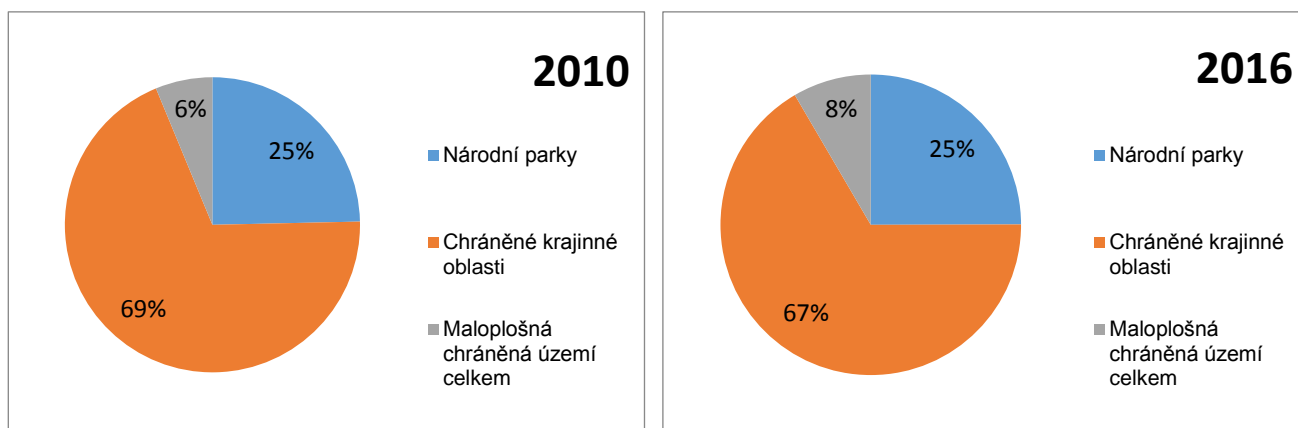
31. 12. 2010								31. 12. 2016						
Kraj, okresy	Národní parky	Chráněné krajinné oblasti	Maloplošná chráněná území celkem	v tom				Národní parky	Chráněné krajinné oblasti	Maloplošná chráněná území celkem	v tom			
				národní přírodní památky	národní přírodní rezervace	přírodní památky	přírodní rezervace				národní přírodní památky	národní přírodní rezervace	přírodní památky	přírodní rezervace
Počet ¹⁾								Počet ¹⁾						
Královéhradecký kraj	1	3	111	2	6	65	38	1	3	139	3	5	94	37
Hradec Králové	-	-	15	-	2	11	2	-	-	24	-	1	22	1
Jičín	-	1	37	-	-	30	7	-	1	46	-	-	39	7
Náchod	-	1	18	2	2	7	7	-	1	24	2	2	13	7
Rychnov nad Kněžnou	-	1	35	-	2	12	21	-	1	44	-	2	20	22
Trutnov	1	1	8	-	1	6	1	1	1	12	-	1	10	1
Rozloha (ha) ²⁾								Rozloha (ha) ²⁾						
Královéhradecký kraj	24 553	68 821	6 223	1 020	2 391	1 459	1 352	24 553	65 523	8 291	1 020	2 391	3 391	1 489
Hradec Králové	-	-	202	-	6	166	31	-	-	1 177	-	6	1 151	21
Jičín	-	5 021	1 436	-	-	1 002	433	-	5 021	1 713	-	-	1 280	433
Náchod	-	37 145	3 532	1 020	1 934	22	557	-	37 145	4 099	1 020	1 934	446	699
Rychnov nad Kněžnou	-	22 800	501	-	116	64	321	-	19 502	688	-	116	247	325
Trutnov	24 553	3 855	551	-	336	205	10	24 553	3 855	614	-	336	268	10

¹⁾ počet chráněných území za kraj nemusí odpovídat součtu za okresy, neboť MCHÚ se rozkládají na území více okresů

²⁾ rozloha podle vyhlášek

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 248 Podíl celkové rozlohy jednotlivých druhů chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a v roce 2016 (stav vždy k 31. 12. daného roku)

Zdroj dat: ČSÚ

Nejvýznamnějším chráněným územím v Královéhradeckém kraji je Krkonošský národní park o rozloze 36 300 ha (včetně ochranného pásma se jedná o území 550 km²), který byl vyhlášen již v roce 1963. O KRNAP se stará Správa Krkonošského národního parku se sídlem ve Vrchlabí. Ze správního hlediska se KRNAP a jeho ochranné pásmo rozkládá na území okresů Trutnov (Královéhradecký kraj), Semily a Jablonec nad Nisou (Liberecký kraj). Podíl plochy v Královéhradeckém kraji je 65% a 45 katastrů na území 16 obcí.

Území národního parku KRNAP je rozděleno na tři zóny s rozdílným ochranným režimem.

1. zóna KRNAP (přísná přírodní) má rozlohu 4 503 ha a nachází se v nejvyšších částech pohoří;
2. zóna KRNAP (řízená přírodní) má rozlohu 3 416 ha a navazuje v širokém pásu kolem alpské hranice lesa na 1. Zónu;
3. zóna KRNAP (okrajová) má rozlohu 28 408 ha a rozkládá se ve středních a nižších polohách Krkonoš.

Ochranné pásmo KRNAP není součástí vlastního NP. Tvoří jakýsi přechod mezi 3. zónou a volnou, intenzivně využívanou krajinou Podkrkonoší.

V roce 1992 byla nad částí KRNAPU v rámci mezinárodního systému ochrany přírody UNESCO (program Člověk a biosféra – Man and the Biosphere (MaB)) vyhlášena biosférická rezervace Krkonoše. Biosférická rezervace sleduje tři základní, vzájemně se doplňující funkce:

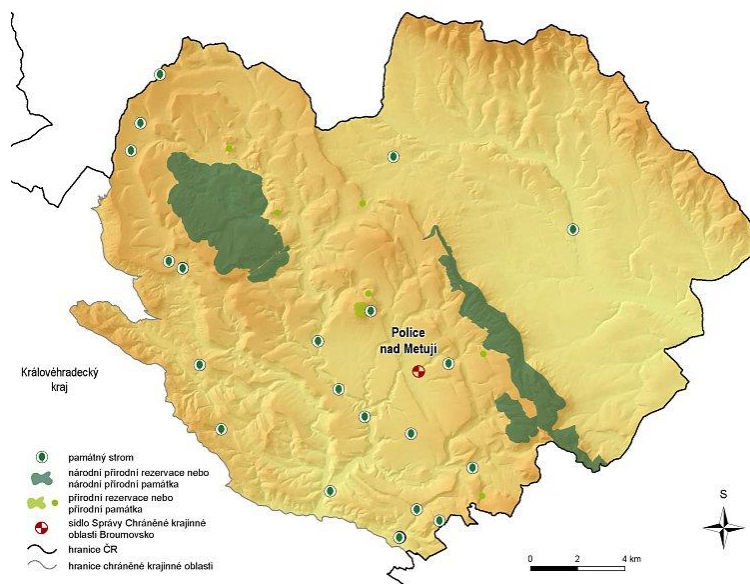
- ochrana přírodní a kulturní různorodosti,
- podpora trvale udržitelného ekonomického a demografického rozvoje,
- logistická podpora environmentální výchovy a vzdělávání, výzkumu a monitoringu.

Krkonoše jsou nejvyšší (Sněžka 1 602 m) a nejnavštěvovanější pohoří v ČR. Jsou dlouhodobě osídlené a plné unikátních přírodních hodnot. Vysoký stupeň ochrany funguje jako ochrana zachování unikátních přírodních hodnot a pomáhá k vzájemnému soužití člověka s horskou přírodou.

Chráněná krajinná oblast Broumovsko se rozkládá na ploše 41 000 ha. Vyhlášena byla v roce 1991. V současné době CHKO Broumovsko zahrnuje i 11 maloplošných zvláště chráněných území (2 NPR, 1 NPP, 3 PR, 5 PP). V působnosti Správy CHKO Broumovsko je i národní přírodní památka Babiččino údolí. Na území CHKO Broumovsko je vyhlášeno 8 evropsky významných lokalit a ptačí oblast v rámci soustavy NATURA 2000. CHKO Broumovsko se skládá ze dvou geomorfologicky a klimatologicky odlišných celků: Polické vrchoviny a Broumovské kotliny. Odděluje je hřeben Broumovských stěn. Přírodní jedinečností je tu skalní reliéf s typickými tvary, jako jsou skalní města a stolové hory. Na

jejich vzniku, ale i utváření skalní sítě, půd, rostlinstva a živočišstva měla zásadní vliv geologická stavba a vývoj.

Mapa 20 Působnost správy CHKO Broumovsko

Zdroj: AOPK ČR

Chráněná krajinná oblast Český ráj se rozkládá na ploše 18 152 ha. CHKO Český ráj je nejstarším chráněným územím této kategorie v ČR (vyhlášení 1955) s přírodně cennými hodnotami především v různorodých skalních útvech. CHKO Český ráj v současné době zahrnuje celkem 24 maloplošných zvláště chráněných území (2 NPP, 11 PR a 11 PP). Dále jsou v působnosti Správy CHKO Český ráj národní přírodní památky Bozkovské dolomitové jeskyně a Strážník. Cílem ochrany jsou v CHKO Český ráj především kvádrové pískovce, které zde byly uloženy v druhohorách na okrajích tehdejšího moře. Současná podoba skalních útvarů je výsledkem dlouhotrvajícího působení sil z nitra Země a trvalé erozní činnosti. Skalní města a vrchy třetihorního vulkanického původu jsou základem jedinečnosti území.

Chráněná krajinná oblast Český ráj je od roku 2005 součástí **Geoparku Český ráj** v rámci evropské a světové sítě geoparků UNESCO. Geopark je oblast, která zahrnuje lokality významné z pohledu geologických věd. Důležitá jsou i estetická hlediska a jejich neopakovatelnost a vzácnost, která umožňuje jejich využití např. pro vzdělávání. Vedle geologických jsou důležité i další zajímavosti, jako jsou kulturní a ekologické fenomény, archeologické a historické památky významné z celoevropského hlediska. Geopark spojuje propagaci geologického dědictví s regionálním rozvojem.

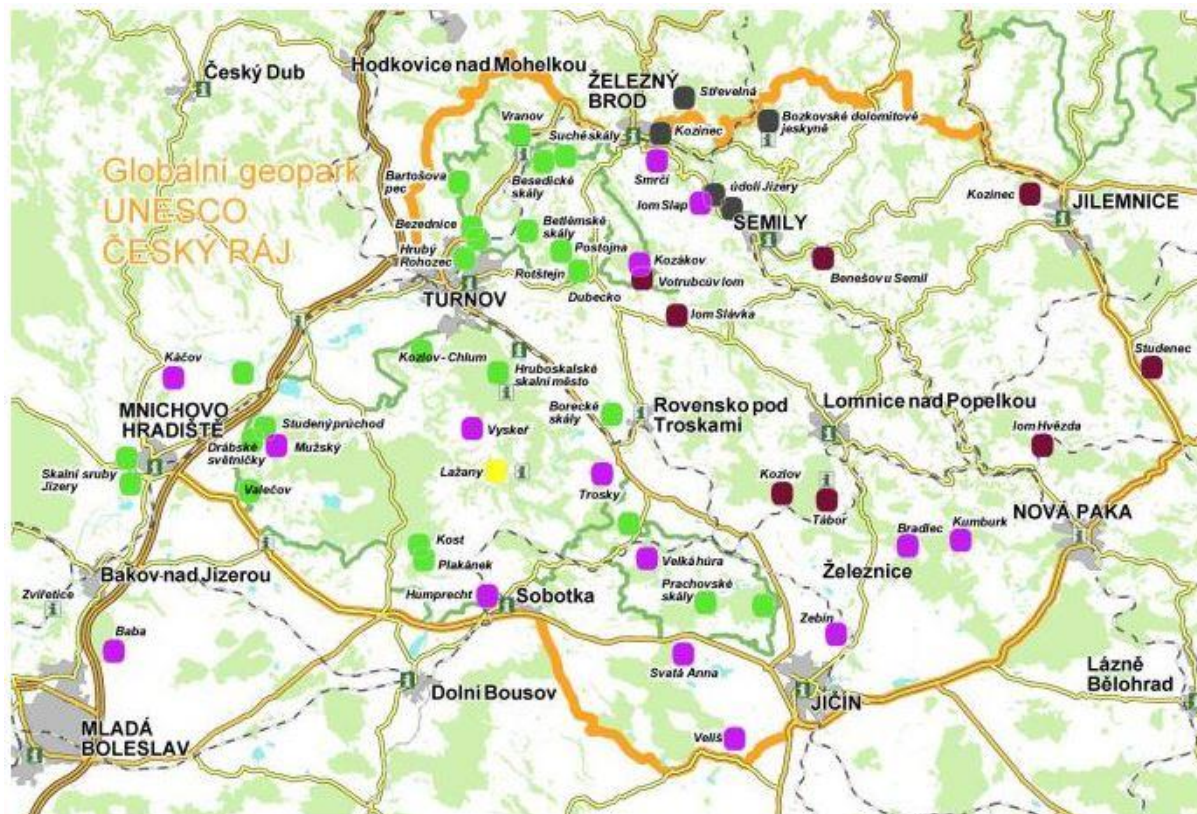
Globální Geopark Český ráj, který byl do prestižního seznamu evropské a světové sítě geoparků zařazen v říjnu 2005, představuje skutečnou geologickou učebnici. Území o rozloze 760 km² zahrnuje širokou škálu geologických fenoménů, paleontologické, mineralogické a archeologické lokality i historické památky.

Geopark Český ráj svojí rozlohou výrazně přesahuje území CHKO Český ráj. Rozkládá se na území třech krajů (Královéhradeckého, Libereckého a Středočeského). Geopark Český ráj zahrnuje rozsáhlou oblast na území geomorfologických celků Ještědsko-kozákovský hřbet, Jičínská pahorkatina a Krkonošské podhůří, odpovídající svou rozlohou v podstatě tradičnímu vymezení krajiny, ztotožňované s pojmem Český ráj. Pokud jde o významnější sídla, území geoparku je zhruba určeno prostorem mezi městy Mnichovo Hradiště, Sobotka, Turnov, Železný Brod, Nová Paka, Jilemnice a Jičín. Hranice geoparku a tudíž i jeho rozloha se v roce 2015 rozšířily poté, kdy se k tomuto projektu připojilo město Jičín s přilehlým okolím.

Z geologického hlediska je Český ráj nejen krajinou pískovcových skalních oblastí a skalních měst coby pozůstatků usazenin někdejšího křídového moře, ale také krajinou dávných sopek. Většina z nich, jako například Trosky, bývalá sopka tzv. strombolského typu, či Vyskeř nebo Zebín u Jičína, byla aktivní v třetihorním období miocénu v době před cca 17 - 16 milióny let. Bývalými sopkami jsou i Kozákov a Prackov, které však byly činné až v pozdější době. Na území geoparku je evidováno na 200 pozoruhodných geologických a mineralogických lokalit.

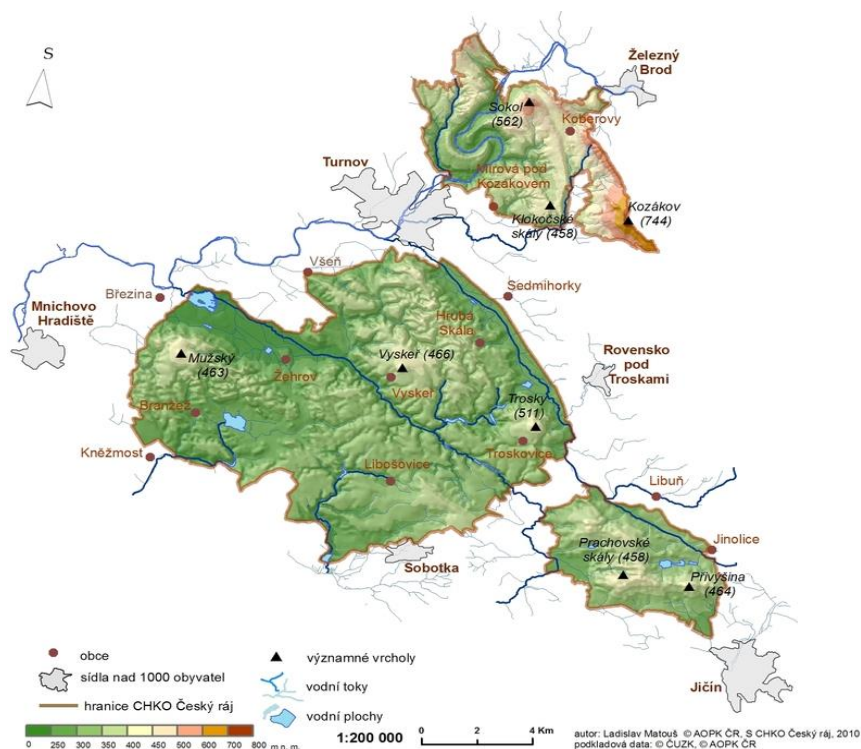
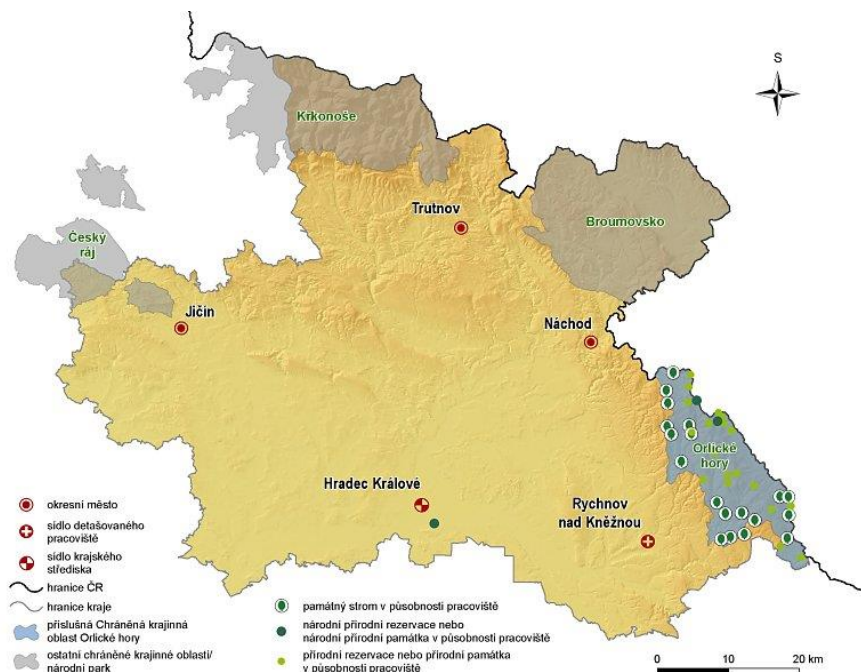
Mapa 21 Globální Geopark Český ráj

fialová = sopky
 zelená = skalní města
 hnědá = lomy
 černá = jeskyně

Zdroj: www.geoparkceskyraj.cz

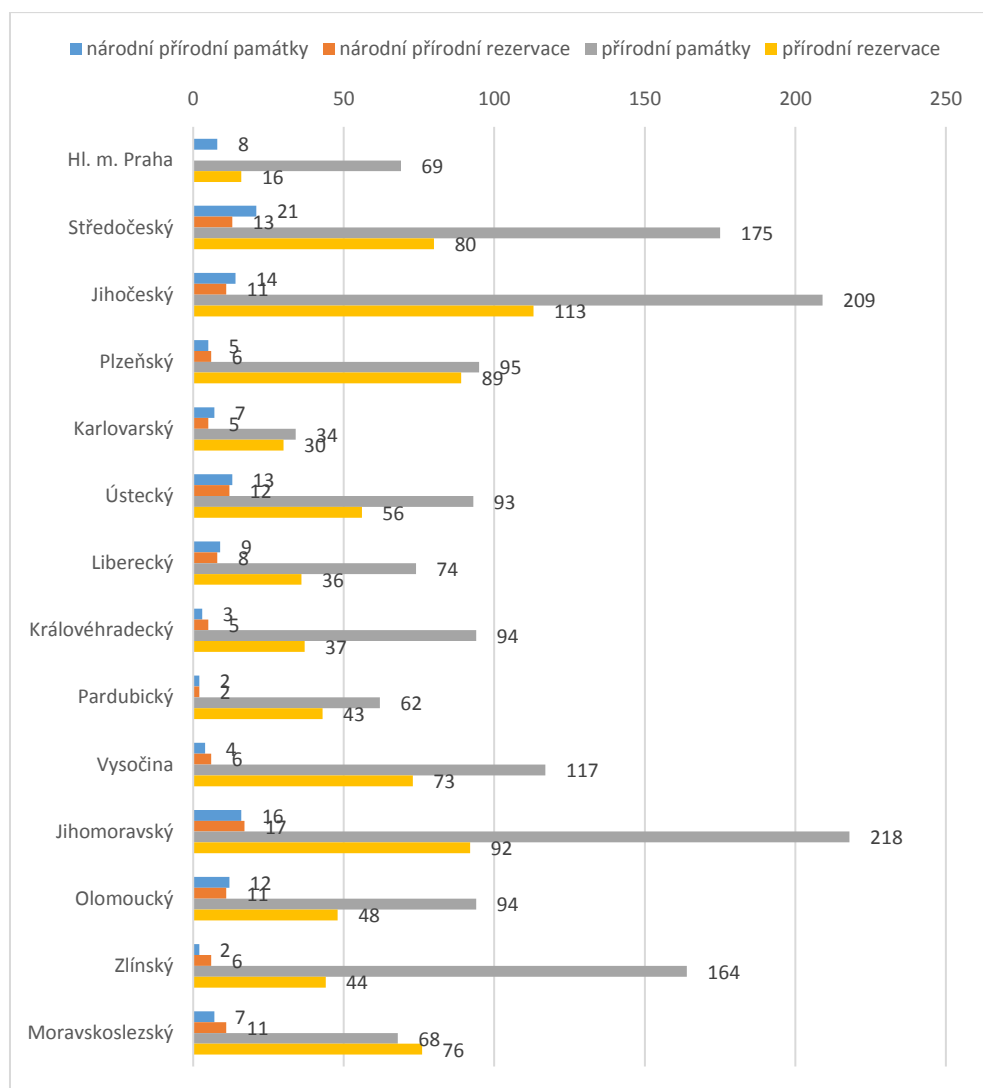
Chráněná krajinná oblast Orlické hory byla vyhlášena v roce 1969 a rozkládá se na ploše 20 400 ha. V současné době CHKO Orlické hory zahrnuje 21 maloplošných zvláště chráněných území (2 NPR, 13 PR a 6 PP). Je tvořena pozoruhodně zachovalým krajinným celkem hřebene Orlických hor, svahy před a za hlavním hřebenem a částečně malebným podhůřím. Prameniště řek představují ostrůvky nejzachovalejších přírodních biotopů, které sestupují z hor do podhůří lesnatými údolími. Nejvyšším vrcholem Orlických hor je Velká Deštná se svými 1115 m, průměrná nadmořská výška je 789 m. Hřeben a návětrné jihozápadní svahy jsou odlesněné v důsledku působení dálkových imisí. Jedinečná přírodní scenérie Divoké Orlice tvořící hranici s Polskem od Trčkova po Zemskou bránu je vyhlášena přírodní rezervací. Hluboká a strmá údolí jsou typická i pro další toky Orlických hor.

Mapa 22 Působnost správy CHKO Český ráj**Zdroj: AOPK ČR****Mapa 23 Působnost správy CHKO Orlické hory****Zdroj: AOPK ČR**

V Královéhradeckém kraji se nachází celkem 139 MZCHÚ (k 31. 12. 2016), což je cca 5 % z celkového počtu MZCHÚ v ČR. Plošně MZCHÚ v KHK zabírají 1,7 % rozlohy kraje a 7,1 % plochy MZCHÚ v ČR. Podle typu je z MZCHÚ nejvíce v Královéhradeckém kraji přírodních památek (94 PP v KHK) a přírodních rezervací (37 PR v KHK). Národní přírodní památky jsou v KHK 3 a národních přírodních

rezervací je 5 (stav k 31. 12. 2016). MZCHÚ zabírají v souhrnu jen 9,2 % z plochy chráněného území KHK.

Graf 249 Počet maloplošných chráněných území v krajích ČR k 31. 12. 2016

Zdroj dat: ČSÚ, AOPK

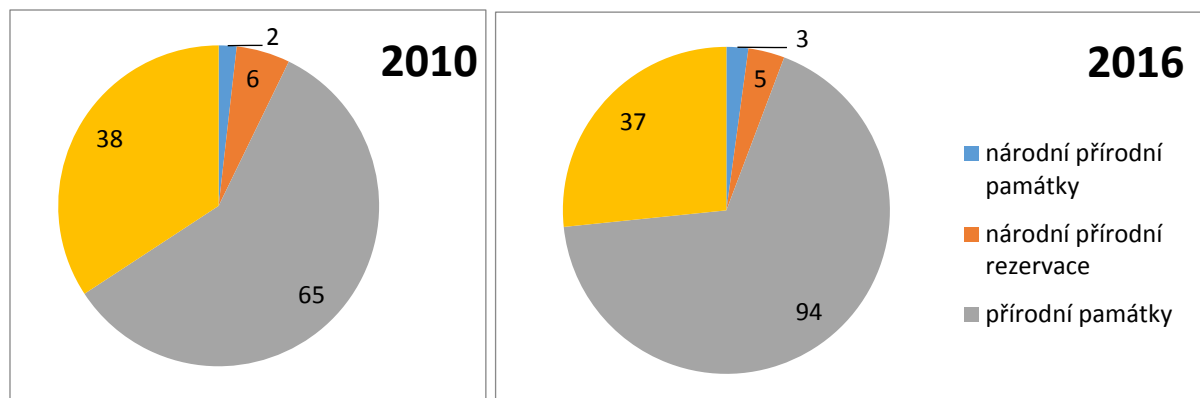
Nejstarší národní přírodní rezervací (NPR) na území Královéhradeckého kraje jsou Adršpašsko-teplické skály vyhlášené již v roce 1933. Jedná se zároveň o plošně největší NPR v KHK s plochou 1 712 ha.

Nejstarší národní přírodní památkou (NPP) v KHK je Žehuňský rybník, vyhlášený již v roce 1948. Největší NPP jsou Polické stěny s rozlohou 685 ha.

Mezi nejstarší přírodní rezervace (PR) patří Prachovské skály vyhlášené v roce 1928, které jsou zároveň plošně největší, Černý důl, Hoříněvské lípy a Vřešťovská bažantnice vyhlášené v roce 1933.

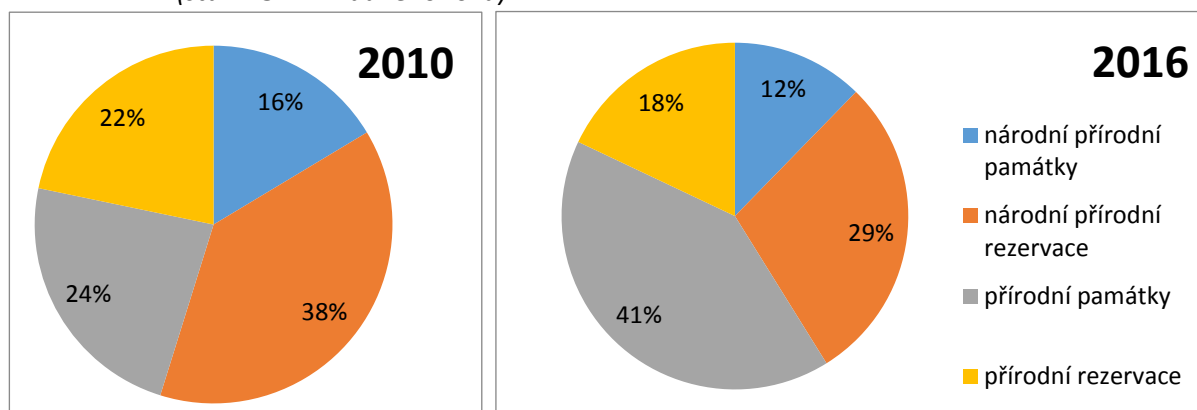
K nejstarším přírodním památkám (PP) dle data vyhlášení patří PP Na bahně a PP U císařské studánky z roku 1933. Plošně největšími PP je Žlunické polesí s 220 ha a Cidlinský hřeben s 135 ha. K nejmladším pak patří PP Opočno a Zadní Machová vyhlášené v květnu 2012 a zcela novou je přírodní památka Orlice, jejíž zřízení Královéhradecký kraj schválil v červnu 2018. Z hlediska ochrany přírody se jedná o nejcennější část evropsky významné lokality Orlice a Labe. Tato nová PP ještě není zahrnutá v uvedených statistikách.

Graf 250 Struktura počtu maloplošných zvláště chráněných území v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016 (stav k 31. 12. daného roku)

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 251 Podíl rozlohy maloplošných chráněných území v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016 (stav k 31. 12. daného roku)

Zdroj dat: ČSÚ

V Královéhradeckém kraji je dále registrováno 5 přírodních parků: Orlice (rozkládající se na území okresů Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou až do okresu Ústí nad Orlicí), Les Včelný a Údolí Rokytenky a Hvězdné nacházející se na Rychnovsku, přírodní park Hrádeček v okrese Trutnov a Sýkornice na Novopacku v okrese Jičín. Přírodní parky slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami a jsou vyhlašovány rovněž podle zákona 114/1992 Sb. Konkrétně dle paragrafu 12. Přírodní parky zřizují krajské úřady vyhláškou, ve které omezují činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození nebo k zničení dochovaného stavu území, cenného pro svůj krajinný ráz.

Největší je přírodní park Orlice, který byl zřízen roku 1996 a rozkládá se podél toku Tiché (od Mladkova) a Divoké (od Zemské brány) Orlice a po soutoku podél spojené Orlice až do Hradce Králové (téměř až po ústí do Labe). Rozloha parku je 114,62 km² a rozkládá se celkem podél 200 km vodních toků. Přírodní park má za úkol chránit zachovalé říční a nivní ekosystémy a celkový ráz krajiny v okolí toku. Tichá, Divoká a spojená Orlice je jednou z mála českých řek, která nebyla ve svém dolním toku v dlouhých úsecích zregulována, má přirozený a nadále se vyvíjející charakter. Nacházejí se zde četné meandry, ramena, náplavy a obnažené břehy. Na středním toku mají obě Orlice typický podhorský charakter.

V Královéhradeckém kraji se kontinuálně zvyšuje počet památných stromů a stromořadí. Dle Ústředního seznamu ochrany přírody (ÚSOP) vedeného Agenturou pro ochranu přírody a krajiny (AOPK) bylo k 18. 6. 2018 v Královéhradeckém kraji registrováno celkem 409 památných stromů dle paragrafu 46, což je o 61 památných stromů více než bylo v květnu 2012. V tomto počtu jsou

jednotlivé stromy, skupiny stromů i stromořadí zahrnuté jako jeden objekt, tudíž skutečný počet jednotlivých chráněných stromů je vyšší. Počet chráněných stromů/objektů se každoročně zvyšuje vyhlášením nových objektů. První vyhlášené památné stromy na území Královéhradeckého kraje byly již v červnu a prosinci v roce 1980. Jednalo se celkem o 22 stromů, z toho 8 stromů v okrese Jičín a 14 stromů v okrese Rychnov nad Kněžnou. V současné době je největší počet chráněných stromů/objektů vyhlášených v okrese Hradec Králové (118), nejméně pak v okrese Jičín (45). Podle druhové rozmanitosti se nejčastěji jedná o lípy srdčité a duby letní. Následují lípy velkolisté nebo malolisté, buk lesní a jasan ztepilý. Ochráně podléhá více než 25 druhů stromů. Pravděpodobně nejstarší památné stromy se nacházejí v k.ú. Miletín v okrese Jičín (dub letní, 600 let) a v k.ú. Probluz v okrese Hradec Králové (dub letní, 600 let). Další starý strom (lípa malolistá, 500 let) se vyskytuje v k.ú. Hořiněves rovněž v okrese Hradec Králové.

Tabulka 66 Památné stromy vyhlášené dle paragrafu 46 na území Královéhradeckého kraje (stav k 30. 5. 2012 a k 18. 6. 2018 dle uvedeného zdroje)

Okres	Počet chráněných objektů * 5/2012	Počet chráněných objektů * 6/2018
Hradec Králové	90	118
Jičín	39	45
Náchod	52	59
Rychnov nad Kněžnou	100	107
Trutnov	67	80
Celkem KHK	348	409

* zahrnuje jednotlivé stromy, skupiny stromů a stromořadí

Zdroj: Ústřední seznam ochrany přírody, AOPK ČR

Na území Královéhradeckého kraje bylo k 31. 12. 2016 v rámci soustavy NATURA 2000¹² vyhlášeno celkem 76 evropsky významných lokalit (o jednu více než v roce 2010) dle paragrafu 45a a 5 ptačích oblastí dle paragrafu 45a zákona č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny. Cenné přírodní lokality v ČR jsou tímto začleněny do celoevropského přírodního bohatství.

Nejvíce evropsky významných lokalit (EVL) zasahuje na území okresu Jičín (22) a okresu Rychnov nad Kněžnou (20), nejméně pak do okresu Trutnov (11). Celková rozloha vyhlášených evropsky významných lokalit na území Královéhradeckého kraje je více než 50 tis. ha a svojí plochou pokrývají zhruba 0,64 % území kraje. Největší plochu zaujímají evropsky významné lokality v okrese Trutnov (téměř 36 tis. ha), což je 70 % z celkové plochy EVL v kraji. Dle plochy je na území Královéhradeckého kraje největší EVL Krkonoše s celkovou plochou téměř 55 tis. ha (PO zasahuje částí do Libereckého kraje). K dalším plošně významným EVL patří např. Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny s plochou cca 1 700 resp. 1 350 ha. Protikladem jsou některé plošně miniaturní EVL jako např. Zámek v Kostelci nad Orlicí (0,02 ha), Štola Portál (0,04 ha) nebo EVL Pod Rýzmburkem (0,7 ha).

V Královéhradeckém kraji je ke stejnému datu vyhlášeno celkem 5 ptačích oblastí (PO). V každém okrese je zastoupena jedna ptačí oblast, pouze do okresu Trutnov zasahují dvě ptačí oblasti. Celková plocha vyhlášených ptačích oblastí na území Královéhradeckého kraje je téměř 39 tis. ha. Největší plochu zaujímají PO v okrese Trutnov (27 tis. ha), což je rovněž 70 % z celkové plochy PO v kraji. Jednoznačně nejrozsáhlejší PO zasahující na území Královéhradeckého kraje je PO Krkonoše s celkovou rozlohou více než 40 tis. ha (PO zasahuje částí do Libereckého kraje).

¹² Natura 2000 je soustava lokalit chránících nejvíce ohrožené druhy rostlin, živočichů a přírodní stanoviště (např. rašeliniště, skalní stepi nebo horské smrčiny apod.) na území EU. Soustava Natura 2000 zajišťuje trvalou péči o nejhodnotnější území pro ochranu biologické rozmanitosti, přičemž sladuje zájmy ochrany přírody se šetrným hospodařením v příslušných lokalitách.

Tabulka 67 Chráněná území Královéhradeckého kraje zahrnutá do soustavy Natura 2000 (k 31. 12. 2016)

Kraj, okresy	Evropsky významné lokality		Ptačí oblasti	
	Počet	Rozloha (ha)	Počet	Rozloha (ha)
Česká republika	1195		41	
Královéhradecký kraj	76	50 958	5	38 918
Hradec Králové	17	3 949	1	123
Jičín	22	2 703	1	1 721
Náchod	19	4 032	1	8 777
Rychnov nad Kněžnou	20	4 321	1	904
Trutnov	11	35 954	2	27 392

Poznámka: Vyhlášené oblasti se mohou rozkládat na území více okresů, proto součet nemusí odpovídat součtu za jednotlivé okresy

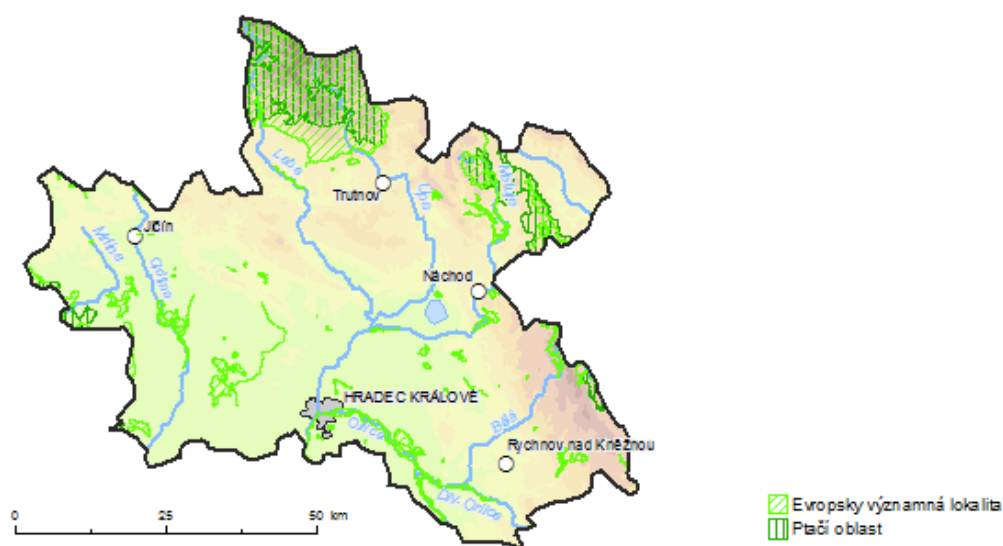
Zdroj: ČSÚ

Tabulka 68 Ptačí oblasti vyhlášené v rámci soustavy NATURA 2000 dle paragrafu 45e na území Královéhradeckého kraje (stav k 30. 5. 2012 dle uvedeného zdroje)

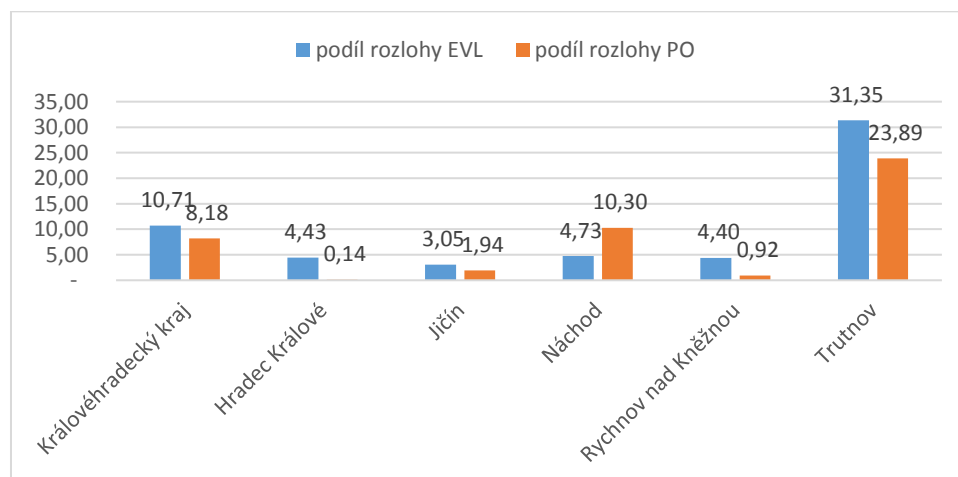
Kód NATURA	Název	Předmět ochrany	Rozloha (ha)	Datum vyhlášení
CZ0521014	Broumovsko	Populace sokola stěhovavého a výra velkého a jejich biotopy	9121,71	13. 01. 2005
CZ0521009	Krkonoše	Populace tetřívka obecného, sýce rousného, čápa černého, chřástala polního, lejska malého, datla černého, slavíka modráčka tundrového a jejich biotopy	40938,88	06. 12. 2004
CZ0521015	Orlické Záhoří	Populace chřástala polního a jeho biotop	903,94	20. 10. 2004
CZ0211010	Rožďalovické rybníky	Populace motáka pochopa, jeřába popelavého a jejich biotopy	6613,14	06. 12. 2004
CZ0211011	Žehuňský rybník - Obora Kněžičky	Populace bukáčka malého a chřástala kropenatého a jejich biotopy	1963,89	20. 10. 2004

Zdroj: Ústřední seznam ochrany přírody, AOPK ČR

Přibližně 10 % rozlohy Královéhradeckého kraje je pokryto EVL a cca 8 % rozlohy kraje zabírají ptačí oblasti v rámci soustavy Natura 2000. Podle okresů je jednoznačně nejvíce pokrytým územím soustavy Natura 2000 okres Trutnov, kde EVL pokrývají více než 31 % území okresu a ptačí oblasti téměř 29 % rozlohy okresu. Tato čísla jsou ovlivněna plošně největšími prvky Natury 2000 v kraji – Krkonoše. Okresy Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou jsou v podílu rozlohy prvků Natury 2000 v rámci kraje hluboko pod průměrem.

Mapa 24 Lokality soustavy Natura 2000 v Královéhradeckém kraji

Zdroj: CENIA

Graf 252 Podíl rozlohy evropsky významných lokalit a ptáčích oblastí soustavy Natura 2000 na rozloze okresů Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2016**Zdroj: ČSÚ**

Na území Královéhradeckého kraje se nachází dvě území, která jsou zařazena na seznam mokřadů mezinárodního významu chráněných Ramsarskou úmluvou. Jedná se o území ve vrcholových partiích Krkonoš:

- Krkonošské rašeliniště – Pančavská a Labská louka
- Krkonošské rašeliniště – Úpské rašeliniště

Přírodní parky slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami. V Královéhradeckém kraji je vyhlášeno 5 přírodních parků:

- přírodní park Orlice,
- přírodní park Sýkornice,
- přírodní park Les Včelný,
- přírodní park Údolí Rokytenky a Hvězdné,
- přírodní park Hrádeček.

Nadregionální a regionální ÚSES je závazně vymezen v ZÚR Královéhradeckého kraje, podkladem pro vymezení byl „Plán nadregionálního a regionálního územního systému ekologické stability pro území

Královéhradeckého kraje“ (Ageris, 2009). Tyto dvě hierarchie ÚSES, tj. hierarchie nadmístního významu, jsou prioritně předmětem řešení dokumentací krajského významu. Lokální ÚSES, jakožto nejpodrobnější úroveň ÚSES, spadá do kompetence ORP, potažmo územních plánů.

Na území kraje se nachází nebo částečně zasahuje 8 nadregionálních biocenter a 15 nadregionálních biokoridorů s celkem 72 vloženými regionálními biocentry. Na území kraje je dále vymezeno 173 regionálních biocenter (kromě vložených biocenter do nadregionálních biokoridorů) a 244 regionálních biokoridorů.

Co se týká koncepce nadregionálního ÚSES, tak ten je převážně vymezen ve vazbě na lesnaté horské hřebeny Krkonoš a Orlických hor včetně podhůří Orlických hor, dále Broumovské vrchoviny (Adršpašsko-teplické skály, Broumovské stěny, Jestřebí hory) a Podkrkonoší (lesní předěl od Červeného Kostelce po Želenice). Nadregionální ÚSES je na vodní společenstva vázán pouze vymezením větve nadregionálního ÚSES do toku Orlice a Divoké Orlice. Poslední dvě větve nadregionálního ÚSES jsou vymezeny v ploché zemědělské krajině na jihu kraje, a to od Nechanic po Chlumec nad Cidlinou a od Hradce Králové po Žehuňskou oboru. Pouze okrajově do řešeného území zasahuje větev nadregionálního ÚSES vymezená v lesním pásu od Žehuňské obory dále na sever k Rožďalovicím. Regionální ÚSES je často vázán na páteřní říční síť včetně řeky Labe, která je od soutoku s Orlicí směrem k prameni jeho součástí. Dále jde o řeky Tichá Orlice, Zdobnice, Bělá, Dědina, Metuje, dolní tok Úpy, Bystřice, Javorka a Cidlina. I regionální ÚSES je vymezen do ploch lesních ekosystémů.

4.1.9 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

V Královéhradeckém kraji je poměrně dobře rozvinutý systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. V rámci tohoto systému kraj spolupracuje s množstvím dalších subjektů a institucí z řad neziskového, státního i podnikatelského prostředí. Královéhradecký kraj má zpracovanou Koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) v Královéhradeckém kraji, která byla schválena v roce 2016, a Akční plán environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Královéhradeckém kraji schválený ve stejném roce. Koncepce EVVO je živý a široké veřejnosti dostupný dokument, který by měl být praktickým metodickým podkladem pro podporu a rozvoj funkčního systému EVVO Královéhradeckého kraje (Královéhradecký kraj, 2018b).

Význam EVVO spočívá především v tom, že je – v případě některých problémů ŽP – jediným, případně jedním z mála použitelných nástrojů umožňujících řešení. Týká se to především problematiky emisí z domácích topenišť, částečně také ochrany přírody, problematiky nakládání s komunálním odpadem, ale také podpory úspor spotřeby energií. Podpora EVVO v regionu tedy musí být nedílnou součástí dalších opatření.

Mezi zainteresované subjekty EVVO, které se podílejí na realizaci koncepce EVVO v kraji, patří například AOPK ČR, Správa KRNP, Lesy ČR, s.p. aj. Na poli EVVO dále působí nestátní neziskové organizace (střediska ekologické výchovy, zájmové spolky, místní akční skupiny, církve aj.), kulturní vzdělávací zařízení (knihovny, muzea, zoo apod.), školy, města a obce a jejich příspěvkové organizace a Krajský úřad Královéhradeckého kraje a jeho příspěvkové organizace (Královéhradecký kraj, 2015). Hlavními cíli ekologické výchovy jsou zvýšení informovanosti a upevnění vztahu místních obyvatel k oblasti, ve které žijí, a zejména získání pozitivního přístupu k ochraně přírody.

Významná pozornost je dlouhodobě věnována rozvoji sítě EVVO, kdy ve spolupráci s externím neziskovým subjektem, který je vybaven nezbytnou odborností a personální kapacitou, je prováděna praktická environmentální výchova ve školách, neziskových organizacích včetně zajištění specializačního studia pro lektory v oblasti EVVO. Mimořádný efekt činnosti externího koordinátora EVVO se dále projevuje při získávání dotací z národních nebo evropských programů v oblasti EVVO.

4.2 Zemědělství a lesnictví

4.2.1 Předpoklady rozvoje zemědělství a lesnictví

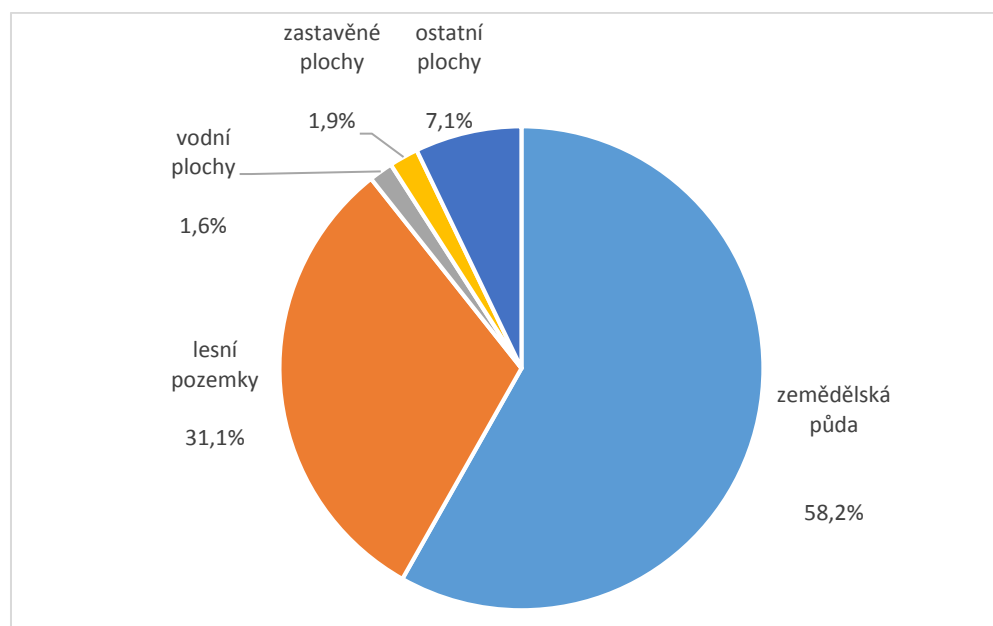
Královéhradecký kraj je zemědělsko-průmyslovým regionem. Dlouholetá tradice zemědělské výroby je založená na existenci příznivých přírodních podmínek a souvisejícího zpracovatelského průmyslu. Vzhledem k pestré morfologii reliéfu, různorodým klimatickým a půdním podmínkám jsou předpoklady pro rozvoj zemědělství v regionu velmi rozdílné. Intenzivní, především rostlinná výroba charakteristická vysokými výnosy, se vyskytuje zejména v nížinných oblastech regionu, převážně v Polabské nížině. Vrchovinné části regionu lze charakterizovat jako oblasti s vyšším podílem luk a pastvin a intenzivnější živočišnou výrobou, charakteristickou zejména chovem skotu, prasat a drůbeže.

Zajištění ochrany zemědělského a lesního půdního fondu je jedním ze zásadních požadavků trvale udržitelného rozvoje krajiny k zachování přírodního bohatství. Na mnoha lokalitách dochází ke střetu mezi aktivitami v lesním hospodářství, turistickým a cestovním ruchem a ochranou přírody, zejména v Krkonošském národním parku a v chráněných krajinných oblastech. Rybolov a rybníkářství mají z regionálního pohledu okrajový význam.

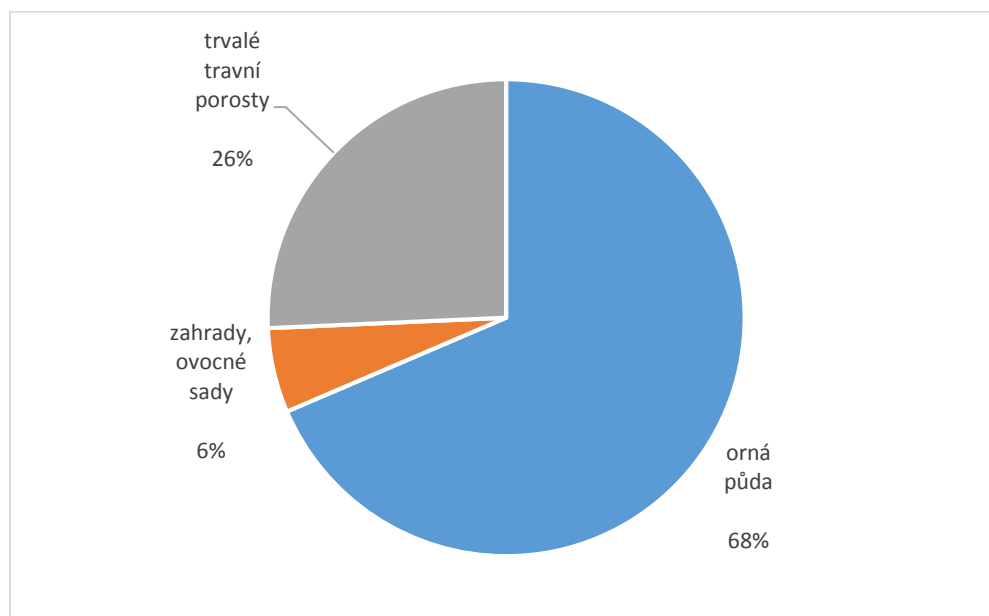
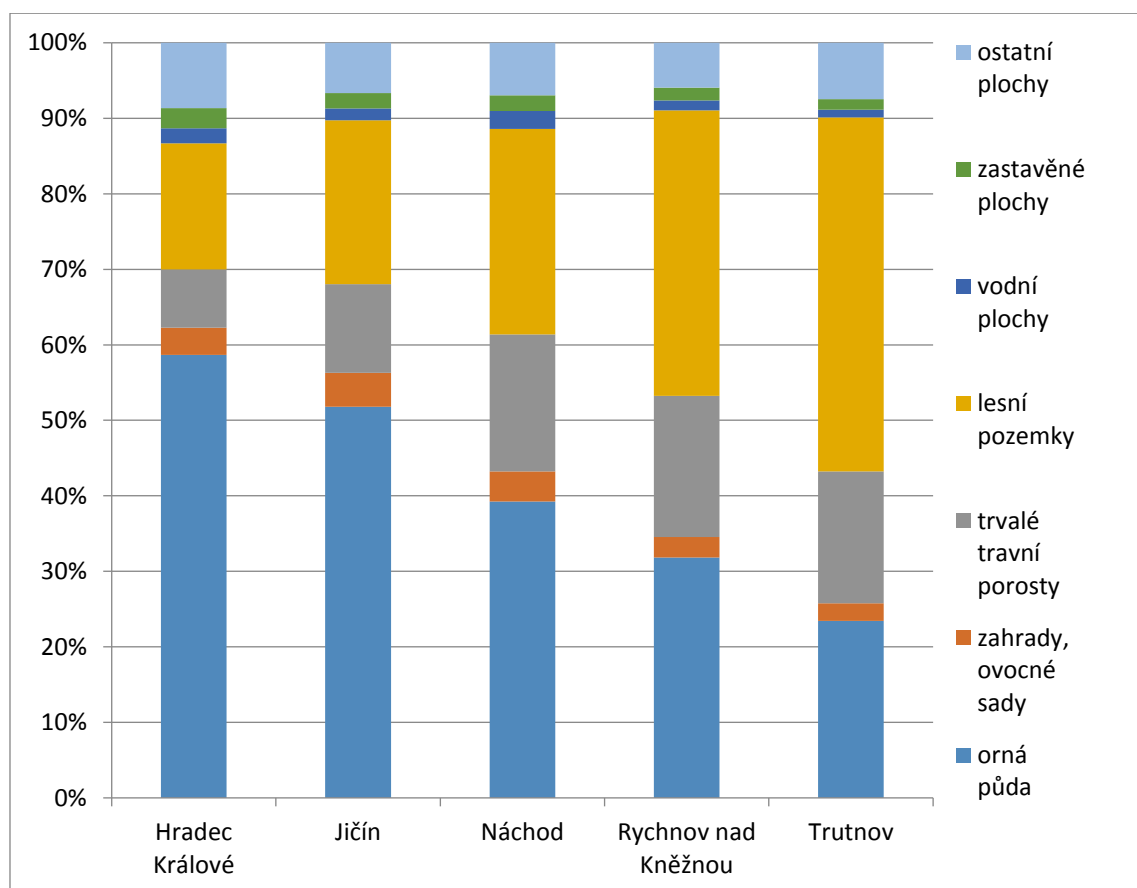
4.2.2 Struktura půdního fondu a zemědělských subjektů

Kvalita a struktura půdního fondu je rozhodujícím faktorem ovlivňujícím zemědělství a lesnictví. V Královéhradeckém kraji zemědělská půda tvoří 58,2 % z celkového půdního fondu, což je o 4,8 % více než činí celorepublikový průměr, ale o 0,2 % méně než v roce 2010 (úbytek je ve prospěch zalesnění, viz dále). Zbytek tvoří nezemědělská půda, tj. 41,7 %. Z ní je největším podílem zastoupena lesní půda. Orná půda tvoří v celé ČR v průměru 71 %. Zbytek tvoří trvalý travní porost (25,5 %), zahrady (4,2 %) a ovocné sady (1,6 %). V Královéhradeckém kraji v rámci zemědělské půdy je rovněž největší podíl orné půdy (68 %), který je o cca 3 % nižší než průměr ČR. Trvalé travní porosty v Královéhradeckém kraji jsou podílem své rozlohy srovnatelné s ČR (26 %) a 6 % z výměry zemědělské půdy zabírají ovocné sady a zahrady, což je naopak o něco více než průměr v ČR.

Graf 253 Struktura pozemků podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 254 Struktura zemědělské půdy podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016**Zdroj dat:** ČSÚ**Graf 255** Struktura druhu pozemků v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2016**Zdroj dat:** ČSÚ

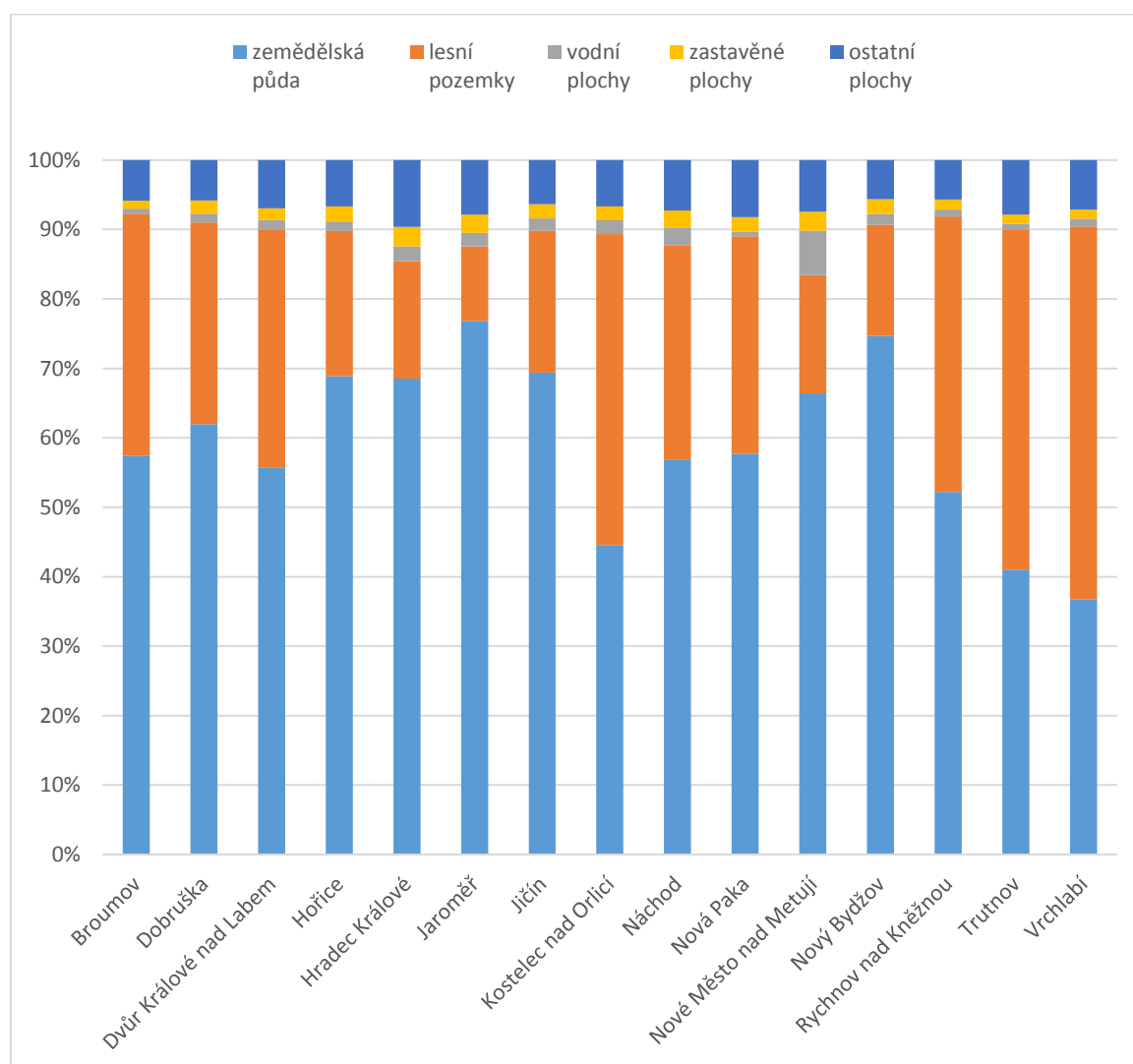
Zemědělská půda v Královéhradeckém kraji je využita v jednotlivých okresech podle místních přírodních podmínek. Největší podíl orné půdy je v okrese Hradec Králové, kde dosahuje cca 60 % a

v okrese Jičín (cca 52 %). V okrese Trutnov podíl orné půdy nedosahuje ani 25 % z rozlohy zemědělské půdy, zato proti nížinným okresům je zde výrazně větší podíl rozlohy lesních pozemků a trvale travních porostů.

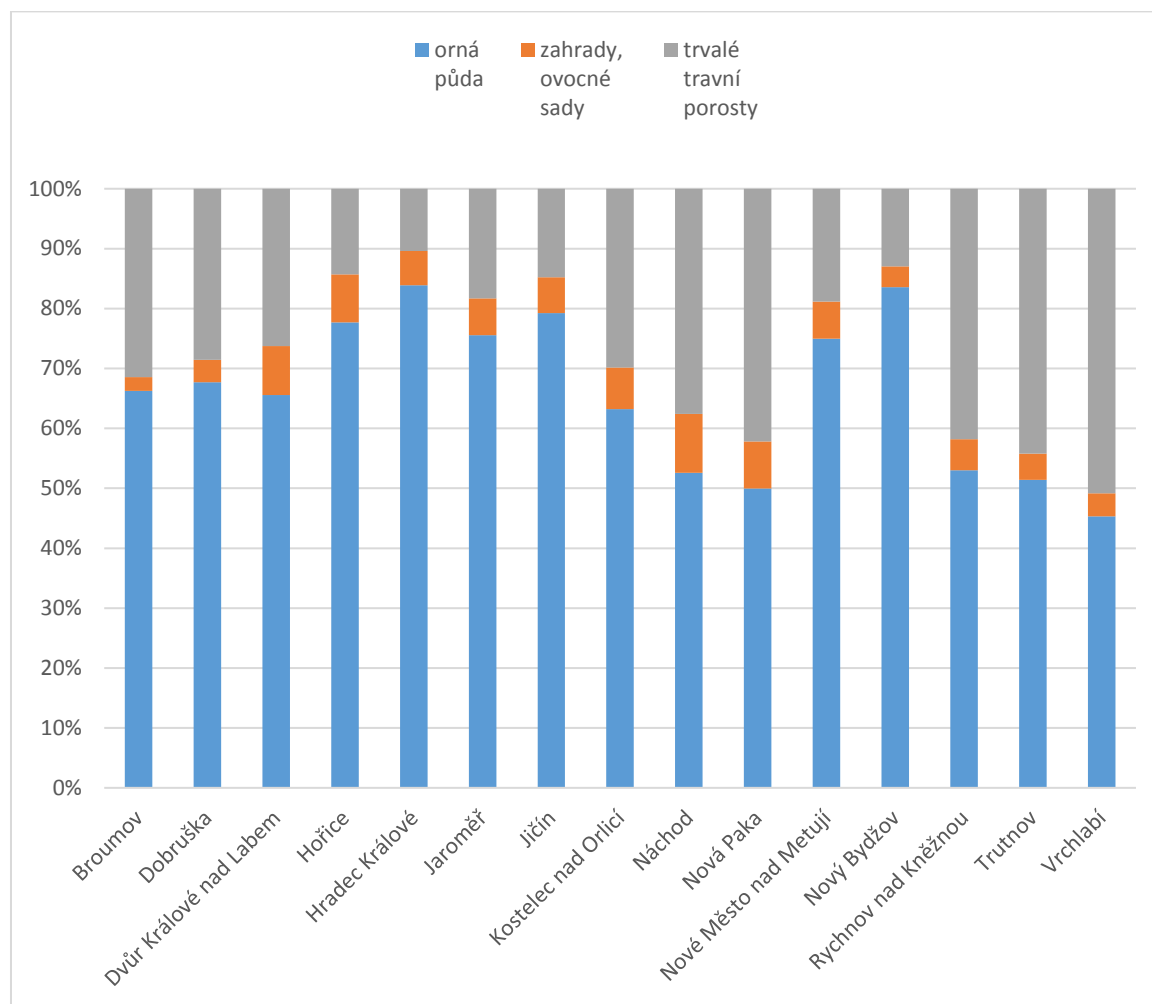
Následující grafy znázorní strukturu pozemků podle druhu a strukturu zemědělské půdy v rozlišení dle ORP a také dle velikostní kategorie obce podle počtu obyvatel. Z grafů je patrné, že největší podíl zemědělské půdy je logicky v ORP nacházejících se v nížinné části kraje (ORP Jaroměř, Nový Bydžov), zatímco největší podíl nezemědělské lesní půdy je v ORP v horských oblastech (ORP Trutnov, Vrchlabí, ale i Kostelec nad Orlicí). Podíl zastavěné plochy je mírně vyšší v ORP Hradec Králové, podíl vodních ploch zase v ORP Nové Město nad Metují.

Orná půda je v rámci zemědělské půdy nejvíce zastoupena v ORP Hradec Králové a Nový Bydžov, Jičín a Hořice. Trvalé travní porosty zase mají největší zastoupení v ORP Vrchlabí, Trutnov, Rychnov nad Kněžnou a Nová Paka.

Graf 256 Struktura pozemků podle druhu v ORP Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

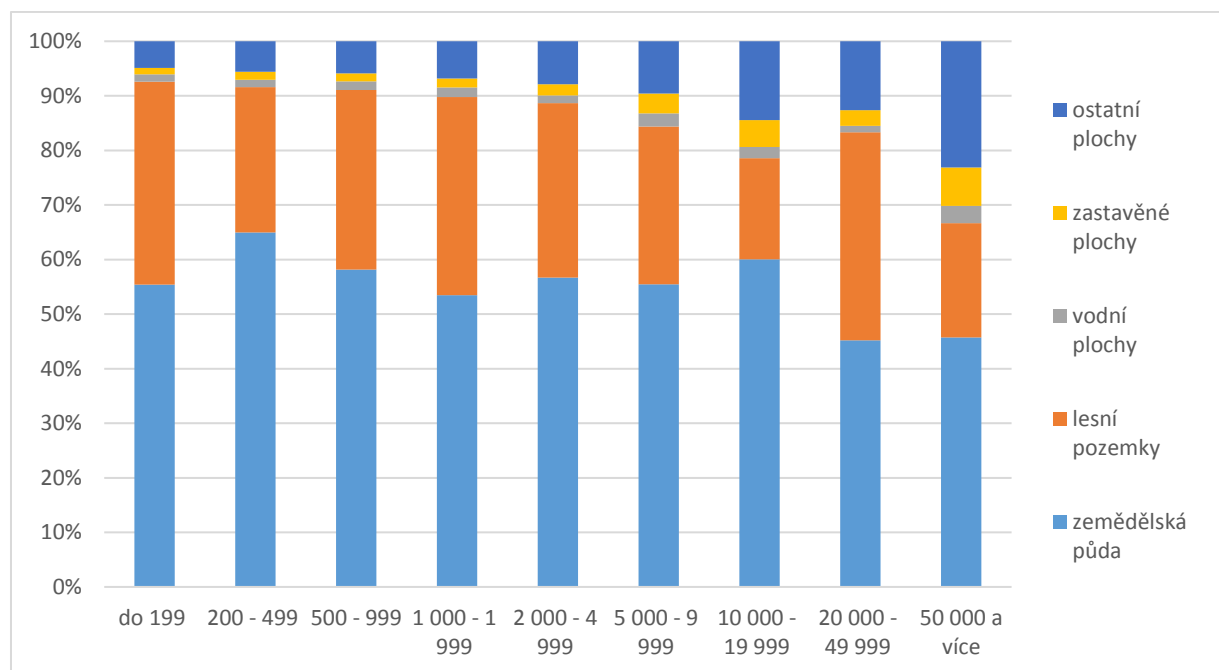
Graf 257 Struktura zemědělské půdy podle druhu v ORP Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

V Královéhradeckém kraji je zařazeno v rámci první třídy ochrany zemědělského půdního fondu 22,94 % zemědělské půdy. Další 22,47 % je zařazeno do druhé třídy ochrany. Dohromady zaujímají zemědělské půdy s nejvyšší třídou ochrany 147 003,4 ha. Z hlediska trvalé udržitelnosti je problematické, že velká část zemědělské půdy s vysokou třídou ochrany se nachází v okolí větších obcí, kde existuje největší tlak na vyjmutí půdy ze zemědělského půdního fondu.

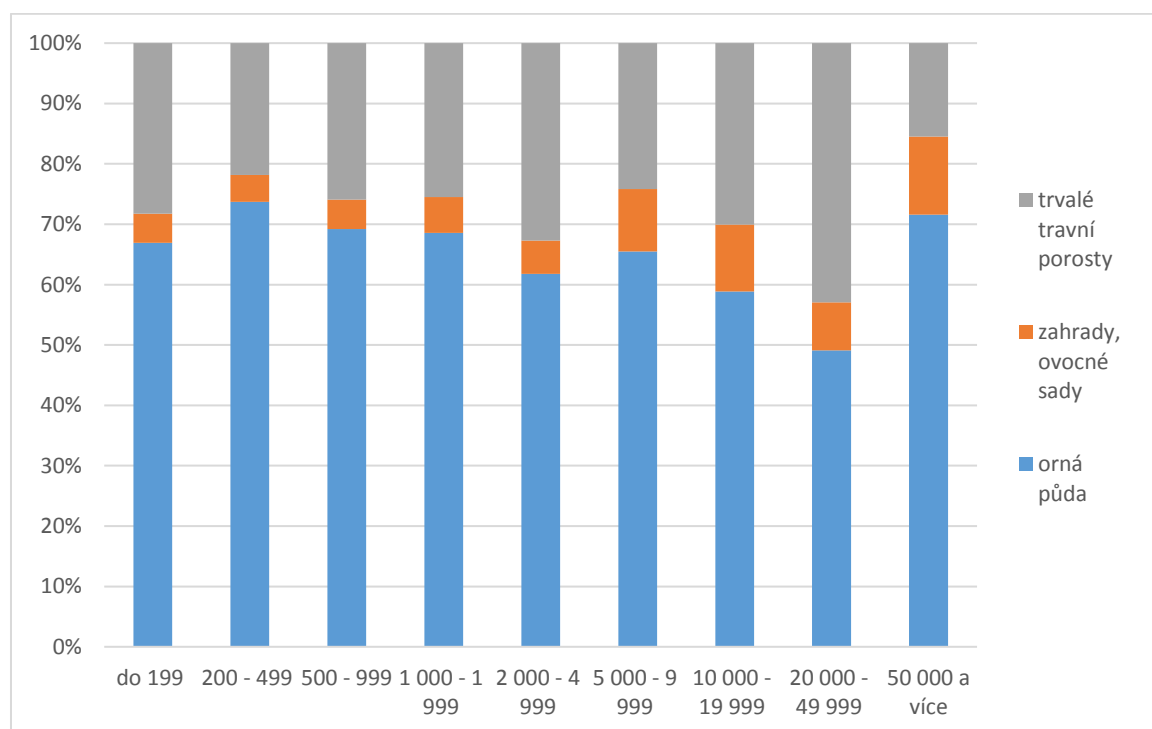
Podle velikostní kategorie obce je nejvíce zastoupena zemědělská půda v obcích o 200 – 500 obyvatelích, kde dosahuje podílu cca 65 %. Celkem 60 % podílu zemědělské půdy je také v obcích o velikosti 10 000 – 19 999 obyvatel. S velikostí obce roste podíl ostatních ploch, které jsou nejvíce zastoupeny ve větších obcích a městech.

Graf 258 Struktura pozemků podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016 dle velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 259 Struktura zemědělské půdy podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016 dle velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel

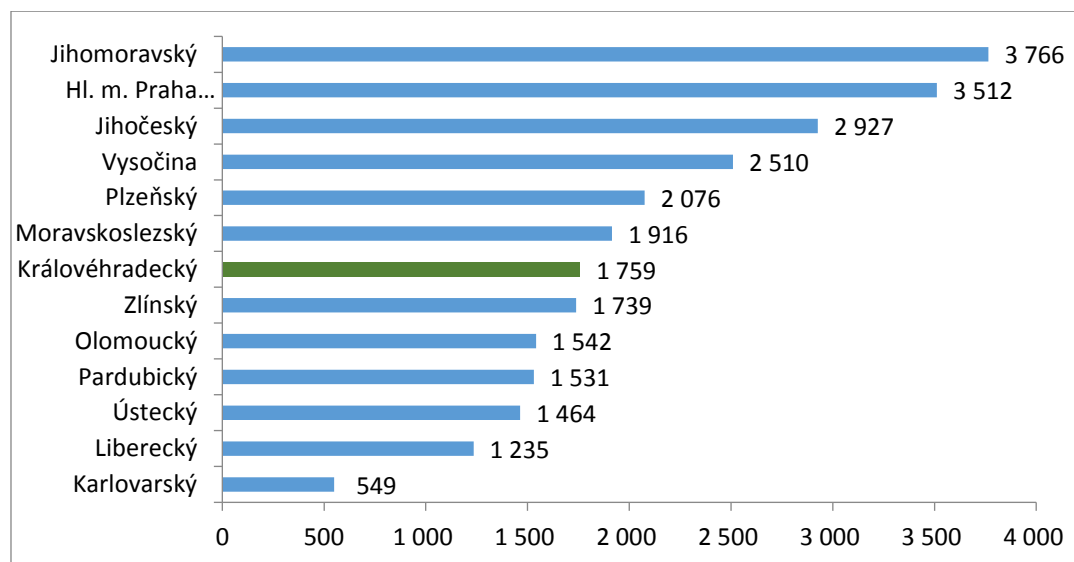

Zdroj dat: ČSÚ

K 30. 9. 2016 bylo v Královéhradeckém kraji evidováno 1 759 zemědělských podniků, což je cca 6,6 % z celkového počtu zemědělských podniků v ČR. Většina jsou fyzické osoby resp. zemědělští podnikatelé (90 %), pouze zbylých 9,5 % tvoří právnické osoby a dle právní formy to jsou nejčastěji

společnosti s ručením omezeným, následují akciové společnosti a jen 27 společností tj. 16 % z právnických osob má status družstva. Jiný je ale pohled podle plochy obhospodařované půdy. Soukromí zemědělci v Královéhradeckém kraji obhospodařují jen bezmála 30 % zemědělské půdy, zatímco právnické osoby obhospodařují 70 % zemědělské půdy a z nich největší podíl (54 %) obhospodařují akciové společnosti. Podle vlastnických vztahů je pouze cca 20 % zemědělské půdy obhospodařováno majitelem půdy, naprostá většina je obdělávána na základě nájemního vztahu. Tato situace vznikla logicky v souvislosti se společenskými změnami, kdy docházelo k vrácení půdy soukromým majitelům, kteří jí nedokázali nebo nemohli z různých důvodů obdělávat.

Graf 260 Počet zemědělských subjektů v jednotlivých krajích v ČR k 30. 9. 2016

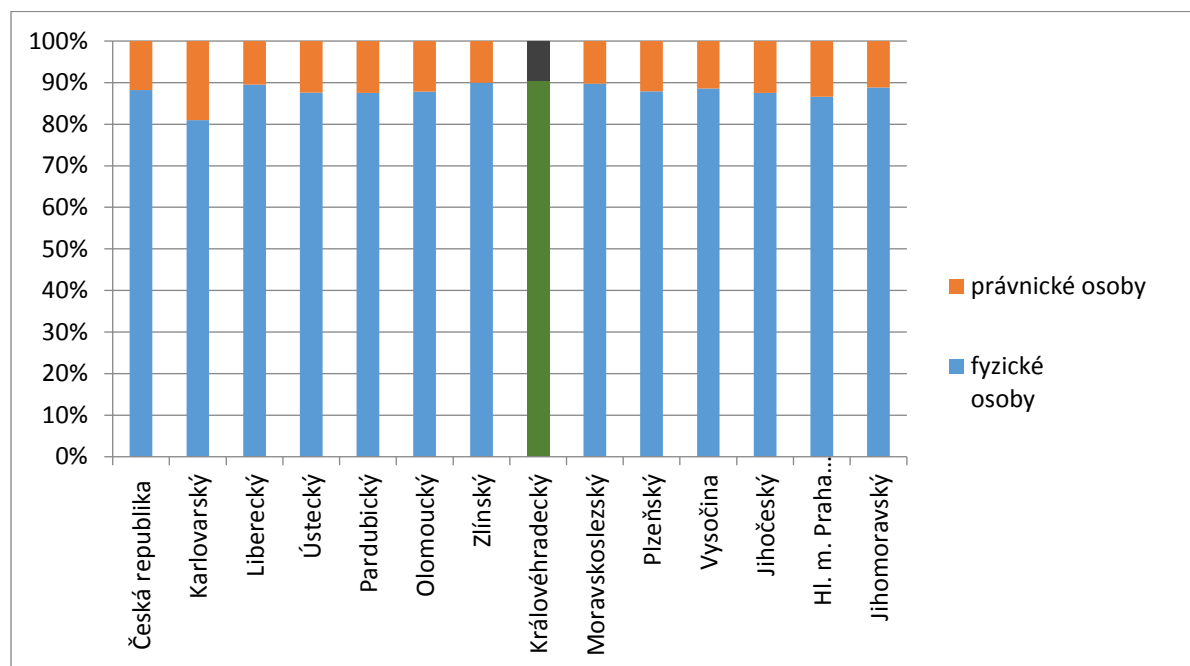

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 69 Zemědělské podniky podle právních forem v Královéhradeckém kraji k 30. 9. 2016

Právní forma	Počet subjektů	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)	z toho najatá
Zemědělské podniky celkem	1 759	232 310	168 074
v tom:			
fyzické osoby	1 591	69 204	34 187
z toho			
zemědělský podnikatel – fyzická osoba	1 298	63 200	.
právnické osoby	167	163 107	133 887
z toho:			
společnosti s ručením omezeným	80	38 996	.
akciové společnosti	53	88 375	.
družstva	27	34 805	.

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 261 Poměr právnických a fyzických osob podnikajících v zemědělství v jednotlivých krajích ČR k 30. 9. 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Podle velikosti obhospodařované půdy hospodaří v Královéhradeckém kraji (v roce 2016) 45,8 % zemědělských podniků na ploše 0 – 5 ha, 22,3 % podniků hospodařilo v roce 2016 na ploše 10 – 50 ha a jen 3,6 % zemědělských podniků obhospodařovalo více než 500 ha a více.

Tabulka 70 Velikostní struktura zemědělských podniků podle krajů v roce 2016

ČR, kraje	Zemědělské podniky	v tom s rozlohou zemědělské půdy v hektarech						
		žádná	0–4,99	5–9,99	10–49,99	50–99,99	100–499,99	500 a více
Česká republika	47 604	1 749	23 642	5 608	9 319	2 542	2 985	1 759
Hl. m. Praha	751	47	287	102	174	52	63	26
Středočeský	5 323	206	1 955	722	1 276	397	492	275
Jihočeský	4 760	235	1 887	549	1 181	323	377	208
Plzeňský	3 008	177	934	415	827	236	277	142
Karlovarský	699	40	171	80	194	52	101	61
Ústecký	2 141	123	712	283	519	148	243	113
Liberecký	1 948	54	864	320	445	105	112	48
Královéhradecký	3 011	134	1 378	376	671	162	181	109
Pardubický	2 588	110	1 182	340	525	143	173	115
Vysočina	4 141	157	1 777	469	960	330	268	180
Jihomoravský	9 060	176	7 010	505	729	209	253	178
Olomoucký	2 340	112	954	320	548	126	155	125
Zlínský	3 860	50	2 455	571	522	101	89	72
Moravskoslezský	3 974	128	2 076	556	748	158	201	107

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 71 Velikostní struktura zemědělských podniků podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016

Kraj, okresy	Zemědělské podniky	v tom s rozlohou zemědělské půdy (ha)						
		žádná	0–4,99	5–9,99	10–49,99	50–99,99	100–499,99	500 a více
Královéhradecký kraj	3 011	134	1 378	376	671	162	181	109
Hradec Králové	488	40	184	52	102	46	40	24
Jičín	526	31	238	64	122	22	28	21
Náchod	718	18	352	94	156	32	47	19
Rychnov nad Kněžnou	604	23	278	80	138	25	36	24
Trutnov	675	22	326	86	153	37	30	21

Zdroj dat: ČSÚ

Snižování environmentální zátěže zemědělství se projevuje postupným nástupem ekologického zemědělství bez chemikálií a umělých hnojiv. Přibližně 8 – 9 % půdy Královéhradeckého kraje je využíváno k ekologickému zemědělství, což je hodnota mírně pod průměrem ČR (12,5 %) a představuje 9. pozici v mezikrajském srovnání.

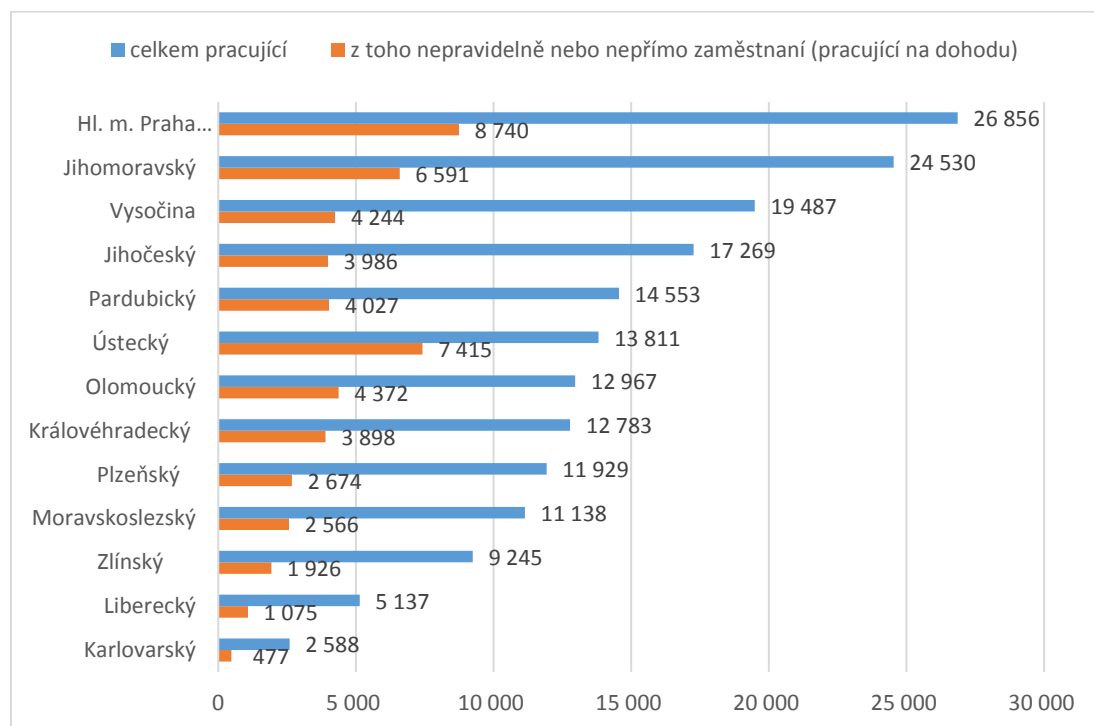
4.2.3 Pracovní síla v zemědělství

Struktura pracovní síly v sektoru zemědělství má tři hlavní specifika: 1. vysoký podíl pracujících na dohodu (DPP, DPČ) a tzv. sezónních pracovníků, 2. relativně nízký podíl pracujících žen v sektoru a 3. nepříznivě se vyvíjející věkovou strukturu pracovníků v zemědělství. V posledních letech se ještě výrazně projevuje nízký zájem o práci v sektoru zemědělství a velký podíl především sezónních prací tak zastávají pracovníci z ciziny (např. Ukrajinci, Poláci, Slováci). Tyto trendy jsou patrné v celé ČR i v Královéhradeckém kraji.

V roce 2016 pracovalo v ČR v zemědělství celkem 182 294 pracovníků. V Královéhradeckém kraji to bylo ve stejném roce 12 783 pracovníků, tj. cca 7 % ze všech pracujících v zemědělství. Královéhradecký kraj se počtem pracovníků v zemědělství řadí v rámci ČR k průměru. Tradičně nejvíce pracujících v tomto sektoru je ve Středočeském a Jihomoravském kraji (absolutní počty souvisejí také s rozlohou kraje a přírodními podmínkami pro zemědělství). Naopak tradičně nejméně lidí pracuje v zemědělství v Karlovarském a Libereckém kraji. V Libereckém kraji pracovalo v roce 2016 cca 10x méně lidí než ve Středočeském kraji.

V průměru ČR 28,5 % pracujících v zemědělství v roce 2016 pracovalo nepravidelně nebo byli nepřímo zaměstnaní (pracující na dohodu a sezónní pracující). V Královéhradeckém kraji tento podíl dosáhl dokonce 30,5 %. Jednoznačně nejvyšší podíl těchto pracujících byl ale v kraji Ústeckém, kde přesáhl 50 %.

Graf 262 Počet pracujících v zemědělství celkem podle krajů v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ, Strukturální šetření v zemědělství v roce 2016

Tabulka 72 Pracující v zemědělství celkem v Královéhradeckém kraji v roce 2016

	Pracující	v tom v podnicích		Pracující	v tom v podnicích	
		fyzických osob	právnických osob		fyzických osob	právnických osob
	ve fyzických osobách			přepočtení na plně zaměstnané (AWU)		
Pracující celkem	12 783	4 328	8 456	7 406	2 365	5 041
v tom:						
přímo zaměstnaní podnikem	12 470	4 212	8 258	7 299	2 313	4 986
pravidelně zaměstnaní	8 885	3 507	5 378	6 971	2 238	4 733
v tom:						
hospodář	1 591	1 591	x	1 167	1 167	x
pracující majitelé	214	x	214	187	x	187
členové rodiny hospodáře						
vypomáhající	1 352	1 352	x	603	603	x
zaměstnaní	128	128	x	95	95	x
zaměstnanci	5 599	436	5 163	4 919	373	4 546
nepravidelně zaměstnaní pracující na dohodu ¹⁾	3 585	705	2 880	328	74	253
nepřímo zaměstnaní podnikem ²⁾	314	116	198	107	52	55
Podíl nepravidelně pracujících a nepřímo zaměstnaných (pracující na dohodu či sezónní práce)	30,5	19,0	36,4	5,9	5,4	6,1
¹⁾ za období říjen 2015 až září 2016						
¹⁾ osoby pracující na dohodu o provedení práce nebo dohodu o pracovní činnosti						
²⁾ osoby samostatně výdělečně činné a osoby přidělené agenturou práce						

Zdroj dat: ČSÚ, Strukturální šetření v zemědělství v roce 2016

V sektoru zemědělství v Královéhradeckém kraji v roce 2016 pracovalo 31,4 % pravidelně zaměstnaných žen. V těchto ukazatelích statistiky nepočítají se sezónními pracovníky a pracovníky pracujícími na dohodu. Rozložení podílu žen ve věkových kategoriích se pohybuje v rozmezí 25 – 37 %.

Tabulka 73 Pravidelně zaměstnaní pracující v zemědělství podle věku v Královéhradeckém kraji v roce 2016

	Pravidelně zaměstnaní pracující			v tom v podnicích			
				fyzických osob		právnických osob	
	celkem	z toho ženy	podíl žen	celkem Total	z toho ženy	celkem	z toho ženy
Celkem	8 885	2 790	31,4	3 507	1 041	5 378	1 750
v tom ve věku (let):							
do 24 let	481	125	26,1	173	63	308	62
25–34 let	1 108	326	29,5	410	103	697	224
35–39 let	868	302	34,8	281	84	587	218
40–44 let	1 049	364	34,7	338	117	710	247
45–54 let	1 944	717	36,9	596	192	1 348	525
55–64 let	2 405	690	28,7	921	270	1 484	420
65 a více let	1 030	266	25,8	787	212	243	54

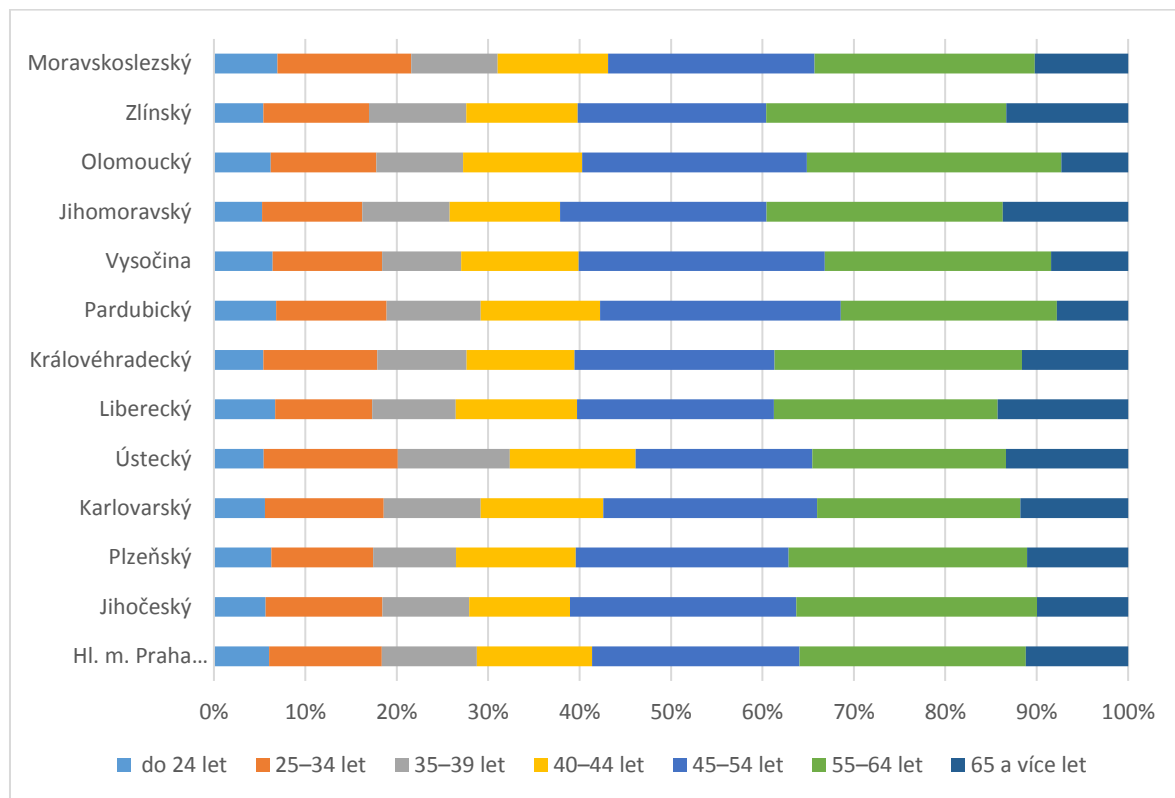
Zdroj dat: ČSÚ, *Strukturální šetření v zemědělství v roce 2016*

Struktura zaměstnanosti v zemědělství podle věku vykazuje nepříznivý trend. Situace je obdobná v Královéhradeckém kraji i celé ČR. O práci v zemědělství mezi mladými není obecně moc zájem. Důvodem jsou především nízké mzdy v sektoru, nejistota pracovního poměru a celková neatraktivita práce v zemědělství. V ČR pracuje v zemědělství více jak 10 % pracujících starších 65 let, zatímco podíl pracujících do 34 let věku nedosahuje v mnoha krajích ani 20 % (výjimka je Moravskoslezský kraj a Ústecký kraj). Nejpočetněji jsou v zemědělství zastoupeny věkové kategorie 45 – 54 a 55 – 64 let. Pracující nad 50 let tvoří zhruba 50 % pracujících v zemědělství.

Z hlediska věkové struktury pracujících v zemědělství v Královéhradeckém kraji zde pravidelně pracuje (statistiky bez sezónních zaměstnanců a zaměstnanců na dohodu) 39 % zaměstnanců ve věku 55 a více let, což je o 7 % více, než tomu bylo v roce 2010. Ve věku 35 – 54 let pracuje v zemědělství v roce 2016 44 % zaměstnanců, což je naopak o 4 % méně než v roce 2010. Poklesl i podíl mladých zaměstnanců do 34 let, kterých v roce 2016 pracovalo v zemědělství 17 %, zatímco v roce 2010 to bylo 19 %. Z údajů jednoznačně vyplývá starší věková struktura zaměstnanců v tomto oboru činnosti.

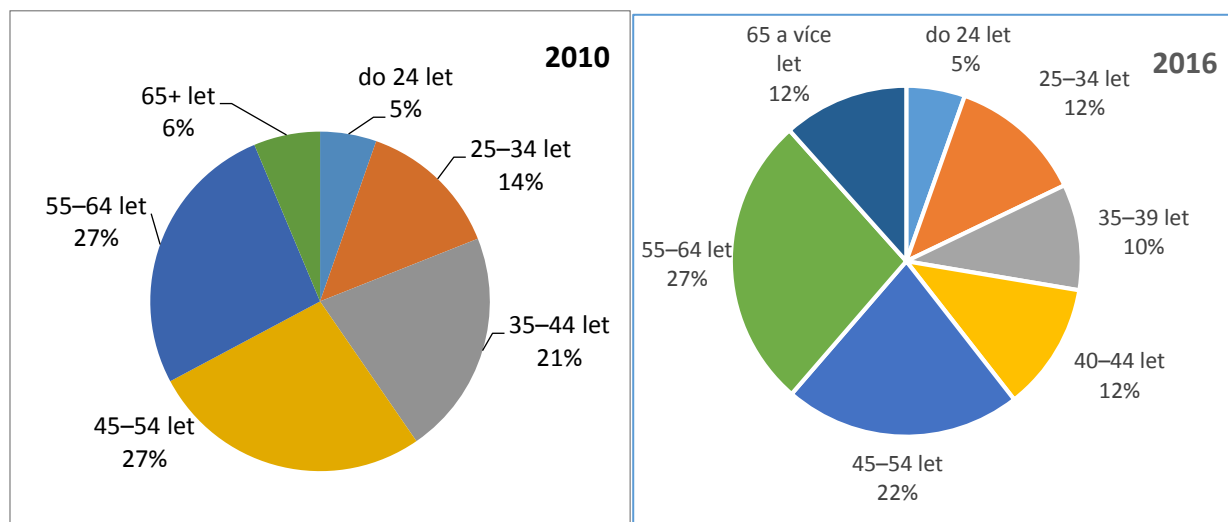
Zemědělství je charakteristické zvyšováním průměrného věku zaměstnanců a je možné konstatovat, že v nejbližších letech se tento trend pravděpodobně zrychlí, protože odchod starších ročníků není vykompenzován příchodem mladých lidí. Těmto důsledkům bude možné se bránit jen zvyšováním mechanizace, nebo přechodem do takových výrobních procesů, které nevyžadují práci náročnou na pracovní sílu.

Graf 263 Pravidelně zaměstnaní pracující v zemědělství podle věku a krajů v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ, Strukturální šetření v zemědělství v roce 2016

Graf 264 Struktura pravidelně pracujících zaměstnanců v zemědělství dle věku v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016

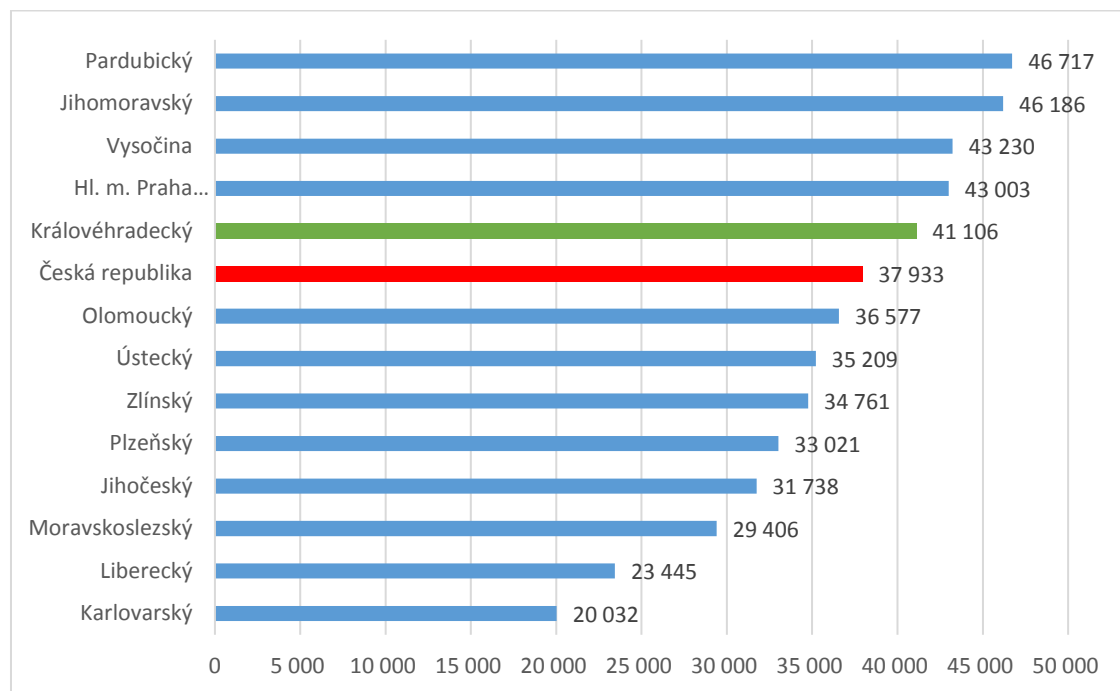

Zdroj dat: ČSÚ, Strukturální šetření v zemědělství v roce 2016

4.2.4 Zemědělská produkce

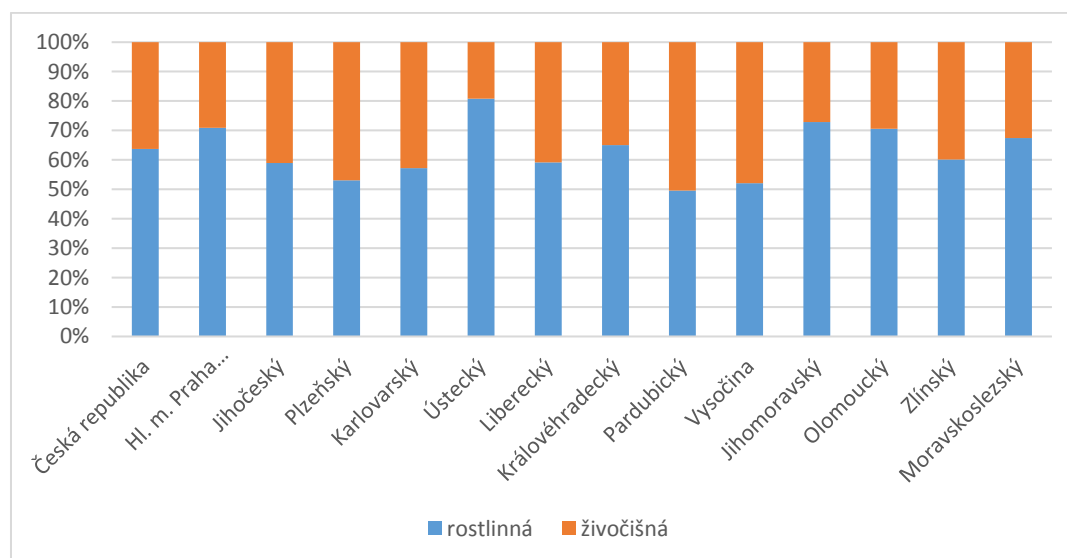
Kvantita i kvalita zemědělské produkce v jednotlivých krajích je silně determinována přírodními podmínkami v daném regionu. Královéhradecký kraj patří v celkové zemědělské produkci vyjádřené v mil. Kč i přepočtené na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy k nadprůměrným v rámci ČR. Pořadí vedou kraje Pardubický a Jihomoravský.

Graf 265 Zemědělská produkce na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy v Kč

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 266 Podíl rostlinné a živočišné zemědělské produkce na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy v krajích ČR v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Pouze v Pardubickém kraji mírně převažuje živočišná produkce nad rostlinnou, v ostatních krajích je tomu naopak. V Královéhradeckém kraji byl v roce 2016 podíl rostlinné produkce 63 %. Nejvyšší podíl rostlinné produkce na úkor živočišné je v Ústeckém kraji, kde dosahuje 80 %.

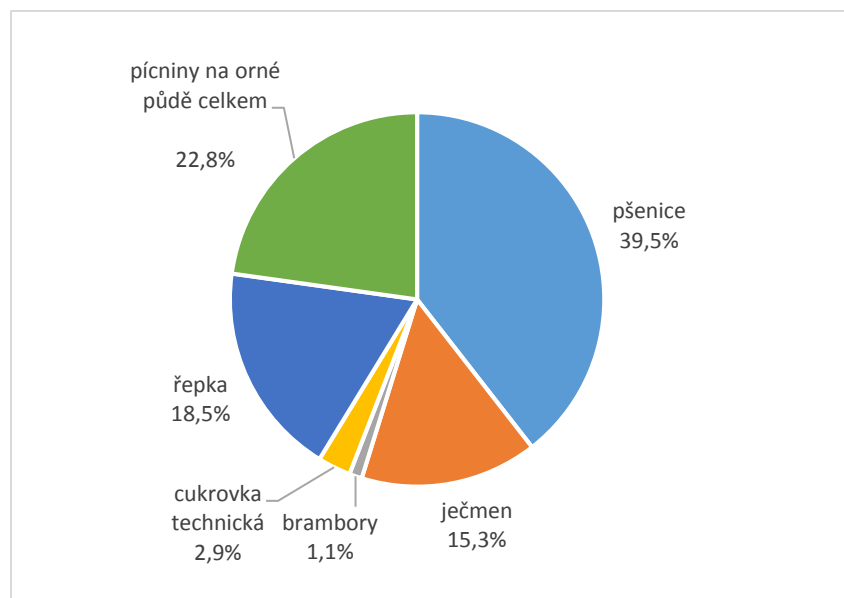
4.2.4.1 Rostlinná zemědělská produkce

Intenzivní rostlinná zemědělská produkce je v Královéhradeckém kraji typická zejména pro nížinné oblasti Polabí. Souhrnné přírodní podmínky pro zemědělskou výrobu jsou nejkvalitnější v okrese Hradec Králové. Dále následují sestupnou tendencí okresy Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov. Vedle přírodních podmínek má na výši sklizně obecně vliv další řada faktorů, včetně způsobu a efektivity hospodaření.

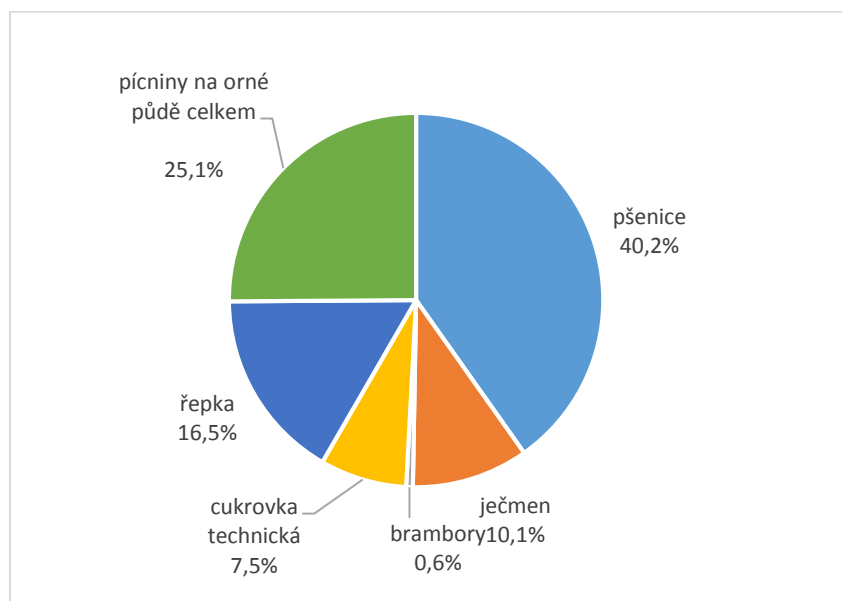
Struktura osevních ploch se meziročně v krajích ČR mírně liší. V ČR se nejvíce podle osevní plochy pěstuje obilí (cca 55 %), z toho převažuje pšenice cca 40 % a 15 % ječmen. Druhé v pořadí jsou píce (cca 23 %) a třetí je řepka (cca 18 %). Brambory a cukrovka pokrývají dohromady jen asi 4 % osevních ploch. Struktura osevních ploch v Královéhradeckém kraji je obdobná. Zhruba o třetinu je menší podíl ječmene a výrazně vyšší je v Královéhradeckém kraji podíl cukrovky (cca 2,5x více než v ČR). Celková roční sklizeň zemědělských plodin a průměrné hektarové výnosy v kraji jsou přibližně na úrovni nebo mírně nad průměrem celé ČR.

Úroveň sklizně ovlivňuje rovněž situace na trhu, která do značné míry podmiňuje rozhodnutí pěstitelů zasít konkrétní plodinu. V tomto směru je zemědělství v posledních letech trhem výrazně ovlivněno. Při pohledu na pokles sklizně vyvstává otázka reálné konkurenceschopnosti českých zemědělců vůči dováženému zboží.

Graf 267 Osevní plochy vybraných zemědělských plodin podle krajů k 31. 5. 2016 v ha

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 268 Osevní plochy vybraných zemědělských plodin v Královéhradeckém kraji k 31. 5. 2016 v ha

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 74 Osevní plochy zemědělských plodin v Královéhradeckém kraji (stav k 31. 5.) v ha

Plodina	2014	2015	2016
Obiloviny	86 964	86 033	84 075
Pšenice	56 359	56 881	57 165
Ječmen	16 551	16 161	14 321
Luskoviny na zrno	1 620	2 695	3 132
Hrách setý na zrno	1 148	1 861	2 443
Okopaniny	12 004	10 769	11 522
Brambory celkem	776	803	815
Cukrovka technická	11 194	9 916	10 661
Technické plodiny	29 971	29 765	29 083
Řepka	25 183	24 614	23 527
Mák	2 498	2 555	3 139
Hořčice na semeno	547	362	408
Pícniny na orné půdě celkem	31 879	33 158	35 697
Kukuřice na zeleno a na siláž	16 801	16 837	17 118
Jetel červený	2 283	2 676	3 301
Vojtěška	5 150	5 655	5 635
Zelenina konzumní	837	891	861
Zelí	94	116	116
Cibule	278	309	290
Květiny a okrasné rostliny	62	70	64
Ostatní plochy	353	233	269
Jahody	33	42	41
Osevní plocha úhrnem	164 886	165 039	165 845
Orná půda nevyužívaná	1 532	2 026	1 674

Zdroj dat: ČSÚ

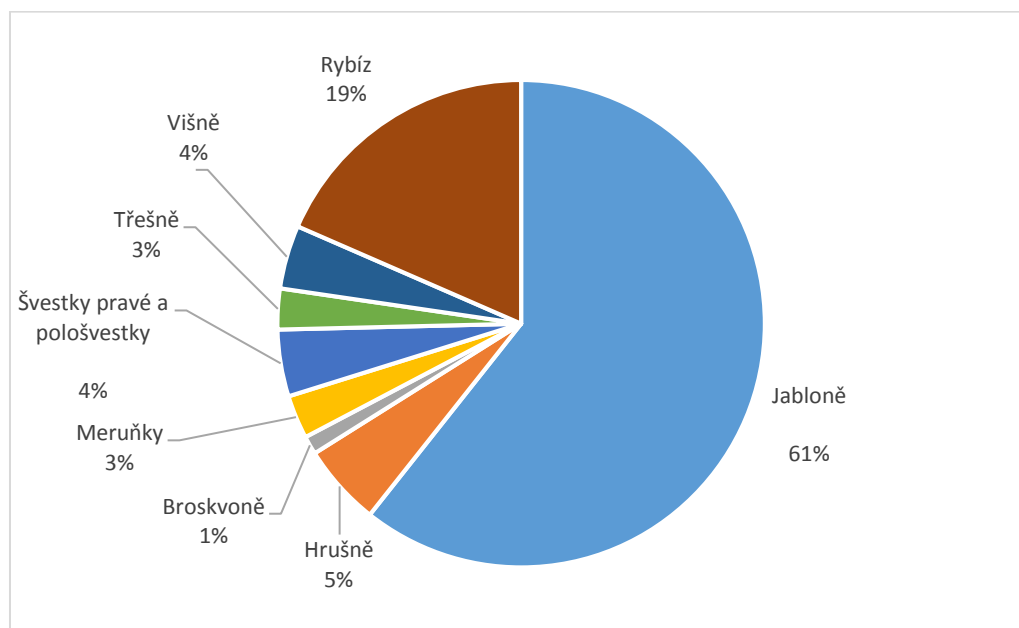
Ovocnářská produkce má v ČR dlouholetou tradici. Pěstují se především jabloně (60 %), rozšířený je také rybíz (19 %) z počtu sazenic.

Královéhradecký kraj je tradiční a velký pěstitel ovoce v rámci ČR. Ovocnářství má dlouholetou tradici především v jižní polovině kraje. Podle počtu stromů a keřů se v Královéhradeckém kraji v rámci ČR pěstuje 19 % rybízu, 18 % třešní, 16 % jabloně a 15 % švestek a višně a 12 % hrušní. Naopak nízký je podíl meruněk a broskví, které se pěstují převážně v Jihomoravském a částečně ve Středočeském kraji.

Tabulka 75 Ovocné stromy a sklizeň ovoce v zemědělských podnicích podle krajů v roce 2016

ČR, kraje	Jabloně	Hrušně	Broskvoně	Meruňky	Švestky pravé a pološvestky	Třešně	Višně	Rybíz
	Ovocné stromy a keře (ks)							
Česká republika	10 578 614	944 033	212 773	503 514	773 036	471 589	735 683	3 219 298
Hl. m. Praha	115 709	2 630	31	514	207	375	1 809	42
Středočeský	2 418 212	334 514	51 248	33 445	57 291	125 848	231 343	794 331
Jihočeský	415 875	18 191	382	1 067	50 892	35 633	72 586	191 585
Plzeňský	229 416	8 666	195	240	10 221	5 284	4 125	26 959
Karlovarský	15 744	151	-	-	3 076	6 059	135	32
Ústecký	846 149	105 772	6 136	25 952	53 242	71 009	41 028	167 338
Liberecký	735 966	74 495	175	115	13 400	37 629	88 422	284 647
Královéhradecký	1 696 596	115 373	8 113	14 285	121 478	85 589	110 865	617 025
Pardubický	249 186	24 567	477	1 859	33 281	12 165	7 809	268 336
Vysočina	24 263	2 691	478	1 964	5 197	7 909	9 473	6 118
Jihomoravský	1 509 450	109 990	136 610	389 449	121 015	39 515	123 054	224 229
Olomoucký	1 229 956	113 254	3 225	14 006	116 310	13 529	22 732	407 326
Zlínský	797 076	19 484	4 542	17 969	165 277	25 181	16 980	6 865
Moravskoslezský	295 016	14 255	1 161	2 649	22 149	5 864	5 322	224 465
	Sklizeň ovoce (t)							
Česká republika Czech Republic	124 997	6 541	275	782	5 095	2 535	6 678	1 796
Hl. m. Praha	1 223	22	0	0	2	2	17	0
Středočeský	33 413	2 157	81	63	382	788	2 059	384
Jihočeský	5 707	99	0	1	336	171	812	101
Plzeňský	2 306	47	0	0	67	22	38	14
Karlovarský	166	1	-	-	18	10	1	0
Ústecký	9 748	851	11	22	316	408	306	69
Liberecký	11 465	430	0	0	96	177	946	145
Královéhradecký	24 559	1 428	11	9	1 181	517	1 074	462
Pardubický	2 780	173	3	1	388	142	71	111
Vysočina	121	10	1	3	34	14	83	3
Jihomoravský	9 636	232	157	655	616	82	877	146
Olomoucký	13 144	901	5	5	832	76	209	239
Zlínský	9 094	109	4	19	724	103	138	4
Moravskoslezský	1 636	80	2	3	102	22	48	118

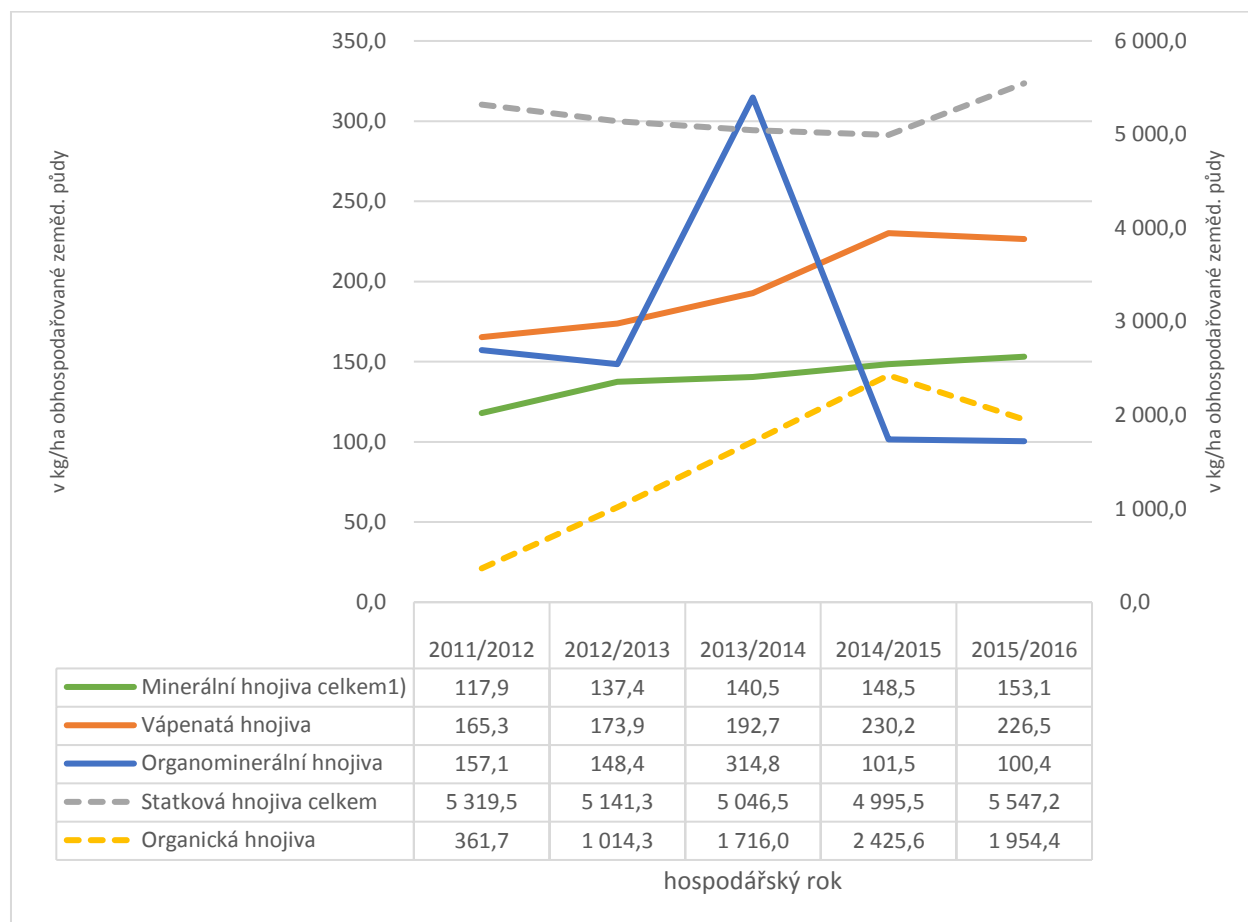
Zdroj dat: ČSÚ

Graf 269 Ovocné stromy pěstované v zemědělských podnicích v ČR v roce 2016

Zdroj dat: ČSÚ

Velmi diskutovanou otázkou v poslední době je chemizace rostlinné výroby a spotřeba hnojiv. Ohledně spotřeby hnojiv jsou čísla velmi jasná. Celková spotřeba hnojiv roste. V hospodářském roce 2011/2012 bylo v Královéhradeckém kraji použito 6 121 kg hnojiv na hektar zemědělské půdy. V hospodářském roce 2015/2016 to bylo již téměř 8 000 kg hnojiv na hektar zemědělské půdy. Největší objem z těchto údajů jsou samozřejmě hnojiva statková (hnůj, kejda, močůvka aj.). Jejich podíl se ale paradoxně stále snižuje. V sezóně 2011/2012 tvořila statková hnojiva 87 % ze všech hnojiv, v roce 2015/2016 už jen 70 %. Výrazně se zvyšuje podíl dalších organických hnojiv, jejich spotřeba je ale meziročně dosti rozkolísaná. Spotřeba minerálních hnojiv je v podstatě stagnující a osciluje kolem 2 % z celkové spotřeby hnojiv a spotřeba hnojiv vápenatých je rovněž stagnující v rozmezí 2,6 – 2,9 % z celkové spotřeby. Snižuje se spotřeba organominerálních hnojiv.

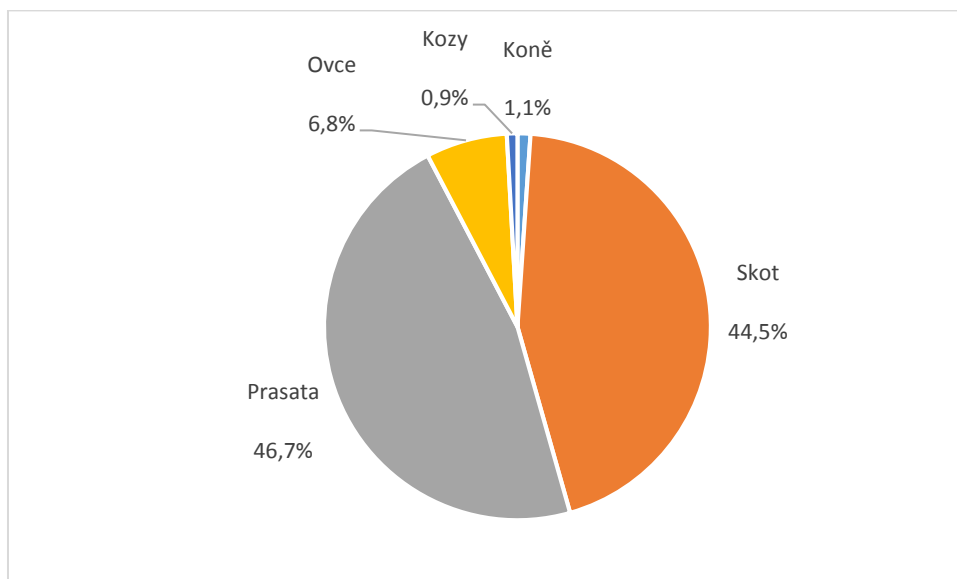
Graf 270 Spotřeba hnojiv v Královéhradeckém kraji v kg/ha obhospodařované zemědělské půdy

Zdroj dat: ČSÚ

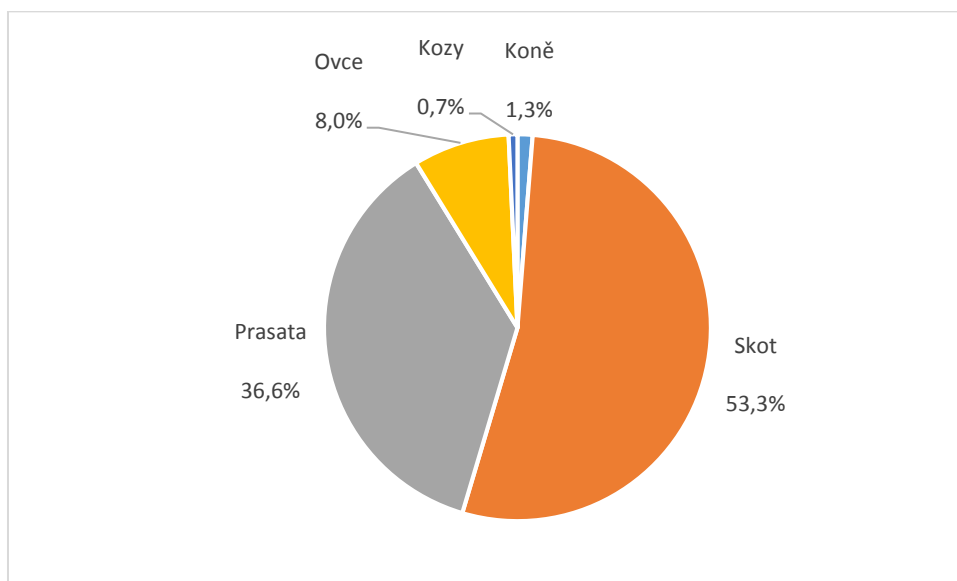
4.2.4.2 Živočišná zemědělská produkce

Vrchovinné části regionu lze charakterizovat jako oblasti s vyšším podílem luk a pastvin a relativně intenzivnější živočišnou výrobou, charakteristickou zejména chovem skotu, prasat a ovcí.

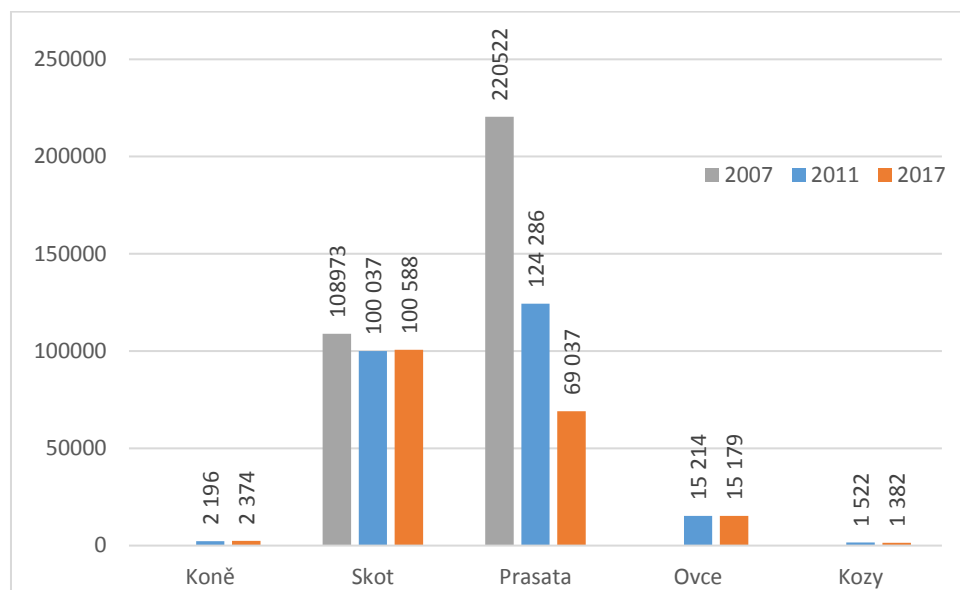
Podle absolutního počtu hospodářských zvířat patří mezi kraje charakteristické chovem hospodářských zvířat kraj Středočeský, Jihomoravský, Pardubický, Královéhradecký a Jihočeský. Mezi kraje s nejmenšími počty zvířat patří kraj Karlovarský, Liberecký. Podle kusů jednoznačně převládá drůbež, které se v celé ČR chová více téměř 21,5 mil. (stav k 1. 4. 2017). V Královéhradeckém kraji to je zhruba 2,5 mil. kusů, z čehož je cca 70 % slepic. Podle počtu je druhou největší skupinou hospodářských zvířat chovaných v Královéhradeckém kraji skot, především krávy. Každoročně se zde chová kolem 100 tis. ks. Od roku 2007 se počet kusů skotu mírně snížil cca o 8 %. Největší pokles, a to velmi výrazný, je patrný u počtu chovaných prasat. Od roku 2007 se počet kusů v Královéhradeckém kraji snížil cca 3x z 220 tis. kusů v roce 2007 na 69 tis. ks v roce 2017. Počty chovaných koňů, ovcí a koz jsou celkově výrazně nižší a meziročně se liší jen minimálně.

Graf 271 Struktura hospodářských zvířat v ČR k 1. 4. 2017

Zdroj dat: ČSÚ

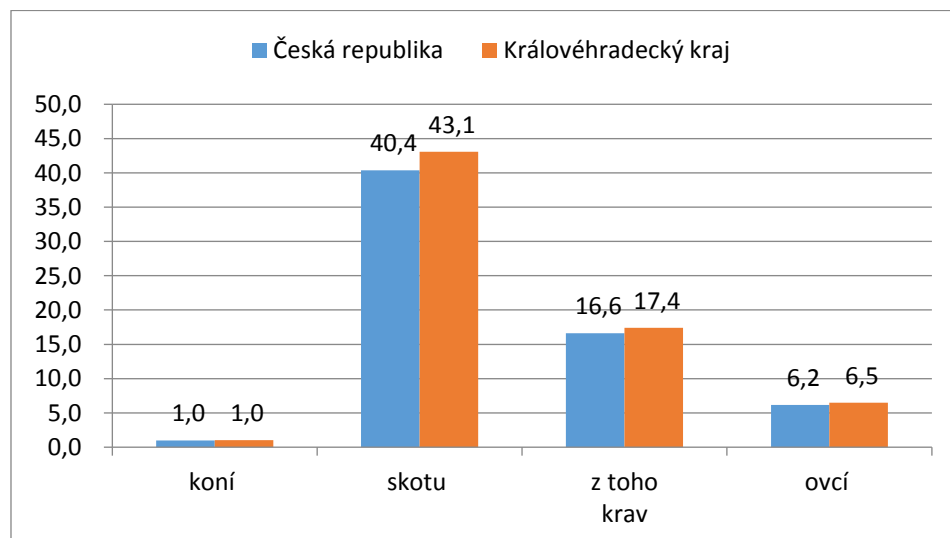
Graf 272 Struktura hospodářských zvířat v Královéhradeckém kraji k 1. 4. 2017

Zdroj dat: ČSÚ

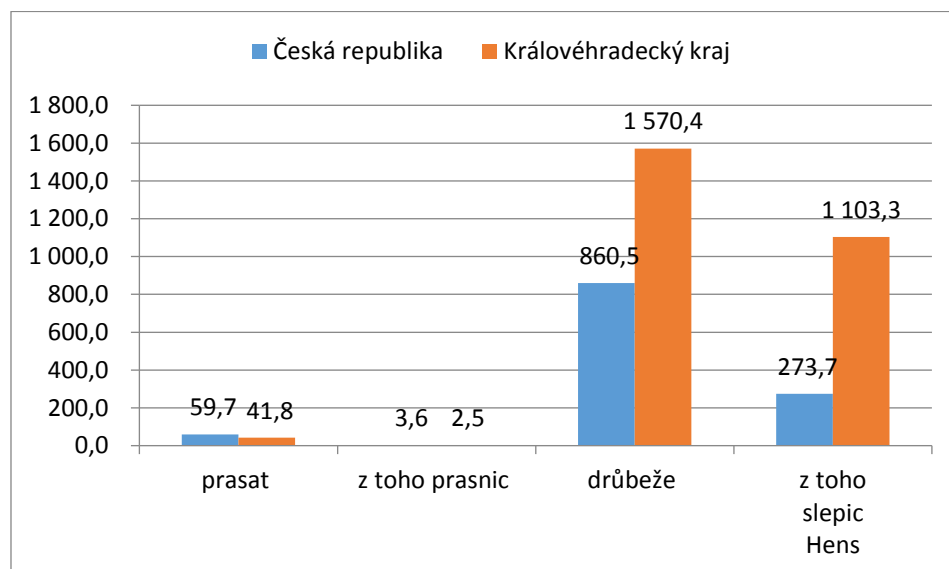
Graf 273 Stav hospodářských zvířat v Královéhradeckém kraji v roce 2007, 2011 a 2017 v kusech

Zdroj dat: ČSÚ

I přes převažující pokles stavu hospodářských zvířat v Královéhradeckém kraji je intenzita chovu ve většině ukazatelů nadprůměrná v rámci ČR. Ve srovnání let 2010 a 2017 se v Královéhradeckém kraji mírně zvýšila intenzita chovu prasat. U koní a ovcí se situace defacto nezměnila.

Graf 274 Intenzita chovu hospodářských zvířat v kusech na 100 ha zem. půdy v Královéhradeckém kraji v roce 2017

Zdroj dat: ČSÚ

Graf 275 Intenzita chovu hospodářských zvířat v kusech na 100 ha orné půdy v Královéhradeckém kraji v roce 2017

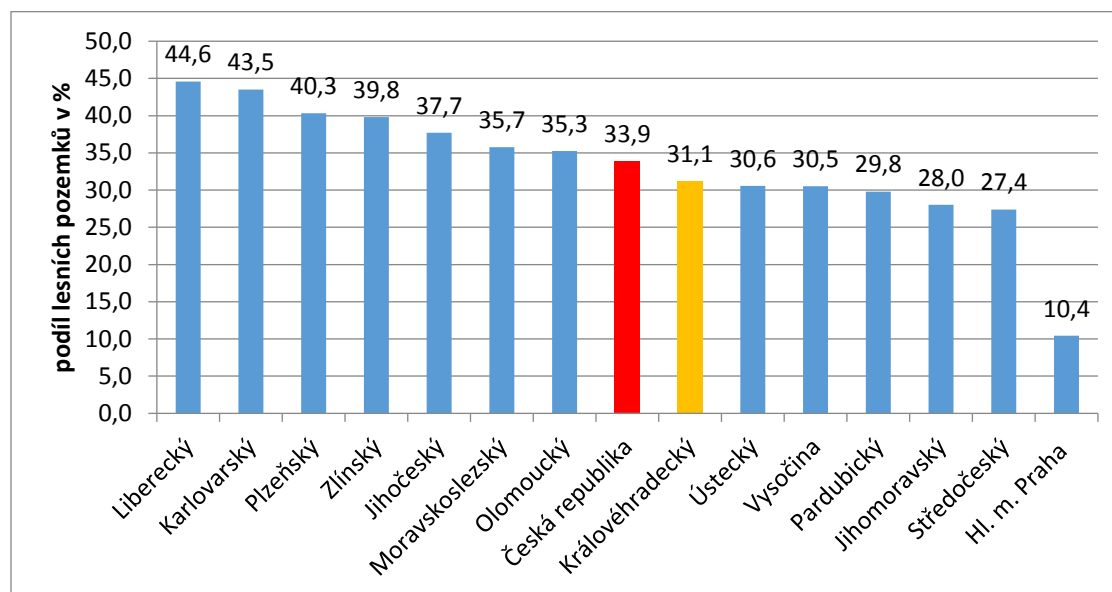
Zdroj dat: ČSÚ

4.2.5 Lesnictví

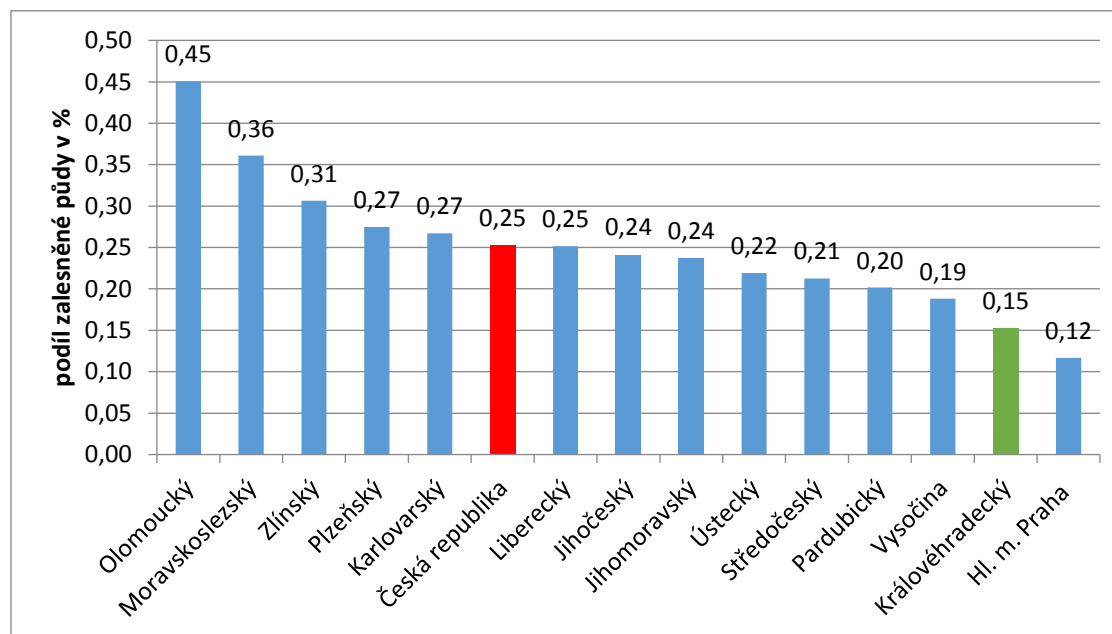
V České republice je v průměru 33,8 % lesních pozemků. Nejvyšší podíl, více než 40 % je v Libereckém a Karlovarském kraji. Královéhradecký kraj se svými 31,1 % lesních pozemků je mírně pod průměrem. Přesto však zejména v horských oblastech Královéhradeckého kraje hraje lesnictví výraznou roli. Z celkové plochy lesů tvoří jehličnaté porosty přibližně 72 % a listnaté porosty 26 %, což je výhodnější zastoupení dřevin, než je celostátní průměr. Nejnížší lesnatost je v okrese Hradec Králové (16 %) a nejvyšší v okrese Trutnov (46 %) a Rychnov nad Kněžnou (37 %). V porovnání let 2010 a 2016 se průměrná lesnatost v ČR zvýšila o 0,1 %. V Královéhradeckém kraji zůstala na stejné hodnotě.

Z celkové výměry lesů připadá více než 51 % na lesy hospodářské. Jedná se převážně o lesy, kde převládá produkční funkce, tzn. využívání lesa k získávání materiálních hodnot především dřevní suroviny při zachování trvalosti produkce, funkční stability a hospodárnosti. Lesy zvláštního určení, které tvoří 49 % celkové výměry lesů, zahrnují lesy v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů 1. stupně, v ochranných pásmech přírodních a léčivých zdrojů a stolních minerálních vod, lesy na území národních parků a lesy národních přírodních rezervací a lesy ostatní. Lesy ochranné zaujmají nejmenší část rozlohy lesních porostů. Jedná se o lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

V roce 2016 bylo nově zalesněno v ČR celkem 19 929 ha půdy. V Královéhradeckém kraji se ve stejném roce zalesnilo 725 ha pozemků. Zhruba v poměru 2:1 převažuje zalesňování jehličnatými dřevinami nad listnatými dřevinami. Ve struktuře zalesňování stále převládá smrk (40 – 50 %), dub (15 %) a buk (15 %). V České republice se v roce 2016 nově zalesnilo 0,25 % půdy, v Královéhradeckém kraji to bylo o celou desetinu méně a Královéhradecký kraj hned po území Hl. m. Prahy byl druhým nejméně zalesňovaným krajem. Naopak nejvíce lesů přibýlo v Olomouckém a Moravskoslezském kraji.

Graf 276 Lesnatost krajů ČR v % v letech 2016

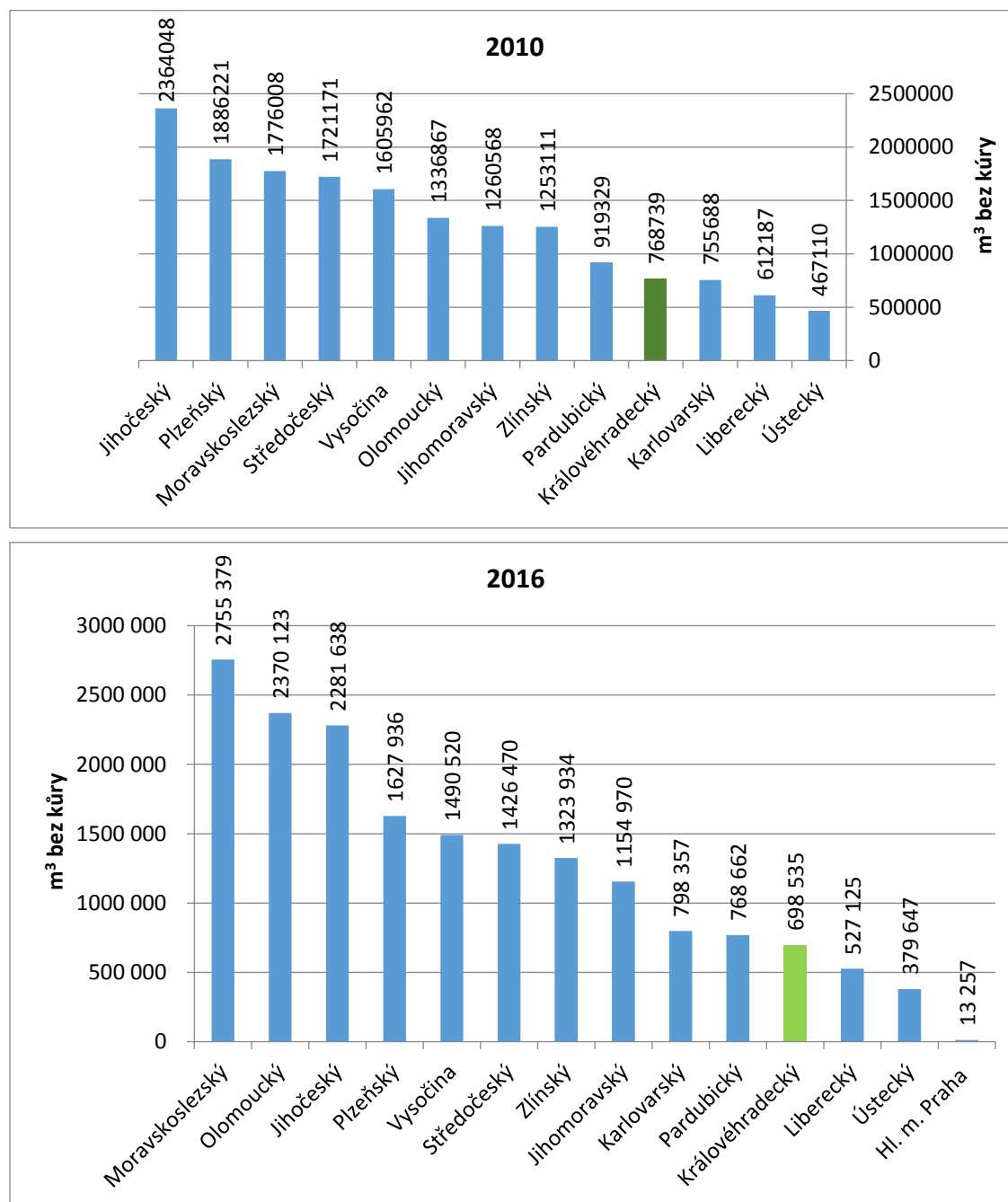
Zdroj dat: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Český úřad zeměměřický a katastrální, ČSÚ

Graf 277 Podíl nově zalesněné půdy na rozloze kraje v krajích ČR v roce 2016

Zdroj dat: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Český úřad zeměměřický a katastrální, ČSÚ

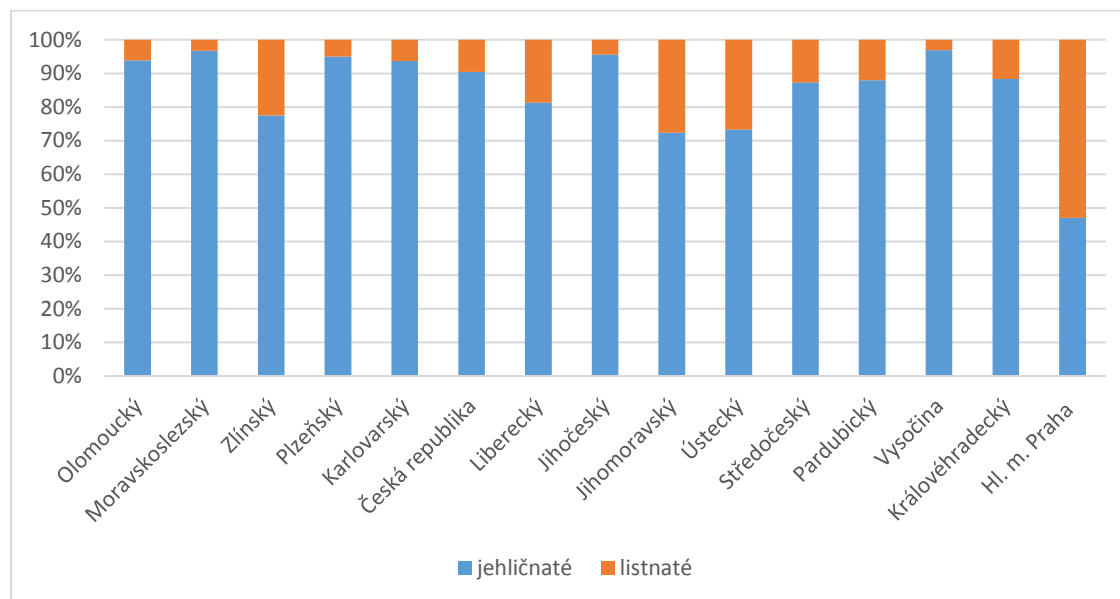
V těžbě dřeva podle objemu patří Královéhradecký kraj k podprůměrným regionům. V roce 2010 se na jeho území vytěžilo cca 768 tis. m³ dřeva, v roce 2016 to bylo ještě méně (cca 698 tis. m³). Tradičně nízká je také těžba v Libereckém a Ústeckém kraji. Více než 2 mil. m³ dřeva se v roce 2010 vytěžilo v Jihočeském kraji, v roce 2016 to bylo navíc ještě v krajích Moravskoslezském a Olomouckém.

Ve všech krajích ČR vyjma území hl. m. Prahy převládá těžba jehličnatých dřevin. Podíl těžby listnatých dřevin se v krajích pohybuje v rozmezí cca 5 – 25 %, v Praze je to zhruba 1:1.

Graf 278 Těžba dřeva v krajích ČR v m³ bez kůry (2010 a 2016)

Zdroj dat: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Český úřad zeměměřický a katastrální, ČSÚ

České i Královéhradecké lesy jsou poměrně bohaté na lesní zvěř. Nejpočetněji je zastoupena srnčí zvěř a zajáci, kterých se v českých lesích vyskytuje každoročně 200 – 300 tis. kusů. Velmi početnou skupinou jsou také bažanti a kachny (100 – 200 tis. kusů). V Královéhradeckém kraji se v roce 2016 vyskytovalo přes 22 tis. srnčí zvěře, což je 7,5 % z celkového stavu v ČR. Vysoký je v kraji také počet muflonů v rámci ČR (7,3 %) a zajíců (7 %). Početnou skupinou jsou rovněž divoká prasata, která jsou na mnoha místech přemnožená.

Graf 279 Struktura těžby dřeva v krajích ČR dle typu dřeviny v roce 2016 v m³ b. k.

Zdroj dat: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Český úřad zeměměřický a katastrální, ČSÚ

Tabulka 76 Stav a lov zvěře podle krajů v ČR v roce 2016

ČR, kraje	Zvěř							
	jelení	daňčí	mufloní	srnčí	černá	zajíci	kachny ¹⁾	bažanti
	Jarní kmenové stavy ²⁾							
Česká republika	29 495	32 880	21 143	294 952	62 134	242 751	116 932	185 361
Hl. m. Praha a Středočeský	3 045	7 462	3 928	40 507	9 369	45 697	17 337	43 117
Jihočeský	3 266	3 729	1 461	36 574	9 736	21 225	33 805	18 798
Plzeňský	3 126	5 003	2 657	26 978	9 882	11 092	7 523	6 864
Karlovarský	2 101	978	1 306	7 095	2 813	3 712	1 523	2 196
Ústecký	3 065	1 762	1 706	15 130	4 610	11 768	4 743	13 512
Liberecký	2 709	1 181	1 061	10 763	2 259	4 460	4 158	2 778
Královéhradecký	1 820	1 808	1 547	22 362	3 447	17 053	6 021	9 338
Pardubický	547	1 046	1 196	17 865	3 000	14 044	7 334	6 976
Vysočina	521	1 754	1 646	28 294	3 530	24 348	12 523	6 944
Jihomoravský	2 750	2 403	1 846	32 596	5 193	42 736	9 412	45 263
Olomoucký	2 281	1 269	877	17 808	2 493	19 418	4 030	10 834
Zlínský	1 478	2 430	1 143	17 618	2 766	12 782	3 698	8 285
Moravskoslezský	2 786	2 055	769	21 362	3 036	14 416	4 825	10 456
	Odstřel							
Česká republika	26 152	20 402	9 506	100 834	160 139	32 785	249 560	471 473
Hl. m. Praha a Středočeský	2 058	4 627	1 634	10 756	26 572	4 857	31 008	113 271
Jihočeský	2 758	1 410	672	12 210	19 105	680	99 851	77 335
Plzeňský	2 678	2 880	1 349	7 138	19 011	57	42 290	19 155
Karlovarský	3 001	558	841	3 529	6 815	21	1 060	670
Ústecký	4 661	1 334	1 004	5 025	13 241	741	3 560	5 436
Liberecký	2 009	859	370	4 644	5 604	157	1 977	13 047
Královéhradecký	1 230	956	589	7 612	7 138	1 540	13 427	45 206

ČR, kraje	Zvěř							
	jelení	daňčí	mufloní	srnčí	černá	zajíci	kachny ¹⁾	bažanti
Pardubický	304	601	613	6 321	9 342	1 313	6 774	7 775
Vysočina	247	601	591	9 450	11 616	3 480	14 320	25 812
Jihomoravský	1 454	1 665	865	12 679	17 555	11 586	16 181	104 038
Olomoucký	2 756	1 551	488	6 496	9 678	3 384	10 571	16 245
Zlínský	1 136	1 955	315	5 985	7 344	2 679	4 318	4 660
Moravskoslezský	1 860	1 405	175	8 989	7 118	2 290	4 223	38 823
¹⁾ kachny – údaje za kachnu divokou								
²⁾ stav k 31. 3. 2017								

Zdroj dat: ČSÚ

Lesy Královéhradeckého kraje jsou stále ohrožovány dálkovým přenosem emisí. Díky moderním technologiím a odsiřovacím zařízením se tento vliv v posledních cca 30 letech výrazně snížil. Emisní dopad na lesy ze zdrojů na území ČR již není tak devastující, jak tomu bylo do cca konce 20.století. Výrazněji se zato projevují dálkové emisní vlivy z území Polska.

Lesy Královéhradeckého kraje jsou dále ohrožené nejen suchem, erozí a dalšími meteorologickými vlivy jako jsou např. bořivé větry, ale především v důsledku těchto jevů v posledních letech narůstá i míra zasažení lesů biologickými (převážně podkorními) škůdci. Velmi aktuální je téma devastace lesů vlivem kůrovce kalamity. Rozšíření kůrovce napomáhají právě velmi teplá a suchá léta a také monokulturní složení lesních porostů převážně ze smrků. Kůrovcová kalamita dosáhla v roce 2018 zcela extrémního rozsahu a rovněž prognóza pro rok 2019 je nepříznivá. Hlavní prioritou pro zpomalení šíření kůrovce musí být pečlivé vyhledávání, včasné zpracování a účinná asanace aktivních kůrovcových stromů s cílem co nejvíce oddálit rozpad smrkových porostů. Královéhradecký kraj patří ke středně těžce zasaženým regionům kůrovcovou kalamitou. Kůrovec je rozšířený v horských i nížinných polohách kraje. O kůrovcové kalamitě se hovoří cca od roku 2003 a aktuální vývoj na území ČR a krajů lze sledovat na www.kurovcoveinfo.cz a www.kurovcovamapa.cz.

4.3 Doprava

Kvalita dopravní infrastruktury je pro Česko vzhledem k jeho poloze na křižovatce transevropských cest velmi podstatnou oblastí. Česko z hlediska celkového pohledu na dopravní infrastrukturu patří k průměru EU, přičemž existují značné rozdíly v kvalitě jednotlivých typů dopravní infrastruktury. Zatímco letecká a železniční infrastruktura je v evropském kontextu hodnocena mírně nadprůměrně, v případě kvality silniční infrastruktury se Česko řadí na 21. příčku v žebříčku členských států EU.¹³

Z hlediska hustoty dopravní sítě patří Česko k předním státům Evropské unie, což je pozitivním faktem z hlediska možností propojení jednotlivých sídel, na druhou stranu je tento fakt spojen s vyššími náklady ohledně její údržby, modernizaci i rozvoje. Nutno dodat, že prostředky nejsou v adekvátní míře zajištěny na národní, regionální ani lokální úrovni a rozvoj páteřní dopravní infrastruktury je v poslední době závislý na evropských zdrojích.¹⁴

¹³ Evropská komise (2016): Srovnávací přehled o dopravě v EU. https://ec.europa.eu/transport/facts-fundings/scoreboard_en

¹⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

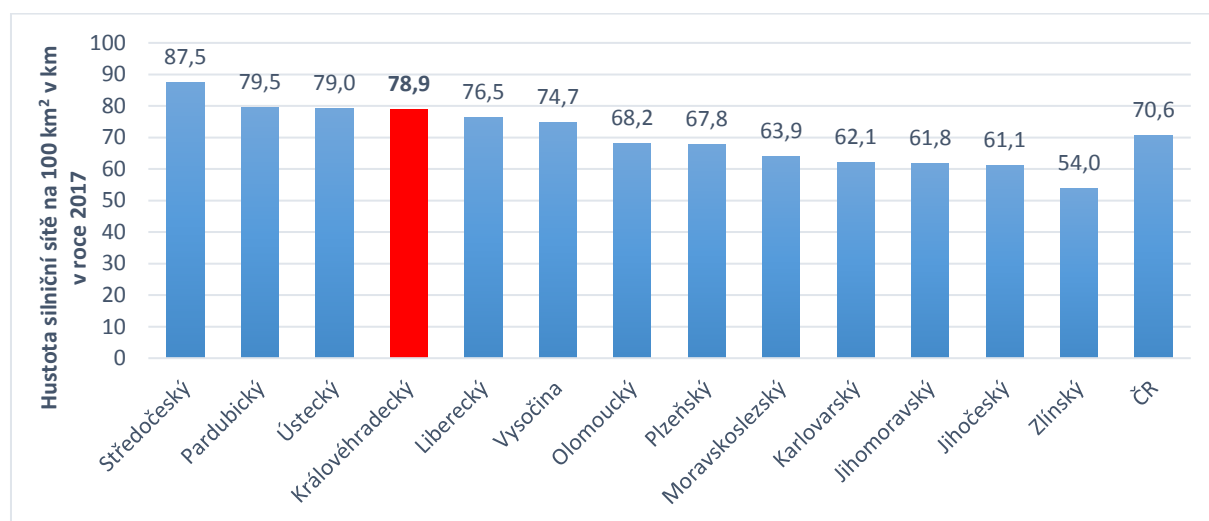

4.3.1 Silniční síť

Délka silniční sítě se v Česku v posledních letech významně neměnila (téměř 56 tisíc km k 1. 1. 2018)¹⁵, s výjimkou legislativní změny přibývá nových úseků dálnic jen pozvolna a jejich rozvoj zaostává za stanovenými cíli ve strategických dokumentech.¹⁶ Hustota silniční sítě bez místních komunikací

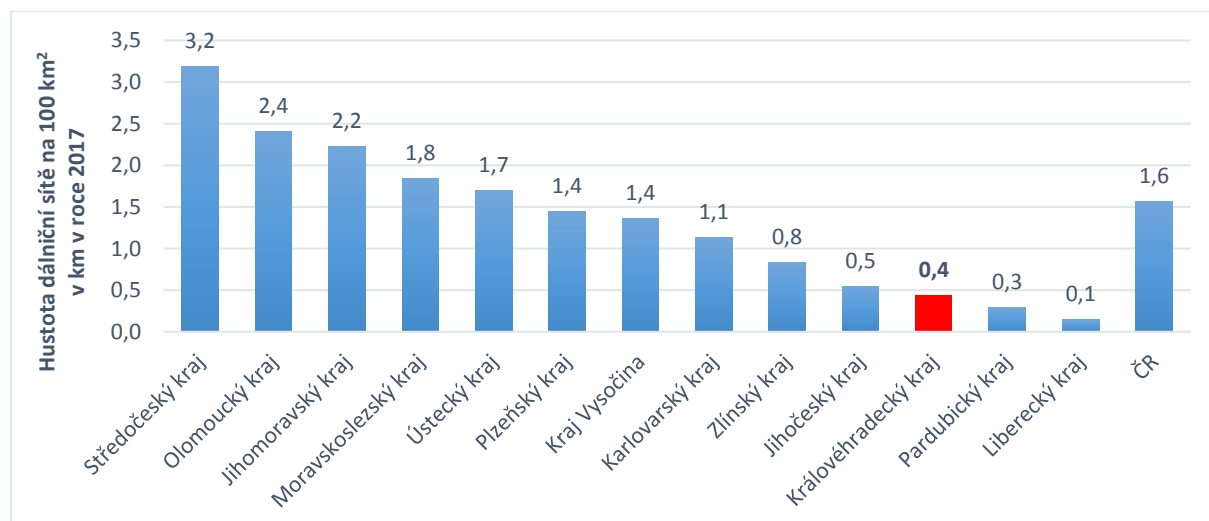
byla v Královéhradeckém kraji v roce 2017 nadprůměrná (78,9 km silnic na 100 km²) oproti průměru ČR (4. nejvyšší v ČR). Naopak hustota dálniční sítě byla v Královéhradeckém kraji v roce 2017 3. nejnižší v ČR (pouze 0,4 km dálnic na 100 km²) a je tímto hluboko pod průměrem ČR (1,6 km dálnic na 100 km²).

Graf 280 Hustota silniční sítě v krajích ČR na 100 km² v roce 2017

Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

Graf 281 Hustota dálniční sítě v krajích ČR na 100 km² v roce 2017

Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

¹⁵ Ředitelství silnic a dálnic ČR (2018): Přehledy z informačního systému o silniční a dálniční síti ČR. https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/d4f00eed-e6d7-4488-bac4-233113763473/prehledy_2018_1_cr.pdf?MOD=AJPERES

¹⁶ Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

Délka v současnosti plánované sítě dálnic v ČR je cca 2 000 km, z toho v Královéhradeckém kraji je naplánována dostavba 36 km dálnice D35 (Plotiště nad Labem – Úlibice) a téměř 64 km dálnice D11 (Hradec Králové – státní hranice s Polskem). Dálnice D11 je součástí evropské hlavní sítě TEN-T Core Network, jež tvoří nejdůležitější transevropské tahy spojující nejvýznamnější evropské aglomerace a průmyslové oblasti. Chybějící úseky D11 jsou závažným nedostatkem z hlediska kompletnosti této sítě. Závažným nedostatkem je rovněž chybějící propojení Hradce Králové a Turnova dálnicí D35 spadající do tzv. globální sítě TEN-T Comprehensive Network, jejímž účelem je propojení všech evropských regionů úrovně NUTS 2. Úseky silnic I. třídy, které nyní suplují dálnice D11 a D35, a silnice I/33 tvoří v současnosti neoficiální TEN-T Core a Comprehensive síť.¹⁷ Území Královéhradeckého kraje kromě páteřních evropských silnic TEN-T protínají i dvě mezinárodní silnice E67 z Prahy do Helsinek (dálnice D11 a silnice I/33) a E442 z Karlových Varů do Žiliny (silnice I/35 a I/31). Závažnou kapacitní překážku na řadě silnic I. třídy představují průtahy těchto komunikací intravilánovými úseky, které mají negativní vliv jak na život místních obyvatel, tak na plynulost a bezpečnost dopravy. Dalším závažným nedostatkem je nevyhovující napojení průmyslové zóny Kvasiny – Solnice – Rychnov nad Kněžnou na dálniční síť.

4.3.1.1 Časová dostupnost

Dopravní dostupnost je nejdůležitějším výsledkem fungování dopravního systému. Dobrá dopravní dostupnost určitých oblastí ovlivňuje lokalizační výhody těchto míst ve vztahu ke všem ostatním místům – oblasti s lepším přístupem k různým činnostem jsou více produktivní a více konkurenceschopné než oblasti izolované.¹⁸ Dopravní dostupnost a čas dojížděky mají rozhodující vliv na ochotu zaměstnanců dojíždět za prací mimo svá bydliště. Podíl cest z bydliště do zaměstnání prudce klesá za hranici 30 minut, cest nad 60 minut je pak jen o něco málo více než 1 % všech vykonaných cest z bydliště na pracoviště. Ve venkovském prostoru je podle dopravně geografických teorií možné počítat s ochotou cestovat z bydliště do zaměstnání delší dobu, a tudíž na delší vzdálenost, oproti větším městům, kde obvyklá doba dojížděky nepřesahuje 30 minut, ve venkovském regionu bývá celkem běžná doba dojížděky do zaměstnání až 45 minut. Řídce zalidněná území jsou navíc obvykle hůře obsluhována veřejnou hromadnou dopravou a jsou více odkázána na individuální zajištění dostupnosti automobily.¹⁹ Časová dostupnost po silniční síti k vybraným sídlům a síti TEN-T byla zjištěna pomocí síťové analýzy v geografickém informačním systému (GIS), v níž byly využity průměrné rychlosti jízdy dle kategorie komunikace – dálnice 120 km/h, silnice I. třídy 60 km/h, silnice II. třídy 55 km/h, silnice III. třídy 50 km/h, místní komunikace 40 km/h.

První z analýz měla za cíl zjistit, která území jsou nedostupná z hlediska časové dostupnosti do Hradce Králové. V rozmezí od 45 do 60 minut je alokováno 102 obcí se 134 tisíci obyvateli. Více než hodinu trvá cesta automobilem do Hradce Králové z 56 obcí s více než 60 tisíci obyvateli, které se nacházejí především v Krkonoších, Broumovsku, JV části Orlických hor a Českém ráji.

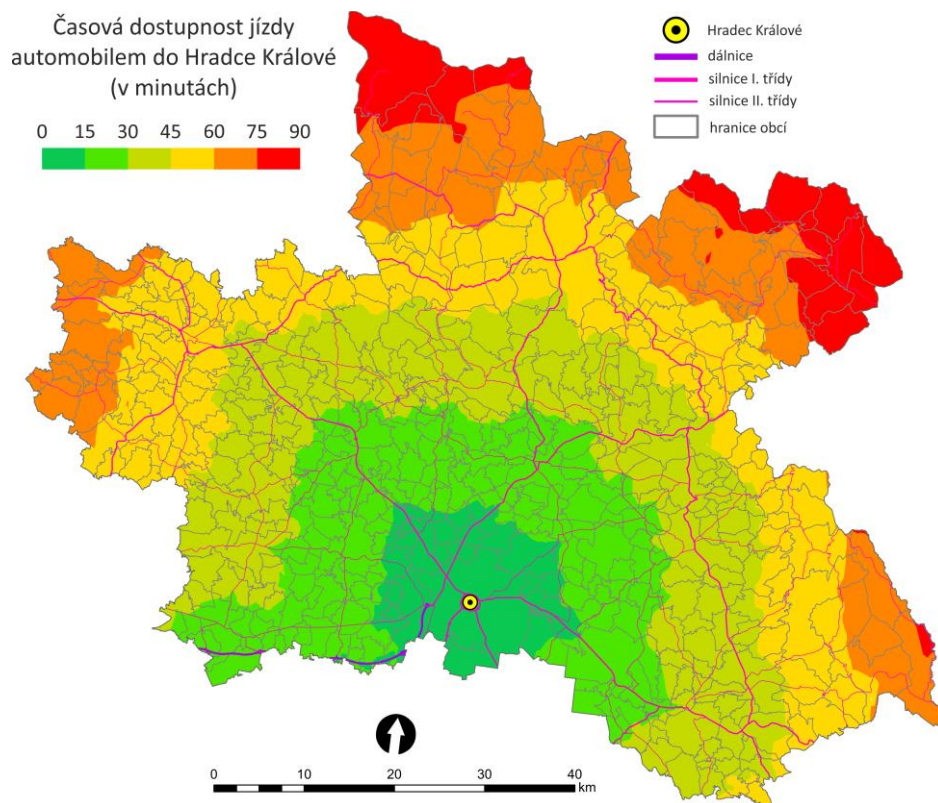
Časová dostupnost jízdy automobilem by se měla razantně zlepšit po výstavbě všech plánovaných úseků dálnic D11 (Hradec Králové – státní hranice s Polskem) a D35 (Plotiště nad Labem – Úlibice), jejichž realizace je pro kraj klíčová. Počet obcí a obyvatel nacházejících se v rozmezí od 45 do 60 minut by se měl snížit na 61 obcí a bezmála 60 tisíc obyvatel. Nedostupných obcí vzdálených více než jednu hodinu ubude a to na 18 obcí, kde žije přes 16 tisíc obyvatel. Zlepšit by se měla především dostupnost obcí v Českém ráji, Jestřebích horách, Krkonoších, Podkrkonoší, na Novopacku a

¹⁷ Ředitelství silnic a dálnic ČR (2018): Geoportál ŘSD (Síť TEN-T). <https://geoportal.rsd.cz/webappbuilder/apps/9/>

¹⁸ R. Kylián (2009): Dopravní dostupnost v ČR. <https://is.muni.cz/th/ly6nu/Text.pdf>

¹⁹ V. Šindlerová, J. Felcman, D. Franke (2017): Studie územních dopadů rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/uzemni-planovani/uzemni-studie/US-Solnice-Kvasiny-RNK_2017-10-10_cistopis_1.pdf

Žacléřsku. Výstavba dálnic bude mít velmi nízký nebo nulový dopad na dostupnost Broumovska a obcí na JV Orlických hor. Míra dostupnosti těchto území je významně ovlivněna fyzickogeografickými poměry území, především členitostí krajiny, kterou v případě Broumovska umocňuje existence státní hranice.

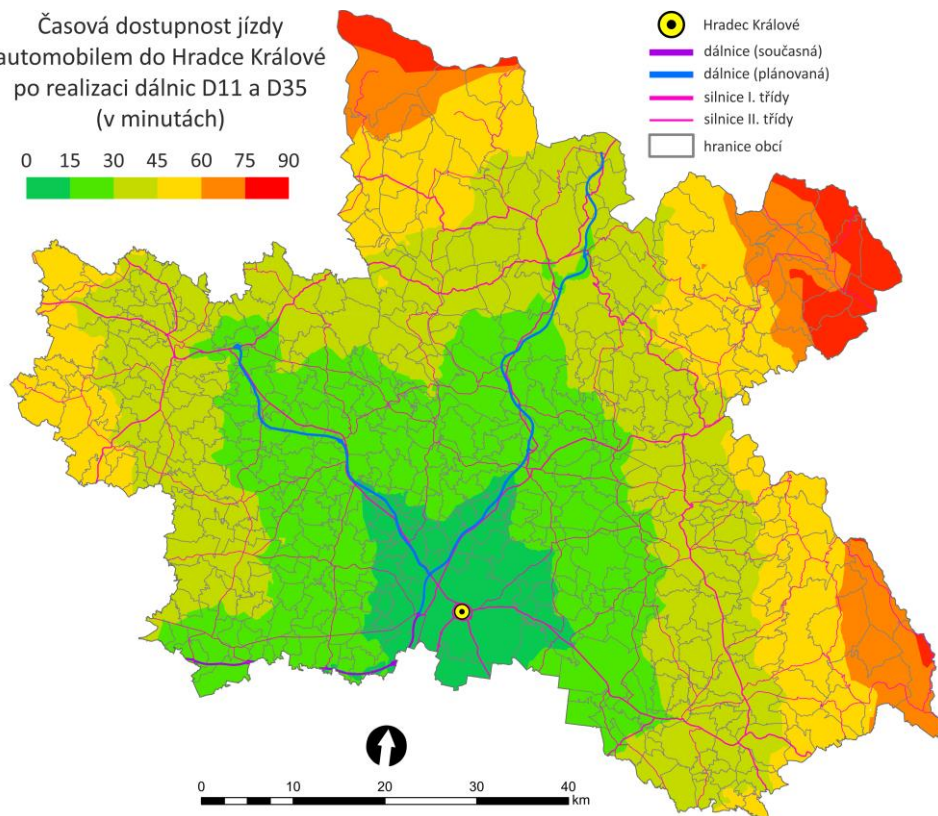
Mapa 25 Časová dostupnost jízdy automobilem do Hradce Králové v roce 2018

Zdroj: Příspěvatelé OpenStreetMap, vlastní výpočet a zpracování

Mapa 26 Časová dostupnost jízdy automobilem do Hradce Králové po realizaci dálnic D11 a D35

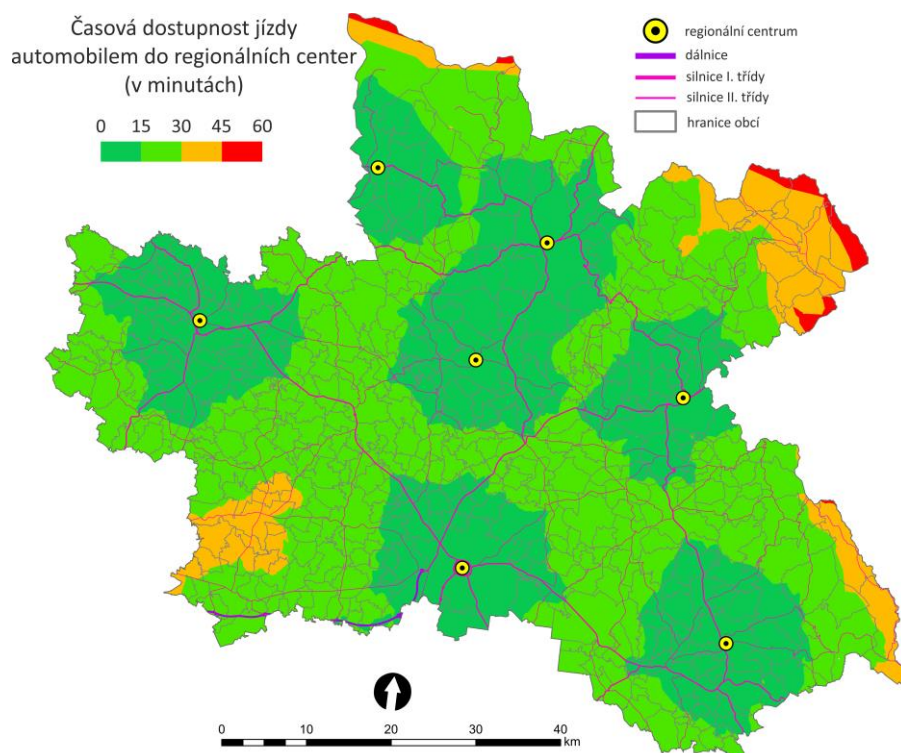
Časová dostupnost jízdy automobilem do Hradce Králové po realizaci dálnic D11 a D35 (v minutách)

0 15 30 45 60 75 90

Zdroj: Přispěvatelé OpenStreetMap, vlastní výpočet a zpracování

Další z analýz měla za cíl zjistit, která území jsou nedostupná z hlediska časové dostupnosti do regionálních center (Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Dvůr Králové nad Labem, Vrchlabí, Náchod, Jičín). Do 30 minut jsou dostupné téměř čtyři pětiny území kraje. Více než 30 minut je vzdáleno 25 obcí s 26 tisíci obyvateli nacházejícími se hlavně na Novobydžovsku a Broumovsku včetně obou sídel ORP. V těchto regionech se nenachází žádná silnice I. třídy. Obce dostupné od regionálních center v rozmezí od 15 do 30 minut jsou alokovány především na hranicích krajů a v tzv. vnitřních periferiích kraje, tzn. na hranicích bývalých okresů.

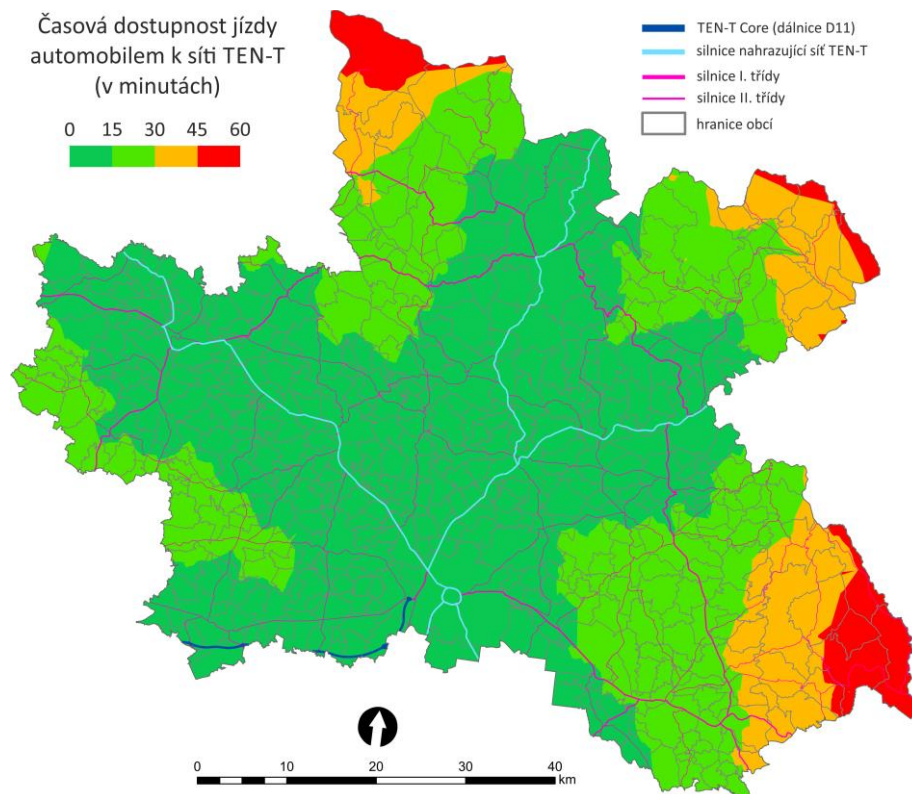
Mapa 27 Časová dostupnost jízdy automobilem do regionálních center v Královéhradeckém kraji v roce 2018

Zdroj: Příspěvatelé OpenStreetMap, vlastní výpočet a zpracování

Důležitá je rovněž dostupnost k síti TEN-T jakožto hlavním dopravním tepnám spojujícím významná regionální centra. K páteřním komunikacím nahrazující síť TEN-T, resp. silnicím I. třídy I/33, I/35 a I/37, je více než 30 minut jízdy automobilem vzdáleno 30 obcí s 24 tisíci obyvateli. Největší z těchto obcí je Broumov. Z oblastí nedostatečně dostupných k síti TEN-T převažuje Rychnovsko, Broumovsko a část Krkonoš.

Dle výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (2018) je dopravní dostupnost více než polovinou zástupců obcí hodnocena jako výborná až velmi dobrá. Pouze u 1 % obcí byla jejich dostupnost hodnocena nejhorší možnou známkou. Dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) je nejhorší dopravní dostupnost ve SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Hořice a Trutnov. Dopravní dostupnost je nejhůře hodnocena obcemi do 250 obyvatel a překvapivě

i městskými obcemi nad 3 000 obyvatel (absence dálnice, obchvatů a přeložek, které by urychlily cestovní časy). Nejčastějším důvodem špatného hodnocení dopravního dostupnosti je nedostatečný počet spojů u veřejné dopravy, špatný stav komunikací a chybějící páteřní komunikace včetně obchvatů.

Mapa 28 Časová dostupnost jízdy automobilem k síti TEN-T v Královéhradeckém kraji v roce 2018

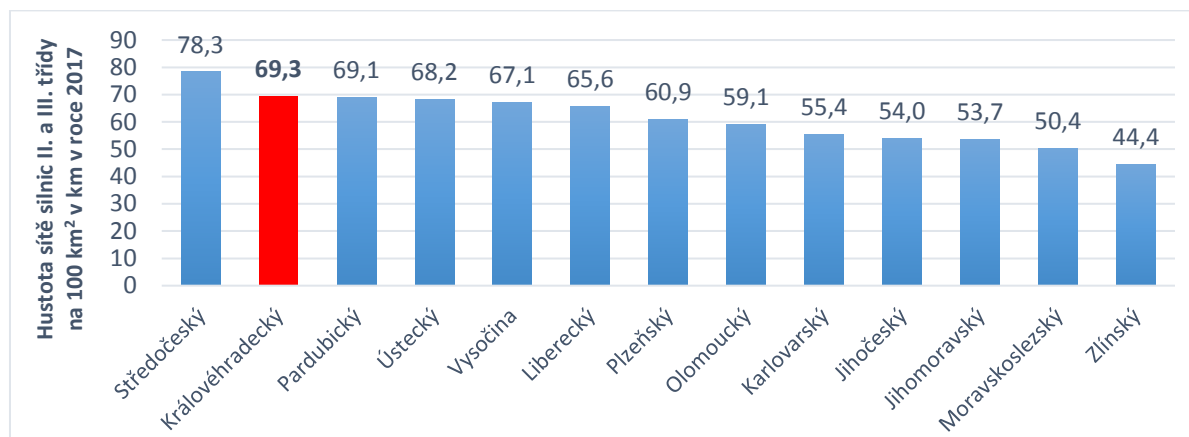
Zdroj: Přispěvatelé OpenStreetMap, vlastní výpočet a zpracování

4.3.1.2 Stav krajských silnic

Délka silnic sítě nižších kategorií se regionálně liší²⁰, s čímž úzce souvisí nároky na financování v tomto případě především silnic II. a III. třídy, resp. místních komunikací. Celkové délce silnic II. a III. třídy odpovídají nastavené koeficienty podílu na dotacích jednotlivých krajů ze SFDI. Z jejich celkového počtu asi 48,7 tis. km se 8,6 tis. km nachází na území Středočeského kraje, asi 5,4 tis. km v kraji Jihočeském

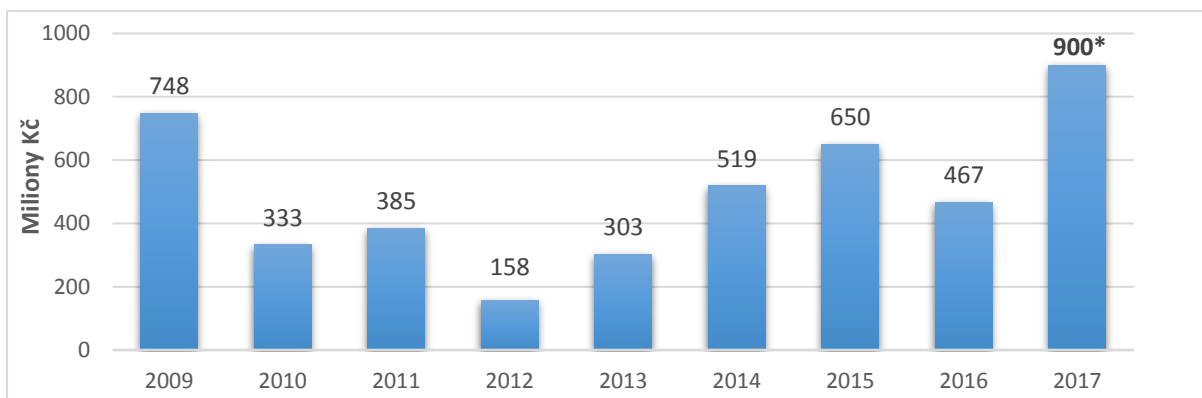
a 4,6 tis. km v kraji Plzeňském. Na opačném konci žebříčku jsou kraje Liberecký (2,1 tis. km), Karlovarský (1,8 tis. km) a Zlínský (1,7 tis. km). Královéhradecký kraj se svými 3,3 tis. km silnic II. a III. třídy zaujímá střed tohoto žebříčku. Naopak hustota sítě silnic II. a III. třídy je druhá nejvyšší v ČR (69,3 km na 100 km²).

²⁰ Ředitelství silnic a dálnic ČR (2018): Přehledy z informačního systému o silniční a dálniční síti ČR. https://www.rsd.cz/wps/wcm/connect/d4f00eed-e6d7-4488-bac4-233113763473/prehledy_2018_1_cr.pdf?MOD=AJPERES

Graf 282 Hustota sítě silnic II. a III. třídy v krajích ČR na 100 km² v roce 2017

Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

I přes značné roční investice Královéhradeckého kraje do oprav a modernizací krajské silniční infrastruktury, necelá půl miliarda Kč (průměr za roky 2009–2017), a především v roce 2017, byla ke konci roku 2017 téměř pětina (594 km) komunikací II. a III. třídy v nevyhovujícím stavu a necelá polovina (bezmála 1 500 km) silnic ve stavu havarijním. Oproti roku 2009 došlo v roce 2017 k výraznému navýšení (o 71 %, tzn. 131 km) počtu silnic ve výborném stavu a poklesu počtu silnic v nevyhovujícím stavu (-34 %, tzn. -305 km). Bohužel výrazného nárůstu dosáhl rovněž počet silnic v havarijním stavu (nárůst o 76 %, tzn. 637 km), výrazný pokles, téměř o polovinu (-47 %, tzn. -211 km) vykázal počet komunikací ve vyhovujícím stavu. O více než třetinu (-39 %, tzn. -254 km) se snížil počet komunikací v dobrém technickém stavu. Odhaduje se, že dlouhodobý finanční deficit na krajské silniční síti je až 11 miliard Kč. Pro zlepšení bude do oprav potřeba každoročně vynaložit cca 1 miliardu Kč.

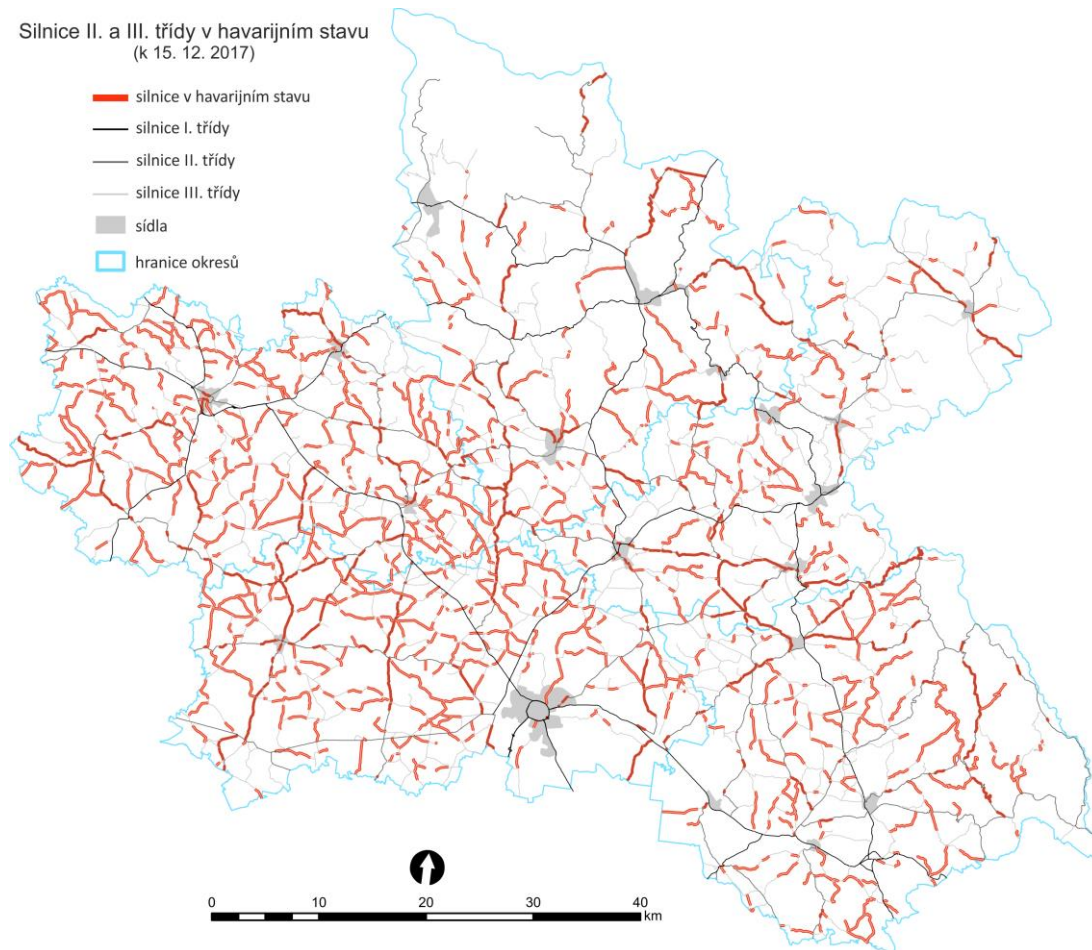
Graf 283 Přehled investičních nákladů do silnic ve vlastnictví Královéhradeckého kraje v letech 2009–2017 v milionech Kč

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Údržba silnic Královéhradeckého kraje

Pozn.: *Odhad

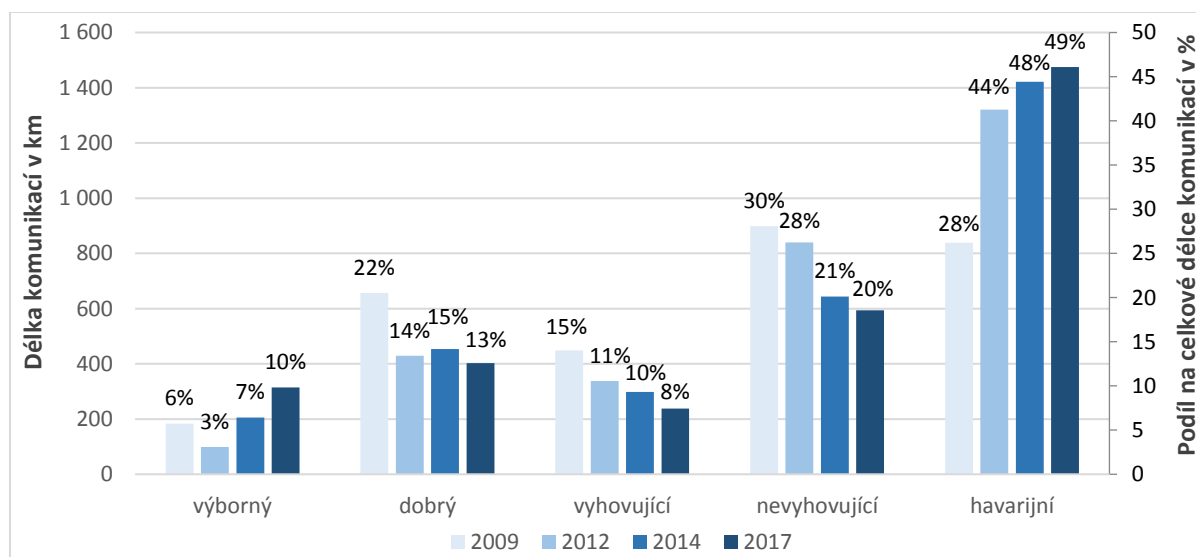
Z hlediska jednotlivých okresů je patrné, že nejhůře byl v roce 2017 podle průměrné známky (1 = nejlepší, 5 = nejhorší) hodnotící stav povrchu vozovek hodnocen okres Hradec Králové (hodnota průměrné známky 4,02). Největší procentuální zastoupení havarijních úseků (59,6 %) bylo v okrese Jičín. Nejlépe je dle průměrné známky hodnocen okres Náchod (hodnota průměrné známky 3,44), zároveň je zde nejmenší podíl havarijních úseků (35,5 %). K celkovému zlepšení průměrné známky stavu povrchu vozovek oproti roku 2009 došlo pouze v okrese Trutnov (pokles o 0,13). Naopak největší zhoršení klasifikace bylo zaznamenáno v okrese Hradec Králové (z 3,64 v roce 2009 na 4,02 v roce 2017). Koncem roku 2017 byla situace kritická především na Žacléřsku, Novobydžovsku, Libáňsku, Hořicku, Novopacku a části Orlických hor.

Mapa 29 Silnice II. a III. třídy v havarijním stavu na území Královéhradeckého kraje (k 15. 12. 2017)

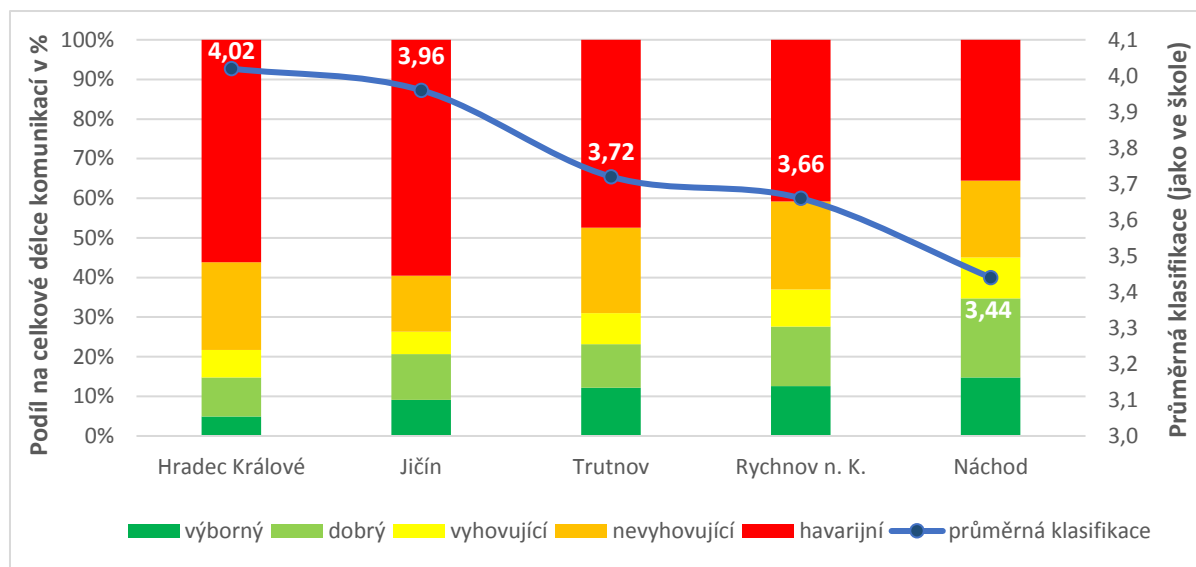
Zdroj: Údržba silnic Královéhradeckého kraje, vlastní zpracování

Graf 284 Stav povrchu silnic II. a III. třídy v Královéhradeckém kraji ve vybraných letech

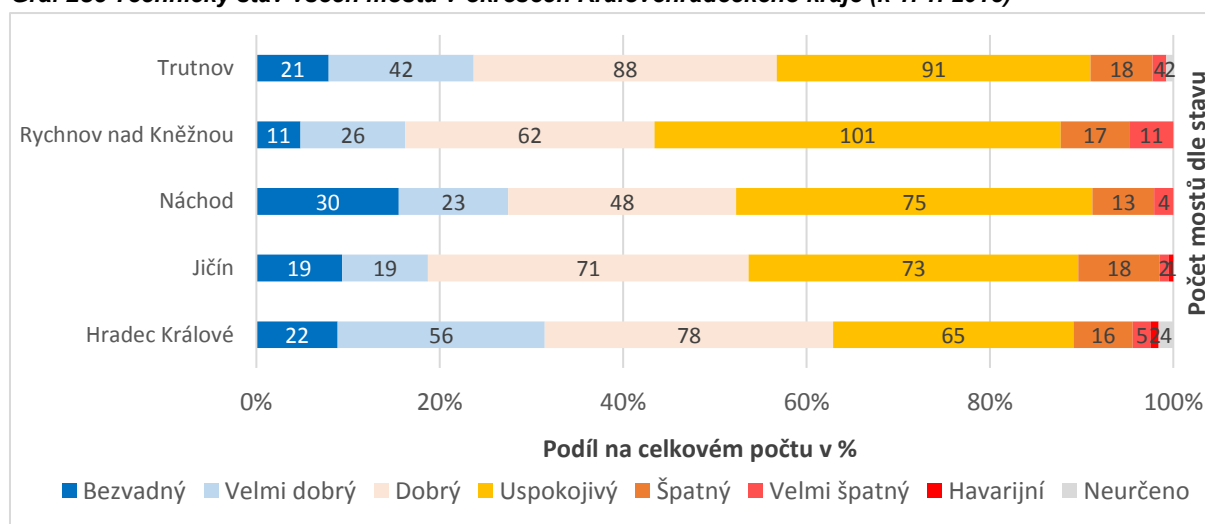
Zdroj: Údržba silnic Královéhradeckého kraje, vlastní výpočet a zpracování

Graf 285 Průměrná klasifikace stavu povrchu silnic II. a III. třídy v okresech Královéhradeckého kraje (k 15. 12. 2017)

Zdroj: Údržba silnic Královéhradeckého kraje, vlastní výpočet a zpracování

V posledních letech se do popředí zájmu, a to především médií, dostává stav silničních mostů, lávek pro pěší a cyklisty. Vlastníci komunikací proto mostům nyní věnují značnou pozornost. Je zřejmé, že nedostatečná pozornost věnovaná mostům a jejich údržbě vedla k postupnému zhoršování technického stavu mostních konstrukcí. V Královéhradeckém kraji bylo k 1. lednu 2018 evidováno 111 mostů v nevhovujícím stavu (9,7 % z celkového počtu mostů v kraji) z toho 82 mostů ve špatném stavu (7,2% podíl), 26 ve velmi špatném stavu (2,3% podíl) a 3 (0,3% podíl) ve stavu havarijním. Z pohledu okresů je na tom nejlépe okres Trutnov, kde je ve vyhovujícím nebo relativně vyhovujícím stavu 91 % (242 mostů) všech mostů v okrese. Nejhorší statistiky vykazuje okres Rychnov nad Kněžnou, kde je v nevhovujícím stavu 12,3 % (28 mostů) ze všech mostů v okrese.

Graf 286 Technický stav všech mostů v okresech Královéhradeckého kraje (k 1. 1. 2018)

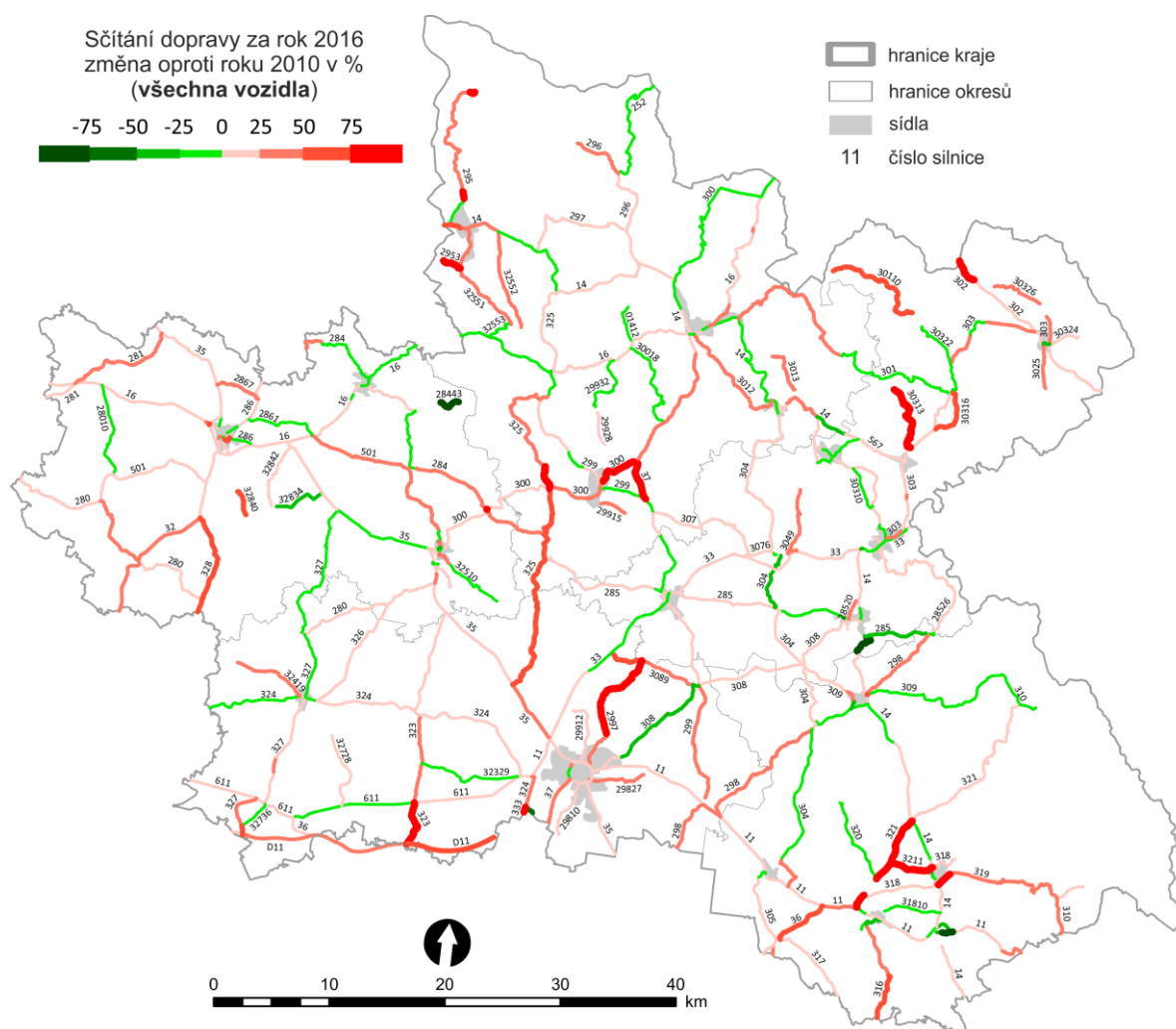
Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

4.3.1.3 Intenzita dopravy

Intenzita dopravy nadále narůstá, od roku 2010 stoupla v ČR v průměru o 13 %, a to jak na dálnicích, tak na ostatní silniční síti. V případě nárůstu intenzity dopravy u osobních automobilů byl větší nárůst

na silniční síti na všech třídách shodně o 14 %, na dálnicích I. třídy o 10 %.²¹ Dle sčítání dopravy došlo v roce 2016 oproti roku 2010 k relativně nejvyššímu nárůstu dopravy na silnici II. třídy č. 321 v úseku Libel – Solnice a to o více než 500 %, tzn. ze 600 na 3,7 tisíc vozidel (důvodem tohoto nárůstu byly četné uzavírky, které na Rychnovsku probíhaly v době sčítání dopravy) a na silnici II/333 (hranice Pardubického a Královéhradeckého kraje – křižovatka se silnicí II/324) o 265 %, tzn. z 3,5 tisíc na 12,7 tisíc vozidel, která však po otevření dálnice D11 do Hradce Králové v roce 2017 plní již pouze doplňkovou funkci. Obecně k nejvyšším nárůstům dopravy došlo procentuálně na silnicích II. a III. třídy (ne všech), které na takto vysoké dopravní zatížení nejsou stavěny. K nejvyššímu nárůstu na silnicích III. třídy došlo na silnici č. 2953 v obci Dolní branná na Vrchlabsku (nárůst o 184 %) a silnici č. 2997 v úseku Skalička – Vlkov na Hradecku (nárůst o 156 %), která slouží jako alternativní komunikace k přetížené silnici I. třídy č. 33.

Mapa 30 Změna intenzity dopravy v roce 2016 oproti roku 2010 v Královéhradeckém kraji (všechna vozidla)

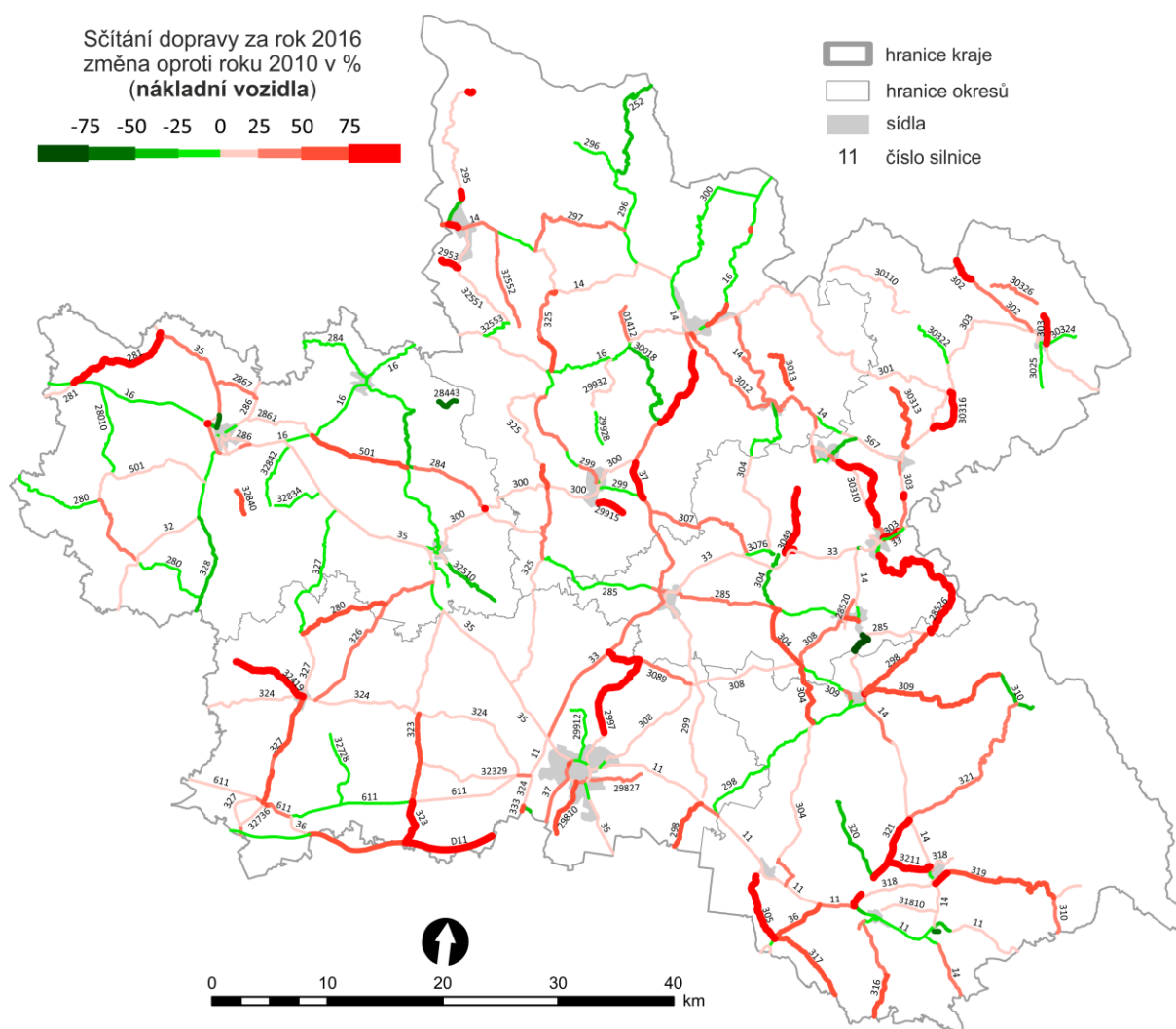
Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

Dle sčítání dopravy v roce 2016 byl nárůst intenzity dopravy těžkých vozidel v ČR úměrný významu komunikací, nejvyšší byl na dálnicích – o 21 %, nejnižší na silnicích III. třídy – o 5 %. Oproti roku 2010 došlo k relativně nejvyššímu nárůstu počtu nákladních vozidel na silnicích II. třídy č. 321 v úseku Libel

²¹ Ředitelství silnic a dálnic ČR (2017): Ředitelství silnic a dálnic představuje konečné výsledky celostátního sčítání dopravy. <http://1url.cz/ztyzr>

– Solnice a to o bezmála 600 %, tzn. ze 106 na 740 nákladních vozidel (důvodem tohoto nárůstu byly četné uzavírky, které na Rychnovsku probíhaly v době sčítání dopravy) a II/318 v úseku Častolovice – Libel o 447 %, tzn. z 220 na 1 200 nákladních vozidel. Oba úseky slouží jako hlavní spojnice silnic I/14 a I/11. K nejvyššímu nárůstu nákladní dopravy došlo procentuálně opět na silnicích II. a III. třídy (ne všech), které pro intenzivní nákladní provoz nemají potřebnou kapacitu ani bezpečné šířkové uspořádání. K nejvyššímu nárůstu nákladních vozidel na silnicích III. třídy došlo opět na silnici č. 2997 v úseku Skalička – Vlkov na Hradecku (nárůst o téměř 200 %), která slouží jako alternativní komunikace k přetížené silnici I. třídy č. 33. K významnému nárůstu na silnicích II. třídy došlo rovněž na silnici č. 302 z Meziměstí na polské hranice (nárůst o 148 %).

Mapa 31 Změna intenzity dopravy v roce 2016 oproti roku 2010 v Královéhradeckém kraji (nákladní vozidla)

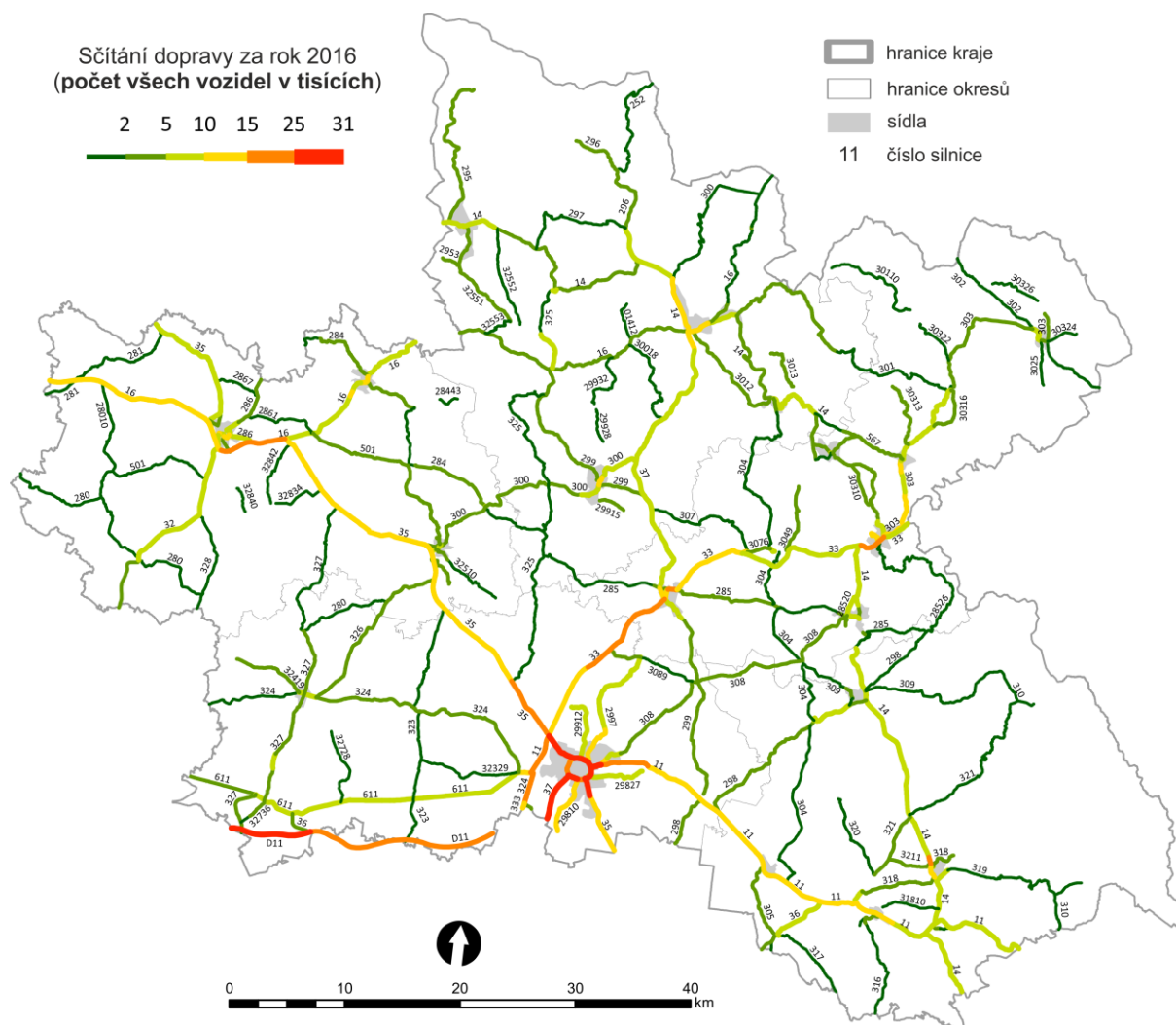
Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

Nejzatíženějšími úseky byly v roce 2016 hlavní průtahy v intravilánech měst, především silniční okruh v Hradci Králové (místa více než 30 tisíc vozidel denně, nárůst o cca 4 % oproti roku 2010). Nejzatíženějšími úseky v extravilánu byly v roce 2016 silnice I/37 mezi Hradcem Králové a Opatovicemi nad Labem (přes 30 tis. vozidel denně, nárůst o 30,6 % oproti roku 2010) a dálnice D11 u Chlumce nad Cidlinou (více než 26 tis. vozidel denně, nárůst o 26,7 % oproti roku 2010).

Významným regionálním problémem se v posledních letech stává nárůst osobní dopravy v česko-polském příhraničí (Krkonoše, Broumovsko) a to ze strany návštěvníků z Polska. Zdejší infrastruktura

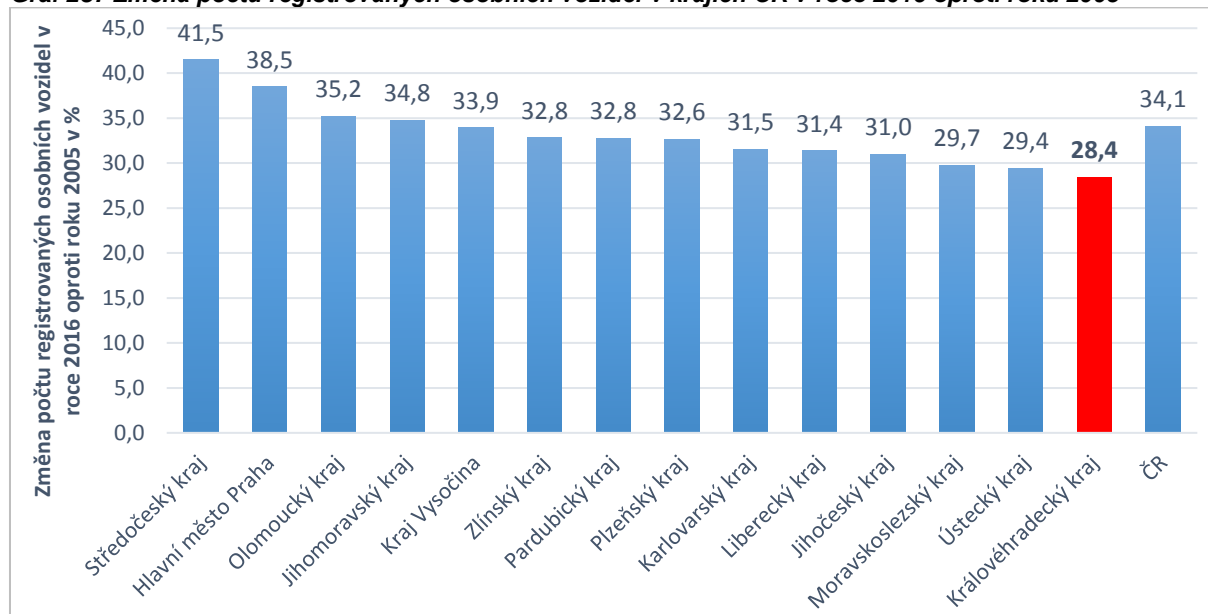
není na tak vysoký takový počet návštěvníku dimenzovaná. Příkladem je každoroční kolaps dopravy v Adršpachu a na nedalekém hraničním přechodu ve Zdonově.

Mapa 32 Intenzita dopravy v roce 2016 na vybraných úsecích v Královéhradeckém kraji (všechna vozidla)

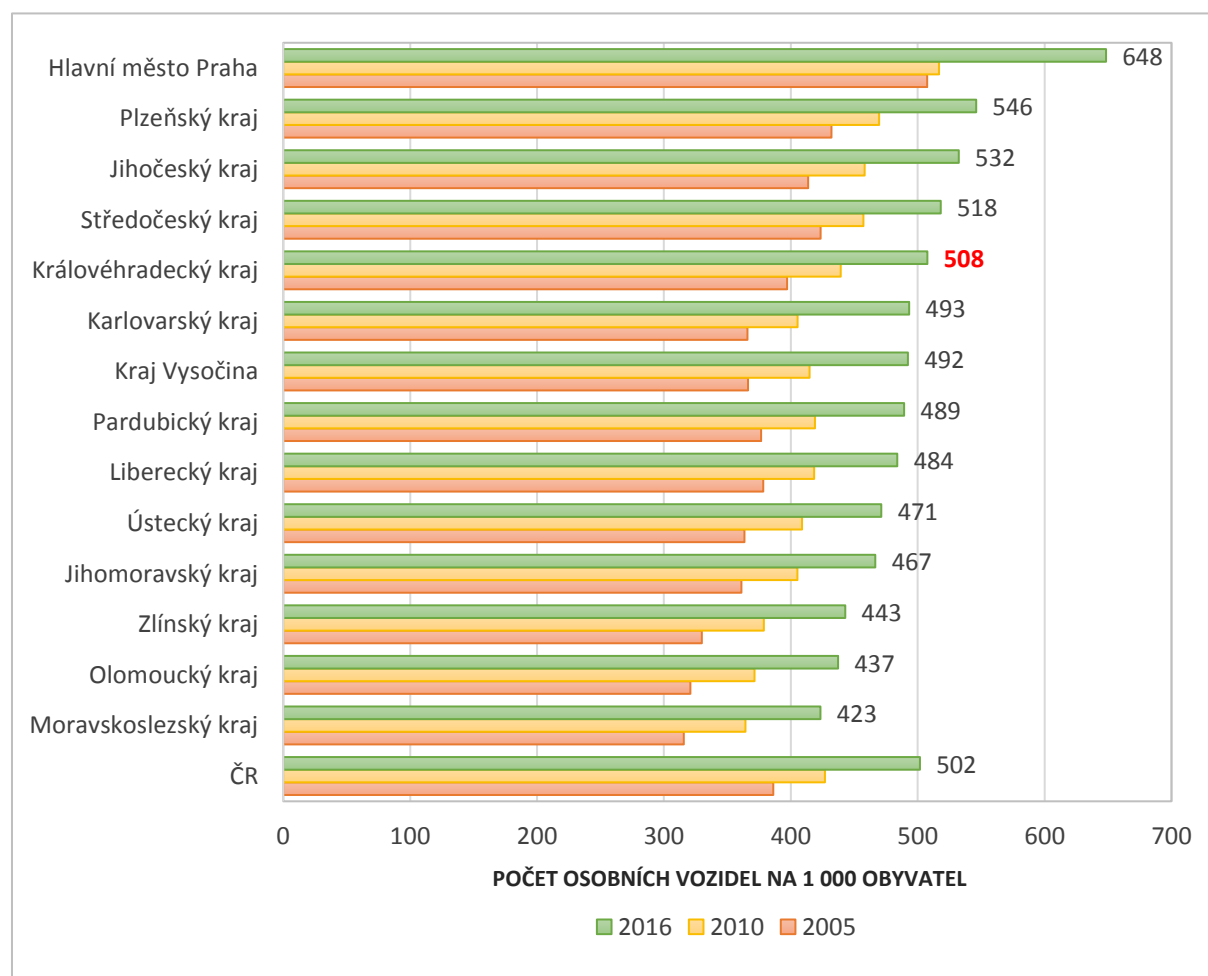

Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování

Intenzita dopravy roste i díky stále vyššímu počtu registrovaných osobních i nákladních vozidel. Stupeň automobilizace v Královéhradeckém kraji je 5. nejvyšší v ČR (508 osobních vozidel na 1 000 obyvatel) a je srovnatelný s průměrem za ČR (502 osobních vozidel na 1 000 obyvatel). Stupeň automobilizace v kraji byl v roce 2016 oproti roku 2005 o 28 % vyšší a oproti roku 2010 o necelých 16 % vyšší. Počet registrovaných osobních vozidel v Královéhradeckém kraji vzrostl nejméně ve srovnání s ostatními kraji ČR (28,4% nárůst v roce 2016 oproti roku 2005).

Graf 287 Změna počtu registrovaných osobních vozidel v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

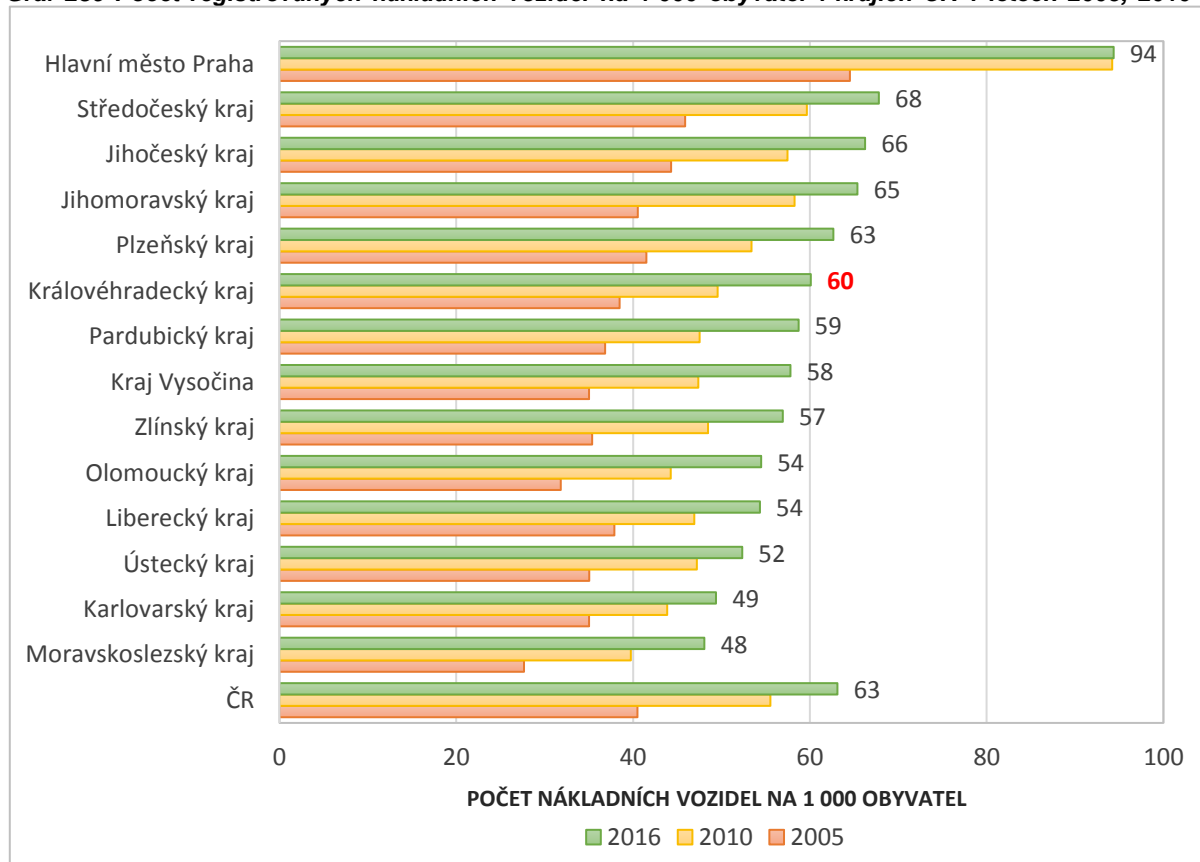
Graf 288 Stupeň automobilizace v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Počtem 60 registrovaných nákladních vozidel na 1 000 obyvatel se Královéhradecký kraj řadí na šesté místo v ČR a tento stav je tak opět srovnatelný s průměrem za ČR (63 nákladních vozidel na 1 000

obyvatel). Celkový počet registrovaných nákladních vozidel v kraji byl v roce 2016 oproti roku 2005 o 57 % vyšší a oproti roku 2010 o 20 % vyšší.

Graf 289 Počet registrovaných nákladních vozidel na 1 000 obyvatel v krajích ČR v letech 2005, 2010 a

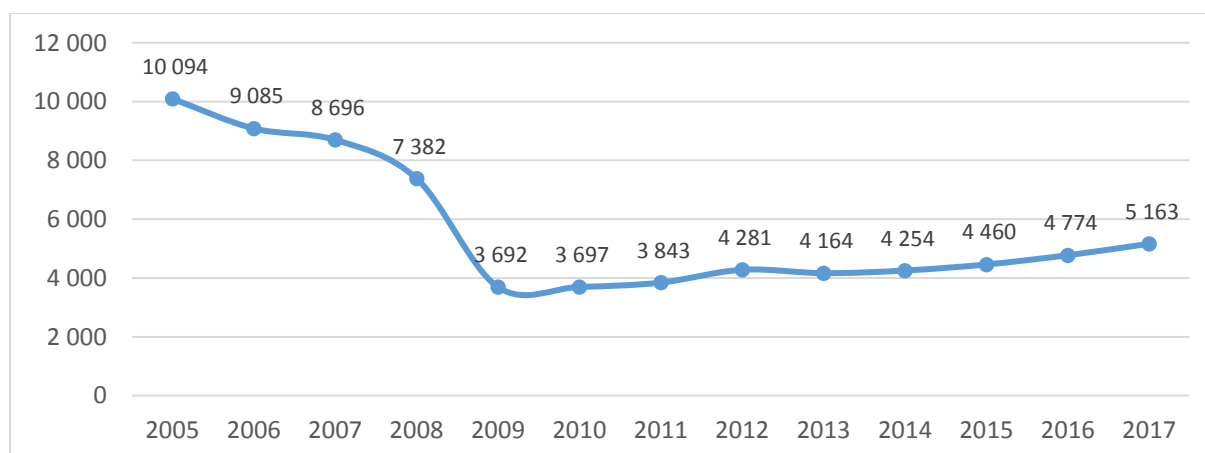

2016

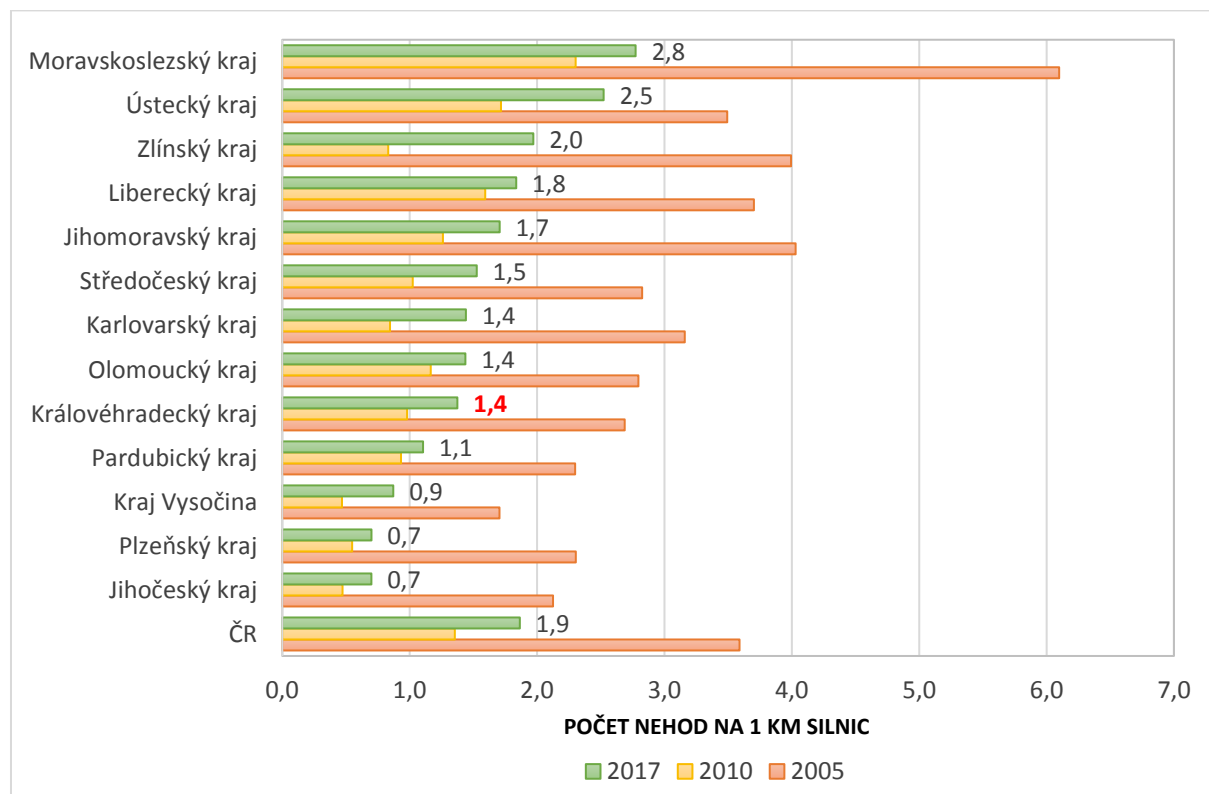
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozitivní skutečností je, že i přes rostoucí intenzitu dopravy klesl na silnicích v kraji počet dopravních nehod v roce 2016 oproti roku 2005 o více než polovinu (z 10 094 nehod v roce 2010 na 4 774 nehod v roce 2015). Nicméně v posledních letech počet nehod opět mírně roste, zvláště pak na silnicích II. a III. třídy. Nejvyšší počet úmrtí připadá na nehody, k nimž došlo na silnicích I. třídy.

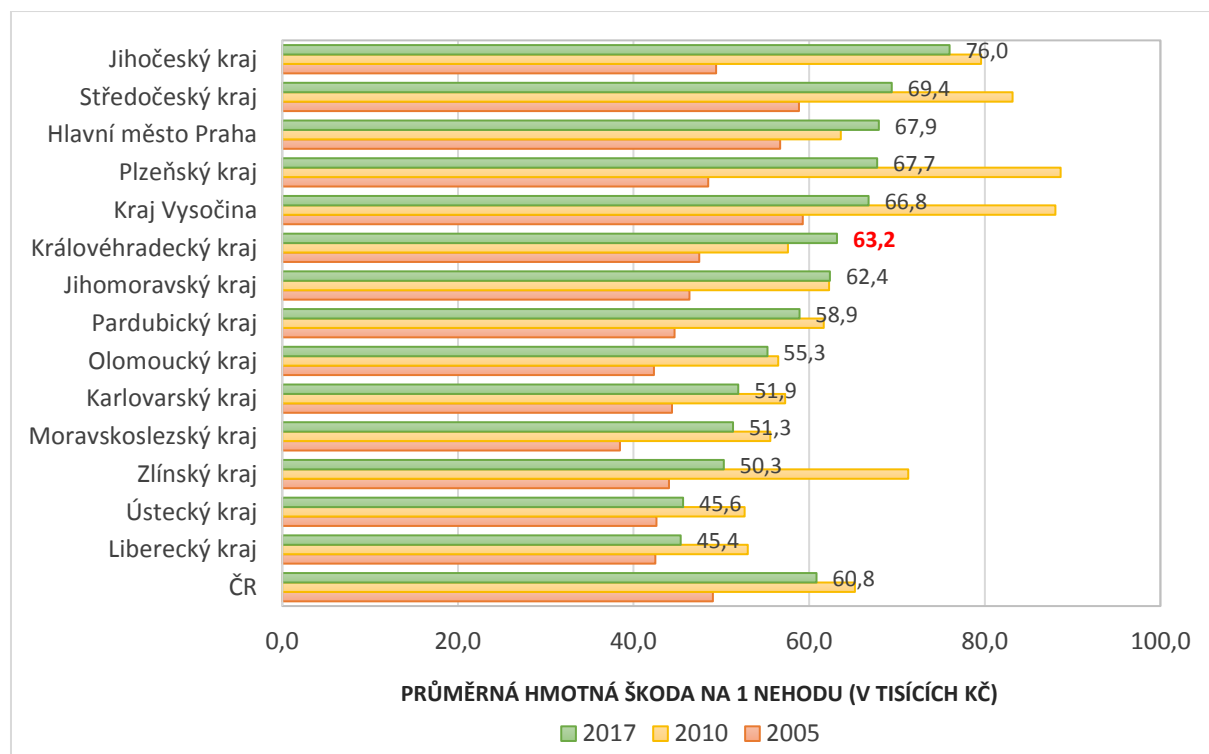
Graf 290 Vývoj počtu dopravních nehod v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2017

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 291 Počet nehod na 1 km silnic v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2017

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 292 Počet nehod na 1 km silnic v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2017

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

V Královéhradeckém kraji připadá průměrně na 1 km silnic 1,3 nehod, jde o 5. nejnižší hodnotu v ČR, která je hluboko pod průměrem za ČR (1,8 nehod na 1 km silnic).

Ve všech krajích, kromě kraje Královéhradeckého, došlo v roce 2016 k poklesu průměrné hmotné škody na 1 nehodu oproti roku 2010. Na 1 nehodu připadala průměrně v Královéhradeckém kraji v roce 2016 částka 59 tisíc. Kč, tzn. 7. nejvyšší hodnota mezi kraji a průměrná hodnota v celé ČR.

Každá dopravní nehoda se finančně projeví v mnoha oblastech lidského života. V dopravní nehodě jsou zahrnuty náklady na zdravotní péči účastníka nehody, práci dopravních policistů, hasičů, soudců i státní správy. Promítají se zde rovněž škody pojišťoven a odškodnění pro oběti dopravních nehod. Stát přichází o hospodářský přínos ze zraněné nebo usmrcené osoby a musí investovat do jejího zdravotního a sociálního zabezpečení. Jedná se o tzv. celospolečenské ztráty z dopravní nehody. Dle CDV (2017) stála v roce 2016 jedna usmrcená osoba během dopravní nehody stát a společnost téměř 19,5 mil. Kč.²² V roce 2016 dosáhly celospolečenské ztráty z usmrcených osob (33) na území Královéhradeckého kraje hodnoty 641 mil. Kč. V roce 2017, kdy na území kraje zemřelo historicky nejméně osob (24), dosáhly celospolečenské ztráty, pohledem stejné metodiky, částky 466 mil. Kč. Ekonomické ztráty v souhrnu za usmrcené, těžce zraněné a lehce zraněné osoby pak v kraji za rok 2017 činily bezmála 2,1 miliardy Kč.

Dle Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020 vyplývají z analýzy vývoje závažných následků nehod zásadní odlišnosti v úrovni nehodovosti a jejím vývoji na území jednotlivých krajů, ať už se jedná o silnice II. a III. třídy ve vlastnictví krajů, ale i celkově na všech komunikacích na území kraje.²³ Královéhradecký kraj patří ke krajům, v nichž bylo v letech 2009–2017 dosaženo souhrnně nejlepšího snížení.

Tabulka 77 Souhrnný přehled plnění předpokladů strategických cílů Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2020 na území krajů v roce 2017

		POZEMNÍ KOMUNIKACE CELKEM													
		kraje celkem	Královéhradecký	Jihomoravský	Karlovarský	Vysočina	Jihočeský	Liberecký	Moravskoslezský	Olomoucký	Pardubický	Plzeňský	Středočeský	Ústecký	Zlínský
usmrcení		⬇️	⬆️	⬇️	⬆️	⬇️	⬇️	⬇️	⬆️	⬆️	⬇️	⬇️	⬆️	⬇️	⬆️
těžce zranění		⬆️	⬆️	⬇️	⬆️	⬇️	⬇️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️
ekvivalent závažnosti nehod		⬇️	⬆️	⬇️	⬆️	⬇️	⬇️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️	⬆️

Zdroj: BESIP

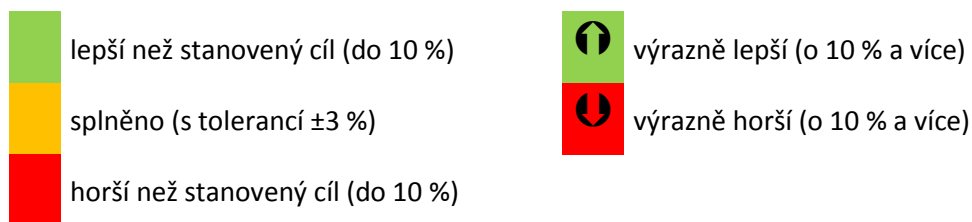
Pozn.: Ekvivalent závažnosti dopravních nehod neobjektivněji vypovídá o dosaženém pokroku ve snížení závažných následků nehod a tím v podstatě i o úsilí jednotlivých krajů v této oblasti.

Legenda k tabulkám:

²² Centrum dopravního výzkumu (2017): Aktualizovaná metodika výpočtu ztrát z dopravní nehodovosti na pozemních komunikacích.

²³ BESIP (2017): Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2011–2020 (s platností od roku 2017). <http://www.ibesip.cz/data/web/dokumenty-nsbsp/revize-a-aktualizace-nsbsp-2020-vc-ap-final.pdf>

Následující tabulka znázorňuje, jaký pokrok byl dosažen v jednotlivých krajích na komunikacích, které jsou v jejich vlastnictví, z hlediska zajištění bezpečnosti dopravy na regionální a místní úrovni.

Tabulka 78 Souhrnný přehled plnění předpokladů strategických cílů Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2020 na silnicích II. a III. tříd dle krajů v roce 2017

		KOMUNIKACE II. A III. TŘÍDY													
		kraje celkem	Královéhradecký	Jihomoravský	Karlovarský	Vysočina	Jihočeský	Liberecký	Moravskoslezský	Olomoucký	Pardubický	Plzeňský	Středočeský	Ústecký	Zlínský
usmrcení															
těžce zranění															
ekvivalent závažnosti nehod															

Zdroj: BESIP

Pozn.: Ekvivalent závažnosti dopravních nehod neobjektivněji vypovídá o dosaženém pokroku ve snížení závažných následků nehod a tím v podstatě i o úsilí jednotlivých krajů v této oblasti.

Dle výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (2018) je bezpečnost a plynulost dopravního provozu na silnicích I., II. a III. třídy ve většině obcí špatná. Hlavními důvody tohoto stavu jsou nerespektování maximální povolené rychlosti v obcích (především v obcích do 500 obyvatel), absence přechodů a obchvatů menších sídel a nevyhovující technický stav silnic II. a III. třídy.

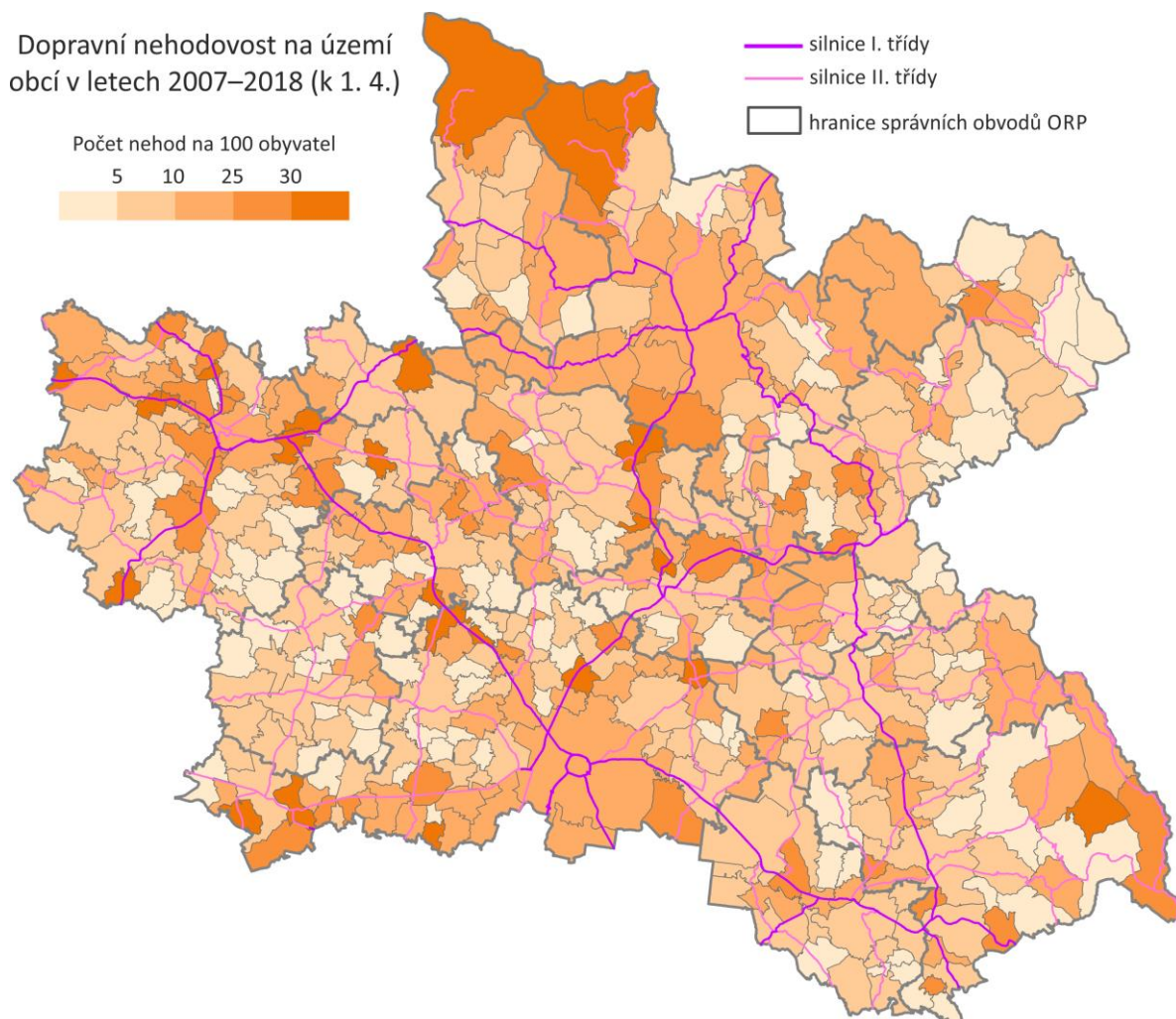
Dle aplikace Statistické zobrazení nehodovosti v mapě (2018)²⁴ byla v letech 2007–2018 (údaj k 1. 4. 2018) nejvyšší nehodovost v obcích ležících na silnicích I. třídy (především silnice I/35), zvláště pak v obcích správního obvodu ORP Jičín. Míra úmrtnosti při dopravních nehodách (počet nehod připadajících na 1 usmrceného člověka) je rovněž nejvyšší v obcích, které protínají hlavní silniční tahy, nejmarkantnější je opět v obcích ve SO ORP Jičín a Hradec Králové. Vysoká nehodovost rovněž byla na území obcí, které se nacházejí v turisticky exponovaných lokalitách, zvláště pak v Krkonoších a Českém ráji. Absolutně nejvyšší nehodovost vykazují největší města kraje. Vysoký počet úrovnových

²⁴ Centrum dopravního výzkumu, Policie ČR (2018): Statistické zobrazení nehodovosti v mapě. <http://maps.idvm.cz/cdv2/apps/nehodyvmapa/Search.aspx>

železničních přejezdů v kraji výrazně zvyšuje riziko střetu účastníků silničního provozu s vlakem. Dle aplikace Statistické zobrazení nehodovosti v mapě (2018)²⁵ zde došlo v letech 2007–2018 (údaj k 1. 4. 2018) k celkem 146 nehodám na železničních přejezdech, při kterých přišlo o život 20 osob. Průměrně tak připadá na každých 7 nehod 1 usmrcená osoba. K největšímu počtu nehod (39) i úmrtí (7) došlo v okrese Hradec Králové.

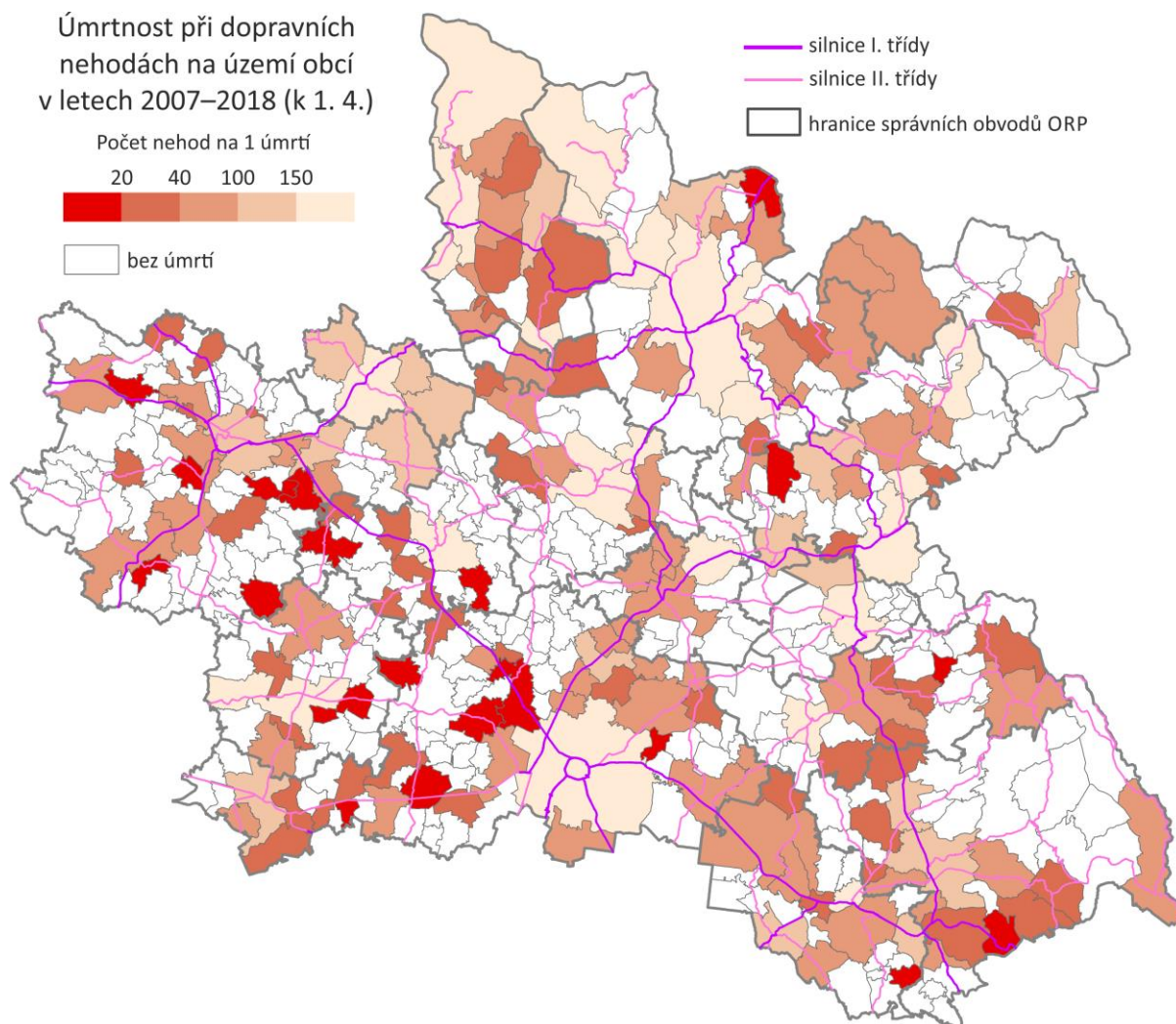
Mapa 33 Dopravní nehodovost na území obcí Královéhradeckého kraje v letech 2007–2018

Dopravní nehodovost na území obcí v letech 2007–2018 (k 1. 4.)

Zdroj: Centrum dopravního výzkumu, Policie ČR, vlastní výpočet a zpracování

²⁵ Centrum dopravního výzkumu, Policie ČR (2018): Statistické zobrazení nehodovosti v mapě. <http://maps.idvm.cz/cdv2/apps/nehodyvmapa/Search.aspx>

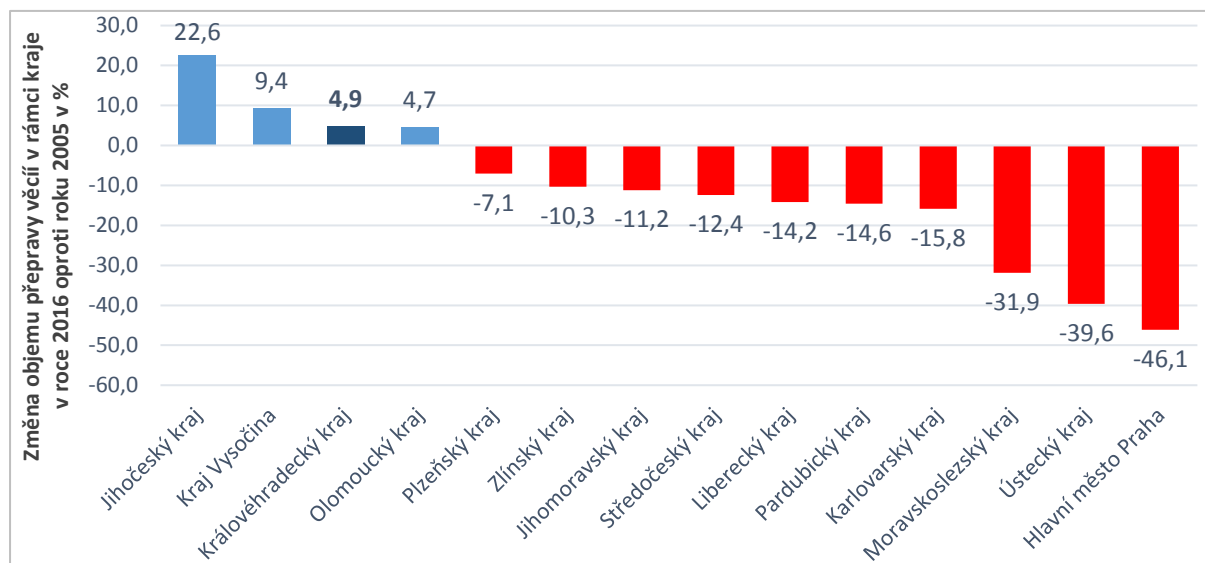
Mapa 34 Úmrtnost při dopravních nehodách na území obcí Královéhradeckého kraje v letech 2007–2018

Zdroj: Centrum dopravního výzkumu, Policie ČR, vlastní výpočet a zpracování

V nákladní dopravě, podobně jako v ostatních krajích ČR, dominuje v Královéhradeckém kraji doprava silniční. V roce 2016 zaujímala silniční nákladní doprava 99,8% podíl na celkovém objemu přepraveného zboží v rámci kraje (16,9 mil. tun).

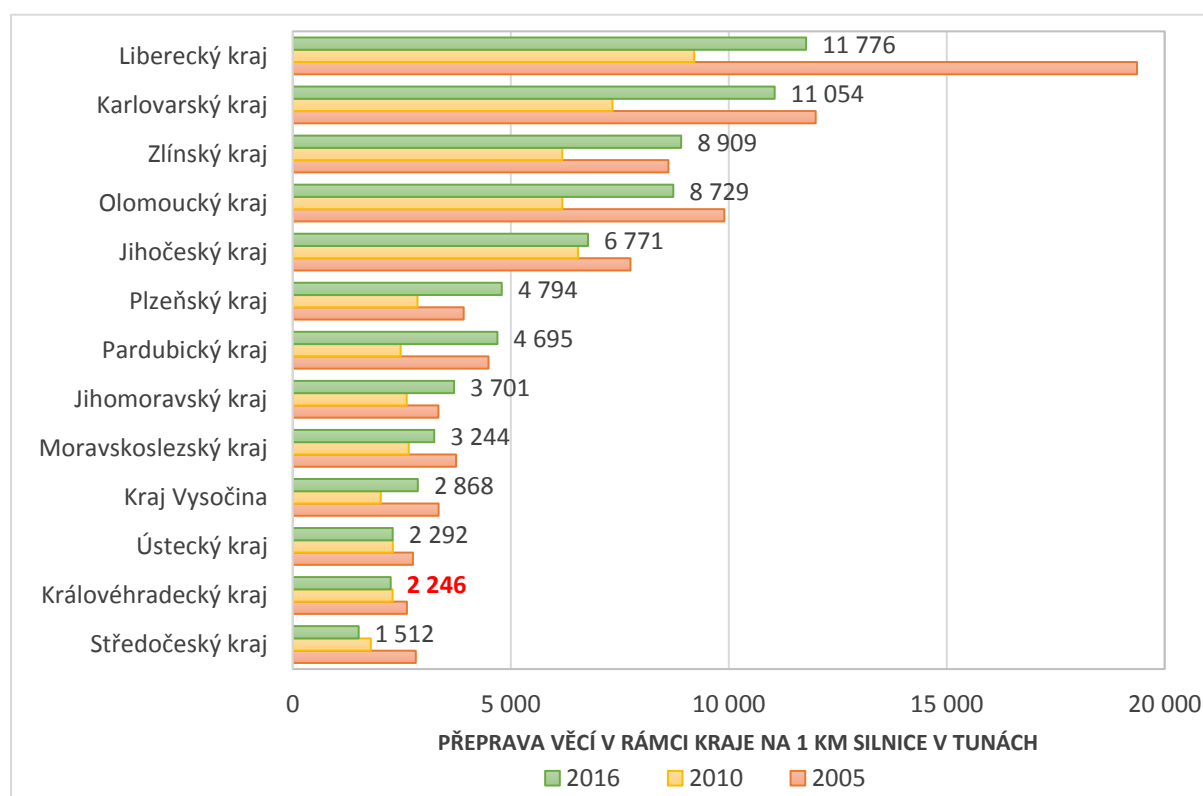
Výhodou dopravy nákladů po silnici v porovnání s přepravou po železnici je flexibilita a rychlost. Nicméně celkový objem přepraveného zboží po silnicích v rámci regionů v roce 2016 oproti roku 2005 vzrostl pouze ve čtyřech krajích. V Královéhradeckém kraji došlo k 4,9% nárůstu objemu přepravy

(3. nejvyšší hodnota mezi kraji ČR). Přeprava zboží na 1 km silnic v Královéhradeckém kraji byla v roce 2016 2. nejnížší v ČR (2 246 tun zboží na 1 km silnice) a to po sousedním Středočeském kraji.

Graf 293 Změna objemu přepravy věcí v rámci kraje v roce 2016 oproti roku 2005

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 294 Přeprava věcí na 1 km silnic v rámci kraje v letech 2005, 2010 a 2016

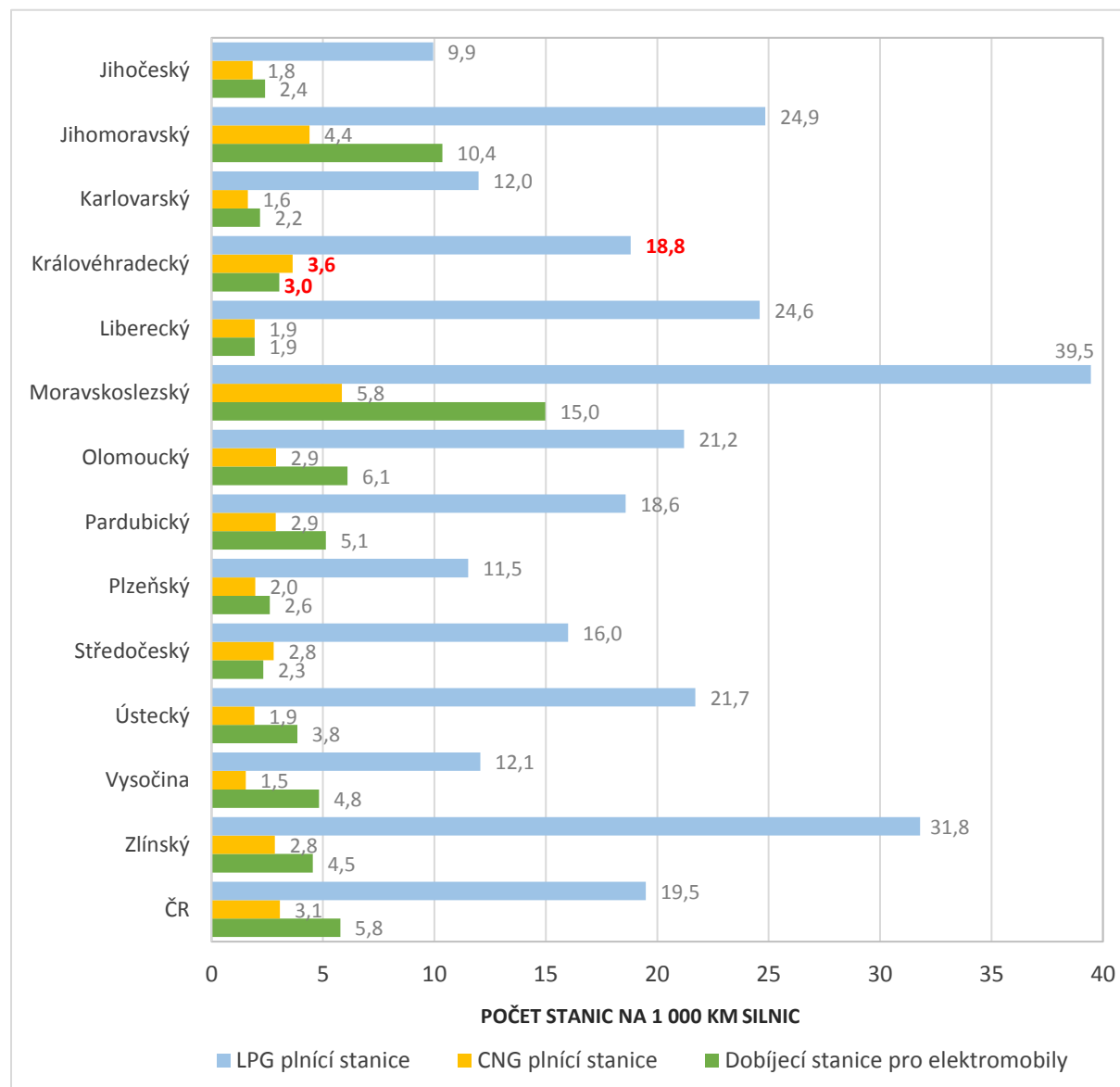
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

4.3.1.4 Infrastruktura pro čistou mobilitu

Dle Akčního plánu čisté mobility je pro dosažení plánovaného snížení emisí v dopravě nutné zvyšovat podíl alternativních paliv v dopravě a podpořit rozvoj dalších alternativních paliv. Po roce 2020 by mělo dojít k významnému nárůstu elektromobility a vozidel na CNG a následně i vozidel na bázi vodíkové technologie. Mezi odvětví čisté mobility, která se v posledních letech velmi dynamicky

rozvíjí, nepochybně patří elektromobilita. Nicméně vozidla na čistě elektrický pohon mají omezený dojezd. Dostatečně hustá infrastruktura jim tuto bariéru může pomoci eliminovat. Současná hustota nabíjecí sítě je malá v porovnání se sítí čerpacích stanic, čímž není možno dosáhnout stejného provozního režimu, na který jsou zvyklí uživatelé konvenčních automobilů.²⁶ Z hlediska počtu (10) i hustoty dobíjecích stanic pro elektromobily na 1 000 km silnic v kraji (3 stanice) zaostává Královéhradecký kraj za průměrem ČR (5,8 stanic). Hustota sítě LPG stanic je v kraji (18,8) lehce pod průměrem ČR (19,5). Nadprůměrnou hustotu vykazuje kraj v síti CNG stanic (3,6), která je 3. nejvyšší mezi kraji ČR.

Graf 295 Hustota dobíjecích a plnicích stanic pro čistou mobilitu v krajích ČR v přepočtu na 1 000 km silnic v kraji (k 1. 6. 2018)

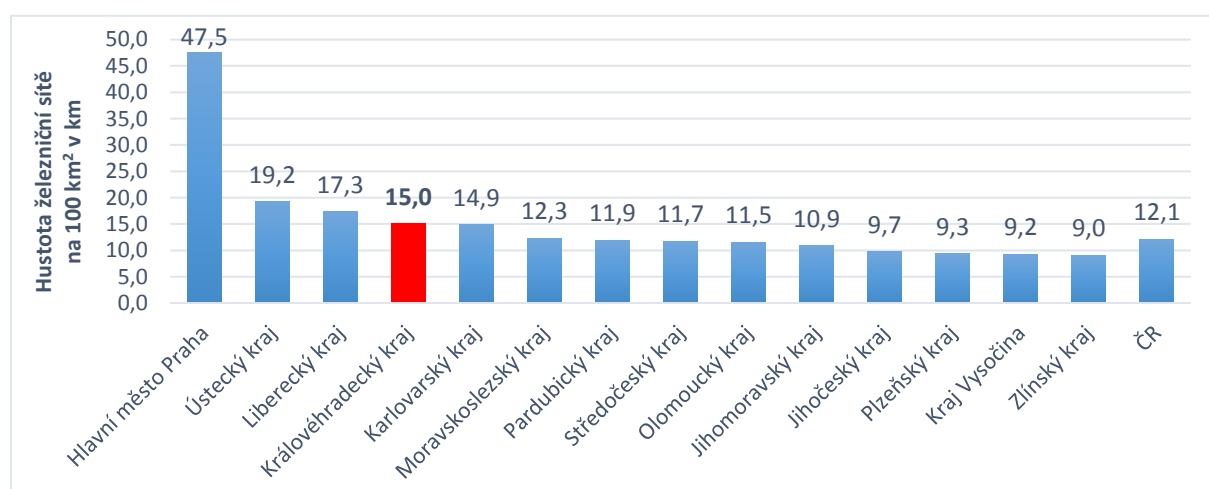
Zdroj: evmapa.cz, cngplus.cz, seznamlpg.cz, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Data nezahrnují Hlavní město Prahu

²⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu (2015): Národní akční plán čisté mobility. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54377/62106/640972/priloha001.pdf>

4.3.2 Železniční síť

Hustota železniční sítě v Česku patří k nejvyšším v Evropě. Hustota železniční sítě v Královéhradeckém kraji je 4. nejvyšší v ČR (15 km železničních tratí na 100 km²). S tím však souvisí i její postupná optimalizace, kdy především po roce 1989 dochází k rušení některých tratí, zejména v periferních oblastech. Přibližně 2/3 tratí není elektrifikováno. V kraji není žádná dvoukolejná trať, elektrifikováno je cca 15 % délky tratí z celkové provozní délky cca 638 km. Do transevropské sítě patří v ČR asi 2 500 km, přičemž 1 330 km z nich tvoří železniční koridory.²⁷ Královéhradeckým krajem neprochází žádná z tratí spadajících do sítě TEN-T, žádný z tranzitních koridorů ani evropských nákladních koridorů. V ČR i kraji zcela chybí úseky umožňující provoz vysokorychlostních spojení. Pro rozvoj vysokorychlostní železniční sítě je potřeba především politické rozhodnutí z Ministerstva dopravy a na úrovni vlády ČR. V Královéhradeckém kraji počítá Ministerstvo dopravy s variantou vysokorychlostní trasy číslo 5, tzv. rychlé spojení č. 5, ve směru z Prahy přes Hradec Králové do polské Vratislavi (Wrocław).

Graf 296 Hustota železniční sítě v krajích ČR na 100 km² v roce 2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Dle Ministerstva dopravy je nedostatečné napojení na železniční infrastrukturu v krajích Jihočeském, Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém, Vysočina a Zlínském²⁸. Problémem železniční sítě v ČR a Královéhradeckém kraji je její nízká provozní rychlost a propustnost. Právě provozní rychlosti je ze strany vlády věnována velká pozornost. V roce 2017 byl schválen Program rozvoje rychlých železničních spojení, kdy v současné době probíhá zpracování studie proveditelnosti jednotlivých úseků. Zastaralý vozový park a dlouhé jízdní doby pak výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou. Komfort vozového parku se pomalu zvyšuje, přičemž u vozidel provozovaných na regionálních tratích, jejichž nákup byl s využitím evropských zdrojů (regionálních operačních programů), existuje určitý paradox spočívající v nemožnosti provozovat tyto soupravy na spojích překračujících hranice krajů.²⁹ Horší situace je v oblasti cestovních rychlostí. Během posledních 10 let došlo na železniční síti v Královéhradeckém kraji pouze k lokálním nárůstům

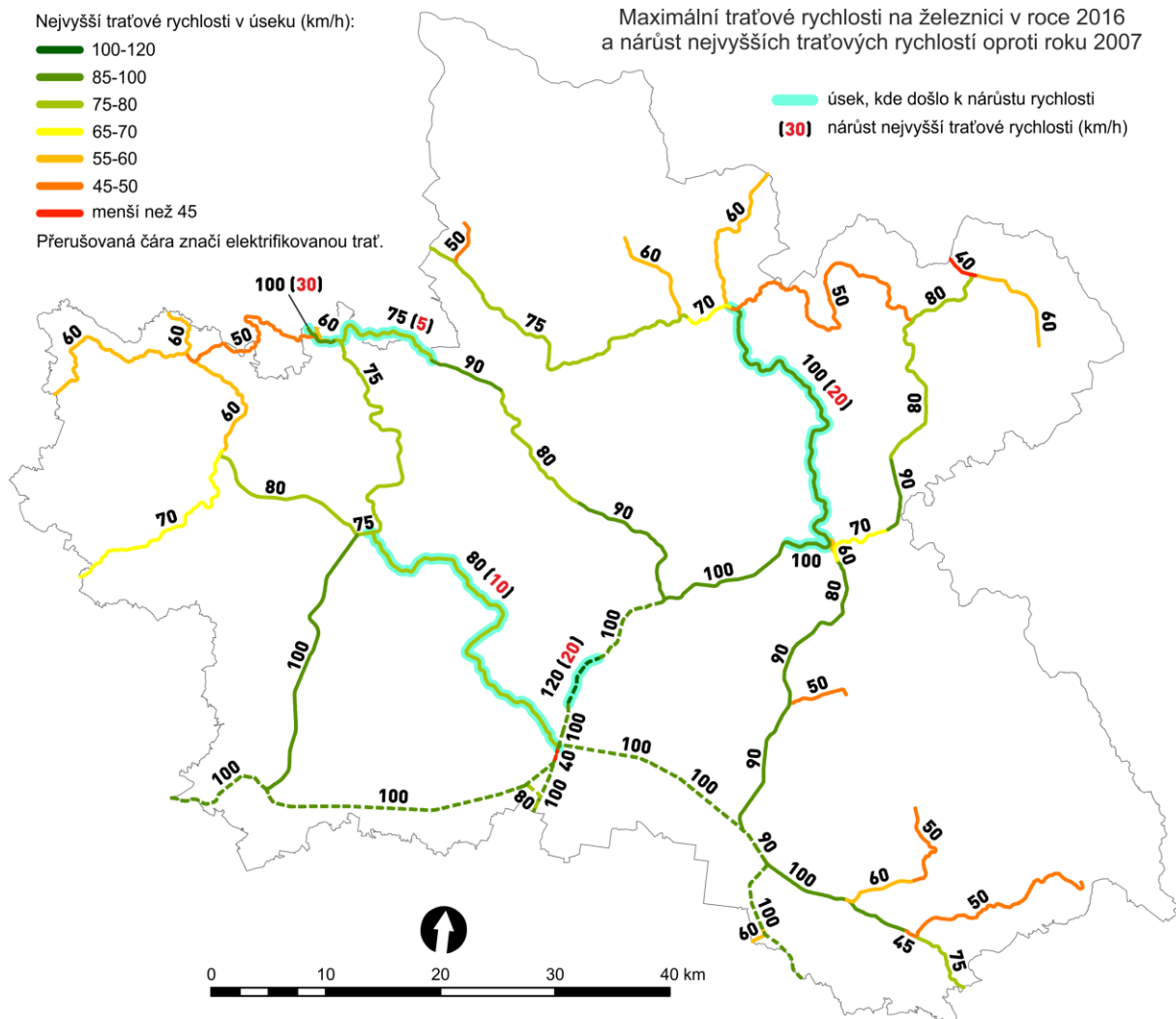
²⁷ Ministerstvo dopravy (2017): Ročenka dopravy České republiky 2016.
https://www.sydos.cz/cs/ročenka_pdf/Rocenka_dopravy_2016.pdf

²⁸ Ministerstvo dopravy (2017): Dopravní sektorové strategie 2. fáze – aktualizace.
<https://www.mdcz.cz/Dokumenty/Strategie/Dopravni-sektorove-strategie,-2-faze>

²⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

maximálních traťových rychlostí, což však automaticky neznamená i zrychlení samotných cestovních dob, které je závislé mimo jiné na nasazených vlakových soupravách. Výrazné zrychlení (o 30 km/h) proběhlo v Podkrkonoší a to na trati č. 030 Pardubice – Jaroměř – Liberec, kterému výrazně pomohla modernizace železničního uzlu Stará Paka. Výrazně se rovněž zlepšilo spojení (o 20 km/h) Trutnova s Jaroměří modernizací tratí č. 032 a ke zrychlení (o 10 km/h) došlo i na trati č. 041 spojující Ostroměřský železniční uzel s Hradcem Králové. K milníku došlo v roce 2016, kdy byla dokončena rekonstrukce a modernizace trati č. 031 a zavedení rychlosti 120 km/h mezi Předměřicemi nad Labem a Smiřicemi. Jedná se o první úsek s rychlostí nad 100 km/h na území Královéhradeckého kraje. Zdvoukolejnění trati č. 031 mezi Pardubicemi a Hradcem Králové a její modernizace na rychlost 160 km/h se pozastavilo v Opatovicích nad Labem na hranici krajů. Pro kraj klíčové zdvoukolejnění železniční trati č. 020 Velký Osek – Hradec Králové – Choceň a alternativa k přeplněnému I. železničnímu koridoru stále čeká na své zahájení. Železniční dostupnost Broumova a Náchodska od Hradce Králové komplikuje úvratová spojka mezi Starkočí a Václavicemi. Řešením by mohla být nová železniční trať spojující Českou Skalici s Náchodem, tzv. Vysokovská spojka.

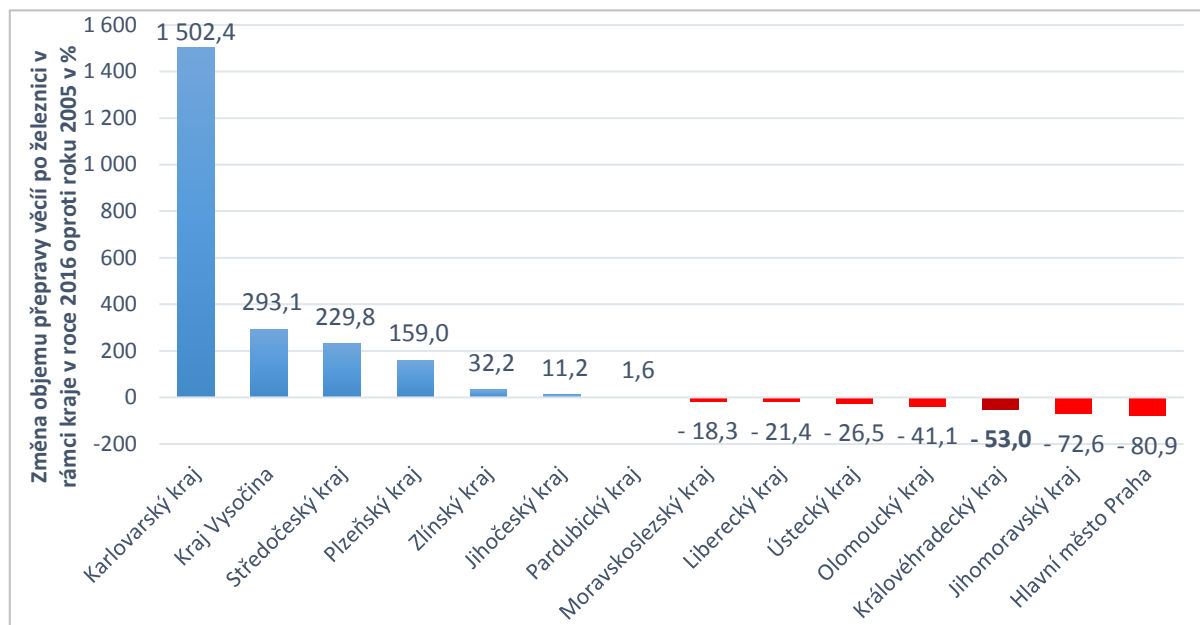
Mapa 35 Maximální traťové rychlosti na železnici v Královéhradeckém kraji v roce 2016 a nárůst nejvyšších traťových rychlostí oproti roku 2007

Zdroj: SŽDC, OpenRailwayMap, vlastní výpočet a zpracování

Celkový objem přepraveného zboží po železnici v rámci regionů v roce 2016 oproti roku 2005 vzrostl v polovině krajích. V Královéhradeckém kraji došlo k poklesu objemu přepravy o více než polovinu a to 53 % (3. nejnižší hodnota mezi kraji ČR). Na rozdíl od objemů přepravy zboží po silnicích se objemy přepravy zboží po železnici nevrátily na předkrizové hodnoty a ani se k nim nijak nepřiblížily.

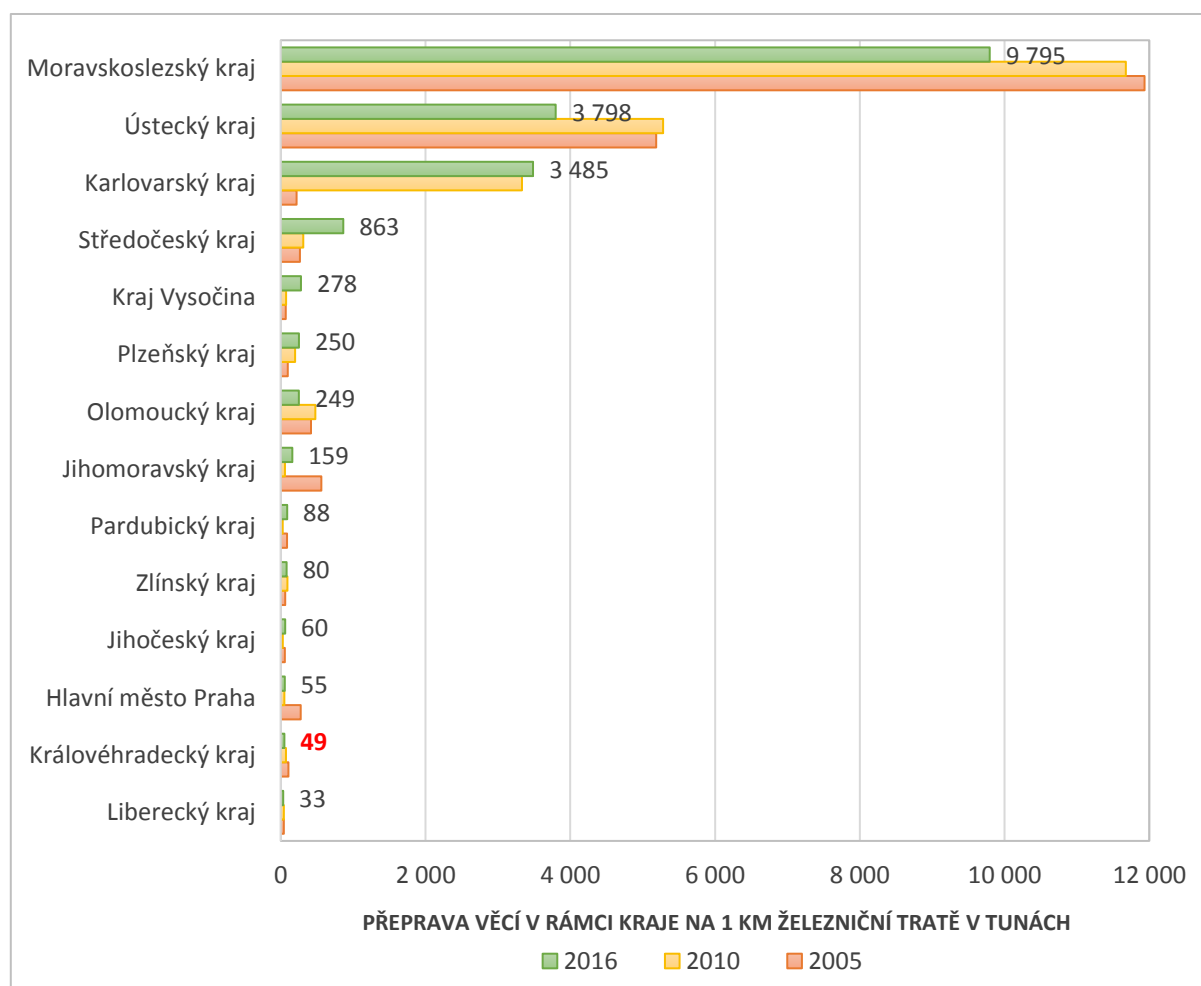
Stejně jako u silnic byla přeprava zboží na 1 km železniční tratě v Královéhradeckém kraji v roce 2016 2. nejvyšší v ČR (49 tun zboží na 1 km železniční tratě) a to po Libereckém kraji.

Graf 297 Změna objemu přepravy věcí po železnici v rámci kraje v roce 2016 oproti roku 2005

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 298 Přeprava věcí po železnici na 1 km železniční tratě v rámci kraje v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

4.3.3 Ostatní druhy dopravy

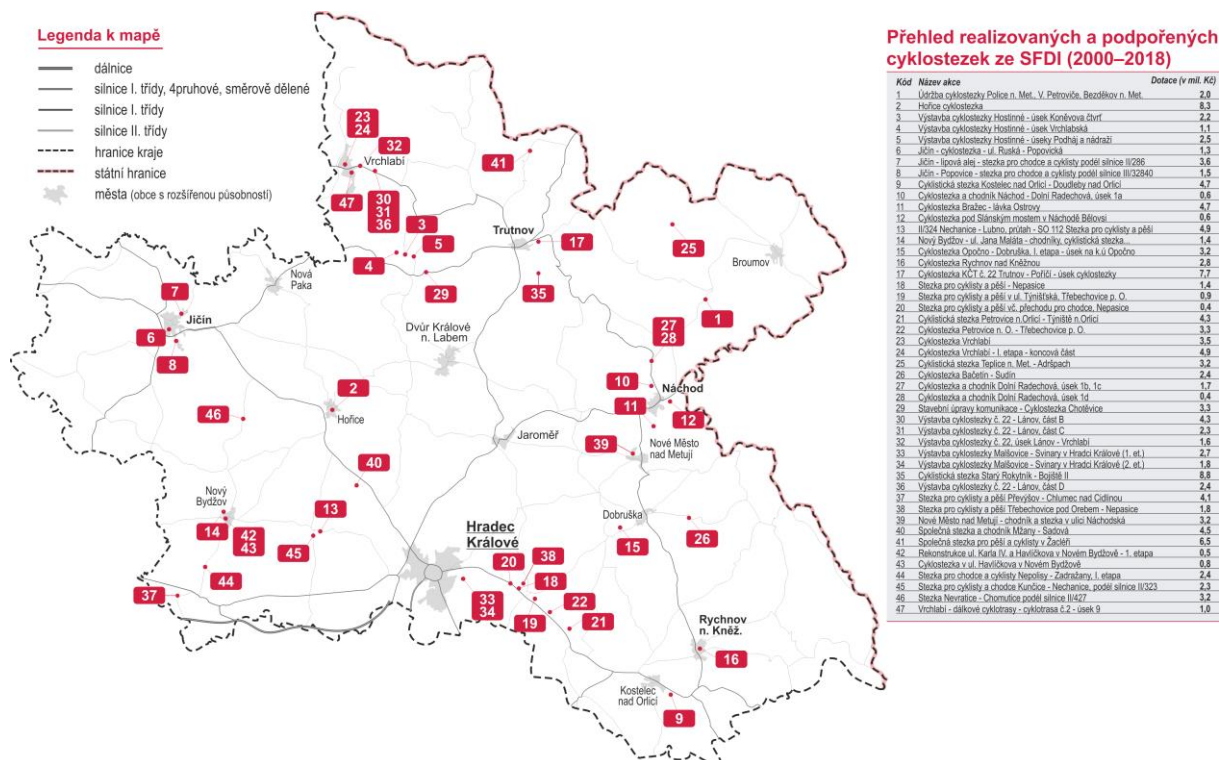
4.3.3.1 Cyklistická doprava

Velmi důležité je také využití „čistých“ druhů dopravy, zejména cyklistické a pěší. Díky morfologii jsou odlišné podmínky mezi jednotlivými oblastmi Česka pro využití cyklo dopravy, např. rozdíly mezi Královéhradeckým a Libereckým krajem. Dá se předpokládat, že s rozvojem elektrokol se tyto rozdíly budou stírat. Největší potenciál je ve velkých městech díky cestám na kratší vzdálenosti, na kterých kolo konkuruje automobilu i MHD, ale také v příměstské, intermodální dopravě, např. pro jízdu k nejbližší zastávce veřejné dopravy. Pro zvýšení podílu cyklistické dopravy je kvalita infrastruktury zajišťující bezpečný pohyb cyklistů, včetně infrastruktury doplňkové, např. pro úschovu kol u zastávek veřejné dopravy, klíčová.³⁰ Významným prvkem pro bezpečnost cyklistů jsou cyklostezky, které se v posledním desetiletí výrazně rozrůstají a to především podél silnic I. třídy. Avšak podél většiny komunikací silnic II. a III. třídy zatížených nadměrným automobilovým provozem, kde intenzita dopravy neustále roste, cyklostezky chybí, a proto jsou místy tyto komunikace pro cyklisty nevhodné až nebezpečné. Další nárůst cyklistů na těchto silnicích pravděpodobně povede i k nárůstu kolizních situací mezi cyklisty a řidiči osobních a nákladních vozidel. Vedle samotné dopravní infrastruktury se

³⁰ Ministerstvo dopravy (2013): Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky. <https://www.cyklodoprava.cz/file/cyklostrategie-2013-final/>

negativně projevuje také absence strategického dopravního plánování na úrovni krajských, regionálních, městských či destinačních a rezidenčních plánů mobility.

Mapa 36 Realizované a podpořené cyklostezky ze SFDI v letech 2000–2018

Zdroj: SFDI, vlastní úpravy

Významným finančním zdrojem pro realizaci cyklistických opatření se v ČR v posledních letech staly hlavně evropské (ROP a poté IROP) a národní dotační tituly, zvláště pak ty, které poskytuje Státní fond dopravní infrastruktury (SFDI). Jen v Královéhradeckém kraji bylo v letech 2000–2018 realizováno či podpořeno 47 akcí za více než 137 mil. Kč, během kterých došlo k výstavbě cyklostezek nebo zřízení jízdních pruhů pro cyklisty. Realizované akce významně přispěly k bezpečnosti cyklistů a podpoře cyklodopravy. Z hlediska celkového objemu poskytnutých dotací ze SFDI v letech 2000–2018 ve srovnání s ostatními kraji ČR se Královéhradecký kraj umístil uprostřed žebříčku (7. pozice).

Pro rozvoj cyklodopravy, jako alternativy k rostoucí automobilové dopravě, je možné využít aktualizovanou Nadregionální strategii Královéhradeckého kraje v oblasti cyklo, in-line a bike produktů – tj. potenciál existujících a plánovaných dálkových cyklotras a cyklostezek pro každodenní přepravu obyvatel. V rámci strategie bylo na území kraje navrženo šest strategických cyklotras evropského

a nadregionálního významu.³¹ Cyklotrasami evropského významu jsou cyklotrasa č. 2 (Labská stezka) a tzv. cyklotrasa č. 14 (Žitavská stezka). Tyto osy jsou propojeny s hlavními sídelními centry, rekreačními oblastmi a se sousedními kraji nadregionálními cyklotrasami. Významnou nadregionální cyklotrasou je pak cyklotrasa č. 22 (Příhraniční stezka), situovaná převážně do příhraniční oblasti s Polskem, propojující Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj. Na tuto nadregionální cyklotrasu jsou napojeny navazující cyklotrasy překračující státní hranici. Důležitou spojnicí cyklotras č. 2 a 22 je zhruba

³¹ Královéhradecký kraj (2016): Nadregionální strategie KHK v oblasti cyklo, in-line a bike produktů. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvoje-dokumenty/schvalene-koncepce/nadregionalni-strategie-cyklo--98089/>

22 kilometrů dlouhá plánovaná cyklostezka z Jaroměře do Náchoda (cyklotrasa č. 27 – Kladská stezka).

4.3.3.2 Vodní doprava

I přes to, že nákladní lodní doprava patří mezi nejlevnější a nejekologičtější druhy dopravy, není v Královéhradeckém kraji nikterak využívána, vodní cesta je splavněna pouze v části sousedního Pardubického kraje. Předpokladem skutečně významného využití této dopravní cesty je splavnění úseku Labe z Chvaletic do Pardubic. Možnost splavnění Labe z Pardubic do Hradce Králové a dále směrem proti proudu je možné pouze pro rekreační účely, ale dalšímu rozvoji brání překážky především ve formě jezů bez plavebních komor (Opatovice nad Labem, Hučák, Předměřice nad Labem, Smiřice). Ostatní lodní doprava v regionu má charakter výletní osobní dopravy.

4.3.3.3 Letecká doprava

Podobně jako u vodní dopravy má letecká doprava pro území kraje pouze doplňkovou funkci. Na území kraje se nachází osm veřejných vnitrostátních letišť. Potenciál pro další rozvoj má bývalé vojenské neveřejné mezinárodní letiště v Hradci Králové. Významným faktorem a zároveň bariérou rozvoje letiště v Hradci Králové pro potřeby veřejnosti je blízkost veřejného mezinárodního letiště v Pardubicích, které je jedním z pěti páteřních letišť ČR a má status veřejného mezinárodního letiště.

4.3.4 Dopravní obslužnost

Výsledná dopravní obslužnost území je dnes výsledkem rozhodnutí na úrovni národní, krajské a obecní, což souvisí s tzv. regionalizací veřejné dopravy. Všechny tři zmíněné úrovně jsou objednatelem spojů veřejné dopravy, přičemž jejich vzájemnou kooperací dochází ke zvýšení efektivity systému veřejné dopravy. V ČR a Královéhradeckém kraji má však tato spolupráce ještě značný prostor pro zlepšení zejména v oblasti regionální uzavřenosti, v jejímž důsledku je nedostatečné mezikrajské spojení obcí na hranicích krajů, špatná návaznost spojů mezi jednotlivými systémy nebo jejich vzájemná nekompatibilita (autobus-vlak). Spolupráce při plánování dopravní obslužnosti by tedy neměla být jen vertikální (stát-kraje-obce), ale také horizontální (mekrajská a meziobecní). Také by měl být systém veřejné dopravy nastaven tak, aby byly jasně definovány role jednotlivých módů a ty si vzájemně konkurovaly co nejméně.³²

Dalším důvodem pro vzájemnou spolupráci by měla být snaha o co nejefektivnější využití veřejných prostředků, na nichž je veřejná hromadná doprava závislá. I z příkladů okolních zemí se potvrzuje, že kvalitní veřejná doprava není ekonomicky výnosnou oblastí. Nicméně je nutné brát v potaz její ostatní vesměs pozitivní vlivy, zejména v porovnání s individuální automobilovou dopravou. Při zohlednění pozitivní a negativních externalit však v případě veřejné dopravy převažují její přínosy, i když se nejedná o benefity peněžní.

Značnou roli hrají vztahy jádra a jejich zázemí, na něž musí systémy veřejné dopravy reagovat. Obce v blízkosti silných jader jsou často součástí integrovaných dopravních systémů (IDS) a jejich dopravní obslužnost je na vysoké úrovni. V Královéhradeckém kraji je IDS pokryto celé území kraje. Do IDS IREDO jsou zde zařazeny všechny vlakové spoje i všechny autobusové linky objednávané Královéhradeckým krajem. Z MHD objednávanými městy jsou do IREDO plně integrovány MHD Vrchlabí, MHD Dvůr Králové nad Labem, MHD Náchod, MHD Rychnov nad Kněžnou a MHD Týniště nad Orlicí. Částečná integrace je zavedena na MHD Trutnov. Cestující v kraji mohou kromě IDS IREDO využívat tzv. Východočeský integrovaný dopravní systém (VYDIS), kde se jedná o systém zónově-relační tarifní integrace časového jízdného MHD Hradce Králové a Pardubic (provozované městskými

³² Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

dopravními podniky) a příměstské veřejné drážní osobní dopravy vlaky Českých drah.³³ Městské regiony se obecně vyznačují dobrou obslužností veřejnou dopravou, k čemuž mnohdy přispívá provázanost městské dopravy s dopravou regionální/příměstskou. Zajištění/udržení kvalitní obslužnosti veřejné dopravy je v případě městských regionů klíčové pro konkurenceschopnost vůči intenzivní automobilové dopravě, která se v těchto regionech potýká s kapacitními problémy a způsobuje zásadní dopady na životní prostředí a zdraví obyvatel. Stále přetrvává plošná nerovnoměrnost dopravní obslužnosti především v okrajových oblastech ČR i Královéhradeckého kraje a nedostatečné plošné využití kombinované osobní přepravy (P+R, B+R, K+R) v městských oblastech.³⁴ Problémy s dopravou v klidu v kraji vykazují nejen města, ale rovněž turisticky exponované lokality jako Adršpach, Krkonoše či Orlické hory.

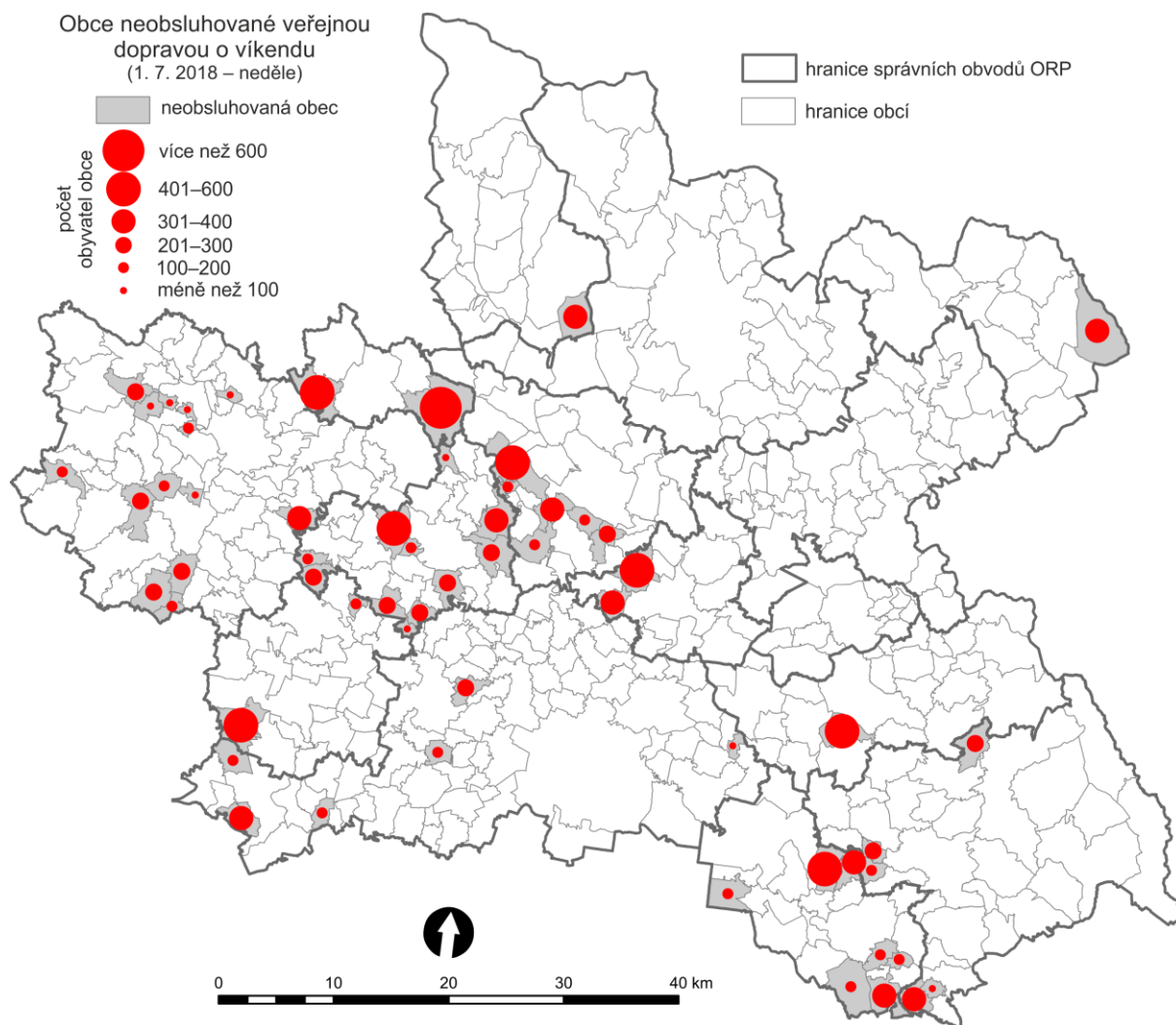
Patrné rozdíly v dopravní obslužnosti jsou mezi obcemi i dle jejich velikostních kategorií. S rostoucím počtem obyvatel, a tím i významem obce v sídelní struktuře, roste počet dostupných spojů. U malých obcí se jako řešení nedostatečného počtu spojů jeví častější využití alternativ v podobě provozně levnějších mikrobuseů, obecního taxi nebo sdílené jízdy.

Dle výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (2018) dvě třetiny zástupců obcí vnímá obslužnost obce veřejnou dopravou pozitivně, pouhé 1 % obcí ji vnímá jako nedostatečnou. Dopravní dostupnost veřejnou dopravou obecně vnímají nejhůře obce ve SO ORP Nové Město nad Metují, Nový Bydžov, Dobruška a Dvůr Králové nad Labem. Nejméně spokojené s veřejnou dopravou jsou nejmenší obce do 250 obyvatel a to z důvodu nedostatečného počtu spojů v obci (tam i zpět). Obce poptávají jak víkendové spoje, tak večerní spoje i během pracovních dnů. Nejméně pozitivně je hodnocena dostupnost obcí veřejnou dopravou do krajského města Hradce Králové. Jakou špatnou ji vnímá více než polovina zástupců obcí. Jedná se o hlavně o západní, severní a centrální část kraje, kde nejhůře jsou na tom obce ve SO ORP Jičín, Dvůr Králové nad Labem a Broumov. S obslužností obce do krajského města je spokojena pouze třetina obcí do 250 obyvatel. Návaznost linek veřejné dopravy je zástupci obcí vnímána vesměs pozitivně. Velmi špatná je návaznost linek především v obcích ve SO ORP Jaroměř. Návaznost linek je obecně horší v obcích do 1 tisíce obyvatel, zvláště pak u nejmenších obcí do 250 obyvatel.

Na základě analýzy počtu spojení z obcí Královéhradeckého kraje během víkendu (konkrétně neděli) bylo zjištěno, že první prázdninový den (1. 7. 2018) nebylo veřejnou dopravou obsluhováno 58 obcí (13 % obcí v kraji) s bezmála 15 tisíci obyvateli (2,7 % obyvatel kraje). Absolutně nejvíce neobsluhovaných obcí bylo ve správním obvodě ORP Jičín (14 obcí s 2,3 tisíci obyvateli) a SO ORP Hořice (11 obcí s 2,5 tisíci obyvateli). Vyšší koncentraci neobsluhovaných obcí lze nalézt ve SO ORP Dvůr Králové nad Labem a Kostelec nad Orlicí (u hranic s Pardubickým krajem). Největší neobsluhovanou obcí byla obec Pecka (1 279 obyvatel), kde je autobusovou dopravou obsluhována pouze část obce Bělá u Pecky ležící na silnici II/284 vzdálené 2,5 km od centra obce.

³³ Krajský úřad Královéhradeckého kraje (2016): Plán dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/doprava/obslužnost/plan/plan-dopravní-obslužnosti-kralovehradeckého-kraje-94634/>

³⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

Mapa 37 Obce v Královéhradeckém kraji neobsluhované o víkendech veřejnou dopravou (stav k 1. 7. 2018)

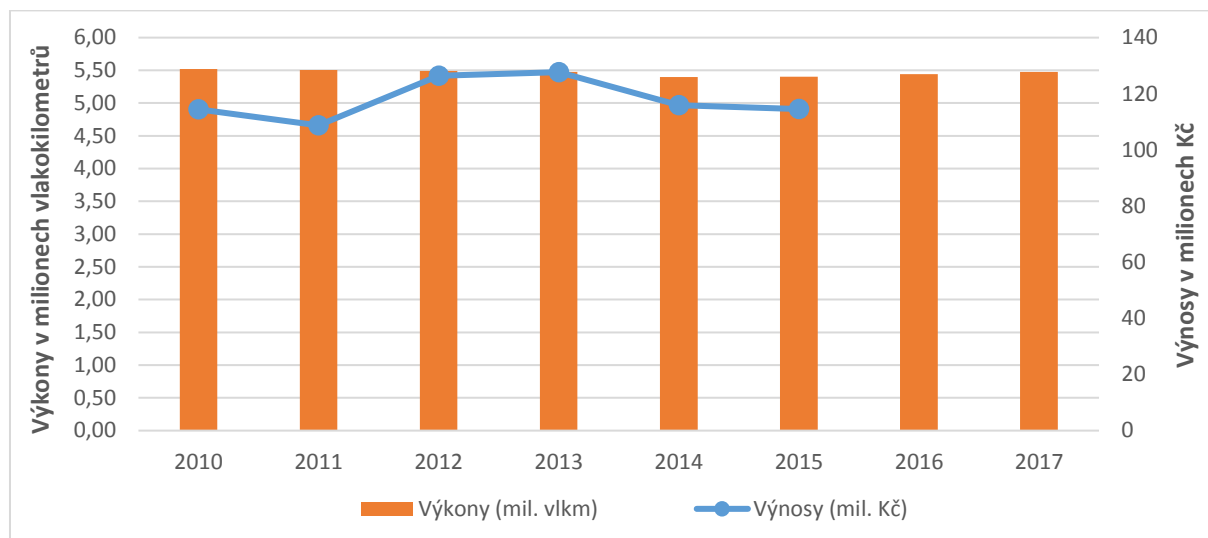
Zdroj: IDOS, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Do mapy jsou zahrnuty i obce s pouze jedním spojem denně, který neumožňuje návrat zpět do obce ještě tentýž den

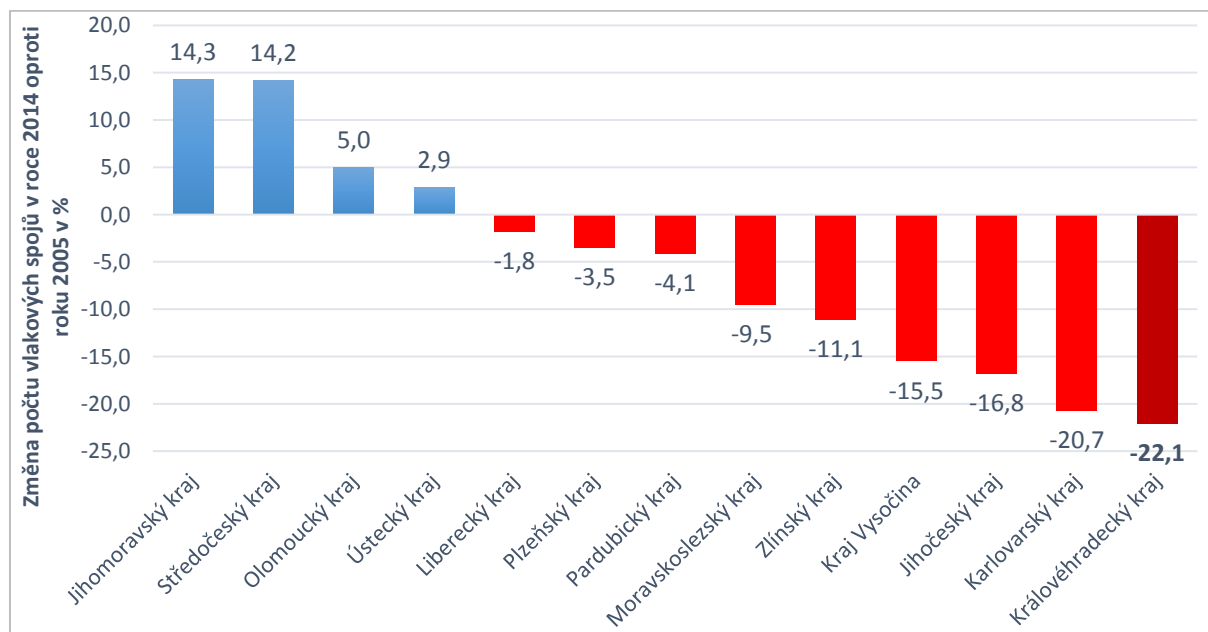
4.3.4.1 Železniční osobní doprava

Dominantním provozovatelem veřejné drážní osobní dopravy na území Královéhradeckého kraje jsou České dráhy a.s. Druhým dopravcem na území kraje, s minoritním podílem na celkovém výkonu, je GW Train Regio a.s. V roce 2015 bylo průměrné stáří železničních vozidel 21 let. Během uplynulých let došlo ke snížení průměrného stáří vozidel oproti roku 2010, kdy byl průměrný věk vozidla 26 let. V následujícím grafu jsou uvedeny výkony veřejné drážní osobní dopravy a výnosy Českých drah a.s. Výkony veřejné drážní osobní dopravy jsou uvedeny v kilometrech, které byly v jednotlivých letech realizovány v závazku veřejné služby. V posledních letech došlo ke stabilizaci rozsahu objednávaných výkonů ve veřejné drážní osobní dopravě.³⁵

³⁵ Krajský úřad Královéhradeckého kraje (2016): Plán dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/doprava/obslužnost/plan/plan-dopravní-obslužnosti-kralovehradeckého-kraje-94634/>

Graf 299 Výkony a výnosy v železniční osobní dopravě v letech 2010–2017

Zdroj: Královéhradecký kraj – odbor dopravy a silničního hospodářství, vlastní zpracování
 Pozn.: Výnosy jsou uvedeny pouze do roku 2015

Graf 300 Změna počtu vlakových spojů v krajích ČR v roce 2014 oproti roku 2005

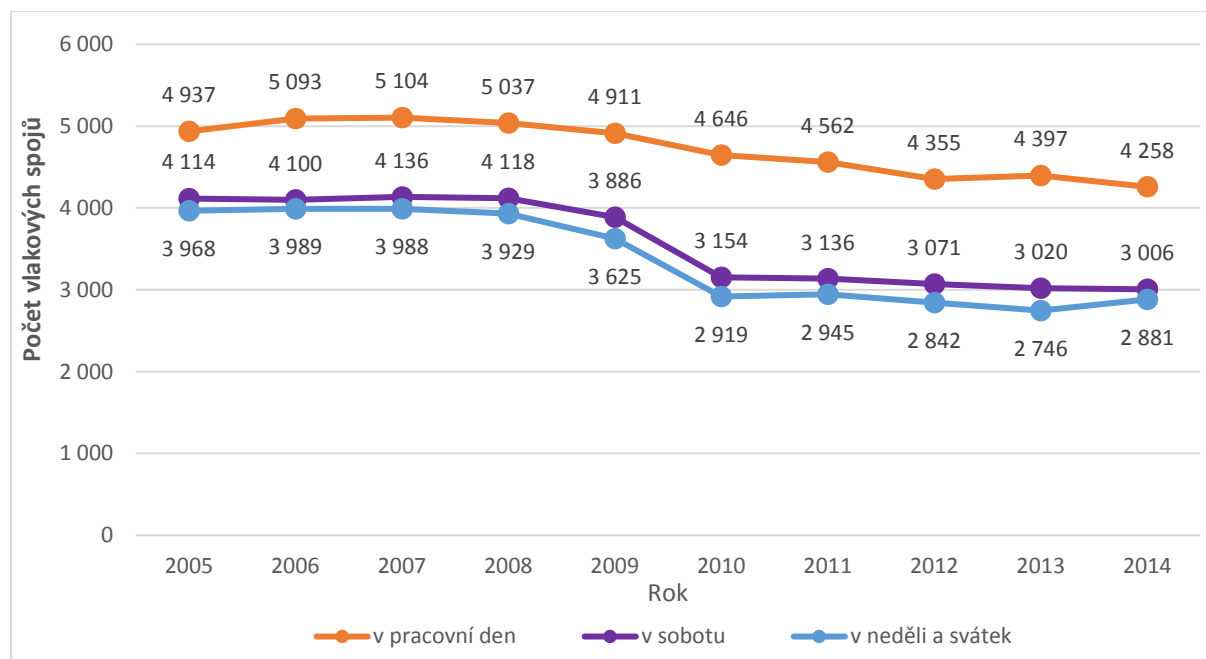
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Data jsou dostupná pouze do roku 2014, v datech není zahrnuto Hlavní město Praha

V posledních letech postupně v rámci optimalizace docházelo k poklesu počtu vlakových spojů a tím i počtu cestujících využívajících osobní železniční dopravu. K největšímu poklesu vlakových spojů celkem v rámci kraje v roce 2014 oproti roku 2005 došlo v kraji Královéhradeckém a to o více než 1/5 (pokles o 22,1 %). Z hlediska vývoje počtu spojů dle dnů, došlo k největšímu poklesu u víkendových spojů, počet sobotních spojů ubyl o 26,9 %, nedělních a svátečních spojů ubylo o 27,4 %. U pracovních dnů došlo k poklesu o 13,8 %. Jedním z důvodů poklesu počtu spojů v železniční osobní dopravě bylo zavedení přímých vlakových spojů, např. relace Hradec Králové – Trutnov, kde v současnosti zde jezdí přímé vlakové spoje – rychlíky objednané a dotované Ministerstvem dopravy ČR. V minulosti bylo potřeba přestupovat v Jaroměři.

Dle Plánu dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje (2016) je systém regionální veřejné drážní osobní dopravy v Královéhradeckém kraji dlouhodobě stabilizovaný a během platnosti Plánu se nepředpokládají žádné zásadní změny v objednávce na jednotlivých železničních tratích.³⁶

Graf 301 Vývoj počtu vlakových spojů v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2014

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

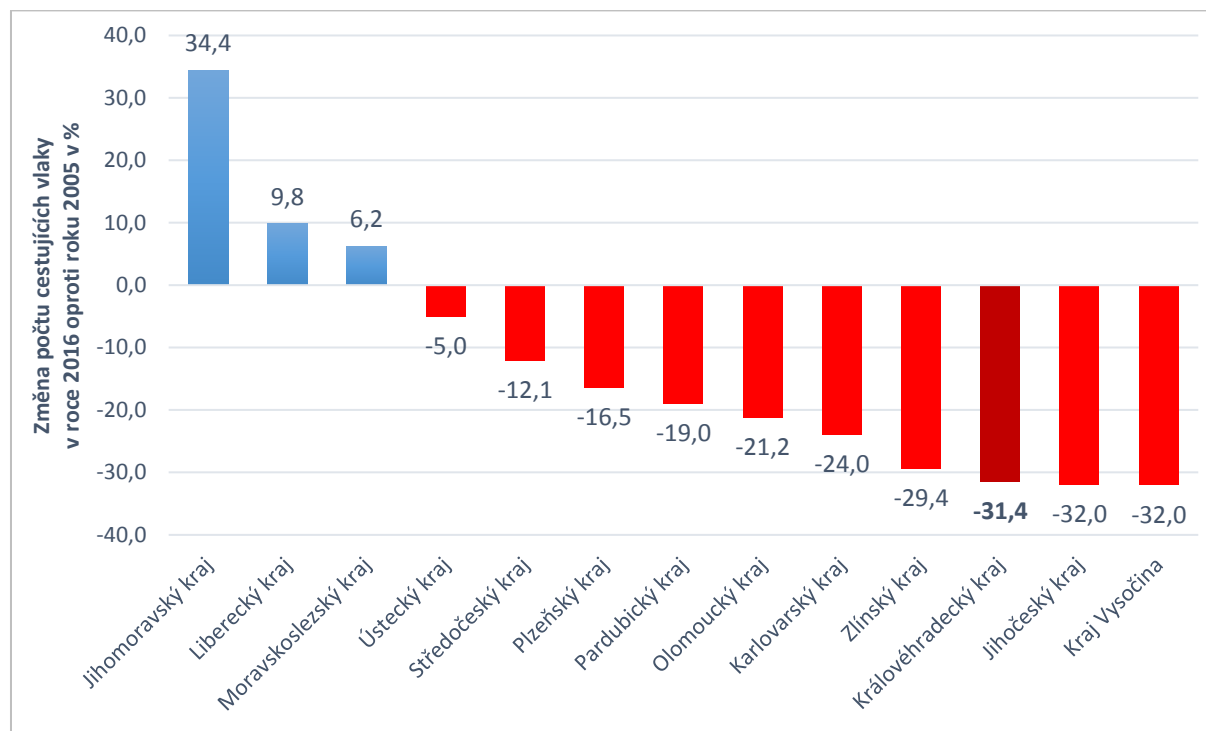
Pozn.: Data jsou dostupná pouze do roku 2014

Dle výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (2018) není s počtem vlakových spojů během pracovních dnů i víkendů spokojena cca třetina obcí, která má přístup k železniční dopravě. Největší nespokojenost vykazují města nad 3 tisíce obyvatel, které udávají jako hlavní důvody této nespokojenosti rušení vlakových spojů a jejich nahrazování autobusy, nezastavování vlaků vyšších kategorií v obci a absenci terminálu veřejné dopravy. Vysokou míru nespokojenosti udávají rovněž obce do 250 obyvatel, kde je obecně nízký počet spojů a některé spoje v těchto obcích ani nezastavují. Územně jsou nejméně spokojené obce ve SO ORP Dobruška, Jaroměř a Nový Bydžov.

V posledních letech počet cestujících přepravených v rámci Královéhradeckého kraje víceméně klesá a od roku 2015 opět mírně roste. V roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji přepraveno vlaky o 31,4 % méně cestujících než v roce 2005, což byl 3. nejvyšší pokles v ČR.

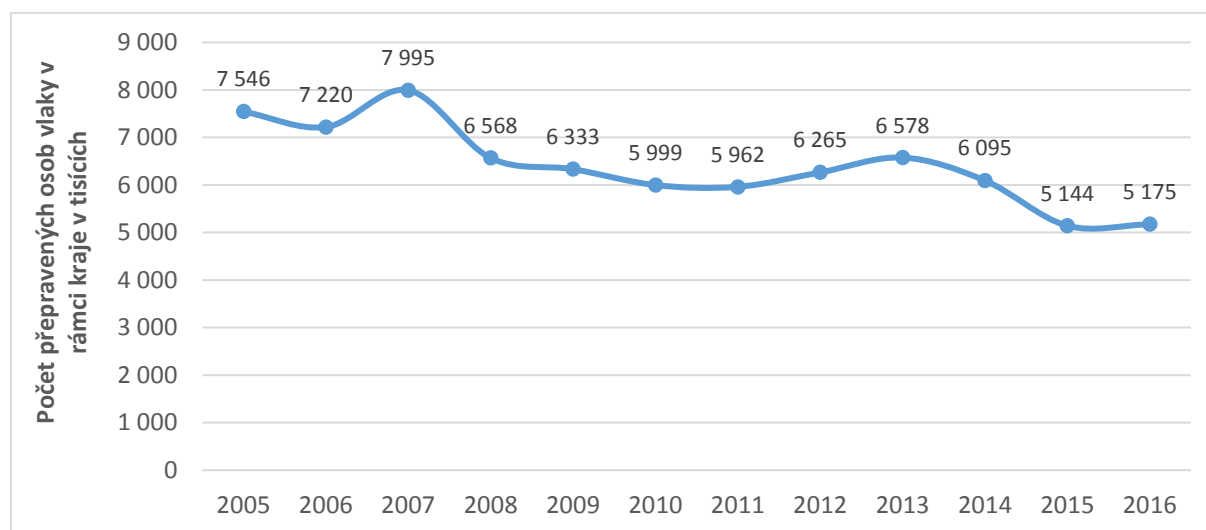
Avšak z pohledu počtu přepravených osob železniční dopravou v rámci kraje v roce 2016 přepočtený na 1 obyvatele kraje vychází v Královéhradeckém kraji 17,9 cestujících na 1 obyvatele kraje, což je mezi kraji 4. nejvyšší hodnota.

³⁶ Krajský úřad Královéhradeckého kraje (2016): Plán dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/doprava/obslužnost/plan/plan-dopravní-obslužnosti-kralovehradeckého-kraje-94634/>

Graf 302 Změna počtu cestujících vlaky v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005

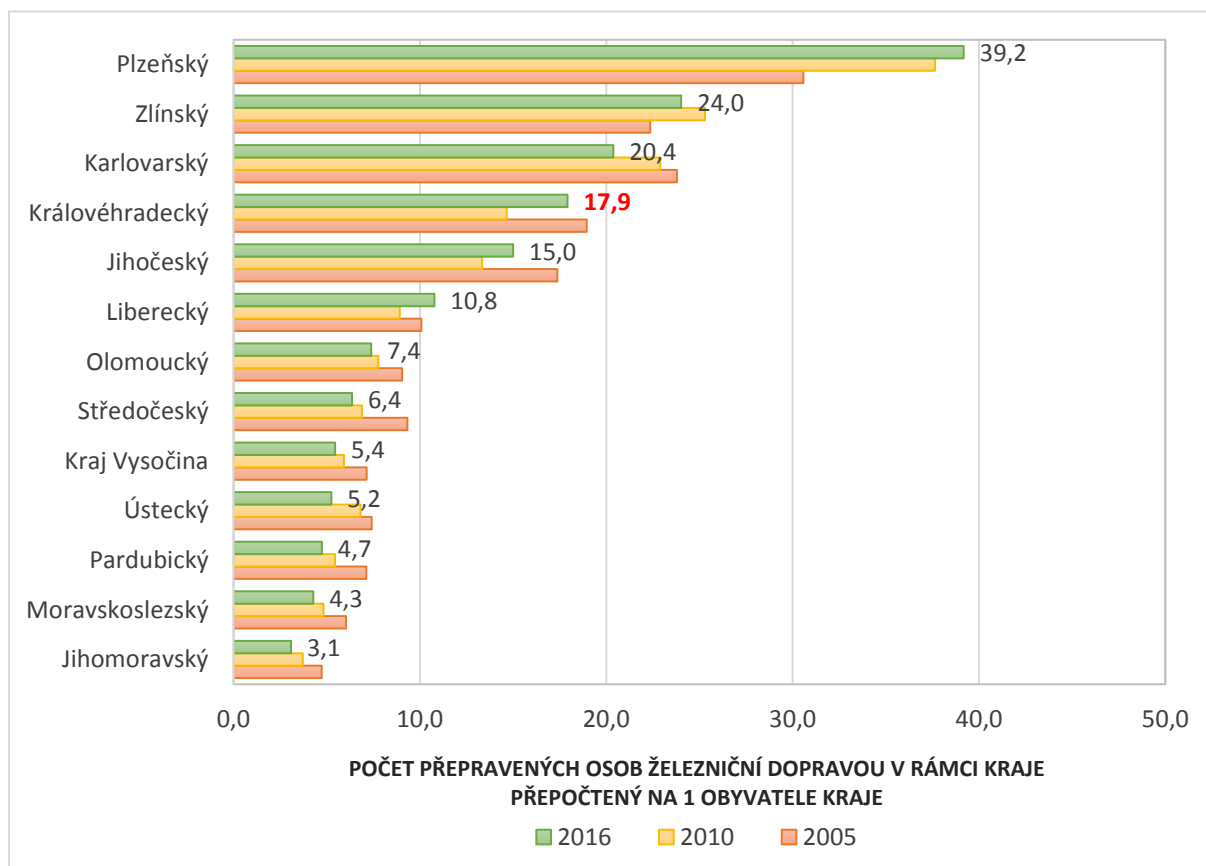
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: V datech není zahrnuto Hlavní město Praha

Graf 303 Vývoj počtu přepravených osob vlaky v rámci Královéhradeckého kraje v letech 2005–2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 304 Počet přepravených osob vlaky v rámci kraje přepočtený na 1 obyvatele v letech 2005, 2010 a 2016

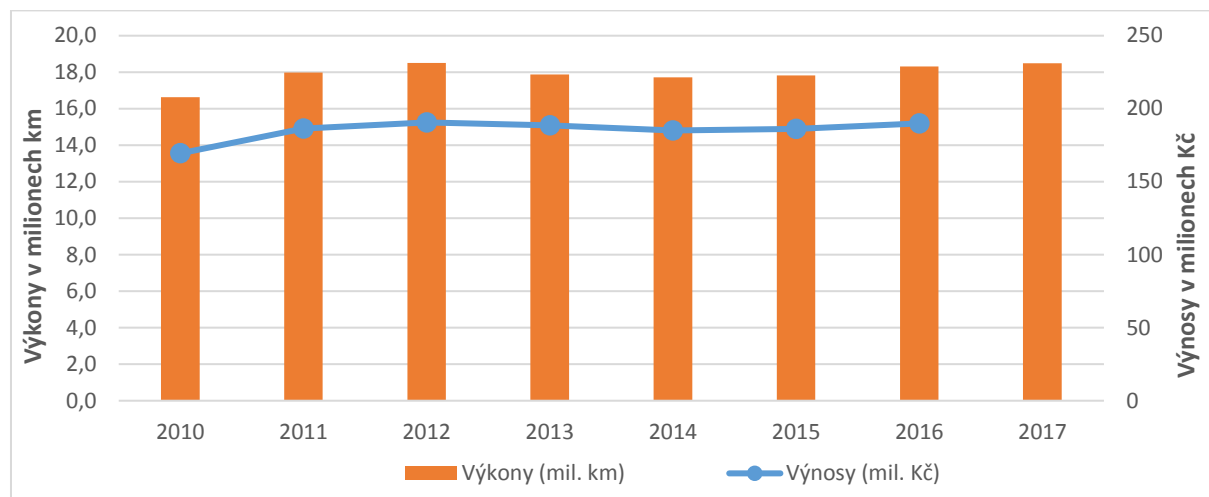
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: V datech není zahrnuto Hlavní město Praha

4.3.4.2 Veřejná autobusová doprava

Veřejná linková autobusová doprava plní nezastupitelnou úlohu v plošném zajištění dopravní obsluhy Královéhradeckého kraje a je zajišťována regionálními a MHD provozovanými autobusovými dopravci na základě platných licencí. Mezi nejvýznamnější autobusové dopravce zajišťující v Královéhradeckém kraji regionální veřejnou linkovou autobusovou dopravu v závazku veřejné služby patří společnost ARRIVA VÝCHODNÍ ČECHY a.s. (více než čtvrtinový podíl na celkových výkonech). Dalšími významnými dopravci jsou BusLine a.s. a CDS s.r.o. Náchod. Vývoj tržeb a výkonů ve veřejné linkové autobusové dopravě provozované v závazku veřejné služby za období 2010–2017 znázorňuje následující graf. Výkony veřejné linkové autobusové dopravy jsou uvedeny v kilometrech, které byly v jednotlivých letech realizovány v závazku veřejné služby. Od roku 2015 dochází k opětovnému nárůstu celkových výkonů i výnosů. Dle Plánu dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje (2016) se po dokončení optimalizace veřejné linkové autobusové dopravy podařilo Královéhradeckému kraji zajistit pravidelnou objednávku výkonů na speciálních obězích pomocí menších vozidel a tím přizpůsobit strukturu vozového parku skutečné poptávce na linkách. Ve stávajícím rozsahu dopravy je podíl zajišťovaných výkonů menšími vozidly ve výši 25 %. Nasazení menších vozidel pro Královéhradecký kraj znamená nižší provozní náklady, které se projevují ve snížené ceně dopravního výkonu.³⁷

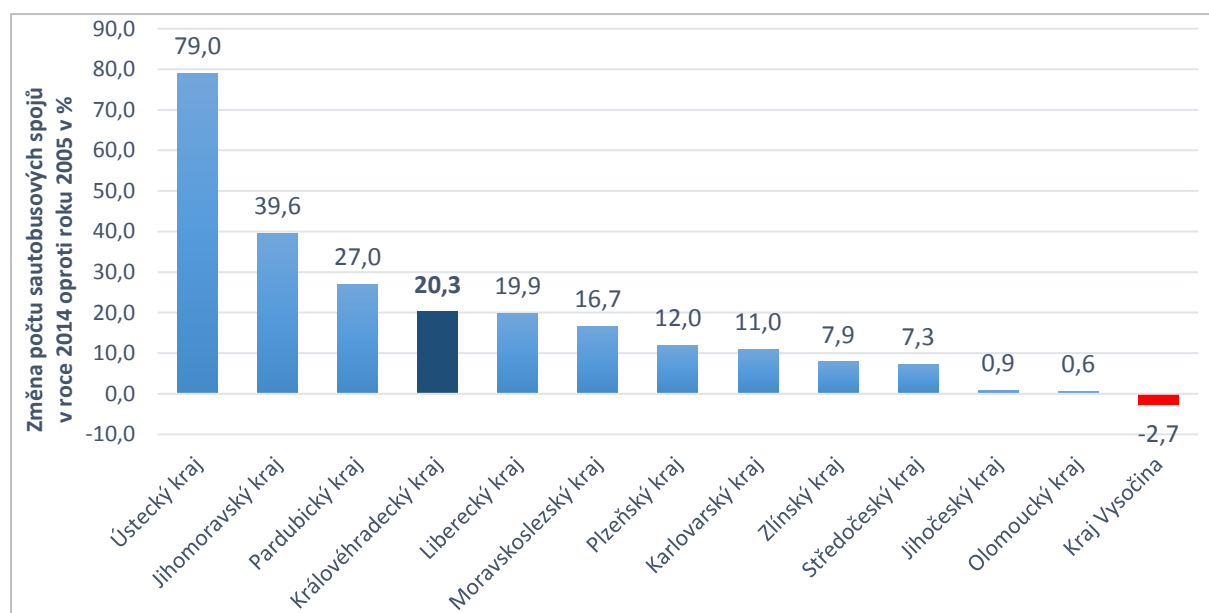
³⁷ Krajský úřad Královéhradeckého kraje (2016): Plán dopravní obslužnosti Královéhradeckého kraje. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/doprava/obslužnost/plan/plan-dopravní-obslužnosti-kralovehradeckého-kraje-94634/>

Graf 305 Výkony a výnosy v autobusové osobní dopravě v letech 2010–2017

Zdroj: Královéhradecký kraj – odbor dopravy a silničního hospodářství, vlastní zpracování

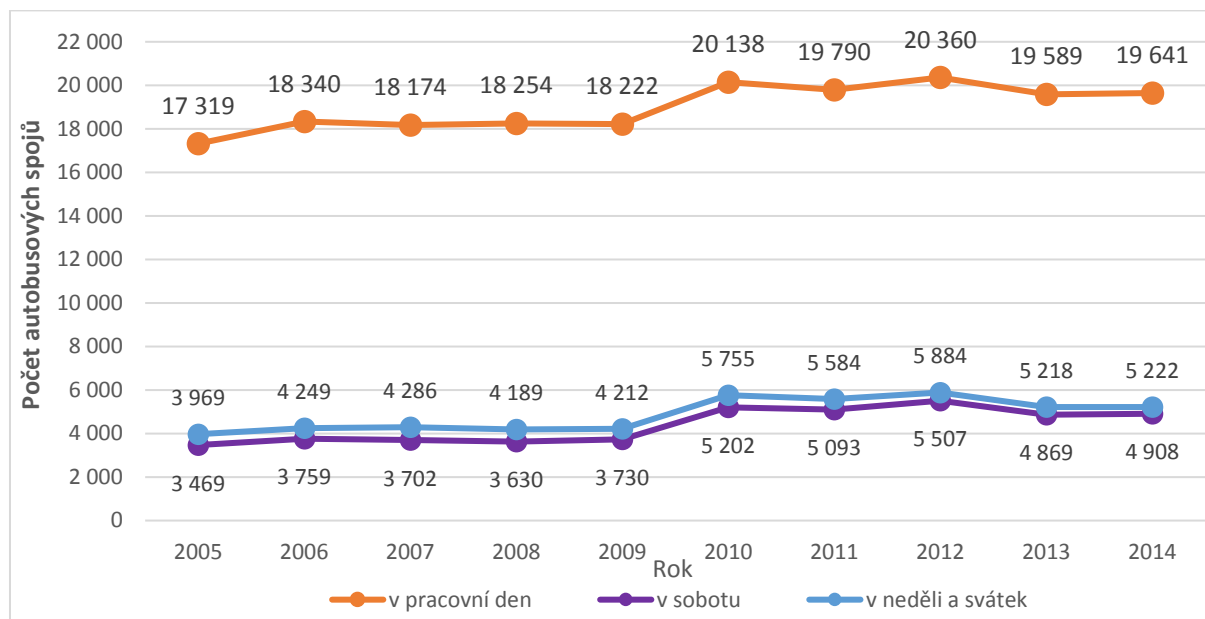
Pozn.: Výnosy jsou uvedeny pouze do roku 2016

Celkový počet autobusových spojů v rámci Královéhradeckého kraje narostl v roce 2014 oproti roku 2005 o více než 1/5 (4. nejvyšší hodnota mezi kraji ČR). K největšímu nárůstu oproti roku 2005 došlo u víkendových spojů a to o 41,5 % v sobotu a o 31,6 % v neděli. Nárůst počtu spojů v pracovních dnech dosáhl hodnoty 13,4 % (nárůst o více než 2 300 spojů).

Graf 306 Změna počtu autobusových spojů v krajích ČR v roce 2014 oproti roku 2005

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Data jsou dostupná pouze do roku 2014, v datech není zahrnuto Hlavní město Praha

Graf 307 Vývoj počtu autobusových spojů v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2014

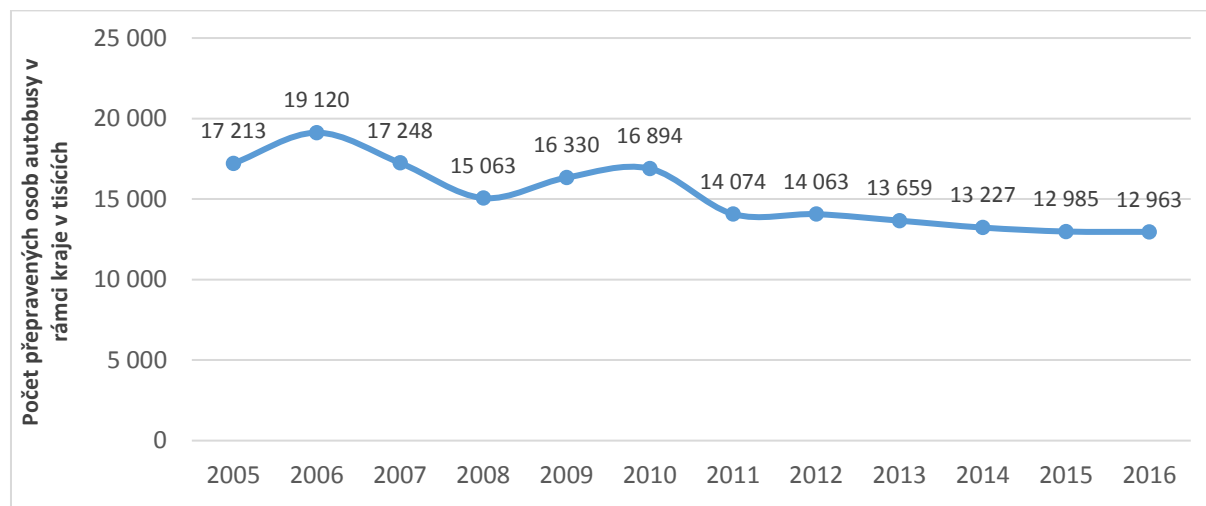
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Data jsou dostupná pouze do roku 2014

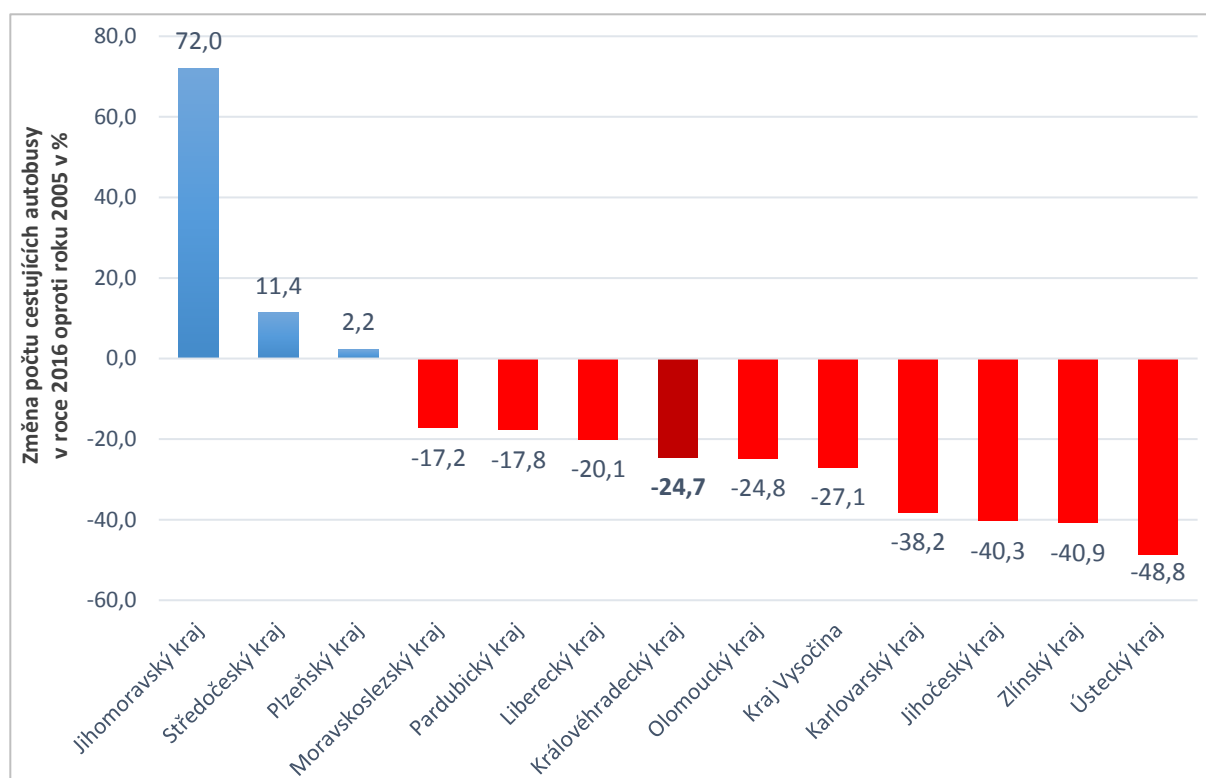
Dle výsledků dotazníkového šetření mezi obcemi Královéhradeckého kraje (2018) není s počtem autobusových spojů během pracovních dnů spokojena více než pětina zástupců obcí. Nejvyšší 100% spokojenost vykazují obce ve SO ORP Nová Paka. Nicméně třetina obcí s počtem do 250 obyvatel vnímá počet spojů za neuspokojivý. Nespokojenost s počtem spojů s rostoucí populací obce razantně klesá. Naproti tomu počet spojení o víkendech/svátcích hodnotí téměř polovina zástupců obcí (45 %) jako nedostatečný. Více než polovina nespokojených obcí převládá v kategorii obcí do 250 obyvatel. Nespokojenost je patrná i u obcí s počtem obyvatel 1–3 tisíce a zvláště pak u velkých měst nad 3 tisíce obyvatel, např. Hradce Králové, a to v návaznosti na nižší počet spojů MHD během víkendů. Nejvyšší míru nespokojenosti vykazují obce ve SO ORP Vrchlaví, Nová Paka, Nový Bydžov a Dvůr Králové nad Labem. Nejčastějším argumentem obcí je nízký až nulový počet dostupných autobusových spojení.

V posledních letech počet cestujících přepravených v rámci krajů téměř ve všech krajích klesl. Rapidně narostl počet cestujících autobusovou dopravou v kraji Jihomoravském a naopak rapidně poklesl počet cestujících autobusovou dopravou v kraji Ústeckém. V roce 2016 bylo v Královéhradeckém kraji přepraveno autobusy o 24,7 % méně cestujících než v roce 2005, což byl 7. nejvyšší pokles v krajích ČR a to i přes stále se zvyšující počet autobusových spojů.

Pokles počtu cestujících v osobní železniční i autobusové dopravě v roce 2016 oproti roku 2005 je mimo jiné způsoben i demografickým vývojem, kvůli němuž došlo ke snížení počtu dojíždějících žáků a studentů. Nicméně trend se opět obrací, v současnosti přicházejí silné ročníky, které se narodily cca před 10 lety. Důsledkem tohoto vývoje je, že před několika lety nazpět stačilo v autobusové dopravě na řadě linek využívat nízkokapacitní vozidla. V současnosti však jejich kapacita nestačí. Tudíž na některých linkách bude v budoucnosti potřeba některé spoje posilovat.

Graf 308 Vývoj počtu přepravených osob autobusy v rámci Královéhradeckého kraje v letech 2005–2016

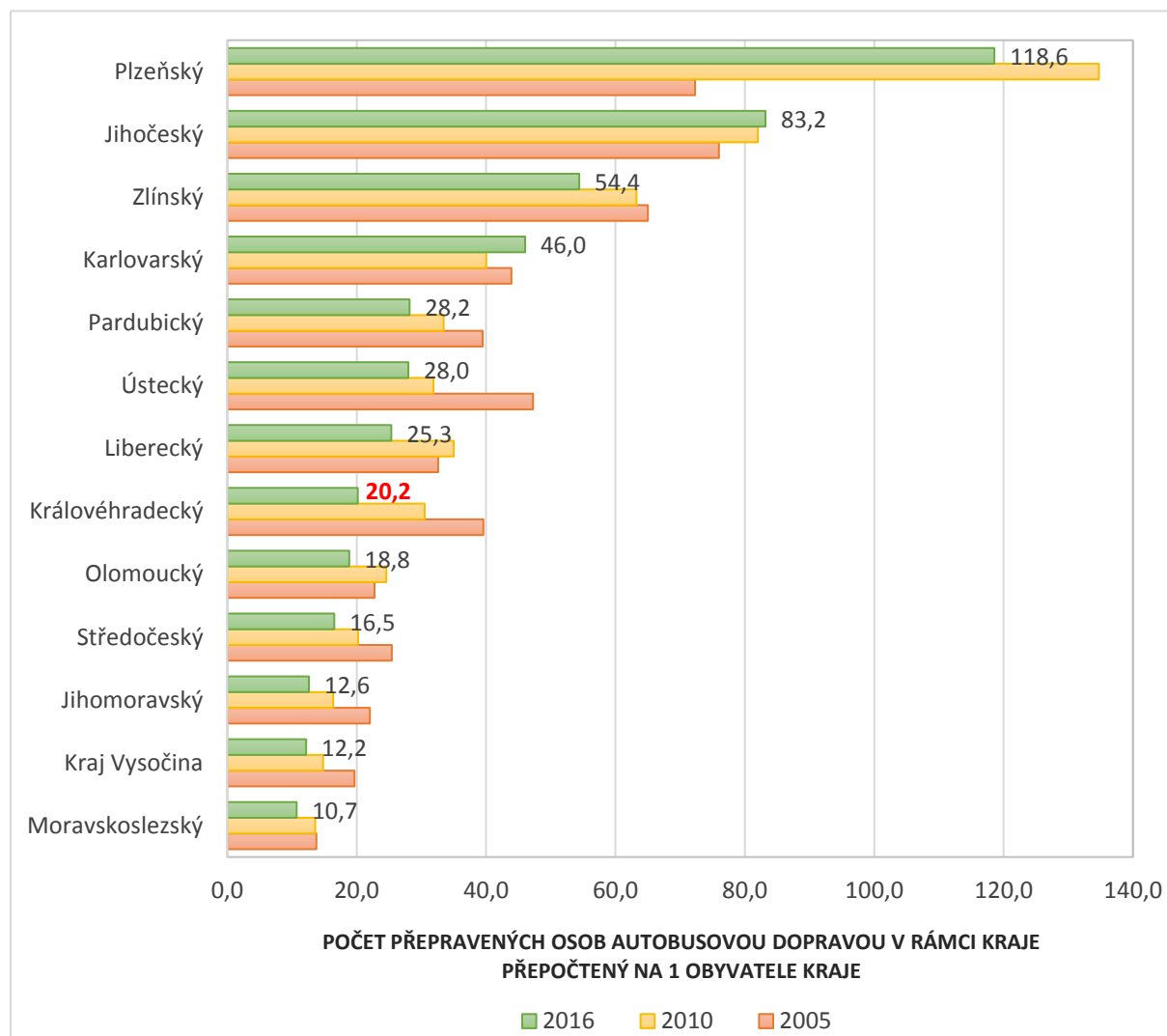
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 309 Změna počtu cestujících autobusy v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: V datech není zahrnuto Hlavní město Praha

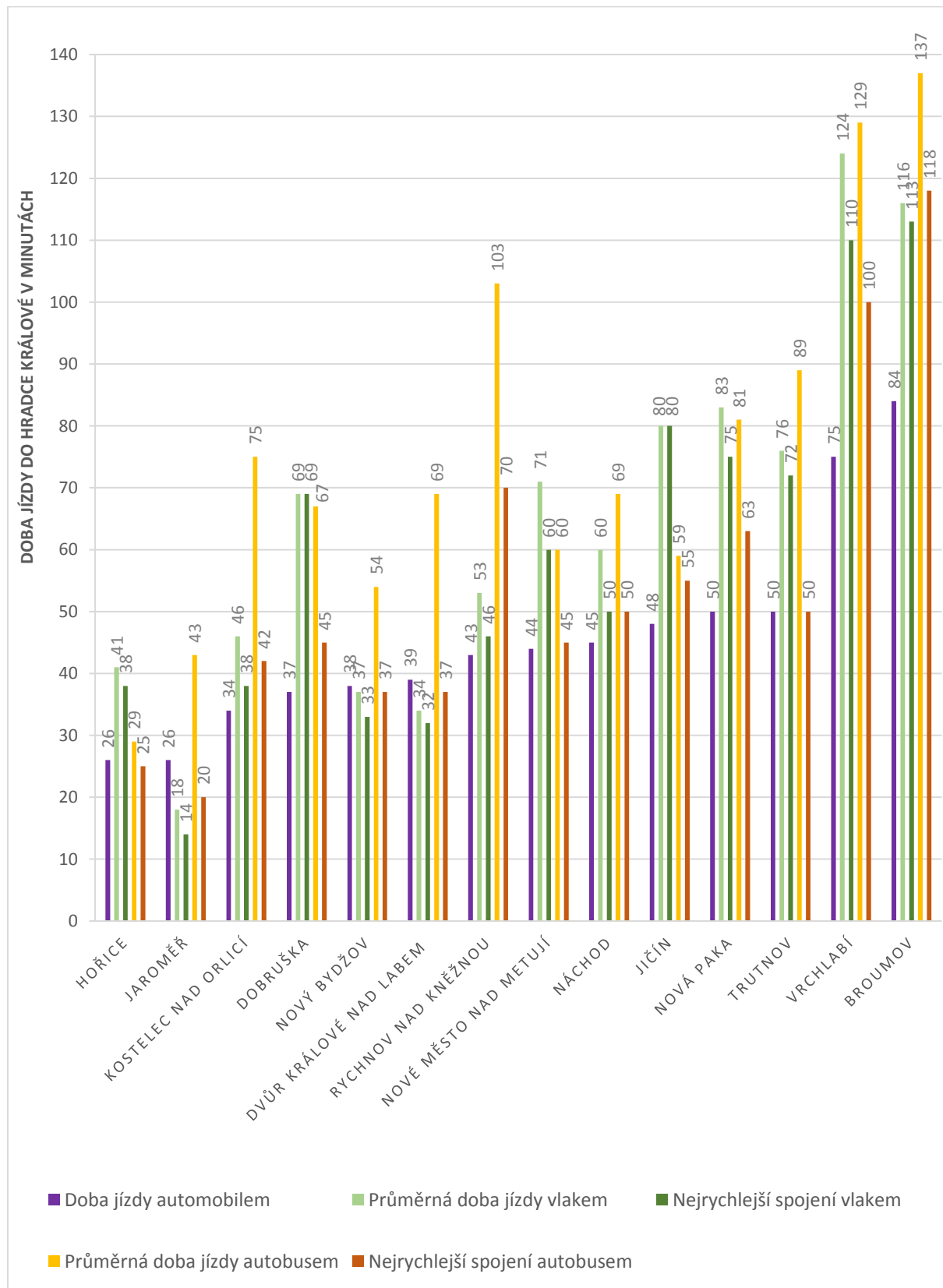
Z pohledu počtu přepravených osob autobusovou dopravou v rámci kraje v roce 2016 přepočtený na 1 obyvatele kraje vychází v Královéhradeckém kraji 20,2 cestujících na 1 obyvatele kraje, což je mezi kraji 8. nejvyšší hodnota.

Graf 310 Počet přepravených osob autobusy v rámci kraje přepočtený na 1 obyvatele v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: V datech není zahrnuto Hlavní město Praha

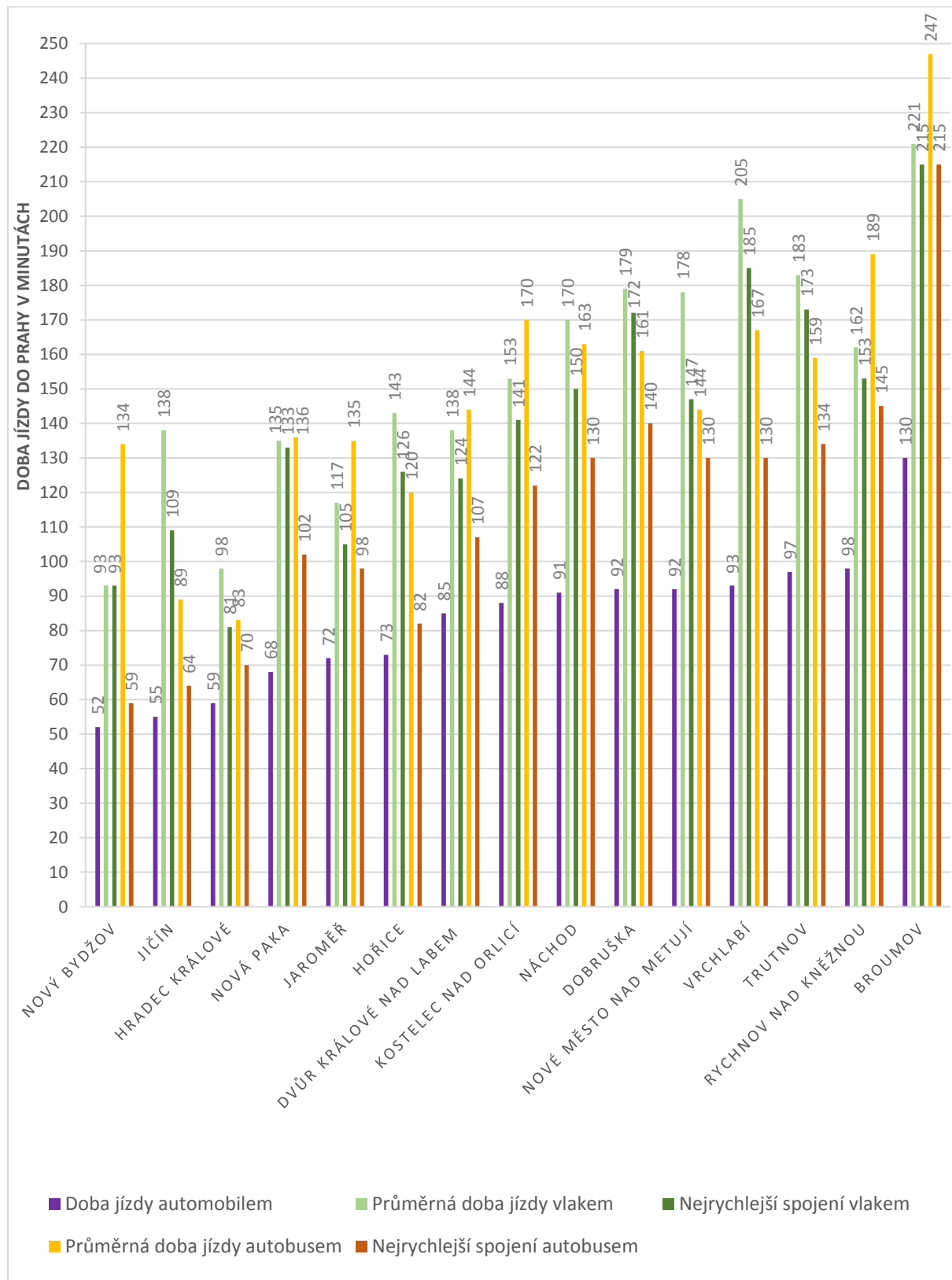
Graf 311 Srovnání cestovních dob z ORP do Hradce Králové při využití různých módů dopravy

Zdroj: IDOS, Plánovač cest na mapovém portále Mapy.cz, vlastní zpracování

Pozn.: Cílovou destinací automobilu v Hradci Králové je Velké náměstí, cílovou destinací autobusu je terminál hromadné dopravy, cílovou destinací vlaku je Hradec Králové hlavní nádraží

Graf 312 Srovnání cestovních dob z ORP do Prahy při využití různých módů dopravy

Zdroj: IDOS, Plánovač cest na mapovém portále Mapy.cz, vlastní zpracování

Pozn.: Cílovou destinací automobilu a autobusu je P+R parkoviště a autobusová stanice Černý most, cílovou destinací vlaku je Praha hlavní nádraží

Při srovnání cestovních dob z obcí s rozšířenou působností do Hradce Králové či Prahy (Černý Most – automobil a autobus; hlavní nádraží – vlaky) se ukazuje neschopnost veřejné dopravy, ať už při cestě vlakem či autobusem, konkurovat individuální automobilové dopravě. Automobilu může při cestě do Hradce Králové v podstatě konkurovat pouze vlak a to konkrétně u cest z Jaroměře, Nového Bydžova či Dvora Králové nad Labem. Nejznatelnější je tento rozdíl u Jaroměře, kdy vlak může svého cíle dosáhnout téměř o polovinu rychleji. Zároveň počet spojení (až 38) je zde rovněž nejvyšší. Je nutné si však uvědomit, že vlak dorazí na hlavní nádraží a k tomuto času je pak nutné připočítat i čas strávený v městské hromadné dopravě. Naproti tomu automobilem je možné dosáhnout svého cíle v podstatě bez potřeby dalšího přesunu. Nicméně Jaromeř je ukázkou toho, že revitalizovaná elektrifikovaná železniční trať, na které jsou provozovány moderní vlakové soupravy, je schopna konkurovat automobilové dopravě.

4.4 Energetika

4.4.1 Zásobování elektřinou

Česko je členem sítě ENTSO-E, k jehož hlavním cílům patří dotvoření a fungování vnitřního trhu a přeshraničního obchodu s elektřinou, zajištění optimálního řízení a rozvoje evropských elektroenergetických přenosových soustav v rámci koordinované spolupráce provozovatelů přenosových soustav. Podle predikcí ENTSO-E bude v následujících desetiletích docházet ke snižující se výkonové rezervě a je pravděpodobné, že hlavně stabilní zdroje dodávek energie budou v budoucnu chybět. Pro zajištění energetické bezpečnosti a soběstačnosti je proto rozumné zajistit určitou rezervu produkce elektřiny a zejména dostatek výrobních kapacit a jejich vhodný mix.³⁸

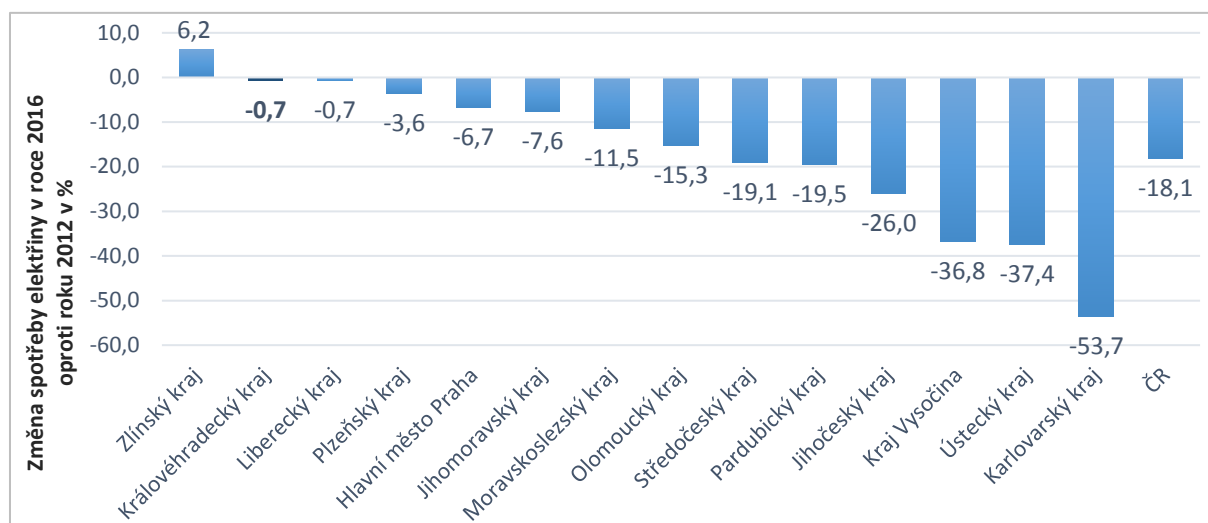
Z technického pohledu je elektrizační soustava sítí v Královéhradeckém kraji obecně v dobrém stavu. Z hlediska národní přenosové soustavy prochází Královéhradeckým krajem 400kV vedení velmi vysokého napětí, hlavní rozvodnou v kraji je rozvodna Neznášov nacházející se na území obce Rožnov v části Neznášov poblíž Jaroměře (okres Náchod), která výkonově zajišťuje distribuční systém 110 kV v převážné části Královéhradeckého kraje. Přenosová soustava v ČR a Královéhradeckém kraji se musí rozvíjet s ohledem na požadavky jednotlivých investorů v území, jejichž aktivita má vliv na využití kapacity soustavy, a plánovaný rozvoj zdrojové základny a její územní průmět. Požadavky na posílení přenosové soustavy určuje Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2017–2026. V Královéhradeckém kraji se v nejbližších letech neplánuje žádný z rozvojových záměrů, který bude mít významný pozitivní vliv na provoz přenosové soustavy ČR a to z pohledu zvýšení přenosové kapacity, flexibility zapojení či spolehlivosti dodávek elektrické energie.³⁹

I když spotřeba elektřiny v ČR od roku 2012 permanentně klesá, v Královéhradeckém kraji její spotřeba od roku 2014 roste a v roce 2016 byla téměř na úrovni hodnoty z roku 2012. Na nárůstu spotřeby elektřiny v ČR se v posledních letech největší měrou podílejí domácnosti, v Královéhradeckém kraji se na nárůstu spotřeby elektřiny největší měrou podílí průmysl. Spotřeba elektřiny v průmyslu se v Královéhradeckém kraji v roce 2016 pohybovala na hranici téměř 1 200 GWh. Oproti roku 2012 jde o 23,7% nárůst spotřeby, což je nejvyšší hodnota nárůstu ve srovnání s ostatními kraji ČR.

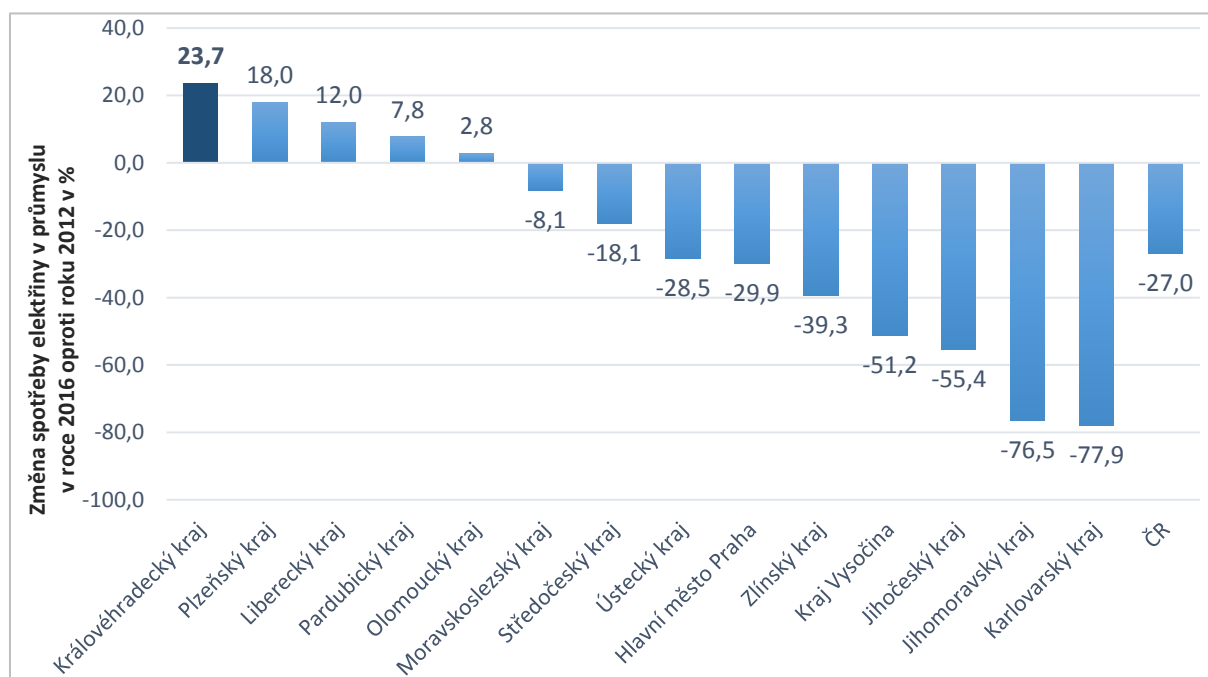
³⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu (2016): Státní energetická koncepce České republiky. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52841/60959/636207/priloha006.pdf>

³⁹ ČEPS, a.s. (2017): Plán rozvoje přenosové soustavy České republiky 2017–2026. <https://www.ceps.cz/cs/rozvoj-ps>

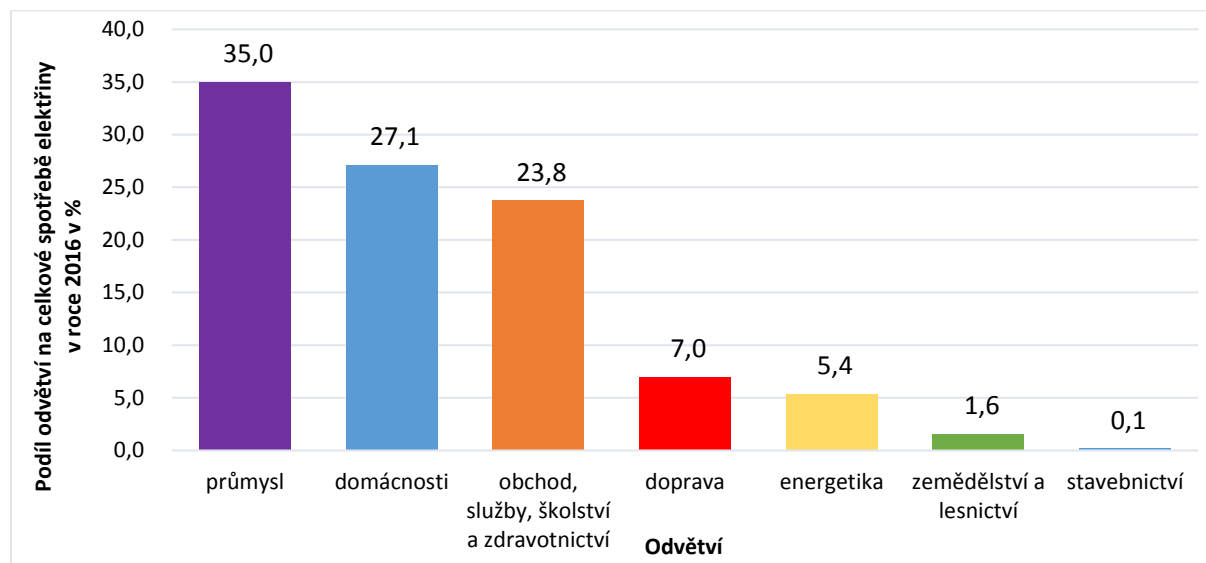
Graf 313 Změna spotřeby elektřiny v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 314 Změna spotřeby elektřiny v průmyslu v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Úroveň spotřeby energie se do značné míry odvíjí od hospodářské situace daného území. S očekávaným ekonomickým růstem Česka se očekává plošný postupný nárůst spotřeby energie, přičemž lze identifikovat oblasti s vyšší koncentrací poptávky po spotřebě elektrické energie, v Královéhradeckém kraji např. v oblasti s rozvíjející se Strategickou průmyslovou zónou Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou. Nicméně díky energetickým úsporám dochází každoročně, kromě kraje Zlínského, ke snižování spotřeby elektrické energie ve všech krajích ČR.

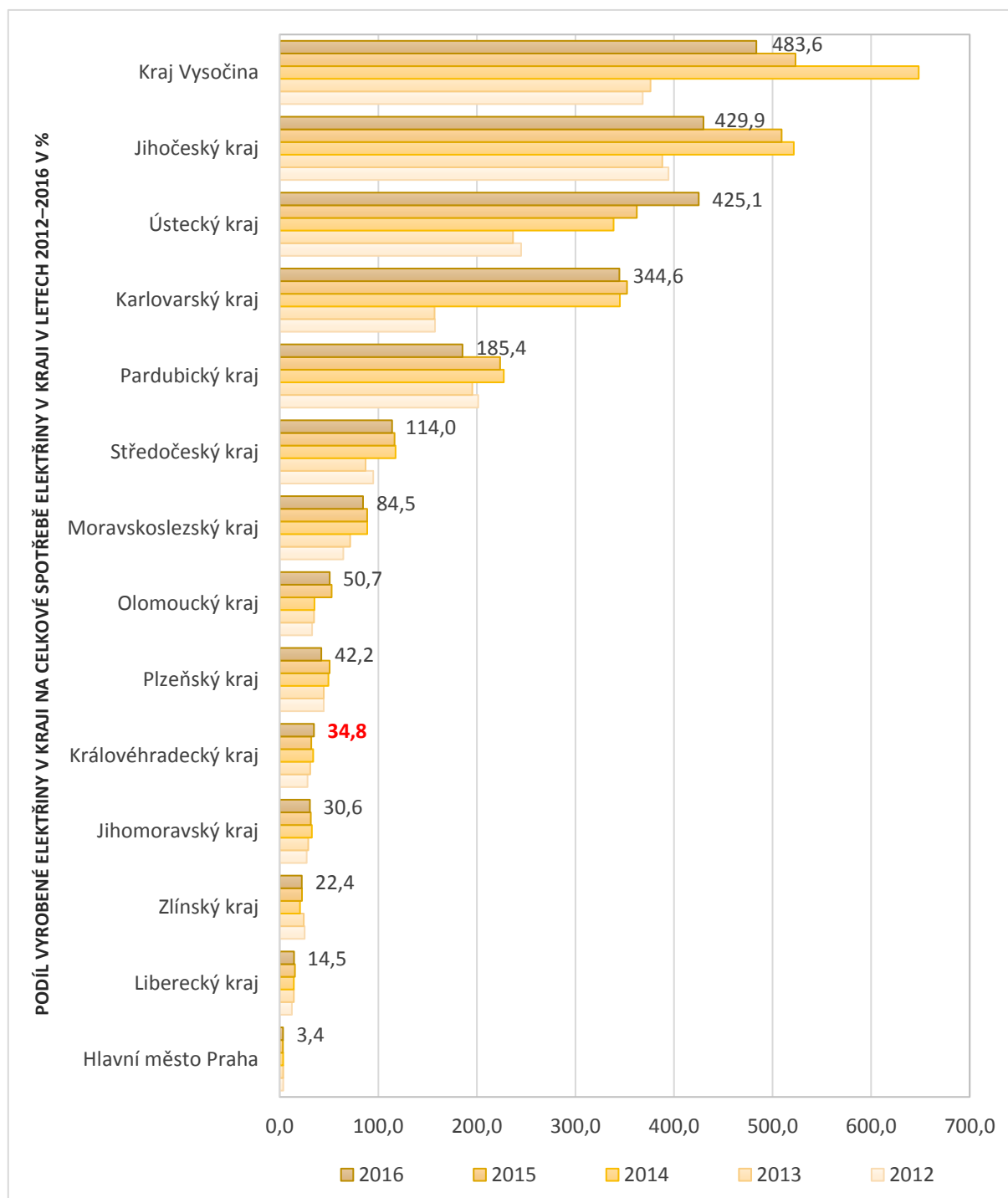
Graf 315 Podíl odvětví na celkové spotřebě elektřiny v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: Statistická ročenka ČSÚ, vlastní zpracování

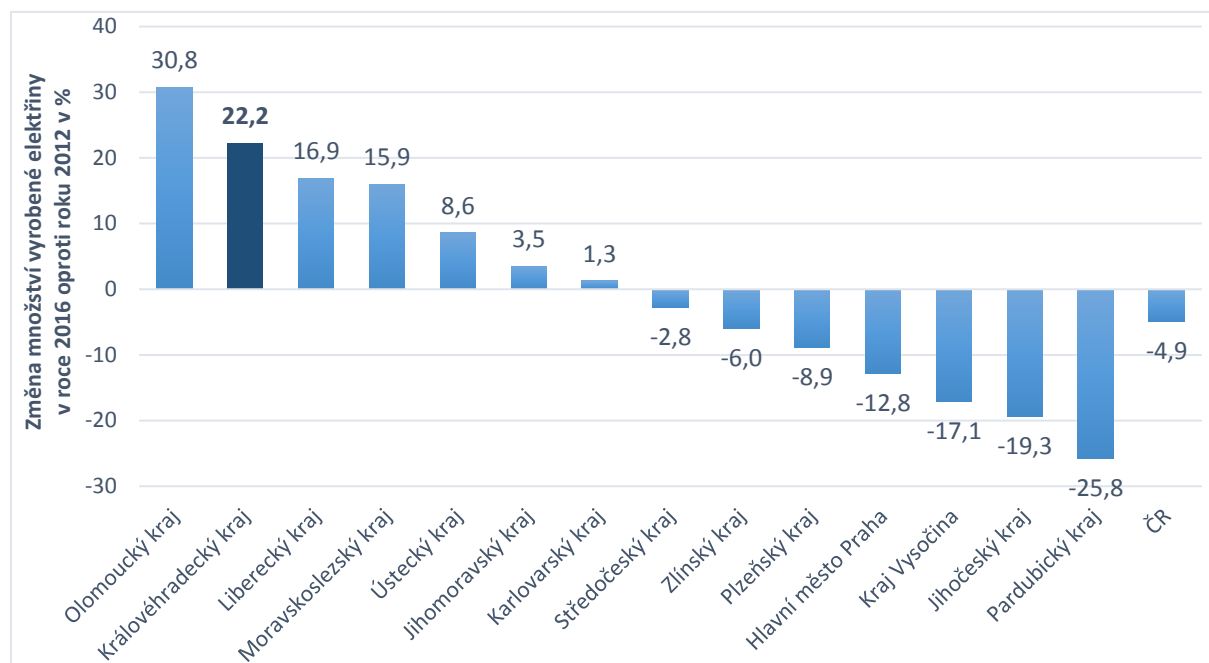
U všech sektorů, kromě dopravy se předpokládá pokles spotřeby oproti výchozímu roku. Nárůst spotřeby v kraji v sektoru dopravy se předpokládá díky růstu elektromobility. V ostatních sektorech je pokles vyvolán růstem energetické účinnosti spotřebičů a výrobních technologií a rovněž vlastní výrobou elektřiny z obnovitelných zdrojů energií. Doporučená varianta budoucího způsobu zabezpečení Královéhradeckého kraje energií si klade za cíl absolutní snížení konečné spotřeby energie primárních zdrojů cca o 11 %. Z tohoto poklesu připadá nejvyšší podíl na sektor domácností, průmyslu a terciární sféru. Z nich pak je prognózována největší úspora na sektor domácností, u kterých se předpokládá výše úspor v úrovni 13 %. Předmětná úspora energie je generována zejména zvýšením účinnosti výroby tepla, spotřebičů a výstavbou nízkoenergetických budov a rekonstrukcí stávajících budov s významně lepšími tepelně-technickými vlastnostmi stavebních konstrukcí. Nezanedbatelný vliv má i výstavba lokálních energetických zařízení využívajících OZE, které eliminují zejména ztráty v distribučních soustavách energie. Významné úspory energie jsou rovněž očekávány v sektoru průmysl a to jednak zvyšováním energetické efektivity energetických systémů a budov, jednak přechodem na technologie vedoucí ke snižování energetické náročnosti produkce. Rovněž ve veřejném sektoru je prognózován významný potenciál úspor a to zejména vlivem implementace energeticky úsporných spotřebičů, snižování energetické náročnosti provozu budov vlivem důsledného uplatňování efektivního energetického managementu organizací a snižováním energetické náročnosti užívaných budov nové výstavby na bázi budov s téměř nulovou spotřebou energie a zlepšováním tepelně technických vlastností stavebních konstrukcí. Z ostatních sektorů jsou prognózovány významnější úspory zejména v sektoru energetiky.⁴⁰

Celkové množství vyrobené elektřiny v Česku v posledních letech mírně klesá. K největšímu nárůstu množství vyrobené elektřiny v roce 2016 oproti roku 2012 došlo v kraji Olomouckém (téměř 31% nárůst). Královéhradecký region nepatří k energeticky náročným průmyslovým lokalitám, přesto však nemá, vzhledem k existenci jediného významného výrobce elektrické energie (Elektrárna Poříčí II u Trutnova), pokrytu stávající spotřebu elektrické energie vlastní výrobou. Kraj je ze dvou třetin závislý na systémech dálkových rozvodů elektřiny z jiných krajů a ve výrobě elektřiny je tudíž nesoběstačný (5. nejhorší umístění mezi kraji ČR).

⁴⁰ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

Graf 316 Podíl vyrobené elektřiny v krajích ČR na celkové spotřebě elektřiny v kraji v letech 2012–2016

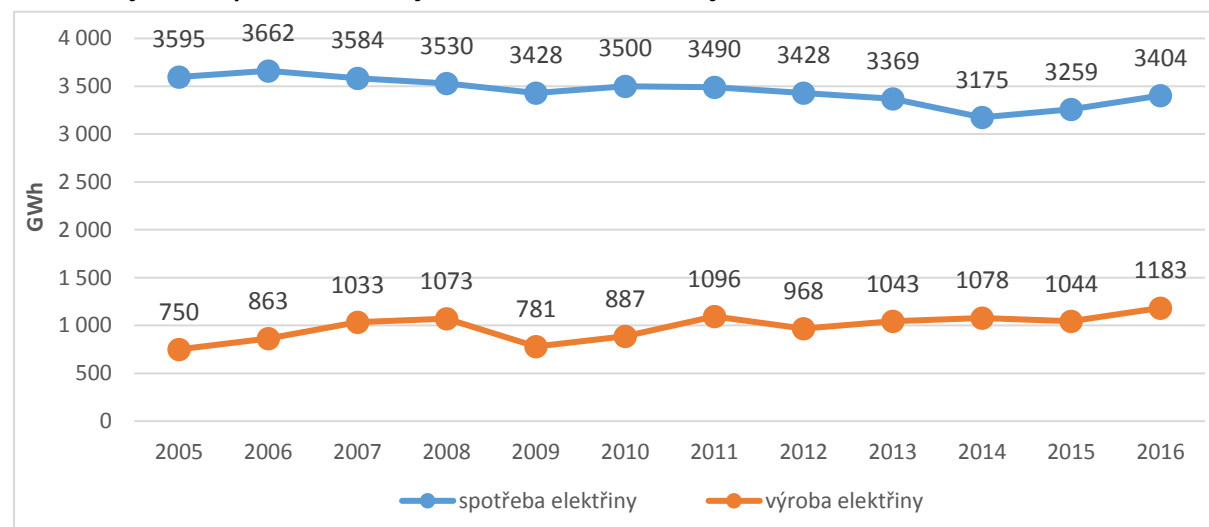
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 317 Změna množství vyrobené elektřiny v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 318 Výroba a spotřeba elektřiny v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016

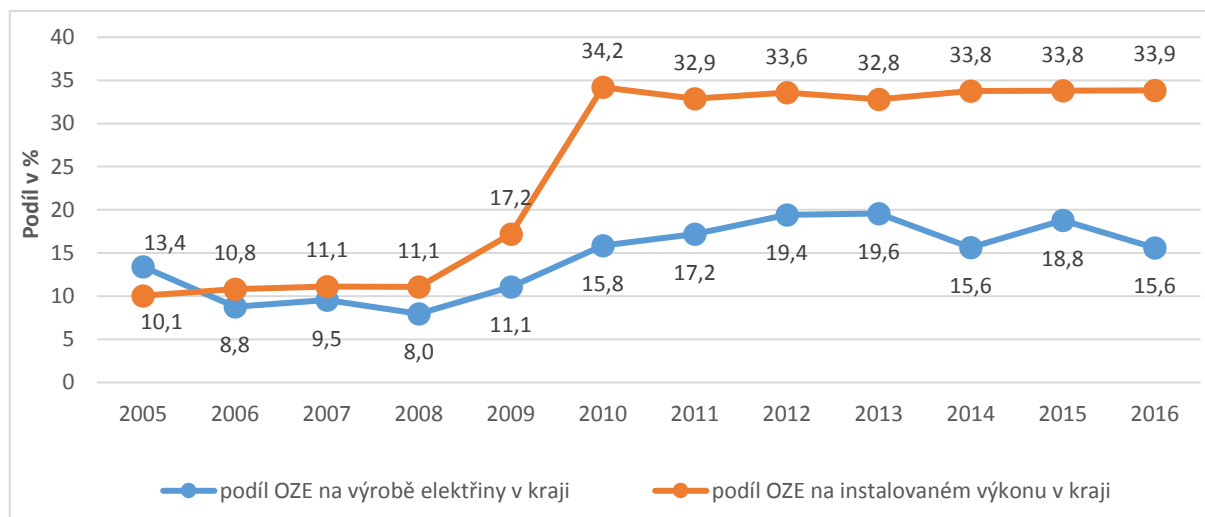
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní zpracování

Na výrobě energie se v Česku podílí především jaderné a tepelné elektrárny. Podíl obou typů zdrojů energie je v porovnání se státy EU nadprůměrný. Česko nedisponuje vhodnými podmínkami pro výrobu elektrické energie z obnovitelných zdrojů, zejména prostřednictvím vodních a větrných elektráren, jako např. Norsko nebo Rakousko. Vodní toky nemají potřebný spád ani množství vody a vhodné větrné podmínky jsou téměř výhradně pouze v pohraničních pásmech hor. Přesto podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie roste, zejména díky fotovoltaickým elektrárnám a zdrojům na biomasu. Fotovoltaické elektrárny zaznamenaly dynamický rozvoj v důsledku podpory z úrovně státu, výroba energie z těchto zdrojů je však aktuálně v porovnání s ostatními drahá. Trend navyšování podílu obnovitelných zdrojů na výrobě elektrické energie odpovídá závazkům Česka v

oblasti energetických politiky EU, kdy Národní akční plán předpokládá 15,3% podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů na celkové hrubé konečné spotřebě v roce 2020.⁴¹

V Královéhradeckém kraji v roce 2016 zaujímaly obnovitelné zdroje 15,6% podíl na celkové výrobě elektřiny (7. nejlepší umístění mezi kraji ČR). Polovinu vyrobeného množství elektřiny z obnovitelných zdrojů zaujímají v Královéhradeckém kraji fotovoltaické elektrárny, které mají zároveň druhý nejvyšší podíl (23,8 %) na instalovaném výkonu elektráren v kraji. Dle aplikace RESTEP⁴² je současná teoretická energetická soběstačnost Královéhradeckého kraje z obnovitelných zdrojů energií v energetickém mixu téměř 41 %.

Graf 319 Podíl obnovitelných zdrojů energií (OZE) na výrobě elektřiny a instalovaném výkonu

v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

4.4.2 Potenciál využití obnovitelných zdrojů

Z hlediska rozvoje využívání obnovitelných zdrojů energie v Královéhradeckém kraji se jeví jako nejperspektivnější využití energie biomasy. Na území kraje se vyskytuje biomasa především ve formě odpadů z obilné, kukuřičné a řepkové slámy, kejdy, dřevozpracujících závodů a lesních odpadů. Nároky na území by si v případě zvýšeného využívání biomasy kladlo především pěstování rychlerostoucích travin a dřevin. Dostupný energetický potenciál biomasy v kraji je dle aplikace RESTEP⁴³ téměř 12 mil. GJ, z toho 9 mil. GJ je energie z plodin a 3 mil. GJ energie z kejdy.

Využití solární energie na území Královéhradeckého kraje odpovídá trendu v ČR, tedy skokový nárůst nově připojovaných zdrojů, zejména v letech 2009 a 2010 (tzv. solární boom), a to především v Polabí. Obrovský potenciál však mají tzv. střešní elektrárny. Dle aplikace RESTEP je v kraji při osazení

⁴¹ Ministerstvo průmyslu a obchodu (2016): Národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů. <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/54909/62718/649151/priloha001.pdf>

⁴² Česká zemědělská univerzita v Praze, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Ministerstvo životního prostředí ČR (2018): RESTEP – Interaktivní mapa obnovitelných zdrojů pro regionální udržitelné plánování v energetice. <https://restep.vumop.cz/>

⁴³ Česká zemědělská univerzita v Praze, Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, Ministerstvo životního prostředí ČR (2018): RESTEP – Interaktivní mapa obnovitelných zdrojů pro regionální udržitelné plánování v energetice. <https://restep.vumop.cz/>

všech 53 mil. m² plochy střech budov fototermikou a fotovoltaikou (v poměru 50 na 50) teoreticky možné získat ze slunce až 3,6 mil. GJ energie na výrobu elektřiny a až 15,8 mil. GJ energie na výrobu tepla.

Dobré podmínky pro využití energie větru jsou jen na velmi malé části území kraje, proto je využití tohoto zdroje v současnosti prakticky na nulové úrovni. Nicméně teoreticky maximálně dostupná energie dle aplikace RESTEP činí až 2 mil. GJ energie. Největší potenciál pro výrobu větrné energie vykazují Žacléřsko, horské oblasti v čele s Krkonošemi a Orlickými horami, a také krkonošské podhůří.

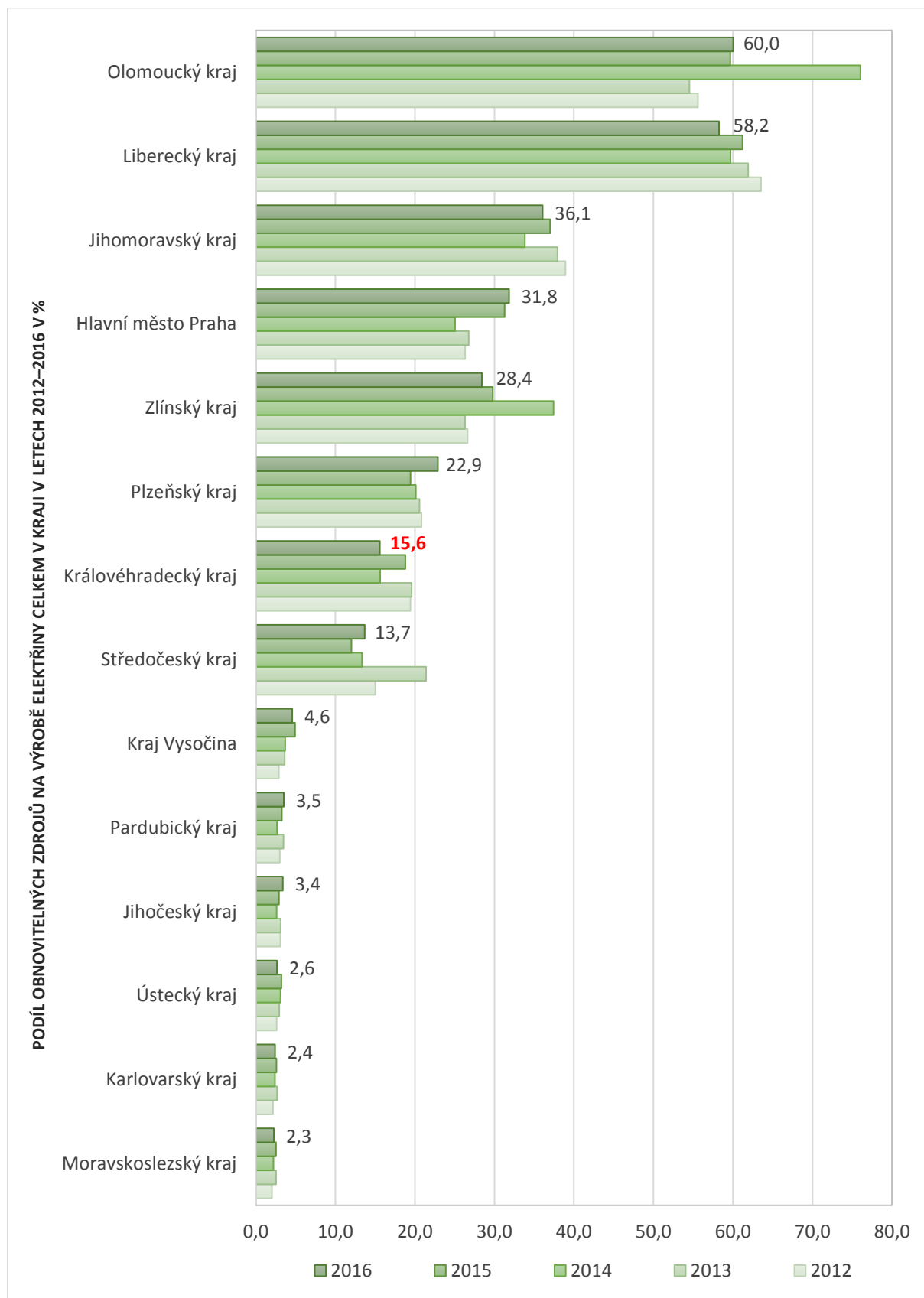
V rámci využívání vodní energie hrají v kraji svoji roli vodní elektrárny větších výkonů a přes 140 malých vodních elektráren. Teoretický potenciál vodních toků nelze vyčíslit.

Pro snížení podílu znečišťování ovzduší vlivem malých, středních i velkých zdrojů tepla je vhodné nahrazovat zejména fosilní pevná a kapalná paliva ekologickými palivy a energií. V lokalitách, kde z technického a ekonomického hlediska není dostupná dodávka tepla ze stávajících ekologických zdrojů tepla, ani připojení na rozvody zemního plynu, je (pro vytápění či ohřev teplé užitkové vody) možné využívat alternativní druhy energie. Jsou to například zkapalněné topné plyny (propan a propan-butan), topný olej (extra lehký, nízkosirný) a bioplyn vznikající rozkladem organických látek (využití je možné například u čistících stanic odpadních vod nebo u provozoven zemědělské živočišné výroby). Dále pak tepelná čerpadla (poměrně vysoké pořizovací náklady, dlouhodobá ekonomická návratnost), biomasa (dlouhodobá perspektiva zejména tam, kde ani v budoucnu není uvažováno o plynofikaci) či solární kolektory (souběžně s jiným zdrojem energie).⁴⁴

Více než polovina obcí v dotazníkovém šetření (2018) uvedla, že se v katastru jejich obce nenachází žádný alternativní zdroj energie. V obcích, na jejichž katastru tyto alternativní zdroje energie existují, má nejvyšší zastoupení výroba solární energie (22 % obcí), z toho cca tři čtvrtiny mají solární zdroj za účelem výroby energie a čtvrtina za účelem ohřevu vody, tepla či vzduchu. Více než 10 % obcí uvedlo, že má na svém území vodní zdroj energie a v 8 % obcí se nachází zařízení pro výrobu energie z biomasy nebo bioplynová stanice. Více než čtyři pětiny obcí s méně než 250 obyvateli uvedly, že se u nich nenachází alternativní zdroj energie. Ve venkovských obcích dominují solární zdroje energie, s velikostí obce také roste podíl výroby energie z vody a výroba energie z biomasy. V územním měřítku dle SO ORP jsou podíly alternativních zdrojů v obcích velmi rozdílné. Nejvyšší podíl alternativních zdrojů uvedly obce ve SO ORP Nová Paka, Vrchlabí, Náchod, Jaroměř. Na druhém protipólu jsou obce ve SO ORP Hořice, Hradec Králové a Jičín.

---

⁴⁴ Krajský úřad Královéhradeckého kraje (2017): Aktualizace územně analytických podkladů Královéhradeckého kraje – Rozbor udržitelného rozvoje území. <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/uzemni-planovani/4--Uplna-aktulizace-UAP-KHK---textova-cast---PRURU-a-RURU.pdf>

Graf 320 Podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny v krajích ČR v letech 2012–2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

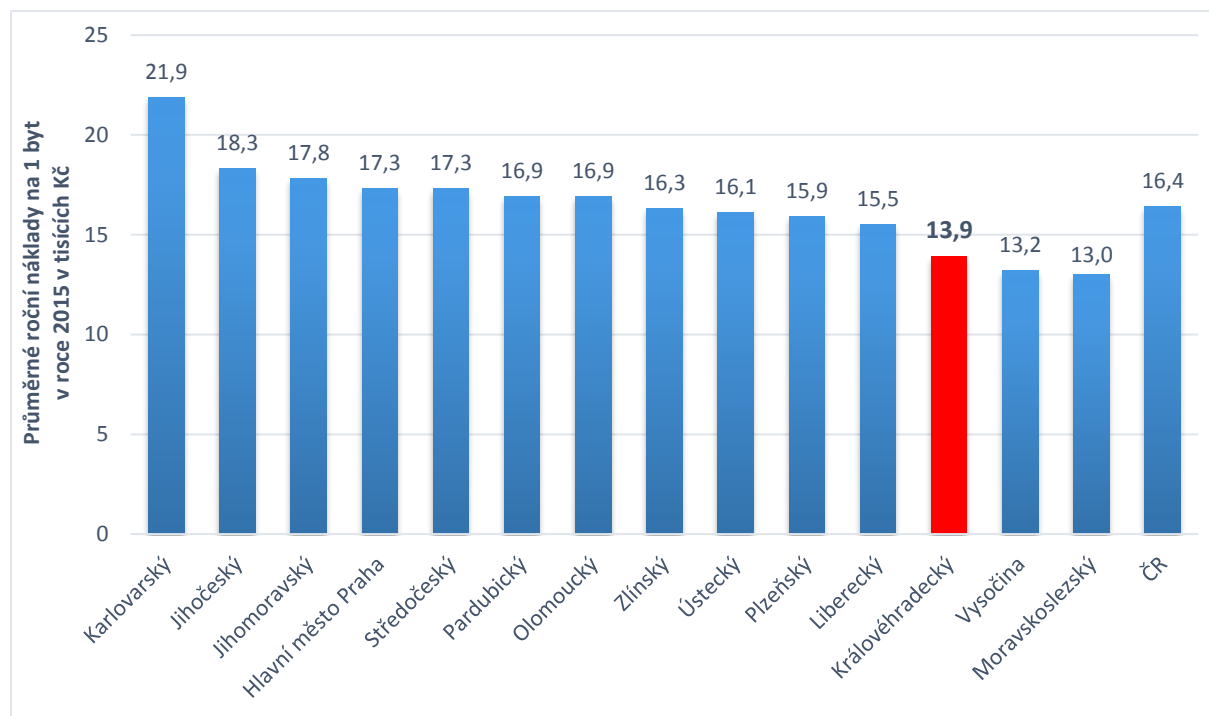
4.4.3 Zásobování teplem

V Královéhradeckém kraji se nachází několik desítek soustav zásobování teplem (SZT), nejvýznamnější jsou soustavy SZT Hradec Králové, SZT Trutnov, SZT Dvůr Králové nad Labem a SZT Náchod. Největší soustavou na území kraje je soustava napojená na Elektrárnu Poříčí. Celková délka všech sítí

v Královéhradeckém kraji činí cca 446,8 km, z čehož zastoupení jednotlivých druhů je následující: teplovodní rozvody 210,3 km, horkovodní rozvody 149,4 km a parní rozvody 87,1 km. Při výrobě tepelné energie v kombinaci s výrobou energie elektrické je na území kraje využíváno dvou technologií. Jedná se o výrobu v parních elektrárnách a výrobu v plynových a spalovacích elektrárnách. Nejpoužívanějším palivem pro výrobu tepelné energie je hnědé uhlí, druhým nejpoužívanějším palivem je zemní plyn. Provozovnou s nejvyšším teplotním výkonem je Elektrárna Poříčí II (294 MW), která byla vybudována v roce 1957. Provozovatel tohoto zdroje, společnost ČEZ, a.s. zatím neplánuje ukončení provozu tohoto zdroje a dále bude provádět údržbu a modernizaci za účelem prodloužení životnosti. V roce 2017 bylo průměrně stáří provozoven 17 let s průměrnou plánovanou životností 24 let. Je tedy patrné, že většina zdrojů bude muset být roku 2040 podrobena rekonstrukci či modernizaci za účelem prodloužení životnosti. V případě soustav zásobování teplem se předpokládá poměrně významný pokles spotřeby prodaného tepla konečným spotřebitelům a zejména v důsledku realizace dalších úsporných opatření na straně spotřeby.⁴⁵

Během výběrového šetření o energetické spotřebě v domácnostech v roce 2015 (tzv. ENERGO 2015) bylo zjištěno, že celková spotřeba tepla v domácnostech Královéhradeckého byla v roce 2015 1,79 mil. GJ, což odpovídá celkovým nákladům na vytápění v hodnotě téměř 1 mld. Kč. Průměrné roční náklady na vytápění na 1 byt v Královéhradeckém kraji byly ve srovnání s ostatními kraji 3. nejnižší (13,9 tis. Kč), což je zároveň podprůměrná hodnota ve srovnání s ČR (16,4 tis. Kč).

Graf 321 Průměrné roční náklady na vytápění v domácnostech v krajích ČR v roce 2015

Zdroj: Statistická ročenka ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

⁴⁵ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

Podíl ekologicky šetrnějších paliv na vytápění se v domácnostech Královéhradeckého kraje dlouhodobě zvyšuje. Na území kraje bylo v letech 2010–2016 v rámci dotačních titulů pro sektor domácností (Zelená úsporám a Nová zelená úsporám) podpořeno celkem 1 959 projektů. Z tohoto celkového počtu bylo 1 114 projektů zaměřeno na podporu solárních termických systémů. Druhý nejvyšší počet projektů byl zaměřen na instalaci tepelných čerpadel (329).⁴⁶

4.4.4 Zásobování plynem

V porovnání s většinou členských států Evropské unie má Česká republika zajištěnu bezpečnost zásobování zemním plynem na nadstandardní úrovni. Do České republiky plyn proudí z různých zdrojů a několika dopravními cestami. Bezpečnost dodávek vyplývá také ze skutečnosti, že je ČR pro plynárenskou oblast významnou tranzitní zemí. Přes území ČR se do dalších států EU přepravují miliardy m³ plynu ročně. To představuje významnou záruku bezpečnosti, že zásobování České republiky plynem nebude ohroženo, protože by současně znamenalo ohrožení několika dalších významných odběratelů plynu ve velkých státech EU.

Královéhradecký kraj má vysoký stupeň plynofikace a je zásobován zemním plynem z vysokotlakých plynovodů, které jsou převážně ve vlastnictví společnosti GasNet, s.r.o. Na území kraje je plánována stavba velmi vysokotlakého plynovodu (VTL) vedoucího z obce Olešná (Kraj Vysočina) až na hranici s Polskem. V oblasti zásobování zemním plynem jsou postupně podnikány kroky pro posílení distribuční soustavy (rekonstrukce stávajících sítí), rozvoj soustav však již není tak značný (zvýšení ceny zemního plynu, přechod na obnovitelné zdroje energie).⁴⁷

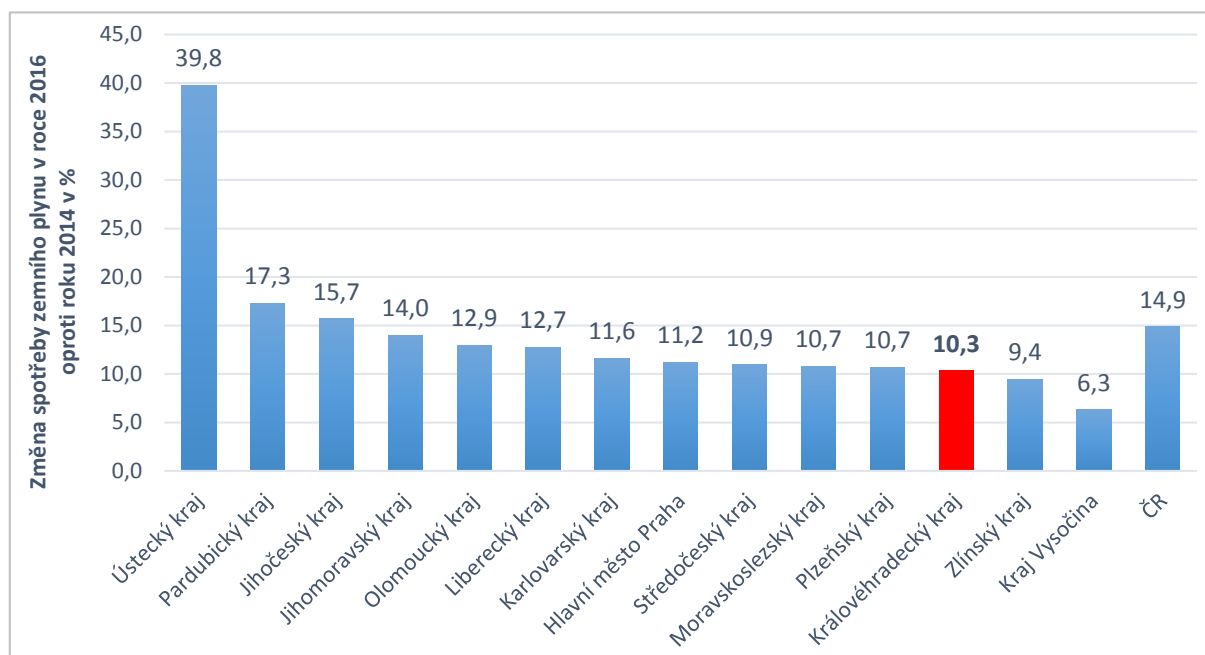
K největšímu nárůstu spotřeby plynu v letech 2014–2016 došlo v kraji Ústeckém (téměř 40% nárůst). Nárůst v Královéhradeckém kraji byl ve srovnání s ostatními kraji ČR 3. nejnižší (10,3% nárůst) a byl tak pod průměrem ČR (14,9% nárůst spotřeby zemního plynu). Nicméně spotřeba zemního plynu v ČR

i KHK od roku 2005 až na menší výkyvy v některých letech klesá především kvůli klimatickým podmínkám, jež vykazují dlouhodobě nadnormálové hodnoty, a kvůli dalším faktorům, jako jsou ekonomický útlum, nestálá cena plynu pro konečné spotřebitele nebo úsporná opatření v odběrech energie. Vlivem zmíněných faktorů klesla za posledních 10 let spotřeba plynu v Královéhradeckém kraji o téměř 17 %. Příčinu poklesu počtu odběratelů v domácnostech lze spatřovat v substituci stávajícího způsobu vytápění například za tepelná čerpadla či kotle na spalování biomasy. Výrazný pokles spotřeby plynu lze přiřadit výraznému snižování energetické náročnosti budov vlivem zlepšení tepelně-technických vlastností budov, které bylo v minulých letech též podpořeno dotačními tituly (např. Zelená úsporám, Nová zelená úsporám).⁴⁸

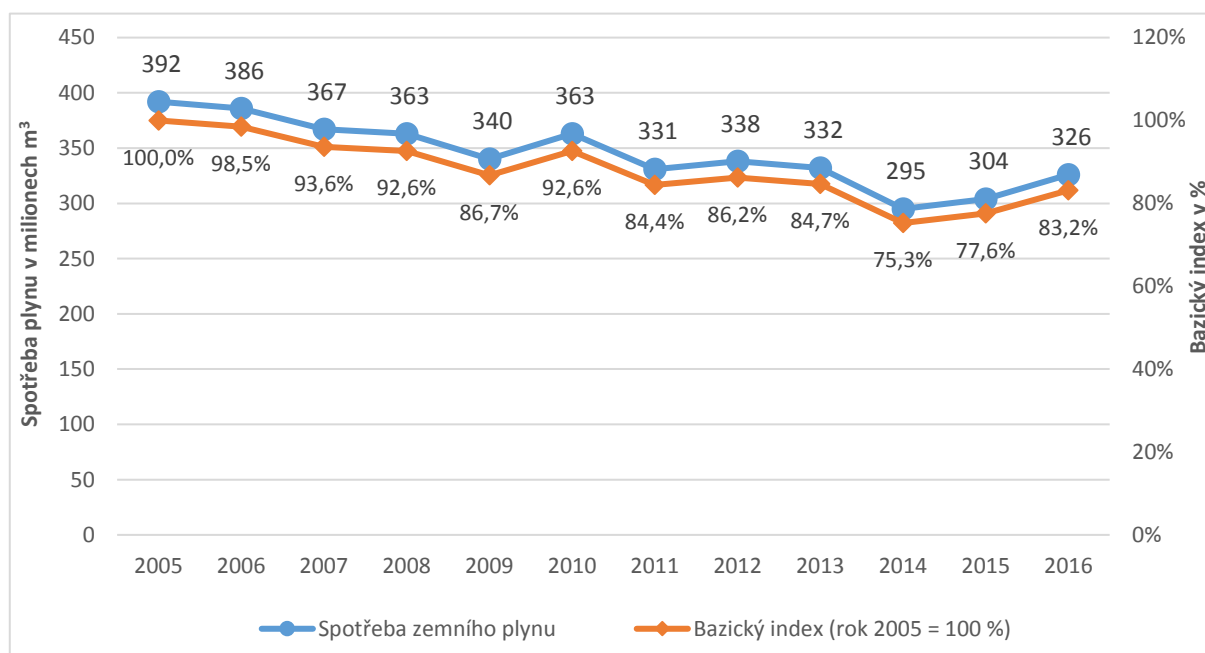
⁴⁶ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

⁴⁷ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

⁴⁸ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

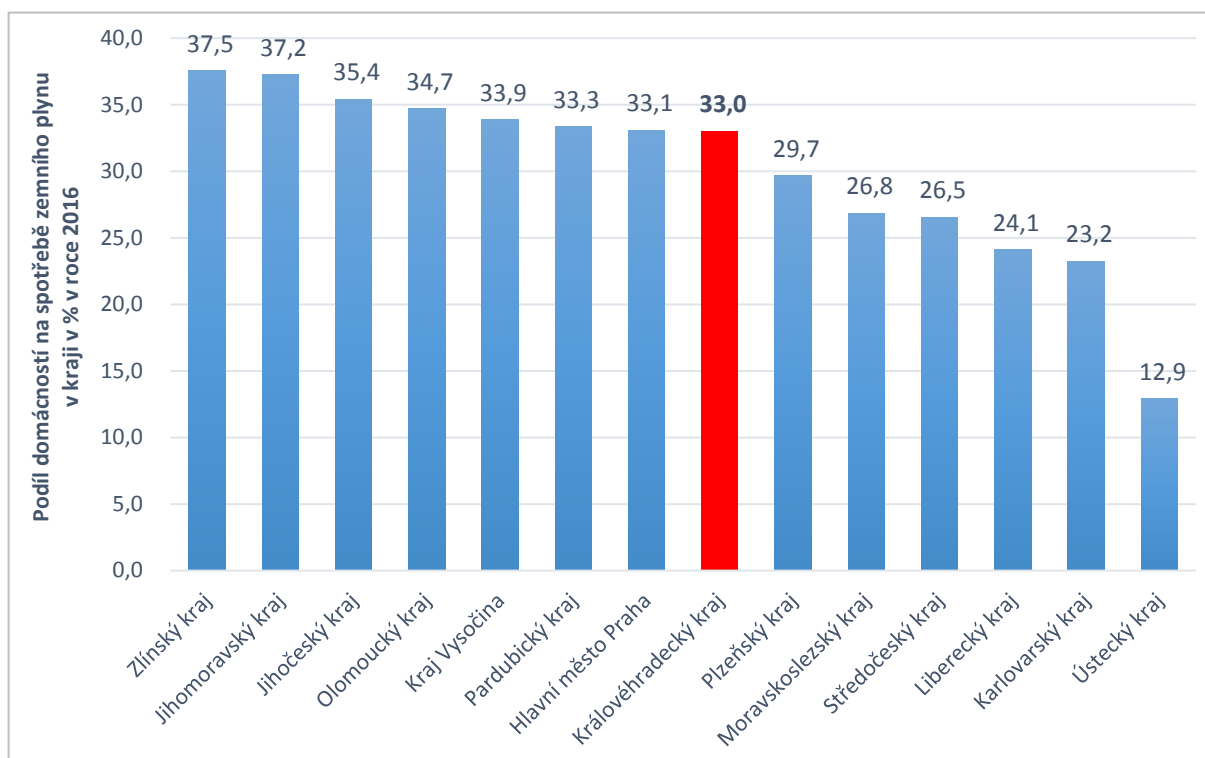
Graf 322 Změna spotřeby zemního plynu v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2014

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

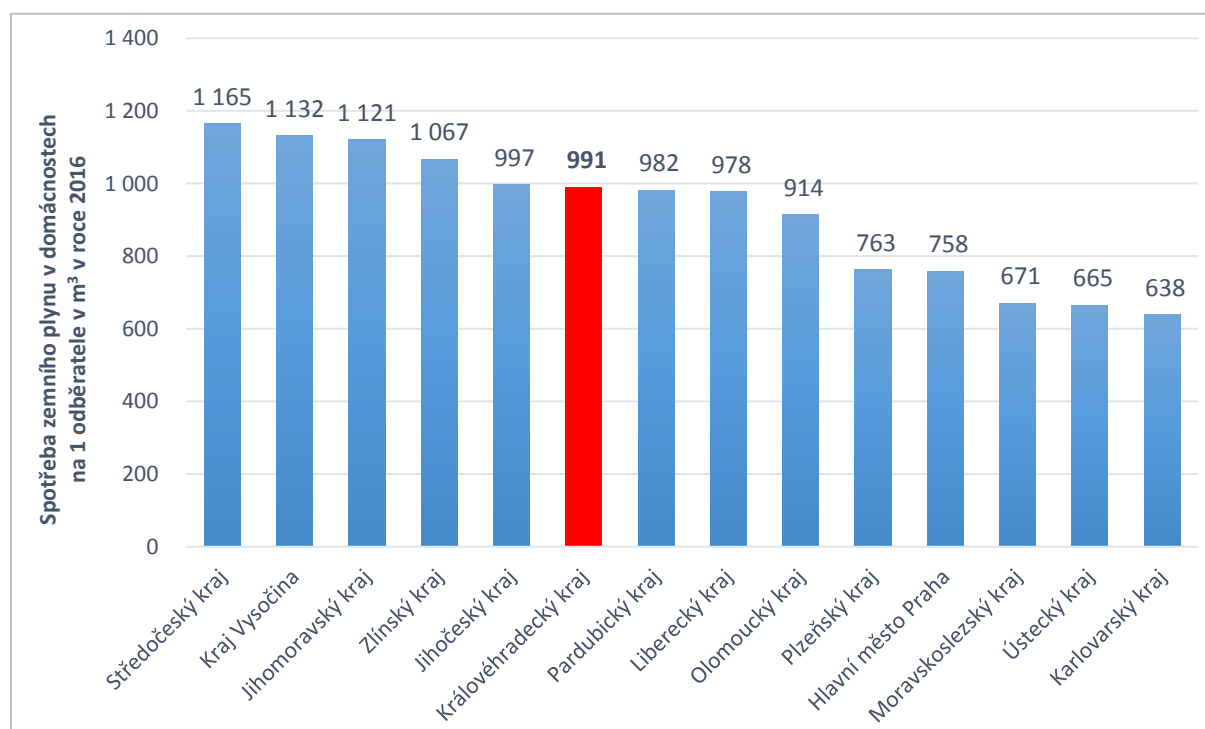
Graf 323 Spotřeba zemního plynu v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

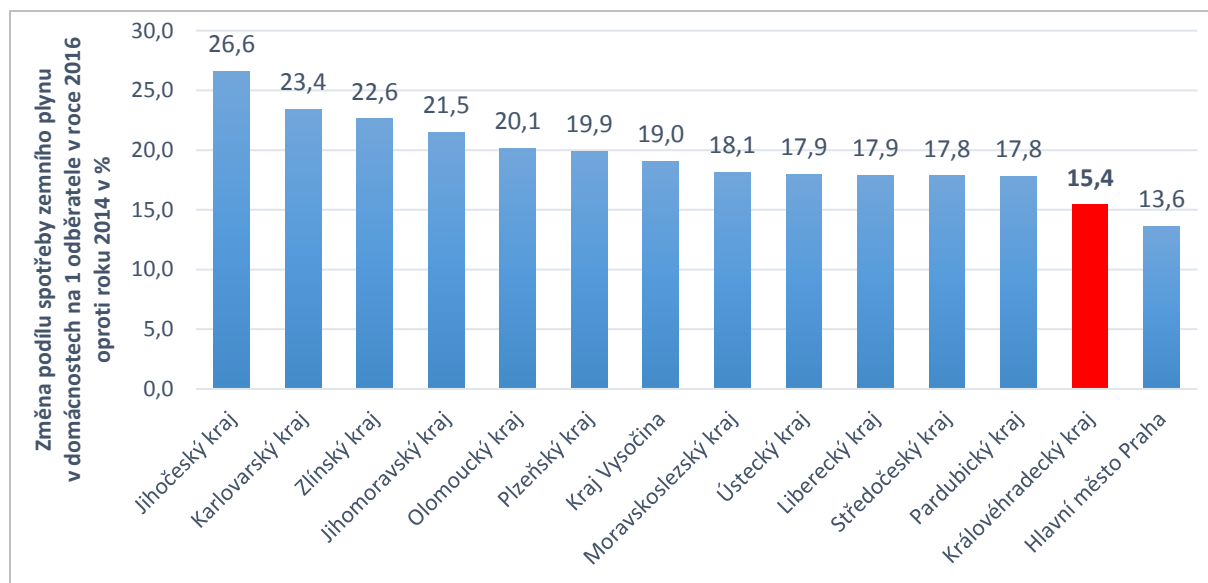
Větší podíl na spotřebě zemního plynu v krajích mají velkoobdobatelé. Druhý nejvyšší podíl zaujímají domácnosti. V Královéhradeckém kraji se domácnosti podílí třetinou na celkovém spotřebovaném zemním plynu na území kraje (8. nejvyšší hodnota ve srovnání s kraji ČR). Spotřeba zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele byla v Královéhradeckém kraji v roce 2016 ve srovnání s kraji ČR 6. nejvyšší (991 m³ na 1 odběratele). Oproti roku 2014 narostl tento podíl spotřeby zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele v roce 2016 o 15,4 % (2. nejvyšší nárůst v krajích ČR).

Graf 324 Podíl domácností na spotřebě zemního plynu v kraji v roce 2016

Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 325 Spotřeba zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele v krajích ČR v roce 2016

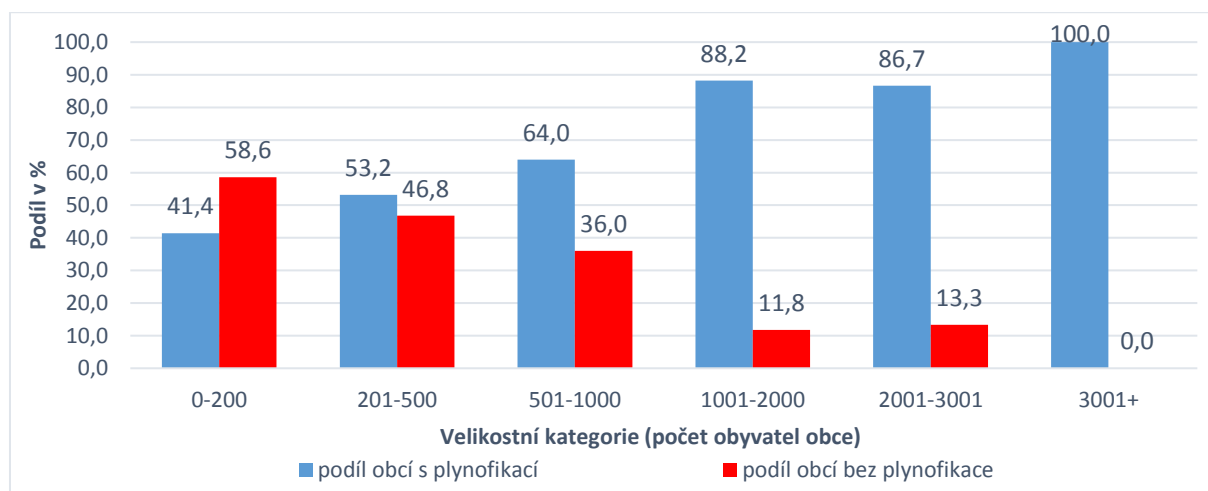
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 326 Změna podílu spotřeby zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele v krajích ČR v roce 2016 proti roku 2014

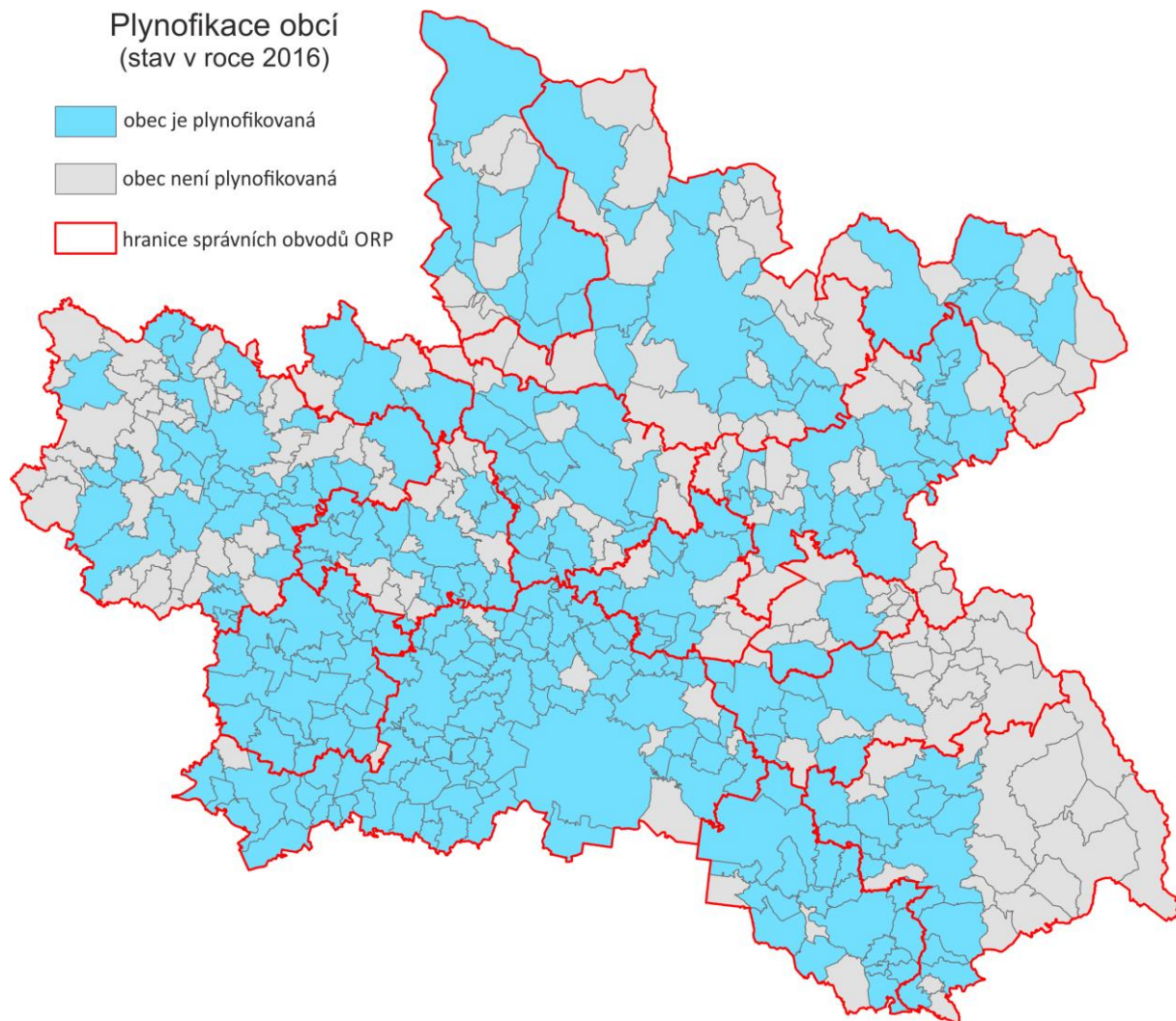
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní výpočet a zpracování

V roce 2016 se v Královéhradeckém kraji nacházelo celkem 180 obcí (40,2 % z celkového počtu obcí v kraji), které nejsou plynofikované. Téměř polovina obcí, ve kterých je zaveden plyn, je kompletně plynofikována. Méně než 25 % plynofikovaných bytů disponuje pouze 6 % plynofikovaných obcí. Obce, jenž nejsou plynofikované, jsou alokovány především v horských a podhorských oblastech (Orlické hory, Jestřebí hory, Podkrkonoší, část Krkonoš) a Českém ráji. Nejvyšší míra plynofikovaných obcí je ve správních obvodech ORP Nový Bydžov (96 %) a ORP Hradec Králové (91 %). Nejmenší % plynofikovaných obcí je ve správním obvodu ORP Nové Město nad Metují (15 %). Rozdílná plynofikace obcí je dána hlavně dostupností VTL soustavy v konkrétním území.

Dle velikostních kategorií obcí je nejvyšší podíl obcí bez plynofikace (58,6 %, 58 obcí) u nejmenších obcí do 200 obyvatel. Celkem 268 obcí KHK s celkem 485 200 obyvateli je připojeno na plynovod (v některých nejsou pokryty všechny části obce). Plyn není k dispozici ve 180 samostatných obcích s celkem 65,9 tis. obyvateli. Plynovodní přípojku má v připojených obcích 61,7 % domácností s celkem 301,5 tis. obyvateli, tj. 54,7 % všech obyvatel kraje.

Graf 327 Plynofikace obcí v Královéhradeckém kraji dle velikostních kategorií obcí v roce 2016

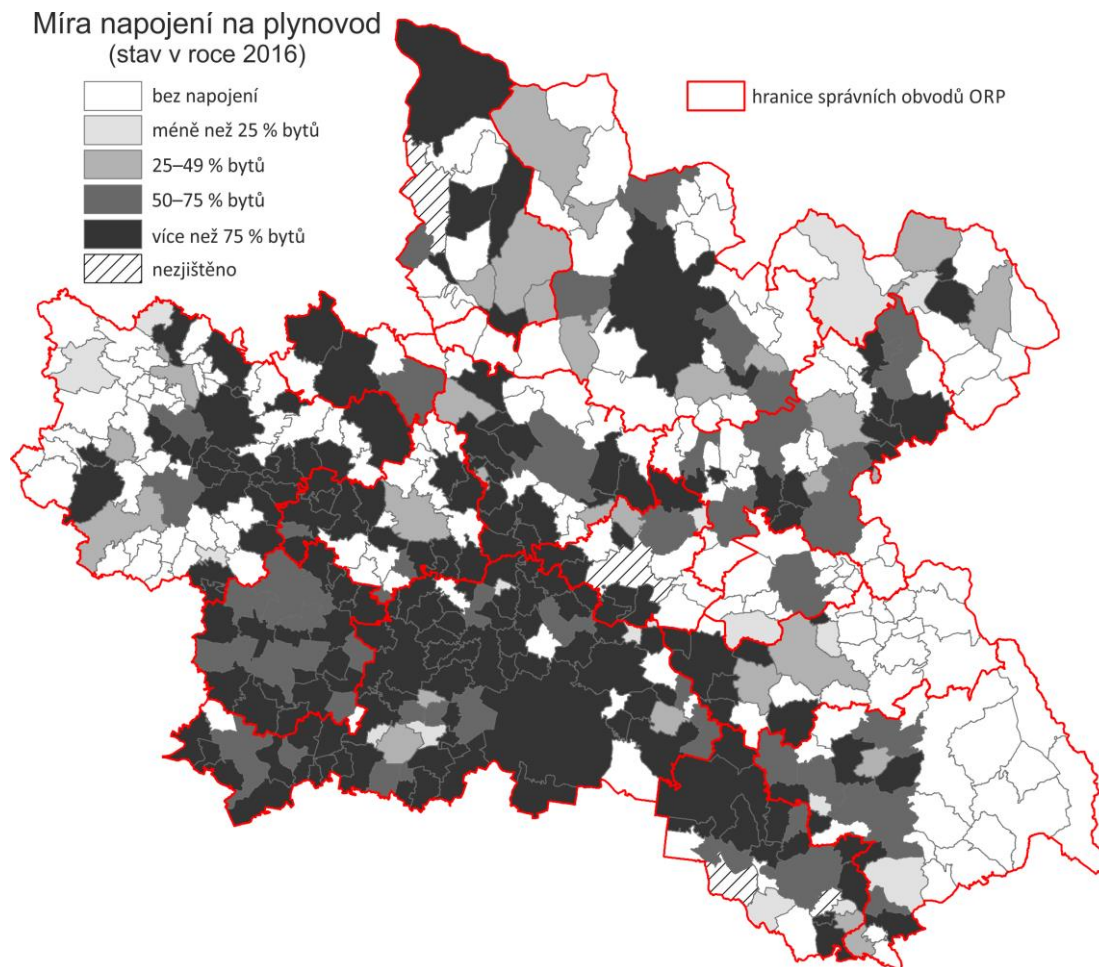
Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Mapa 38 Plynofikace obcí v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní zpracování

Změny v počtu plynofikovaných obcí se nepředpokládají, vzhledem k Plánu rozvoje distribuční soustavy GasNet, který je zaměřen zejména na dokončení plynofikace obcí výstavbou plynovodů v příslušných místních částech, resp. ulicích, podporu výstavby přípojek v již plynofikovaných lokalitách a podporu budování nových sítí při individuální výstavbě nových objektů bydlení.⁴⁹

⁴⁹ GasNet (2018): Plán rozvoje distribuční soustavy GasNet, s.r.o. v letech 2016 – 2020.
<https://www.gasnet.cz/cs/plan-rozvoje/>

Mapa 39 Míra napojení na plynovod v obcích v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní zpracování

4.5 Internet

Informační a komunikační technologie umožňují překonat prostorovou vzdálenost a eliminují tak v některých případech potřebu dopravního pohybu. Stejně jako dopravní spojení přispívají informační a komunikační technologie k prostorovému přibližování jednotlivých sídel. Tyto technologie tak mají potenciál pozitivně ovlivnit rozvoj regionů vzdálených od městských aglomerací. Jako nejdůležitější se v této oblasti jeví pokrytí signálem mobilního operátora a dostupnost vysokorychlostního internetu.

Dostupnost vysokorychlostního internetu pozitivně ovlivňuje hospodářské (např. podporuje zavádění inovací) i sociální prostředí (např. podporuje sociální začleňování či zaměstnanost).⁵⁰ Realizace těchto možností je však úzce závislá na plošném pokrytí cenově dostupným přístupem k vysokorychlostní internetové infrastruktuře a na ní poskytovaným službám. Vzhledem k tomu, že rozvoj infrastruktury poskytující vysokorychlostní připojení k internetu, je v Česku záležitostí především soukromých subjektů, dochází tak k jejímu rozvoji zejména v lokalitách s vysokou perspektivou poptávky. Tím se postupně zvětšují rozdíly v dostupnosti vysokorychlostního internetu mezi městem a venkovem, resp. periferiemi.

⁵⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu (2016): Národní plán rozvoje sítí nové generace.

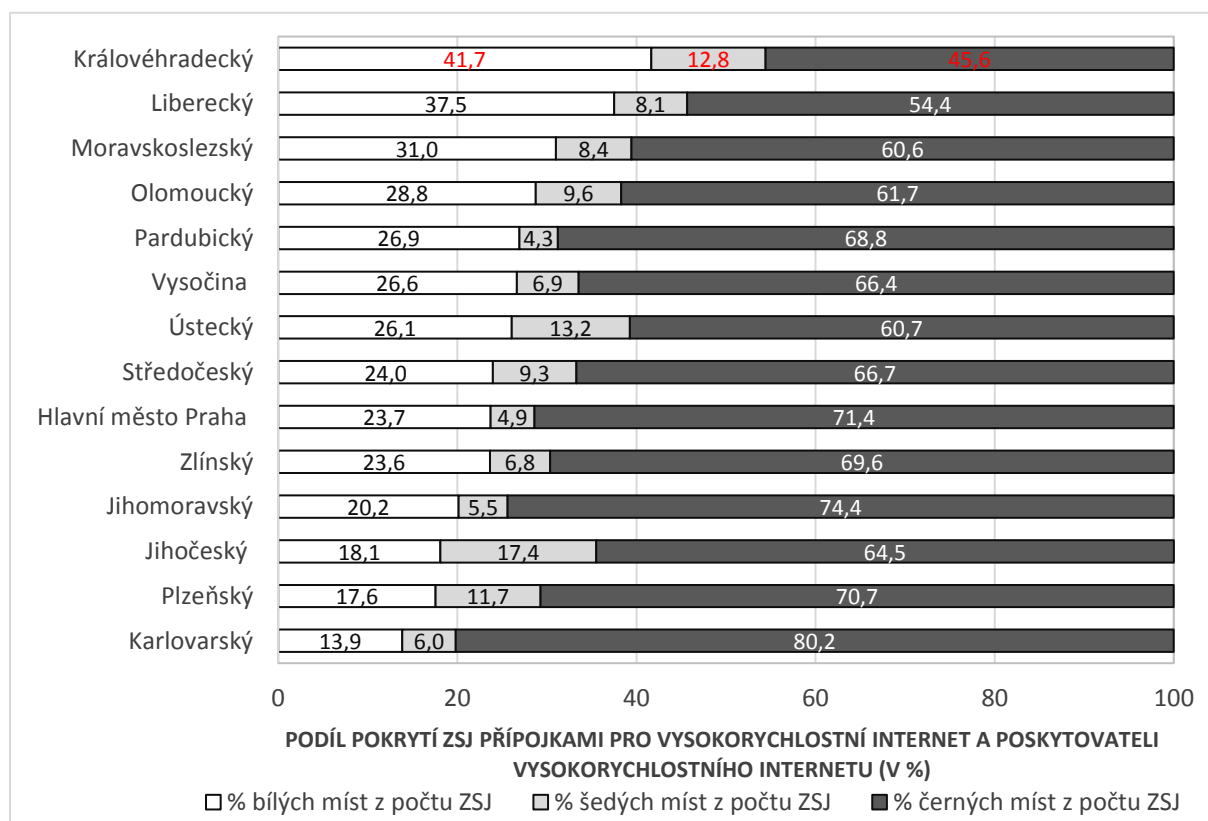
<https://www.mpo.cz/assets/cz/e-komunikace-a-posta/elektronicke-komunikace/koncepce-a-strategie/narodni-plan-rozvoje-siti-nga/2016/11/NPRSNG-27-9-2016.pdf>

Oblasti s omezeným přístupem k informační infrastruktuře, tzv. šedá a bílá místa pokrytí vysokorychlostním internetem, ve spojení s omezeným přístupem také k infrastruktuře dopravní mohou mít výrazné problémy v udržení populace s vyšším vzděláním a kvalifikovaných odborníků. Z tohoto důvodu je třeba uvažovat o posilování infrastruktury zejména v oblastech, které jinak vykazují všechny předpoklady pro naplnění svých ekonomických a residenčních funkcí, primárně tedy ve stabilizovaných územích.⁵¹

Při výpočtu barevného charakteru základních sídelních jednotek (ZSJ) vycházel Český telekomunikační úřad (ČTÚ) z poměru adresních míst, u kterých byla uvedena alespoň jedna vysokorychlostní disponibilní přípojka (rychlost nad 30 Mbit/s), ke všem adresním místům v ZSJ. Pokud byl tento poměr nižší než 50 %, byla ZSJ vyhodnocena jako bílá. Pokud byl poměr vyšší, zkoumal se počet podnikatelů, kteří v dané ZSJ uvedli nenulový počet disponibilních přípojek. Pokud byl takový podnikatel právě jeden, byla ZSJ vyhodnocena jako šedá, v ostatních případech pak jako černá.⁵²

Královéhradecký kraj je krajem s nejvyšším počtem bílých míst (41,7 % z celkového počtu) a zároveň krajem s nejnižším počtem černých míst (45,6 % z celkového počtu). Ze správních obvodů ORP jsou vysokorychlostním internetem nejméně pokryty SO ORP Trutnov (téměř 70 % území je bílým místem), Nové Město nad Metují (67,6 %) a Dvůr Králové nad Labem (61,9 %). Menší než pětina podíl černých míst z počtu ZSJ mají SO ORP Dvůr Králové nad Labem (16,5 %) a Trutnov (18,9 %).

Graf 328 Bílá, šedá a černá místa pokrytí vysokorychlostním internetem v základních sídelních

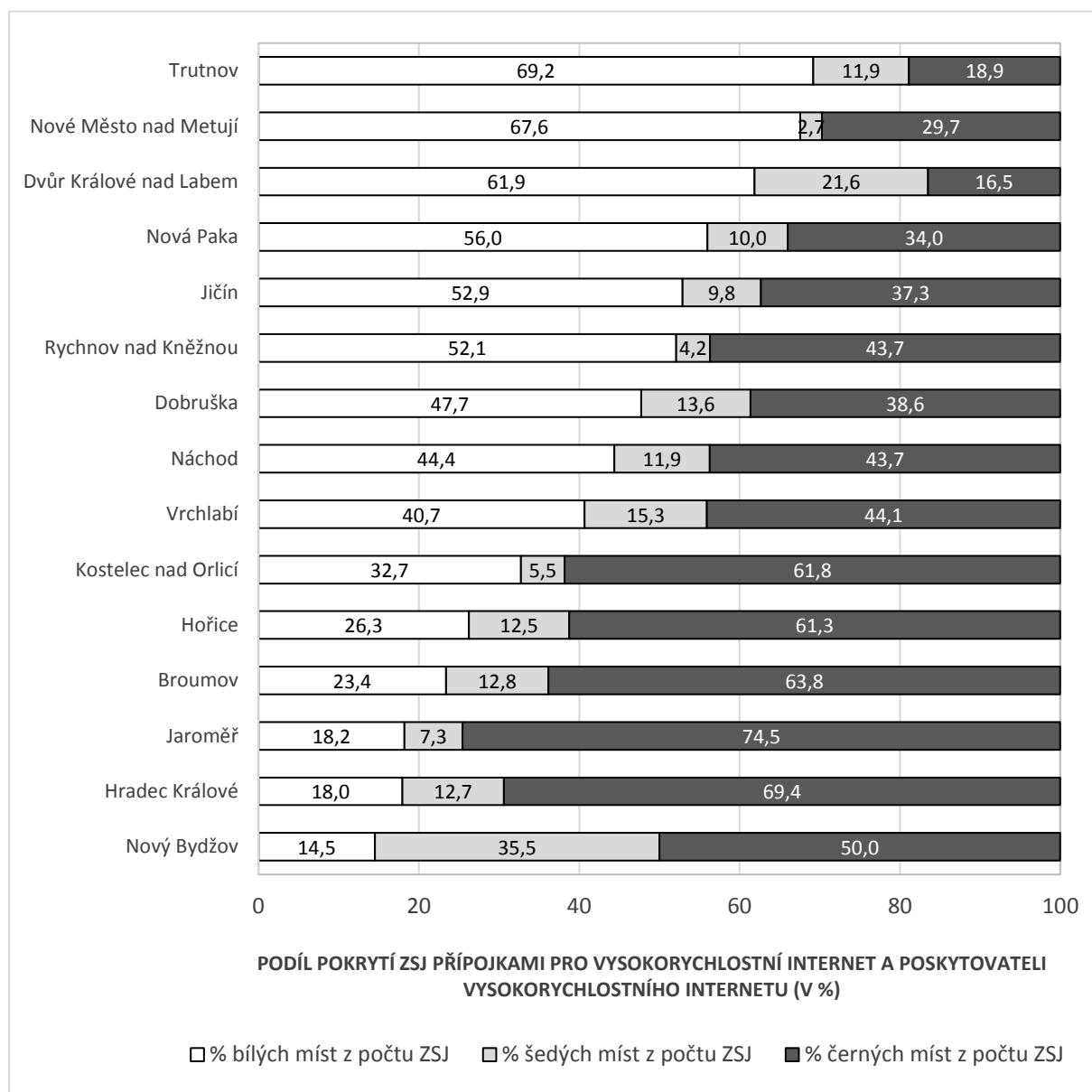

jednotkách v krajích ČR (k 21. 10. 2016)

Zdroj: ČTÚ, vlastní výpočet a zpracování

⁵¹ Ministerstvo pro místní rozvoj (2018): Analytický podklad k přípravě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

⁵² Český telekomunikační úřad (2016): Mapování NGA. <https://www.ctu.cz/mapovani-nga>

Graf 329 Bílá, šedá a černá místa pokrytí vysokorychlostním internetem v základních sídelních

jednotkách správních obvodů ORP KHK (k 21. 10. 2016)

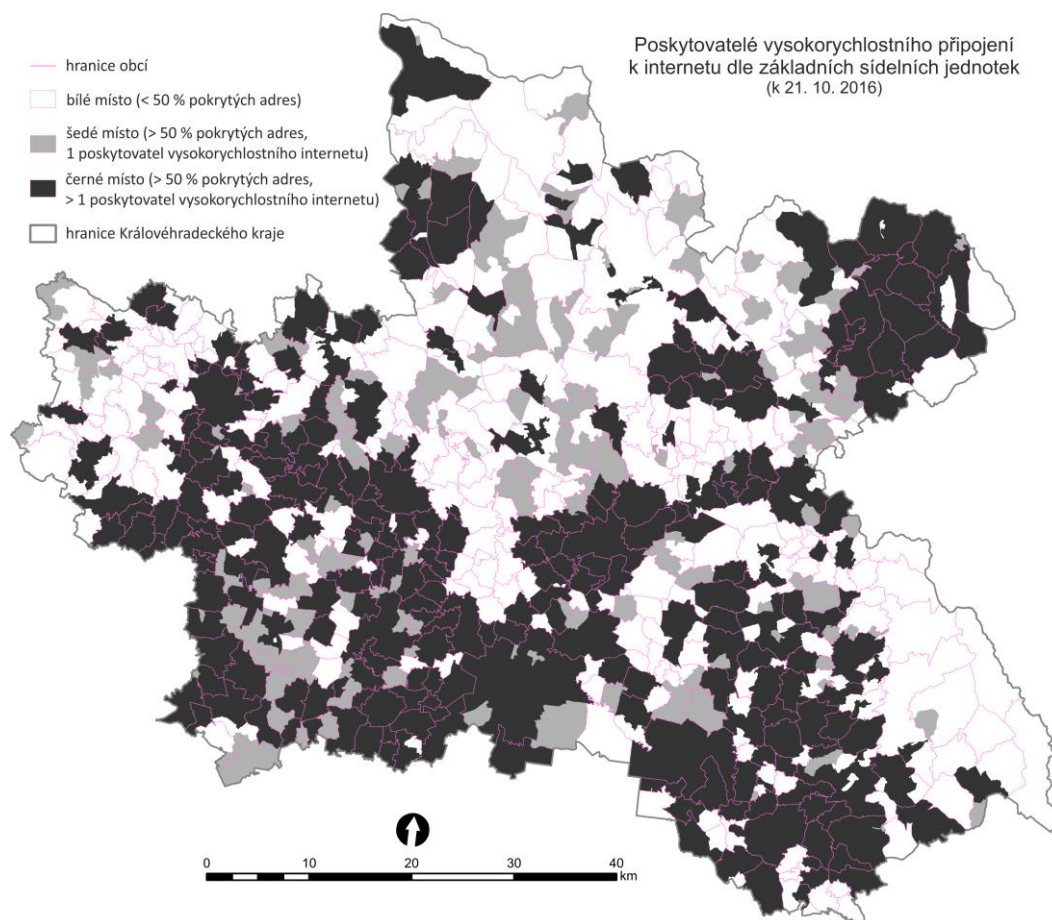
Zdroj: ČTÚ, vlastní výpočet a zpracování

Dle dotazníkového šetření obcí Královéhradeckého kraje (2018) je spokojenost s pokrytím vysokorychlostním internetem v obcích rozdělena do tří přibližně stejně velkých kategorií. Jedna třetina respondentů hodnotí pokrytí obce výborně, případně velmi dobře, třetina respondentů hodnotí pokrytí jako dobré a třetina jako nevyhovující. Nejhorší hodnotí pokrytí území obce vysokorychlostním internetem respondenti ve SO ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Rychnov nad Kněžnou, kde byla velmi špatná hodnocení zaznamenána hlavně u obcí při hranicích ČR. Hodnocení pokrytí obcí vysokorychlostním internetem zástupci obcí se značně liší od hodnot, které uvádí Český telekomunikační úřad (viz výše). Především se jedná o obce ve SO ORP Broumov a Nový Bydžov, kde je dle ČTÚ pokrytí na velmi dobré úrovni (černá místa). Znametná je vyšší míra spokojenosti s pokrytím území rychlým internetem v případě obcí s vyšším počtem obyvatel (nad 1 000 obyvatel), které jsou pro poskytovatele internetu atraktivnější z hlediska návratnosti investice, než je tomu v populačně malých obcích regionu. Nejmenší spokojenost vykazují zástupci obcí z velikostní kategorie 501–1 000 obyvatel.

|

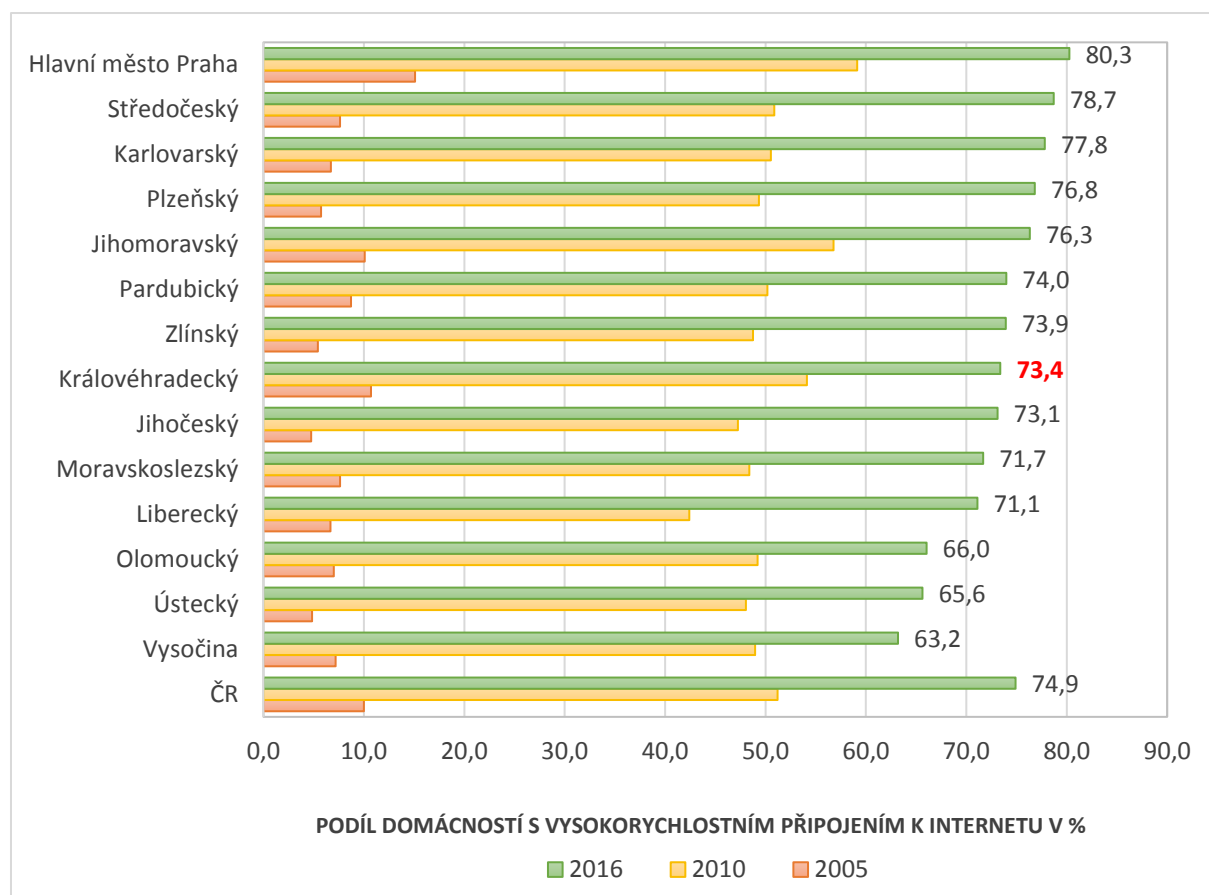
Mapa 40 Poskytovatelé vysokorychlostního připojení k internetu dle základních sídelních jednotek v Královéhradeckém kraji (k 21. 10. 2016)

Zdroj: ČTÚ, vlastní výpočet a zpracování

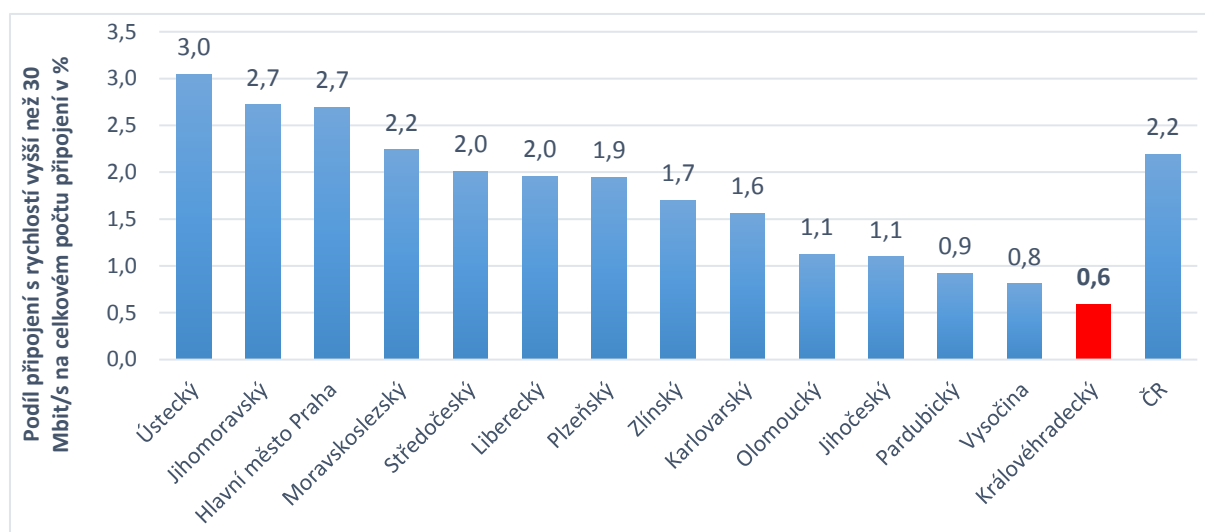
Podíl domácností s vysokorychlostním připojením k internetu každoročně stoupá. Tento indikátor převzatý z Českého statistického úřadu uvažuje za vysokorychlostní všechny přenosové rychlosti, které jsou vyšší než 144 kbit/s. Jde však o zavádějící údaj. Dle Ministerstva průmyslu a obchodu ČR by vysokorychlostní internetové připojení mělo dosahovat minimální hodnoty alespoň 30 Mbit/s (viz bílá, šedá a černá místa). Jak ukazuje měření společnosti Seznam.cz z roku 2016⁵³, v němž bylo analyzováno téměř 1 milion IP adres (přípojek), průměrné rychlosti nižší než 10 Mbit/s dosahovalo celkem 84 % přípojek a v rozmezí od 10 do 30 Mbit/s se jich připojovalo mírně přes 14 %. Na rychlost 30 a více Mbit/s dosáhla pouhá 2 % přípojek, přičemž podle přijaté strategie Digitální Česko 2.0 by měly mít tuto rychlost do roku 2020 všechny domácnosti v České republice. Průměrné rychlosti převyšující 100 Mbit/s pak dosáhlo pouze 0,01 % přípojek a to v drtivé většině v Praze. Dle tohoto měření se Královéhradecký kraj umístil na posledním místě z hlediska podílu připojení s rychlostí vyšší než 30 Mbit/s na celkovém počtu připojení v jednotlivých krajích (0,6% podíl, hluboko pod průměrem za ČR – 2,2% podíl). Z hlediska podílu připojení s rychlostí vyšší než 10 Mbit/s zaujímá Královéhradecký kraj 3. nejhorší pozici (4,1% podíl, opět hluboko pod průměrem za ČR – 16,5% podíl).

⁵³ Seznam.cz (2016): Mapa rychlosti internetu v ČR. <https://www.seznam.cz/mapa-rychlosti-internetu>

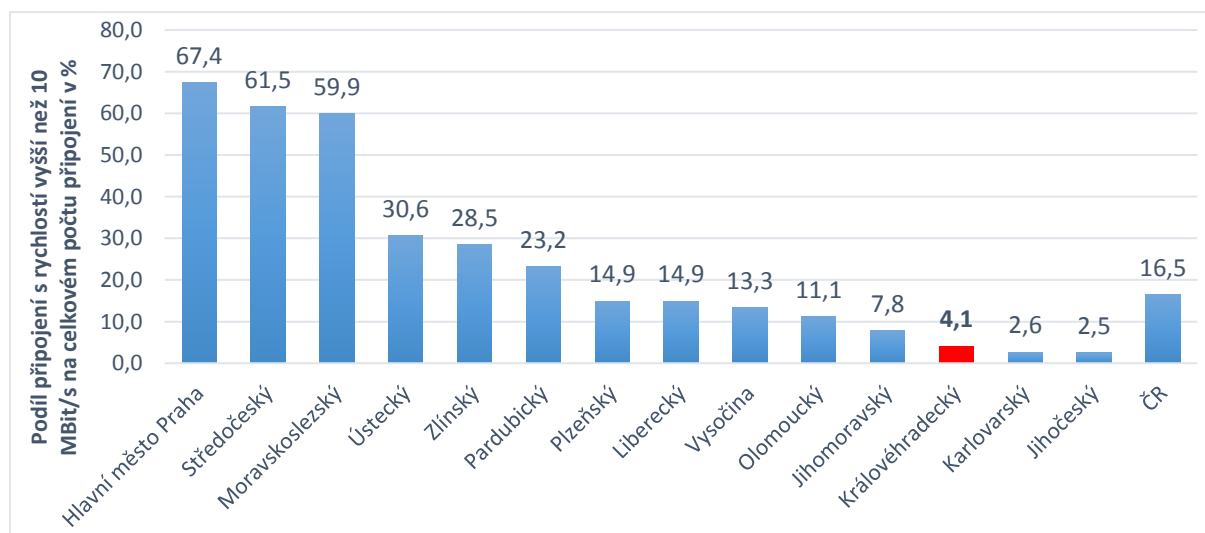
Graf 330 Podíl domácností s vysokorychlostním připojením k internetu v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016

Zdroj: Veřejná databáze ČSÚ, vlastní výpočet a zpracování

Pozn.: Tento indikátor ukazuje podíl domácností, které mají internet s vysokorychlostním připojením (umožňuje přenosovou rychlost vyšší než 144 kbit/s, jedná se o připojení ADSL, připojení přes kabelovou televizi, bezdrátové připojení, WiFi, vysokorychlostní mobilní připojení a další) na domácnostech s připojením k internetu.

Graf 331 Podíl připojení s rychlostí vyšší než 30 Mbit/s na celkovém počtu připojení v krajích ČR v roce 2016

Zdroj: Šetření společnosti Seznam.cz, vlastní zpracování

Graf 332 Podíl připojení s rychlostí vyšší než 10 Mbit/s na celkovém počtu připojení v krajích ČR v roce 2016

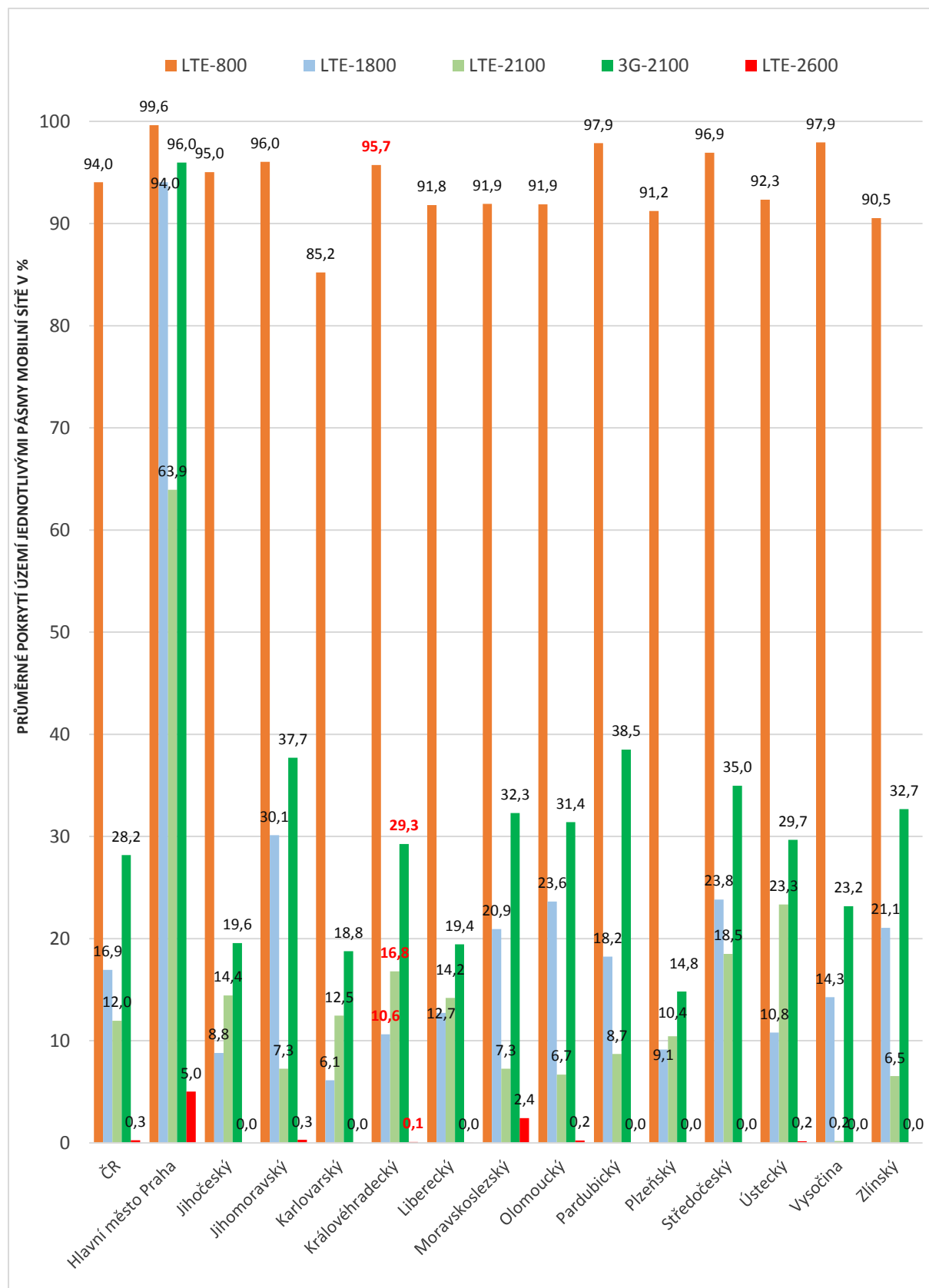
Zdroj: Šetření společnosti Seznam.cz, vlastní zpracování

Grafy níže znázorňují úroveň pokrytí území a obyvatel veřejnými širokopásmovými mobilními sítěmi LTE operátorů 02, T-Mobile a Vodafone v pásmech 800 MHz, 1 800 MHz, 2100 MHz a 2600 MHz, pomocí nichž lze využívat mobilní vysokorychlostní internet (řádové desítky Mbit/s). Dle ČTÚ je mobilním signálem a rychlým mobilním LTE internetem (řádové desítky Mbit/s) pokryto téměř 100 % populace kraje a téměř 96 % území kraje. Otázkou je skutečná dostupnost a rychlost mobilního LTE internetu v reálných podmínkách. Podmínky aukce kmitočtů pro LTE i ČTÚ umožňuje započítávat 3G do vysokorychlostního mobilního internetu, bez ohledu na to, jakou rychlost 3G síť v reálu nabízí. Mobilní operátoři se zaměřují především na pokrytí měst, kde jejich rychlé LTE konkuruje pevnému nebo bezdrátovému připojení. Na venkově je rychlost připojení k internetu řádově nižší. Každá z LTE frekvencí má své limity. Nejdůležitějším pásmem je 800 MHz, které používají všichni operátoři především mimo hlavní města. Pásma 1 800 a 2 100 MHz se používají hlavně ve větších městech. Problémem nejpoužívanějšího pásma 800 MHz je, že může rušit televizní příjem. Problém je postupně řešen zaváděním televizního signálu DVB-T/T2. Pásmem 800 MHz je v Královéhradeckém kraji pokryto téměř 96 % území Královéhradeckého kraje a více než 99 % obyvatel v kraji. V

Královéhradeckém kraji se v roce 2018 téměř nevyužívala frekvence LTE 2 600 (pokryto pouze 0,03 % obyvatel kraje), která by v budoucnosti mohla být základním prvkem nové generace LTE s rychlostí vyšší než 300 Mbit/s.

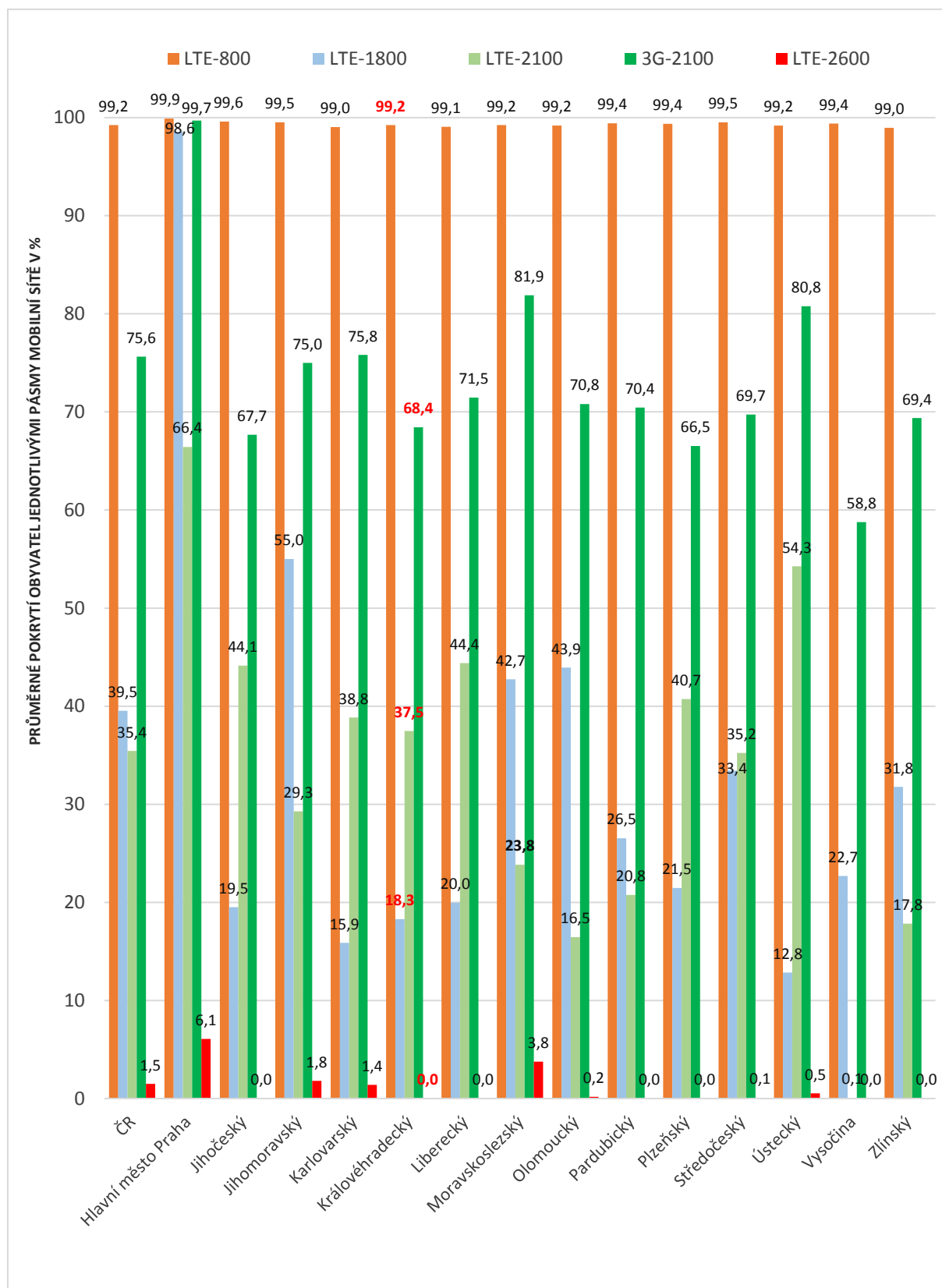
Spuštění mobilní sítě páté generace 5G (připojení až 20 Gbit/s) v ČR, která nahradí současnou technologii LTE, se očekává až v další dekádě.

Pokrytí území obce signálem mobilních operátorů hodnotí obce dle dotazníkového šetření (2018) ve více než polovině případů výborně až velmi dobře. Jako absolutně nedostačující hodnotí pokrytí signálem pouze 4,8 %, jako špatné 17,4 % obcí. Nejhorší hodnotí pokrytí území signálem obce ve SO ORP Trutnov, Broumov a Kostelec nad Orlicí, kde opět vystupuje vliv státní hranice. Nejvíce nespokojení jsou zástupci obcí s méně než 500 obyvateli, ve větších obcích a především ve městech je pokrytí signálem mobilních operátorů dostačující. Tento fakt opět poukazuje na vysokou intenzitu pokrytí hustě zalidněných oblastí, které pro poskytovatele mobilních služeb představují lukrativnější trhy.

Graf 333 Průměrné pokrytí území jednotlivými pásmy mobilní sítě v krajích ČR (k 17. 4. 2018)

Zdroj: ČTÚ, vlastní výpočet a zpracování

Graf 334 Průměrné pokrytí obyvatel jednotlivými pásmy mobilní sítě v krajích ČR (k 17. 4. 2018)

Zdroj: ČTÚ, vlastní výpočet a zpracování

4.6 Chytrý region v environmentálním pilíři

V podstatě všechna témata řešená v rámci environmentálního pilíře jsou předurčená k rozvoji využívání chytrých technologií a řešení. Společným tématem pro oblast životního prostředí, ochrany přírody, zemědělství, dopravy a energetiky je eliminace negativních dopadů na přírodu a prostředí při rozvoji lidské činnosti a čerpání zdrojů. Čím dál intenzivněji si civilizované části světa uvědomují, že přírodní zdroje nejsou nevyčerpatelné, že příroda nesnese všechno a že je potřeba vnímat dopady veškeré lidské činnosti na životní prostředí. Jinými slovy, že je potřeba se chovat udržitelně a vždy najít rozumný kompromis mezi ekonomickými a ekologickými zájmy při rozvoji společnosti.

Oblast životního prostředí a ochrany přírody mají značný potenciál v rozvoji chytrých řešení především ve vztahu k ochraně přírodních zdrojů, k eliminaci znečištění ovzduší, k rozvoji efektivního odpadového hospodářství a v dalších tématech.

V obcích Královéhradeckého kraje se postupně rozvíjejí **chytrá řešení v oblasti odpadového hospodářství**. K hledání takovýchto řešení je vede nejen vztah k životnímu prostředí ale také legislativní nástroje a finanční náročnost spojená se sběrem a ukládáním odpadů na skládku. Obce postupně zavádějí chytrá řešení spočívající především v rozvoji separace oddělitelných složek odpadu, v modernizaci technologií při sběru odpadu spočívající např. ve vážení skutečně odvezeného odpadu, štítkování popelnic a sběrných nádob, rozvoji sběrných míst a sběrných dvorů, re-use center a mnoho dalších aktivit vedoucích k jedinému cíli – dovést na skládku co nejmenší množství nevytríděného komunálního či podnikatelského odpadu. Komerční společnosti dnes obcím nabízejí mnohá řešení vedoucí k optimalizaci odpadového hospodářství, ať už se jedná o monitorovací software nebo štítkovací a vážící technologie a mnoho dalších. V Královéhradeckém kraji zavádějí či již zavedli chytrá řešení v odpadovém hospodářství např. ve statutárním městě Hradci Králové, ve Dvoře Králové nad Labem, v Jaroměři a dalších. Z menších obcí např. v Dubenci. V některých městech ČR se postupně zavádějí i různé technologicky vyspělejší sběrné nádoby na odpad, ať už se jedná např. o odpadkové koše, které lisují odpad, nebo o koše, které sami nahlásí, že jsou připravené k vývozu apod.

Další **smart technologie a řešení se hojně rozvíjejí v oblasti vodního hospodářství**. Spočívají např. v moderních technologiích ve sledování spotřeby vody – elektronické a dálkově ovládané vodoměry, čidla na měření průtoků v potrubích apod. Další smart řešení jsou uplatňovány v monitoringu kvality vody až po řešení pro koncové uživatele, kterými mohou být např. různé šetřící mechanismy na vodovodní baterie či domácí monitoringy spotřeby vody a mnoho dalších. Hojně se rozšiřují také různá řešení k využívání kohoutkové vody na běžné pití a k eliminaci vzniku plastového či skleněného odpadu z kupování balené vody.

V **oblasti monitoringu kvality ovzduší** se již po několik let uplatňují automatické monitorovací stanice, které např. ve městě Hradci Králové nepřetržitě sledují kvalitu ovzduší v exponovaných místech. Ke kvalitě ovzduší přispívají rovněž chytrá řešení ve vytápění domácností, které přicházejí i s podporou kotlíkových dotací a samozřejmě moderní technologie aplikované v průmyslových komínech a výrobnách.

Oblast dopravy a energetiky vykazují značný potenciál k tomu, aby byly prostřednictvím vhodných informačních a komunikačních technologií (ICT) rozvíjeny a dále zdokonalovány – aplikace chytrých řešení. V Královéhradeckém kraji byla řada chytrých projektů spadajících do těchto oblastí již realizována nebo se v současnosti realizuje.

Největší počet projektů byl realizován v oblasti dopravy. Spektrum využití chytrých technologií v dopravě je zde široké. Následuje seznam vybraných realizovaných chytrých řešení v dopravě v kraji:

- **Biketower v Hradci Králové** – unikátní automatický samoobslužný skladovací systém pro jízdní kola vznikl v roce 2013 jako vůbec první cyklověž v Evropě. Uvnitř cyklověže cyklisté

mohou uskladnit kola v bezpečném a suchém prostředí bez přístupu jiných osob. V roce 2018 byl provoz této cyklověže ukončen. První inovovaná verze cyklověže BIKETOWER 2.0 byla uvedena do provozu v říjnu 2015 taktéž v Hradci Králové.

- **Elektrobuses a parciální trolejbusy v Hradci Králové** – Dopravní podnik města Hradce Králové nakoupil v roce 2018 dvacet nových elektrobusů a devět parciálních trolejbusů, což se významně promítne i do nárůstu výkonů bezemisní MHD. Novými elektrobusy jsou 12 m dlouhé SOR NS 12 ELECTRIC. Minimální dojezd těchto elektrobusů je 180 kilometrů na jedno nabití. Trolejbusy značky SOR TNB 12 s pomocným bateriovým pohonem, tzv. parciální trolejbus, budou schopny ujet až deset kilometrů své trasy bez trolejového vedení.
- **Online mapa zimní údržby** – během zimní sezóny 2017/2018 spustila Údržba silnic Královéhradeckého kraje a. s. mobilní aplikaci, která zjišťuje aktuální sjízdnost na komunikacích I., II. a III. třídy. Uživatel má možnost zjistit, v jakém časovém rozmezí byla silnice ošetřena a případně zvolit bezpečnější trasu.
- **Mobilní aplikace IDS** – Královéhradecký a Pardubický kraj prostřednictvím společnosti OREDO spustily na začátku roku 2018 mobilní aplikaci IDS pro chytré telefony, ve které cestující naleznou všechny potřebné informace o autobusových i vlakových spojech. Aplikace dokáže uživatele lokalizovat a u zvolené zastávky zobrazit všechny nejbližší odjezdy. U vybraného spoje zobrazuje jízdní řád s odlišením již projetých zastávek a případným zpožděním.
- **Závorový systém s meteostanicí Chvaleč x Adršpach** – v zimní sezóně 2017/2018 byl u obcí Chvaleč a Adršpach vybudován závorový systém s meteostanicí, jehož účelem je mechanické ovládání závor za účelem uzavírky komunikace nejčastěji z důvodu závažných meteorologických změn.
- **Interaktivní parkovací cedule v Kvasínách** – od roku 2018 se zaměstnanci závodu Škoda Auto v Kvasínách na Rychnovsku se při příjezdu do obce dozví, kde mohou odstavit svůj vůz. Situaci na parkovištích monitorují magnetická čidla, která počítají průjezdy aut.
- **Projekt „Jezdíme spolu“** – projekt ŠKODA AUTO společně s jejím oddělením DigiLab odstartoval v polovině roku 2017. Firma ŠKODA AUTO svým zaměstnancům poskytla 1 500 licencí na bezplatné využívání mobilní aplikace TwoGo. Jedná se o aplikaci pro spolujízdu od společnosti SAP, kterou využívají i další koncernové značky. Zaměstnanci ji mohou používat pro jízdy soukromými i služebními vozy. Projekt má za cíl podpořit sdílení jízd zaměstnanci.
- **Rozvoj dobíjecích stanic pro elektromobily** – Skupina ČEZ, provozovatel největší tuzemské sítě „dobíječek“, nabízí v regionu východních Čech služby 11 veřejných dobíjecích stanic. Nově byly v roce 2018 instalovány dvě dobíjecí stanice na parkovišti u Safari parku Zoo Dvůr Králové nad Labem.
- **Úsekové měření rychlosti** – vzniklo primárně za účelem zvýšení bezpečnosti v dopravě (6 kamerových systémů v 8 úsecích – 2 ve Dvoře Králové nad Labem, 2 v Kocbeřích, 2 v Choustníkově Hradišti, 1 ve Vlčkovcích v Podkrkonoší a 1 v Horním Dehtově). Měření probíhá za podmínek daných zákonem o provozu na pozemních komunikacích a na základě platné veřejnoprávní smlouvy. Důvodem instalace bylo dlouhodobé nedodržování povolené rychlosti jízdy v obcích, úsekové měření rychlosti splnilo svůj účel – zklidnění dopravy – čím dál méně přestupků. Přímý přístup k záznamům je umožněn i PČR. V roce 2019 je naplánováno rozšíření z 8 na 12 měřených úseků.
- **Sdílená doprava v Hořiněvsi** – úspěšný projekt, který se nově rozšiřuje. Součástí projektu je doprava dětí do MŠ a ZŠ z okolních obcí, sdílení dopravy pro potřeby mládežnických oddílů

kopané a potřeby lékařů v obci – dovoz občanů k lékaři, a také sdílení vozidla s pečovatelskou službou.

- **Bezhotovostní platba parkovného** – na náměstí Míru v Sobotce pomocí SMS zpráv (od června 2017). Parkující má možnost operativního prodloužení platnosti parkovacího lístku nebo objednání upozornění na končící platnost parkovacího lístku.

Město Hradec Králové, jakožto hlavní nositel chytrých řešení v kraji naplňující myšlenku SMART City, plánuje od roku 2020 řídit dopravu ve městě pomocí tzv. **inteligentního dopravního systému** (ITS – Intelligent transportation system). Systém bude umět detekovat aktuální intenzitu dopravy, monitorovat dopravní zatížení jednotlivých komunikací, okamžitě reagovat na případné problémy a kongesce v dopravě a odhadovat dojezdové časy. Jedním z významných prvků ITS bude řízení semaforů na základě detekce aktuálního silničního provozu s cílem maximálně využít kapacitu silniční sítě a zvýšit plynulost a bezpečnost provozu.

Několik měst v kraji již realizuje nebo připravuje výstavbu nových terminálů veřejné hromadné dopravy. Mezi nimi jsou i města Hořice a Nová Paka. Součástí těchto terminálů bude odbavovací hala s možností bezplatného připojení k internetu a dobítí elektronických zařízení, dopravní telematika a interaktivní informační tabule o návaznostech na další spoje.

Pilotním a nejvýznamnějším SMART projektem v oblasti energetiky byl v letech 2010–2015 projekt „**Smart grid ve Vrchlabí – automatizovaná a soběstačná distribuční síť**“. V rámci tohoto projektu byly testovány moderní systémy řízení sítí. Prvním krokem, realizovaným v rámci projektu, byla unifikace napěťové soustavy na napěťovou hladinu 35 kV. Do sítě byly zároveň zařazeny dvě dobíjecí stanice pro elektromobily. V současné době je distribuční síť v mikroregionu plně automatizovaná s online monitoringem, což umožňuje rychlou reakci na případné výpadky a poruchy. V případě výpadku dodávek z jedné větve dojde automaticky k přepojení na jinou větev, čímž nedojde k výpadku dodávky pro koncového spotřebitele.⁵⁴ Portál proelektrotechniky.cz hodnotí projekt jako přínosný pro město i pro projektové organizace. Tyto organizace, zejména energetická skupina ČEZ, si zde ověřily spolehlivost fungování zmíněných automatizačních technologií v systému smart grid i reálná omezení v ekonomické efektivnosti takovýchto systémů. Městu Vrchlabí pomohla realizace projektu získat kvalitní rozvodné sítě elektřiny a tepla a vyřešit si aktuální problémy s jejich provozem. Spolehlivost městských sítí pak zvyšuje nejen celkovou kvalitu života ve městě, což je základním cílem konceptu smart city, ale rovněž znamená atraktivnost regionu pro investory, jako nezbytný předpoklad jeho dalšího rozvoje. Během období implementace byly vytvořeny a rozvíjeny trvalé vztahy vzájemně prospěšné spolupráce mezi městem Vrchlabí a skupinou ČEZ. Obě strany plánují pokračovat v rozvíjení tohoto inteligentního města a regionu v rámci navazujících projektů, například inteligentního osvětlení, rozvoje elektromobility (včetně například využívání elektrobusů) nebo dalšího zkvalitňování služeb energetických sítí s využitím moderních technologií.⁵⁵

Dílní projekty Smart Regionu Vrchlabí – ČEZ:

- automatizace sítě nízkého napětí – automatická lokalizace a vymezení poruchy, posouzení vlivu infrastruktury pro elektromobily na síť nízkého napětí

⁵⁴ ENERGO-ENVI, s.r.o. (2018): Územní energetická koncepce Královéhradeckého kraje.

⁵⁵ Proelektrotechniky.cz (2016): Projekt Smart region Vrchlabí zblízka: úspěchy, otázky a další plány. <http://www.proelektrotechniky.cz/smart-city/10.php>

- automatizace sítě vysokého napětí – automatická lokalizace a vymezení poruchy v síti s novou topologií (tzv. smyčkové zapojení)
- automatizace a online monitoring distribuční sítě
- kogenerační jednotky a teplárna, ostrovní provoz
- chytré elektroměry pro 4600 odběrných míst
- multiutilitní dům v jednom z bytových domů na sídlišti Liščí kopec, tam byly navíc instalovány chytré měřiče také na rozvody vody, plynu a tepla pro vytápění
- dvě standardní dobíjecí stanice a o jedna rychlodobíjecí
- ČEZ v rámci projektu Smart Region předal městskému úřadu a Správě KRNPAP dva elektromobily
- instalace úsporných LED svítidel v Nádražní ulici ve Vrchlabí s proměnnou svítivostí dle nastaveného režimu

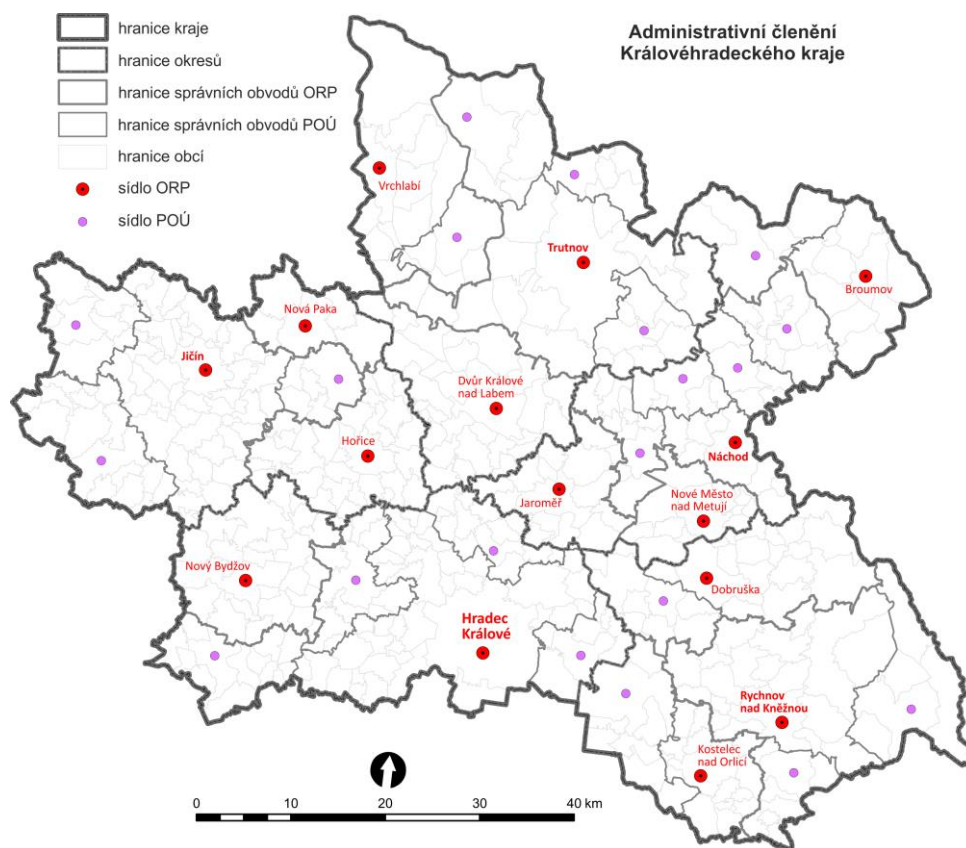
V obcích dominují chytrá řešení v souvislosti s úsporami energií a to především u veřejného osvětlení. Spadají sem větší i menší města a městyse jako Trutnov, Dobruška, Nový Bydžov, Hostinné, Meziměstí, Žacléř, Kopidlno a Žernov. Vyjmenovaní zástupci realizovali nebo chystají chytré veřejné osvětlení, které se vyznačuje nízkými provozními náklady, napájením pomocí solární energie, proměnnou svítivostí dle nastaveného režimu či dálkovým ovládním přes wifi. Naproti tomu základní školy v Hořiněvsi a Hořicích šetří na energiích pomocí tepelných čerpadel. V budovách zdravotního střediska a domova s pečovatelskou službou v Sobotce využívají k měření spotřeby tepla tzv. radiový systém odečtu. Veškerá data získána z rozdělovačů topných nákladů, měřičů tepla či vodoměrů jsou přenášeny za pomoci rádia, bez nutnosti návštěvy bytů a různých místností.

5 Institucionální pilíř

5.1 Výkon veřejné správy

Území Královéhradeckého kraje se skládá z 5 okresů (Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov), dále se dle základního administrativního členění dělí na 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 35 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Celkový počet administrativně samostatných obcí je 448, z nichž 48 má statut města a 10 statut městyse, přičemž podíl městského obyvatelstva je mírně pod republikovým průměrem. Metropolí kraje je statutární město Hradec Králové. Královéhradecký kraj spolu s krajem Pardubickým a Libereckým tvoří region Soudržnosti NUTS 2 Severovýchod.

Mapa 41 Základní administrativní členění Královéhradeckého kraje v roce 2018

Zdroj: Vlastní zpracování

Královéhradecký kraj vznikl k 1. lednu 2000 na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků – krajů a změně Ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb. Kraj, resp. jeho samosprávné orgány jsou základním článkem politiky regionálního rozvoje na krajské úrovni.

Vymezení krajů bylo výsledkem politického konsenzu nad dosavadním územněsprávním členěním, přičemž pocit sounáležitosti obyvatelstva k těmto personálním společenstvím má vazbu spíše zprostředkovanou. V případě Královéhradeckého kraje lze hovořit o jisté východočeské, případně podorlické či podkrkonošské kulturní identitě, která je však marginalizována intenzivní kulturní a ekonomickou výměnou především velkých sídel regionu a center turistického ruchu s regiony okolními, současně též oddělením některých území v rámci teprve nedávného rozdělení (Liberecký kraj, Pardubický kraj), případně místy odlišnými socioekonomickými a kulturními poměry v dříve vysídleném pohraničí. Na druhou stranu však Královéhradecký kraj ve svých současných hranicích na

rozdíl od některých jiných krajů nachází svůj odraz i v různých variantách historických krajských hranic (18. a 19. století), což jeho regionální identitu v kulturním kontextu do jisté míry posiluje.

U krajů v České republice je problémem skutečnost, že dosud se tomuto územnímu členění plně nepřizpůsobila veškerá územní veřejná správa (nekoncentrované orgány), stejně jako se tomuto územnímu členění dosud nepřizpůsobila například soudní soustava, neboť nadále vedle samosprávných krajů u nás existují i kraje jako specifické správní obvody.

Významným geografickým problémem samosprávných krajů je dále jejich vymezení prostřednictvím okresů vzniklých při reformě v roce 1960. V řadě případů tak došlo k situaci, že obce spadající k jednomu krajskému městu, byly zařazeny do různých krajů. Z hlediska komplexu geografických kritérií tím vznikl rozpor mezi územní a správní strukturou. V případě Královéhradeckého kraje bylo ve veřejné diskusi svého času problematizováno zařazení celého okresu Semily (Jilemnice, Lomnice n. Pop.) do Libereckého kraje a celého okresu Ústí nad Orlicí (Žamberk a okolí) do Pardubického kraje. Se zvyšujícím se časovým odstupem tehdejší argumenty hovořící pro změnu krajské příslušnosti zesláblly a byly převáženy zainteresovaností daného území na aktivitách ve stávajícím kraji.

5.1.1 Role kraje

Kraj je podle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajských zřízeních), ve znění pozdějších předpisů, územní společenství občanů, kterému náleží právo na samosprávu. Kraj je veřejnoprávní korporací mající vlastní majetek a příjmy vymezené zákonem a hospodařící podle vlastního rozpočtu.

Zákonem o krajích byl vytvořen spojený model výkonu krajské samosprávy a státní správy. Krajský úřad působí v rámci krajské samosprávy jako jeden z orgánů kraje a vykonává zákonem přikázané samosprávné úkoly a současně i přenesenou působnost v oblasti státní správy. Kraj zejména pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při výkonu samostatné a přenesené působnosti chrání veřejný zájem.

Při výkonu státní správy je správním obvodem a je povinen zabezpečit výkon přenesené působnosti. Hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků je upraveno zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Finanční hospodaření kraje jako územního samosprávného celku se řídí ročním rozpočtem a rozpočtovým výhledem sloužícím jako pomocný nástroj pro střednědobé finanční plánování. Příjmy rozpočtu kraje tvoří především výnosy daní nebo podíly na nich podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, dále dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti a prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce. Výdaje rozpočtu kraje představují závazky vyplývající z plnění povinností uložených zvláštními právními předpisy, výdaje na činnost orgánů kraje v jeho samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj, výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je kraj pověřen zvláštními právními předpisy, závazky vyplývající pro kraj z uzavřených smluvních vztahů v jeho hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupil, a další. V rozpočtu kraje jsou obsaženy veškeré příjmy a výdaje jím zřizovaných organizačních složek. Jejich příjmy a výdaje jsou v podstatě příjmy a výdaje krajského rozpočtu.

Do působnosti kraje patří jím zřizované organizace v oblasti dopravy (Správa silnic Královéhradeckého kraje p.o., Údržba silnic Královéhradeckého kraje a.s.), kultury (galerie, hvězdárny, muzea, knihovny), školství a sociálních věcí (domovy důchodců a ústavy sociální péče, střední školy, učiliště, pedagogicko-psychologické poradny, dětské domovy a ostatní organizace) a oblasti zdravotnictví (Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje, léčebny dlouhodobě nemocných aj.). Mezi

zřizované organizace patří také CIRI jako regionální investiční a rozvojová agentura, která je zpracovatelem Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje.

Kraj je také zakladatelem několika obchodních společností, z nichž nejznámější je provozovatel integrované dopravy OREDO, s.r.o., dále je 100% akcionářem Zdravotnického holdingu Královéhradeckého kraje, a.s., pod nějž spadají Městská nemocnice a. s., Oblastní nemocnice v Jičíně, Náchodě, a Trutnově. Kraj je také jediným akcionářem Zoologické zahrady Dvůr Králové nad Labem a. s., jednoho z nejvýznamnějších turistických cílů v rámci České republiky.

Kraj je spravován prostřednictvím svých orgánů, mezi něž patří zastupitelstvo (45 zastupitelů), rada (9 zastupitelů) a hejtman. V oblasti regionálního rozvoje je úkolem zastupitelstva ve vazbě na regionální politiky koordinovat rozvoj územního obvodu kraje, schvalovat územně plánovací dokumentaci pro území kraje, rozpočet a závěrečný účet kraje. Zastupitelstvo zřídilo pro zajištění správy kraje výbory zastupitelstva. V současnosti jsou to:

- Výbor sociální
- Výbor kontrolní
- Výbor zdravotní
- Výbor pro dopravu
- Výbor pro životní prostředí a zemědělství
- Výbor pro sport, tělovýchovu a volnočasové aktivity
- Výbor pro kulturu a památkovou péči
- Výbor pro regionální rozvoj a cestovní ruch
- Výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost
- Výbor finanční
- Výbor bezpečnostní
- Výbor pro hospodářskou spolupráci a pracovní příležitosti

5.1.2 Problematika okresů a skladebnosti

Územní jednotka okres má navzdory provedené reformě stále jistou pozici. Prostřednictvím okresů jsou např. vymezeny samosprávné kraje v ústavním zákoně č. 347/1997 Sb. V rámci II. fáze reformy územní veřejné správy byla na okresní úrovni vytvořena odloučená pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových a pozemkové úřady. Okres také využívají např. různé zájmové organizace a je velmi silně vtisknutý v povědomí obyvatel. Postupné upouštění od územní jednotky okres s sebou nese řadu legislativních i administrativních dopadů, které jsou v některých případech doprovázeny finančními náklady.

Neskladebnost územních jednotek stanovených zákonem č. 36/1960 Sb. přináší problémy především na poli součinnosti orgánů státu s územními samosprávami. Stávající stav je také nepřehledný pro občana. V návaznosti na to se odborníci neustále potýkají s problémy v informačních sítích při výběrech a tvorbě statistik podle územně identifikačních parametrů (což je problém vnímaný i při tvorbě dalších kapitol tohoto dokumentu) a při předávání dat na lokálních úrovních. Při různých analýzách se některé ukazatele sledují za okres, jiné za obce s rozšířenou působností a vzniká tak problém se správným přiřazením do území. Přesah územních celků nižšího stupně do více nadřazených komplikuje kontinuitu či interpretaci statistických dat.

Přesun funkcí okresů na úroveň kraje představuje v jistých souvislostech logické vyústění právních možností, jak efektivně řešit rozložení kompetencí po rušených okresních úřadech na jiné organizační subsystémy územní správy. Na straně druhé lze v této souvislosti sledovat i jisté prostorové vzdálení výkonu předmětných funkcí od příslušných subjektů práv. Zatímco přesun kompetencí z okresních

úřadů na obce jistým přiblížením správy občanům je v případě přesunu příslušných kompetencí z okresních úřadů na kraj spíše opakem.

V Královéhradeckém kraji dále působí řada územních orgánů státní správy se speciální působností. Jsou to organizační složky či agentury ústředních orgánů státní správy podobně, jako v ostatních krajích.

5.1.3 Členění NUTS

I když je územní členění vnitřní věcí každého státu, všechny členské státy Evropské unie musí respektovat společnou soustavu NUTS. Limity pro vytváření regionů NUTS 1 – NUTS 3 jsou dány počtem obyvatel.

Úroveň NUTS 1 v současnosti zahrnuje území celé republiky. Samosprávné kraje byly klasifikovány na úrovni NUTS 3. Na úrovni NUTS 2 byly vytvořeny regiony soudržnosti. Vznikly sdružením krajů. Řada odborníků je označuje za geograficky neopodstatněné, byla snaha o vhodné dosažení co největší slučitelnosti územního členění se soustavou NUTS, neboť v regionech soudržnosti bylo potřeba vytvořit regionální rady, které ovšem nebyly orgány samosprávného společenství na příslušné úrovni, nýbrž vznikaly volbou zastupitelstev příslušných krajů. Tato situace měla určitý vliv na operativnost jejich činnosti.

V podmínkách současného programového období Evropské unie zůstává NUTS II Severovýchod (Královéhradecký, Liberecký a Pardubický kraj) pouze statistickou územní jednotkou EU, neboť s uzavřením Regionálních operačních programů období 2007 – 2013 a ukončováním činnosti regionálních rad soudržnosti a jejich agendy ztrácí svoji hmatatelnou náplň.

5.1.4 Obce

V souvislosti s přenesením působností dřívějších okresních úřadů na jiné orgány došlo k výrazným organizačním změnám na místní úrovni samosprávy. V Královéhradeckém kraji vzniklo od 1. ledna 2003 15 obcí s rozšířenou působností a současně zde existovalo 35 obcí s pověřeným obecním úřadem. Obce se vzájemně odlišují co do rozsahu přeneseného výkonu státní správy. Relativně největší objem působnosti byl přenesen z okresních úřadů na obce s rozšířenou působností (označované jako obce III), menší část na obce s pověřeným obecním úřadem (označované jako obce II). Obce II a obce III vykonávají přenesenou působnost pro více obcí ve správních obvodech a v rozsahu stanoveném zvláštními zákony. Nově zřízené obce s rozšířenou působností vykonávají působnost pro obyvatele rozsáhlejšího území.

Obecně lze konstatovat, že se obce od sebe velmi liší rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti, což místní správu silně znepřehledňuje a do jisté míry i komplikuje. Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti rozlišujeme obce se základním rozsahem přenesené působnosti (do této kategorie spadá všech 448 obcí) a obce s širším rozsahem přenesené působnosti. Do druhé kategorie spadají všechny obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti v širším rozsahu, než obce se základním rozsahem. Tu pak vykonávají nejen na území své obce, tzn. pro své občany, ale zpravidla také pro občany jiných obcí, tzn. pro občany obcí spadajících do jejich správního obvodu. Do této kategorie řadíme zejména:

- obce s matričním úřadem (64 v KHK),
- obce se stavebním úřadem (48 v KHK),
- obce s pověřeným obecním úřadem (35 v KHK),
- obce s rozšířenou působností (15 v KHK): nacházejí se zde např. územní pracoviště finančních úřadů, živnostenských úřadů či dopravně-správní agendy.
- bývalá okresní města (5 v KHK): nacházejí se zde okresní soudy, ČSSZ aj.

Obce provádějící vidimaci a legalizaci spolu s obcemi s pracovišti Czech POINT nevykonávají tuto působnost pro konkrétně vymezený správní obvod. Rozlišujeme tedy de facto více než 7 základních kategorií obcí - a dále jejich další kompetenční kombinace. Tento stav je naprosto nesystémový a nepřehledný především pro občana, jako koncového uživatele.

Obce s rozšířenou působností mají některé funkce povahy metodické pomoci při řešení konkrétních případů na žádost příslušných obcí, nikoliv vydávání závazných normativních aktů.

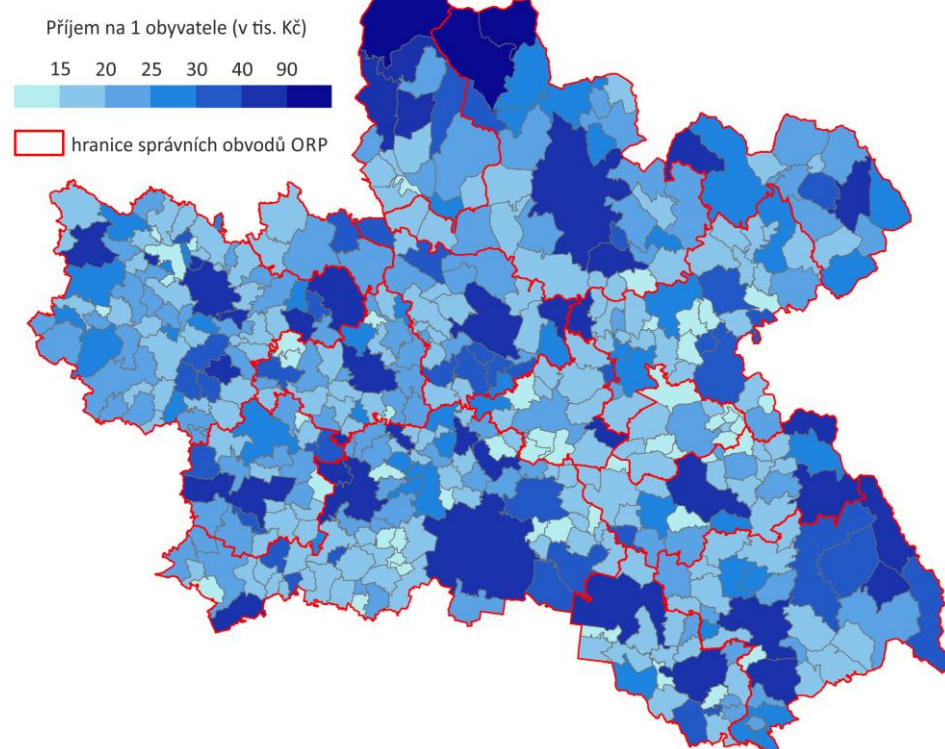
Obcemi je dle aktuálně uskutečněného plošného dotazníkového šetření jako nejpalčivější problém vnímán extrémní nárůst administrativní zátěže, nepřehledná legislativa, špatná dostupnost a administrativní náročnost dotačních programů, jakož i jejich nevhodná tematická struktura a nevhodná finanční proporcionalita. Kladně obce naopak hodnotí vzájemnou spolupráci a dobrou komunikaci v rámci společných zájmových platforem (DSO a MAS), poměrně kladně hodnotí i spolupráci s Královéhradeckým krajem.

5.1.4.1 Příjmy obcí

Rozpočtové hospodaření obcí náleží do jejich samostatné působnosti, což v praxi znamená, že je pouze na rozhodnutí jednotlivých zastupitelstev, jak bude rozpočet příslušné samosprávy koncipován a jaké budou priority na daný rok. Mezi hlavní zdroje financování obcí patří příjmy daňové, nedaňové, kapitálové a transfery. Prioritní jsou příjmy daňové, které obvykle tvoří kolem dvou třetin příjmů. Důležitou roli hrají rovněž transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů (obvykle do 20 %), ale i nedaňové příjmy (obvykle kolem 10 %; např. příjmy z vlastní činnosti, z pronájmu či prodeje majetku). Marginálními jsou pak příjmy kapitálové (jednotky procent).

Mapa 42 Celkové příjmy obcí Královéhradeckého kraje v roce 2017

Celkové příjmy obcí v roce 2017

Zdroj: Královéhradecký kraj.

V prostorovém rozmístění relativní výše příjmů obcí Královéhradeckého kraje jsou patrné dvě zákonitosti: vyšší příjmy větších obcí a měst a vyšší příjmy obcí v turisticky exponovaných oblastech

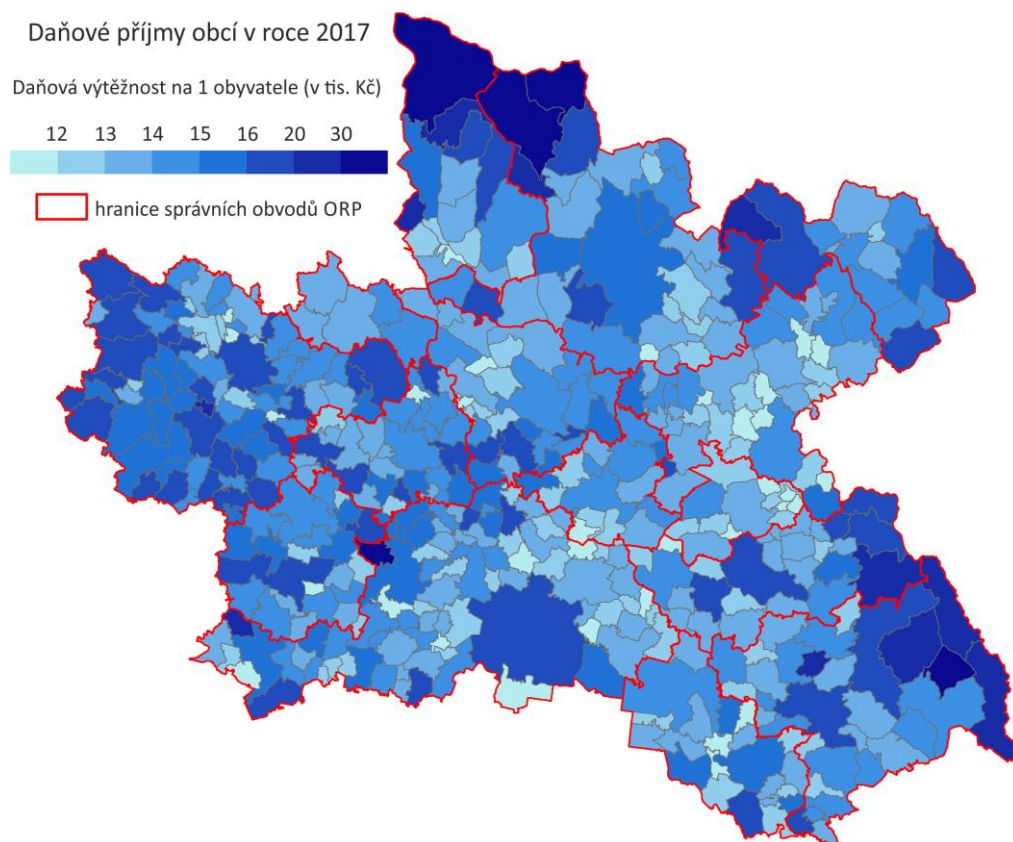

(podíl vysokých daňových příjmů). V menších obcích jsou relativní příjmy nízké, v jejich rozmístění na území kraje nepanuje zřetelná zákonitost.

Daňové příjmy obcí tvoří

- daň z přidané hodnoty (DPH),
- daň z příjmů právnických osob (DPPO),
- daň z příjmů fyzických osob (DPFO),
- daň z nemovitých věcí,
- daň z hazardu, a
- různé typy poplatků, zejména místní a správní poplatky.

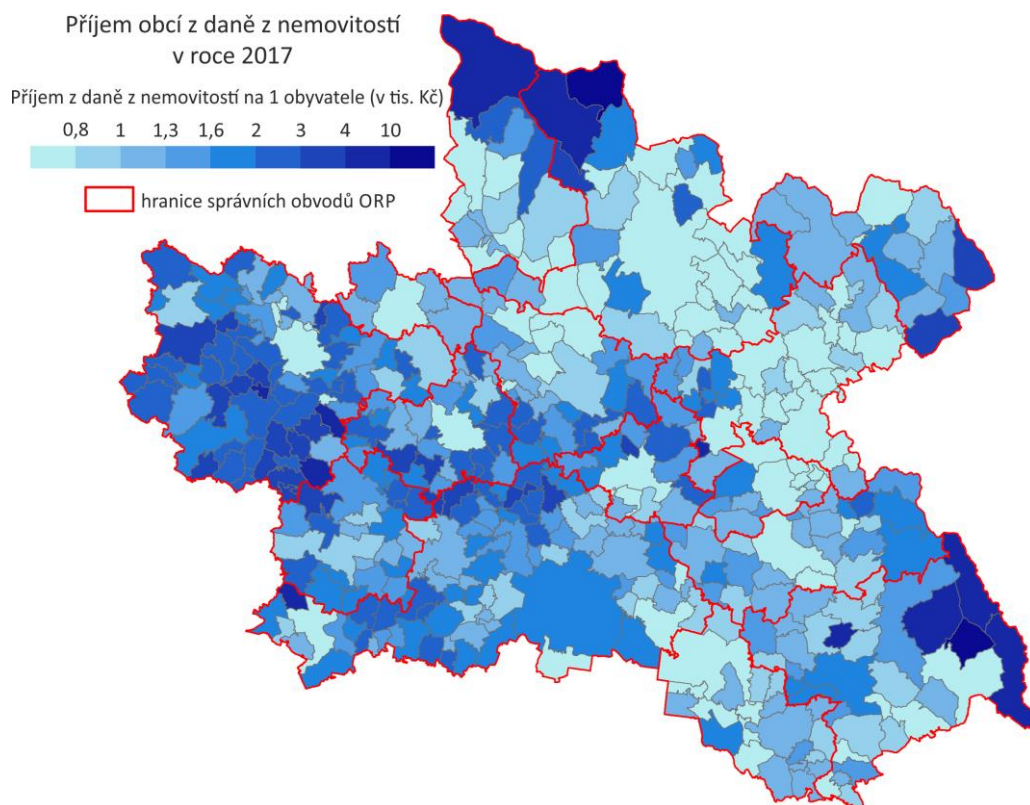
Mapa 43 Daňové příjmy obcí Královéhradeckého kraje v roce 2017

Zdroj: Královéhradecký kraj.

Daňové příjmy obcí jsou vyšší v turisticky exponovaných oblastech, kde je současně vyšší podnikatelská aktivita. Současně ve větších městech (tataž příčina). Pozoruhodný je relativně vyšší daňový příjem v pásu obcí na Jičínsku, které (zvláště jeho jižní část) nepatří mezi hospodářsky silné regiony.

Daň z nemovitých věcí je jedna z majetkových daní. Touto daní je každoročně zdaňováno vlastnictví nemovité věci. Výlučným příjemcem výnosů daně jsou obce, které si rovněž určují její výši. Daň z nemovitých věcí je souhrnem dvou různých daní: daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek. Každá z uvedených daní se stanovuje samostatně.

Mapa 44 Příjmy obcí z daně z nemovitostí v Královéhradeckém kraji v roce 2017

Zdroj: Královéhradecký kraj

Z mapy je patrné, že příjmy z daně z nemovitostí jsou vyšší v turisticky exponovaných oblastech (Krkonoše, Orlické hory, Český ráj) a specificky též v západní části kraje od Hořicka po Jičínsko. To je dané plošně vyšší sazbou v daném regionu.

5.1.5 Kompetence kategorií obcí

Specifický, ale nikoli marginální problém představuje terminologie, konkrétně v minulosti nevhodně zvolené označení správních obvodů. Praxe se dnes těžce vyrovnává s tím, že neexistují obecné jednoslovné názvy (substantivum) existujících správních obvodů.

Obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ, obce II), byly zřízeny v roce 1990, tedy dávno před reformou územní veřejné správy, která zakotvila obce s rozšířenou působností a zrušila okresní úřady. Při svém vzniku měly POÚ představovat pouze přechodné řešení, existují však dodnes. Vymezení POÚ není provedeno podle jednotného kritéria, význam těchto obcí je velmi rozdílný a po zřízení obcí s rozšířenou působností se jejich kompetence nejen dále nerozšiřují, ale dochází i k určité redukci. Uvedená situace má dlouhodobý charakter a snižuje perspektivnost této kategorie obcí.

Při vzniku správních obvodů pověřených obecními úřady nebyla stanovena žádná velikostní kritéria jako např. u správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem jsou velikostně velmi rozdílné. Při jejich zřízení nebyla uplatněna geografická kritéria, a tím některé z těchto obcí nejsou dostatečně odůvodněné a v jiných případech byly tyto obce zřízeny pouze na základě nutnosti respektovat okresní členění, přičemž hned za hranicemi okresu leželo vyhovující správní centrum. V Královéhradeckém kraji je velká disproporce mezi jednotlivými správními obvody obcí s rozšířenou působností, kdy některé mají minimální počet obcí, menší rozlohu i počet obyvatel (např. Nová Paka, Nový Bydžov, Nové Město nad Metují), jiné značný počet obcí (např. Jičín), případně značnou rozlohu i počet obyvatel (např. Hradec Králové). Tato skutečnost komplikuje jak jejich odborné porovnání za účelem analýz, tak v důsledku toho i vyvážený přístup k podpoře regionálního rozvoje.

Obce s matričním úřadem v případě Královéhradeckého kraje vykonávají matriční působnost přibližně pro dalších šest obcí.

Zcela specifickou kategorií obcí jsou statutární města (v Královéhradeckém kraji je to pouze Hradec Králové), jejichž statut odráží jejich význam a historickou tradici. Z hlediska veřejné správy je však tento statut v současné době v podstatě samoúčelný (politické rozhodnutí) a jejich zvláštní postavení tak nelze odůvodnit z hlediska faktické odlišnosti ve výkonu správy. Neexistuje žádné objektivní kritérium pro stanovení města statutárním městem (členění na městské části bylo uskutečněno jen v některých městech ČR, v Hradci Králové nikoli).

5.1.6 Problémy fragmentace a malých obcí v Královéhradeckém kraji

Problémy související s existencí malých obcí lze rozdělit do několika skupin. První skupinu tvoří problémy spojené s výkonem veřejné správy v klasickém slova smyslu, zejména s výkonem přenesené působnosti. Rozsah přenesené působnosti malé obce administrativně zatěžuje a současně nemohou být všechny úkoly na této úrovni vždy řešeny v požadované kvalitě. Například okres Jičín je tvořen 111 obcemi, z nichž řada má pod 500 či dokonce pod 200 obyvatel, neuvolněné starosty apod.

Druhou skupinu tvoří problémy spojené se schopností vykonávat základní samosprávné činnosti vč. ustavení samosprávných orgánů. Řada malých obcí má problémy se sestavováním kandidátek do voleb do obecních zastupitelstev.

Třetí skupinu tvoří problémy spojené se snížením efektivnosti alokace finančních prostředků a kontroly hospodaření obcí. Tyto problémy jen z malé části řeší sdružování obcí a vyšší využívání forem spolupráce stanovených již nyní zákonem o obcích (viz dále: Dobrovolné svazky obcí).

Současná situace neumožňuje plně využít výhod dosažených prostorově vhodnějším členěním výkonu samosprávy a zřízení obcí s rozšířenou působností. Systém veřejné správy je zbytečně komplikovaný a pro občana málo přehledný. K tomu přispívá rovněž vysoký počet specializovaných členění pro výkon různých oborů státní správy, který není zdaleka vždy odůvodněn specifickými požadavky příslušných oborů.

Jedná se o systémový problém na celém území České republiky s malou možností ovlivnění z pozice kraje či menších jednotek. Významným ulehčením v této problematice je postupné rušení místní příslušnosti jednotlivých úřadů pro občany (pokud to charakter agendy umožňuje). Umožní občanům vyřídit si svoje záležitosti na libovolném úřadu, tzn. tam, kde se nejčastěji pohybuje, např. v místě svého pracoviště.

5.1.7 Hospodaření Královéhradeckého kraje

Veřejné rozpočty a vývoj jejich hospodaření je determinován na straně příjmů především makroekonomickým vývojem (např. daňová výtěžnost, rozpočtové určení daní) a politikou vlády (dotace, transfery do nižších rozpočtů). Na straně výdajů pak především strukturou investičních plánů a výdajové politiky, dostupností zdrojů z Evropské unie a vývojem na bankovním úvěrovém trhu. Dopad světové hospodářské krize, jako důsledku celosvětové finanční krize, se nutně projevil i v rozpočtech krajů. Útlum národního hospodářství, restriktivnější úvěrová politika bank, snižování spotřeby domácností, ztráta odbytu firem, zvýšení nezaměstnanosti. To vše jsou faktory mající vliv na příjmovou stránku rozpočtů krajů.

5.1.7.1 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces krajů je upraven v zákoně 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a několika vyhláškách ministerstva financí. Rozpočtový proces je souborem činností při přípravě rozpočtu kraje v daném rozpočtovém období. V České republice je rozpočet sestavován každoročně, vždy na jeden účetní rok, který je shodný s rokem kalendářním.

Rozpočtový proces se skládá z několika etap:

- **Sestavení návrhu rozpočtu** provádí většinou ekonomický odbor krajského úřadu. Při sestavování rozpočtu vychází z předpokládaných příjmů a výdajů. Příjmová strana rozpočtu je sestavována jako výhled na příští období s využitím platného rozpočtového výhledu, údajů z rozpisu státního rozpočtu a s využitím výsledků hospodaření minulých let. Práce na sestavování rozpočtu začínají obvykle již ke konci první poloviny roku předcházejícího.
- **Projednávání sestaveného návrhu rozpočtu** probíhá ve finančním výboru a v radě kraje, případné připomínky zpracuje finanční odbor do návrhu rozpočtu.
- **Schvalování rozpočtu** je v pravomoci zastupitelstva kraje. Pokud není rozpočet schválen do 1. ledna rozpočtového roku, hospodaří kraj podle tzv. rozpočtového provizoria.
- Případné **změny** schváleného rozpočtu se provádí **rozpočtovým opatřením**.
- **Kontrolu průběžného plnění** rozpočtu provádí finanční výbor zastupitelstva kraje a rada kraje. Tyto výkonné orgány jsou povinny kontrolovat především průběh plnění hospodaření kraje a jím zřízených právnických osob a zařízení zřízených či založených krajem.
- **Závěrečný účet** kraje je přehledem o skutečném plnění rozpočtu, po skončení rozpočtového roku ho sestavuje ekonomický odbor krajského úřadu. Závěrečný účet obsahuje hlavně údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů v plném členění podle rozpočtové skladby a údaje o hospodaření s majetkem a dalších finančních operacích. Závěrečný účet kraje projednává a schvaluje zastupitelstvo.
- Hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok **kontroluje Ministerstvo financí (MF)** a součástí každého závěrečného účtu je také Zpráva MF ČR o výsledku přezkoumání hospodaření kraje.

5.1.7.2 Rozpočet za rok 2017

Rozpočet Královéhradeckého kraje na rok 2017 byl schválen usnesením Zastupitelstva Královéhradeckého kraje č. ZK/31/2129/2016 z 12. 9. 2016, byl schválen jako přebytkový v objemu 262,5 mil. Kč vzhledem k tomu, že byly do financování zapracovány splátky úvěrů v této částce. Výdaje tvořily objem 3634,3 mil. Kč a příjmy 3896,8 mil. Kč.

Orgány kraje bylo schváleno celkem 5 rozpočtových změn, konečnou výši rozpočtu ovlivnily zejména přijaté transfery ze státního rozpočtu, státních fondů a zapojení disponibilních zdrojů z předcházejícího roku, zapracovány byly rovněž úpravy požadované jednotlivými odvětvími k naplnění záměrů kraje. Po všech provedených změnách byl schválen objem příjmů ve výši 11885,2 mil. Kč, objem výdajů v částce 13729,3 mil. Kč a schodek rozpočtu 1844,1 mil. Kč (schodek rozpočtu byl kryt ve výši 2006,6 mil. Kč zapojením disponibilních zdrojů z r. 2016, splátky úvěru se snížily na -162,5 mil. Kč - možnost čerpání úvěru na Modernizaci a dostavbu nemocnice v Náchodě skončila k 31. 12. 2016, celá částka využitého úvěru byla v roce 2016 splacena, vzhledem k nečerpání úvěru nebyla tedy provedena ani původně plánovaná splátka podle splátkového kalendáře a rozpočet byl o 100 mil. Kč ponižen).

Financování Královéhradeckého kraje bylo uzavřeno v roce 2017 přebytkem 672,1 mil. Kč oproti plánovanému zápornému saldu 1844,1 mil. Kč. Tento výsledek byl ovlivněn zejména nižším čerpáním výdajů o 2 233,1 mil. Kč, a to běžných o 329,1 mil. Kč a kapitálových o 1 904,0 mil. Kč, plnění příjmů bylo vyšší o 283,1 mil. Kč především v důsledku vyšších daňových příjmů o 288,7 mil. Kč, nedaňových příjmů o 5,7 mil. Kč, kapitálové příjmy nebyly splněny o 11,3 mil. Kč. V roce 2017 nebyl čerpán žádný úvěr, splátky úvěrů činily celkem 162,5 mil. Kč, celkový objem nesplacených úvěrů je 287,2 mil. Kč.

Tabulka 79 Bilance salda a financování rozpočtu Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2008 – 2011)

	2016			2017			Index 2016/2017
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2016	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2017	
Saldo příjmů a výdajů	-18 144,6	-1 398 929,5	818 533,3	262 500,0	-1 844 058,6	-99 833,8	-12,2
Financování	18 144,6	1 398 929,5	-818 533,3	-262 500,0	1 844 058,6	-672 082,0	82,1

<i>v tom:</i>							
přijaté úvěry	280 644,6	280 644,6	60,2				x
splátky úvěru	-262 500,0	-262 500,0	-192 549,8	-262 500,0	-162 500,0	-162 500,0	84,4
zapojení zůstatku sociálního fondu z min. let		2 268,8	1 309,9		980,9	0,0	x
zapojení výsledku hospodaření		1 378 516,2	-627 353,7		2 005 577,7	-509 582,0	81,2

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

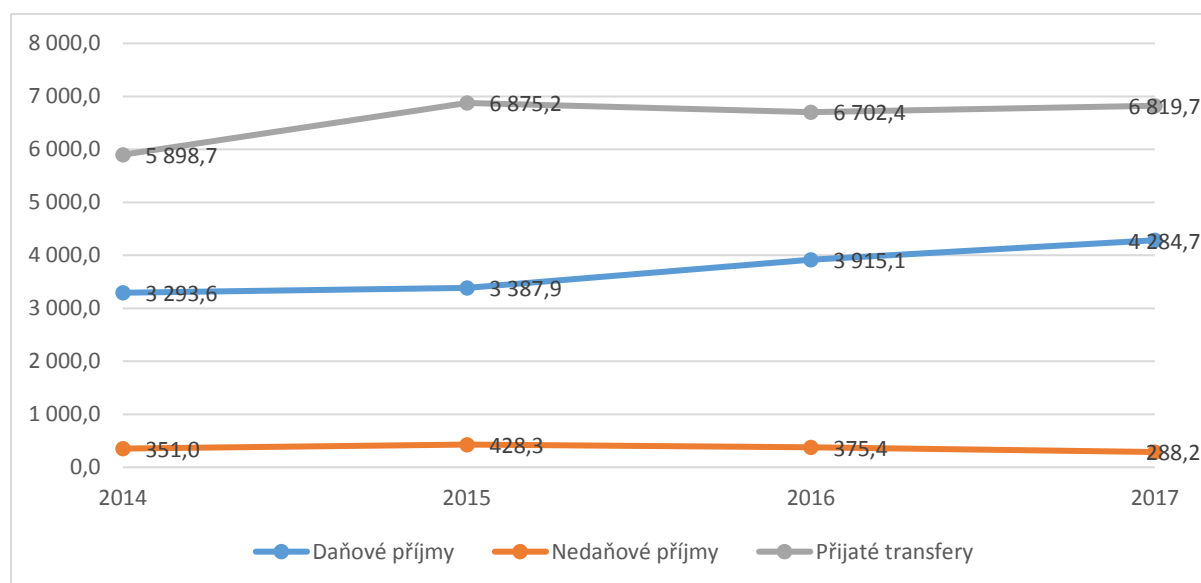
Účetní výsledek hospodaření za r. 2017, vykázaný ve výsledovce a vyplývající z porovnání výnosů a nákladů, činí zisk po zdanění ve výši 1065,9 mil. Kč, po schválení závěrečného účtu bude převeden na účet nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta z minulých let.

Na účtech kraje bylo k 31. 12. 2017 celkem 2518,4 mil. Kč, v převážné míře vázaných na konkrétní projekty a akce, např. zůstatek zálohově poskytnutých prostředků ze státního rozpočtu a fondů EU na víceleté projekty (173,9 mil. Kč), zůstatek Fondu rozvoje a reprodukce KHK (379,6 mil. Kč), zůstatek Dotačního fondu KHK (27,4 mil. Kč), zůstatek prostředků určených podle vodního zákona na rozvoj vodohospodářské infrastruktury obcí (40,3 mil. Kč), zůstatek prostředků na financování akce Modernizace a dostavba ON Náchod (323,3 mil. Kč) a na realizaci průmyslových zón (144,2 mil. Kč), největší objem však tvoří prostředky kraje alokované na kofinancování a předfinancování projektů spolufinancovaných z fondů EU (918,3 mil. Kč – z toho 200 mil. Kč půjčeno z ON Náchod). Příznivé pro kraj je zejména to, že vlastní prostředky tvoří převážnou část zůstatku, a to 2 344,2 mil. Kč.

5.1.7.3 Příjmy

Největší objem ze skutečně dosažených příjmů vlastního kraje (12168,2 mil. Kč) tvořily přijaté transfery ze státního rozpočtu (7364,2 mil. Kč) představující 60,5 % jejich celkové výše, zatímco daňové příjmy (4284,7 mil. Kč) dosáhly 35,2 %, ze státních fondů (225,5 mil. Kč) pouze 1,9 % a ostatní vlastní příjmy kraje (293,8 mil. Kč) 2,4 %.

Graf 335 Struktura příjmů rozpočtu Královéhradeckého kraje v mil. Kč (2014 – 2017)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

V průběhu roku byl rozpočet příjmů celkem upraven o 7988,3 mil. Kč, z toho největší objem představovalo provedené posílení ze státního rozpočtu a státních fondů (7 510,0 mil. Kč), zejména z MŠMT ČR (5602,7 mil. Kč), které bylo směřováno převážnou měrou do odvětví školství na výdaje regionálního školství na platy a související výdaje, objemově významná byla rovněž účelová dotace z MD ČR na úhradu prokazatelné ztráty ze závazku veřejné služby ve veřejné železniční osobní dopravě

(268,5 mil. Kč), prostředky poskytnuté ze strany MPSV ČR (757,1 mil. Kč) zejména pro poskytovatele sociálních služeb dle zák. č. 108/2006 Sb. a na projekty Operačního programu Zaměstnanost, dotace z MMR ČR (308,2 mil. Kč) převedené převážně jako vratky předfinancování IROP (305,3 mil. Kč), dotace ze Státního fondu dopravní infrastruktury na výstavbu, modernizaci, opravy a údržbu silnic II. a III. třídy (225 mil. Kč), na financování průmyslových zón byla přijata dotace od MPO ČR (40,7 mil. Kč) a z OSFA ČR (60,9 mil. Kč).

Tabulka 80 Bilance příjmů Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2016 – 2017)

	2016			2017			Index 2016/2017
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2016	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2017	
Daňové příjmy	3 325 000,0	3 532 961,4	3 915 081,8	3 575 069,0	3 995 962,4	4 284 689,6	109,4
<i>z toho:</i>							
<i>sdílené daně</i>	3 325 000,0	3 509 222,1	3 889 750,0	3 574 869,0	3 973 571,1	4 260 473,1	109,5
<i>daň z příjmů právnických osob za kraje</i>		23 739,3	23 739,3		21 194,7	21 194,7	89,3
<i>poplatky</i>			1 592,6	200,0	1 196,6	3 021,8	189,7
Nedaňové příjmy	230 629,3	359 276,3	375 360,1	226 820,6	282 604,3	288 224,2	76,8
Kapitálové příjmy	15 000,0	17 651,4	18 562,5	15 000,0	15 000,0	3 676,0	19,8
Neinvestiční přijaté transfery	74 899,0	5 994 063,3	5 994 063,3	79 947,4	6 765 979,0	5 994 063,3	100,0
Investiční přijaté transfery	0,0	708 349,9	708 349,9	0,0	825 646,3	825 646,3	116,6
CELKEM	3 645 528	10 612 302	11 011 418	3 896 837	11 885 192	11 396 299	103

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Finanční prostředky ze státního rozpočtu nebyly využity v plné výši a v rámci finančního vypořádání za rok 2017 se vrací 6,03 mil. Kč. Jedná se o nečerpání účelových dotací poskytnutých MŠMT ČR (2,21 mil. Kč), MF ČR (0,05 mil. Kč), MK ČR (0,08 mil. Kč), MZ ČR (3,40 mil. Kč), MPSV ČR (0,28 mil. Kč) a Úřadu vlády ČR (0,01 mil. Kč).

5.1.7.4 Výdaje

Výdaje byly čerpány objemem 11496,1 mil. Kč na 83,7 % upraveného rozpočtu, v tom běžné výdaje byly realizovány v částce 9886,4 mil. Kč a představovaly 86,0 % úhrnné výše výdajů a kapitálové činily 1 609,7 mil. Kč, tj. 14,0 %. Největší podíl v oblasti běžných výdajů tvořily výdaje odvětví školství (5 974,6 mil. Kč), a to 52,0 %, které představovaly zejména poskytnuté neinvestiční příspěvky školám a školským zařízením na přímé náklady na vzdělávání (5 368,1 mil. Kč), dotace v rámci rozvojových programů MŠMT ČR a příspěvky na provoz příspěvkovým organizacím z vlastních prostředků kraje (375,6 mil. Kč), objemově významným výdajem byly rovněž prostředky vynaložené na územní dopravní obslužnost (268,5 mil. Kč dotace MD ČR + 716,5 mil. Kč vlastní prostředky kraje) a na dotace poskytovatelům sociálních služeb (dotace MPSV ČR 593,7 mil. Kč + 47,2 mil. Kč vlastní prostředky kraje), činnost vlastních zařízení v oblasti sociální péče byla podpořena částkou 170,0 mil. Kč, zdravotnických zařízení objemem 418,3 mil. Kč a činnost vlastních kulturních zařízení ve výši 159,3 mil. Kč.

V oblasti kapitálových výdajů byly využity prostředky poskytnuté ze SFDI na výstavbu a modernizaci silnic II. a III. třídy v objemu 191,5 mil. Kč, na projekt „Rozšíření strategické průmyslové zóny Solnice – Kvasiny a zlepšení veřejné infrastruktury v Královéhradeckém regionu“ byla použita dotace z OSFA ve výši 60,9 mil. Kč a vlastní prostředky v částce 46,5 mil. Kč, na projekt „Rozšíření průmyslové zóny Vrchlabí – jih, regionální infrastruktura“ byla čerpána investiční dotace MPO ČR ve výši 40,7 mil. Kč a vlastní prostředky kraje v částce 14,6 mil. Kč, dotace na rozvoj vodohospodářské infrastruktury byly poskytnuty z vlastních prostředků kraje v objemu 47,6 mil. Kč. Výdaje financované prostřednictvím Fondu rozvoje a reprodukce KHK (374,8 mil. Kč) byly směřovány zejména do oblasti dopravy (162,4

mil. Kč), školství (99,0 mil. Kč), zdravotnictví (73,2 mil. Kč) a sociálních věcí (30,9 mil. Kč) a byly určeny především na rekonstrukce, výstavbu a vybavení zdravotnických, školských a sociálních zařízení a na rekonstrukci silniční sítě. Na kofinancování a předfinancování projektů spolufinancovaných z EU bylo vynaloženo v běžných výdajích 53,7 mil. Kč a v kapitálových výdajích 577,9 mil. Kč z vlastních prostředků kraje.

V porovnání s rokem 2016 byla skutečnost v roce 2017 vyšší u příjmů o 1 156,8 mil. Kč a u čerpání výdajů o 1 303,2 mil. Kč. Objem přijatých dotací ze státního rozpočtu se zvýšil oproti roku 2016 o 1 059,4 mil. Kč, ze státních fondů o 19,2 mil. Kč, daňové příjmy vykázaly nárůst o 369,6 mil. Kč, snížila se částka prostředků od RRRS SV o 125,3 mil. Kč – v r. 2017 již žádná dotace z tohoto zdroje poskytnuta nebyla. V roce 2017 tvořil podíl dotací ze státního rozpočtu 60,5 %, příjmů ze státních fondů 1,9 %, daňových příjmů 35,2 % a ostatních příjmů 2,4 %. V roce 2016 představovaly dotace ze státního rozpočtu 57,2 %, příjmy ze státních fondů 1,9 %, transfery od Regionální rady regionu soudržnosti SV 1,1 %, daňové příjmy 35,6 % a ostatní příjmy 4,2 %.

Tabulka 81 Bilance výdajů Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2016 – 2017)

	2016			2017			Index 2016/2017
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2016	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31. 12. 2017	
kap. 18 - zastupitelstvo kraje	51 762,3	52 439,3	45 089,4	46 742,0	52 101,5	40 955,0	90,8
kap. 19 - činnost krajského úřadu	321 211,5	331 248,5	312 519,6	335 211,2	356 791,4	334 231,2	106,9
kap. 02 - životní prostředí a zemědělství	63 980,0	129 496,2	65 083,8	64 180,0	169 802,5	95 209,8	146,3
kap. 09 - volnočasové aktivity	7 660,0	11 145,3	8 882,7	7 660,0	11 238,4	9 952,7	112,0
kap. 10 - doprava	1 112 721,0	1 535 916,0	1 527 363,7	1 120 747,5	1 529 491,8	1 506 731,5	98,6
kap. 12 - správa majetku kraje	31 080,8	35 778,7	30 715,0	33 600,8	100 134,5	95 268,9	310,2
kap. 13 - evropská integrace	2 130,7	175 405,8	126 081,3	3 709,3	276 018,2	139 200,2	110,4
kap. 14 - školství	342 719,7	5 408 789,2	5 408 769,1	353 164,7	6 005 760,4	5 974 577,7	110,5
kap. 15 - zdravotnictví	379 723,5	497 479,3	487 233,7	383 327,2	529 677,4	509 196,4	104,5
kap. 16 - kultura	153 568,4	160 825,1	160 814,7	159 458,4	184 620,1	184 113,3	114,5
kap. 21 - investice a evropské projekty	565 832,6	1 911 460,0	654 714,5	389 067,0	2 383 674,9	1 019 421,2	155,7
kap. 28 - sociální věci	171 493,2	802 850,7	786 701,0	188 000,0	984 656,6	942 447,3	119,8
kap. 39 - strategické plánování	60 860,0	78 425,4	77 294,0	63 360,0	78 843,1	58 225,5	75,3
kap. 40 - územní plánování	3 304,9	3 304,9	1 292,4	3 304,9	3 304,9	1 906,6	147,5
kap. 41 - rezerva a ost.výd.netýk.se odvětví	53 759,9	78 559,6	28 533,7	57 799,6	78 973,2	27 287,8	95,6
kap. 48 - Dotační fond KHK	89 419,4	215 796,3	197 051,2	95 919,4	210 178,0	184 076,6	93,4
kap. 49 - Regionální inovační fond	0,0	7 275,3	2,7	0,0	7 279,3	2,7	99,6
kap. 50 - Fond reprodukce KHK	252 445,0	572 767,3	273 431,9	329 085,0	765 723,7	374 794,2	137,1
kap. 20 - použití sociálního fondu - běž.výd.	5 782,6	8 067,3	7 094,5	5 900,9	7 205,5	4 746,4	66,9
Výdaje celkem	3 669 455,5	12 017 030,3	10 198 668,7	3 640 237,9	13 735 475,2	11 502 344,9	112,8
<i>konsolidace výdajů - přiděl do sociál.fondu</i>	-5 782,6	-5 798,5	-5 784,5	-5 900,9	-6 224,7	-6 211,8	107,4
Výdaje celkem po konsolidaci	3 663 672,9	12 011 231,8	10 192 884,2	3 634 337,0	13 729 250,5	11 496 133,1	112,8
<i>v tom:</i>							
<i>běžné výdaje</i>	2 862 333,3	9 284 771,2	9 028 836,3	2 914 638,0	10 215 548,9	9 886 467,6	109,5

kapitálové výdaje	801 339,6	2 726 460,6	1 164 047,8	719 699,0	3 513 701,6	1 609 665,5	138,3
-------------------	-----------	-------------	-------------	-----------	-------------	-------------	-------

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

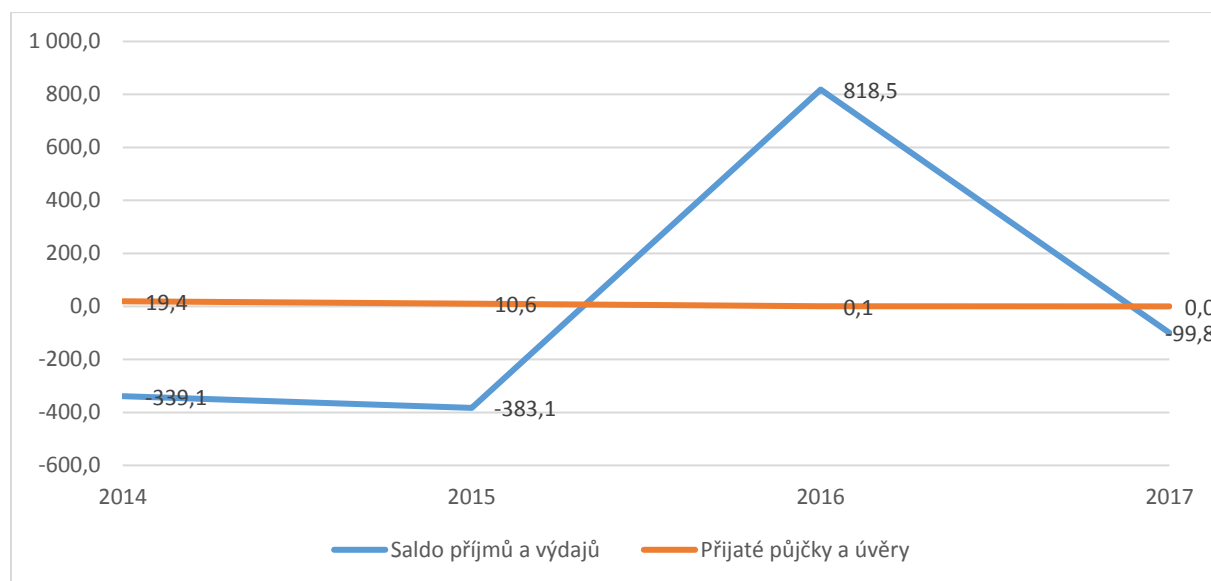
V porovnání s předcházejícím rokem se v roce 2017 zvýšil podíl kapitálových výdajů z 11,4 % na 14,0 % a podíl běžných výdajů se snížil v roce 2017 na 86,0 % proti roku předcházejícímu, ve kterém činil 88,6 %.

5.1.7.5 Úvěry

V roce 2017 nebyl zapojen do rozpočtu žádný úvěr, čerpání bylo tedy nižší oproti roku 2016 (0,06 mil. Kč) o 0,06 mil. Kč.

Splátky úvěrů byly provedeny v souladu se splátkovými kalendáři jednotlivých úvěrů, v roce 2017 (162,5 mil. Kč) byly nižší oproti v roce 2016 (192,5 mil. Kč) o 30 mil. Kč.

Graf 336 Saldo rozpočtu a úvěry Královéhradeckého kraje v mil. Kč (2014 – 2017)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

5.1.7.6 Dluhová služba Královéhradeckého kraje

Zadluženost obcí a krajů je v ČR monitorována a regulována pomocí ukazatele dluhové služby. Ministerstvo financí vypočítá každoročně každé obci a každému kraji definitivní ukazatel dluhové služby. Těm obcím a krajům, které překročí stanovenou výši ukazatele dluhové služby ve výši 30 %, tuto skutečnost Ministerstvo financí oznámí dopisem ministra financí s tím, že by měly přijmout taková opatření, aby v příštím období ukazatel dluhové služby nepřekročily. Ukazatel dluhové služby se vypočítá podle následujícího vzorce:

$$\text{ukazatel dluhové služby (\%)} = \frac{\text{dluhová služba}}{\text{dluhová základna}} \times 100$$

Dluhová služba obsahuje následující položky rozpočtové skladby: zaplacené úroky (položka 5141 rozpočtové skladby), uhrazené splátky vydaných dluhopisů (položky 8xx2 rozpočtové skladby), splátky jistin (položky 8xx4 rozpočtové skladby) a splátky leasingu (položka 5178 rozpočtové skladby).

Dluhová základna obsahuje skutečně dosažené daňové příjmy v třídě č. 1 a nedaňové příjmy v třídě č. 2 za daný kalendářní rok a dotace souhrnného finančního vztahu (položky 4112 a 4212 rozpočtové skladby).

Tento ukazatel v případě rozpočtu Královéhradeckého kraje nabýval ve sledovaném období kladných hodnot, avšak nikdy nepřekročil ani hodnotu 2 %. Rozpočet kraje se tak drží hluboko pod stanoveným

kritickým poměrem 30 %. Hodnoty ukazatele kopírují vývoj obsluhování úvěrů přijatých krajem, resp. aktuálních provozních finančních potřeb kraje a dále snahu o realizaci rozvojových investičních a neinvestičních projektů.

Podrobnější informace obsahuje Důvodová zpráva k závěrečnému účtu a rozboru hospodaření Královéhradeckého kraje za rok 2017 (případně totéž za roky předešlé).

Tabulka 82 Ukazatel dluhové služby Královéhradeckého kraje 2014 - 2017

Název položky	Stav k 31. 12. 2014	Stav k 31. 12. 2015	Stav k 31. 12. 2016	Stav k 31. 12. 2017
příjmy celkem po konsolidaci	9 554 058	10 721 117	11 011 418	12 168 215
dluhová základna	9 554 058	10 721 117	11 011 418	12 168 215
úroky	6 625	5 585	4 286	3 439
splátky dluhopisů a půjčených prostředků	162 500	162 500	192 550	162 500
dluhová služba	169 125	168 085	196 836	165 939
UKAZATEL DLUHOVÉ SLUŽBY	1,77	1,57	1,79	1,36

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje

5.2 Strategické a územní plánování

5.2.1 Krajská strategie a její plnění

V současné době platná Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2020 je zastřešujícím koncepčním dokumentem strategického zaměření v Královéhradeckém kraji. Je také základním stavebním kamenem regionální politiky a určuje hlavní směry rozvoje kraje na sedm let. Účelem dokumentu je definovat rozvojové priority a cíle ve vazbě na další koncepční a rozvojové aktivity v regionu, identifikovat hlavní rozvojové potřeby regionu jako celku a jednotlivých typů území uvnitř regionu, tj. jádrové (urbánní) a periferní (venkovské). Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje musí vycházet z regionálních specifik, aktuálního stavu a vývoje socioekonomického a environmentálního prostředí.

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje je rovněž důležitou součástí pro strategické plánování ve vazbě na priority České republiky i Evropské unie vedoucí k posílení absorpční kapacity Královéhradeckého kraje, tj. schopnosti efektivně využít finanční prostředky na kvalitně připravené projekty. Čerpání finančních prostředků z evropských fondů, jak v minulém programovém období (2007 – 2013), tak v současném programovém období (2014 – 2020), probíhalo v souladu se zacílením SRK 2014 – 2020 tam, kde čerpání finančních prostředků umožnilo nastavení podpor kohezní a dotační politiky Evropské unie na období 2014 – 2020. Naopak u některých aktivit na podporu regionálního rozvoje definovaných v strategii rozvoje kraje nebyla možná finanční podpora z fondů EU vzhledem k zacílení kohezní a dotační politiky.

Královéhradecký kraj se do jisté míry snaží kompenzovat výpadky financování z evropských zdrojů vyhledáváním vlastních dotačních programů a titulů. Krajské dotační tituly jsou vzhledem k finančním možnostem Královéhradeckého kraje schopny pokrýt potřebu převážně na projekty menšího rozsahu. Při stanovování základních cílů strategie je nutné hledat další možnosti financování tzv. bílých míst a nastavit ve strategii širší portfolio zdrojů financování. Existenci potřeby financování těchto oblastí navíc potvrzuje hodnocení strategie z pohledu absorpční kapacity Královéhradeckého kraje.

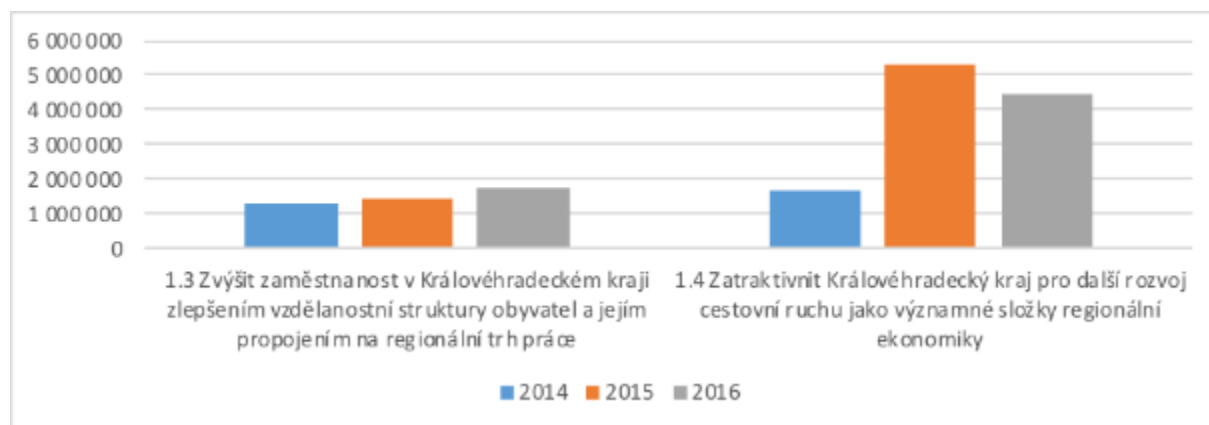
Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na období 2014–2020 má stanoveno pět strategických oblastí, jejichž řešení jako celku je důležité pro naplnění vize a globálního cíle. Každá strategická oblast má vydefinována několik strategických cílů (3 až 5) popisující žádoucí stav, kterého je třeba dosáhnout v dané strategické oblasti.

- **Strategická oblast 1** Konkurenceschopnost a inovace
- **Strategická oblast 2** Dopravní dostupnost a mobilita
- **Strategická oblast 3** Veřejné služby a občanská společnost
- **Strategická oblast 4** Environmentální prostředí a sítě
- **Strategická oblast 5** Vyvážený rozvoj a správa regionu

5.2.1.1 *Strategická oblast 1 Konkurenceschopnost a inovace*

Krajské dotace do strategické oblasti 1 (15,9 mil. Kč) směřovaly do dvou různých strategických cílů. První byl SC 1.3 zaměřený na zvýšení zaměstnanosti, v případě krajských dotací se jednalo ve všech případech o podporu vzdělávání. Za druhé se jednalo o SC 1.4 zaměřený na rozvoj cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji. V případě podpory rozvoje cestovního ruchu se jednalo o podporu činnosti turistických informačních center, destinačního managementu a údržbu lyžařských běžeckých tras. Podpora do těchto oblastí směřovala ve všech třech sledovaných letech. Výrazný nárůst zaznamenaly dotace na rozvoj cestovního ruchu v roce 2015, a to téměř trojnásobný.

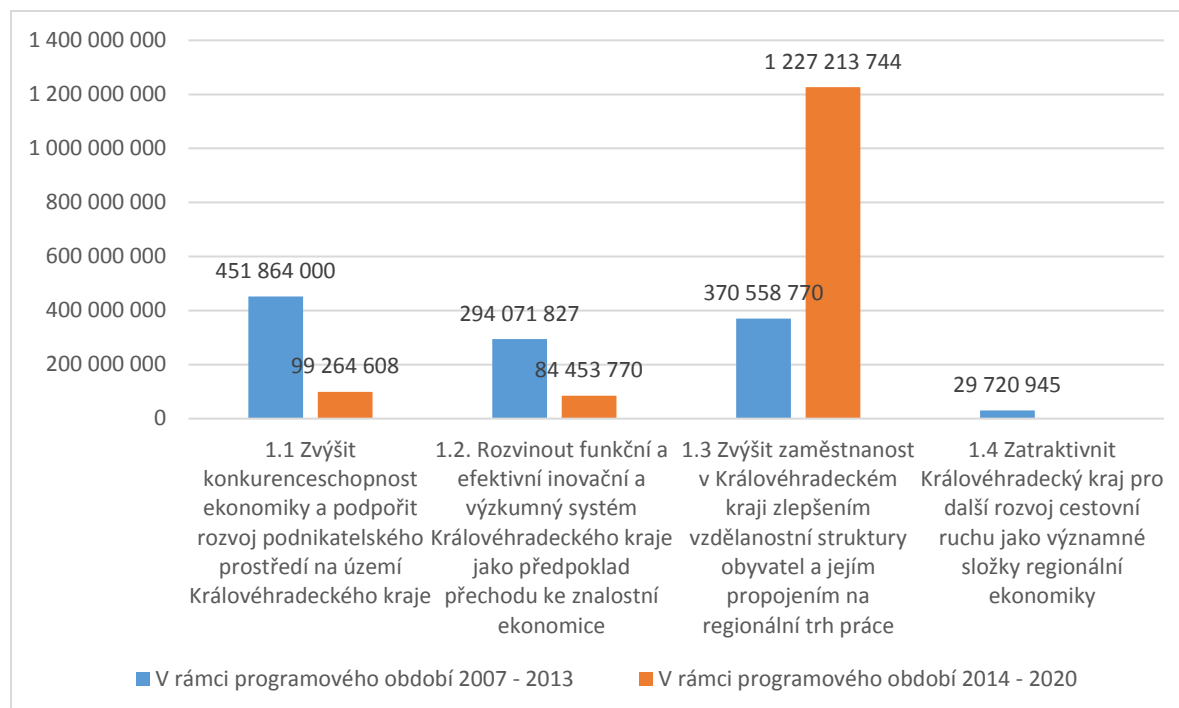
Graf 337 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 1 Konkurenceschopnost a inovace dle strategických cílů [Kč]

Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace a mimořádné účelové příspěvky

Strategická oblast 1 byla prostřednictvím **evropských dotací** naplňována v rámci všech strategických cílů. Nejvíce ve SC 1.3 zaměřeném na podporu vzdělávání a zaměstnanosti, a v tomto případě zejména již v rámci nového programového období 2014–2020. Nejméně pak v rámci SC 1.4 zaměřeném na podporu rozvoje cestovního ruchu. Toto téma bylo v letech 2014–2016 v rámci programového období EU 2007–2013 již do značné míry vyčerpáno. V novém programovém období již tato oblast zcela vypadla z témat podpory evropskými fondy. Nemale finanční prostředky šly jak ve starém, tak i v novém programovém období do podpory podnikání v rámci SC 1.1 (zejména podpora nových výrobních technologií), tak do podpory výzkumu a inovací v rámci SC 1.2 (především zvyšování inovační výkonnosti podniků).

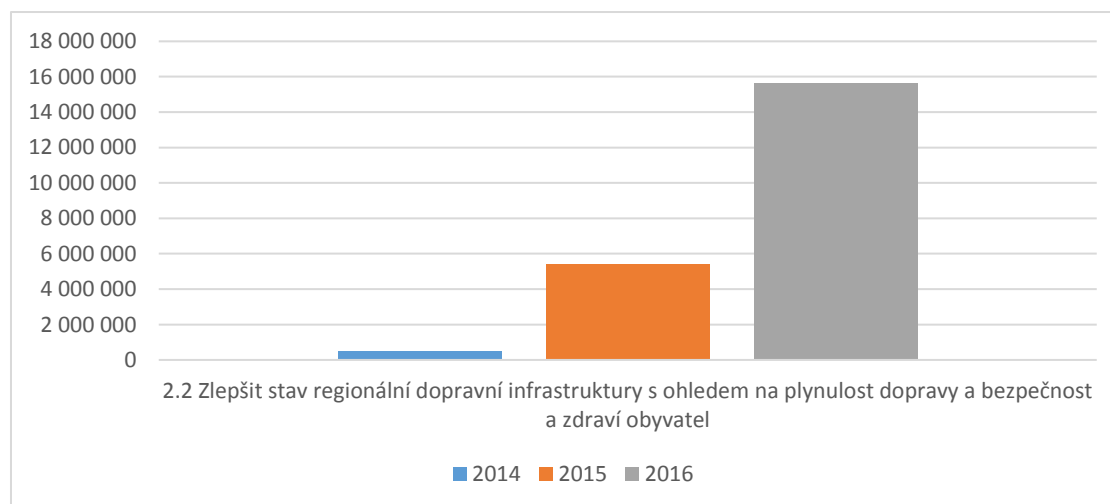
Podpořeno bylo celkem 472 projektů dotacemi v celkové výši 2,56 mld. Kč.

Graf 338 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 1 Konkurenceschopnost a inovace dle strategických cílů [Kč]

Pozn.: Kromě Programu rozvoje venkova 2007–2013 a Programu rozvoje venkova 2014–2020

5.2.1.2 Strategická oblast 2 Dopravní dostupnost a mobilita

Krajské dotace do strategické oblasti 2 (21,5 mil. Kč) směřovaly do plnění pouze jednoho strategického cíle. Dotace do této oblasti během sledovaného období dramaticky stouply, a to více než třicetnásobně. Jednalo se výhradně o podporu cyklo dopravy.

Graf 339 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita dle strategických cílů [Kč]

Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace a mimořádné účelové příspěvky

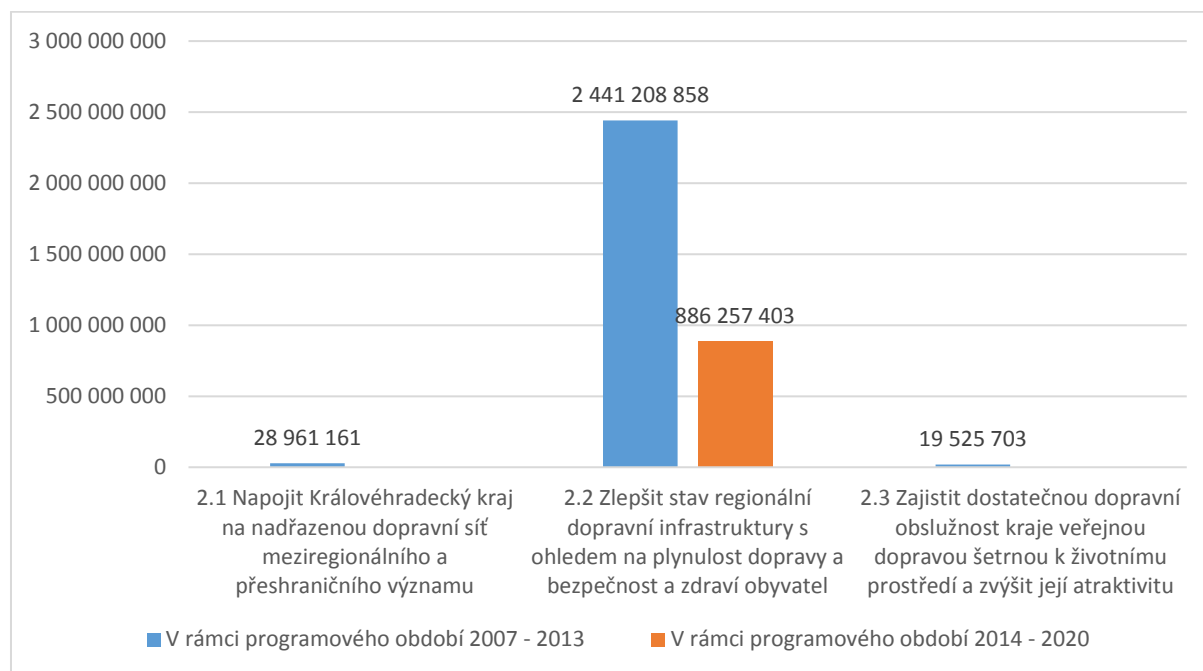
V rámci strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita byl ve zkoumaném období čerpán na území Královéhradeckého kraje značný objem finančních prostředků **ze zdrojů EU**, a to především na rekonstrukci silniční sítě II. třídy, které v České republice vlastní a spravují jednotlivé kraje. Z tohoto důvodu zcela co do objemu dotací dominuje strategický cíl 2, do kterého rozvoj této složky dopravní infrastruktury patří. V rámci uplynulého programového období šly do krajských silnic miliardy Kč

z evropských fondů, a i přes velké zdržení výzev nového programového období se i zde podařilo čerpat již téměř 900 miliónu Kč.

Strategické investice velkého rozsahu v rámci SC 1 se ve sledovaném období Královéhradeckému kraji spíše vyhnuly, avšak protože byly realizovány na území sousedních krajů, i tak by měly zlepšit napojení KHK na páteřní dopravní síť. Ještě nižší částka byla čerpána v rámci SC 2.3, kde se jednalo výhradně o projekty modernizace odbavovacího systému integrované dopravy.

Podpořeno bylo celkem 48 projektů v celkovém objemu dotací 3,38 mld. Kč.

Graf 340 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita dle strategických cílů [Kč]

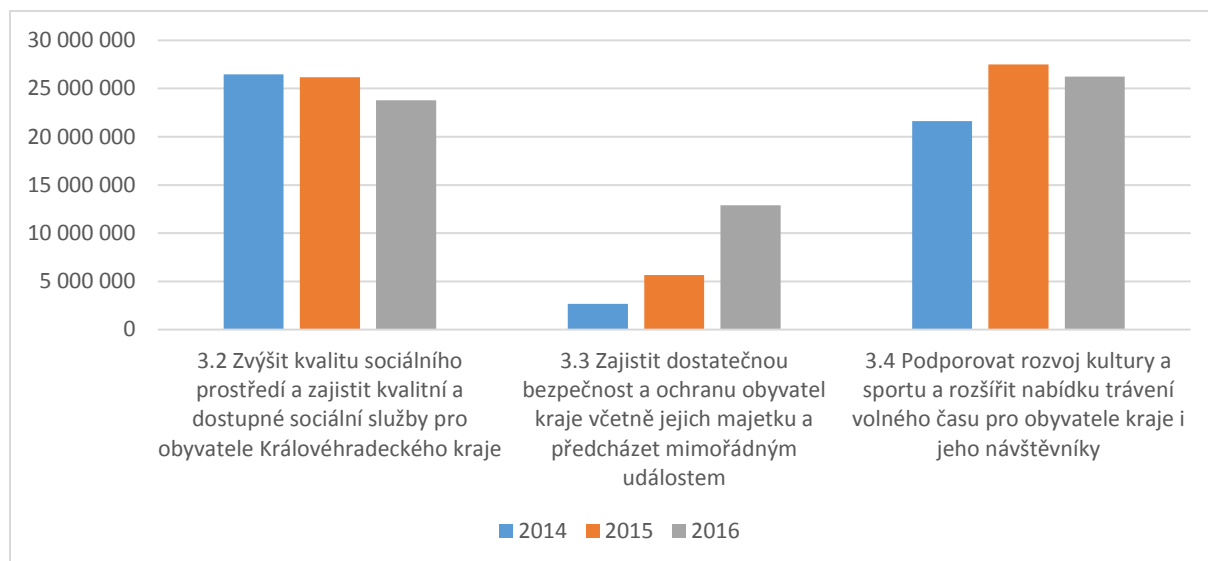

Pozn.: Kromě Programu rozvoje venkova 2007–2013 a Programu rozvoje venkova 2014–2020

5.2.1.3 Strategická oblast 3 Veřejné služby a občanská společnost

V rámci strategické oblasti 3 (173 mil. Kč) směřovaly **krajské dotace** ve sledovaném období do všech strategických oblastí kromě SO 3.1 zaměřené na zdravotnictví. V oblasti sociálních služeb a oblasti kultury, sportu a volného času (SC 3.2 a 3.4) šlo v jednotlivých letech o poměrně vyrovnané množství finančních prostředků, v oblasti bezpečnosti a ochrany obyvatel (SC 3.3) dotační podpora významně stoupala. Zde se jednalo výhradně o podporu protipožární ochrany.

Sociální služby byly podporovány velmi širokou škálou dotačních programů, stejně tak sport a volný čas, kde se jednalo o značné množství projektů – většinou menšího finančního objemu v řádech desítek tisíc Kč.

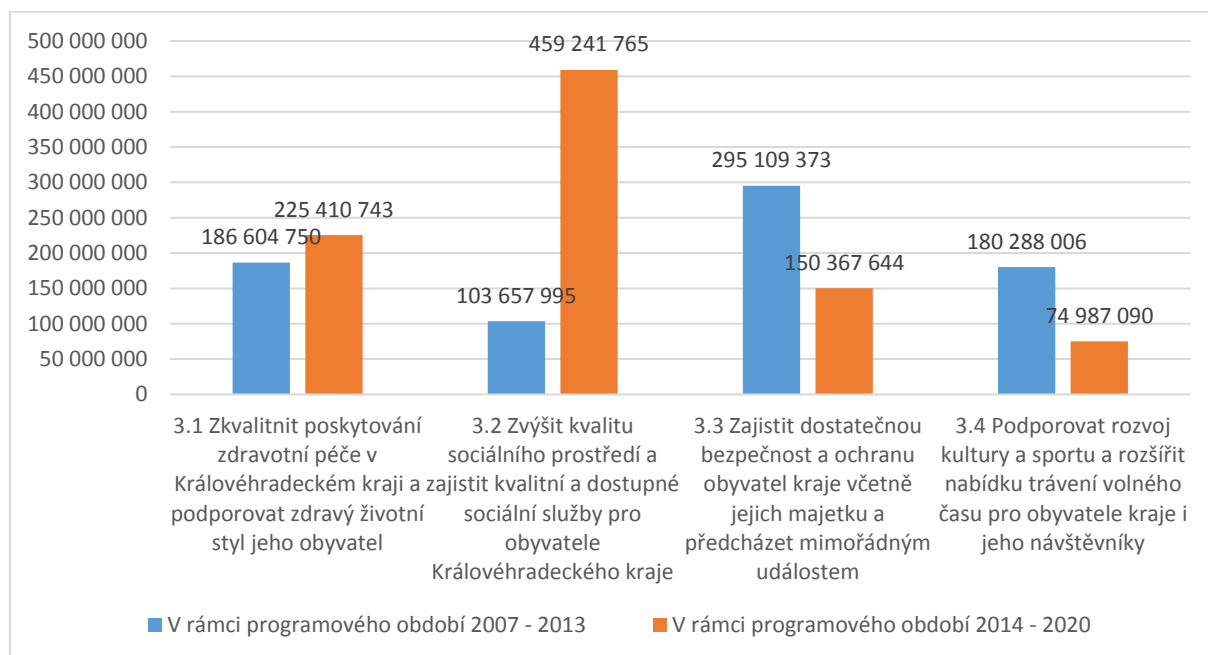
Graf 341 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost dle strategických cílů [Kč]

Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace a mimořádné účelové příspěvky

Do všech témat strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost směřovaly velké objemy **evropských dotací** jak v rámci starého, tak v rámci nového programového období EU. V oblasti zdravotnictví a sociálních služeb (SC 3.1 a 3.2) to bylo dokonce více v rámci nového programového období než v rámci dobíhajícího starého (srovnání s jinými strategickými oblastmi).

Nejvíce finančních prostředků směřovalo do SC 3.3 zaměřeného na civilní bezpečnost a předcházení mimořádným událostem (rozvoj integrovaného záchranného systému, zvýšení akceschopnosti jednotek civilní ochrany, technické vybavení apod.). V rámci SC 3.1 se jednalo především o rozvoj služeb v oblasti veřejného zdraví, v rámci SC 3.2 pak o projekty sociální integrace. V rámci SC 3.4 pak o podporu volnočasových aktivit a prostřednictvím OP nového programového období také o ochranu kulturního dědictví.

Celkem bylo podpořeno 86 projektů v celkovém objemu dotací 1,36 mld. Kč.

Graf 342 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost dle strategických cílů [Kč]

Pozn.: Kromě Programu rozvoje venkova 2007–2013 a Programu rozvoje venkova 2014–2020

5.2.1.4 Strategická oblast 4 Životní prostředí

Krajské dotace v rámci strategické oblasti 4 (téměř 235 mil. Kč) směřovaly do všech strategických cílů kromě cíle 4.3 zaměřeného na udržitelné zásobování energií, a to ve velmi rozdílných objemech. Mimořádný objem financí (i v kontextu všech krajských dotací napříč všemi strategickými oblastmi) směřoval do oblasti vodohospodářské infrastruktury, a to ještě s výrazně stoupající tendencí během sledovaného období. Řádově nižší objem, navíc v klesající tendenci měla oblast odpadového hospodářství, do níž však v tomto vyhodnocení nejsou zahrnuty dotace v rámci dlouhodobého projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj.

Na objemu podpory v rámci SC 4.1 se zásadním způsobem podílejí investice do infrastruktury v oblasti zásobování pitnou vodou a odvádění odpadních vod. Značná finanční podpora směřovala též do plnění SC 4.5, kde se jednalo zejména o příspěvky na hospodaření v lesích.

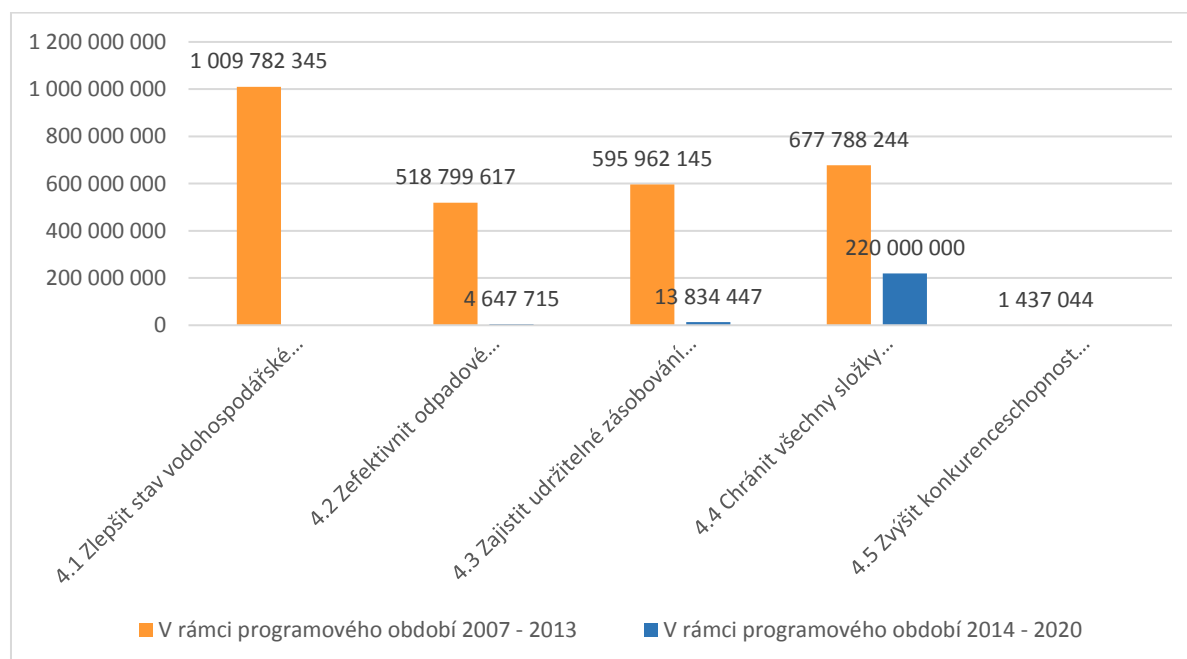
Složka životního prostředí reprezentovaná strategickou oblastí 4 Environmentální prostředí a sítě byla podporována velkým objemem **finančních prostředků z fondů EU**, a to především v rámci starého programového období 2007–2013. Nejvíce dotací směřovalo do SC 4.1 zaměřeného na vodní hospodářství. Zde se jednalo jak o projekty v oblasti čištění odpadních vod a projekty na zajištění jakosti pitné vody, tak i projekty na ochranu před povodněmi.

V rámci SC 4.2 bylo podporováno především zkvalitnění nakládání s odpady, vedle toho pak i odstraňování starých ekologických zátěží. V rámci SC 4.3 šlo v drtivé většině případů o realizaci úspor energie a využití odpadního tepla u objektů nepodnikatelské sféry.

V oblasti SC 4.4 byla podpořena široká škála projektů na zlepšení kvality ovzduší, omezování emisí, omezování průmyslového znečištění, ale i obnovu krajinných struktur, podporu biodiverzity, podporu regenerace urbanizovaných zón či na realizaci environmentálních vzdělávacích programů. V rámci nového programového období 2014–2020 pak jde o jeden projekt na snížení emisí lokálních zdrojů znečištění ovzduší, jehož prostředky jsou však dále distribuovány Královéhradeckým krajem jednotlivým drobným příjemcům (tzv. kotlíkové dotace)

Celkem bylo podpořeno 643 projektů v celkovém objemu dotací 3,04 mld. Kč.

Graf 343 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 4 Environmentální prostředí a sítě dle strategických cílů [Kč]

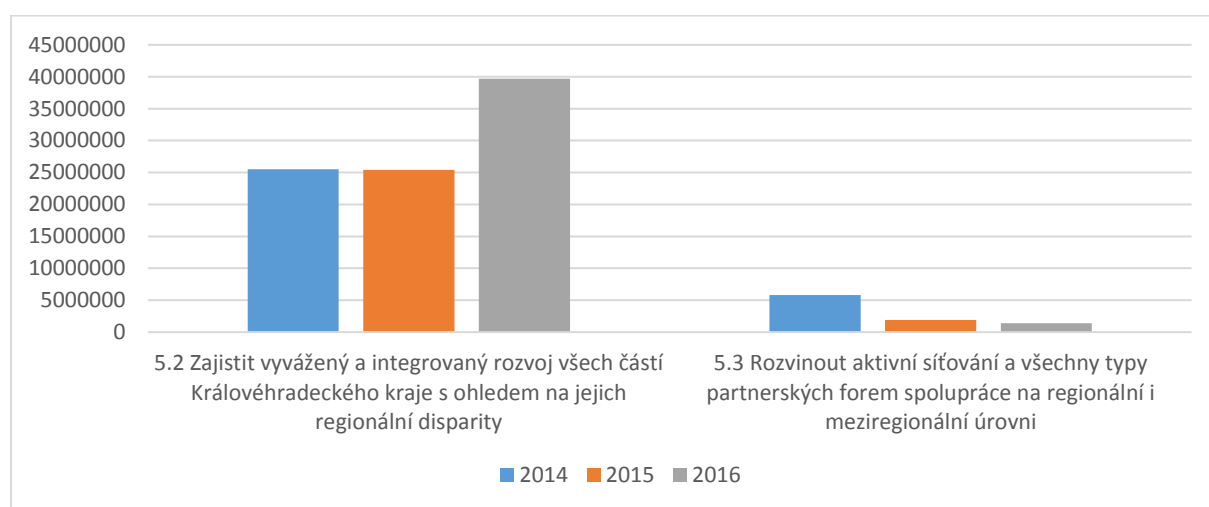

Pozn.: Kromě Programu rozvoje venkova 2007–2013 a Programu rozvoje venkova 2014–2020

5.2.1.5 Strategická oblast 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu

Krajské dotace v rámci strategické oblasti 5 (téměř 100 mil. Kč) směřovaly do SC 5.2 zaměřeného na vyvážený rozvoj regionu a eliminaci disparit včetně významné složky podpory venkovských oblastí, kde se v rámci dotačních témat (viz str. 392) jedná o Program obnovy venkova (zejména u starostů menších obcí nejvíce kladně hodnoceným dotačním titulem, samozřejmě s požadavkem na ještě větší alokaci). Zde byly na podporu vynaloženy prostředky v celkové výši přes 90 mil. Kč. V roce 2016 navíc oproti předchozímu období podpora značně stoupla. Největší objem financí v rámci tohoto cíle byl vynaložen na úpravy veřejných prostranství a infrastruktury. Dále byly v rámci tohoto cíle podpořeny venkovské obce při pořizování územních plánů a byly také poskytovány prostředky na snížení zadluženosti obcí a DSO (např. kompenzacemi úroků z úvěrů).

Graf 344 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu dle strategických cílů [Kč]

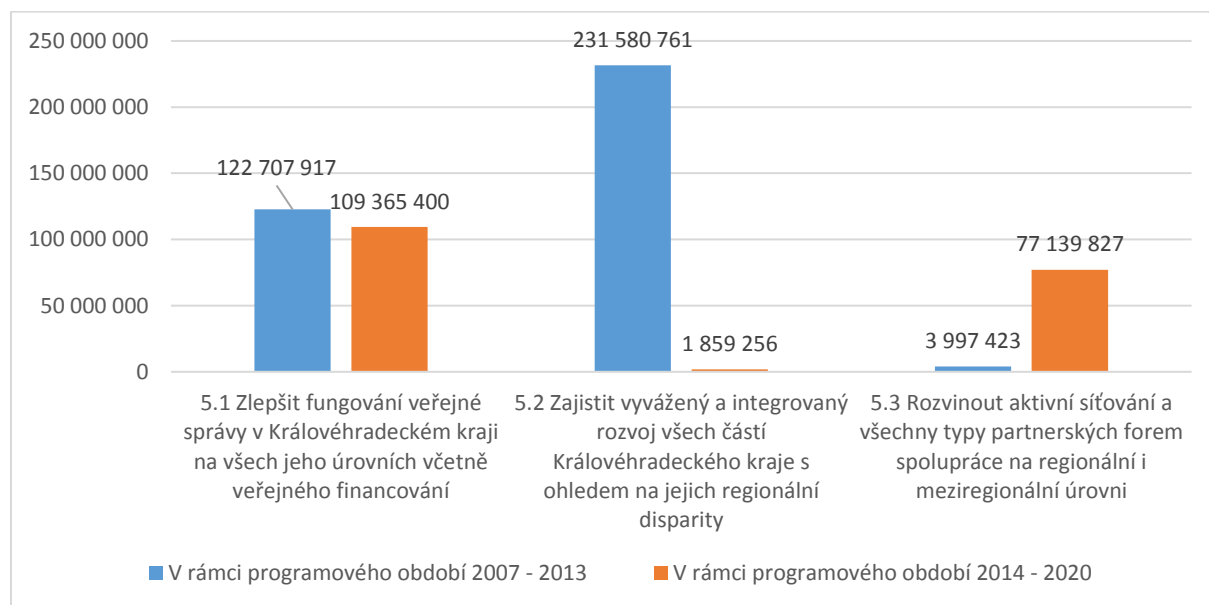
Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace a mimořádné účelové příspěvky

V rámci strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu bylo nejvíce **prostředků z fondů EU** čerpáno pro podporu zajištění vyváženého a integrovaného rozvoje všech částí regionu (SC 5.2), což v sobě zahrnuje širší škálu aktivit, především v oblasti vybavenosti měst sociálními a zdravotními službami, zlepšení podmínek v problémových sídlištích či v oblasti podpory absorpční kapacity MAS.

V rámci SC 5.1 se v případě starého i nového programového období jednalo o podporu rozvoje informačních a komunikačních technologií ve veřejné správě. V rámci SC 5.3 pak šlo především o podporu činnosti místních akčních skupin na území Královéhradeckého kraje.

Celkem bylo podpořeno 58 projektů v celkovém objemu dotací 581 miliónů Kč.

Graf 345 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu dle strategických cílů [Kč]

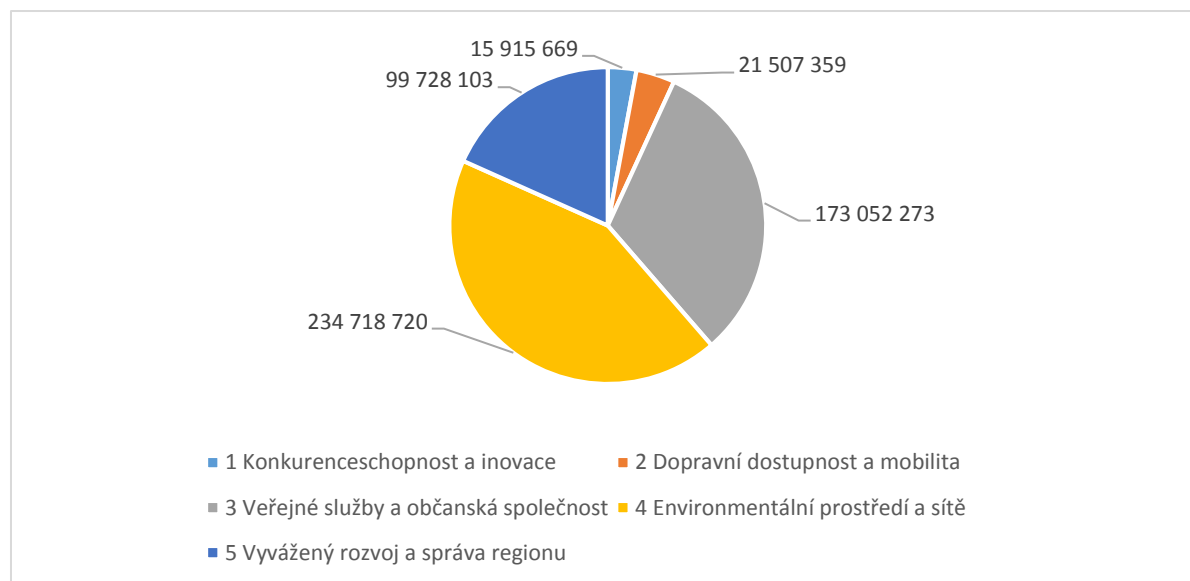
Pozn.: Kromě Programu rozvoje venkova 2007–2013 a Programu rozvoje venkova 2014–2020

5.2.1.6 Krajské dotace

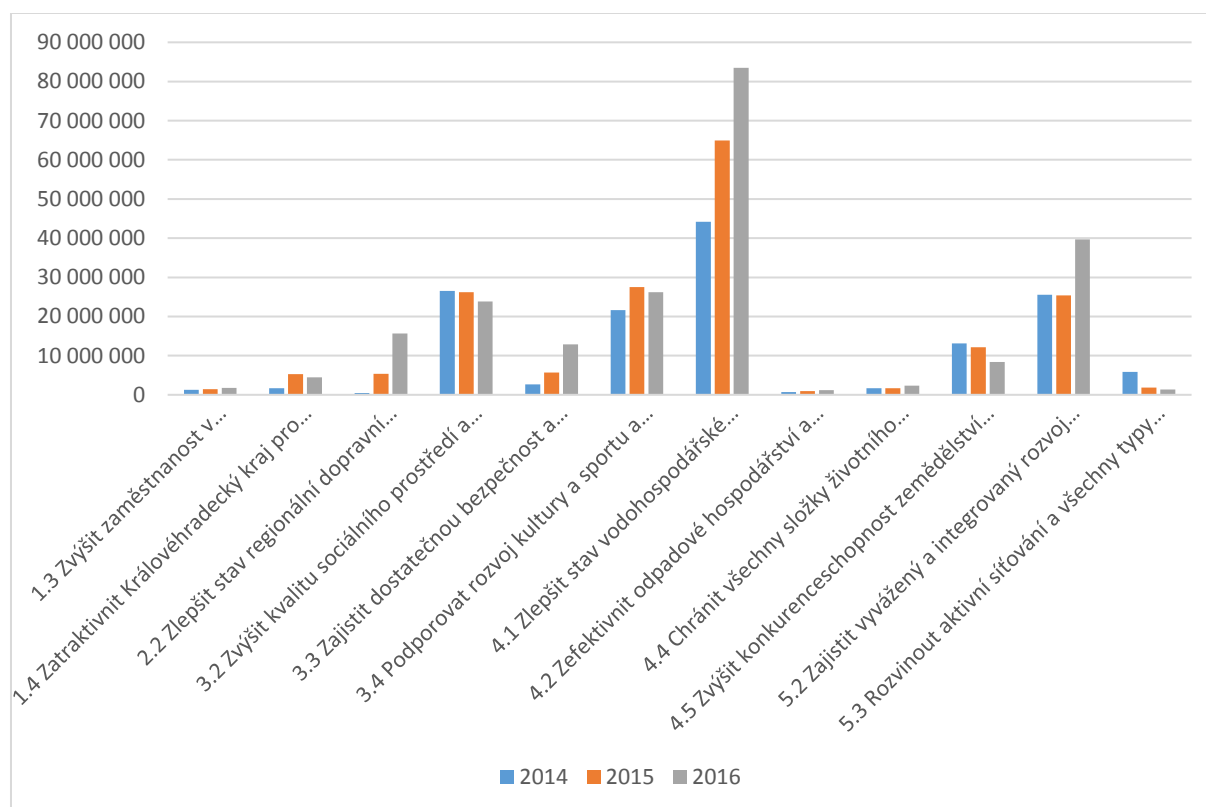
Nejvíce prostředků z dotačních zdrojů Královéhradeckého kraje směřovalo do oblasti životního prostředí (zejména vodohospodářské infrastruktury), vyváženého rozvoje regionu (především Program obnovy venkova), sociálního prostředí (velké množství dotačních programů zaměřených na sociální oblast), kultury a sportu (zejména obnova památkového fondu, ale také velké množství drobných podpořených aktivit v oblasti sportu a volnočasových aktivit) a zemědělství a lesnictví (především příspěvky na hospodaření v lesích).

Z 19 strategických cílů Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 bylo krajskými dotacemi podpořeno celkem 12 cílů celkovým objemem téměř 545 mil. Kč a počtem 3 768 projektů různého rozsahu a charakteru. Do těchto součtů nejsou zahrnuty individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čistá obec, čisté město, čistý kraj. Jejich vyhodnocení naleznete na straně 396.

Graf 346 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle strategických cílů PRK [Kč]

Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

Graf 347 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]

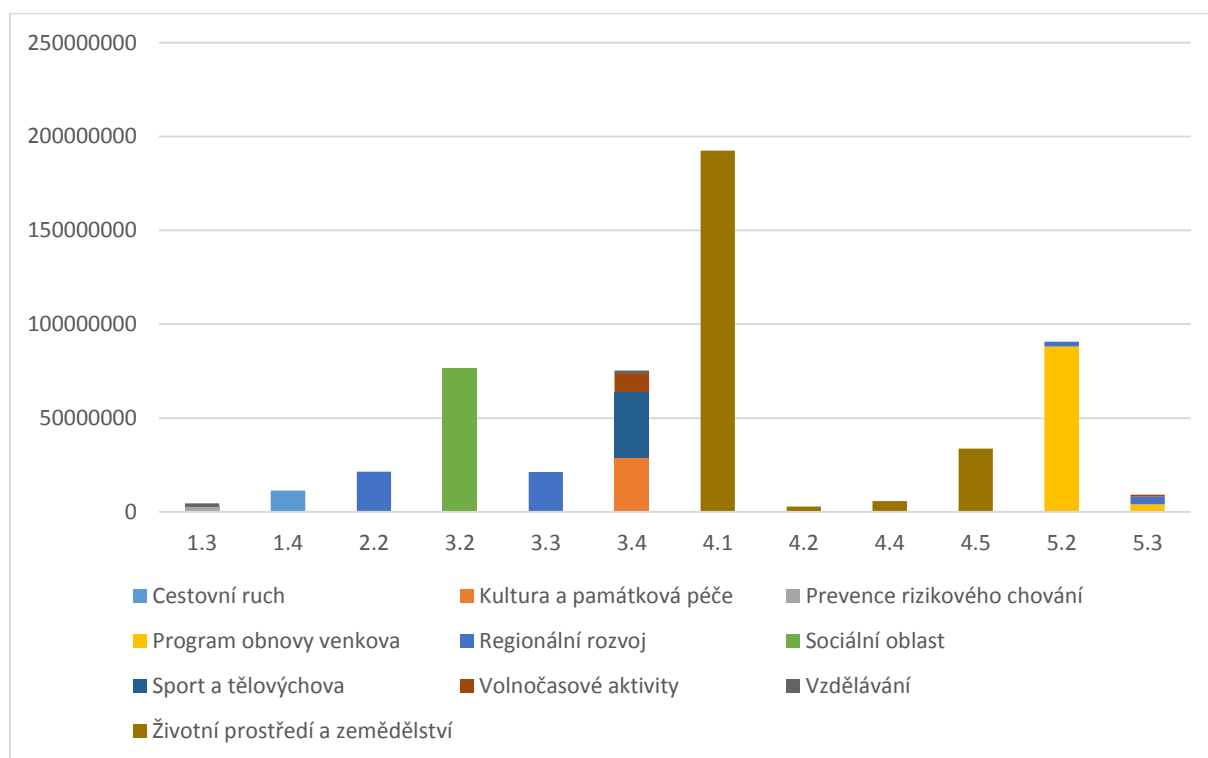
Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

V rámci souhrnného vyhodnocení byly krajské dotační tituly sdruženy do témat v souladu s členěním Dotačního portálu Královéhradeckého kraje a rovněž v souladu s dřívějšími hodnoceními krajských dotací. Některá z těchto témat tvoří dlouholetý konzistentní tematický celek a je převážně uváděno

pod názvem tématu, nežli pod názvy konkrétních dotačních programů/titulů, které se pod ním skrývají (například Program obnovy venkova).

Vyhodnocení krajských dotací v rámci strategických oblastí v příslušných kapitolách nebylo prováděno v rámci dotačních témat z toho důvodu, že z hlediska přiřazení některých dotačních programů v rámci jednoho dotačního tématu k více strategickým cílům (což se opírá o základní členění dle Dotační strategie Královéhradeckého kraje 2014–2016 odkazované v opatřeních Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016) by způsobovalo nepřehledné dělení a křížení témat se strategickými cíli. Proto jsou ucelená dotační témata sledována až zde, v rámci celkového vyhodnocení.

Graf 348 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů – podíl dotačních témat na plnění jednotlivých strategických cílů [Kč]

Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

Legenda ke grafu:

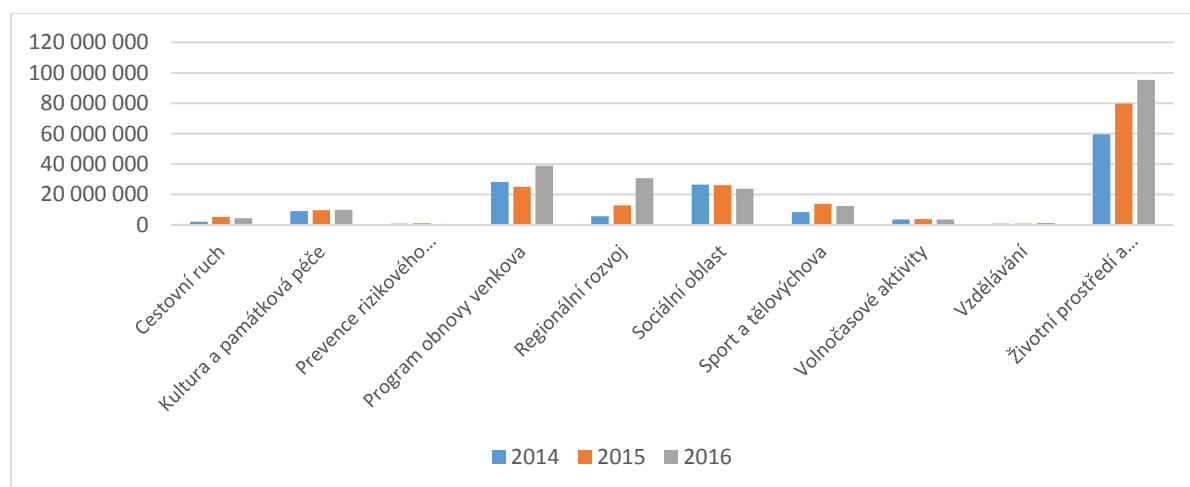
1.3	Zvýšit zaměstnanost v Královéhradeckém kraji zlepšením vzdělanostní struktury obyvatel a jejím propojením na regionální trh práce
1.4	Zatraktivnit Královéhradecký kraj pro další rozvoj cestovního ruchu jako významné složky regionální ekonomiky
2.2	Zlepšit stav regionální dopravní infrastruktury s ohledem na plynulost dopravy a bezpečnost a zdraví obyvatel
3.2	Zvýšit kvalitu sociálního prostředí a zajistit kvalitní a dostupné sociální služby pro obyvatele Královéhradeckého kraje
3.3	Zajistit dostatečnou bezpečnost a ochranu obyvatel kraje včetně jejich majetku a předcházet mimořádným událostem
3.4	Podporovat rozvoj kultury a sportu a rozšířit nabídku trávení volného času pro obyvatele kraje i jeho návštěvníky
4.1	Zlepšit stav vodohospodářské infrastruktury na území kraje a zajistit dostatečnou ochranu před povodněmi
4.2	Zefektivnit odpadové hospodářství a eliminovat ekologické zátěže na území Královéhradeckého kraje
4.4	Chránit všechny složky životního prostředí, šetrně pečovat o krajinu a přírodní ekosystémy na území kraje a podporovat rozvoj ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty
4.5	Zvýšit konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a podporovat rozvoj jejich mimoprodukčních funkcí
5.2	Zajistit vyvážený a integrovaný rozvoj všech částí Královéhradeckého kraje s ohledem na jejich regionální disparitu
5.3	Rozvinout aktivní síťování a všechny typy partnerských forem spolupráce na regionální i meziregionální úrovni

Předchozí graf znázorňuje, jakým podílem se jednotlivá dotační témata podílela na podpoře jednotlivých strategických cílů. Jak je z grafu patrné a jak bylo uvedeno výše, některá témata se dále

člení dle svých jednotlivých dotačních programů do více strategických cílů Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016. Uvedený graf současně znázorňuje celkový objem finančních prostředků za celé sledované období poskytnutý ve formě krajských dotací (nejsou zahrnuty individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čistá obec, čisté město, čistý kraj).

Následující graf znázorňuje vývoj objemu poskytnutých dotací v jednotlivých letech dle dotačních témat. Z toho je jasně patrné, že většina dotačních témat měla co do finančního objemu rostoucí tendenci, s výjimkou sociální oblasti, kde nastal malý pokles. Nejvíce rostoucím tématem byl Regionální rozvoj, pod nímž se skrývá dosti různorodá škála dotačních programů: Podpora hasičské techniky pro obce s JPO, Podpora svazků obcí, Pořízení územních plánů obcí do 1 000 obyvatel, Propagace cyklobusů v turistických regionech, Rozvoj a budování dálkových a na ně navazujících cyklotras v Královéhradeckém kraji a další.

Graf 349 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]

Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

Následující tabulky znázorňují celkový objem finančních prostředků v rámci jednotlivých dotačních témat během sledovaného období – a totéž z pohledu počtu podpořených projektů. Tabulky upřesňují zjištění znázorněná v předchozích grafech.

Tabulka 83 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]

Dotační téma	2014	2015	2016	Celkem
Cestovní ruch	2 103 898	5 312 998	4 424 500	11 841 396
Kultura a památková péče	9 058 346	9 738 226	9 852 744	28 649 316
Prevence rizikového chování	924 000	1 021 000	731 000	2 676 000
Program obnovy venkova	28 242 500	25 055 100	38 854 000	92 151 600
Regionální rozvoj	5 769 700	12 784 447	30 756 500	49 310 647
Sociální oblast	26 490 000	26 180 000	23 800 000	76 470 000
Sport a tělovýchova	8 448 244	13 981 000	12 430 800	34 860 044
Volnočasové aktivity	3 628 160	3 751 000	3 545 000	10 924 160
Vzdělávání	917 241	994 000	1 409 000	3 320 241
Životní prostředí a zemědělství	59 669 000	79 666 000	95 383 720	234 718 720
Celkem	145 251 089	178 483 771	221 187 264	544 922 124

Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

Tabulka 84 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [počet podpořených projektů]

Dotační téma	2014	2015	2016	Celkem
Cestovní ruch	18	64	53	135
Kultura a památková péče	172	163	130	465
Prevence rizikového chování	56	56	40	152
Program obnovy venkova	136	73	111	320
Regionální rozvoj	51	62	87	200
Sociální oblast	160	160	146	466
Sport a tělovýchova	316	408	458	1 182
Volnočasové aktivity	96	104	91	291
Vzdělávání	55	60	35	150
Životní prostředí a zemědělství	125	145	155	425
Celkem	1 185	1 295	1 306	3 786

Zdroj: KÚ KHK. Pozn.: Nezahrnuje individuální dotace, mimořádné účelové příspěvky a projekt Čisté město, čistá obec, čistý kraj

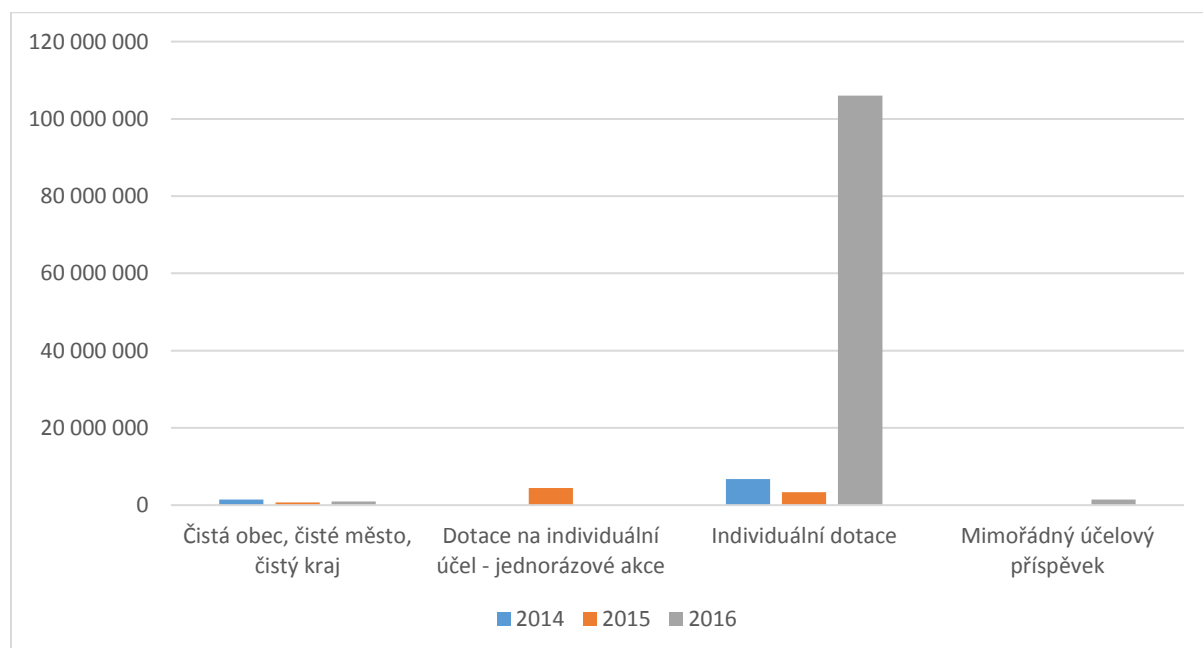
5.2.1.7 Krajské dotace mimo dotační témata

Zcela zvláštní kapitolou jsou individuální dotace (v rámci databáze podpořených projektů se dělí na dva dotační programy: Individuální dotace a Dotace na individuální účel – jednorázové akce), Mimořádné účelové příspěvky a projekt Čistá obec, čisté město, čistý kraj.

Přestože jsou tyto dotace vedeny v evidenci dotací Královéhradeckého kraje, nejsou z důvodu odlišného režimu přidělování porovnatelné s výše hodnocenými tematickými dotacemi.

Z následujícího grafu je patrný zcela mimořádný objem individuálních dotací v roce 2016 (přes 116 mil. Kč na 197 projektů).

Graf 350 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím individuálních dotací, mimořádných účelových příspěvků a projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj v jednotlivých letech [Kč]

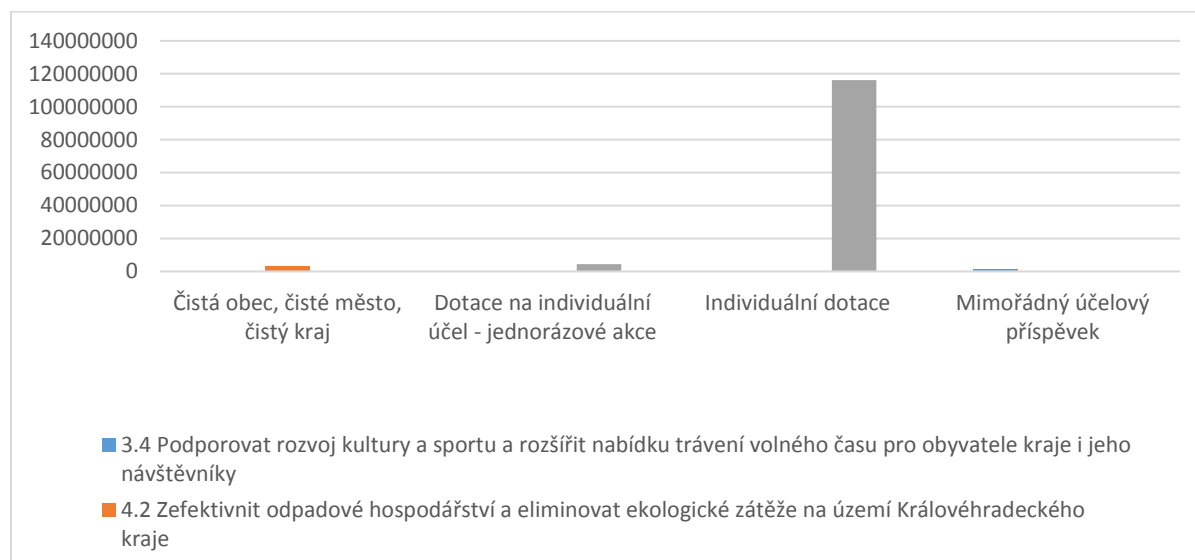

Zdroj: KÚ KHK

Z hlediska strategických cílů Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 bylo možné tyto mimořádné dotace orientačně rozčlenit dle jejich smyslu (v případě individuálních dotací, které mají

směřovat tam, kde je to v danou chvíli nejvíce potřeba – tedy za cílem eliminace vzniklých disparit), případně dle jejich tematického zaměření identifikovaného analýzou vlastních projektů, což je případ mimořádných účelových příspěvků, které většinou směřovaly do sféry volnočasových aktivit s funkčním přesahem do sféry vzdělávání, případně prevence rizikového chování. V případě projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj je zaměření a tím i zařazení do strategického cíle identifikováno jednoznačně.

Graf 351 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím individuálních dotací, mimořádných účelových příspěvků a projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj dle strategických cílů [Kč]

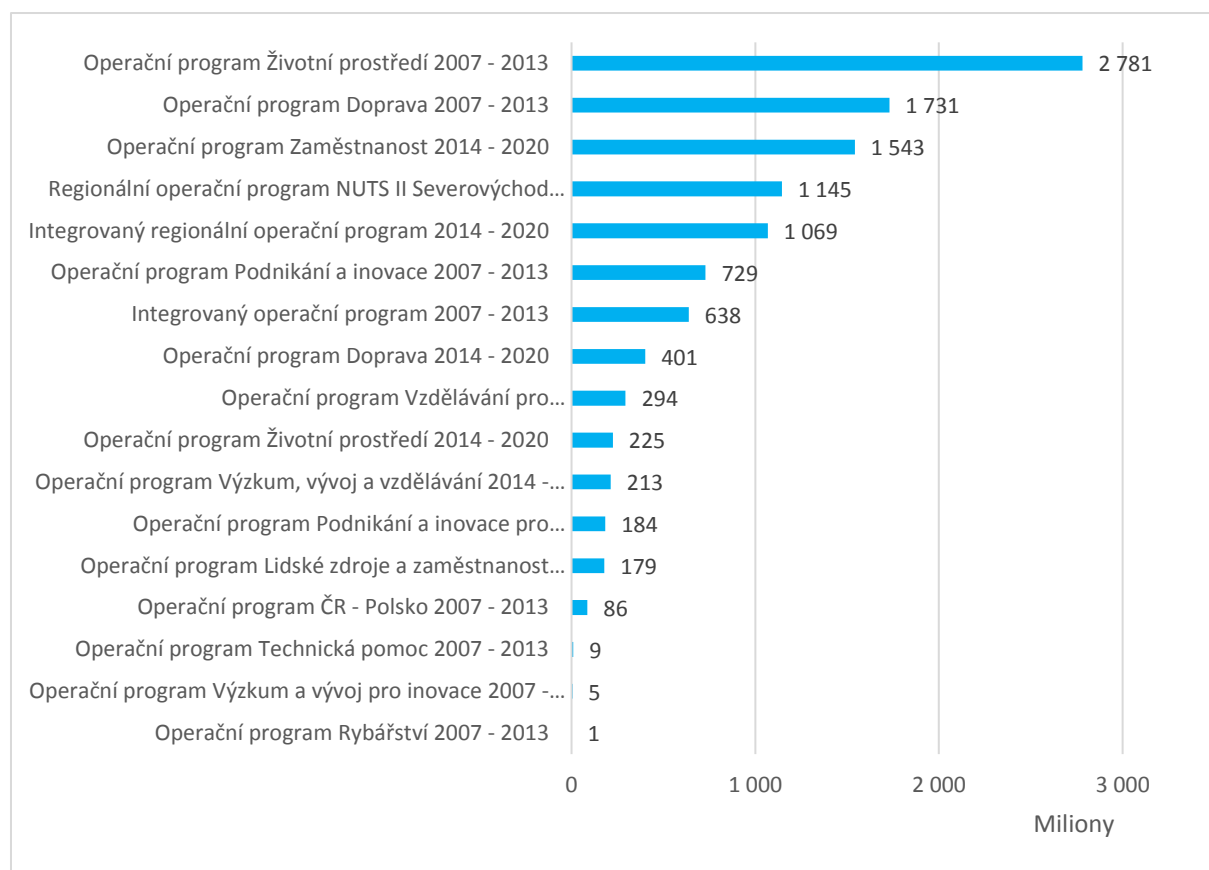

Zdroj: KÚ KHK

5.2.1.8 Dotace EU

Celkový objem finančních prostředků čerpaných z fondů Evropské unie v rámci plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 činil 11,2 miliardy Kč (1 316 podpořených projektů). Z toho se v rámci programového období 2007–2013 jednalo o 7,6 miliardy Kč (1 280 podpořených projektů) a v rámci programového období 2014–2020 o 3,6 miliardy Kč (36 podpořených projektů). Z předešlých závěrů je patrný rozdíl mezi počty projektů a objemy finančních prostředků v rámci starého (2007–2013) a nového (2014–2020) programového období EU, kdy u některých strategických oblastí silně dominuje počet projektů starého období nad počtem projektů období nového, přičemž je tento rozdíl daleko výraznější než z hlediska objemu dotačních prostředků. Výrazně vyšší „průměrný“ finanční objem jednoho projektu v novém programovém období tak poněkud komplikuje další podrobné přímé srovnávání obou programových období vzájemně.

Následující graf znázorňuje celkové čerpání dotací EU z operačních programů obou programových období v letech 2014–2016.

Graf 352 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU - všechny operační programy obou programových období [Kč]

Zdroj: MMR. Pozn.: Nezahrnuje Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020

Absolutně nejvíce prostředků bylo čerpáno z OP Životní prostředí 2007–2013 (2,78 mld. Kč), dále z OP Doprava 2007–2013 (1,73 mld. Kč) a dále z OP Zaměstnanost 2014–2020 (1,54 mld. Kč), Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod 2007–2013 (1,15 mld. Kč) a Integrovaného regionálního operačního programu (1,07 mld. Kč).

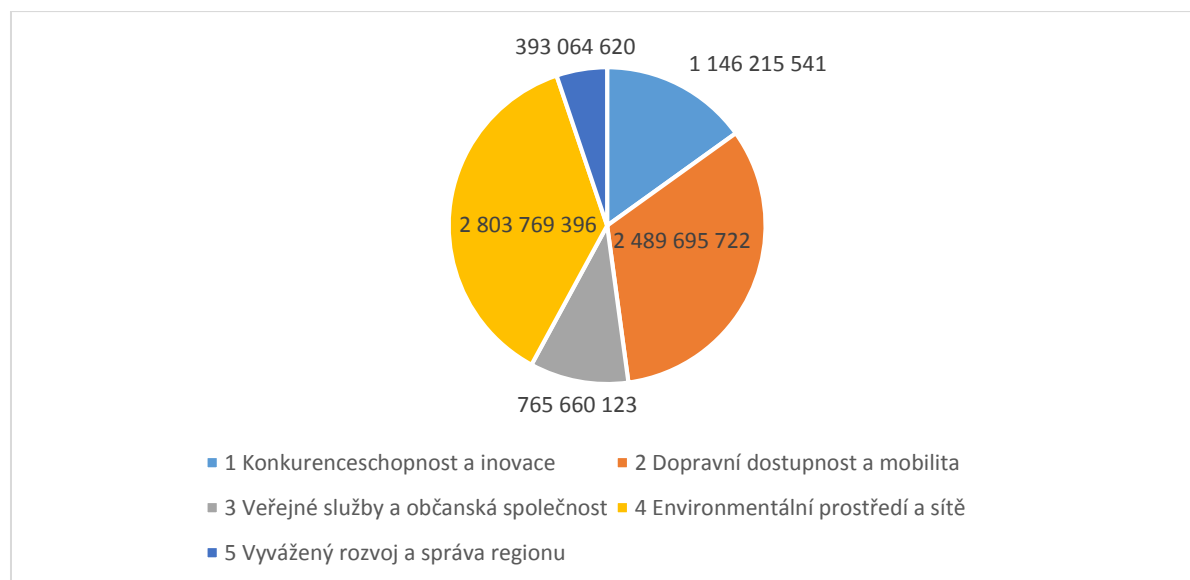
Z hlediska strategických oblastí bylo nejvíce čerpáno ve strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita – 3,38 mld. Kč (z toho 2,49 mld. Kč ve starém a 0,89 mld. Kč v novém programovém období). Dále byla strategická oblast 4 Environmentální prostředí a síť – 3,04 mld. Kč (z toho 2,8 mld. Kč ve starém a 0,24 mld. Kč v novém programovém období). Značné množství dotací bylo rovněž čerpáno ve strategické oblasti 1 Konkurenceschopnost a inovace – 2,56 mld. Kč (z toho 1,15 mld. Kč ve starém a 1,41 mld. Kč v novém programovém období).

Výrazně nižší čerpání proběhlo v rámci strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost – 1,68 mld. Kč (z toho 0,77 mld. Kč ve starém a 0,91 mld. Kč v novém programovém období). Nejnižší částka pak byla čerpána v rámci strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu – 0,58 mld. Kč (z toho 0,39 mld. Kč ve starém a 0,19 mld. Kč v novém programovém období). Celkem bylo z fondů EU v rámci plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje čerpáno 11,23 mld. Kč (z toho téměř 7,6 mld. ve starém a 3,63 mld. v novém programovém období).

Výrazné rozdíly v částkách i počtech podpořených projektů jsou dány jak politikou podpory v rámci EU a úspěšností čerpání fondů subjekty na území Královéhradeckého kraje, tak odlišným charakterem a finanční náročností různých aktivit (rozsáhlé investice vs. „měkké“ projekty podporující různé společenské aktivity atp.).

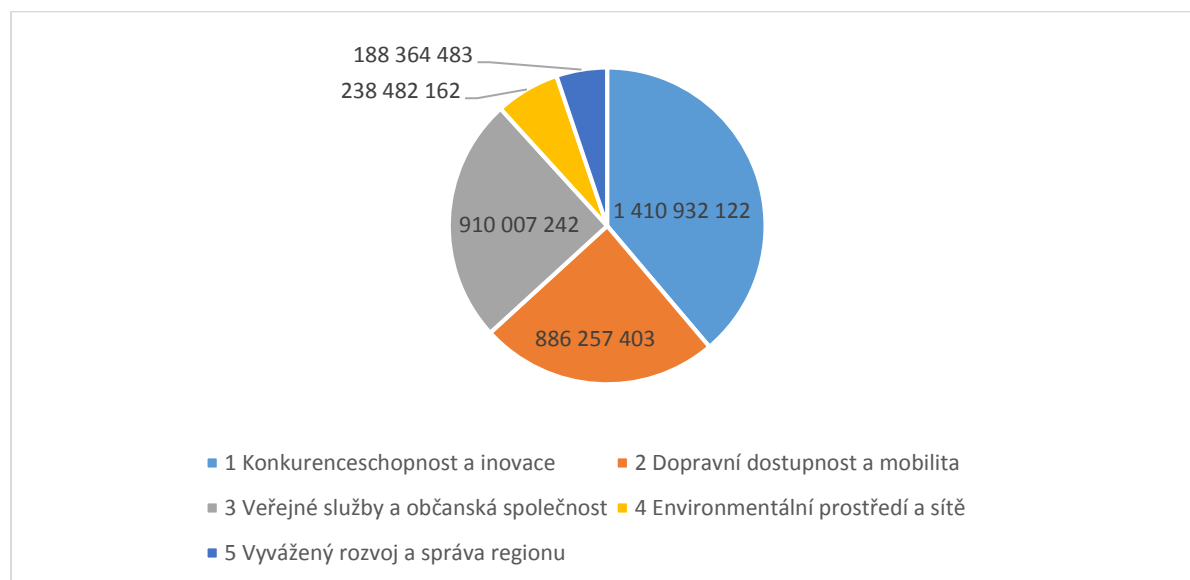
Jakou měrou se podílely jednotlivé operační programy starého (2007–2013) a nového (2014–2020) programového období EU na plnění cílů Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 je znázorněno následujícími grafy.

Graf 353 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací v rámci programového období 2007–2013 dle strategických oblastí PRK [Kč]

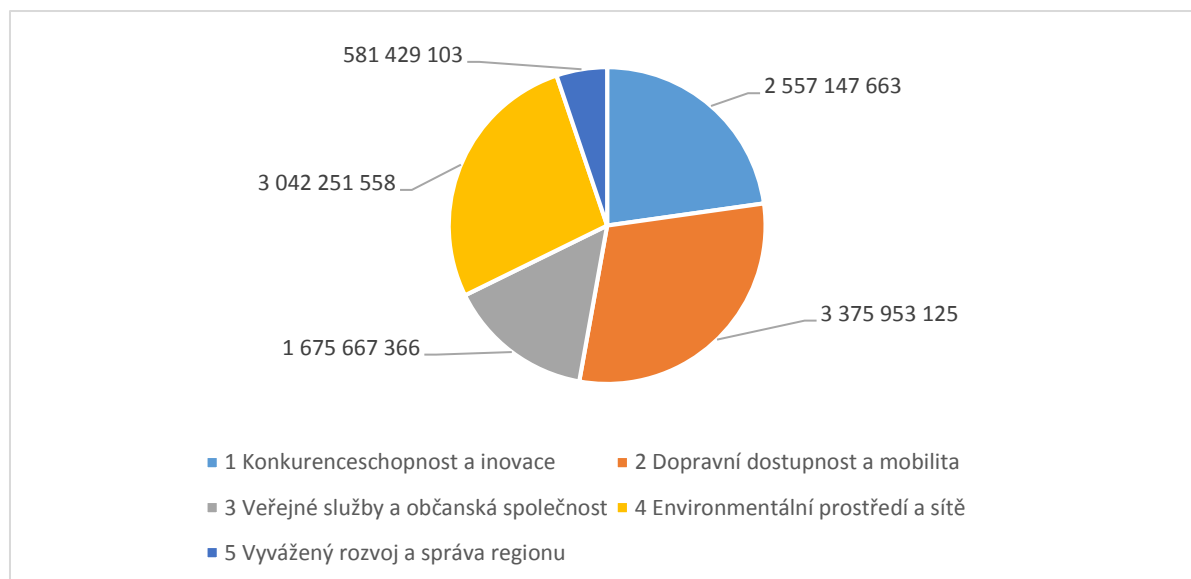
Zdroj: MMR. Pozn.: Nezahrnuje Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020

Graf 354 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací v rámci programového období 2014–2020 dle strategických oblastí PRK [Kč]

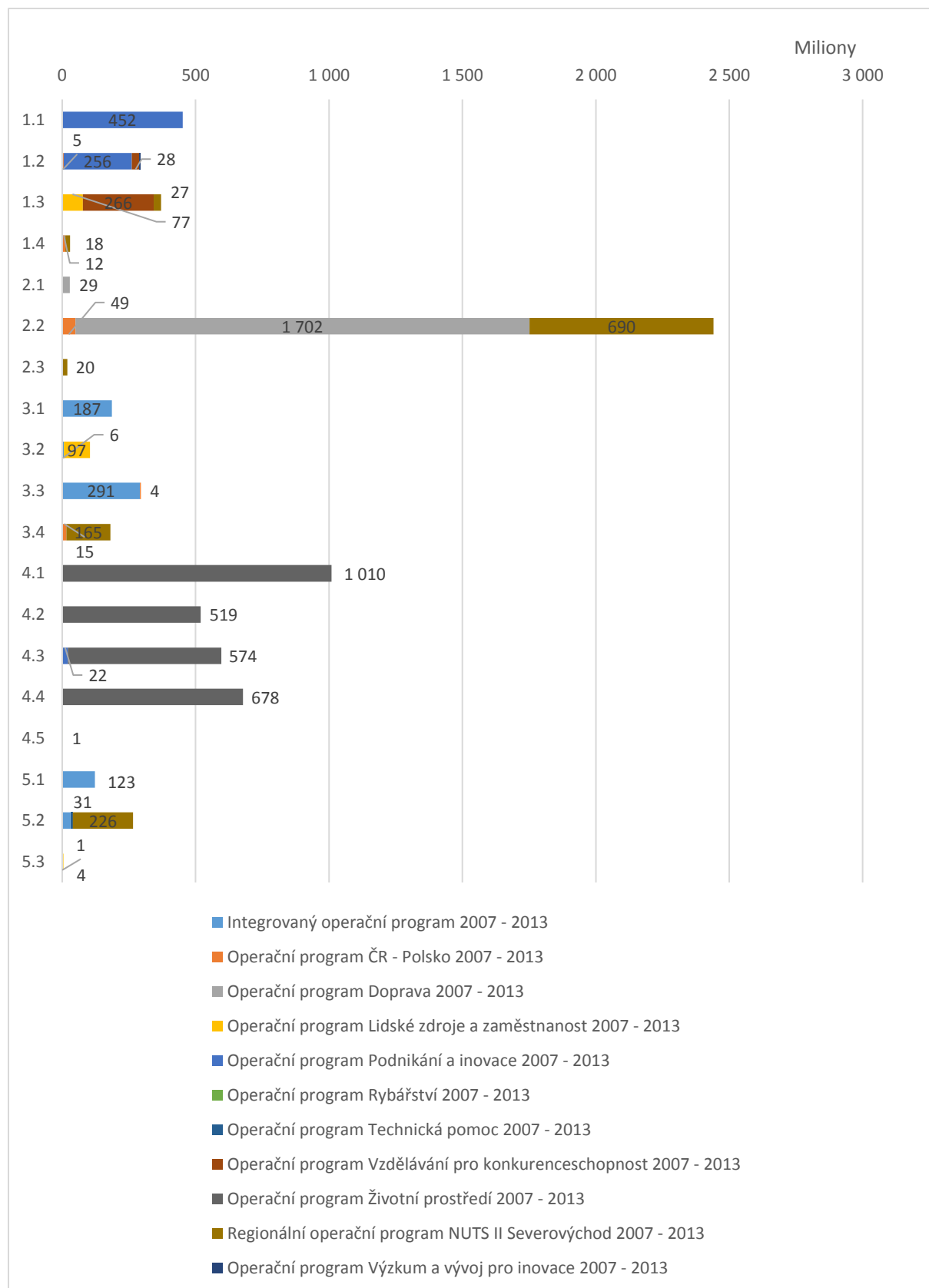

Zdroj: MMR. Pozn.: Nezahrnuje Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020

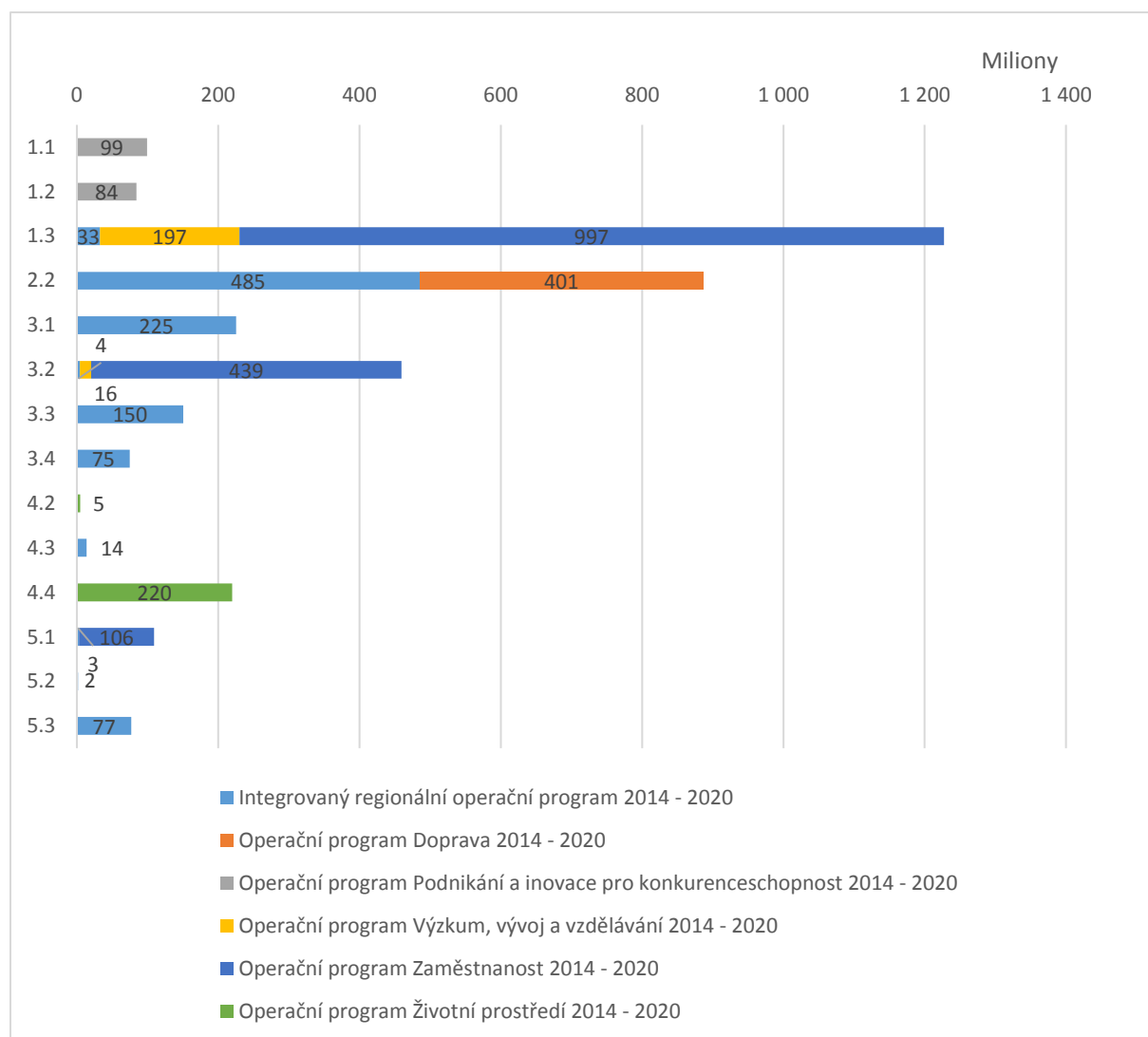
Graf 355 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací dle strategických oblastí PRK [Kč]

Graf 356 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [Kč]

Zdroj: MMR. Pozn.: Nezahrnuje Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020

Graf 357 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [Kč]

Zdroj: MMR. Pozn.: Nezahrnuje Program rozvoje venkova 2007–2013 a Program rozvoje venkova 2014–2020

Legenda ke grafům (strategické cíle PRK 2014–2020):

1.1 Zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a podpořit rozvoj podnikatelského prostředí na území Královéhradeckého kraje
1.2. Rozvinout funkční a efektivní inovační a výzkumný systém Královéhradeckého kraje jako předpoklad přechodu ke znalostní ekonomice
1.3 Zvýšit zaměstnanost v Královéhradeckém kraji zlepšením vzdělanostní struktury obyvatel a jejím propojením na regionální trh práce
1.4 Zatraktivnit Královéhradecký kraj pro další rozvoj cestovního ruchu jako významné složky regionální ekonomiky
2.1 Napojit Královéhradecký kraj na nadřazenou dopravní síť mezuregionálního a přeshraničního významu
2.2 Zlepšit stav regionální dopravní infrastruktury s ohledem na plynulost dopravy a bezpečnost a zdraví obyvatel
2.3 Zajistit dostatečnou dopravní obslužnost kraje veřejnou dopravou šetrnou k životnímu prostředí a zvýšit její atraktivitu
3.1 Zkvalitnit poskytování zdravotní péče v Královéhradeckém kraji a podporovat zdravý životní styl jeho obyvatel
3.2 Zvýšit kvalitu sociálního prostředí a zajistit kvalitní a dostupné sociální služby pro obyvatele Královéhradeckého kraje
3.3 Zajistit dostatečnou bezpečnost a ochranu obyvatel kraje včetně jejich majetku a předcházet mimořádným událostem
3.4 Podporovat rozvoj kultury a sportu a rozšířit nabídku trávení volného času pro obyvatele kraje i jeho návštěvníky
4.1 Zlepšit stav vodohospodářské infrastruktury na území kraje a zajistit dostatečnou ochranu před povodněmi
4.2 Zefektivnit odpadové hospodářství a eliminovat ekologické zátěže na území Královéhradeckého kraje
4.3 Zajistit udržitelné zásobování energiemi a jejich šetrné využívání na celém území Královéhradeckého kraje
4.4 Chránit všechny složky životního prostředí, šetrně pečovat o krajinu a přírodní ekosystémy na území kraje a podporovat rozvoj ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty
4.5 Zvýšit konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a podporovat rozvoj jejich mimoprodukčních funkcí
5.1 Zlepšit fungování veřejné správy v Královéhradeckém kraji na všech jeho úrovních včetně veřejného financování
5.2 Zajistit vyvážený a integrovaný rozvoj všech částí Královéhradeckého kraje s ohledem na jejich regionální disparity
5.3 Rozvinout aktivní síťování a všechny typy partnerských forem spolupráce na regionální i mezuregionální úrovni

Následující tabulky shrnují objemy čerpání a počty podpořených projektů za jednotlivé operační programy minulého i současného programového období v miliónech Kč (přesné součty jsou uvedeny v tabulkách kapitol analyzujících jednotlivé strategické oblasti).

Tabulka 85 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [milióny Kč]

Strategický cíl PRK 2014–2016	Integrovaný operační program 2007–2013	Operační program ČR - Polsko 2007–2013	Operační program Doprava 2007–2013	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007–2013	Operační program Podnikání a inovace 2007–2013	Operační program Rybářství 2007–2013	Operační program Technická pomoc 2007–2013	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007–2013	Operační program Životní prostředí 2007–2013	Regionální operační program NUTS II Severovýchod 2007–2013	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace 2007–2013	Celkem
1.1	0	0	0	0	452	0	0	0	0	0	0	452
1.2	0	5	0	0	256	0	0	28	0	0	5	294
1.3	0	0	0	77	0	0	0	266	0	27	0	371
1.4	0	12	0	0	0	0	0	0	0	18	0	30
2.1	0	0	29	0	0	0	0	0	0	0	0	29
2.2	0	49	1 702	0	0	0	0	0	0	690	0	2 441
2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	0	20
3.1	187	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	187
3.2	6	0	0	97	0	0	0	0	0	0	0	104
3.3	291	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	295
3.4	0	15	0	0	0	0	0	0	0	165	0	180
4.1	0	0	0	0	0	0	0	0	1 010	0	0	1 010
4.2	0	0	0	0	0	0	0	0	519	0	0	519
4.3	0	0	0	0	22	0	0	0	574	0	0	596
4.4	0	0	0	0	0	0	0	0	678	0	0	678
4.5	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
5.1	123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	123
5.2	31	0	0	0	0	0	9	0	0	226	0	266
5.3	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	5
Celkem	638	86	1 731	179	729	1	9	294	2 781	1 145	5	7 598

Zdroj: MMR. Pozn.: Přesné částky jsou uvedeny u kapitol věnovaných jednotlivým prioritním osám PRK 2014–2016.

Legenda k tabulkám (strategické cíle PRK 2014–2020) je níže.

Tabulka 86 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [počet podpořených projektů]

Strategický cíl PRK 2014–2016	Operační program Doprava 2007–2013	Operační program Životní prostředí 2007–2013	Operační program Podnikání a inovace 2007–2013	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007–2013	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace 2007–2013	Integrovaný operační program 2007–2013	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost 2007–2013	Operační program Technická pomoc 2007–2013	Regionální operační program NUTS II Severovýchod 2007–2013	Operační program Rybářství 2007–2013	Operační program ČR - Polsko 2007–2013	Celkem
1.1			90									90
1.2			28		1		4				2	35
1.3				7			306		13			326
1.4									8		4	12
2.1	1											1
2.2	17								25		2	44
2.3									1			1
3.1						3						3
3.2				19		3						22
3.3						7					1	8
3.4									7		37	44
4.1		46										46
4.2		179										179
4.3		197	5									202
4.4		210										210
4.5										3		3
5.1						20						20
5.2						4		15	8			27
5.3				4							3	7
Celkem	18	632	123	30	1	37	310	15	62	3	49	1 280

Zdroj: MMR. Legenda k tabulkám (strategické cíle PRK 2014–2020) je níže.

Tabulka 87 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [milióny Kč]

Strategický cíl PRK 2014–2016	Integrovaný regionální operační program 2014–2020	Operační program Doprava 2014–2020	Operační program Podnikání a inovace pro konkurencesch. 2014–2020	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014–2020	Operační program Zaměstnanost 2014–2020	Operační program Životní prostředí 2014–2020	Celkem
1.1	0	0	99	0	0	0	99
1.2	0	0	84	0	0	0	84
1.3	33	0	0	197	997	0	1 227
2.2	485	401	0	0	0	0	886
3.1	225	0	0	0	0	0	225
3.2	4	0	0	16	439	0	459
3.3	150	0	0	0	0	0	150
3.4	75	0	0	0	0	0	75
4.2	0	0	0	0	0	5	5
4.3	14	0	0	0	0	0	14
4.4	0	0	0	0	0	220	220
5.1	3	0	0	0	106	0	109
5.2	2	0	0	0	0	0	2
5.3	77	0	0	0	0	0	77
Celkem	1 069	401	184	213	1 543	225	3 634

Zdroj: MMR. Pozn.: Přesné částky jsou uvedeny u kapitol věnovaných jednotlivým prioritním osám PRK 2014–2016. Legenda k tabulkám (strategické cíle PRK 2014–2020) je níže.

Tabulka 88 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [počet podpořených projektů]

Strategický cíl PRK 2014–2016	Integrovaný regionální operační program 2014–2020	Operační program Doprava 2014–2020	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014–2020	Operační program Zaměstnanost 2014–2020	Operační program Životní prostředí 2014–2020	Celkem
1.1			29				29
1.2			11				11
1.3	4			132	54		190
2.2	11	1					12
3.1	6						6
3.2	1			9	64		74
3.3	22						22
3.4	1						1
4.2						1	1
4.3	8						8
4.4						1	1
5.1	1				9		10
5.2	2						2
5.3	7						7
Celkem	63	1	40	141	127	2	374

Zdroj: MMR

Legenda k tabulkám (strategické cíle PRK 2014–2020):

1.1 Zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a podpořit rozvoj podnikatelského prostředí na území Královéhradeckého kraje
1.2. Rozvinout funkční a efektivní inovační a výzkumný systém Královéhradeckého kraje jako předpoklad přechodu ke znalostní ekonomice
1.3 Zvýšit zaměstnanost v Královéhradeckém kraji zlepšením vzdělanostní struktury obyvatel a jejím propojením na regionální trh práce
1.4 Zatraktivnit Královéhradecký kraj pro další rozvoj cestovního ruchu jako významné složky regionální ekonomiky
2.1 Napojit Královéhradecký kraj na nadřazenou dopravní síť mezuregionálního a přeshraničního významu
2.2 Zlepšit stav regionální dopravní infrastruktury s ohledem na plynulost dopravy a bezpečnost a zdraví obyvatel
2.3 Zajistit dostatečnou dopravní obslužnost kraje veřejnou dopravou šetrou k životnímu prostředí a zvýšit její atraktivitu
3.1 Zkvalitnit poskytování zdravotní péče v Královéhradeckém kraji a podporovat zdravý životní styl jeho obyvatel
3.2 Zvýšit kvalitu sociálního prostředí a zajistit kvalitní a dostupné sociální služby pro obyvatele Královéhradeckého kraje
3.3 Zajistit dostatečnou bezpečnost a ochranu obyvatel kraje včetně jejich majetku a předcházet mimořádným událostem
3.4 Podporovat rozvoj kultury a sportu a rozšířit nabídku trávení volného času pro obyvatele kraje i jeho návštěvníky
4.1 Zlepšit stav vodohospodářské infrastruktury na území kraje a zajistit dostatečnou ochranu před povodněmi
4.2 Zefektivnit odpadové hospodářství a eliminovat ekologické zátěže na území Královéhradeckého kraje
4.3 Zajistit udržitelné zásobování energiemi a jejich šetrné využívání na celém území Královéhradeckého kraje
4.4 Chránit všechny složky životního prostředí, šetrně pečovat o krajinu a přírodní ekosystémy na území kraje a podporovat rozvoj ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty
4.5 Zvýšit konkurenceschopnost zemědělství a lesnictví a podporovat rozvoj jejich mimoprodukčních funkcí
5.1 Zlepšit fungování veřejné správy v Královéhradeckém kraji na všech jeho úrovních včetně veřejného financování
5.2 Zajistit vyvážený a integrovaný rozvoj všech částí Královéhradeckého kraje s ohledem na jejich regionální disparitu
5.3 Rozvinout aktivní síťování a všechny typy partnerských forem spolupráce na regionální i mezuregionální úrovni

5.2.1.9 Program rozvoje venkova 2007–2013

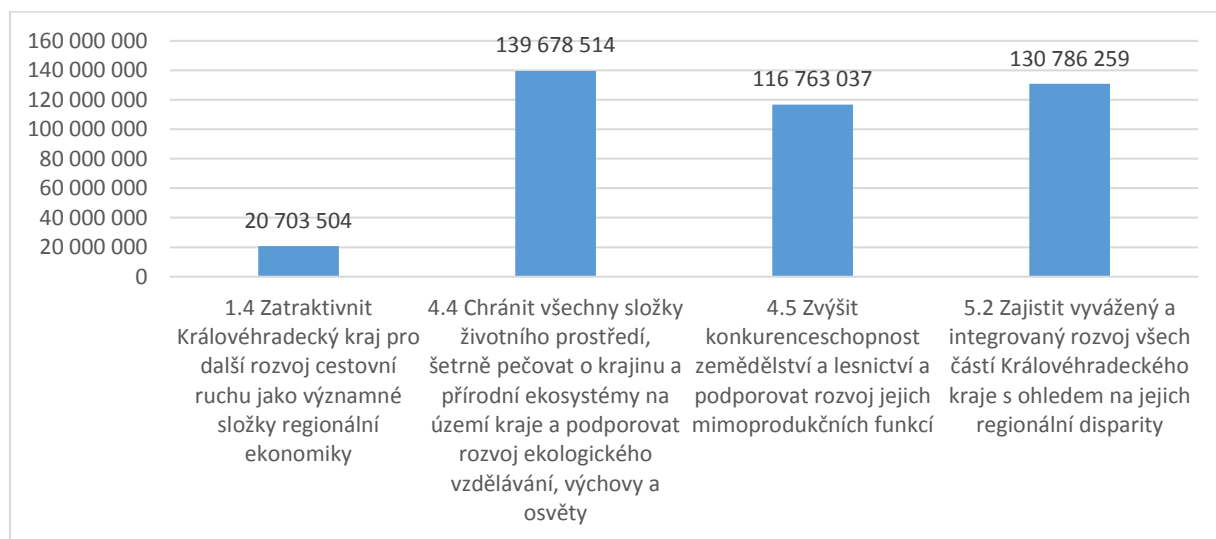
Program rozvoje venkova 2007–2013 je v rámci tohoto vyhodnocení zahrnut okrajově, a to především ze dvou důvodů. Jedním je odlišná struktura poskytnutých dat ne zcela kompatibilní se strukturou dat za ostatní operační programy. Hlavním důvodem je však problematická časová ukotvitelnost podpořených projektů. Veškeré projekty realizované na území Královéhradeckého kraje v rámci PRV 2007–2013 mají datum podání žádosti výrazně dříve než je rámec sledovaného období (tedy před rokem 2014). Jediným dalším orientačním časovým údajem je datum předložení žádosti o proplacení, které u větší části projektů navíc představuje začátek nebo první polovinu roku 2014, kdy je tedy zřejmé, že samotná podpořená aktivita leží na nejasném rozhraní zkoumaného období. Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 ve svých zdrojích financování uvedených

u jednotlivých aktivit navíc s PRV 2007–2013 již ani nepočítá, proto bylo jeho členění mezi jednotlivé strategické cíle provedeno dodatečně.

Ze všech těchto příčin je vyhodnocení plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím Programu rozvoje venkova 2007–2013 v tomto případě spíše orientační. Přesto se jedná o velmi významný objem financí: téměř 408 mil. Kč v rámci 145 podpořených projektů.

Následující graf znázorňuje celkové objemy finančních prostředků PRV 2007–2013 nasměrované do jednotlivých strategických cílů.

Graf 358 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací Programu rozvoje venkova 2007–2013 dle strategických cílů [Kč]

Zdroj: MMR

5.2.2 Územní plánování

Územní plánování soustavně a komplexně řeší funkční využití území, stanoví zásady jeho organizace a věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území. Vytváří tak předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, tj. vytváří předpoklady pro udržitelný rozvoj území.

Zatímco strategie rozvoje je hlavním koncepčním a koordinačním nástrojem kraje, mezi územně-technické nástroje řízení kraje patří dle Zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu tzv. Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje, které stanoví zejména základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území Královéhradeckého kraje, vymezují plochy a koridory nadmístního významu a stanoví požadavky na jejich využití a vymezují plochy a koridory pro veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření a plochy a koridory územních rezerv.

Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje v nadmístních souvislostech území Královéhradeckého kraje zpřesňují a rozvíjejí cíle a úkoly územního plánování v souladu s politikou územního rozvoje, určují strategii pro jejich naplňování a koordinují územně plánovací činnost obcí Královéhradeckého kraje. Zásady územního rozvoje Královéhradeckého kraje jsou závazné pro pořizování a vydávání územních plánů, regulačních plánů a pro rozhodování v území. V návaznosti na Politiku územního rozvoje ČR jsou v rámci Zásad územního rozvoje KHK vymezeny rozvojové oblasti, rozvojové osy a specifické oblasti.

Rozvojové oblasti a rozvojové osy jsou vymezeny územím obcí, ve kterých se projevují zvýšené požadavky na změny v území z důvodů soustředění aktivit mezinárodního a republikového významu

(vymezených v PÚR ČR) a těch, které svým významem přesahují území jedné obce (nadmístního významu), především s výraznou vazbou na centra osídlení a významné dopravní cesty.

Specifické oblasti jsou vymezeny územím obcí, ve kterých se v jejich vzájemném porovnávání dlouhodobě projevují problémy z hlediska udržitelného rozvoje území, tj. významné rozdíly v územních podmínkách pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území. Přitom se jedná o území se specifickými hodnotami anebo se specifickými problémy mezinárodního a republikového významu, nebo které svým významem přesahují území obce. Dokumenty ZÚR jsou dostupné online: <http://up.kr-kralovehradecky.cz/vuc/zur/>

5.2.2.1 Územně analytické podklady (ÚAP)

ÚAP jsou druhem územně plánovacího podkladu ve smyslu stavebního zákona a slouží jako výchozí poklad k veškerým územně plánovacím aktivitám. Jde o soubor průběžně aktualizovaných mapových i popisných údajů o území, charakterizujících aktuální stav území, jeho hodnoty, limity a možnosti dalšího rozvoje. ÚAP jsou trojího typu – pořizované úřady územního plánování tj. ÚAP obcí, pořizované krajem tj. ÚAP kraje a pořizované Ministerstvem pro místní rozvoj ÚAP republikové. Liší se mírou podrobnosti danou účelem jejich dalšího využití v územním plánování.

ÚAP se skládají ze dvou základních částí – podkladů pro rozbor udržitelného rozvoje území zahrnujících vyhodnocení stavu a vývoje území a zjištění a vyhodnocení záměrů na provedení změn v území, a pak ze samotného rozboru, který je prováděn analýzou 13 základních témat s vyhodnocením pozitiv a negativ v území. V rozboru udržitelného rozvoje území se dále vyhodnocují územní podmínky a potenciály tří pilířů udržitelného rozvoje území a určují se problémy k řešení v územně plánovacích dokumentacích či územních studiích.

ÚAP se aktualizují průběžně (zejména databáze sledovaných jevů) a dále s periodicitou 1× 4 roky, kdy je zpracována kompletní aktualizace včetně zpracování textové a grafických částí. Dokumenty jsou dostupné online: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/uzemni-planovani/uap-kralovehradeckeho-kraje--28795/>

5.3 Koncept chytrého regionu

Efektivní využití moderních chytrých přístupů a technologií v rozvoji lidské společnosti a přispění k udržitelnému a vyváženému regionálnímu rozvoji na bázi efektivního využívání dostupných zdrojů je zcela zásadním tématem dneška.

Královéhradecký kraj, jeho organizace a partneři v současné době napomáhají obcím a regionálním partnerům s orientací v chytrých přístupech, pobízí je k zavádění chytrých řešení a přístupů v regionu, identifikují potřeby a zájem obcí Královéhradeckého kraje v oblasti chytrých technologií a řešení. Vyhledávají chytrá řešení pro potřeby regionu a partnerů. Poskytují kompletní informační servis v oblasti chytrých řešení. Inspirují příklady dobré praxe a pořádají tematicky zaměřené semináře a workshopy, kde propojují nabídku firem s reálnou poptávkou měst a obcí. Umožňují firmám nabídnout svá řešení zájemcům o chytré přístupy a technologie a poskytují aktuální informace o dostupných dotačních možnostech pro realizaci chytrých řešení obcí a měst. Za tímto účelem též je též v provozu databáze projektových záměrů v Královéhradeckém kraji a webový portál www.chytryregion.cz.

Hlavními partnery těchto aktivit jsou Královéhradecký kraj a Centrum investic, rozvoje a inovací. Královéhradecký kraj a jeho krajský úřad jsou nositeli rozvoje Chytrého regionu. V oblasti chytrých řešení se kraj rád dělí o dosud získané zkušenosti s realizovanými chytrými řešeními v několika klíčových oblastech, jako je například doprava, zdravotnictví nebo podpora podnikání, vědy a výzkumu. Královéhradecký kraj nabízí možnosti uplatnění chytrých technologií při realizaci jeho rozvojových záměrů.

Významnou platformou pro přenos informací a impulsů je též Regionální stálá konference Královéhradeckého kraje. Aktivity Chytrého regionu jsou úzce provázané též s realizací Regionální inovační strategie a navazují na činnosti týmu Smart akcelérátoru Královéhradeckého kraje pro podporu inovací a výzkumu v kraji.

Dalšími významnými partnery v současné době jsou:

Univerzita Hradec Králové (UHK) nabízí svůj vědecko-výzkumný potenciál v rámci koncepce Chytrého regionu. Vědci z UHK se zaměřují na aplikovaný výzkum smart řešení přenositelných do praxe, která uživatelům ulehčují život. Vědecko-výzkumné týmy se zaměřují na biomedicínské senzory v oblasti zdravotnictví a chytrá řešení implementovaná pomocí mobilních aplikací v oblasti informačních technologií. UHK, jako jedna z nejvýznamnějších vědeckých institucí regionu, klade důraz na rozvoj a aplikaci smart řešení a inovativním přístupem tato řešení neustále posouvá na mezinárodní úroveň.

Statutární město Hradec Králové má zpracovanou strategii SMART a nabízí k pilotnímu vyzkoušení chytrých řešení infrastrukturu organizací zřízených městem – energetický management, IT sítě, odpadové hospodářství. Je otevřený zkoušení chytrých řešení a na konkrétních příkladech může dokázat, že se nebojí tato řešení realizovat – ekologický vozový park, chytré nákupy jízdenek.

Postupně se rozvíjí spolupráce s dalšími obcemi a městy a s místními akčními skupinami. V našem kraji je jedním s realizátorů chytrých řešení město Vrchlabí, které je též významným partnerem sítě Chytrého regionu.

Hradecko-pardubická aglomerace a její Integrovaná územní investice je nástrojem pro realizaci integrované strategie rozvoje území, koordinuje provázanost a zacílenost územních intervencí. Strategické cíle Hradecko-pardubické aglomerace již v sobě nesou SMART: „udržitelná“ a „chytrá a kreativní“ aglomerace.

CzechInvest podporuje tuzemské i zahraniční investice z oblasti výroby, strategických služeb a technologických center. Rozvíjí malé, střední a začínající inovativní podnikatele, podnikatelskou infrastrukturu a inovace. Nabízí mapu podnikatelského prostředí, která reflektuje nejdůležitější faktory ekonomického rozvoje a spolupracuje s významnými lokálními i národními subjekty.

Významnou roli pro nastavení konceptu zaujímá Ministerstvo pro místní rozvoj, postupně se zapojují další regionální a národní aktéři, kontakty budujeme se zástupci Asociace krajů ČR, Sdružením místních samospráv, Svazem obcí a měst ČR, Ministerstvem životního prostředí a dalšími partnery na poli SMART. Rostoucí je též zájem firemního sektoru a jeho zapojení se do realizovaných i připravovaných aktivit.

5.4 Partnerství a spolupráce

5.4.1 Dobrovolné svazky obcí

Na území Královéhradeckého kraje existuje v roce 2018 celkem 57 dobrovolných svazků obcí. Pozoruhodné ve srovnání se zbytkem ČR je, že celých 55 svazků obcí na území kraje má právní formu svazek obcí, pouze jeden svazek obcí je tvořen zájmovým sdružením právnických osob – Podzvičinsko. Celkem osm DSO přesahuje hranice kraje.

Okres Hradec Králové

- Česká inspirace, svazek obcí
- Mikroregion Černilovsko, svazek obcí
- Mikroregion Nechanicko, svazek obcí
- Mikroregion Novobydžovsko
- Mikroregion obcí Památkové zóny 1866
- Mikroregion Třebechovicko Svazek obcí
- Mikroregion urbanická brázda

- Plynofikace obcí Urbanické brázdy, svazek obcí
- "Cidlina", svazek obcí
- Královská věnná města, Dobrovolný svazek obcí
- Hradubická labská
- Dobrovolný svazek obcí POCIDLINSKO

Okres Jičín

- Lázeňský mikroregion
- Mikroregion PODCHLUMÍ
- Mikroregion Rozhraní
- Svazek obcí Brada
- Mariánská zahrada
- Novopacko
- Brada-Rybníček a Kbelnice

Okres Náchod

- DSO Broumovsko
- "Svazek obcí 1866"
- Svazek obcí Metuje
- Dobrovolný svazek obcí Stráně v likvidaci
- Svazek obcí "ÚPA"
- Dobrovolný svazek obcí PODBORSKO
- Dobrovolný svazek obcí POLICKA
- DSO Region "Novoměstsko"
- Dobrovolný svazek obcí "Jaroměřsko"
- Dobrovolný svazek obcí Lesy Policka
- Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Hustířanka
- Dobrovolný svazek obcí Kladská stezka

Okres Rychnov nad Kněžnou

- Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Brodec
- Dobrovolný svazek obcí Poorlicko v likvidaci
- Dobrovolný svazek obcí "ŠTĚDRÁ"
- Dobrovolný svazek obcí Vrchy
- Dobrovolný svazek obcí mikroregionu Horka v likvidaci
- Dobrovolný svazek obcí "Mikroregion Bělá"
- ORLICE
- Region Orlické hory
- Svazek obcí Dolní Bělá
- Dobrovolný svazek obcí "Tichá Orlice"
- Vodovodní svaz Císařská studánka
- Dobrovolný svazek obcí Křivina
- Svazek obcí Dřížná
- Bio Top
- Mikroregion Rodný kraj Františka Kupky
- "Mikroregion Českomeziříčsko"
- Mikroregion Rychnovsko
- Dobrovolný svazek obcí "OBECNÍ VODA"

Okres Trutnov

- Svazek obcí Jestřebí hory
- Svazek obcí pro plynofikaci Podzvičinska
- Svazek obcí Plynofikace

- Svazek obcí Horní Labe
- Krkonoše - svazek měst a obcí
- Společenství obcí Podkrkonoší
- Svazek obcí Východní Krkonoše

Z pohledu pokrytí území Královéhradeckého kraje dobrovolnými svazky obcí lze konstatovat, že drtivá většina obcí je členem jednoho nebo více DSO, „bílá místa“ se nacházejí ojediněle.

Největší zakládací aktivita byla vyvíjena mezi lety 2001 a 2005, tedy v době, kdy se Česká republika připravovala na vstup a následně i vstoupila do EU. I předtím však již zde fungovala celá řada DSO, lze tedy v tomto ohledu předpokládat již zkušenost a v jistém smyslu i tradici na straně místních aktérů. U dříve založených DSO převládá monofunkční zaměření – technická infrastruktura nebo cestovní ruch. Všeobecné zaměření DSO se rozvíjí spíše později.

Dobrovolné svazky obcí v Královéhradeckém kraji vznikají z různých pohnutek a za různými účely. Při letném pohledu na celkové výsledky šetření lze usuzovat, že jich zhruba polovina vznikla s jasným a jednoznačným účelem (především budování technické infrastruktury v obcích – vodovod, plynofikace apod.; případně pro podporu rozvoje cestovního ruchu) a postupem času začaly některé z nich rozšiřovat spektrum svých zájmů. Druhá polovina vznikla na základě méně specifikované potřeby vzájemné spolupráce a jejich zaměření je od začátku spíše víceúčelové či vysloveně všeobecné.

Poslední komplexní analýza DSO na území Královéhradeckého kraje byla provedena v roce 2010, v tuto chvíli z ní proto již nelze čerpat detailní informace o jejich činnosti. V současné době je patrné, že některá DSO nevykazují přílišnou aktivitu především z důvodů nízké uplatnitelnosti dotačních možností pro potenciální společné projekty – tedy z důvodů finančních – a také bezpochyby pro rozdílnost potřeb a rozvojových cílů jednotlivých subjektů, nevyvážený potenciál a potřeby velkých a malých obcí a podobně.

Oblastmi, kde DSO nejvíce potřebují podporu, jsou finance, investice do infrastruktury, problematika dopravy, spolupráce v rámci cestovního ruchu, podpora cyklot dopravy, cyklotras a dalších tras. Alespoň tak to vychází z výše zmíněné analýzy a uplynulý čas na tom nic výrazně nezměnil. Některé DSO, kde je potenciál pro realizaci a využití, se začaly orientovat na chytrá řešení v rámci specifických témat svého rozvoje (například oblast Krkonoš).

5.4.2 Místní akční skupiny

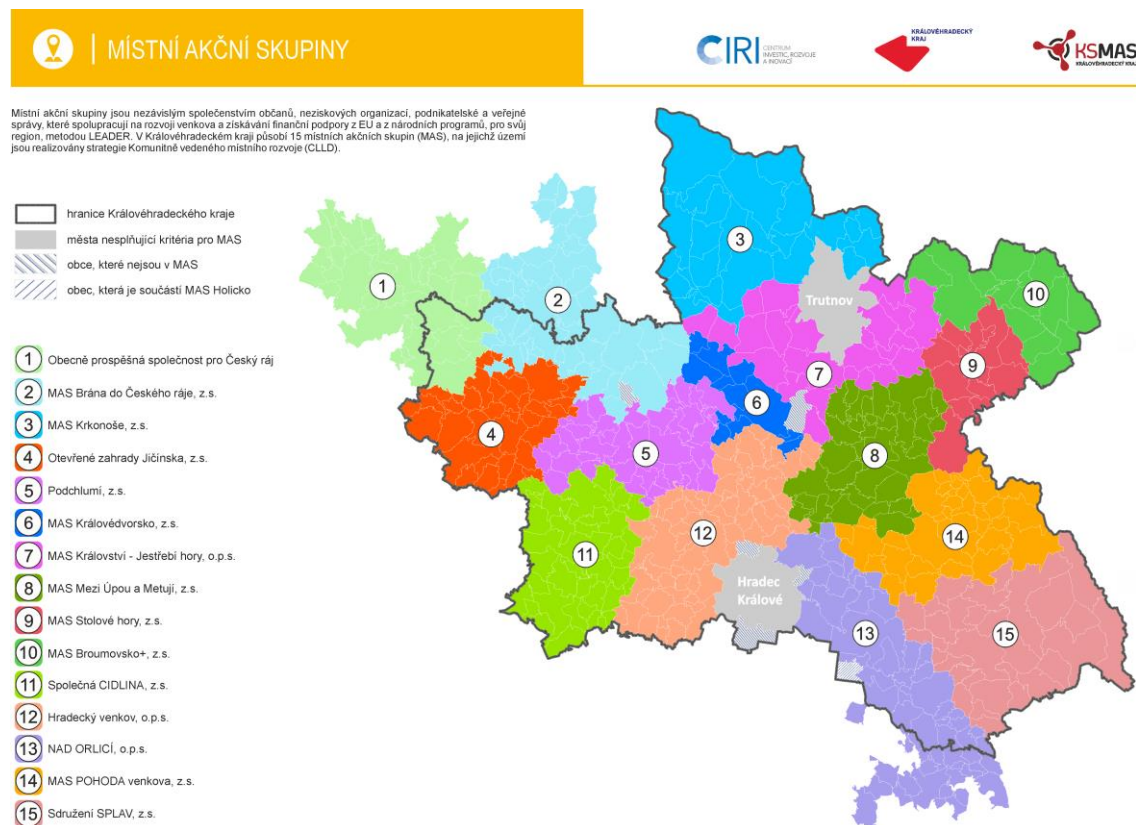
Místní akční skupina (MAS) je na politickém rozhodování nezávislým společenstvím občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejného moci), které spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů, pro svůj region, metodou LEADER. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech. Jedním z nástrojů je také aktivní získávání a rozdělování dotačních prostředků.

MAS působící na území Královéhradeckého kraje a jejich sídla:

- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA BRÁNA DO ČESKÉHO RÁJE (Libuň)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA KRKONOŠE (Vrchlabí)
- OTEVŘENÉ ZAHRADY JIČÍNSKA (Veliš)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA STOLOVÉ HORY (Police nad Metují)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA BROUMOVSKO+ (Broumov)
- SDRUŽENÍ SPLAV (Skuhrov nad Bělou)
- MAS KRÁLOVÉDVORSKO (Dvůr Král. n. L.)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA MEZI ÚPOU A METUJÍ (Česká Skalice)
- OBECNĚ PROSPĚŠNÁ SPOLEČNOST PRO ČESKÝ RÁJ (Sobotka)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA POHODA VENKOVA (Val)

- SPOLEČNÁ CIDLINA (Nepolisy)
- PODCHLUMÍ (Holovousy)
- NAD ORLICÍ (Kostelecké Horky)
- MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA KRÁLOVSTVÍ- JESTŘEBÍ HORY (Úpice)
- HRADECKÝ VENKOV (Nechanice)

Mapa 45 Místní akční skupiny v Královéhradeckém kraji

Zdroj: CIRI

Místní akční skupiny jsou aktivní i na poli meziregionální a mezinárodní spolupráce. Pořádají vzájemná setkání a konference, kde dochází k čilé výměně zkušeností a nacházení dalších cest rozvoje. Tento model není zdaleka funkční jenom v České republice – po Evropě fungují MAS tisíce.

Přestože se formát MAS v uplynulých letech osvědčil, jejich činnost je dosti výrazně limitována nastavením operačních programů a dalších dotačních možností, kdy při vyjednávání o jejich podmínkách mezi jednotlivými rezorty a dalšími odbornými a vlivovými institucemi došlo k mnoha omezujícím opatřením. Výsledkem je úžeji tematicky vymezené pole působnosti místních akčních skupin na úkor oblastí, kde by mohly za předpokladu dostatku financí být velmi užitečným nástrojem a prostředníkem místního rozvoje ve venkovských oblastech.

5.4.3 ITI Hradecko-pardubické aglomerace

Integrované územní investice (ITI) jsou nástrojem k integrované realizaci územních strategií. Nejedná se o operaci, ani o dílčí prioritu některého operačního programu. Integrované územní investice umožňují členským státům EU provádět operační programy komplexně a slučovat finanční zdroje z několika prioritních os jednoho nebo více operačních programů, aby byla zajištěna realizace integrované strategie na daném území. Tento nástroj zajistí členským státům vyšší flexibilitu při přípravě operačních programů a umožní efektivní realizaci integrovaných opatření prostřednictvím zjednodušeného financování

Hradecko-pardubická aglomerace je v rámci České republiky jedinečnou dvoujadernou sídelní aglomerací, jejímiž centry jsou dvě velikostně, významově a historicky srovnatelná města Hradec Králové a Pardubice. Jedná se o oblast se silnou koncentrací obyvatelstva a ekonomických činností, z nichž značná část má mezinárodní význam. Vazby mezi jádrovými městy silně působí na okolí a velkou měrou ovlivňují konkurenceschopnost celého regionu

V návaznosti na hlavní správně-hospodářské funkce obou jádrových měst bylo vymezení aglomerace založeno na vyjíždkových vztazích širokého okruhu obcí k centrálním jádrům aglomerace. Hlavním indikátorem byla celková vyjížďka, tj. vyjíždějící do zaměstnání a do škol souhrnně. Pro zajištění vysoké intenzity bylo stanoveno kritérium počtu vyjíždějících z obce do center nad 40,0 %

Takto vymezené území aglomerace má přes 330 tisíc a její součástí je celkem 145 obcí, z nichž 14 má statut města.

Nositel ITI je jádrové statutární město v roli vedoucího partnera, kterým je v případě Hradecko-pardubické aglomerace město Pardubice. Město v roli nositele bylo doporučeno Ministerstvu pro místní rozvoj České republiky Řídícím výborem ITI v březnu roku 2015, a to na základě schválení usnesení ŘV3/2: Řídící výbor ITI doporučuje MMR jako „vedoucí město (nositel) Hradecko-pardubické aglomerace statutární město Pardubice zastupující statutární město Hradec Králové. V tomto smyslu požadujeme odpovídající právní úpravu“. Město Pardubice bylo následně v novele zákona č. 248/2000 Sb. – Zákon o podpoře regionálního rozvoje pověřeno funkcí zprostředkujícího subjektu. Funkci zprostředkujícího subjektu vykonává město v přenesené působnosti. Věcná působnost při výkonu funkce zprostředkujícího subjektu je vázána vždy na udržitelnou městskou strategii, za jejíž provádění je město odpovědné, a zahrnuje výběr operací. O výběru operací vydává pro účely řízení o poskytnutí dotace závazné stanovisko. K pověření města dojde uzavřením veřejnoprávní smlouvy, která upraví také vztahy mezi řídicím orgánem (ŘO) a městem pověřeným výkonem funkce zprostředkujícího subjektu, a to včetně způsobu financování.

Nositel je odpovědný ve spolupráci s městem Hradec Králové za přípravu integrované strategie, naplňování principu partnerství, koordinaci aktivit místních aktérů v daném území, výběr vhodných projektů pro plnění cílů ITI, monitoring a reporting stavu plnění integrované strategie, naplňování strategie jako celku, plnění jejích schválených cílových hodnot.

Povinností nositele ITI je u programů podporovaných z ESF a FS též podepsání smlouvy o partnerství s realizátorem integrovaného projektu, ve které budou vymezeny práva a odpovědnosti obou aktérů při realizaci integrovaného projektu a integrované strategie.

Nositel zodpovídá také za dodržování publicity ITI jako celku dle podmínek Operačního programu Technická pomoc 2014-2020 (v souvislosti s plněním funkce zprostředkujícího subjektu na úrovni nositele ITI), za ustanovení ŘV ITI a výběr manažera ITI.

5.4.4 Spolupráce s regiony a zahraniční vztahy

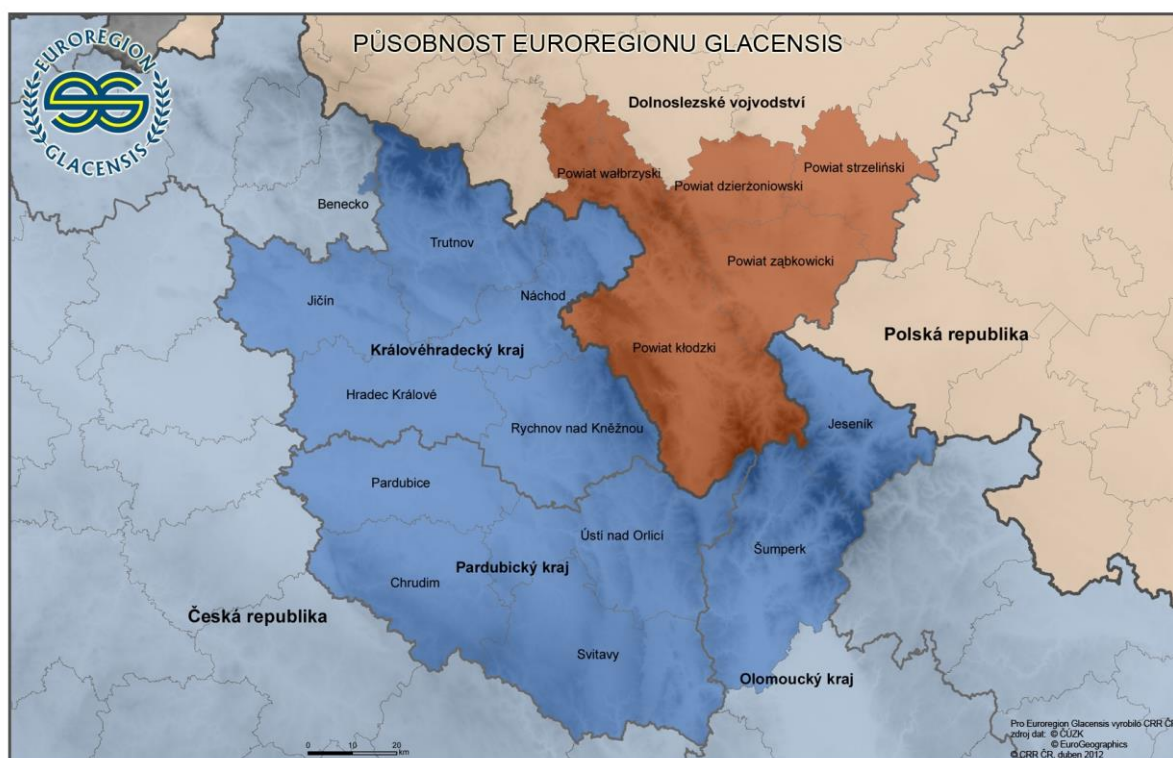
Královéhradecký kraj je členem Asociace krajů ČR, jež vznikla 30. srpna 2001 jako zájmové sdružení právnických osob. Členy Asociace krajů jsou všechny regiony České republiky, včetně hlavního města Prahy, která je ze zákona současně obcí i regionem. Programovými cíli asociace jsou obhajoba a prosazování společných zájmů a práv krajů, vytváření podmínek pro řešení problémů a otázek společných pro všechny členy, a také pomáhat krajům při jejich zahraničních aktivitách. Základním a společným zájmem krajů je péče o všestranný rozvoj území a o potřeby občanů v něm žijících. Vrcholným orgánem je Rada Asociace (pro každý kraj jeden zástupce hejtman), jež zřídila 14 tematicky zaměřených komisí.

5.4.4.1 Regionální sdružení

V Královéhradeckém kraji působí regionální sdružení Euroregion Glacensis (Královéhradecký kraj je též členem) zahrnující pohraniční území ČR a Polska (Sdružení měst Kladské oblasti). Euroregion byl založen v Hradci Králové 5. prosince 1996 podpisem smlouvy o vytvoření česko-polského Euroregionu

Glacensis. Sídlo sdružení je v Rychnově nad Kněžnou. Vzniklo tak největší a současně nejstarší česko-polský euroregion. Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst. Cílem euroregionu – mezinárodního sdružení měst a obcí je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami. Hlavním motivem sdružených měst a obcí, které jsou zde zastoupeny svými místními představiteli veřejné správy, je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice vedoucí k postupnému vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje. Spolupráce přesahující hranice napomáhá zmírňovat nevýhody, které s sebou hranice v území nesou. Překonává národní okrajové polohy pohraničních oblastí a zlepšuje životní podmínky obyvatelstva zde žijícího. Má zasahovat do všech kulturních, sociálních, hospodářských a infrastrukturních oblastí života občanů.

Mapa 46 Vymezení euroregionu Glacensis

Zdroj: Euroregion Glacensis

Na území Královéhradeckého kraje dále působí Seskupení ESÚS NOVUM. ESÚS je evropský právní nástroj, který byl vytvořen s cílem ulehčení přeshraniční mezinárodní spolupráce mezi členskými státy. ESÚS umožňuje vytváření pracovních skupin a realizaci společných projektů. Založit ESÚS mohou partneři minimálně ze dvou členských států, které se musí nacházet nejméně v jedné z následujících kategorií:

- členské státy;
- regionální nebo místní samosprávy;
- veřejný právní subjekt;
- sdružení zahrnující subjekty náležející nejméně do jedné z těchto kategorií.

ESÚS NOVUM bylo založeno s cílem posílit, usnadnit a rozšířit polsko-českou přeshraniční spolupráci pro posílení hospodářské a sociální soudržnosti oblasti, ve které Seskupení působí.

K dosažení výše uvedených cílů má Seskupení tyto úkoly:

- rozvoj spolupráce, kapacity a také společného využívání lidských zdrojů a infrastruktury, zejména v odvětví cestovního ruchu, kultury, vzdělání a zdravotní péče a také v oblasti výzkumů a technologického rozvoje;
- zachování a zlepšení společné ochrany a řízení přírodních a kulturních zdrojů, jakož i předcházení vzniku přírodních a technologických rizik;
- snižování izolace prostřednictvím zlepšené dostupnosti služeb a dopravy, informačních a komunikačních sítí a přeshraničních vodárenských, odpadních a energetických systémů a zařízení a také spojených se zpracováním odpadů;
- podpora podnikání, především rozvoje malých a středních podniků, cestovního ruchu, kultury a přeshraničního obchodu;
- podpora a propagace výzkumů, technologického rozvoje a inovací;
- podpora a propagace účinné a komplexní přeshraniční spolupráce, včetně právní a správní spolupráce;
- propagace integrace přeshraničních trhů práce;
- propagace místních iniciativ v oblasti zaměstnanosti, rovnosti pohlaví a rovných příležitostí, vzdělávání a sociální začlenění;
- podpora vazeb mezi městskými a venkovskými oblastmi;
- zajištění spolupráce, dialogu a podmínek pro politickou a sociální diskusi;
- umožnění vytváření, navrhování a provádění projektů v rámci společně sestavované strategie rozvoje.

Oblast, na kterém ESÚS NOVUM plní své úkoly, zahrnuje tato území:

1) v Polské republice Dolnoslezského vojvodství,

2) v České republice Libereckého, Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého kraje

5.4.4.2 Zahraniční vztahy kraje

K řešení zahraničních vztahů kraje je kompetentní odbor kancelář hejtmána. Část odboru se zabývá oblastmi, v nichž je zastoupen zahraniční prvek. Jeho činnost je také směřována k subjektům vně Královéhradecký kraj – tedy spolupráce nejen se zahraničím, ale i s ostatními kraji, s některými ústředními orgány ČR, Asociací krajů ČR, Hospodářskou komorou atp.

Královéhradecký kraj má v současnosti sedm partnerských regionů – tzn. regionů, se kterými má uzavřenou partnerskou smlouvu. Jsou jimi:

- Banskobystrický kraj (Slovensko)
- Dolnoslezské vojvodství (Polsko)
- Aglomerace Walbrzychu
- Vojvodina (Srbsko)
- Republika Srpska
- Kraj Tavuš (Arménie)
- Zakarpatská Ukrajina

Dále se Královéhradecký kraj připojil k Asociaci guvernérů provincií Čínské lidové republiky a regionálních reprezentantů ze zemí střední a východní Evropy.

Kraj podepsal Prohlášení o záměru uzavřít Smlouvu o spolupráci s čínskou provincií Chongqing.

Kraj podporuje české krajany v Jižním Banátu v Srbsku.

6 Seznam grafů, tabulek a map

6.1 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj vybraných základních charakteristik ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15+	14
Graf 2 Míra ekonomické aktivity vybraných věkových skupin (%)	16
Graf 3 Míra zaměstnanosti dle dokončeného vzdělání (%) - 4. čtvrtletí 2017	16
Graf 4 Podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti v KHK v roce 2016	17
Graf 5 Srovnání průměrné hrubé měsíční mzdy – rok 2017	18
Graf 6 Zaměstnaní podle tříd klasifikace zaměstnání (4. čtvrtletí 2017)	18
Graf 7 Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v Královéhradeckém kraji a ČR v letech 2005 až 2018	20
Graf 8 Podíl nezaměstnaných osob v jednotlivých krajích ČR (duben 2018)	20
Graf 9 Vývoj uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018 (údaje vždy k 31.12.)	21
Graf 10 Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti (%)	22
Graf 11 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle věku (%)	22
Graf 12 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle vzdělání (%)	23
Graf 13 Vývoj podílu osob se zdravotním postižením a absolventů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v Královéhradeckém kraji a ČR v letech 2014–2018 (v %, k 30.4.)	23
Graf 14 Absolventi škol v evidenci ÚP ČR podle kategorií vzdělání k 30. 4. 2018	24
Graf 15 Struktura osob se zdravotním postižením v evidenci ÚP ČR k 30. 4. 2018	25
Graf 16 Vývoj míry nezaměstnanosti v regionech Královéhradeckého kraje v letech 2005-2017 (roční průměry)	25
Graf 17 Problémová území v kraji – podíl nezaměstnaných osob v obcích (duben 2018)	27
Graf 18 Vývoj počtu zaměstnaných cizinců na území Královéhradeckého kraje a index změny (2008–2017, rok 2008 = 100 %)	28
Graf 19 Struktura zaměstnaných cizinců dle země původu v roce 2014 a 2017 (%)	29
Graf 20 Porovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva ve věku 15 a více let v krajích ČR	30
Graf 21 Vývoj vzdělanostní struktury v Královéhradeckém kraji mezi lety 2001 a 2011	31
Graf 22 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let v okresech Královéhradeckého kraje	31
Graf 23 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let ve SO ORP Královéhradeckého kraje	32
Graf 24 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let dle velikostní skupiny obce	32
Graf 25 Vývoj počtu dětí v mateřských školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)	33
Graf 26 Vývoj počtu dětí na základních školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)	35
Graf 27 Vytíženost základních škol zřizovaných obcemi v okresech Královéhradeckého kraje š. r. 2017/2018	35
Graf 28 Střední školy v KHK dle zřizovatele (k 1. 11. 2017)	36
Graf 29 Vývoj počtu žáků na středních školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018	36
Graf 30 Vývoj počtu žáků na středních školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018 (školní rok 2008/2009 = 100 %)	37

Graf 31 Vytíženost středních škol dle zřizovatele v Královéhradeckém kraji ve školním roce 2017/2018	38
Graf 32 Vývoj podílu žáků dle oboru vzdělání v letech 2008, 2012 a 2016.....	38
Graf 33 Nově přijatí žáci do 1. ročníků středních škol v Královéhradeckém kraji dle skupin oboru vzdělání (denní forma studia).....	39
Graf 34 Vývoj počtu studentů na vyšších odborných školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2017 (š. r. 2008/2009 = 100 %)	43
Graf 35 Vytíženost vyšších odborných škol dle zřizovatele v Královéhradeckém kraji ve š. r. 2017/2018	44
Graf 36 Vývoj počtu dětí, žáků a studentů se SVP v počátečním vzdělávání	45
Graf 37 Přehled dětí se SVP v mateřských školách dle zdravotního postižení.....	45
Graf 38 Přehled žáků se SVP na základních školách dle zdravotního postižení	46
Graf 39 Přehled studentů se SVP na středních školách dle zdravotního postižení.....	46
Graf 40 Vývoj počtu studentů VŠ na území Královéhradeckého kraje (2011–2016)	54
Graf 41 Počty studentů studujících na fakultách VŠ v Královéhradeckém kraji (2012–2017)	54
Graf 42 Studenti VŠ s místem bydliště v Královéhradeckém kraji podle oboru (2016)	55
Graf 43 Podíl krajů na HDP ČR v roce 2016	56
Graf 44 HDP na 1 obyvatele v KČ v roce 2016	56
Graf 45 Vývoj HDP na 1 obyvatele v KČ v letech 2005-2016	57
Graf 46 Vývoj HDP na obyvatele v krajích v % ČR (ČR = 100 %)	58
Graf 47 Výkony dle vlastnické struktury.....	59
Graf 48 Produktivita práce dle vlastnické struktury.....	59
Graf 49 Podíl přidané hodnoty na výkonech (0-1), dle vlastnické struktury	60
Graf 50 Čistý disponibilní důchod domácností v krajích ČR (2016; mil. Kč)	60
Graf 51 Čistý disponibilní důchod domácností v KHK (2005-2016).....	61
Graf 52 Produktivita na odpracovanou hodinu v krajích ČR 2008–2016	62
Graf 53 Produktivita na odpracovanou hodinu v krajích ČR (mimo Prahu) 2008–2016	62
Graf 54 Hrubá přidaná hodnota v krajích ČR (2016; mil. Kč)	63
Graf 55 Podíl odvětví na hrubé přidané hodnotě KHK 2005 - 2016.....	64
Graf 56 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy (mil. Kč) za rok 2016	65
Graf 57 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v KHK v roce 2016 podle CZ-NACE.....	65
Graf 58 Vývoj tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (mil. Kč) v KHK dle odvětví v letech 2009–2016	66
Graf 59 Významnost koncentrace odvětví Královéhradeckého kraje dle lokačních kvocientů (LQ) tržeb a zaměstnanosti vztažených k relativní produktivitě daného oboru	67
Graf 60 Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele v KHK a ČR (v Kč)	68
Graf 61 Projekty realizovaných investičních pobídek v Královéhradeckém kraji (1993–2017)	74
Graf 62 Pracoviště VaV v krajích ČR ve 2016.....	80
Graf 63 Pracoviště VaV v krajích ČR v podnikatelském sektoru ve 2016	81
Graf 64 Podíl pracovišť VaV v oblasti přírodních a technických věd na celkovém počtu těchto pracovišť v ČR ve 2016	81
Graf 65 Počet pracovišť zaměřených na Výzkum a vývoj (NACE 72) v krajích ČR, 2006 a 2016	82
Graf 66 Celkové výdaje na výzkum a vývoj kraji (mil. Kč).....	83
Graf 67 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (mil. Kč)	83
Graf 68 Podíl výdajů na VaV na HDP kraje (%)	84

Graf 69 Výdaje na VaV v Královéhradeckém kraji podle sektorů provádění (mil. Kč)	84
Graf 70 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru Královéhradeckého kraje (mil. Kč)	85
Graf 71 Počet platných patentů v ČR k 31. 12. 2016 v mezikrajském srovnání	88
Graf 72 Patenty udělené přihlašovatelům z ČR podle krajů v letech 2006 a 2016	88
Graf 73 Užité vzory v ČR k 31. 12. 2016 zapsané přihlašovatelům v mezikrajském srovnání.....	89
Graf 74 Počet poskytnutých licencí na patenty a užité vzory a počet poskytovatelů v roce 2016 v mezikrajském srovnání.....	90
Graf 75 Výkony Centra transferu biomedicínských technologií v letech 2014–2016	91
Graf 76 Centrum biomedicínských technologií – příjmy z realizovaného smluvního výzkumu 2014–2016.....	91
Graf 77 Výkony Centra pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy v letech 2014–2016 ...	92
Graf 78 CPPT UK – příjmy ze smluvního výzkumu a finanční objem prodaných licencí 2014–2016.....	92
Graf 79 RIV body výzkumných organizací v Královéhradeckém kraji ve 2016	93
Graf 80 Vývoj počtu RIV bodů výzkumných organizací v Královéhradeckém kraji (2010–2016).....	93
Graf 81 Celková dotace z EU na podané a schválené žádosti o podporu v jednotlivých specifických cílech OP VVV PO 1 v KHK v mil. Kč (k 2.11.2017)	94
Graf 82 Horizont 2020 - projekty s účastníky z Královéhradeckého kraje dle oblastí (EUR, podíl v %); stav k 3/2018	95
Graf 83 Státní podpora na dobu řešení v programu MPO TRIO dle kraje sídla hlavního příjemce (tis. Kč).....	99
Graf 84 Celkové způsobilé výdaje projektů ve výzvách OP PIK v Královéhradeckém kraji (stav k 12/2017)	100
Graf 85 Zaměstnanci VaV v krajích ČR ve 2016 (tis.).....	105
Graf 86 Zaměstnanci VaV v krajích ČR v podnikatelském sektoru ve 2016 (tis.)	105
Graf 87 Počet zaměstnanců ve VaV ve vládním sektoru v mezikrajském srovnání (ČSÚ 2016)	106
Graf 88 Počet zaměstnanců ve VaV ve vysokoškolském sektoru v mezikrajském srovnání (ČSÚ 2016)	106
Graf 89 Výzkumní pracovníci v krajích ČR a Podíl na celkovém počtu výzkumných pracovníků v ČR ve 2016 (%).....	107
Graf 90 Zaměstnanci VaV v Královéhradeckém kraji dle podle převažující ekonomické činnosti CZ-NACE ve 2016	108
Graf 91 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2012 - 2017.....	118
Graf 92 Počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2000 - 2017.....	118
Graf 93 Výkonnost hromadných ubytovacích zařízení v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2017	119
Graf 94 Podíl návštěvníků z řad nerezidentů podle země původu v hromadných ubytovacích zařízeních Královéhradeckého kraje v roce 2017.....	121
Graf 95 Vývoj počtu obyvatel Královéhradeckého kraje v období 2005–2016.....	136
Graf 96 Projekce počtu obyvatel do roku 2050 v Královéhradeckém kraji.....	137
Graf 97 Změna počtu obyvatel v krajích ČR v období 2005–2016	137
Graf 98 Změna počtu obyvatel v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí	138
Graf 99 Relativní změna počtu obyvatel v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016 ..	139
Graf 100 Vývoj míry hrubé plodnosti ve vybraných krajích ČR v období 2005–2015	140

Graf 101 Přirozený přírůstek v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	141
Graf 102 Projekce přirozeného úbytku obyvatel v Královéhradeckém kraji do roku 2051	142
Graf 103 Hrubá míra přirozeného přírůstku v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016	143
Graf 104 Hrubá míra přirozeného přírůstku v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí.....	144
Graf 105 Korelace změny počtu obyvatel a přirozeného přírůstku v obcích Královéhradeckého kraje v období 2005–2016	145
Graf 106 Korelace změny počtu obyvatel a salda migrace v obcích Královéhradeckého kraje v období 2005–2016.....	145
Graf 107 Migrační saldo v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	146
Graf 108 Projekce migračního přírůstku obyvatel v Královéhradeckém kraji do roku 2051	147
Graf 109 Podíl cizinců v krajích České republiky v roce 2016.....	148
Graf 110 Hrubá míra migračního salda v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016	148
Graf 111 Hrubá míra migračního salda v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí	149
Graf 112 Vývoj naděje na dožití žen v krajích ČR v období 2005–2016 (srovnání s nejvyšší a nejnižší hodnotou).....	150
Graf 113 Naděje na dožití obyvatel Královéhradeckého kraje v letech 2005, 2010 a 2016	150
Graf 114 Naděje na dožití žen při narození v okresech KHK v letech 2005, 2010 a 2016.....	151
Graf 115 Věková struktura obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2005, 2010, 2016	151
Graf 116 Věková struktura obyvatelstva dle 5 letých skupin v roce 2016 – srovnání kraje (vlevo) a České republiky (vpravo)	152
Graf 117 Věková struktura obyvatelstva v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016	153
Graf 118 Index stáří v krajích ČR v letech 2005, 2010, 2016	153
Graf 119 Vývoj indexu stáří v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	154
Graf 120 Vývoj indexu stáří ve SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016	154
Graf 121 Index stáří v letech 2005, 2010 a 2016 dle velikostních kategorií obcí.....	155
Graf 122 Vývoj průměrného věku v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	156
Graf 123 Vývoj průměrného věku v SO ROP Královéhradeckého kraje v období 2006–2016	156
Graf 124 Projekce indexu stáří a průměrného věku obyvatel kraje do roku 2050	157
Graf 125 Korelace změny počtu obyvatel a indexu stáří obcí Královéhradeckého kraje v období 2005–2016.....	157
Graf 126 Počet cizinců dle národnostního složení v Královéhradeckém kraji v letech 2001 a 2011 ..	158
Graf 127 Náboženská struktura obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2001 a 2011 (podíl v %)	159
Graf 128 Průměrný počet členů na 1 domácnost v krajích České republiky v letech 2010 a 2016	161
Graf 129 Počet dokončených bytů v krajích ČR v období 2005–2016.....	161
Graf 130 Vývoj počtu dokončených a zahájených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	162
Graf 131 Struktura vydaných povolení ke stavbě v Královéhradeckém kraji v období 2007–2016....	162
Graf 132 Obytná plocha dokončených bytů v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016.....	163
Graf 133 Užitná plocha dokončených bytů v krajích ČR v letech 2005,2010 a 2016	163
Graf 134 Průměrná hodnota na 1 stavební povolení v krajích ČR v letech 2005, 2010,2016 (v tis. Kč)	164
Graf 135 Počet dokončených bytů v bytových a rodinných domech v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016.....	165

Graf 136	Struktura dokončených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016	165
Graf 137	Struktura zahájených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016.....	166
Graf 138	Bytová výstavba na 1 000 obyvatel v krajích ČR v období 2005–2016	166
Graf 139	Počet dokončených bytů v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016	167
Graf 140	Intenzita bytové výstavby v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016.....	168
Graf 141	Bytový výstavba v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí	168
Graf 142	Intenzita bytové výstavby za období 2005-2008, 2009-2012 a 2013-2016	169
Graf 143	Plochy pro bytovou výstavbu ve vlastnictví obce v SO ORP Královéhradeckého kraje.....	170
Graf 144	Plochy pro bytovou výstavbu ve vlastnictví obce v SO ORP Královéhradeckého kraje.....	170
Graf 145	Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních podle krajů k 31. 12. 2016 - počet zařízení	171
Graf 146	Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních podle krajů k 31. 12. 2016 - počet míst/lůžek.....	172
Graf 147	Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.) – počet lůžek	173
Graf 148	Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.) – počet míst	174
Graf 149	Výdaje na sociální službu v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016.....	175
Graf 150	Výše příjmů a výdajů za vybrané terénní a ambulantní sociální služby v Královéhradeckém kraji v roce 2016	175
Graf 151	Podíl obyvatel starších 65 let a 80 let podle krajů v roce 2016	176
Graf 152	Počet uživatelů (klientů) vybraných sociálních služeb v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016.....	176
Graf 153	Neuspokojené žádosti o poskytnutí sociální služby v zařízeních v Královéhradeckém kraji v letech 2011–2016	177
Graf 154	Vývoj počtu lůžek domovů pro seniory a neuspokojených žadatelů v KHK (2011–2016) 178	
Graf 155	Nově hlášené případy pracovní neschopnosti přepočtených na 100 nemocensky pojištěných podle krajů ČR v roce 2006, 2012 a 2016	181
Graf 156	Nově hlášené případy pracovní neschopnosti přepočtených na 100 nemocensky pojištěných podle okresů KHK v roce 2012 a 2016	182
Graf 157	Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnost dle okresů KHK v roce 2006, 2012 a 2016 182	
Graf 158	Vybrané údaje o zdravotnictví podle krajů v roce 2016.....	183
Graf 159	Počet lůžek na 1 000 obyvatel v roce 2016	185
Graf 160	Základní struktura zdravotnických lůžek v Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	186
Graf 161	Kapacity lůžkové péče podle druhu zařízení a typu lůžek v Královéhradeckém kraji v roce 2016 186	
Graf 162	Využití lůžek (dny) v nemocnicích podle krajů v roce 2016.....	186
Graf 163	Případy hospitalizace a ošetrovací dny v nemocnicích podle krajů v roce 2016 - na 1 000 obyvatel 187	
Graf 164	Průměrná ošetrovací doba (dny) podle oddělení u vybraných krajů v roce 2016	187
Graf 165	Počet pracovníků ve zdravotnictví na 10 000 obyvatel podle zřizovatele za rok 2016.....	188
Graf 166	Zdravotničtí pracovníci podle krajů v roce 2016	188

Graf 167 Zdravotničtí pracovníci podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016	189
Graf 168 Přepočtený počet lékařů nemocnic v Královéhradeckém kraji (2006–2016)	189
Graf 169 Pracovníci ve zdravotnictví (přepočtené úvazky) podle typu péče v Královéhradeckém kraji za rok 2016	189
Graf 170 Počet samostatných ordinací lékařů v Královéhradeckém kraji v roce 2016	190
Graf 171 Hodnocení dostupnosti zdravotní péče a služeb - Praktický lékař dle ORP	190
Graf 172 Počet výjezdů zdravotnické záchranné služby v ČR v roce 2016	191
Graf 173 Počet výjezdů zdravotnické záchranné služby na 1 000 obyvatel v ČR v roce 2016	191
Graf 174 Počet pacientů zdravotnické záchranné služby podle nejzávažnějšího stavu a podle sledované dg. skupiny v roce 2016	192
Graf 175 Počet výjezdů zdravotnické záchranné služby (bez LZS) v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji	194
Graf 176 Počet misí LZS v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji	195
Graf 177 Počet pacientů zdravotnické záchranné služby podle nejzávažnějšího stavu a podle sledované dg. skupiny v letech 2014–2016 v Královéhradeckém kraji	195
Graf 178 Cena za pobyt a počet záchytů záchytných stanic ČR v roce 2017	196
Graf 179 Vývoj počtu trestných činů na 1 000 obyvatel v krajích ČR v období 2010–2016	198
Graf 180 Objasněnost trestných činů v krajích ČR v roce 2016	199
Graf 181 Počet trestných činů na 1 000 obyvatel v okresech KHK v roce 2016	200
Graf 182 Objasněnost trestných činů v okresech KHK v roce 2016	200
Graf 183 Pohled na bezpečnostní situaci v obcích SO ORP dle názoru starostů obcí	201
Graf 184 Pohled na bezpečnostní situaci v obcích dle názoru starostů obcí – dle velikostní kategorie obce	201
Graf 185 Lokality se zvýšeným výskytem kriminality na území obce – dle SO ORP	202
Graf 186 Lokality se zvýšeným výskytem kriminality na území obce – dle velikostních kategorií	203
Graf 187 Počet sociálně vyloučených lokalit v krajích České republiky v letech 2006 a 2014	203
Graf 188 Počet obyvatel v SVL v roce 2016 přepočtený na 1 000 obyvatel v krajích ČR	204
Graf 189 Počet SVL a počet obyvatel v SVL v SO ORP Královéhradeckého kraje	205
Graf 190 Graf 101 Lokalizace významných skupin osob ohrožených sociálním vyloučením na území obce – dle SO ORP	207
Graf 191 Lokalizace významných skupin osob ohrožených sociálním vyloučením na území obce – dle velikostních kategorií	207
Graf 192 Podíl osob v exekuci a průměrná jistina na 1 osobu v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2017	209
Graf 193 Podíl osob s více exekucemi a průměrný počet exekucí na osobu	209
Graf 194 Podíl obcí s přítomností stanic Městské policie a Policie ČR v SO ORP Královéhradeckého kraje	211
Graf 195 Počet událostí v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2001–2017	211
Graf 196 Vývoj počtu událostí v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2006–2017	212
Graf 197 Počet událostí v okresech Královéhradeckého kraje v letech 2006–2017	212
Graf 198 Počet požárů na 1 000 obyvatel v krajích ČR v letech 2010–2016	213
Graf 199 Přímé škody požárů v krajích ČR v letech 2010–2016	214
Graf 200 Uchráněné škody požárů v krajích ČR v letech 2010–2016	215
Graf 201 Přímé a uchráněné škody požárů v Královéhradeckém kraji v období 2010–2016	215
Graf 202 Počet zraněných osob při požárech v období 2016-201	216

Graf 203 Počet usmrcených osob při požárech v krajích ČR v letech 2010–2016	216
Graf 204 Počet požárů na 1 000 obyvatel ve SO ORP Královéhradeckého kraje v letech 2010–2016	217
Graf 205 Podíl obcí vybavených jednotkou HZS nebo SDH v SO ORP Královéhradeckého kraje v roce 2018.....	217
Graf 206 Hodnocení činnosti místních spolků a neziskových organizací v SO ORP Královéhradeckého kraje.....	219
Graf 207 Hodnocení činnosti místních spolků a neziskových organizací – dle velikostní kategorie obce	220
Graf 208 Dostupnost základních služeb v obcích Královéhradeckého kraje v roce 2017	221
Graf 209 Vybavenost obcí SO ORP Královéhradeckého kraje mateřskými a základními školami v roce 2017	222
Graf 210 Vybavenost obcí mateřskými a základními školami – dle velikostní kategorie obce	223
Graf 211 Vybavenost kulturními zařízeními v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje.....	223
Graf 212 Vybavenost obcí kulturními a volnočasovými zařízeními – dle velikostní kategorie obce...	224
Graf 213 Vybavenost sportovními zařízeními v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje.....	224
Graf 214 Vybavenost obcí sportovními zařízeními – dle velikostní kategorie obce.....	225
Graf 215 Vybavenost poštami a prodejny s potravinami v obcích SO ORP Královéhradeckého kraje	226
Graf 216 Vybavenost obcí poštami a prodejny s potravinami – dle velikostní kategorie obce.....	226
Graf 217 Zhodnocení dostupnosti poštovních služeb pro místní občany v obcích KHK	227
Graf 218 Hodnocení dostupnosti poštovních služeb pro místní občany – dle velikostních kategorií obcí	228
Graf 219 Hodnocení dostupnosti obchodu s potravinami v obcích Královéhradeckého kraje dle SO ORP	228
Graf 220 Hodnocení dostupnosti obchodu s potravinami v obcích Královéhradeckého kraje dle velikostních kategorií obcí.....	229
Graf 221 Struktura provozovatelů prodejen v obcích Královéhradeckého kraje.....	229
Graf 222 Měrné emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší podle krajů v roce 2015 REZZO 1 - 4	233
Graf 223 Emise hlavních znečišťujících látek do ovzduší v Královéhradeckém kraji v roce 2005, 2010 a 2015.....	235
Graf 224 Vývoj emisí znečišťujících látek v rozmezí let 2000–2016.....	236
Graf 225 Množství emisí základních znečišťujících látek REZZO 1 – 4 do ovzduší podle okresů v roce 2015.....	236
Graf 226 Emise ze stacionárních zdrojů REZZO 1 - 3 v letech 2013 - 2015	238
Graf 227 Celkový počet ČOV v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2016.....	242
Graf 228 Počet mechanicko-biologických ČOV s dalším odstraňováním látek dusíku a fosforu	242
Graf 229 Produkce komunálního odpadu v kg na 1 obyvatele podle krajů v roce 2007 a 2016.....	245
Graf 230 Produkce komunálního odpadu celkem a přepočtena na 1 obyvatele v Královéhradeckém kraji v letech 2005 – 2016	246
Graf 231 Produkce komunálního odpadu podle složek v Královéhradeckém kraji ve vybraných letech 2008 - 2016.....	246
Graf 232 Celková produkce podnikových odpadů v Královéhradeckém kraji v letech 2007 - 2016...	248
Graf 233 Produkce podnikových odpadů ve vybraných ekonomických činnostech podle CZ-NACE podle sídla podniku v Královéhradeckém kraji v letech 2007 – 2016 v tunách	248

Graf 234 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005 - 2016	258
Graf 235 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005–2016 na 1 obyv.	258
Graf 236 Investice na ochranu ŽP v krajích podle místa investice celkem za roky 2005 – 2016 na 1 km ²	259
Graf 237 Investice na ochranu ŽP v krajích ve vybraných letech dle místa investice...	259
Graf 238 Investice na ochranu ŽP v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2016	260
Graf 239 Investice na ochranu ŽP v krajích ve vybraných letech dle sídla investora	261
Graf 240 Podíl investic na ochranu životního prostředí v jednotlivých segmentech podle sídla investora v krajích ČR v roce 2016	261
Graf 241 Podíl investic na ochranu životního prostředí v KHK v jednotlivých segmentech podle sídla investora.....	262
Graf 242 Struktura neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí v Královéhradeckém kraji podle sídla investora v % v roce 2016	263
Graf 243 Struktura neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí v krajích ČR podle sídla investora v % v roce 2016.....	263
Graf 244 Podíl celkových investičních nákladů na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v KHK v roce 2010 a 2016	265
Graf 245 Podíl celkových neinvestičních nákladů na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v KHK v roce 2010 a 2016	265
Graf 246 Podíl rozlohy chráněných území na rozloze kraje k 31. 12. 2016.....	267
Graf 247 Počet a rozloha maloplošných zvláště chráněných území v Královéhradeckém kraji v letech 2004 – 2016	268
Graf 248 Podíl celkové rozlohy jednotlivých druhů chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a v roce 2016 (stav vždy k 31. 12. daného roku).....	271
Graf 249 Počet maloplošných chráněných území v krajích ČR k 31. 12. 2016.....	275
Graf 250 Struktura počtu maloplošných zvláště chráněných území v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016 (stav k 31. 12. daného roku)	276
Graf 251 Podíl rozlohy maloplošných chráněných území v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016 (stav k 31. 12. daného roku).....	276
Graf 252 Podíl rozlohy evropsky významných lokalit a ptačích oblastí soustavy Natura 2000 na rozloze okresů Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2016	279
Graf 253 Struktura pozemků podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	281
Graf 254 Struktura zemědělské půdy podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	282
Graf 255 Struktura druhu pozemků v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2016	282
Graf 256 Struktura pozemků podle druhu v ORP Královéhradeckém kraji v roce 2016	283
Graf 257 Struktura zemědělské půdy podle druhu v ORP Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	284
Graf 258 Struktura pozemků podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016 dle velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel	285
Graf 259 Struktura zemědělské půdy podle druhu v Královéhradeckém kraji v roce 2016 dle velikostních skupin obcí podle počtu obyvatel	285
Graf 260 Počet zemědělských subjektů v jednotlivých krajích v ČR k 30. 9. 2016	286
Graf 261 Poměr právnických a fyzických osob podnikajících v zemědělství v jednotlivých krajích ČR k 30. 9. 2016	287
Graf 262 Počet pracujících v zemědělství celkem podle krajů v roce 2016	289

Graf 263 Pravidelně zaměstnaní pracující v zemědělství podle věku a krajů v roce 2016.....	291
Graf 264 Struktura pravidelně pracujících zaměstnanců v zemědělství dle věku v Královéhradeckém kraji v roce 2010 a 2016	291
Graf 265 Zemědělská produkce na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy v KČ	292
Graf 266 Podíl rostlinné a živočišné zemědělské produkce na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy v krajích ČR v roce 2016	292
Graf 267 Osevní plochy vybraných zemědělských plodin podle krajů k 31. 5. 2016 v ha.....	293
Graf 268 Osevní plochy vybraných zemědělských plodin v Královéhradeckém kraji k 31. 5. 2016 v ha	294
Graf 269 Ovocné stromy pěstované v zemědělských podnicích v ČR v roce 2016	296
Graf 270 Spotřeba hnojiv v Královéhradeckém kraji v kg/ha obhospodařované zemědělské půdy ..	297
Graf 271 Struktura hospodářských zvířat v ČR k 1. 4. 2017	298
Graf 272 Struktura hospodářských zvířat v Královéhradeckém kraji k 1. 4. 2017	298
Graf 273 Stav hospodářských zvířat v Královéhradeckém kraji v roce 2007, 2011 a 2017 v kusech .	299
Graf 274 Intenzita chovu hospodářských zvířat v kusech na 100 ha zem. půdy v Královéhradeckém kraji v roce 2017	299
Graf 275 Intenzita chovu hospodářských zvířat v kusech na 100 ha orné půdy v Královéhradeckém kraji v roce 2017	300
Graf 276 Lesnatost krajů ČR v % v letech 2016	301
Graf 277 Podíl nově zalesněné půdy na rozloze kraje v krajích ČR v roce 2016	301
Graf 278 Těžba dřeva v krajích ČR v m ³ bez kůry (2010 a 2016)	302
Graf 279 Struktura těžby dřeva v krajích ČR dle typu dřeviny v roce 2016 v m ³ b. k.....	303
Graf 280 Hustota silniční sítě v krajích ČR na 100 km ² v roce 2017	305
Graf 281 Hustota dálniční sítě v krajích ČR na 100 km ² v roce 2017.....	305
Graf 282 Hustota sítě silnic II. a III. třídy v krajích ČR na 100 km ² v roce 2017	311
Graf 283 Přehled investičních nákladů do silnic ve vlastnictví Královéhradeckého kraje v letech 2009–2017 v milionech Kč.....	311
Graf 284 Stav povrchu silnic II. a III. třídy v Královéhradeckém kraji ve vybraných letech	312
Graf 285 Průměrná klasifikace stavu povrchu silnic II. a III. třídy v okresech Královéhradeckého kraje (k 15. 12. 2017).....	313
Graf 286 Technický stav všech mostů v okresech Královéhradeckého kraje (k 1. 1. 2018)	
Zdroj: Ministerstvo dopravy, vlastní výpočet a zpracování.....	313
Graf 287 Změna počtu registrovaných osobních vozidel v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005.	317
Graf 288 Stupeň automobilizace v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016	317
Graf 289 Počet registrovaných nákladních vozidel na 1 000 obyvatel v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016.....	318
Graf 290 Vývoj počtu dopravních nehod v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2017	318
Graf 291 Počet nehod na 1 km silnic v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2017	319
Graf 292 Počet nehod na 1 km silnic v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2017	319
Graf 293 Změna objemu přepravy věcí v rámci kraje v roce 2016 oproti roku 2005	324
Graf 294 Přeprava věcí na 1 km silnic v rámci kraje v letech 2005, 2010 a 2016	324
Graf 295 Hustota dobíjecích a plnicích stanic pro čistou mobilitu v krajích ČR v přepočtu na 1 000 km silnic v kraji (k 1. 6. 2018)	325
Graf 296 Hustota železniční sítě v krajích ČR na 100 km ² v roce 2016	326
Graf 297 Změna objemu přepravy věcí po železnici v rámci kraje v roce 2016 oproti roku 2005.....	328

Graf 298 Přeprava věcí po železnici na 1 km železniční tratě v rámci kraje v letech 2005, 2010 a 2016	329
Graf 299 Výkony a výnosy v železniční osobní dopravě v letech 2010–2017	334
Graf 300 Změna počtu vlakových spojů v krajích ČR v roce 2014 oproti roku 2005	334
Graf 301 Vývoj počtu vlakových spojů v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2014	335
Graf 302 Změna počtu cestujících vlaky v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005	336
Graf 303 Vývoj počtu přepravených osob vlaky v rámci Královéhradeckého kraje v letech 2005–2016	336
Graf 304 Počet přepravených osob vlaky v rámci kraje přepočtený na 1 obyvatele v letech 2005, 2010 a 2016	337
Graf 305 Výkony a výnosy v autobusové osobní dopravě v letech 2010–2017	338
Graf 306 Změna počtu autobusových spojů v krajích ČR v roce 2014 oproti roku 2005	338
Graf 307 Vývoj počtu autobusových spojů v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2014	339
Graf 308 Vývoj počtu přepravených osob autobusy v rámci Královéhradeckého kraje v letech 2005–2016	340
Graf 309 Změna počtu cestujících autobusy v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005	340
Graf 310 Počet přepravených osob autobusy v rámci kraje přepočtený na 1 obyvatele v letech 2005, 2010 a 2016	341
Graf 311 Srovnání cestovních dob z ORP do Hradce Králové při využití různých módů dopravy	342
Graf 312 Srovnání cestovních dob z ORP do Prahy při využití různých módů dopravy	343
Graf 313 Změna spotřeby elektřiny v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012	345
Graf 314 Změna spotřeby elektřiny v průmyslu v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012	345
Graf 315 Podíl odvětví na celkové spotřebě elektřiny v Královéhradeckém kraji v roce 2016	346
Graf 316 Podíl vyrobené elektřiny v krajích ČR na celkové spotřebě elektřiny v kraji v letech 2012–2016	347
Graf 317 Změna množství vyrobené elektřiny v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2012	348
Graf 318 Výroba a spotřeba elektřiny v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016	
Zdroj: Statistické ročenky ČSÚ, ERÚ, vlastní zpracování	348
Graf 319 Podíl obnovitelných zdrojů energií (OZE) na výrobě elektřiny a instalovaném výkonu v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016	349
Graf 320 Podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny v krajích ČR v letech 2012–2016	351
Graf 321 Průměrné roční náklady na vytápění v domácnostech v krajích ČR v roce 2015	352
Graf 322 Změna spotřeby zemního plynu v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2014	354
Graf 323 Spotřeba zemního plynu v Královéhradeckém kraji v letech 2005–2016	354
Graf 324 Podíl domácností na spotřebě zemního plynu v kraji v roce 2016	355
Graf 325 Spotřeba zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele v krajích ČR v roce 2016	355
Graf 326 Změna podílu spotřeby zemního plynu v domácnostech na 1 odběratele v krajích ČR v roce 2016 proti roku 2014	356
Graf 327 Plynofikace obcí v Královéhradeckém kraji dle velikostních kategorií obcí v roce 2016	356
Graf 328 Bílá, šedá a černá místa pokrytí vysokorychlostním internetem v základních sídelních jednotkách v krajích ČR (k 21. 10. 2016)	359
Graf 329 Bílá, šedá a černá místa pokrytí vysokorychlostním internetem v základních sídelních jednotkách správních obvodů ORP KHK (k 21. 10. 2016)	360
Graf 330 Podíl domácností s vysokorychlostním připojením k internetu v krajích ČR v letech 2005, 2010 a 2016	363

Graf 331 Podíl připojení s rychlostí vyšší než 30 Mbit/s na celkovém počtu připojení v krajích ČR v roce 2016	364
Graf 332 Podíl připojení s rychlostí vyšší než 10 Mbit/s na celkovém počtu připojení v krajích ČR v roce 2016	364
Graf 333 Průměrné pokrytí území jednotlivými pásmy mobilní sítě v krajích ČR (k 17. 4. 2018)	366
Graf 334 Průměrné pokrytí obyvatel jednotlivými pásmy mobilní sítě v krajích ČR (k 17. 4. 2018) ...	367
Graf 335 Struktura příjmů rozpočtu Královéhradeckého kraje v mil. Kč (2014 – 2017)	381
Graf 336 Saldo rozpočtu a úvěry Královéhradeckého kraje v mil. Kč (2014 – 2017)	384
Graf 337 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 1 Konkurenceschopnost a inovace dle strategických cílů [Kč]	386
Graf 338 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 1 Konkurenceschopnost a inovace dle strategických cílů [Kč]	387
Graf 339 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita dle strategických cílů [Kč]	387
Graf 340 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 2 Dopravní dostupnost a mobilita dle strategických cílů [Kč]	388
Graf 341 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost dle strategických cílů [Kč]	389
Graf 342 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 3 Veřejné služby a občanská společnost dle strategických cílů [Kč]	389
Graf 343 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 4 Environmentální prostředí a sítě dle strategických cílů [Kč]	390
Graf 344 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotací ve Strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu dle strategických cílů [Kč]	391
Graf 345 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU ve Strategické oblasti 5 Vyvážený rozvoj a správa regionu dle strategických cílů [Kč]	392
Graf 346 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle strategických cílů PRK [Kč]	393
Graf 347 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]	393
Graf 348 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů – podíl dotačních témat na plnění jednotlivých strategických cílů [Kč]	394
Graf 349 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]	395
Graf 350 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím individuálních dotací, mimořádných účelových příspěvků a projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj v jednotlivých letech [Kč]	396
Graf 351 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím individuálních dotací, mimořádných účelových příspěvků a projektu Čistá obec, čisté město, čistý kraj dle strategických cílů [Kč]	397
Graf 352 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU - všechny operační programy obou programových období [Kč]	398
Graf 353 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací v rámci programového období 2007–2013 dle strategických oblastí PRK [Kč]	399

Graf 354 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací v rámci programového období 2014–2020 dle strategických oblastí PRK [Kč] 399	
Graf 355 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím fondů EU – celkový objem dotací dle strategických oblastí PRK [Kč]	400
Graf 356 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [Kč]	401
Graf 357 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [Kč]	402
Graf 358 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací Programu rozvoje venkova 2007–2013 dle strategických cílů [Kč]	406

6.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – základní údaje (2016)	8
Tabulka 2 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – ekonomika (2016).....	9
Tabulka 3 Pozice krajů NUTS II Severovýchod v rámci České republiky – sociální oblast (2016).....	10
Tabulka 4 Vývoj počtu žáků dle skupin oborů vzdělání podle stavu k 30. 9. jednotlivých školních roků (š. r. 2008/2009 = 100 %)	42
Tabulka 5 Přehled ostatních univerzit nabízejících studijní programy na území kraje :	51
Tabulka 6 HDP na obyvatele v krajích (ČR = 100)	57
Tabulka 7 HDP na obyvatele v krajích v PPS, EU28 = 100	58
Tabulka 8 Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v krajích (ČR = 100).....	61
Tabulka 9 Hrubá přidaná hodnota v krajích ČR (2005–2016, mil. Kč).....	63
Tabulka 10 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy v běžných cenách (mil. Kč)	64
Tabulka 11 Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele (ČR = 100)	68
Tabulka 12 Přímé zahraniční investice v krajích ČR (2005–2015, v mld. Kč).....	69
Tabulka 13 Přímé zahraniční investice v KHK dle okresů (tis. Kč)	69
Tabulka 14 Míra podnikatelské aktivity (počet podnikajících fyzických osob na 1 000 ob.).....	70
Tabulka 15 Registrované subjekty se zjištěnou aktivitou v Královéhradeckém kraji.....	71
Tabulka 16 Ekonomické subjekty se sídlem nebo provozovnou v Královéhradeckém kraji s více než 500 zaměstnanci (stav k 12/2017)	71
Tabulka 17 Příklady brownfields vhodné k průmyslovému využití	75
Tabulka 18 Nabízené podnikatelské nemovitosti v Královéhradeckém kraji (2018)	76
Tabulka 19 Počet pracovišť VaV v krajích ČR dle oblastí zaměření ve 2016	82
Tabulka 20 Počet výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel.....	85
Tabulka 21 Velikost využití veřejné podpory pro realizaci prováděných VaV projektů v soukromých podnicích (mil. Kč)	86
Tabulka 22 Výdaje na výzkum a vývoj na 1 obyvatele	87
Tabulka 23 Počty projektů s hlavním žadatelem z Královéhradeckého kraje v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018).....	96
Tabulka 24 Rozpočty projektů s hlavním žadatelem z Královéhradeckého kraje v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018).....	96
Tabulka 25 Podíl projektů dle kraje hlavního příjemce na celkové rozdělené alokaci v programech Technologické agentury ČR (stav 3/2018).....	97

Tabulka 26 Základní ukazatele inovačních aktivit podniků v ČR v krajích v období 2014–2016 (CIS)...	98
Tabulka 27 Tematické zaměření projektů MPO TRIO v Královéhradeckém kraji (stav k 3/2018)	99
Tabulka 28 Trendy oborové publikační výkonnosti pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2013-2014 - Výzkumné organizace se sídlem nebo pobočkou v Královéhradeckém kraji (horní decil časopisů)	100
Tabulka 29 Trendy oborové publikační výkonnosti pracovišť výzkumných organizací v České republice v letech 2013-2014 - Výzkumné organizace se sídlem nebo pobočkou v Královéhradeckém kraji (významnější polovina časopisů)	101
Tabulka 30 Specialisté v oblasti vědy a techniky podle krajů ČR; 2011–2015 (v tis. fyzických osob) .	108
Tabulka 31 Specialisté v oblasti vědy a techniky podle krajů ČR; 2011 - 2015 (podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob v ČR v daném kraji)	109
Tabulka 32 Struktura ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji v roce 2017 [počet]	117
Tabulka 33 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji v letech 2013 – 2017	117
Tabulka 34 Procentuální podíl výkonů hromadných ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji vůči celé České republice v letech 2012 – 2017	119
Tabulka 35 Výkonnost hromadných ubytovacích zařízení v krajích České republiky v roce 2017.....	120
Tabulka 36 Vývoj počtu vybraných kulturních institucí v Královéhradeckém kraji mezi lety 2012 a 2016.....	125
Tabulka 37 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Hradec Králové v letech 2015 – 2017	125
Tabulka 38 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Jičín v letech 2015 – 2017	125
Tabulka 39 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Náchod v letech 2015 – 2017	126
Tabulka 40 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Rychnov nad Kněžnou v letech 2015 – 2017	126
Tabulka 41 Návštěvnost muzeí a galerií okresu Trutnov v letech 2015 – 2017	127
Tabulka 42 Návštěvnost památek Královéhradeckého kraje v letech 2015 – 2017.....	129
Tabulka 43 Národní kulturní památky (NKP) v Královéhradeckém kraji v roce 2018	129
Tabulka 44 Památkové rezervace a památkové zóny v Královéhradeckém kraji v roce 2018.....	130
Tabulka 45 Ohrožené památky v Královéhradeckém kraji v roce 2018	132
Tabulka 46 Památky v Královéhradeckém kraji vedené v indikativním seznamu národních kulturních památek NPÚ v roce 2018.....	133
Tabulka 47 Porovnání počtu památek v Královéhradeckém kraji s počtem v celé České republice v roce 2018	134
Tabulka 48 Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje podle státního občanství dle SLDB v letech 1991–2011.....	158
Tabulka 49 Obyvatelstvo Královéhradeckého kraje podle náboženské víry dle SLDB v letech 1991–2011.....	158
Tabulka 50 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.)	173
Tabulka 51 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle ORP Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.)	174
Tabulka 52 Vybrané údaje o zdravotnictví podle okresů Královéhradeckém kraji v roce 2016	183
Tabulka 53 Přehled SVL v Královéhradeckém kraji v roce 2014.....	206
Tabulka 54 Podíl domácností s příjmy pod hranici příjmové chudoby v roce 2016 (v %).....	208
Tabulka 55 Počet usmrčených a zraněných osob při událostech v evidenci HZS v Královéhradeckém kraji v letech 2006–2017	213

Tabulka 56 Počet zásahů stanic HZS Královéhradeckého kraje v roce 2017	218
Tabulka 57 Emise hlavních znečišťujících látek v České republice podle krajů v roce 2015	234
Tabulka 58 Emise základních znečišťujících látek do ovzduší podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2015.....	237
Tabulka 59 Počet a druh ČOV v krajích ČR v roce 2016.....	243
Tabulka 60 Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v Královéhradeckém kraji	244
Tabulka 61 Staré ekologické zátěže s největší rizikovostí v Královéhradeckém kraji	256
Tabulka 62 Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí v Královéhradeckém kraji podle sídla investora v tis. Kč, běžné ceny v roce 2016.....	264
Tabulka 63 Investiční a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle okresu sídla investora v roce 2010 a v roce 2016 v tis. Kč (běžné ceny).....	266
Tabulka 64 Počet a rozloha chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 na území Královéhradeckého kraje v letech 2004 - 2016.....	269
Tabulka 65 Počet a rozloha chráněných území vyhlášených dle paragrafu 14 na území Královéhradeckého kraje dle okresů k 31. 12. 2010 a k 31. 12. 2016.....	270
Tabulka 66 Památné stromy vyhlášené dle paragrafu 46 na území Královéhradeckého kraje (stav k 30. 5. 2012 a k 18. 6. 2018 dle uvedeného zdroje)	277
Tabulka 67 Chráněná území Královéhradeckého kraje zahrnutá do soustavy Natura 2000 (k 31. 12. 2016).....	278
Tabulka 68 Ptačí oblasti vyhlášené v rámci soustavy NATURA 2000 dle paragrafu 45e na území Královéhradeckého kraje (stav k 30. 5. 2012 dle uvedeného zdroje)	278
Tabulka 69 Zemědělské podniky podle právních forem v Královéhradeckém kraji k 30. 9. 2016	286
Tabulka 70 Velikostní struktura zemědělských podniků podle krajů v roce 2016	287
Tabulka 71 Velikostní struktura zemědělských podniků podle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016.....	288
Tabulka 72 Pracující v zemědělství celkem v Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	289
Tabulka 73 Pravidelně zaměstnaní pracující v zemědělství podle věku v Královéhradeckém kraji v roce 2016.....	290
Tabulka 74 Osevní plochy zemědělských plodin v Královéhradeckém kraji (stav k 31. 5.) v ha	294
Tabulka 75 Ovocné stromy a sklizeň ovoce v zemědělských podnicích podle krajů v roce 2016.....	295
Tabulka 76 Stav a lov zvěře podle krajů v ČR v roce 2016.....	303
Tabulka 77 Souhrnný přehled plnění předpokladů strategických cílů Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2020 do roku 2015 na území krajů (srovnání s rokem 2009).....	320
Tabulka 78 Souhrnný přehled plnění předpokladů strategických cílů Národní strategie bezpečnosti silničního provozu 2020 na silnicích II. a III. tříd dle krajů v roce 2017	321
Tabulka 79 Bilance salda a financování rozpočtu Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2008 – 2011) ..	380
Tabulka 80 Bilance příjmů Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2016 – 2017).....	382
Tabulka 81 Bilance výdajů Královéhradeckého kraje v tis. Kč (2016 – 2017).....	383
Tabulka 82 Ukazatel dluhové služby Královéhradeckého kraje 2014 - 2017	385
Tabulka 83 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [Kč]	395
Tabulka 84 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím krajských dotačních programů dle dotačních témat v jednotlivých letech [počet podpořených projektů].....	396
Tabulka 85 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [milióny Kč]	403

Tabulka 86 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2007–2013 dle operačních programů a strategických cílů [počet podpořených projektů].....	404
Tabulka 87 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [milióny Kč]	404
Tabulka 88 Plnění Programu rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2016 prostřednictvím dotací EU programového období 2014–2020 dle operačních programů a strategických cílů [počet podpořených projektů].....	405

6.3 Seznam map

Mapa 1 Ekonomická aktivita obyvatel podle krajů v roce 2017 (4. čtvrtletí).....	15
Mapa 2 Porovnání míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v roce 2005 a 2017 (roční průměry)	19
Mapa 3 Podíl nezaměstnaných osob ve SO ORP KHK (duben 2018).....	26
Mapa 4 Průmyslové podniky se sídlem nebo provozovnou v Královéhradeckém kraji s více než 500 zaměstnanci (stav k 12/2017)	73
Mapa 5 Rozdělení území České republiky na turistické regiony dle CzechTourism v roce 2018.....	110
Mapa 6 Rozdělení území České republiky na turistické oblasti dle CzechTourism v roce 2018	111
Mapa 7 Rozdělení území Královéhradeckého kraje na turisticky významná území v roce 2018.....	112
Mapa 8 Profil cestovního ruchu Královéhradeckého kraje	116
Mapa 9 Hrubá míra přirozeného přírůstku v obcích KHK v letech 2010–2016.....	144
Mapa 10 Pokrytí ČR leteckou záchrannou službou v roce 2018	192
Mapa 11 Rozmístění nemocnic a výjezdových základen ZZS v Královéhradeckém kraji v roce 2018.	194
Mapa 12 Síť záchytných stanic ČR v roce 2017	196
Mapa 13 Podíl osob v exekuci v roce 2017	208
Mapa 14 Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví bez zahrnutí přízemního ozonu v roce 2016	239
Mapa 15 Oblasti kraje s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví se zahrnutím přízemního ozonu v roce 2016	240
Mapa 16 Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) v Královéhradeckém kraji (KÚ KHK, 2018a).....	244
Mapa 17 Záplavová území Královéhradeckého kraje.....	251
Mapa 18 Nově vymezené oblasti s různým nebezpečím zasažení lavinou pro oblast Obřího a Modrého dolu.....	253
Mapa 19 Nejvýznamnější velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území v Královéhradeckém kraji	268
Mapa 20 Působnost správy CHKO Broumovsko	272
Mapa 21 Globální Geopark Český ráj	273
Mapa 22 Působnost správy CHKO Český ráj.....	274
Mapa 23 Působnost správy CHKO Orlické hory.....	274
Mapa 24 Lokality soustavy Natura 2000 v Královéhradeckém kraji	279
Mapa 25 Časová dostupnost jízdy automobilem do Hradce Králové v roce 2018.....	307
Mapa 26 Časová dostupnost jízdy automobilem do Hradce Králové po realizaci dálnic D11 a D35 ..	308
Mapa 27 Časová dostupnost jízdy automobilem do regionálních center v Královéhradeckém kraji v roce 2018	309
Mapa 28 Časová dostupnost jízdy automobilem k síti TEN-T v Královéhradeckém kraji v roce 2018	310

Mapa 29 Silnice II. a III. třídy v havarijním stavu na území Královéhradeckého kraje (k 15. 12. 2017)	312
Mapa 30 Změna intenzity dopravy v roce 2016 oproti roku 2010 v Královéhradeckém kraji (všechna vozidla)	314
Mapa 31 Změna intenzity dopravy v roce 2016 oproti roku 2010 v Královéhradeckém kraji (nákladní vozidla)	315
Mapa 32 Intenzita dopravy v roce 2016 na vybraných úsecích v Královéhradeckém kraji (všechna vozidla)	316
Mapa 33 Dopravní nehodovost na území obcí Královéhradeckého kraje v letech 2007–2018	322
Mapa 34 Úmrtnost při dopravních nehodách na území obcí Královéhradeckého kraje v letech 2007–2018	323
Mapa 35 Maximální traťové rychlosti na železnici v Královéhradeckém kraji v roce 2016 a nárůst nejvyšších traťových rychlostí oproti roku 2007	327
Mapa 36 Realizované a podpořené cyklostezky ze SFDI v letech 2000–2018	330
Mapa 37 Obce v Královéhradeckém kraji neobsluhované autobusovou dopravou v roce 2018	333
Mapa 38 Plynofikace obcí v Královéhradeckém kraji v roce 2016	357
Mapa 39 Míra napojení na plynovod v obcích v Královéhradeckém kraji v roce 2016	358
Mapa 40 Poskytovatelé vysokorychlostního připojení k internetu dle základních sídelních jednotek v Královéhradeckém kraji (k 21. 10. 2016)	362
Mapa 41 Základní administrativní členění Královéhradeckého kraje v roce 2018	372
Mapa 42 Celkové příjmy obcí Královéhradeckého kraje v roce 2017	376
Mapa 43 Daňové příjmy obcí Královéhradeckého kraje v roce 2017	377
Mapa 44 Příjmy obcí z daně z nemovitostí v Královéhradeckém kraji v roce 2017	378
Mapa 45 Místní akční skupiny v Královéhradeckém kraji	411
Mapa 46 Vymezení euroregionu Glacensis	413

7 Seznam zkratek

CR	Cestovní ruch
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
CIRI	Centrum investic, rozvoje a inovací
CPPT UK	Centrum pro přenos poznatků a technologií Univerzity Karlovy
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DSO	Dobrovolné svazky obcí
EU	Evropská unie
FO	Fyzické osoby
FÚ	Finanční úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
HK	Hradec Králové
HZS	Hasičský záchranný sbor
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
ICT	Information and Communication Technologies
ITI	Integrated Territorial Investments = integrované územní investice
KZAM	Klasifikace zaměstnání
LZS	Letecká záchranná služba
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MOS	Městská a obecní statistika
KHK	Královéhradecký kraj
MAS	Místní akční skupiny
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	Malé a střední podniky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NKP	Národní kulturní památka
NNO	Nestátní neziskové organizace

NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics = Nomenklatura územních statistických jednotek
OP	Operační program
ORP	Obec s rozšířenou působností
OZE	Obnovitelné zdroje energií
p.b.	Procentní bod
PO	Právnícké osoby
POU	Obec s pověřeným obecním úřadem
PRK	Program rozvoje kraje
PZI	Přímé zahraniční investice
RRV	Relativní regionální význam
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SKO	Směsný komunální odpad
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO	Správní obvod
SOŠ	Střední odborná škola
SOU	Střední odborné učiliště
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SVČ	Samostatná výdělečná činnost
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TČ	Trestný čin
SP	Sociální podnikání
SŠ	Střední škola
š.r.	školní rok
UHK	Univerzita Hradec Králové
ÚP	Úřad práce
VaV	Výzkum a vývoj
VO	Výzkumné organizace
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
ZŠ	Základní škola
ŽP	Životní prostředí